

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት (አሕካም) ትምሕርት
በቀላል አቀራረብ

<https://www.al-feqh.com/am>

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

የፍቅህ ዐውደ ዕልም (የፍቅህ እንሳይክሎፔዲያ)
አብሮ ቀርቧል

1 ጦሃራና ውሃዎች

ጦሃራ

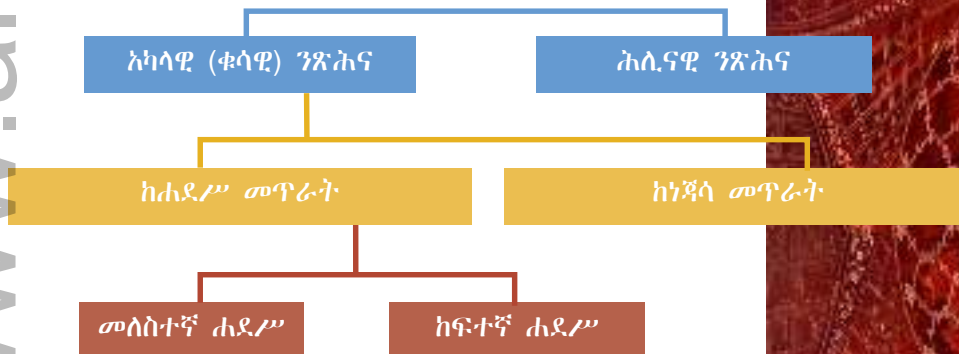
ጦሃራ የቋንቋ ትርጉሙ

ከቆሻሻዎች መጽዳትና ንጹሕ መሆን

ጦሃራ ሽሪዓዊ ትርጓሜው

ሐደሥን (ሶላትና ጠዋፍን የመሳሰሉ ዕባዳዎችን ከማከናወን የሚከለክሉ የንጽሕና - ጦሃራ - መንደል ሁኔታን) እና ነጃሳን ማስወገድ

የጦሃራ ዓይነቶች

የጦሃራ ዓይነቶች

1. ሕሊናዊ ጦሃራ

ሕሊናዊ ጦሃራ የልብ ከሽርክ፣ ከኃጢአቶችና ካጎደፈው ነገሮች ሁሉ መጽዳትና ንጹሕ መሆን ነው። ልብ ውስጥ የሽርክ (በአላህ የማጋራት) ነጃሳና ርክሰት እያለ ጦሃራና ንጽሕና እውን መሆን አይችልም። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نجسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَمِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيَكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِن شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾

[النوبة: ٢٨]

ማውጫ

ጦሃራ

የጦሃራ ትርጓሜ

የጦሃራ ዓይነቶች

1. ሕሊናዊ ንጽሕና

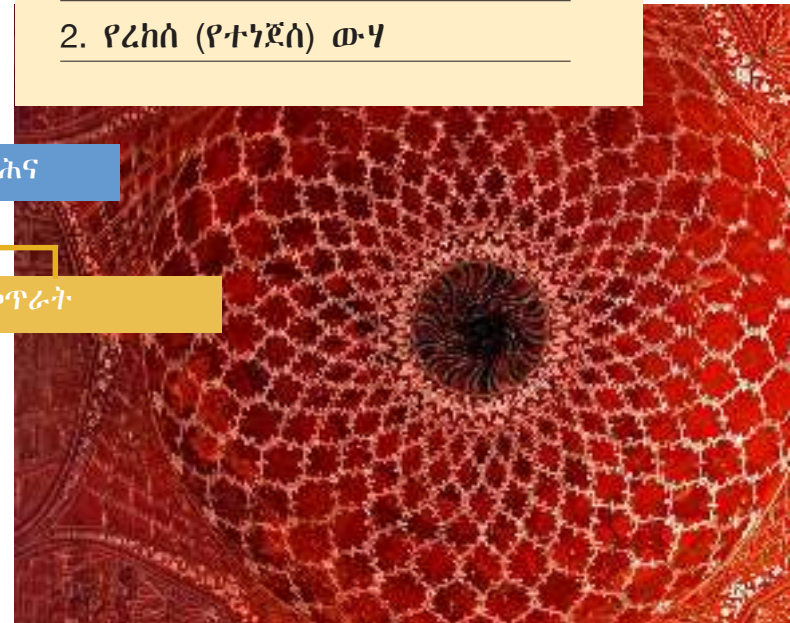
2. አካላዊ (ቁሳዊ) ንጽሕና

ውሃዎች

የውሃ ዓይነቶች

1. ንጹሕ (ጠሁር)

2. የረከሰ (የተነጀሰ) ውሃ

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! አጋሪዎች እርኩሶች ብቻ ናቸው፤ ከዚህም ዓመታቸው (ዘጠነኛው ዓመተ ህጅራ) በኋላ የተከበረውን መስጊድ አይቅረቡ፤ ድክነትንም ብትፈሩ አላህ ቢሻ ከችሮታው በእርግጥ ያከብራችኋል፤ አላህ ዐዋቂ ጥበበኛ ነውና፡» [አል-ተውባህ: 28]

የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡
- «አማኝ (ሙእምን) ሰው አይረክስም (ነጃሳ አይሆንም)፡፡» (1)

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

2. አካላዊ ንጽሕና

አካላዊ ንጽሕና የገላ ከሐደሦችና ከርክሰቶች ሁሉ ንጽሕና ጽዱ መሆን ነው። እሱም በሁለት ይከፈላል፡-

ሐደሥ (የንጽሕና ብቃትን የሚያሳጣ ክስተት) ሶላት መስገድን ይከስክላል

1. ከሐደሥ ንጽሕ መሆን

ሐደሥ ፡- ማለት በገላ ላይ ተከስቶ አንድን መስለም፣ጥራ ቅድመ ሁኔታ (ሽርጥ) የተደረገባቸውንና እንደ ሶላትና ጠዋፍ (በተከበረው ቤት ዙሪያ መዞርን) የመሳሰሉ ዕባዳዎችን እንዳያከናውን የሚያግደው ክስተት ነው። ሐደሥ በሁለት ይከፈላል፡-

መለስተኛ ሐደሥ

መለስተኛ ሐደሥ ወዱእ ማድረግን ግዴታ የሚያደርግ እንደ ውሃ ሽንት፣ ዓይነምድርና ወዱእ አፍራሽ የሆኑ ሌሎች ነገሮችን ሁሉ የሚያካትት ክስተት ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

ወዱእና ጥራ ለመለስተኛው ሐደሥ

﴿يَتَأَيَّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ [البقرة: 239]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! ወደ ሶላት በቆማችሁ ጊዜ (ለመቆም ባሰባችሁ ጊዜ ፊቶቻችሁን እጆቻችሁንም እስከ ክርኖች እጠቡ። ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ፡፡ እግሮቻችሁንም እስከ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ እጠቡ። . . » [አል-ማኢዳህ:6]

ከፍተኛው ሐደሥ

ከፍተኛው ሐደሥ እንደ ግብረ ሥጋ ግንኙነት፣ እንደ ወር አባባና የመሳሰሉ ነገሮች ምክንያት ገላን የመታጠብ ግዴታ የሚያስከትል ክስተት ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾ [البقرة: 238]

ገላን መታጠብ ለከፍተኛው ሐደሥ

« . . . (በከፍተኛው ሐደሥ ምክንያት) የረከሳችሁም ብትኾኑ (ገላችሁን) ታጠቡ። . . » [አል-ማኢዳህ:6]

በውሃ ወዱእ ማድረግ ወይም ገላን መታጠብ አስቸጋሪ ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ ንጽሕና መስጫው ተየመም (ደረቅ ወዱእ) ይሆናል። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا﴾ [البقرة: 236]

«ውሃን ባታገኙ ንጽሕን የምድር ገጽ አስቡ።» [አል-ማኢዳህ:6]

2. ከቆሻሻ መጽዳት

ከነጃሳ (ቆሻሻና ርክሰት) ንጽሕ ሆኖ መጽዳት የሚፈጸመው ቆሻሻን ከገላ ከልብስና ከዕባዳ ማከናወኛ ቦታ ላይ ማስወገድ ነው። ርክሰትንና ቆሻሻን ማስወገድ ግዴታ (ዋጅብ) ነው። ይህም አላህ ﷻ ፡-

«ልብስህንም አጥራ::» [አል-መ-ደ-ሢ:4]

ባለው መሰረትና ነቢዩ ﷺ :-

«አብዛኛው የመቃብር ውስጥ ሥቃይ በሽንት ምክንያት (ከነጃሳው ባለ መጠበቅ) ነው::»⁽¹⁾ ባሉት መሰረት ነው::

በተጨማሪም ነቢዩ ﷺ :- «አንዳችሁ ወደ መስጊድ ከመጣ ጫማዎቹን ይመልከትና ቆሻሻ ወይም የሚያውክ ነገር ካየባቸው መሬት ላይ ይጠራርገውና ይስገድባቸው::»⁽²⁾ ብለዋል::

ልብስን ንጽሕ ማድረግ

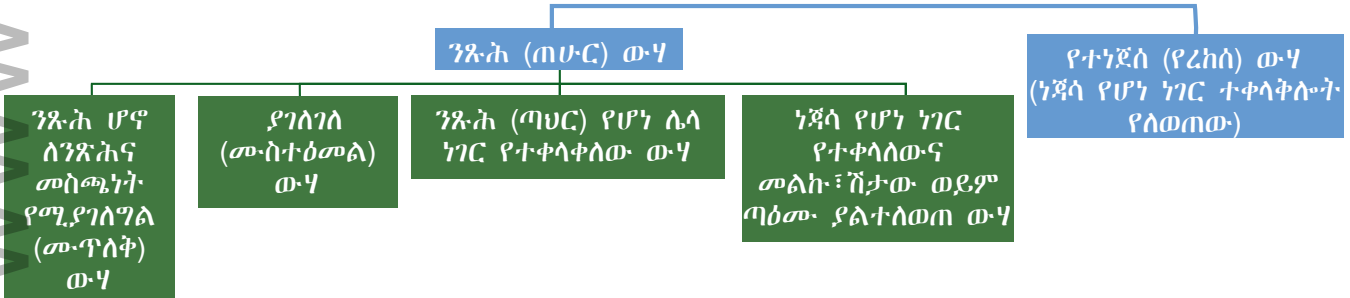
ቦታን ንጽሕ ማድረግ

ገላን ንጽሕ ማድረግ

ውሃዎች

የውሃ ዓይነቶች

ውሃዎች

የውሃ ዓይነቶች

አንደኛ: ንጽሕ (ጠሁር) ውሃ

ጠሁር ውሃ ለራሱ ንጽሕ ሆኖ ለሌላውም በንጽሕና መስጫነት የሚያገለግል ውሃ ነው:: ምሳሌው:-

1. ሙጥለቅ (ተፈጥሯዊ ባህሪያውን እንደ ያዘ የሚገኝ) ውሃ

ሙጥለቅ ውሃ የተፈጥሮ በህሪያውን እንደ ያዘ የሚገኝ ከሰማይ የሚወርድ እንደ ዝናም፣ በረዶ፣ አመዳይ¹⁸፣ ያለም

(1) በአብን ማጀህ የተዘገበ

(2) በአቡ ዳውድ የተዘገበ

ይሁን በመሬት ገጽ ላይ የሚፈስ እንደ ባሕር ፣ ወንዝ ፣ የገዢዎችና የመሳሰለውን ነው።

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا﴾ [الفرقان: ٤٨]

«ከሰማይም አጥሪ ውሃን አወረድን፤» [አል-ፋርቃን: 48]
በተጨማሪም እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِ﴾ [الأنفال: ١١]

«... ውሃንም በርሱ ሊያጠራችሁ፤ ... ከሰማይ ባወረደላችሁ ጊዜ (አስታውሱ) ።» [አል-አንፋል: 11]

ነቢዩ ﷺ ዱዓኦ ሲደርጉ እንዲህ ይሉ ነበር፡
- «አላህ ሆይ ! ከኃጢአቶቼ በበረዶ፣ በውሃና በአመዳይ እጠበኝ።»⁽¹⁾

የባሕር ውሃን በማስመልከትም እንዲህ ብለዋል፡-
«እርሱ (ባሕር) ውሃው ንጹሕ፣ እውስጡ የሚኖር የሞተ እንስሳው የተፈቀደ (ሳይታረድ ሐላል) የተደረገ ነው።»⁽²⁾

ዝናም

ወንዞች

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በአስመድና አቡ ዳዉድ የተዘገበ

ባሕሮች

የውሃ ጉድጓዶች

2. ያገለገለ (ሙስተዕመል) ውሃ

ያገለገለ (ሙስተዕመል) ውሃ ወዱኦ ከሚያደርግ ወይም ገላውን ከሚታጠብ ሰው ገላ ላይ የወደቀ እጣቢ ነው።

ይህ ዓይነቱን ውሃ ለንጽሕና መስጫነት መጠቀም ችግር የለውም። ማስረጃው ከእብን ዐባስ የተላለፈው የሚከተለው ሐዲሥ ነው። «ከነብዩ ﷺ ባለቤቶች አንደኛቸው በጀፍነህ⁽³⁾ (ጥስት መሰል የውሃ ዕቃ) ታጠቡና የአላህ መልእክተኛ ﷺ ከዚህ ውሃ ወደእ ማድረግ ፈለጉ። ባለቤታቸው ግን አላህ መልእክተኛ ሆይ! ጁኑብ (ገላን የመታጠብ ግዴታ ያለብኝ) ሆኜ የታጠብኩበት ነው አሏቸው፡ (ነቢዩም) ፡- «ውሃ ግን ጁኑብ አይሆንም (አይረከስም)።» አሏቸው።»⁽⁴⁾

(3) ትልቅ ጥስት ዌም ላፋ ዓይነት ዕቃ
(4) በትርጉሙ ተዘገበ

ጦሃራ (ንጽሕና)

3. ንጽሕ (ጣህር) የሆነ ነገር የተቀላቀለበት ውሃ

ይህ ንጽሕ የሆነ እንደ የዛፍ ቅጠል፣ አፈር፣ ወይም የውሃ ማጠራቀሚያ ዝግት ያለ ነገር የተቀላቀለበት ሆኖ ውሃ የሚያሰኘውን ስም በሚያሳጣው ደረጃ ለውጥ ያላስከተለበት ውሃ ነው። ይህን አስመልክተው ነብዩ صلی اللہ علیہ وسلم የሴት ልጃቸውን አስከሬን ሲያጥቡ ለነበሩ ሴቶች፡- «ሦስት ጊዜ፤ ወይም አምስት ጊዜ፤ (አስፈላጊ ከሆነም) ከዚያም በላይ በውሃና በቀርቄራ⁽¹⁾ ቅጠል እጠቃለሁ፤ የመጨረሻውን ከካፉር ጋር አድርገው።»⁽²⁾

(1) ሲድር የቀርቄራ ዛፍ ቅጠል ሲሆን ተፈጭቶ ለንጽሕና መስጫነት ያገለግላል።

(2) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

የዛፍ ቅጠል የተቀላቀለበት ውሃ

አፈር የተቀላቀለበት ውሃ

4. ነጃሳ የሆነ ነገር የተቀላቀለበትና ከውሃነት ግን ያልቀየረው

ይህ ደግሞ እንደ ሽንት ወይም የበከተ እንስሳና የመሳሰለው ጥቂት ነጃሳ ነገሮች ገብተውበት ከባሕርያቱ አንዱም ያልተለወጠ ውሃ ነው። እነዚህ ዓይነቱ ውሃ ንጽሕና ለንጽሕና መስጫነት ያገለግላል፡ ነብዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ውሃ ንጽሕና ንጽሕና ሰጪ (ጠሁር) በመሆኑ ምንም ነገር አያረክሰውም።»⁽³⁾ ብለዋልና። ይህም ሰዎች በውሃ ጉድጓዶች አካባቢ ቆሻሻ ይጥሉ ነበር። ቆሻሻው በጎርፍ አማካይነት ወደ ውሃ ጉድጓዱ ገብቶ ቢቀላቀልም መጠኑ የበዛ በመሆኑ የነዚህ ነገሮች መቀላቀል በውሃው ላይ ተጽእኖ አይኖረውም፤ አይለውጠውምም ማለት ነው።

ሁለተኛ፡- የተነጀሰ (የረከሰ) ውሃ

የተነጀሰ ውሃ እንደ ሽንት ወይም በክት ያለ ነጃሳ ገብቶበት በነጃሳው ምክንያት ከሦስቱ የውሃ ባሕርያት - ጠረኑ፣ ጣዕሙ፣ ወይም መልኩ - አንዱ የተለወጠ ውሃ ነው። ይህ ዓይነት ውሃ በሁሉም ሊቃውንት የጋራ አቋም (በእጅማዕ) ነጃሳና የረከሰ በመሆኑ ለንጽሕና መስጫነት መጠቀም የተፈቀደ (ጃእዝ) አይደለም።

(3) በአስመድ የተዘገበ

የውሃ ማጠራቀሚያ ዝግት

“

የውሃ መለወጥ

ውሃ ለውጥ በሚያስከትልበትና ከውሃነት ወደ ሌላ ነገር በሚቀ ይረው እንደ ሻይ፣ጭማቂ ወይም ሌላ ነገር ከተለወጠ ለንጽሕና መስጫነት መጠቀም ትክክለኛ አይደለም። በዚህ ሁኔታ ውሃ ተብሎ አይጠራምና።

”

ውሃውን የቀየረ የሞተ እንስሳ

ውሃውን ያልለወጠ የሞተ እንስሳ

“

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ውሃ በመሰረቱ ንጹሕ ነው። ንጹሕ ወይም ነጃሳ መሆኑ ተለይቶ ያልታወቀ ውሃ ካለ በመሰረታዊ ንጽሕና መርሐ መሰረት ውሃው ንጹሕ (ጣህር) ነውና ከመጠቀም ማመንታትና ያልተጠየቀውን ግዴታ በራስ ላይ መጨጫን ተገቢ አይደለም። ውሃው ከመሰረቱ ነጃሳ የነበረ ሆኖ ንጹሕ ነው ወይስ ነጃሳ የሚል ጥርጣሬ ካደረ ግን ብያኔው ከመሰረቱ ምን ነበረ በሚለው ላይ የተመረከዘ ይሆናል።
2. በዘመናዊ ውሃ ወዳጅ ማድረግ፣ ነቢዩ ﷺ በትልቅ ባልዲ የዘመነው ውሃ አስመጥተው መጠጣታቸው እና በሱ ወዳጅ ማድረጋቸው የተረጋገጠ በመሆኑ ይፈቀዳል።

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

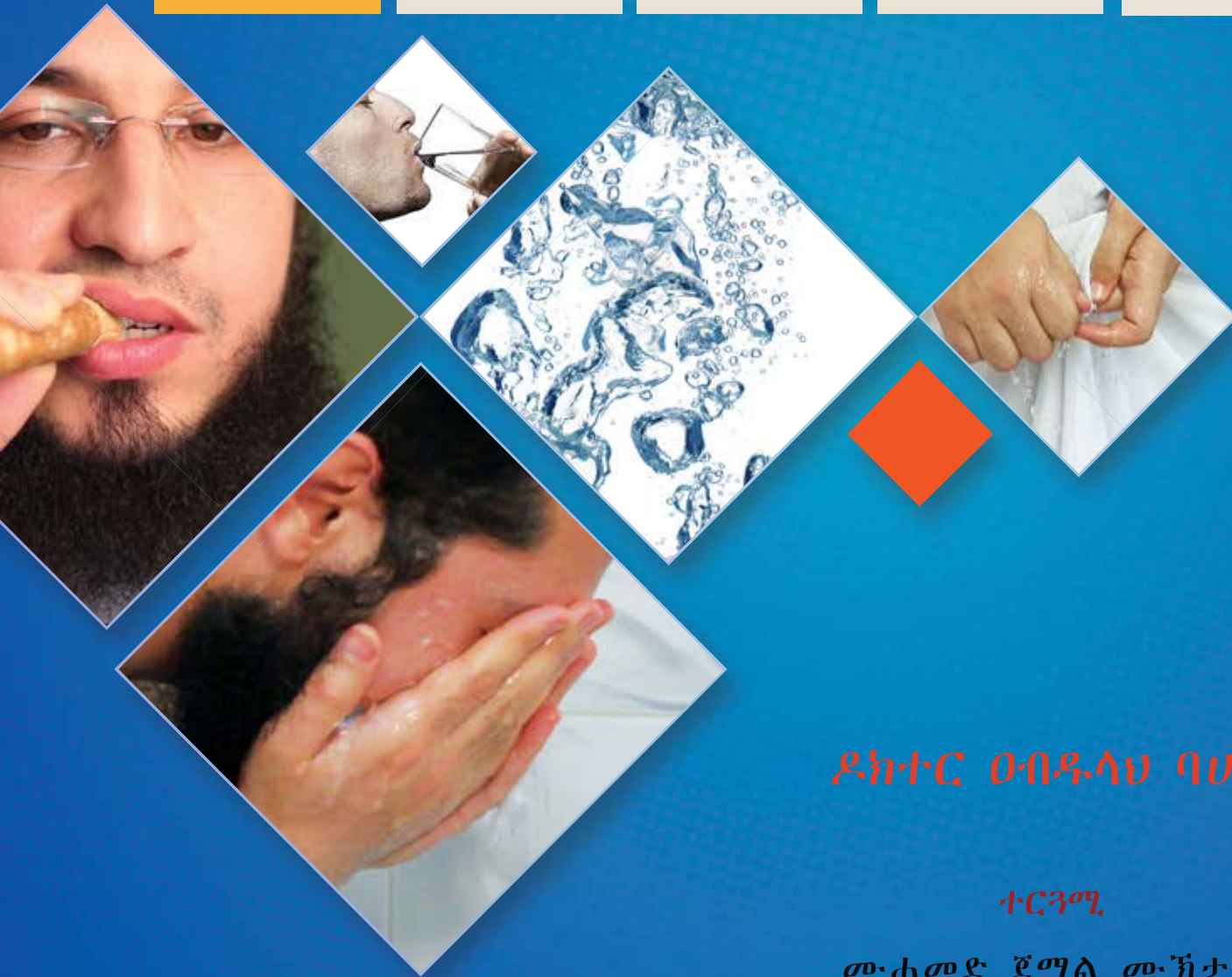
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ነጃላዎችን የሚመለከቱ ብያኔዎች

2

ነጃላዎችን የሚመለከቱ ብያኔዎች

ማውጫ

የነጃላ ትርጓሜ

የነጃላ ዓይነቶች

1. የሰው ሽንትና ዓይነ ምድሩ

2. የወር አበባ ደም

3. ሥጋቸው የማይበላ እንስሳት ሽንትና ፋንድያ

4. የበከተ እንስሳ

5. የአሳማ ሥጋ

6. የውሻ ልጋግ

7. መዘይ

8. ወዲይ

ነጃላዎች የሚወገዱበትና የሚጸዱበት መንገድ

የነጃላ የቋንቋ ትርጉም

ቆሻሻ ማለት ነው።

የነጃላ ሽሪዓዊ ትርጉም

በሽሪዓው እንዲወገድ የታዘዘ ቆሻሻ

የነጃላ ዓይነቶች

1. የሰው ሽንትና ዓይነ ምድሩ

ይህም መስጊድ ውስጥ ለሸናው ገጠሬ ሰው (አዕራቢይ) ነቢዩ ﷺ :- «እነዚህ መስጊዶች ለሽንትም ሆነ ለቆሻሻ ነገር የተገቡ አይደሉም፤ ለአላህ ውዳሴ (ለዝክር)፤ ለሶላትና ቁርኣንን ለመቅራት ብቻ (የተገቡ) ናቸው።»⁽¹⁾ ባሉት መሰረት ነው።

2. የወር አበባ ደም

ኸውለህ ብንት የሳር ወደ ነቢዩ ﷺ መጥታ:- «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ያለኝ አንድ ልብስ ብቻ ሲሆን የወር አበባዬ ይነከዋል» ስትላቸው ነቢዩ ﷺ :- «ከወር አበባሽ ስትጸጂ ደም የነካውን ቦታ እጥበሽ (በልብሱ) ስገጂበት።»⁽²⁾ አሏት።

ከወር አበባ ደም ውጭ ያለው የሚፈስ (መስፋሕ)⁽²⁾ ደምም ሆነ የማይፈስ ደም ንጹሕ (ጣህር) ነው። ይህም በሚከተለው ሐዲሥ መሰረት ነው። - «ከጣዖታውያን መሽሪኮች አንዱ ከሙስሊሞች ሶላት በመስገድ ላይ የነበረውን አንድ ሰው በቀስት ወግቶት (ተወገው) ፍላጸውን ነቅሎ ደሙ እየፈሰሰ መስገዱን ቀጠለበት።»⁽³⁾

3. ሥጋቸው የማይበላ እንስሳት ሽንትና ፋንድያ

ማስረጃው ከእብን መስዑድ የተላለፈው የሚከተለው ሐዲሥ ነው። «ነቢዩ ﷺ ለመጸዳዳት ወጡና ሦስት ድንጋዮች እንዳመጣላቸው አዘዙኝ፤ ሁለት አግኝቼ ሦስተኛ ፈልጌ አጣሁና ፋንድያ ወስጄ አመጣሁላቸው። ሁለቱን ድንጋዮች ወሰዱና ፋንድያውን ጥለው :- «ይኸ ርክስ³¹ (የተነጀሰ) ነው። ፤ አሉ።»⁽⁴⁾

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(3) መስፋሕ ደም ቦታውን ለቆ የሚፈስ ደም ነው።

(4) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ሥጋቸው የሚበላ እንስሳት ሽንትና እበት ብያኔ (ሐክም) ምንድነው?

ሥጋው የሚበላ እንስሳ ሽንትና እበት (በጠጡ) ጣህር (ንጹሕ) ነው። ከአነስ ብን ማሊክ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የተወሰኑ ሰዎች መዲና መጥተው እዚያ ታመሙና የግመሎችን ሽንትና ወተት ይጠጡ ዘንድ ሰዎችን ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ወደ ዘካት (ሶደቃ) ግመሎች ላኳቸው።

4. የበከቱ እንስሳት

የበከተ እንስሳ ማለት ሽሪዓዊ በሆነ መንገድ ሳይታረድ የሞተ እንስሳ ነው። ይህን በማስመልከት አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ﴾ [النعام:145]

«(መሐመድ ሆይ!) በላቸው፡- ወደኔ በተወረደው ውስጥ በክት፣ፈሳሽ ደም ወይም የአሳማ ስጋ፣እርሱ ርኩስ ነውና ወይም በአመጥ ከአላህ ስም ሌላ በርሱ ላይ የተወሳበት ካልኾነ በስተቀር በሚመገበው ተመጋቢ ላይ እርም የኾነን ነገር አላገኝም። . . . »
[አል-ኦንዓም:145]። አንድ እንስሳ ሳይታረድ በሕይወት እያለ የተቆረጠ የእንስሳ አካልም በበክት ውስጥ ይጠቃለላል።

የሚከተሉት ግን በዚህ ውስጥ አይካተቱም፡-

1. የሞተ ዓሳና አንበጣ ፡-

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «ሁለት (ዓይነት) የሞቱ እንስሳትና ሁለት (ዓይነት) ደሞች የተፈቀዱ (ሐላል) ተደርገውልናል። ሳይታረዱ ሞተው የተፈቀዱት ዓሳና አንበጣ ሲሆኑ ሁለቱ ደሞች ደግሞ ጉበትና ጣፊያ ናቸው።»⁽¹⁾

2. እንደ ዝንብ ያሉ ፈሳሽ ደም የሌላቸው የሞቱ ነፍሳት ፡-

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «ዝንብ በአንዳችሁ ዕቃ ውስጥ ሲገባበት ሙሉ በሙሉ ዝንቡን ያጥልቅበትና አውጥተው ይጣለው፤ በአንድ ክንፉ ፈውስ በልላ ክንፉ በሽታ አለበትና።»⁽²⁾

የበከተ እንስሳ

ዓሳ

አንበጣ

ዝንብ

(1) በአሕመድ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

5. የአሳማ ሥጋ

ይህን በማስመልከት አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ﴾
[الأنعام:145]

«(መጠመድ ሆይ!) በላቸው፡- ወደኔ በተወረደው ውስጥ በክት፣ፈሳሽ ደም ወይም የአሳማ ስጋ፣እርሱ ርክስ ነውና ወይም በአመጥ ከአላህ ስም ሌላ በርሱ ላይ የተወሳበት ካልኾነ በስተቀር በሚመገበው ተመጋቢ ላይ እርም የኾነን ነገር አላገኝም፤. . . »[አል-አንዓም:145]።

አሳማ

6. የውሻ ልጋግ

ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «ያንዳችሁን ዕቃ ውሻ በአፉ (ምላሱን በማስገባት) ከለከፈው የሚጸዳው (ዕቃውን) ሰባት ጊዜ አንደኛውን ዙር በአፈር በማጠብ ነው።»⁽¹⁾

የውሻ መልክፍ ማለት ቢጠጣም ባይጠጣም በዕቃዎች ውስጥ ምላሱን አስገብቶ የመነካካቱ ሁኔታ ነው።

የውሻ ልጋግ (በምላሱ መልክፍ)

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

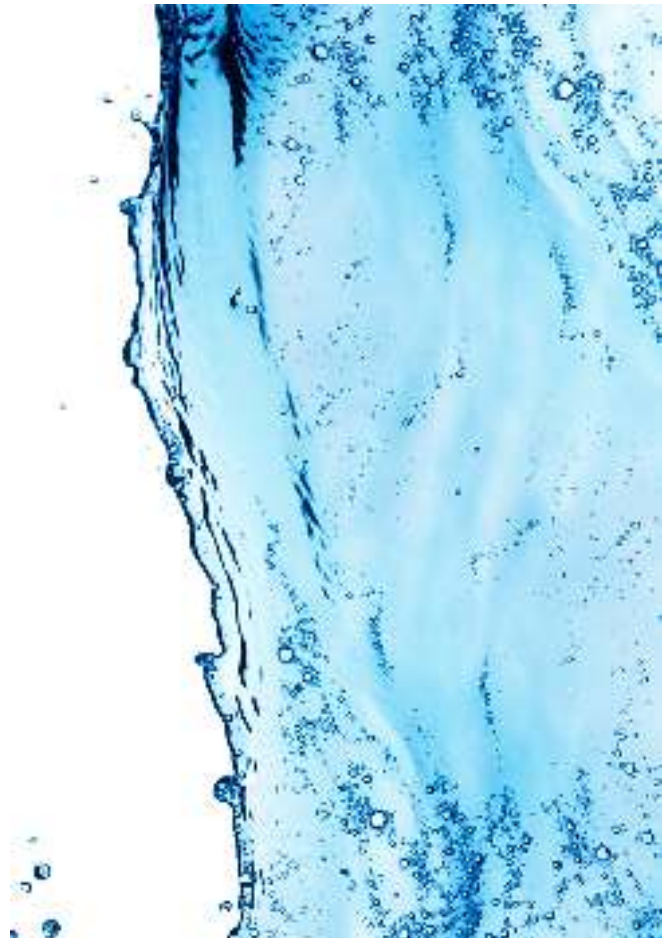
7. መዘይ

መዘይ ስለ ሩካቤ ሥጋ በማሰብ ወይም ከተቃራኒ ጾታ ጋር በመነካካትና በመተሸሻት ምክንያት ከብልት የሚወጣ ነጣ ያለና የመጣበቅ ባህሪ ያለው ፈሳሽ ነው። ሲወጣ የእርካታ ስሜት የማፈጥርና የማይደፍቅ ሲሆን ከወጣ በኋላም የመለዘብ ስሜት አያሳድርም። ምናልባትም ሲወጣ ለሰውየው ምንም ላይሰማው ይችላል።

ነቢዩ ﷺ ዐሊይ ብን አቡ ጧሊብ (ረዐ) ስለ መዘይ ሲጠይቁት እንዲህ ብለዋል፡- «ወዱ እኔ አድርግ፤ ብልትህንም ታጠብ።»⁽²⁾

8. ወዲይ

ወዲይ ከውሃ ሽንት በኋላ ከብልት የሚወጣ ወፈር ያለ ነጭ ፈሳሽ ነው።

(2) በሙስሊም የተዘገበ

መኒይ ንጹሕ (ጣህር) መሆኑ

መኒይ (ወንዶ የዘር ፈሳሽ) ስሜት በሚሰጥ ሁኔታ ከብልት የሚደፈቅና ከወጣ በኋላ የመሟሸሽ ሁኔታ የሚከተለው ነጭ ወፍራም ፈሳሽ ነው። የተምር እሽት ጠረን ያለው ሲሆን ከስንዴ ሊጥ ጠረን የቀረበ ነው።

መኒይ ጣህር ነው፤ ነጃሳ ቢሆን ኖሮ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲታጠብ ባዘዙ ነበር።

መኒይ እርጥብ ከሆነ በውሃ ማጠብ ደርቆ ከሆነ ደግሞ በመፈግፈግ ማስወገድ በቂ ነው። ከዓእሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት

«የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم መኒይ የነካውን ልብስ አጥበው የታጠበውን ቦታ (እርጥቡቱን) በዓይኔ እያየሁ በዚያው ልብስ ለሶላት ይሄዱ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል። በመስሊም ዘገባ ደግሞ «ከአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ልብስ ላይ በሚገባ ፈግፍጌ በዚያው ይሰግዱ ነበር።»⁽²⁾ የሚል ተመልክቷል።

እርጥብ ከሆነ ማጠብ

ደረቅ ከሆነ መፈግፈግ

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

አልኮል

አልኮል ሕሊናዊ እርኩስነቱና ነጃሳነቱ፤ መጠጣቱ ደግሞ ከከባዳ ኃጢአቶች አንዱ መሆኑ እንደ ተጠበቀ ሆኖ ቁሳዊ ነጃሳነት የሌለው ጣህር ነው።

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ [البقرة: 90]

«እሳንተ ያመናችሁ ሆይ! የሚያሰክር መጠጥ፤ ቁማርም፤ ጣዖታትም፤ አዝላምም (የመጠንቆያ እንጨቶች) ከሰይጣን ሥራ የሆኑ እርኩሶች ብቻ ናቸው፤ (እርኩስን)

ራቁት፤ልትድኑ ይከጀላልና።»

[አል-ማኢዳ:145]። በሚለው የአላህ ﷻ ቃል ውስጥ የተመለከተው ርክሶት ቁማርና ጣዖታትንም (መይስር⁽¹⁾) እና አንሷብ⁽²⁾ የሚያካትተው ሕሊናዊ ርክሶት እንጂ አካላዊና ቁሳዊ ነጃሳነት አይደለም።

አስካሪ መጠጦች

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ነጃላዎችን የማስወገጃ መንገዶች

1. መሬትን ከነጃላ የሚጸዱበት መንገድ

መሬት ነጃላ ከነካው በውሃም ይሁን ወይም በሌላ ነገር ነጃላው ይወገዳል። መስጊድ ውስጥ የሸናውን ገጠሬ ዐረብ አስመልክተው ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋልና፡ «ተውት (ሰውየውን አትንኩት)፤ በሸናበት ቦታ ላይ

ባልዲ ሙሉ⁽¹⁾ ወይም በትልቅ ባልዲ⁽²⁾ ውሃ ድፉበት⁽³⁾።»⁽⁴⁾

መሬቱን የበከለው ፈሳሽ ነጃላ ከሆነ በመድረቁ ብቻ መሬቱ የጸዳ ይሆናል። ይህም ከአቡ ቀላባ በተላለፈውና ፡-«መሬት ከደረቀ ጣህር⁽⁵⁾ ሆኗል።»⁽⁶⁾

የውሃን መጠን በመጨመር ማጽዳት

ፈሳሽ ነጃላ መሬት ላይ

- (1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
- (2) በቡኻሪ የተዘገበ
- (3) በሙስሊም የተዘገበ
- (4) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
- (5) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
- (6) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ

የፈሳሽ ነጃላ መድረቅ

2. የተነጀሰ ውሃ የሚጸዱበት መንገድ

ነጃላ የገባበት ውሃ ቅሪቱ እንዲወገድ የበዛ ውሃ በመጨመር ይጸዳል። በዘመናዊ የማጥሪያ ዘዴዎችም ሊጠራ ይችላል።

በዘመናዊ ዘዴዎች ማጽዳት

የውሃን መጠን በመጨመር ማጽዳት

3. የተነጀሰ ልብስ የሚጸዱበት መንገድ

ነጃላው እስኪወገድ ድረስ በውሃ ፈግፍጎ በማጠብና በመጭመቅ ይጸዳል።

የተነጀሰ ልብስ የሚጸዱበት መንገድ

4. ምንጣፍ ከነጃሳ የሚጸዱበት መንገድ

ነጃሳው እስኪወገድ ድረስ በውሃ ይታጠባል፤ ወይም በዘመናዊ ማጽጃዎች በመፈግፈግም ይጸዳል።

ምንጣፍ የሚጸዱበት መንገድ

5. የሞተ እንሳሳ የሚጸዱበት መንገድ

1. ሥጋው የሚበላ እንስሳ ቆዳ :-

ይህ ቆዳውን ከውስጥና ከውጭ በኩል በማልፋት ከነጃሳ ይጸዳል። ይህም በሚከተለው የነቢዩ ﷺ ሐዲስ መሰረት ነው፡- «ቆዳ ከተለፋ ንጹሕ (ጣህር) ሆኗል።»⁽¹⁾

ቆዳ መልፋት ማለት ቆዳው ለስልሶ መጥፎ ጠረኑ እስኪወገድ ድረስ የተወሰኑ ኬሚካሎችን በመጠቀም ማዘጋጀት ማለት ነው።

ቆዳን ማልፋት

ሥጋው የሚበላ እንስሳ

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ሥጋው የሚበላ እንስሳ በሽሪዓዊ መንገድ ታርዶ ከሞተ ግን ቆዳው ጣህር ነው።

2. የበከተ ሥጋው የማይበላ እንስሳ ቆዳ፡

በሕይወት እያለ በቁሙ ጣህር ቢሆን እንኳ፤ በሽሪዓዊ መንገድ መታረዱ ሐላል የማይሆነው እንስሳ ቆዳ ቢለፋም ንጹሕ (ጣህር) አይሆንም።

ሥጋው የማይበላ እንስሳ

6. ምግብ መብላት ያልጀመረ ወንድ ወይም ሴት ሕጻን ሽንት የሚጸዱበት መንገድ

የሴት ሕጻን ሽንት ይታጠባል። የወንድ ሕጻን ሽንት ግን ላይ ላይ ውሃ ማፍሰስ ብቻ በቂ ይሆናል። ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋልና፡- «የሴት ሕጻን ሽንት ይታጠባል፤ የወንድ ሕጻን ሽንት ውሃ ይረጭበታል።»⁽²⁾

የወንድ ሕጻን ሽንትን ውሃ ላይ ላይ መርጨት

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ጦሃራ (ንጽሕና)

የሴት ሕጻን ሽንትን ማጠብ

7. ውሻ የለከፈው ነገር የሚጸዱበት መንገድ

ውሻ በአፋና በምላሱ የነካውን ነገር ሰባት ጊዜ አንደኛውን በአፈር በማጠብ ይጸዳል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «ያንዳችሁን ዕቃ ውሻ በአፋ (ምላሱን በማስገባት) ከለከፈው የሚጸዳው (ዕቃውን) ሰባት ጊዜ አንደኛውን ዙር በአፈር በማጠብ ነው።»⁽¹⁾

አንድ ጊዜ

6 ጊዜ

በአፈር ማጽዳት

በእጥበት ማጽዳት

8. መዘይና ወዲይ የሚጸዱበት መንገድ

ብልትን በማጠብና ወዲእ በማድረግ፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ዐሊይ ብን አቡ ጧሊብ (ረዐ) ስለ መዘይ ሲጠይቁቸው እንዲህ ብለዋል፡- «ወዲእ አድርግ፤ ብልትህንም ታጠብ።»⁽²⁾

መዘይ ወይም ወዲይ የነካውን ልብስ በተመለከተ በነኩት ቦታ ላይ ውሃ በመርጨት ይጸዳል፡ ስህል ብን ሐኒፍ ባስተላለፉት ሐዲስ፡ - «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ልብሴን የነካውን እንዴት አደርጋለሁ ስላቸው እኛኝ ውሃ ወስደህ ነክቶት ባየህበት የልብሱ ቦታ ላይ መርጨት ብቻ በቂህ ነው አሉኝ።»⁽³⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

9. የወር አበባ ደም የሚጸዱበት መንገድ

በውሃ በማጠብ ይጸዳል። የቅሪቱ መኖር ችግር አይኖረውም፤ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ውሃ ይበቃሻል፤ የቅሪቱ መኖር ችግር የለውም።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

10. ጫማ የሚጸዱበት መንገድ

የነጃላው ቅሪት እስኪወገድ ድረስ መሬት ላይ በመፈገፈግ ይጸዳል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «አንዳችሁ በጫማው አዋኪ ነገር ከረገጠ አፈር (የነጃላ) መጽጃው ነው።»⁽⁵⁾ ብለዋል።

ጫማን መሬት ላይ በመጥረግ ማጽዳት

11. የሴት ረዥም ልብስ የሚጸዱበት መንገድ

ረዥም የሴት ቀሚስ በጫፉ ላይ ነጃላ ቢጣበቅበት ንጹሕ በሆነው ቦታ መሄዷ ይበቃታል፤ መሬቱ ራሱ ያጸዳዋል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ከኋላው ያለው ያጸዳዋል።»⁽⁶⁾ ብለዋል።

መሬት የሴትን ልብስ ያጸዳል

(4) አቡ ዳዊድ የተዘገበ
(5) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(6) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

12. ጠጣር ምግቦች የሚጸዱበት መንገድ

ነጃሳው ያለበትንና በዙሪያው ያለውን በማስወገድ ይጸዳል። ቀሪው በመሰረታዊ ንጽሕናው ላይ እንዳለ ይቀራል። የአላህ መልእክተኛ ﷺ :- «ቅቤ ውስጥ ስለ ወደቀች አይጥ ተጠይቀው <<አስወጧትና በዙሪያዋ ያለውን አስወግዳችሁ ቅቤያችሁን ተመገቡ።»⁽¹⁾ ብለዋል፡

አይጥ ገብቶ የሞተበት ቅቤ

13. እንደ መስተዋትና ብርጭቆ ያሉ የጠሩ ገጾች የሚጸዱበት መንገድ

የነጃሳው ቅሪት እስኪወገድ ድረስ ይወለዳል።

መስተዋት በመወልወል ይጸዳል

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ነጃሳዎችን የሚመለከቱ ጠቃሚ ነጥቦች

1. ነጃሳ መሆናቸውን የሚያስረዳ ነገር እስካልቀረበ ድረስ ነገሮች ሁሉ በመሰረቱ ንጹሕ (ጣህር) ናቸው።
2. በአንድ ነገር ላይ ነጃሳ ከወደቀና የነካው ቦታ ተለይቶ ያልታወቀ ከሆነ ሙሉ በሙሉ ይታጠባል።
3. ነጃሳ በሆነ ነገር ውስጥ ሚምቶ ከተዋሐደው - ለምሳሌ ያህል የአህያ ፋንድያ ተቃጥሎ ወደ አመድነት ቢለወጥ - በዚህ ይጸዳል።

ፋንድያ ወደ አመድነት ሲለወጥ የጸዳ ያደርገዋል

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

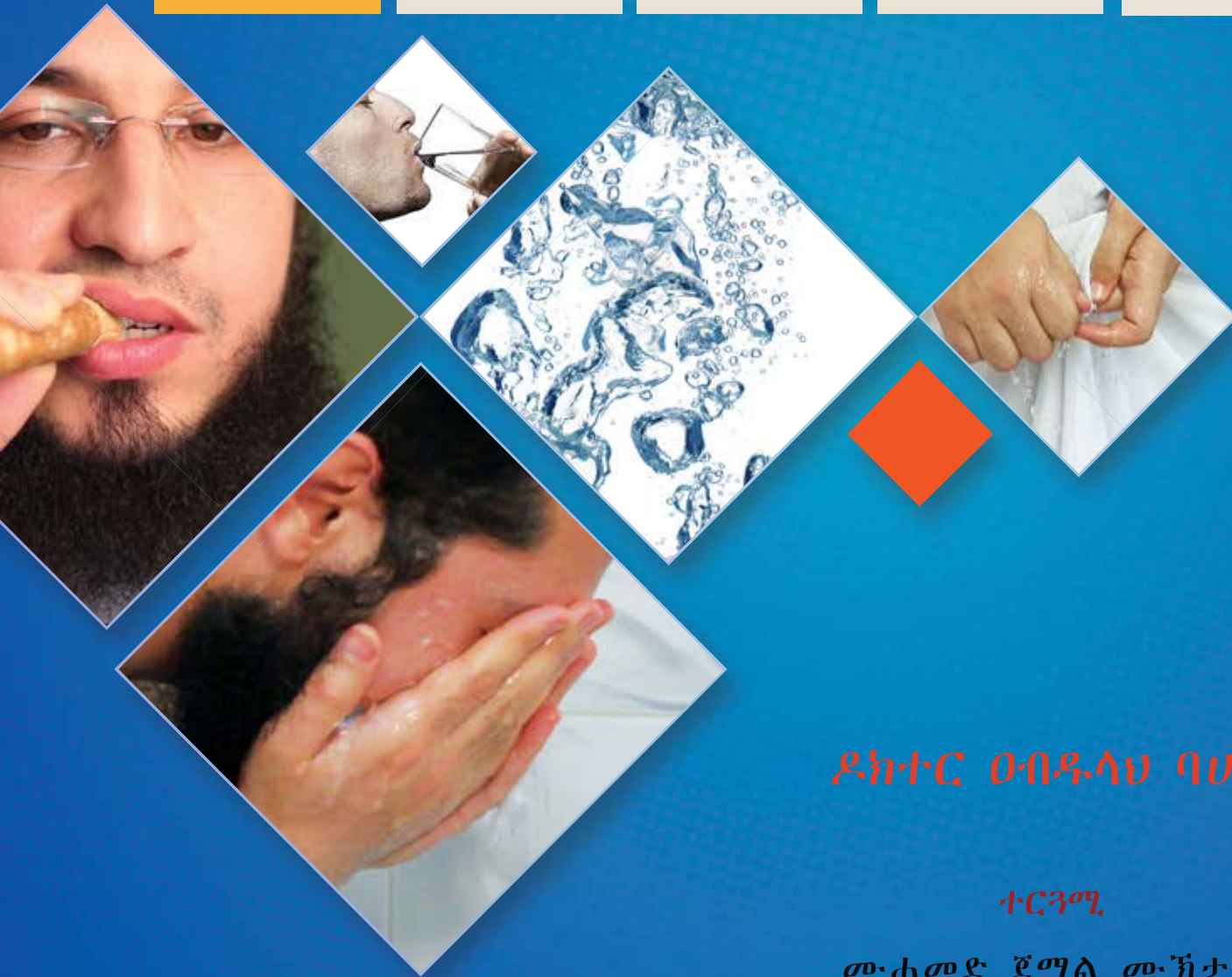
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ፈላሽ ትራፊዎች (ኣሳር)

3

ፈሳሽ ትራፊዎች (አሳር)

ፈሳሽ ትራፊዎች

ሌላ ጠጪ ጠጥቶለት እቃ ውስጥ ያስቀረው ትራፊ ጭላጭ ነው።

ለነጃሳነቱ ማስረጃ ካልቀረበበት በስተቀር ፈሳሽ ትራፊዎች (አሳር) በመሰረቱ ንጹሕ (ጣህር) ናቸው። ዝርዝሩ ይቀጥላል፡-

1. ንጹሕ የሆኑ ትራፊዎች

ሀ- የሰው ልጅ ጠጥቶ ያስቀረው ትራፊ

ከሲዩ ﷺ ፣ ዓጂሻ (ረዐ) የወር አበባ እያለባቸው ጠጥተው ያስቀሩትን ትራፊ ይጠጡ እንደ ነበርና አፋቸውንም የዓጂሻ አፍ አርፎ በነበረበት ቦታ ላይ ያደርጉ እንደ ነበር⁽¹⁾ በሐዲስ ተረጋግጧል።

(1) በመስሊም የተዘገበ

ማ ው ጫ

የትራፊዎች (አሳር) ትርጓሜ

ንጹሕ የሆኑ ትራፊዎች

1- የሰው ትራፊ

2- የድመት ትራፊ

3- ሥጋው የሚበላና የመሳሰለ እንስሳ ትራፊ

ነጅስ የሆኑ ትራፊዎች

1- የውሻ ትራፊ

2- የአሳማ ትራፊ

ለ - የድመት ትራፊ (ሱእር)

ከእቃ የጠጣቸውን ድመት አስመልክተው ከሲዩ ﷺ ፡-«ነጃሳ አይደለችም፤ በዙሪያችሁ ከሚሆኑ ገርና ጥንቁቅ አገልጋዮች ናት።»⁽²⁾ ብለዋል።

የድመት ትራፊ

(2) በትርጉሙ የተዘገበ

ሐ- ሥጋቸው የሚበላ እንስሳት፣ የበቅሎ፣ የአህያ፣ ሥጋ በል አዳኝ አራዊት፣ አዳኝ አሞራዎችና የመሳሰሉት እንስሳት ትራፊ፡-

የነዚህ እንስሳት ትራፊ ንጹሕ ነው። ነጃሳ ስለመሆናቸው ማስረጃ ባለመኖሩና ነገሮች ተቃራኒው ካልተረጋገጠ በመሰረቱ ንጹሕ በመሆናቸው የነዚህ እንስሳት ትራፊ ንጹሕ ነው። ነቢዩ ﷺ በአህያ ይቀመጡ ነበር። በዘመናቸው አህያ ለማንጓጓዣነት ታገለግል ነበር።

የአዳኝ አሞራ (አዕዋፍ) ትራፊ

የአዳኝ አውሬ ትራፊ

የአህያ ትራፊ

ሥጋው የሚበላ እንስሳ ትራፊ ውሃ

2. ነጃሳ የሆኑ ትራፊዎች

ሀ - የውሻ ትራፊ

ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «ያንዳችሁን ዕቃ ውሻ በአፉ (ምላሱን በማስገባት) ከለከፈው የሚጸዳው (ዕቃውን) ሰባት

ጊዜ አንደኛውን ዙር በአፈር በማጠብ ነው።»

ሀ - የአሳማ ትራፊ

የአሳማ ትራፊ (ሱክር) ነው። አሳህ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡-

﴿فَإِنَّهُ رَجَسٌ﴾ [الأنعام: 145]

«ክርሱ ርክስ ነውና . . . » [አል-አንዓም: 145]። ክርሱ የወጣ ነገርም ነጃሳ ነው።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

የሰው ልጅ ንጹሕ (ጣህር) መሆኑ

የሰው ልጅ፣ ነቢዩ ﷺ ፡- «ሙእምን ሰው አይነጅስም።» (1) ባሉት መሰረት ሙስሊም በራሱ ንጹሕ (ጣህር) ነው። ነቢዩ ﷺ ሙሽሪክ ከሆነች ሴት የውሃ ስልቻ ወዳጅ ማድረጋቸው የተረጋገጠ (2) በመሆኑ ሆነ ካፍርም በራሱ ንጹሕ (ጣህር) ነው።

﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ [التوبة: 28]

«አጋሪዎች እርኩሶች ብቻ ናቸው።» [አል-ተውባ፡ 28] የሚለው የአሳህ ﷺ ቃል ሕሊናዊ ርክስት ማለትም የእምነታቸውን ነጃሳነት የሚመለከት ነው።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) የዕቃውን ስልቻ ማድረግ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

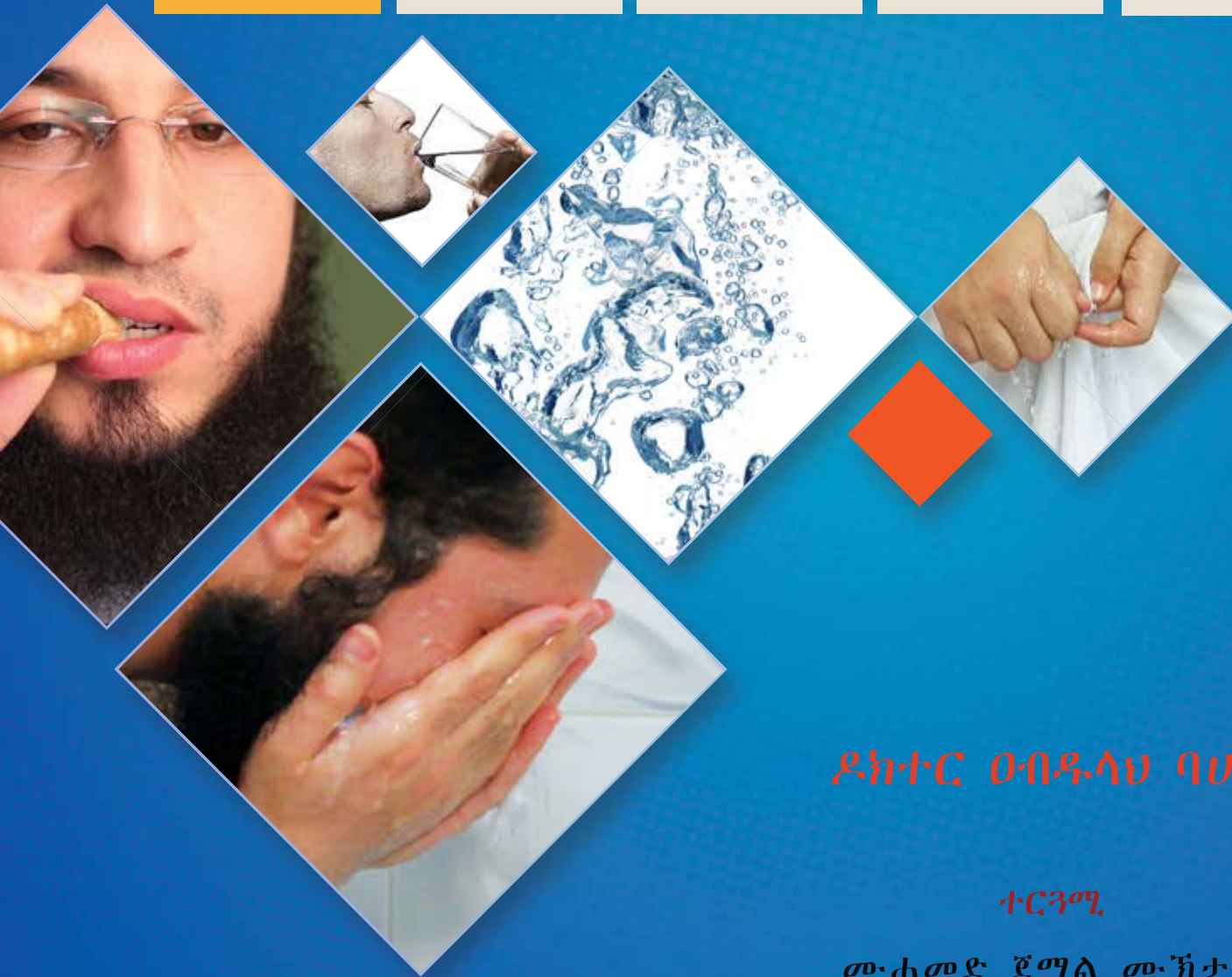
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የመገልገያ እቃዎች

4

የመገልገያ እቃዎች

ማወቂያ

የእቃዎች (አኒያ) ትርጓሜ

በወርቅና ብር እቃዎች መገልገል

1. በምግብና መጠጥ

2. ከምግብና መጠጥ ውጭ

በብር በተበየደ እቃ መገልገል

የመገልገያ እቃዎች

የውሃና የሌሎች ነገሮች መያዣ እቃዎች

የወርቅና የብር እቃዎችን ስለ መጠቀም

1. በምግብና በመጠጥ

ለመመገቢያነትና ለመጠጫነት መጠቀም የተከለከለ ሐራም ነው። ይህም ነቢዩ ﷺ ፡- «በወርቅና ብር እቃዎች አትጠጡ። በሳፋዎቻቸውም አትብሉ፤ በዚህ ዓለም ላይ የነሱ (የካፍሮች) በመጨረሻይቱ ዓለም የኛ ናቸው።»⁽¹⁾ ባሉት መሰረት ነው። በተጨማሪም፡- «በብር እቃ ሚጠጣ ሰው የጀሀነምን እሳት እንጂ ሌላ አይደለም ወደ ሆዱ የሚያደቀድቀው።»⁽²⁾

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በብር እቃ መመገብ

በወርቅ እቃ መመገብ

2. ከምግብና ከመጠጥ ውጭ

ከምግብና ከመጠጥ ውጭ በወዳድና በሌላም የወርቅና የብርና እቃዎችን መጠቀም ይፈቀዳል፤ ከላይ የቀረበው ሐዲሥ በምግብና በመጠጥ ብቻ የተወሰነ ነው። በተጨማሪም አምሙ ሰለማ (ረዕ) ከነቢዩ ﷺ ጸጉሮች ጥቂት ጸጉሮች ያሉበት ከብር የተሰራ ደወል መሰል ትንሽ እቃ እንደነበራቸው ተረጋግጧል።⁽¹⁾

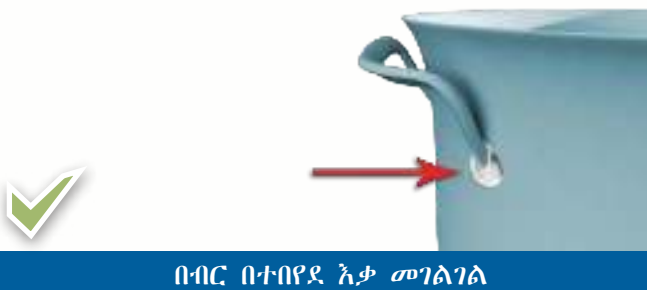
ከብር የተሰራ የወዳድ ማድረጊያ እቃ (እብሪት)

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ብር በተበየደ እቃ መገልገል

መጠኑ አነስተኛ በሆነ ብር የተበየደ እቃን አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ መጠቀም ይፈቀዳል። የነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم የመጠጫ ዋንጫ ተሰብሮ በስንጥቁ ቦታ የብር ሰንሰለት መደረጉ⁽¹⁾ ተረጋግጧል፡

ብር በተበየደ እቃ መገልገል

(1) በቡኝሪ የተዘገበ

ወርቅ ለወንዶች አይደለም

ለወንድ ወርቅ መልበስ (ማድረግ) አይፈቀድም። ከአቡ ሙሳ አል አሽዐሪ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ሐርና ወርቅን መልበስ በኔ ኡመት ወንዶች ላይ ሐራም ተደርጎ ለሴቶቻቸው ተፈቅዷል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

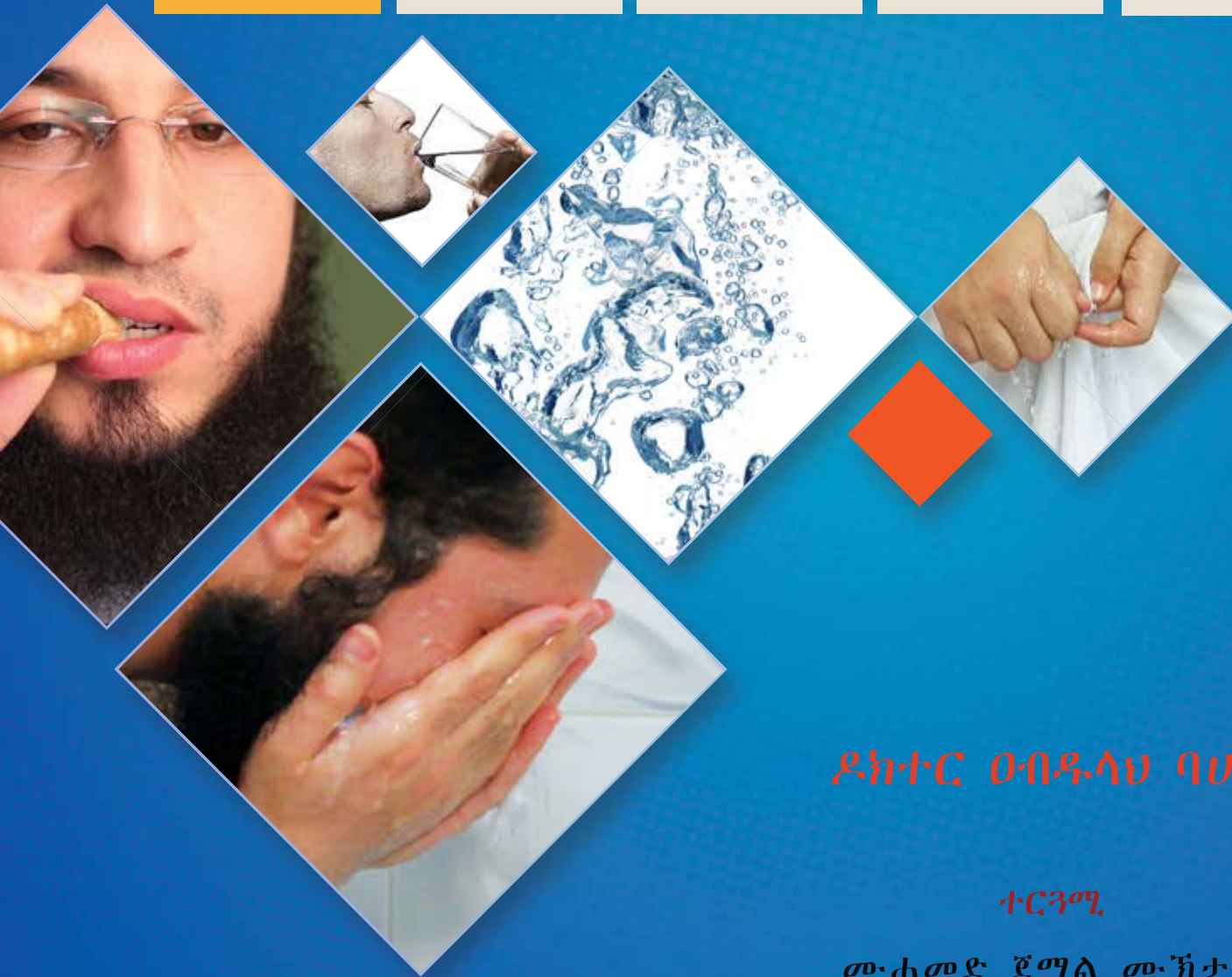
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ዓይነምድርን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

5

ዓይነምድርን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

https://www.al-feqh.com/am

በመጻዳዳት ጊዜ መደረግ ያለባቸው ነገሮች

1. በመጻዳዳት ጊዜ ሀፍረተ ገላን

(ዐውረትን) ከሰዎች እይታ መስወርና መሸፈን፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «በጅኖች ዓይኖችና በአደም ልጆች ሀፍረተ ገላ መካከል ያለው መጋረጃ ወደ መጻዳጃ ቦታ ሲገባ «በስምልላህ» ማለት ነው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

2. ልብስ ወይም ገላ በነጃሳ እንዳይነካ መጠንቀቅና ከነካ ማጠብ፤ የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ሁለት መቃብሮች አጠገብ ሲያልፉ :- «እየተሰቃዩ ነው፤ የሚሰቃዩትም በትልቅ ነገር (ጥፋት) ምክንያት ሳይሆን ይኸኛው ራሱን ከሸንት አይጠብቅም፤ አይጠነቀቅም ኖሯል።»⁽²⁾ ብለዋል።

3. በውሃ ወይም በደረቅ ነገር መጻዳዳት (እስትንጃእ ወይም እስትጅማር)፤ ከአነስ ብን ማለክ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ወደ መጻዳጃ ቦታ ሲሄዱ እኔና ሌላው ብላቴና (ልጅ) የውሃ መያዣውንና አንኳሴ ይዘንላቸው እንሄድና በውሃ ይታጠቡ (እስትንጃእ ያደርጉ) ነበር።»⁽³⁾ ብሏል።

(1) በትርምዚ የተዘገበ
(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(3) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

ማውጫ

በመጻዳዳት ጊዜ መደረግ ያለባቸው ነገሮች

በመጻዳዳት ጊዜ የተከለከሉ (ሐራም የሆኑ) ነገሮች

በመጻዳዳት ጊዜ የሚወደዱ ነገሮች

በመጻዳዳት ጊዜ የተጠሉ ነገሮች

እስትንጃእና እስትጅማር

የሁለቱ ትርጓሜ

ሁለቱን የሚመለከት ድንጋጌ (ሐክም)

ለእስትጅማር የሚወሉ ነገሮች ማሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

በመጻዳዳት ጊዜ የተከለከሉ (ሐራም የሆኑ) ነገሮች

1. ምድረበዳ ላይ በመጻዳዳት ጊዜ ፊትን ወደ ቅብላ ማዞር ወይም ጀርባን አለመስጠት፤ ለመጻዳጃነት በተዘጋጀ የተለየ ግንባታ ከሆነ፤ ፊትን ወደ ቅብላ ማዞርንም ሆነ ለቅብላ ጀርባ መስጠትን መተውተመራጭ ነው። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «በመጻዳዳት ጊዜ

በውሃ ሽንትም ሆነ በዓይነ ምድር ፊታችሁን ወደ ቅብላ አታዙሩ። ጀርባችሁንም አትስጡት፤ ወደ ምሥራቅ ወይም ምዕራብ ዙሩ።»⁽¹⁾ ብለዋል።

2. በመንገዶች ላይ፣ ሰዎች በሚጠለሉበት ጥላ ቦታና በመስብሰቢያ ቦታዎች መጸዳዳት፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «ሁለቱን መርገምት ተጠንቀቁ ሲሉ የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ሁለቱ መርገምት ምንድነው? ተብለው ሲጠየቁ በሰው መንገድ ወይም በሚያርፉበት ጥላ ቦታ የሚጸዳዳ ሰው ነው።»⁽²⁾ ብለዋል።

3. ወራጅ ባልሆነ እንደ ገላ መታጠቢያ ገንዳ ባለውሃ ውስጥ መረዳዳት፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «አንዳችሁ በማይፈስ የረጋ ውሃ⁽³⁾ ላይ ይሸናና እዚያው ደግሞ ይታጠባልን? (አታድርጉ)።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

4. የቁርካን መጽሐፍ ይዞ መጸዳጃ ቤት መግባት ሐራም ነው።

በረጋ ውሃ ላይ መሸናት

በረጋ ውሃ ውስጥ መሸናት በደም መጣጭ ጥገኛ ትሎች የሚመጣውን የብልሃርዚያ በሽታ ያስከትላል።

በመጸዳዳት ጊዜ የሚወደዱ (መስተሐብ) ነገሮች

1. ምድረበዳ ላይ በሚጸዳዱበት ጊዜ ከሰው እይታ ርቆ መሄድ።

2. ወደ መጸዳጃ ቤት ሲገባ :- «በስምል'ላህ፣ አል'ላሁም» እንኒ አዑዙ ብክ ምነል'ኸብሥ ወል'ኸባእሥ» ትርጉሙ፡- «በአላህ ስም፣ አላህ ሆይ ከተባእትና አነስት ሰይጣናት (ተንኮል) በአንተ እጠበቃለሁ።»⁽⁵⁾ ማለት ነው።

3. ወደ መጸዳጃ ቤት ሲገባ የግራ እግርን ማስቀደም ሲወጣ ደግሞ ቀኑን ማስቀደም።

4. በሚወጡበት ጊዜ «ጉፍራነክ»⁽⁶⁾ (ምሕረትህን ስጠኝ) ማለት።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በሙስሊም የተዘገበ
(3) የረጋ ውሃ የማይወረድና የማይንቀሳቀስ ውሃ ነው
(4) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(5) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(6) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

በገላጣ ቦታ ላይ መጸዳዳት

ሰው በሚንገበት መንገድ ላይ መጸዳዳት

ሲገቡ ግራ እግርን ማስቀደም

ሲወጡ ቀኝ እግርን ማስቀደም

በመጸዳዳት ጊዜ የተጠሉ (መክሩህ) ነገሮች

1. ሲጸዳዱ የግድ አስፈላጊ ሆኖ ካልተገኘ መናገር ወይም ሌሎችን ማናገር፤ ይህም ከእብን ዑመር (ረዕ) በተላለፈውና ነቢዩ صلی الله علیه وسلم በመጸዳዳት ላይ እያሉ በአቅራቢያቸው ያለፈ አንድ ሰው ሰላምታ ሲያቀርብላቸው ሰላምታውን አልመለሱለትም፡፡»⁽¹⁾ በሚለው ሐዲሥ መሰረት ነው፡፡
2. ይሰረቅብኛል ወይም ይጠፋል የሚል ስጋት ከሌለ የአላህ ﷻ ስም ያለበትን ነገር ይዞ መግባት፡፡
3. ብልትን በቀኝ እጅ መንካት ወይም በቀኝ እጅ እስትንጃም ሆነ እስትጅማር ማድረግ፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «አንዳችሁ ሲሸና ብልቱን በቀኝ እጅ አይያዝ፤ ከዓይነ ምድር ሲጸዳዳም በቀኝ እጅ አያድርግ፡፡»⁽²⁾
4. ተሳቢ እንስሳት እንዳይጎዱት ወይም እንዳይጎዳቸው ሲባል በስጥቆችና ጉድጓዶች መሸናት፡፡

ቆሞ መሸናት

ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ቆሞ መሸናትን ከልክሏል፡
 : ይሁን እንጂ ሽንቱ የማይረጭበት መሆኑን ካረጋገጠ ይፈቀዳል፡፡ ከሐዘይፋ (ረዕ) «የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ሰዎች ቆሻሻ በሚጥሉበት ስፍራ ሄደው ቆመው ተጸዳዱ፡፡»⁽¹⁾ የሚል ሐዲስ ተዘግቧል፡፡

(1) በቡካሪና በሙስሊም የተዘገበ

እየተጸዳዱ መናገር

አላህን የሚያወሳ ነገር ያለበትን ነገር ይዞ መጸዳጃ ቤት መግባት

በአውሬ ጉድጓድ ቦታዎች መሸናት

የቁርኣን መጽሐፍ ይዞ መጸዳጃ ቤት መግባት

(1) በሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡካሪና በሙስሊም የተዘገበ

እስትንጃእና እስትጅማር

እስትንጃእ

ከሽንትና ዓይነ ምድር መውጫ ቅሪቱን በንጹሕ

ውሃ ማስወገድ ነው።

እስትጅማር

ከሽንትና ዓይነ ምድር መውጫ ቅሪቱን በድንጋይና መሰል ጠጣር ነገር ማስወገድ ነው።

እስትንጃእና እስትጅማርን የሚመለከት ድንጋጌ

እስትንጃእ ማድረግ የተደነገገ ነው። ከአነስ ብን ማለቱ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ወደ መጸዳጃ ቦታ ይገቡና እኔና ሌላው ብላቴና (ልጅ) የውሃ መያዣውንና አንካሴ ይዘንላቸው ስንሄድ በውሃ ይታጠቡ (እስትንጃእ ያደርጉ) ነበር።»⁽¹⁾ የሚል ሐዲስ ተዘግቧል።

ሁለት ቅድመ ሁኔታዎች ከተሟሉ በእስትጅማር ብቻ መወሰን ይፈቀዳል፡-

1. ሽንቱ ወይም ዓይነ ምድሩ ከተለመደ መውጫው አልፎ አለመዛመድ፤ አልፎ አካባቢውን ነክቶ ከሆነ ግን ውሃን መጠቀም የግድ ይላል።
2. የፊትና የኋላ መውጫዎቹን ከነጃሳ ቅሪት ማጽዳት እንዲቻል፤ በደረቅ ነገር ማጽዳቱ ሦስት ጊዜና ከዚያም በላይ መሆን።

እስትንጃእና እስትጅማር ያዘሉት ጥበብ

1. ከቆሻሻ መጽዳትና ነጃሳን ማስወገድ።
2. ንጽሕናን መጠበቅና ለበሽታዎች መንስኤ ከሚሆኑ ነገሮች መራቅ።

ጠቃሚ ጉዳዮች

አየር ከሆድ በመውጣቱ ምክንያት እስትንጃእ አይደረግም።

እስትንጃእ የበለጠ አጥሪና አጽጂ በመሆኑ ከእስትጅማር ይበልጥ ተመራጭ ነው።

ለእስትጅማር የሚወሉ ነገሮች ማሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

ሀ- ንጹሕ (ጣህር) መሆን፤ ነጃሳ በሆነ ነገር ማድረግ ትክክል አይደለም።

ለ- የተፈቀደ (ሐላል) በሆነ ነገር መሆን፤ በተከለከለ (ሐራም) በሆነ ነገር ማድረግ ትክክል አይደለም።

ሐ- አጥንት ወይም ፋንድያ አለመሆን፤ ሰልማን አል ፋሪስ (ረዕ) እንዲህ ብለዋል፡- «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በዓይነ ምድር ወይም በሽንት ጊዜ ፊታችንን ወደ ቅብላ እንዳናዞር፤ በቀኝ እጅ እስትንጃእ እንዳናደርግ፤ ከሦስት ባነሰ ድንጋይ እስትንጃእ (እስትጅማር) አንዳናደርግ፤ በፋንድያ⁽²⁾ ወይም በአጥንት እስትንጃእ እንዳናደርግም ከልክለውናል።»⁽³⁾

መ- ምግብና የተከበረ ነገር የተጻፈበት ወረቀትን የመሳሰለ ክብር የሚሰጠው ነገር አለመሆን።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በሙስሊም የተዘገበ

በጨርቅ እስትጅማር
ማድረግ

በሚበላ ነገር እስትጅማር
ማድረግ

በመጸዳጃ ቤት ወረቀት
(ሶፍት) እስትጅማር
ማድረግ

በአጥንት እስትጅማር
ማድረግ

በድንጋይ እስትጅማር
ማድረግ

የተከበረ ነገር ባለበት
ወረቀት እስትጅማር
ማድረግ

“

በቀኝ እጅ እስትንጃእ ማድረግ

በቀኝ አጅ እስትንጃእ ማድረግ
የተፈቀደ (ጃእዝ) አይደለም፡፡ ነቢዩ ﷺ
«አንዳችሁ በማይፈስ የረጋ ውሃ ላይ
ይሸናና እዚያው ደግሞ ይታጠባልን?
(አታድርጉ)፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና፡፡

(1) ሙስሊም የተዘገበ

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

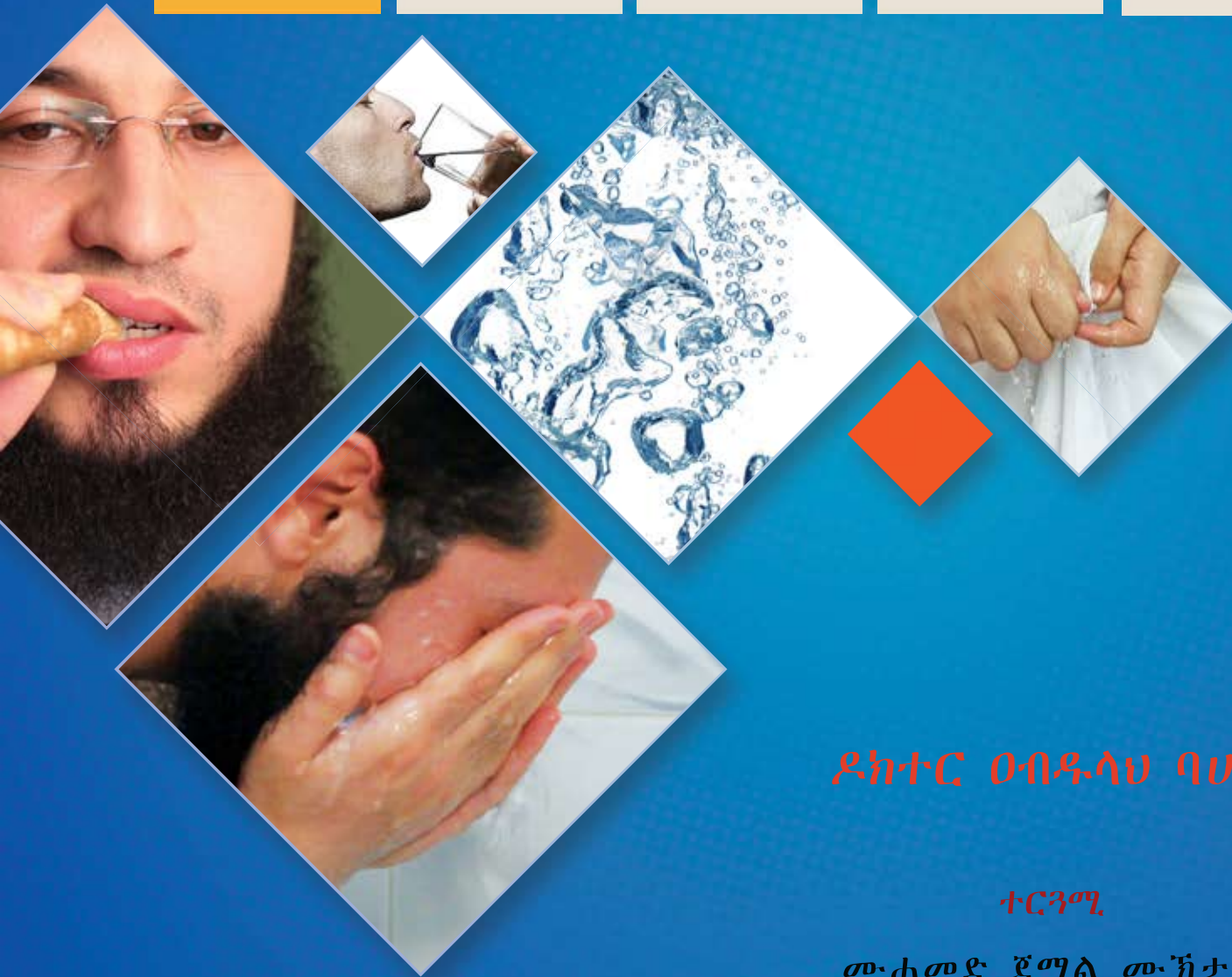
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ሱነኑል ፍጥረህ (የተፈጥሮ ደንቦች)

6 ሱነኑል ፍጥረህ (የተፈጥሮ ደንቦች)

ማውጫ

የሱነኑል ፍጥረህ

ትርጓሜ

1. ሰዋክ
2. መጉመጥመጥና ውሃ በአፍንጫ ስቦ ማስወጣት
3. እስትንጃእ
4. ሪዝን መከርከምና ማመንመን
5. ጺም ማሳደግ
6. የብልት አካባቢ ጸጉርን መላጨት
7. የወንድና የሴት ግርዛት
8. ጥፍር መቆረጥ
9. የብቢት ጸጉርን መንጨት
10. የጣት ጀርባ መገጣጠሚያዎችንና እጥፋቶችን ማጠብ

ሱነኑል ፍጥረህ (የተፈጥሮ ደንቦች)

ሱነኑል ፍጥረህ አላህ ﷻ የሰውን ልጅ በጥፋ አካሄድና በውብ ተክለሰውነቱ ምሉእ ይሆን ዘንድ ከጥንቱ ከመሰረቱ ካኖረበት ተፈጥሮ ጋር የተያያዙ ነገሮች ናቸው።

ከዓለሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ «እስር ነገሮች የተፈጥሮ ደንቦች ናቸው (እነሱም) ፦ ሪዝን ማሳጠር፣ጺምን ማሳደግ፣ጥፍር መቆረጥ፣የጣት ጀርባ እጥፋቶችን ማጠብ፣የብቢት ጠጉርን መንጨት፣ጭገርን መላጨት፣ ብልትን በውሃ ማጠብና መጉመጥመጥ ናቸው።»(1)

(1) በሙስሊም የተዘገበ

1. መፋቂያ (ስዋክ)

መፋቂያ

ከአራክ ዛፍ እንጨትና ከመሳሰለው ተወስዶ መጥፎ ጠረንና የምግብ ቅሪትን ከአፍ ለማስወገድ ጥርስን ለማጽዳት የሚያገለግል ነው።

ስዋክን መጠቀም በሁሉም ወቅቶች ሱንና ነው፡
፡ ነቢዩ ﷺ ፦ «ስዋክ አፍን የሚያጸዳ ጌታንም የሚያስደስት ነው።»(2) ብለዋል።

ቀጥሎ በተመለከቱት ቦታዎች ላይ ግን ስዋክን መጠቀም በጣም የጠበቀ ሱንና ነው፡-

1. በወዳዥ ጊዜ

ነቢዩ ﷺ ፦ «ኡመቴ (ሕዝቤ) ላይ ማጥበቅ ባይሆንብኝ ኖሮ በያንዳንዱ ወዳዥ ወቅት ስዋክን እንዲጠቀሙ (ጥርሳቸውን እንዲፍቁ) ባዘዝኳቸው ነበር።»(3) ብለዋልና።

2. በሶላት ጊዜ

ነቢዩ ﷺ ፦ «ኡመቴ (ሕዝቤ) ላይ ማጥበቅ ባይሆንብኝ ኖሮ በያንዳንዱ ሶላት ወቅት ስዋክን እንዲጠቀሙ (ጥርሳቸውን እንዲፍቁ) ባዘዝኳቸው ነበር።»(4) ብለዋልና።

3. ወደ ቤት በሚገባበት

ምቅዳድ (ረዕ) አባታቸውን በመጥቀስ ባስተላለፉት መሰረት ፦ «ነቢዩ ﷺ ወደ ቤታቸው በሚገቡበት ጊዜ አስቀድመው ምን ያደርጉ እንደ ነበር ዓለሻን (ረዕ) ጠይቁ፣በስዋክ ነው አሉኝ።»(5) ብለዋል።

4. ከእንቅልፍ ሲነቃ ፦

ከሐዘይፋ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት፦ «ነቢዩ ﷺ ሌሊት ሲነሱ አፋቸውን በስዋክ ያጸዱ ነበር።»(6) ብለዋል።

(2) በአሕመድ የተዘገበ

(3) በአሕመድ የተዘገበ

(4) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(5) በሙስሊም የተዘገበ

(6) በቡኻሪ የተዘገበ

5. ቁርኣን በሚቀራበት ጊዜ :-

ዐሊይ (ረዕ) በሰዋክ አዘው ነቢዩ ﷺ :-
 - «አንድ የአላህ አገልጋይ ጥርሱን ፍቆ (ሰዋክ ተጠቅሞ) ተነስቶ ከሰገደ፣ መልኣክ ከጀርባው ቆሞ ቅራኣውን በማዳመጥ - ወይም ይህን በመሰለ አባባል - አፉን በአፉ ላይ እስከማድረግ ድረስ ወደርሱ ይቀርባል፤ ከአፉ የሚወጣው ቁርኣን ወደ መልኣኩ ሆኖ ውስጥ የሚገባ ይሆናልና አፋችሁን ለቁርኣን አጽዱ፡፡»⁽¹⁾ ማለታቸውን አስተላልፈዋል፡

“

የሰዋክ ጥቅሞች

ከሰዋክ ጥቅሞች መካከል፡- በዱንያ ላይ አፍን ያጸዳል፣ በወዲያኛው ሕይወት በአክራ ደግሞ የአላህን ውዴታ ያስገኛል፣ ጥርስን ያጠነክራል፣ ድድን ያጠብቃል፣ ድምጽን ያጠራል፣ ሰውን ያነቃቃል፡፡

”

2. መጉመጥመጥና ውሃ በመሳብ አፍንጫን ማጥራት

አፍን መጉመጥመጥ

በአፍንጫ ውሃ ስቦ ማስወጣት

3. እስትንጃእ

እስትንጃእ

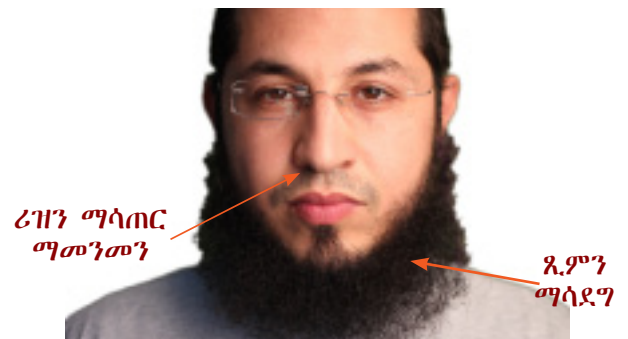
የሽንትን ወይም የዓይነ ምድርን ቅሪት ከመውጫው ቦታ ላይ ማስወገድ

4. ሪዝን ማሳጠርና ማመንመን

ማለት የተፈለገው ለውበት፣ ለንጽሕናና ከካፍሮች ለመለየት ሲባል ከስር ማሳጠር ነው፡፡

5. ጸምን ማሳደግ

ማሳደግ ማለት ባለበት መተውና አለመንካት ማለት ነው፡፡

(1) በአል በገዛር የተዘገበ

ጲምን መላጨት

ባለበት መልቀቅንና እንዳለ መተውን አስመልክቶ ትእዛዝ በመኖሩ ጲምን መላጨት ሐራም ነው። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «ሪዝን ከስር አሳጥሩ፤ ጲምን ባለበት ትታችሁ ልቀቁት፤ ከመጽሐብ የተለያችሁ ሁኑ።»⁽¹⁾

(1) በሙስሊም የተዘገበ

6. ብልት አካባቢ የሚበቅለውን ጸጉር መላጨት

ብልት አካባቢ የሚበቅለውን ጸጉር መላጨት (እስትሕዳድ)

ብልት አካባቢ የሚበቅለውን ጸጉር መላጨት

የእስትሕዳድ ጥቅም

ብልት አካባቢ የሚበቅለውን ጸጉር መላጨት የአካል ጤንነት፣ ጥንካሬውንና ደህንነቱን ለመጠበቅ ጠቃሚ መሆኑ በሳይንሳዊ መንገድ የተረጋገጠ ነው። የጸጉር በዚህ አካባቢ መብዛት አካልን ለሚጎዱ አያሌ የቆዳ ኢንፌክሽን መንስኤ ነው።

7. የወንድና የሴት ግርዛት

የወንድ ግርዛት (ክታን)

የወንድ ብልት ጫፍ የሚሸፍነውን ቆዳ ማስወገድ ነው።

የሴት ግርዛት (ክፋድ)

ከወንድ ብልት ማስገቢያ ቦታ በላይ ያለውን ትርፍ ሥጋ መቁረጥ ነው።

የወንድ ግርዛት «ክታን» ሲባል የሴት ደግሞ «ክፋድ» (ማሳጥር) ይባላል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ለአምሙ ዐጥያ እንዲህ ብለዋል፡- «አሳጥሪ ግን ከስር አታንሺው፤ ለፊት የበለጠ ውበት የሚሰጥ ሲሆን ባሏ ዘንድም የበለጠ ተወዳጅ ነውና።»⁽¹⁾

ግርዛት ለወንድ ግዴታ ሲሆን ለሴት ግን ሱንና ነው።

የወንድ ግርዛት ያዘለው ጥበብ የብልቱን ራስ በሚሸፍነው ቆዳ ውስጥ ያለውን ነጃሳ ማጽዳቱ ሲሆን፤ የሴት ግርዛት ደግሞ የፊቷን ውበት መጨመሩ ነው።

8. ጥፍርን መቆረጥ

እንዳይረዝም አድርጎ ጫፎቹን መቆረጥ ነው።

ጥፍሮችን መቆረጥ

(1) በአል-ሐክም የተዘገበ

9. የብብትን ጸጉር መንጨት

ማስወገዱ ለንጽሕና አስተዋጽኦ ያለው በመሆኑና በጸጉሩ ምክንያት የሚፈጠረውን መጥፎ ጠረን ለማጥፋት ሲባል ማስወገድ ነው።

ብብትን መንጨት

በውጭ መዳፍ በኩል ያሉ የጣት መገጣጠሚያዎች

10. ከመዳፍ ጀርባ የሚገኙ የጣት መገጣጠሚያዎችን (በራጅም) መታጠብ

ከመዳፍ ጀርባ የሚገኙ የጣት መገጣጠሚያዎች

በራጅም- ከመዳፍ ጀርባ (አይበሉባ) በኩል ያሉ የጣቶች መገጣጠሚያዎች።

አንዳንድ ሊቃውንት (ዑለማእ) በጀሮዎች ውስጥ፣ በአንገት አካባቢና በተለያዩ የአካል ክፍሎች የሚጠራቀሙ ቆሻሻዎችንም ከዚህ ጋር አካትተዋል፡

አርባ ቀናት

ጥፍሮች፣ የብብት ጸጉር፣ የብልት አካባቢ ጸጉርና ሪዝም ከአርባ ቀናት በላይ ባልብት መቆየታቸው የተጠላ (መክሩህ) ነው። አነስ ብን ማለክ (ፈዕ) ፡- «የአላህ መልእክተኛ ﷺ ሪዝ ማሳጠርን፣ ጥፍር መቆረጥን፣ ጭገር መላጨትንና የብብት ጸጉር መንጨትን በተመለከተ ከአርባ ቀን በላይ እንዳንተዋቸው ጊዜ ወስነውልናል።»⁽¹⁾

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

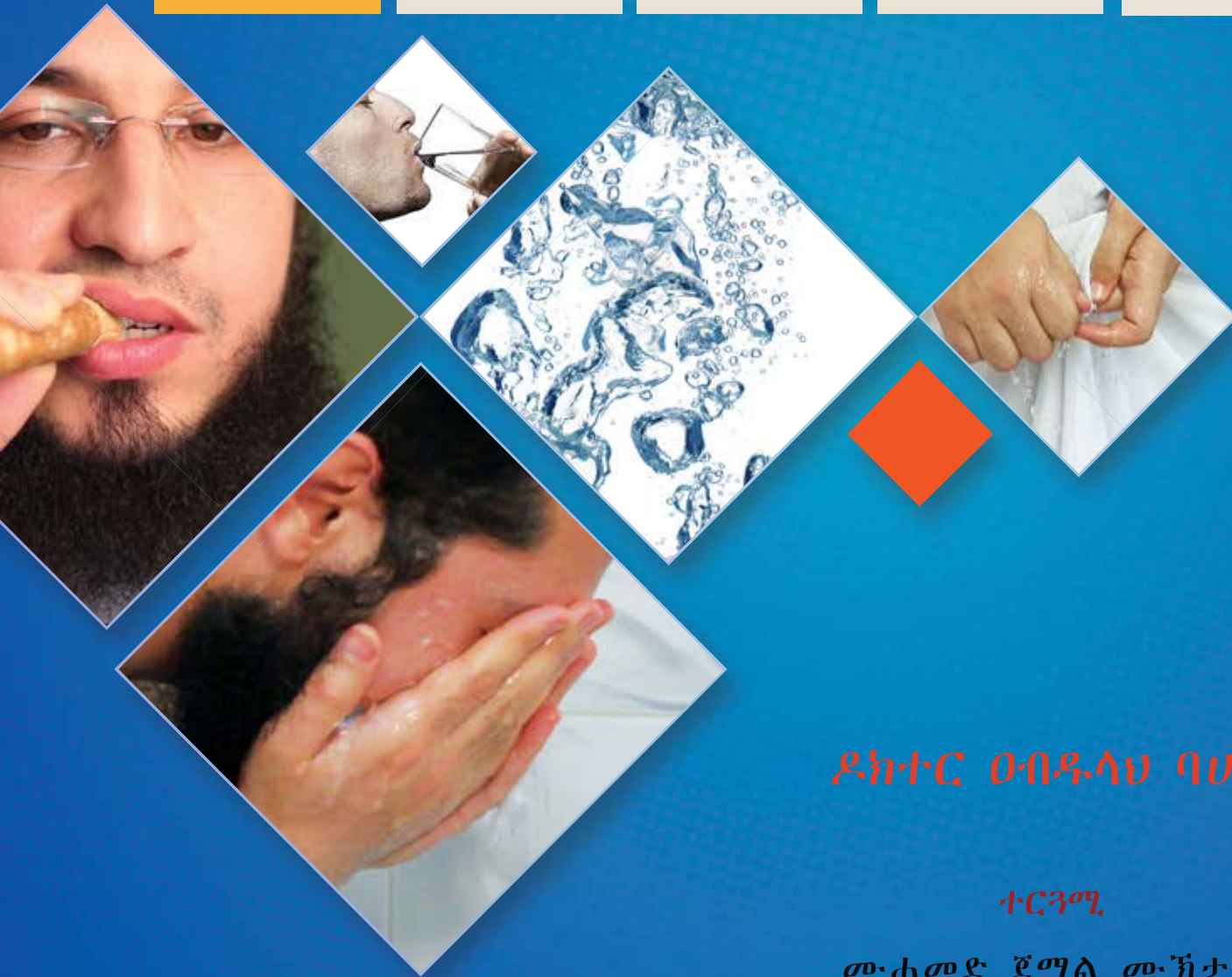
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ዉዱኝ

7 ወዱኝ

የወዱኝ ቋንቋዊ ትርጉም

ውበትና ንጽሕና

የወዱኝ ሽሪዓዊ ትርጉም

ንጽሕና አግኝቶ ለመጥራራት ለተወሰኑ የአካል ክፍሎች ውሃን መጠቀም ነው።

ወዱኝን የሚመለከት ብያኔ (ሐክም)

ወዱኝ ወይ ዋጅብ (ግዴታ) ነው፤ ወይም የተወደደ (ሙስተሐብ) ነው።

ሀ- ወዱኝ በሦስት ነገሮች ምክንያት ግዴታ ይሆናል

1. ሶላት፡-

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾ [6:6]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! ወደ ሶላት በቆማችሁ ጊዜ (ለመቆም ባለባችሁ ጊዜ) ፊቶቻችሁን እጆቻችሁንም እስከ ክርኖች እጠቡ። ራሶቻችሁንም (በውሃ) እበሱ። እግሮቻችሁንም እስከ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ እጠቡ። . . . » [አል-ማኢዳ:6]

ወዱኝ ለሶላት

ማውጫ

የወዱኝ ትርጓሜ

ወዱኝን የሚመለከት ብያኔ (ሐክም)

የወዱኝ ትሩፋት

የወዱኝ አደራረግ

ለወዱኝ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

የወዱኝ ግዴታዎች

የወዱኝ ሱንናዎች

ወዱኝን የሚያፈርሱ ነገሮች

2. ከዕባን ለመዞር (ጠዋፍ ለማድረግ) ፡-

ነቢዩ ﷺ የወር አበባ ላለባት ሴት ፡- «እስኪትጠሪ ጠዋፍ አታድርገ።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

ወዱኝ ለጠዋፍ

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

3. የቁርአን መጽሐፍን (መስሐፍ) መንካት :-

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል :-

﴿لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾ [الواقعة:79]

«የተጥራሩት እንጅ ሌላ አይነካውም፡፡» [አል-ዋቂዓ:79]

ለ - ከዚህ ውጭ ለሆኑት ወዱእ የተወደደ ይሆናል፡፡

ወዱእ የቁርአን መጽሐፍ (መስሐፍ) ለመንካት

ነቢዩ ﷺ «መ-እምን የሆነ ሰው እንጅ ሌላው በወዱእ ላይ አዘውትሮ አይጠባበቅም፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡ ተወዳጅነቱ ወዱእ ለየሶላቱ ማደስ፣ ለአላህ ዝክርና ለዱዓና፣ ቁርአን በሚቀራበት ጊዜ፣ ከእንቅልፍ በፊት፣ ከገላ ትጥበት (ጉስል) በፊት፣ አስከሬን ለተሸከመ ሰውና ሶላት ባይደርስ እንኳ ወዱእ በፈረሰ ጊዜ ሲሆን የወዱእ ተወዳጅነት የተረጋገጠ (መ-አክከድ) ይሆናል፡፡

የወዱእ ትሩፋቶች

1. ለአላህ ውዴታ ምክንያት መሆኑ፡-

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [البقرة:222]

«አላህ (ከኃጢአት) ተመላሾችን ይወዳል፤ ተጥራሪዎችንም ይወዳል፤ በላቸው፡፡» [አል-በቀራ:6]

ወዱእ አላህን ለማወደስ (ለዝክር)

ወዱእ በእንቅልፍ ጊዜ

ወዱእ ቁርአን በሚቀራበት ጊዜ

ወዱእ አስከሬን ከተሸከመ በኋላ

(1) በአስመድ የተዘገበ

2. በቅያማ ቀን ኡመታቸው ፊቶቻቸው፣ እጆቻቸውና እግሮቻቸው በወዱ እምክንያት የሚያበሩ ሆነው ስለሚመጡ፤ ለሙሐመድ ኡመት መለያ ምልክት መሆኑ።

ከቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «ኡመቴ (ሕዝቦቼ) በትንሳኤ (ቅያማ) ቀን በወዱ እገዛ የሚታጠቁ የወዱ አካሎቻቸው (ፊቶቻቸው፣ እጆቻቸውና እግሮቻቸው) የሚያበሩ፣ ቦቃና አሻል (ጉርረን ሙሐጅጀሊን)⁽¹⁾ ሆነው ይመጣሉና ከመካከላችሁ ብርሃኑን (ቦቃና አሻሉን) የበለጠ ማራዘም የቻለ ሰው ያድርግ።»⁽²⁾

3. ኃጢአትንና ጥፋቶችን ሚያብስ መሆኑ፡-

ከቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «ወዱ አድርጎ ወዱሉን ያሳመረ ሰው፣ ኃጢአቶቹ ከጥፍሮቹ ሥር ሳይቀር ከአካሉ ሙልጭ ብሎ ይወጣል።»

4. ደረጃዎችን ከፍ ማድረጉ፡-

ከቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ ኃጢአቶችን የሚያብስበትንና ደረጃዎችን ከፍ የሚያደርግበትን ነገር ላመላክታችሁን? ሲሉ (ሰላባ) «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! አዎ ይንገሩን» አሉና ከቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم (በብርድና በመሳሰለው) እየከበደ⁽³⁾ ወዱ እዚህ ማድረግ፣ ወደ መስጊዶች እርምጃዎችን ማብዛት፣ ከአንዱ ሶላት በኋላ ተከታዩን ሶላት መጠባበቅ ነው። ይህ ነው በአላህ መንገድ ለመታገል መሰለፍ (ሪባጥ) ማለት፤ ይህ ነው በአላህ መንገድ ለመታገል መሰለፍ (ሪባጥ) ማለት።»⁽⁴⁾

(1) ጉርር :- የፈረስ ግንባር ላይ ያለው ነጭ ቦቃ ሲሆን፣ ሙሐጅጀሊ ደግሞ በፈረስ አራት እግሮች ንጣት (አሻል) ነው። በሐዲሱ ማለት የተፈለገው በቅያማ ቀን በወዱ አካላት ላይ የሚታየው ብርሃን (ጉር) ነው።

(2) በቡኻሪና በሙስሊም የተዘገበ

(3) በሙሲሊም የተዘገበ

(4) ምቹ ያልሆነውንና ሰው የማይወደው አስቸጋሪ ሁኔታ።

የወዱ እዘራረግ

1. ወዱ ለማድረግ ቁርጠኛ ውሳኔ (ንይ'ያህ) በልብ ማድረግ።
2. «ብስምልላህ» ማለት።
3. መዳፎችን መታጠብ (ሦስት ጊዜ)።
4. በመጉመጥመጥ ጊዜ ጥርስን መፋቅ (ተሰው'ወክ)።
5. አፍን መጉመጥመጥ፣ በአፍንጫ ውሃ ስቦ ማስወጣት (ሦስት)።

መጉመጥመጥ (መድመዲ) ውሃ ወደ አፍ አስገብቶ ማንቀሳቀስ ነው።

ውሃ በአፍንጫ መሳብ (እስትንሻቅ) ውሃን በአፍንጫ ቀዳዳዎች በኩል በትንፋሽ ወደ ውስጥ መሳብ ነው።

መድመዲና እስትንሻቅ የሚደረገው በአንድ ዝግን ነው።

እስትንሣር ወደ ውስጥ የተሳበውን ውሃ ከአፍንጫ ማስወጣት ነው።

6. ፊትን ጸምን አክኮ ከማፍተልተል ጋር (ሦስት ጊዜ) መታጠብ።

የፊት ወሰን በቁመት ከራስ ጸጉር መብቀያ እስከ አገጭ ወደታች፣ ወደ ጎን ከጀሮ እስከ ጀሮ ነው።

7. የቀኝ አጅን ከጣቶች ጫፍ እስከ ክርን ድረስ ሦስት ጊዜ ማጠብ፣ የግራውንም በዚህ ሁኔታ ማጠብ።

8. ራስን ማበስ፡- በውሃ በራስ እጅ ከፊት ራስ ወደ ኋላ እስከ ማጅራት ከዚያም እንደገና ወደ ፊት በመመለስ በማበስ (አንድ ጊዜ) ይከናወናል።

9. በሁለቱ አመልካች ጣቶች መሀል ጀሮን፣ በአውራ ጣቶች ደግሞ የወጭውን ጀሮ (አንድ ጊዜ) ማበስ።

10. የቀኝ እግርን እስከ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ (ሦስት ጊዜ) ከዚያም የግራውን እግር በተመሳሳይ መልኩ ማጠብ።

የውዱእ አደራረግ

1

መዳፎችን (ሦስት ጊዜ) መታጠብ

2

መገመጥመጥ (ሦስት ጊዜ)

3

ውሃ ወደ አፍንጫ ሲገባ

አስትንሻቅ (ሦስት ጊዜ)

4

ውሃ ከአፍንጫ ሲወጣ

ወሃን ከአፍንጫ ማስወጣት
(ሦስት ጊዜ)

5

ፊትን መታጠብ (ሦስት ጊዜ)

7

የክርን ወሰን

ሁለት እጆችን ከጣቶች ጫፍ አንስቶ እስከ ክርን መታጠብ (ሦስት ጊዜ)

9

መሐል ጆሮን አንድ ጊዜ ማበስ

6

እ.ምን ማፍተልተልና ወደ ሥሩ እንዲዳረስ ማድረግ

8

ራስን ማበስ

10

በእግሮ ጣቶች መካከል ውሃ ማዳረስ

ሁለት እግሮችን እስከ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ (ሦስት ጊዜ)

11. ወዱእ ካበቁ በኋላ የሚከተለውን ዱዓን ማድረግ፡- «አሽሀዱ አን ላእላህ እል'ለል'ላህ ወሕደሁ ላሸሪክ ለሁ፤ ወአሽሀዱ አን'ን ሙሐመድን ፀብዱሁ ወረሱሉሁ፡፡»⁽¹⁾ ትርጉሙ፡- «ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እርሱ አንድና ሸሪክ የሌለው መሆኑን እመሰክራለሁ፤ ሙሐመድ የአላህ መልእክተኛና አገልጋዩ መሆኑንም እመሰክራለሁ፡፡» ማለት ነው፡፡ «አላሁም'መ እጅዐልኒ ምነት'ተው'ዋቢን ወጅዐልኒ ምነል ሙተጠህሪን፡፡»⁽²⁾ ትርጉሙ ፡- «አላህ ሆይ! ከኃጢአት ተመላሽ ከሆኑት ሰዎች ጎራ አድርገኝ፤ ከተጥራሪዎች (ራሳቸውን በብዛት ከሚያጸዱ) ሰዎች ጭፍራም አድርገኝ፡፡» ማለት ነው፡፡ «ሱብላከአላሁም መወብሐምድክ፤ አሽሀዱ አን ላእላህ እል'ላ አንተ፤ አስተግፍሩክ ወአቱቡ እለይክ፡፡»⁽³⁾ ትርጉሙ «አላህ ሆይ! ጥራት ላንተ ተገባ፤ ምስጋናም ላንተ ይሁን፤ ካንተ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሰክራለሁ፤ ምሕረትህንም እለምነሃለሁ፤ ከኃጢአቴ ተጸጽቼ ወደ አንተ እመለሳለሁ፡፡» ማለት ነው፡፡⁽⁴⁾

ቅባት ነክ ነገሮችን ማስወገድ

የወዱእ ግዴታዎች

1. ንይ'ያህ ፡- የሚደረገው በልብ ነው፤ በአንደበት አይነገርም፡፡ ያለ ወዱእ ንይ'ያህ ራሱን ለማቀዝቀዝ አስቦ፤ ወይም ለንጽሕና ብሎ ለመታጠብ ዓላማ የወዱእ ተግባሮችን መፈጸም ወዱእ ተደርጎ አይቆጠርም፡፡
2. ፊትን መታጠብ፡- መጉመጥመጥና ውሃ በአፍንጫ ስቦ ማስወጣትም አብሮት የሚካተት ነው፡፡
3. ሁለት አጆችን እስከ ክርኖች ድረስ መታጠብ፡፡
4. ራስን በራስ እጅ ሙሉ በሙሉ ማበስ፤ ጆሮዎችም በዚህ ሥር ይጠቃለላሉ፡፡
5. ሁለት እግሮችን ከቁርጭምጭሚቶች ጭምር መታጠብ፡፡
6. ከላይ በተዘረዘረው መሰረት ቅደም ተከተሉን መጠበቅ፡፡

ለወዱእ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች (ሹሩጥ)

1. ውሃዉ ንጽሕ (ጠሁር) መሆን፡፡
2. ውሃው ሕጋዊ መሆን፤ ለምሳሌ የተሰረቀ አለመሆን፡፡
3. እንደ ቅባትና ቀለሞች የመሳሰሉ ውሃ ወደ ቆዳ እንዳይደርስ የሚያደርጉ ነገሮችን ማስወገድ፡፡

(1) በሙሲሊም የተዘገበ
 (2) በሙሲሊም የተዘገበ
 (3) በትርምዚ የተዘገበ
 (4) በነሳኢ የተዘገበ

የወዳኝ ሱንናዎች

1. በወዳኝ መጀመሪያ ላይ መዳፎችን ሦስት ጊዜ መታጠብ።
2. ጥርስን መፋቅ (ሰዋክ መጠቀም)።
3. ራስና ጆሮዎች ሲቀሩ የወዳኝ አካላትን ሦስት ሦስት ጊዜ ማጠብ፤ ራስና ጆሮ አንድ ጊዜ ብቻ ይታበሳሉ።
4. በወዳኝ አካላት ትጥበት ቀኝን ማስቀደም።
5. አሻልን (ጉርርን) ማራዘም፡- ማለትም ክርኖችና ቁርጭምጭሚቶች ሲታጠቡ ከወሰን አልፎ ጨምሮ መታጠብ።
6. ወሃ ወደ ፊት ቆዳ እንዲደርስ ለማድረግ ጸምን በጣቶች በማፍተልተል አክኮ ወሃውን ለቆዳ ማድረስ።
7. የአጅና ግር ጣቶችን በመዘርዘር ወሃ በመካከላቸው እንዲደርስ ማድረግ።
8. አካላቱን አሸቶ ማጠብ፤ ዝም ብሎ ውሃ ላያቸው ላይ ማፍሰስ ብቻ በቂ አይደለም።
9. ውሃን መቆጠብ። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «በዚህ አመት ውስጥ በወዳኝ ረገድ ከተገቢው በላይ ወሰን የሚያልፉ ሰዎች ይኖራሉ።»⁽¹⁾
10. ከወዳኝ በኋላ ዱዓን ማድረግ። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ከናንተ መካከል ወዳኝ አድርጎ ወዳኩንም ያሟላና ከዚያም «አሽሀዱ አን ላእላህ እል'ለል'ሏህ ወሕደሁ ላሽሪከ ለሁ፤ ወአሽሀዱ አን'ነ ሙሐመደን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ።» ያለ፤ ስምንቱ የጀነት መግቢያ በር ተከፍተውለት በፈለገው (በር) የሚገባ ቢሆን እንጅ ማንም ሰው የለም።»⁽²⁾ ብለዋል።
11. ከወዳኝ በኋላ ሁለት ረክዓ መስገድ። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «እኔ አሁን እንዳደረግሁት ዓይነት ወዳኝ አድርጎ ነፍሱ ስለ ዓለማዊ ሕይወት ጉዳይ ምንም ሳትወሰውሰው ሁለት ረክዓ ሶላት ለሰገደ ሰው፤ አላህ ያለፈ ኃጢአቱን ይምረዋል።»⁽³⁾ ብለዋል።

ሰዋክ መጠቀም

ጣቶችን መዘርዘር

አሻልን ማራዘም

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
 (2) በትርጉሙ የተዘገበ
 (3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ወዱን የሚያፈርሱ ነገሮች

1.በሁለቱ መንገዶች ከሆድ ወደ ውጭ የወጡ እንደ ሽንት፣ ዓይነ ምድርና አየር ያሉ ነገሮች ሁሉ። ነቢዩ ﷺ «ወዱን ካፈረሰ እንደገና ወዱን ካላደረገ በስተቀር አላህ ያንዳችሁን ሶላት አይቀበልም።»⁽¹⁾ ብለዋል።

2.ሙሉ በሙሉ ራስን የሚያስት ከባድ እንቅልፍ፤ ራስን መሳትና ሙሉ ማደገዝዣ መውሰድን የመሳሰሉ ነገሮችም በዚህ ውስጥ ይካተታሉ።

3.የግመል ሥጋ መብላት። ከጃቢር ብን ሱመራ በተላለፈው መሰረት አንድ ሰው የነቢዩን ﷺ «የግመል ሥጋ ከበላን ወዱን እናደርጋለን ወይ? ብሎ ሲጠይቃቸው አዎ ።»⁽²⁾ ማለታቸው ተዘግቧል።

4.የወሲብ ብልትን ምንም ነገር በመካከል ሳይኖር በቀጥታ በእጅ መንካት። ቡስራ ብንት ሰፍዋን ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ «ብልቱን የነካ ሰው ወዱን ያድርግ።»⁽³⁾ ሲሉ መስማታቸውን ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1.አንድ ሙስሊም ከእንቅልፉ ተነስቶ ውሃ ከያዘ እቃ ውስጥ ወዱን ማድረግ ቢፈልግ መጀመሪያ እጆቹን ሦስት ጊዜ ሳይታጠብ ውሃውን በእጁ መዘገን የለበትም። ነቢዩን ﷺ «አንዳችሁ ከእንቅልፉ በሚነሳበት ጊዜ ሦስት ጊዜ እስኪያጥበው ድረስ እጁን (ውሃ በያዘ) እቃ ውስጥ አይክተት፤ አጁ ዬት እንዳደረ አያውቀውምና።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

2.መታጠቡ ግዴታ ወደ ሆነ የወዱን አካል ሁሉ ውሃ እንዲደርስ ጥንቃቄ ማድረግ፤ በተለይም በእጅና እግር ጣቶች መካከል በጀሮና ጸም መካከል ባለው ቦታ፤ ወደ ሁለቱ ክርኖች፤ ሁለቱ ቁርጭምጭሚቶችና ሁለቱ ተረከዞች⁽⁵⁾ በደንብ እዲዳረስ ማድረግ። ነቢዩን ﷺ «ለተረከዞች ከእሳት (ቅጣት) ወየውላቸው።»⁽⁶⁾ ብለዋልና።

3.መርሁ በተረጋገጠው ነገር ላይ መሞርከዝ ነው። ፡ አንድ ሰው በእርግጠኝነት ወዱን እንዳለው የሚያውቅ ሆኖ ወዱኑ ፈርሷል አልፈረሰም የሚል ጥርጣሬ ካደረበት ወዱኑ አለ በሚለው የተረጋገጠ (የቂን) ነገር ላይ ይሞረከዛል። ወዱን እንደ ሌለው በእርግጠኝነት የሚያውቅ ሆኖ እያለ ወዱኑ አድርጌያለሁ አላደረኩም የሚል ጥርጣሬ ካደረበት እርግጠኛው ነገር (የቂኑ) ወዱን የሌለው መሆኑ ነው።

4.አንድ ሙስሊም ወዱን አድርጎ የወዱን አካላትን አንዳንድ ጊዜ ወይም ሁለት ሁለት ጊዜ፤ ወይም ከፊት አንድ ጊዜ፤ ከፊት ሁለት ጊዜ፤ ከፊት ደግሞ ሦስት ጊዜ ታጥቦ ከሆነ ወዱኑ ትክክለኛ ሲሆን በላጩን ነገር የተወ ይሆናል።

5.በመርሳት ያለ ወዱን የሰገደ ሰው እንዳስታወሰ ሶላቱን እንደገና መስገድ ይኖርበታል።

6.ወዱን ካደረገ በኋላ ነጃሳ ነገር ከነካው ነጃሳውን ብቻ ማስወገድ እንጂ ወዱን ማድረግ አያስፈልገውም። ፡ ይህ ነጃሳ እንጂ ሐደሥ አይደለምና።

የግመል ሥጋ መብላት   ጥልቅ እንቅልፍ

በጀሮና ጸም መካከል ያለው ቦታ   ከእንቅልፍ ከተነሱ በኋላ እጅን እቃ ውስጥ መክተት

የሁለቱ እግሮችን ጣቶች መዘርዘር   የውስጥ ተረከዝ

(1) ሁለቱ መንገዶች የሽንትና የዓይነ ምድር ማውጫዎች ናቸው።
(2) በሙስሊም የተዘገበ
(3) በሙስሊም የተዘገበ
(4) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(5) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(6) በሙስሊም የተዘገበ

ወ.ዱእና አጠቃላይ ጤና

የተባበሩት መንግሥታት ድርጅት በሚያሳትመው ሶርስ በተሰኘው መጽሔት ላይ የሚከተለውን እናገኛለን፡- «በእስላማዊ ማህበረሰቦች ዘንድ ያለው ቀጣይነት ያለው ትጥብና ለሶላት የሚደረገው ወ.ዱእ፣ በሦስተኛው ዓለም አገሮች ውስጥ ለዐይነ ስውርነት የመጀመሪያው መንስኤ ሆኖ የሚቆጠረውን የትራክማ በሽታን ስርጭት በከፍተኛ ደረጃ ለመቀነስ አግዟል። በበሽታው የተያዙ ወደ 500 ሚሊዮን የሚጠጉ ሰዎች በዓለም አገሮች ውስጥ የሚገኙ ሲሆን ከሶላት በፊት በያንዳንዱ መስሊም ላይ ገዴታ የሆነውን እስላማዊ የንጽሕና አጠባበቅ መንገድ ዓይነ ስውርነትን መከላከል ይችላሉ። ለንጽሕና ሥርዓቱ ተገዥ በሆኑ ሕብረተሰቦች መካከል በዚህ በሽታ የመያዙ ዕድል እጅግ አነስተኛ መሆኑ ብቻ ሳይሆን ጭራሽም እስከ አለመኖር ደረጃ መድረሱ ተስተውሏል።⁽¹⁾

(1) ግም ሕሐመድ፣ አጥጢብ አንገወደይ ፊደውአል ዕልም

ተገቢ አይደለም

1. ለወ.ዱእ በአንደበት ንይያህ ማድረግ።
2. ውሃን ማባከን።

ውሃን ማባከን

3. ትጥቦቶችን ከሦስት ጊዜ በላይ መጨመር። ይህም አንድ ገጠሬ ዐረብ ስለ ወ.ዱእ ሊጠይቃቸው ወደ ነቢዩ መጥቶ ነቢዩ ሦስት ሦስት ጊዜ በማድረግ ወ.ዱእ አደራረግን ካሳዩት በኋላ «ወ.ዱእ እደዚህ ነው፤ በዚህ ላይ የጨመረ ሰው በእርግጥ አጥፍቷል፤ ወሰን አልፏል፤ ተጋፍቷል።»⁽¹⁾ ባሉት መሰረት ነው።

አካሉ በሦስት ትጥቦች ካልጸዳ ግን፣ ለምሳሌ ቀለም ወይም ሌላ ቶሎ የማይለቅ ነገር የነካው ሰው ከሦስት ጊዜ በላይ ማጠብ ይፈቀዳል።

ወ.ዱእን በሚገባ አሟልቶ አለማድረግ ፡- አንድ

(1) በአቡ ዳውድ የተዘገበ

ሰው ወ.ዱእ አድርጎ እግሩ ላይ አንዱን ጥፍር ውሃ ሳያስነካ መቅረቱን ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} አይተውት ፡- «ተመልስህ ወ.ዱእህን አሳምረው።»⁽²⁾ አሉትና ተመልሶ ከዚያ በኋላ መስገዱ ተዘግቧል።

ወ.ዱእ ባለማሳመር ውስጥ የሚከተሉት ይካተታሉ፡-

- ሀ- ሁለቱን ቁርጭምጭሚቶች አለማጠብ።
- ለ- ሁለቱን ክርኖች አለማጠብ።
- ሐ- በጆሮና በጸም ጸጉር መካከል ያለውን ቦታ አለማጠብ።
- መ- የግራ እጅ መዳፍን ከግራ እጅ ጋር አለማጠን።
- ሰ- ቅባት የነካው ቦታ እያለበት ወ.ዱእ የሚያደርግ።
- ራ- በጣቶቿ ላይ ውሃ ወደ ቆዳዋ እንዳይደርስ የሚያግድ ጌጥ (ሜክ አፕ) እያለባት ወ.ዱእ ያደረገች ሴት።
- ሠ- ውሃ በመካከላቸው ሳይገባ በሚቀርበት ጊዜ የእግር ጣቶችን አለመዘርዘር።

4. አንገትን ማበስ ፡-

ከወ.ዱእ በፊት ወይም ወ.ዱእ ከተሟላ በኋላ አንገትን ማበስ ስለስፈለገው ብቻ አድርጎት ካልሆነ በስተቀር ይህ በምንም ነገር ከወ.ዱእ ጋር አይገናኝም።

5. በሽሪዓው ያልተደነገገ ዝክር ማድረግ፣ ለምሳሌ፡-
  - እያንዳንዱን አካል ሲታጠቡ ለየአካሉ የተለየ ዱዓ እንዲያደርግ።
  - ወ.ዱእ ላደረገ ሰው «ዘምዘም» ማለት።

6. በመወሰወስ በሽታ የተያዘ ሰው ወ.ዱእ ደጋግሞ ማድረግ። ይህ ሰይጣን ሲጫወትበት ወ.ዱእህ ተበላሽቷል፤ ወይም አልተሟላም እያለ ዕባዳን እዲሰላች ሲወሰውሰው ከሚገባው በላይ ተጨንቆ እስትንጃእ አንዲያደርግ ወይም አንዱን የወ.ዱእ አካል ከታዘዘው በላይ ደጋግሞ እዲያጥብ ይገፋፈዋል።

(2) በመስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

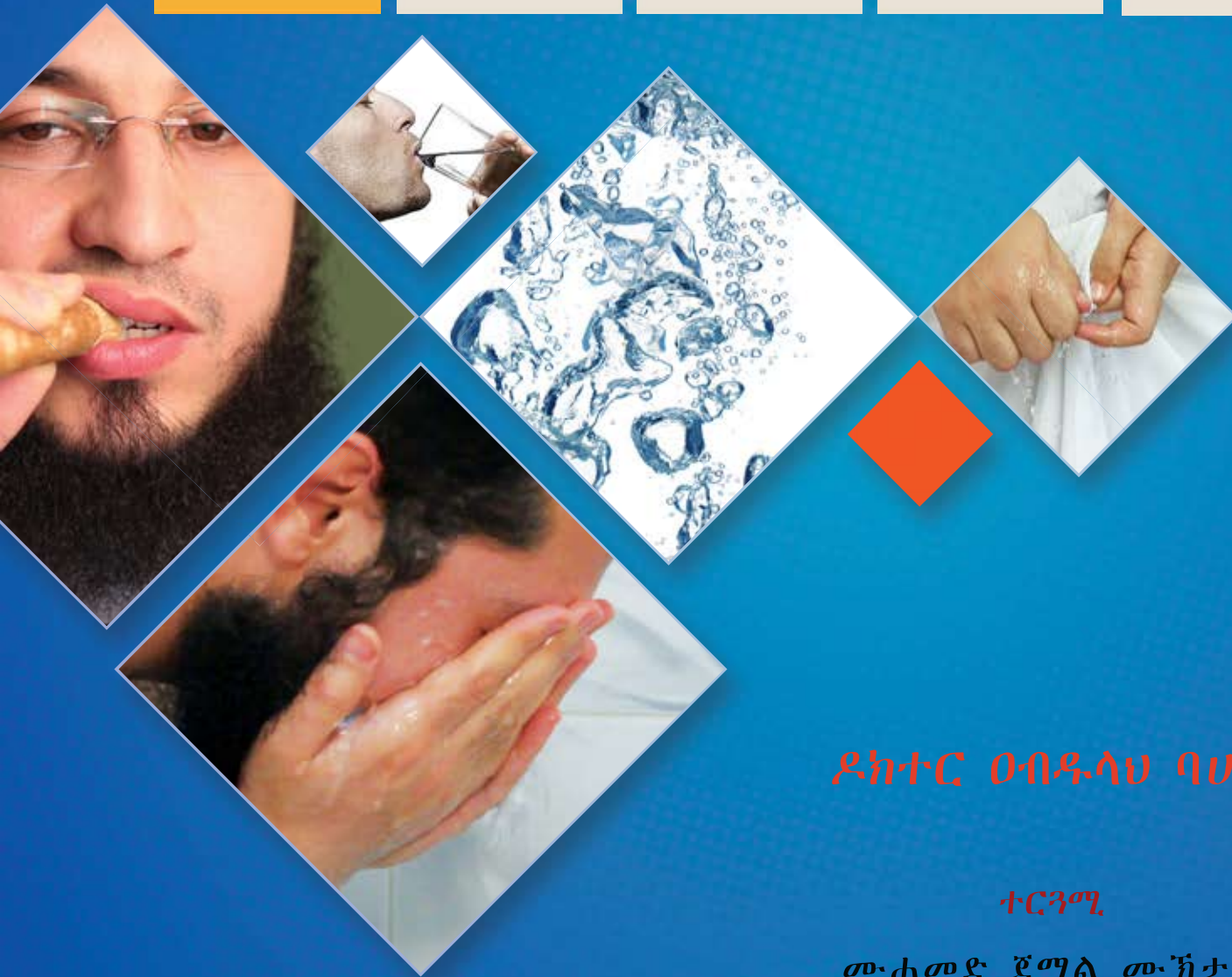
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

በጫማዎች፣ የግር ሹራቦች፣ በተጎዳ አካል ላይ
የታሰሩና

8 በጫማዎች፣ የግር ሹራቦች፣ በተጎዳ አካል ላይ የታሰሩና የተጠቀሰሉ መደገፊዎችና በፋሻዎች ላይ ማበስ

ሽፍን ጫማ (ኸፍፍ)

ከቆዳ የተሰራ የእግር መልበሻ

የእግር ሹራብ (ካልሲ)

ከጥጥና ከመሳሰሉት የተሰራ የእግር መልበሻ

በጫማዎችና በእግር ሹራቦች ላይ ማበስን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

በጫማዎችና በእግር ሹራቦች ላይ ማበስ በበርካታ ሐዲሶች መሰረት ተደንግጓል። ከነዚህ ውስጥ አነስ ብን ማለክ (ረዕ) ጫማዎችን ስለማበስ ተጠይቀው «የአላህ መልአክተኛ ﷺ (በጫማዎች ላይ) ያብሱ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ጫማዎችንና የግር ሹራቦችን ለማበስ መሟላት ያለባቸው ሽርጦች

1. ከተሟላ ጦሃራ በኋላ የተለበሱ መሆን ፡- መጊራ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት «በአንድ ጉዞ ላይ ከነቢዩ ﷺ ነበርኩበና ጫማዎቻቸውን ላወልቅላቸው ጎንበስ ስል ተዋቸው በጦሃራ ላይ ሆኜ (ካጠብኳቸው በኋላ) ነውና ያስገባኋቸው አሉና በጫማዎቹ ላይ አበሱ።» ብለዋል።⁽²⁾

(1) በቡኻሪና በሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና በሙስሊም የተዘገበ

ማውጫ

የሽፍን ጫማ (ኸፍፍ) እና የእግር ሹራብ ትርጓሜ

የሁለቱን ማበስን (መስሕ) የተመለከተ ድንጋጌ

ለማበስ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

እንዴት እንደሚታበሱ

የማበሱ የጊዜ ገደብ

ማበስን የሚያበላሹ ነገሮች

በተጎዳ አካል ላይ በሚታሰር ድጋፍ፣ በፋሻና ተለጣፊ ፕላስቲር ላይ ማበስ

በተጎዳ አካል ላይ የሚታሰር ድጋፍ፣ የፋሻና የፕላስቲር ትርጓሜ

መስሕ መደንገጉን የሚመለከት ማስረጃ

ለመስሕ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

የመስሕ አደራረግ

- ሁለቱን እግሮች እስከ ቁርጭምጭሚቶች ድረስ የሚሸፍኑ መሆን፤ ከቁርጭምጭሚቶች በታች የሚቀሩ ጫማዎች ከሆኑ አይታበሱም፤
- ንጹሕ (ጣህር) ከሆኑ ነገሮች የተሰሩ መሆን።
- ሐላልና የተፈቀዱ መሆን፤ ለወንዶች ከሆነ ሐርን የመሳሰለ ነገር አለመሆን።
- ማበሱ ለዚህ በተወሰነ የጊዜ ገደብ ውስጥ

መሆን፤ ነቢዩ ለማበስ የተወሰነ የጊዜ ገደብ (ለነዋሪ ሰው አንድ ቀንና አንድ ሌሊት፣ ለመንገደኛ ሦስት ቀናት) አስቀምጠዋልና ይህንን መተላለፍ ኤፈቀድም።

6. ማበሱ ለከፍተኛው ሐደሥ ሳይሆን ለመለስተኛው ሐደሥ ንጽሕና (ለወዱክ) ብቻ መሆን። ሰፍዋን ብን ዐስላል (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት «በጉዞ ላይ ስንሆን የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم በጫማዎቻችን ላይ እንድናብስና ገላን ለመታጠብ ግዴታ (ለጀናባ) ብቻ እንጅ በዓይነ ምድርም ሆነ በሽንት ለሦስት ቀናት እንዳናወልቃቸው ያዙን ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል፡

ህም ማለት ገላን የመታጠብ ግዴታ (ጀናባ) ያለበት ሰው እግሮቹን ከጫማዎቹ አውጥቶ አጥቦ የማስገባት ግዴታ አለበት ማለት ነው።

በጫማዎችና በእግር ሹራቦች ላይ እንዴት እንደሚታሰብ

የላይኛው የጫማ ክፍል በውሃ በራሱ አጆች ከእግር ጣቶች አንስቶ ወደ እስከ ቅልጥም ድረስ አንድ ጊዜ ታበላል። የቀኙ እግር በቀኙ የግራውም በግራው እጅ ታበላል።

የጫማው ሶልም ሆነ ተረከዝ አይታበስም። ዐሊይ (ረዕ) «ሃይማኖት (ዲን) በሰው አስተያየት የሚሆን ቢሆን ኖሮ ከጫማ የላይኛው ክፍል ይልቅ ሶሉን ማበስ ይበልጥ የተገባ በሆነ ነበር፤ የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم በጫማዎቻቸው የላይኛው ክፍል ላይ ሲያብሱ ነው ያየሁት።»⁽²⁾ ብለዋል።

በጫማዎችና በግር ሹራቦች ላይ የማበሻ ጊዜ ገደብ

ለነዋሪ ሰው አንድ ቀንና አንድ ሌሊት፣ ለመንገደኛ ሦስት ቀናት ከሌሊቶቻቸው ጋር ነው።

ለዚህ ማስረጃው ቀጥሎ ያለው የዐሊይ (ረዕ) ቃል ነው፡- «የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ለመንገደኛ ሰው ሦስት ቀናት ከሌሊቶቻቸው ጋር፣ ለነዋሪ ደግሞ አንድ ቀንና ሌሊት እንዲሆን አድርገዋል።»⁽³⁾

(1) በቡሻሪ የተዘገበ
(2) በአቡ ዳውድ የተዘገበ
(3) በነሳኢ የተዘገበ

ማበሱ የሚቆይበት የጊዜ ገደብ ስሌት

ጊዜው መቆጠር የሚጀምረው ከሐደሥ በኋላ ከሚደረገው ከመጀመሪያው ማበስ አንስቶ ነው። ሹራቦቹን ጦሃራ ላይ ሆኖ ከለበሰ በኋላ ጦሃራው ፈርሶ ለመጀመሪያ ጊዜ ካበሰ፣ ከዚህ ጊዜ ጀምሮ ነው አንድ ቀንና አንድ ሌሊት (ሃያ አራት ሰዓት) የሚሰላው።

ለዚህ ምሳሌው ፡- አንድ ሰው ወዱክ አድርጎና እግሮቹን ከታጠበ በኋላ የእግር ሹራቦቹን ለብሶ የፈጅሮ (የሱብሕ) ሶላት ሰገደ። ረፋድ አራት ሰዓት ላይ ወዱኩ ፈረሰ። አምስት ሰዓት ሲደርስ ዱሐ ለመስገድ ወዱክ አደረገ ሹራቦቹ ላይ አበሰ። ከዚህ ሰዓት ጀምሮ እስከ ቀጣ ቀን አምስት ሰዓት ድረስ ሹራቦቹን ለብሶ ማበሱን መቀጠል ይፈቀድለታል።

ይህ ለነዋሪ ሲሆን ለመንገደኛ ግን ሦስት ቀናት ከሌሊቶቻቸው ጋር ነው።

በሁለቱም እጆች ማበስ

የጫማን ሶል ማበስ

ተረከዝን ማበስ

በጫማዎችና በግር ሹራቦች ላይ ማበስን (መስሕን) የሚያበላሹ ነገሮች

1. የማበሱ የጊዜ ገደብ ማለፍ።
2. ሁለቱን ሹራቦች ወይም አንዳቸውን ማውለቅ።
3. ከፍተኛው ሐደሥ (ገላን የመታጠብ ግዴታ) መከሰት፡ ሰፍዋን ብን ዐስሳል (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት <<በጉዞ ላይ ስንሆን የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በጫማዎቻችን ላይ እንድናብስና ገላን ለመታጠብ ግዴታ (ለጀናባ) ብቻ እንጅ በዓይነ ምድርም ሆነ በሽንት ለሦስት ቀናት እንዳናወልቃቸው ያዙን ነበር፡፡>>⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

ካልሲን ማውለቅ መስሐን (ማበስን) ያበላሻል

ለመንገደኛ 72 ሰዓት

ለነዋሪ 24 ሰዓት

በስብራት መደገፊያ፣ በቁስል ማሸጊያ ፋሻና በተለጣፊ ፕላስቲክ ላይ ማበስ

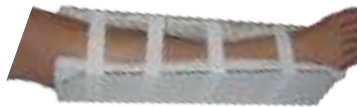
የስብራት መደገፊያ (ጀቢራህ)

በስብራት ቦታ ላይ ለድጋፍ የሚታሰር እንደ ጄሶና እንጨት ያለ ነገር ነው።

ማሸጊያ ፋሻ

በቁስል ወይም በቃጠሎና በመሳሰለው ምክንያት በተጎዳ ቦታ ላይ ለሕክምና የሚጠመጠም ጨርቅና የመሳሰለ ነገር ነው።

ፕላስቲክ

በቁስልና በመሳሰሉት ላይ ለሕክምና ሲባል የሚለጠፍ ነገር ነው።

በስብራት መደገፊያ (ጀቢራህ) ላይ ማበስ የተደነገገ ስለመሆኑ ማስረጃ

ጃቢር (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት «ለጉዞ ወጥተን እያለ ከመካከላችን አንዱን ድንጋይ መቶት ራሱን ፈነክተው። ይህ ሰው በሕልም ወሲብ ምክንያት ገላን የመታጠብ ግዴታ አጋጠመውና ተየሙም ማድረግ የሚያስፈቅድለት ነገር እንዳለ ጠየቃቸው፤ በውሃ መታጠብ እስከ ቻልክ ድረስ የሚያስፈቅድለህ ነገር መኖሩን አናውቅም አሉትና በውሃ ታጥቦ ሞተ። ወደ ነቢዩ ተመልሰው ሲመጡ የሆነውን ነገሯቸው፡ ፡ ነቢዩም አላህ ይግደላቸውና ገደሉት፤ ያላዋቂ መድኃኒት መጠየቅ ነውና ካላወቁ አይጠይቁም ኖራል። ተየሙም አድርጎ ቁስሉን በጨርቅ አስሮ (ጠምጥም) በላዩ ላይ በማበስ ቀሪ አካሉን መታጠብ ብቻ ይበቃው ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

በጀቢራ ላይ ለማበስ መሟላት ያለባቸው ሽርጦች

1. የቁስል መጠቅለያ ፋሻም ሆነ የስብራት መደገፊያ እነዚህን ነገሮች በአግባቡ ለማድረግና ለሕክምናው ከሚያስፈልገው ቦታና ከዙሪያው ማለፍ የለበትም።
2. ጀቢራም ሆነ የቁስል መሸፈኛ ፋሻን ከጦሃራ በኋላ ማድረግ ግዴታ (ሽርጥ) አይደለም። አስፈላጊ ሆነው እስከተገኙ ድረስም በከፍተኛውና በመለስተኛው ሐደስ ንጽሕና (በገላ ትጥበትና በወዳኝ) ጊዜ ማበስ ይፈቀዳል፤ የተወሰነ የጊዜ ገደብም የላቸውም። አስፈላጊነታቸው ሲያበቃ መውለቅና በጦሃራ ወቅት አካሉ መታጠብ ይኖርበታል።
3. እንደ ፕላስቲክና ፋሻ ያሉና ተነስተው መመለስ የሚችሉትን በተመለከተ፡-

ሀ- ጉዳት የማያስከትል ወይም የመፈወሻ ጊዜውን የማያዘገይ ከሆነ አንስቶ ከስሩ ያለውን ካጠቡ በኋላ ወደ ነበረበት መመለስ ነው።

ለ- ጉዳት ሳያመጣ ወይም የመዳኛ ጊዜውን ሳያዘገይ አውልቆ ከስሩ ያለውን ማጠብ የማይመች ሆኖ ሲገኝ ግን ያሉበትን አካል በሚታጠብበት ጊዜ በላያቸው ላይ ያብሳል።

(1) በአቡ ዳውድ የተዘገበ

ጦሃራ (ንጽሕና)

አንድ ሰው ወዳጅ አድርጎ እግሮቹን ከታጠበ በኋላ የእግር ሽራቦቹን ለብሶ የፈጅሮ (የሱብሕ) ሶላት ሰገደ። ረፋድ አራት ሰዓት ላይ ወዳጁ ፈረሰ። አምስት ሰዓት ሲደርስ ዱሐ ለመስገድ ወዳጁ አድርጎ ሽራቦቹ ላይ አበሰ። ከዚህ ሰዓት ጀምሮ እስከ ቀጣዩ ቀን አምስት ሰዓት ድረስ ሽራቦቹን ለብሶ ማበሰን መቀጠል ይፈቀድለታል።

ይህ ለነዋሪ ሲሆን ለመንገደኛ ግን ሦስት ቀንት ከሌሊቶቻቸው ጋር ነው።

በፋሻ ላይ እንዴት እንደሚታበስ

ከሽፋኑ ውጭ የቀረው አካል ይታጠባል

በሽፋኑ ላይ ይታሰባል

በፕላስቲክ ላይ ይታሰባል

በጀቢራ ላይ እንዴት እንደሚታበስ

በፋሻና በፕላስቲክ ላይ ይታሰባል

<https://www.al-feqh.com/am>

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

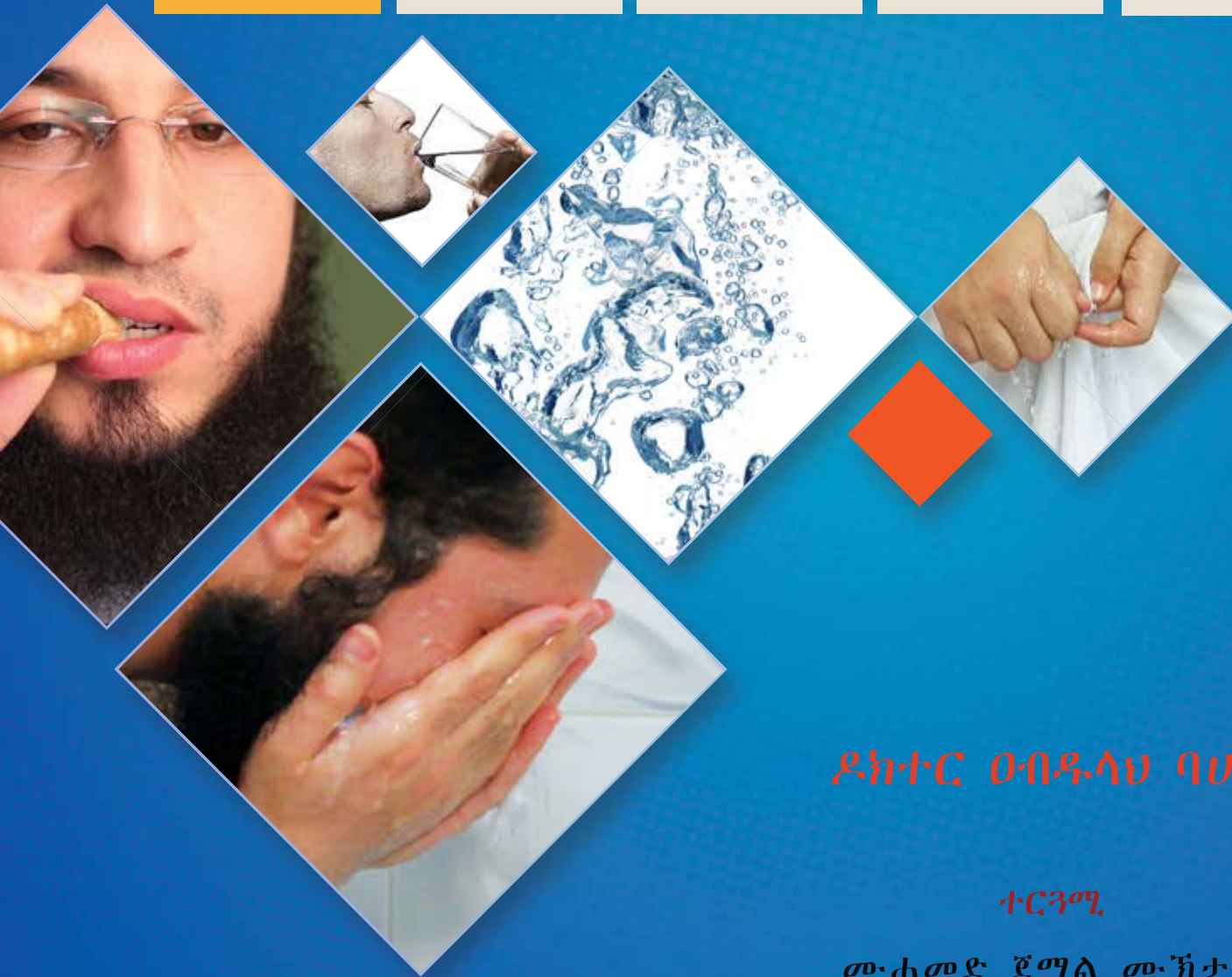
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የገላ ትጥቦት (ጉስል)

9 የገላ ትጥቦት (ጉስል)

ማውጫ

የገላ ትጥቦት (ጉስል) ትርጓሜ

የገላ ትጥቦት (ጉስልን) ግዴታ የሚያደርጉ ነገሮች

1. የአባለዘር ፈሳሽ ከብልት መውጣት
2. ወሲባዊ ተራክቦ
3. ካፊር የነበረ ሲሰልም
4. የወር አበባ ደም ማቆም
5. መሞት

የአስተጣጠቡ ሁኔታ

ገላን የመታጠብ ግዴታ (ጀናባ) ባለበት ሰው ላይ መፈጸም የተከለከለ (ሐራም የሆነ) ነገሮች

ተዳጅነት ያላቸው ትጥቦቶች

የጉስል የቋንቋ ትርጉም

አንድን ነገር ሙሉ በሙሉ ውሃ አዳርሶ ማጠብ ነው።

የጉስል ሽሪዓዊ ትርጉም

አላህን ﷻ ለመግዝባት ዓላማ በተለየ መንገድ ገላን ሙሉ በሙሉ አዳርሶ መታጠብ ነው።

የገላ ትጥቦት (ጉስል)

የገላ ትጥቦት (ጉስልን) ግዴታ የሚያደርጉ ነገሮች

1. የአባለዘር ፈሳሽ (መኒይ) ከብልት መውጣት

መኒይ (ወንዴ የዘር ፈሳሽ) ስሜት በሚሰጥ ሁኔታ ከብልት የሚደፈቅና ከወጣ በኋላ የመሟሸሽ ሁኔታ የሚከተለው ነጭ ወፍራም ፈሳሽ ነው። የተምር እሽት ጠረን ያለው ሲሆን ከስንዴ ሊጥ ጠረን የቀረበ ነው።

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا﴾ [6: ሐጢ]

«የረከሳችሁም ብትኾኑ (ገላን የመታጠብ ግዴታ ካለባችሁ ገላችሁን) ታጠቡ።» [አል-ማኢዳ:6]

ነቢዩም ﷺ ለዐለይ እንዲህ ብለዋል፡- «ውሃውን በመድፈቅ ከረጨህ (ገላህን) ታጠብ።»⁽¹⁾

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በሕልም ወሲብ ተፈጽሞ የአባላዘር ፈሳሽ ያልወጣ ከሆነ የመታጠብ ግዴታ አይኖርም፤ ከነቃ በኋላ ፈሳሹ ከወጣ ግን ገላን መታጠብ ግዴታ ይሆናል።
2. የዘር ፈሳሹ ወጥቶ ካየና የሚያስታውሰው ሕልም ባይኖርም በመውጣቱ ምክንያት መታጠብ ግዴታ ይሆናል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋልና፡ - «ውሃ (የመታጠብ ግዴታ) በውሃ (በመኒይ ውሃ) መውጣት ብቻ ነው።»⁽¹⁾
3. ብልቱ ውስጥ የፈሳሹ የመንቀሳቀስ ስሜት ቢሰማውና የወጣ ነገር ከሌለ የመታጠብ ግዴታ የለበትም።
4. መኒይ ያለ ምክንያት ወይም በበሽታ ምክንያት ያለ እርካታ ስሜት እንዲሁ ከወጣ የመታጠብ ግዴታ የለበትም።
5. ጀናባ (የመታጠብ ግዴታ) ኖሮበት ከታጠበ በኋላ መኒይ ቢወጣ ብዙውን ጊዜ ያለ ስሜት የሚወጣ በመሆኑ ዳግም መታጠብ ግዴታ አይሆንም። ለጥንቃቄ ወዱእ ማድረጉ መልካም ነው።
6. አንድ ሰው ከእንቅልፉ ከነቃ በኋላ ምክንያቱን የማያስታውሰው እርጥበት ካገኘ ነገሩ ከሦስት ሁኔታዎች አይዘልም፡-
  - ሀ- መኒይ ስለ መሆኑ እርግጠኛ መሆን ነው፡ እርግጠኛ ከሆነ በሕልሙ ወሲብ መፈጸሙን አስታውሰው አላስታወሰ መታጠብ ግዴታ ይሆናል።
  - ለ- መኒይ አለመሆኑን ማረጋገጥ። አለመሆኑን ካረጋገጠ የትጥብት ግዴታ አይኖርበትም። የእርጥበቱ ብያኔ የሽንት ብያኔ ይሆናል።
  - ሐ- መኒይ ነው አይደለም? ብሎ መጠራጠር፡ ምንነቱን ለመለየት ጥረት ያደርግና መኒይ ነው ብሎ እንዲ ወስድ የሚያደርግ ነገር ካለ መኒይ ነው፤ መዘይ ነው ብሎ እንዲወስድ የሚያደርግ ነገር ካለ መዘይ ነው። የሚያስታውሰው ምንም ነገር ከሌለ ግን ለጥንቃቄ ሲባል መታጠብ ይኖርበታል።

7. መኒይ ካየና ሕልሙ መቼ እንደነበረ ማስታወስ ካልቻለ ገላውን መታጠብ ግዴታ ይሆንበታል፤ በመጨረሻ ከእንቅልፍ ከነቃበት ጀምሮ ያሉትን ሰላቶችም ዳግም መስገድ ይኖርበታል።

(1) በሙስሊም ተዘገበ

2. የግብረ ሥጋ ግንኙነት

መኒይ ባይፈስም የወንድ ብልት ጫፍ ሙሉ በሙሉ ወደ ሴቲቱ ብልት ሲገባ በሁለቱ ብልቶች መካከል የሚፈጠር ግንኙነት ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋልና፡- «የግርዛት ቦታ ከግርዛት ቦታ ካለፈ (የወንዱ ብልት ጫፍ ወደ ሴቷ ብልት ከጠለቀ) ገላን መታጠብ ግዴታ ይሆናል።»⁽²⁾

3. የካፍር መስለም

ይህ ቀይስ ብን ዓስም በሰለሙ ጊዜ ገላቸውን እንዲታጠቡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ያዘዙ።⁽³⁾ በመሆኑ ነው።

4. የወር አበባና የወሊድ ደም (ንፋሳ) መቆም

ከዓእሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ለፋጥማ ብንት አቡ ሐብይሽ ፡- «ወር አበባ ሲመጣ ሶላት መስገድ ተዩ፤ ሲሄድ ታጥበሽ ስገጂ።»⁽⁴⁾ ብለዋል። የወሊድ ደምም ብያኔው በሊቃውንት የጋራ ስምምነት መሰረት እንደ ወር አበባ ነው።

5. ሞት

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم የሴት ልጃቸውን አስከሬን ትጥብት አስመልክተው ለፋጥማ ብንት አቡ ሐብይሽ ፡ - «ሦስት ጊዜ፤ ወይም አምስት ጊዜ፤ (አስፈላጊ ከሆነም) ከዚያ በላይ እጠቢያት።»⁽⁵⁾ ብለዋል።

(2) በትርምዚ የተዘገበ

(3) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ

(4) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

(5) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

የገላ አስተጣጠብ

በገላ ትጥቦት ላይ ግዴታው ለታቀደ የመታጠብ ዓላማ ገላን ሙሉ በሙሉ አዳርሶ በማንኛውም አኳኋን ቢሆን በውሃ መታጠብ ነው። ይሁን እንጂ የነቢዩን ﷺ አስተጣጠብ መከተል የተወደደ ነው። አስተጣጠባቸው በእመ ምእመናን መይሙና (ረዕ) ገለጻ መሰረት የሚከተለው ነው፡-

«የአላህ መልእክተኛ ﷺ የጀናባ መታጠቢያቸውን ውሃ አኖሩና ሁለት ወይም ሦስት ጊዜ በቀኝ መዳፋቸው ውሃውን ዘግነው በግራው ላይ በመገልበጥ ታጠቡ፤ ከዚያ ብልታቸውን አጠቡ፤ ከዚያም ሁለት ወይም ሶስት ጊዜ መዳፋቸውን መሬት ወይም ግድግዳው ላይ መታ መታ አደረጉ። ቀጥሎም ተጉመጥምጠው ውሃ በአፍንጫ ወደ ውስጥ ስበው አስወጡ፤ ፊታቸውንና ክንዶቻቸውን ታጠቡ፤ ከዚያም ፈንጠር ብለው እግሮቻቸውን ታጠቡ። ለማድረቂያ ጨርቅ ሳመጣላቸው ስላልፈለጉ በእጃቸው ውሃውን ማራገፍ ይቻላል።»⁽¹⁾ በዚህም መሰረት አስተጣጠቡ፡-

1. መዳፎችን ሁለት ወይም ሦስት ጊዜ ማጠብ።
2. ብልታን ማጠብ።
3. ሁለት ወይም ሦስት ጊዜ መዳፍን መሬት ወይም ግድግዳ ላይ መታ መታ ማድረግ።
4. ሁለቱ እግሮች ብቻ ሲቀሩ ለሶላት የሚደረግ ወዳዝ ማድረግ።
5. በራስ ላይ ውሃ ማፍሰስ።
6. ገላን ሙሉ በሙሉ መታጠብ።
7. ፈንጠር ብሎ ሁለቱን እግሮች ማጠብ።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

“

ጠቃሚ ነጥቦች

- ሴት ለጀናባም ሆነ ለወር አበባ ስትታጠብ የተጎነጎነ ጸጉሯን መፍታት አያስፈልጋትም፤ ወደ ጸጉሩ ስር እስከ ተዳረሰ ድረስ ውሃ ካፈሰሰችበት በቂ ነው።
- ለወር አበባ ወይም ወሊድ ደም ስትታጠብ ትንሽ ጥጥ ወይም ሌላ መሰል ነገር ወስዳ ሚስክ ወይም ሽቶ ጨምራበት የደም ቅሪቱን ማጥፋት የተወደደ ነው።
- አንድ ሰው ለጀናባ ገላውን ከታጠበ ለውዱ እንደያ አደረገም አላደረገ በዚህ ትጥብት ብቻ ሶላት መስገድ ይችላል።

”

ጀናባ ባለበት ሰው ላይ ሐራም የሆኑ ነገሮች

1. ሶላት :-

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا﴾ [النساء: 43]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! እናንተ የሰከራችሁ ኾናችሁ፣ የምትሉትን እስከምታውቁ፣ የረከሳችሁም ስትኾኑ መንገድን አላፈዎች ካልኾናችሁ በስተቀር (አከላታችሁን) እስከምትታጠቡ ድረስ ስግደትን አትቅረቡ።» [አል ኒሳአ:43]

ሶላት

2. በተከበረው ቤት ዙሪያ መዞር (ጠዋፍ)

ከቢዩ ﷺ :- «በተከበረው ቤት (ከዕባ) መዞር ሶላት ነው።» (1) ብለዋል።

በከዕባ ዙሪያ መዞር (ጠዋፍ)

3. የቁርኣንን መጽሐፍ በእጅ መንካት

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል:-

﴿لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ﴾ [البقرة: 79]

«የተጥራሩት እንጂ ሌላ አይነካውም።» [አል-ዋቂ:79]

ከቢዩ ﷺ :- «ንጽሕና ያለው ሰው እንጂ (ሌላው) የቁርኣንን መጽሐፍ በእጅ አይነካ።» (2) ብለዋል።

(1) በኒሳአ. የተዘገበ

(2) ማሊክ ሙወጥጠእ ውስጥ የዘገቡት

ጦሃራ (ንጽሕና)

ሙስሐፍ (የቁርኣን መጽሐፍ) በእጅ መንኳት

መስጊድ ውስጥ መቀመጥ

4. ቁርኣንን መቅራት

ዐሊያ (ፈዐ) ባስተላለፉት መሰረት፡- «የአላህ መልእክተኛ ﷺ ከመጸዳጃ ቦታ መጥተው ቁርኣንን ያስተምሩን፤ ሥጋንም ከኛ ጋር ይበሉ ነበር፤ ከጀናባ በስተቀር ከቁርኣን የሚያግዳቸው ምንም ነገር አልነበረም፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና፡፡

ቁርኣን መቅራት

5. አቋርጦ ለማለፍ ካልሆነ በስተቀር መስጊድ ውስጥ መቀመጥ

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا﴾ [النساء: 43]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! እናንተ የሰከራችሁ ኾናችሁ፤ የምትሉትን እስከምታውቁ፤ የረከሳችሁም ስትኾኑ መንገድን አላፊዎች ካልኾናችሁ በስተቀር (አከላታችሁን) እስከምትታጠቡ ድረስ ስግደትን አትቅረቡ፡፡» [አል ኒሳአ:43]

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

ተወዳጅ (መስተሐብ) የሆኑ ትጥቦቶች

1. ለጁሙዓ መታጠብ :-

ነቢዩ ﷺ :- «ለጁሙዓ ሶላት ወዱክ ያደረገ ሰው ጥሩና መልካም ነው፤ ገላውን የታጠበ ሰውም (ጥሩና መልካም ሲሆን) መታጠብ የበለጠ ተመራጭ ነው፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

2. ለሐጅና ለዑምራ እሕራም ሲደረግ :-

ዘይድ ብን ሣቢት (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት :- «ነቢዩ ﷺ ለእሕራም የተሰፉ ልብሶችን አውልቀው ገላቸውን መታጠባቸውን መመልከታቸውን ዘግበዋል፡፡»⁽²⁾

3. አስከፊን ካጠቡ በኋላ መታጠብ :-

ነቢዩ ﷺ :- «የሞተን ሰው ያጠበ ሰው (ለራሱም) ይታጠብ፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

4. ከያንዳንዱ ግብረ ሥጋ ግንኙነት በኋላ መታጠብ :-

ከአቡ ራፊዕ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት :- ከዕለታት አንድ ቀን ነቢዩ ﷺ ሚስቶቻቸውን አዳረሱና ከዚያኛውም ዘንድ ከዚያኛውም ዘንድ ገላቸውን ታጠቡ፡፡ «የአላህ መልእክተኛ ሆይ ! አንድ ትጥቦት ብቻ ቢያደርጉስ? አልኳቸውና፡- «ይኸ የበለጠ የጠራ፤ የበለጠ ያማረና የበለጠ የጸዳ ነው፡፡» አሉ ብለዋል፡፡»⁽⁴⁾

(1) በአቡ ዳድድ የተዘገበ

(2) በትርጉሙ የተዘገበ

(3) በአብን ማጆህ የተዘገበ

(4) በአቡ ዳድድ የተዘገበ

ተገቢ አይደለም

1- የሶላት ወቅት እስኪወጣ ድረስ ጀናባን ሳይታጠቡ መቆየት፡፡

2- ሴት ከወር አበባ ስትጠራ ጌዴታ የሆነውን ሶላት አለመስገድ፡፡ ለዙህር ሶላት ወቅት ማብቂያ ያንድ ረክዓ ጊዜ ብቻ ቀርቶ ቢሆን ገላዋን ታጥባ መስገድ ግዴታ ይሆንባታል፡፡ ነቢዩ ﷺ :- «ጸሐይ ከመውጣቷ በፊት ለአንድ ረክዓ የደረሰ ሰው የሰብሕ ሶላትን ደርሶበታል፡፡ ጸሐይ ከመጥለቋ በፊት ለአንድ ረክዓ የደረሰ ሰው የዐስር ሶላትን ደርሶበታል፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

(1) በቡኻሪና ሙስሊም ተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

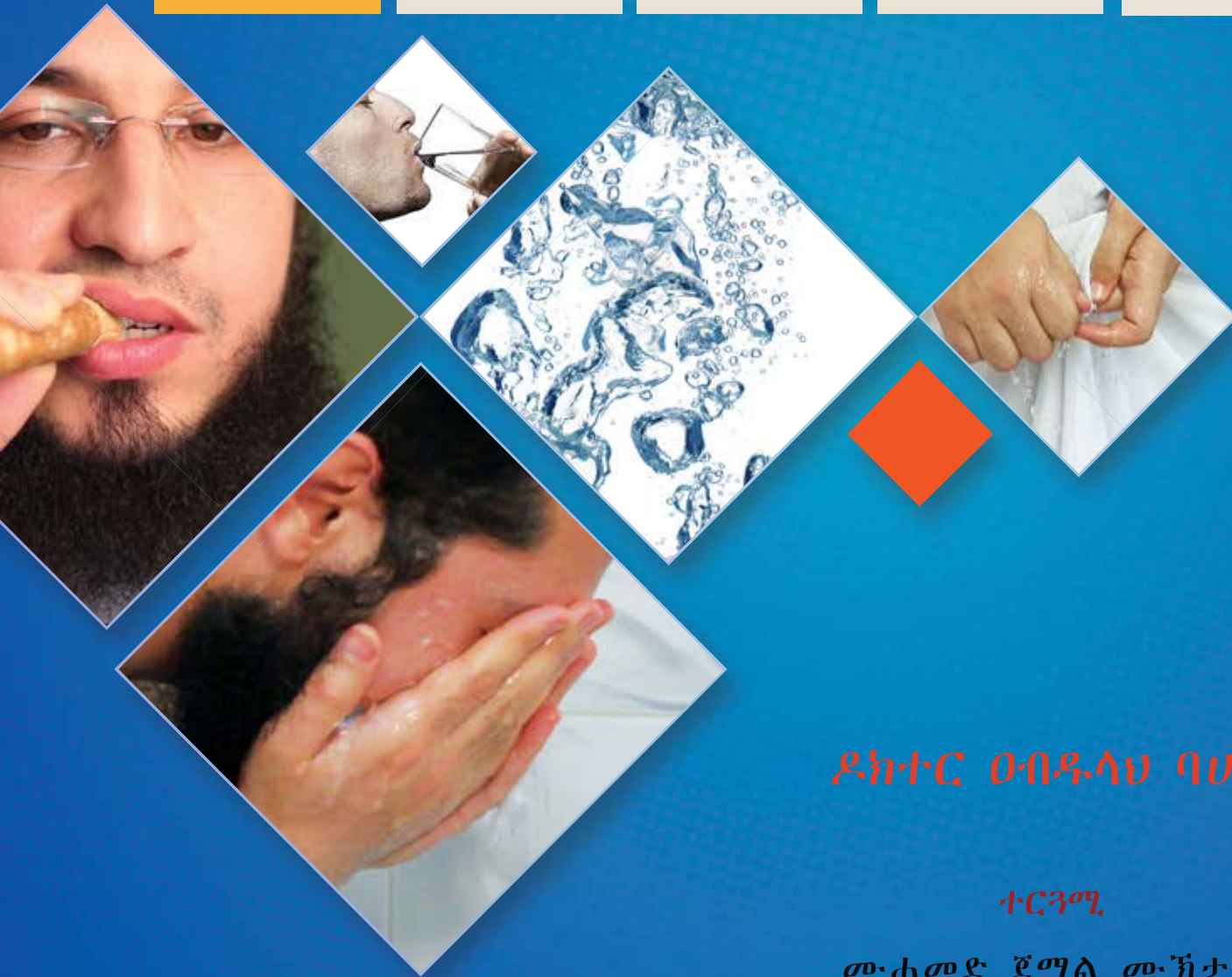
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ተየሙም

ተየሙም

ማውጫ

የተየሙም ትርጓሜ

ተየሙምን የሚመለከት ብያኔ

ተየሙም የተደነገገ ስለመሆኑ ማስረጃዎች

የተየሙም ድንጋጌ የያዘው ጥበብ

ተየሙም መቼ?

የተየሙም አደራረግ

የተየሙም ግዴታዎች

ተየሙምን የሚያበላሽ ነገሮች

ተየሙም በቋንቋ ትርጉሙ ማለብና ወደ አንድ ነገር ማምራት፡፡

ተየሙም በሽሪዓዊ ትርጉሙ

ለጦሃራ ዓላማ ፊትና እጆችን በንጹሕ የመሬት ገጽ ማበስ

ተየሙምን የሚመለከት ብያኔ

እንደ ሶላት ላሉና ጦሃራ ቅድመ ግዴታ (ሸርጥ) ለሆነባቸው ዕባዳዎች ውሃ ሲጠፋ ወይም መጠቀሙ አዳጋች ሆኖ ሲገኝ ተየሙም ማድረግ ግዴታ ይሆናል፡፡ ጦሃራ ሙስተሐብ ለሆነባቸው ቁርአንን መቅራት ለመሳሰሉ ጉዳዮች ደግሞ የተወደደ ይሆናል፡፡

ተየሙም የተደነገገ ስለመሆኑ ማስረጃዎች

1. አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ﴾ [6:፲፱]

«ውሃን ባታገኙ ንጹሕን የምድር ገጽ አስቡ፡፡ ከሱም ፊቶቻችሁንና እጆቻችሁን እበሱ፡፡» [አል ማኢዳህ:6].

2. ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል -

«ከኔ በፊት ለማንም ልተሰጡ አምስት ነገሮች ተሰጥተውኛል፡- ያንድን ወር የጉዞ ርቀት በጠላቶች ላይ በተለቀቀ ፍርሃት ብቻ (በአላህ) ታግገይዋለሁ፡ ምድሪቱ

በሞላ መስገጃና ንጽሕና መስጫ ተደርጋልኛለችና ሶላት ደረሰበት ማንኛውም ሰው በደረሰበት ቦታ ይስገድ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

የተየሙም ድንጋጌ የያዘው ጥበብ

1. ለመሐመድ ﷺ አመት ዕባዳን ገር ማድረግ፡፡

2. እንደ በሽታ ወይም ከባድ ቅዝቃዜ ባሉትና በመሳሰሉት

አንዳንድ ሁኔታዎች ውሃን በመጠቀም ሊደርስ

የሚችለውን ጉዳት ማስወገድ፡፡

3. ከዕባዳ ጋር የማያቋርጥ ትስስር መፍጠርና በውሃ መቋረጥ ከዕባዳ መቆራረጥን ማስቀረት፡፡

ተየሙም መቼ?

1. ውሃ በሚታጣበት ጊዜ

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና ፡-

﴿فَلَمْ يَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا﴾ [6:፲፱]

«ውሃን ባታገኙ ንጹሕን የምድር ገጽ አስቡ፡፡» [አል ማኢዳህ:6]

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

2. ውሃ እያለም ቢሆን ውሃውን መጠቀም

አዳጋች ሲሆን

ሕመምተኛ ወይም መንቀሳቀስ የተሳነውና ወዳድ ለማድረግ የሚያግዘው የሌለው በዕድሜ የገፋ ሰውን የመሳሰለ፡፡

በዕድሜ የገፋ ሰው

የታመመ ሰው

3. ውሃን መጠቀም ጉዳት ያስከትላል የሚል ስጋት ሲኖር

ከነዚህ መካከል፡-

ሁ- ውሃን ቢጠቀም ሕመሙ የሚበረታበት በሽተኛ፡፡
ለ- ከባድ ብርድ ያለበትና ውሃውን የሚያሞቅበት ነገር የሌለው ሆኖ በቀዝቃዛው ቢታጠብ እታመማለሁ የሚል ጠንካራ ግምት ያደረገበት ሰው፡፡
: አምር ብን አልዓስ ከባልደረቦቻቸው ጋር ሆነው ቅዝቃዜው ስለበረታ ተየሙም ማድረጋቸውን ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ተቀብለው ያጸደቁላቸው መሆኑ ተረጋግጧል፡፡
:(1)

ሐ- ራቅ ያለ ቦታ ላይ ከሆነና ለመጠጥ ከሚያስፈልገው አነስተኛ ውሃ ብቻ ኖሮት ሌላ ውሃ ማምጣት የማይችል በሚሆንበት ጊዜ፡፡

የተየሙም አደራረግ

1. አፈሩ ላይ በሁለት እጆቹ አንድ ጊዜ ብቻ መምታት፡፡
2. ከዚያም የተጣበቀ አፈር ካለ ለመቀነስ እጆቹን ላይ እፍ ማለት፡፡
3. በመቀጠል አንድ ጊዜ ፊቱን በእጆቹ ማበስ፡፡
4. ከዚያም የመዳፎቹን የውጭ ክፍል የቀኙን

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

መዳፍ ጀርባ በግራው የውስጥ መዳፍ፤ የግራውን ጀርባ ደግሞ በቀኙ ውስጥ መዳፍ ማበስ፡፡ ለዚህ ማሰረጃው ከዐማር (ረዕ) የተላለፈውና ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ሁለቱን መዳፎቻቸውን መሬት ላይ መትተው እፍ ካሉባቸው በኋላ ፊታቸውንና መዳፎቻቸውን አበሱ፡፡(2) የሚለው ሐዲስ ነው፡፡

የተየሙም ግዴታዎች

1. ንይያ ማድረግ፡፡
2. ፊትን ማበስ፡፡
3. ሁለቱን መዳፎችን ማበስ፡፡
4. ቅደም ተከተሉን መጠበቅ፤ ከፊት በመጀመር መዳፎችን ማስከተል፡፡
5. ማከታተል፤ መዳፎችን ፊትን ካበሱ በኋላ ወዲያውኑ አከታትሎ ማበስ፡፡

ተየሙምን የሚያበላሹ ነገሮች

1. ውሃ መገኘት
2. የአየር ከሆድ መውጣትን የመሳሰለ ወዳድ አፍራሽ ነገር መከሰት፡፡
3. የወሲብ ሕልምን የመሳሰለና ገላን መታጠብ ግዴታ የሚያደርግ ነገር መከሰት፡፡
4. በሽታና የመሳሰለ ተየሙም እንዲፈቀድ ያደረገው ችግር መወገድ፡፡

ውሃ ያጣ ሰው

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

በሳይንሳዊ መንገድ ተረጋግጧል

የመሬት ገጽ አፈር በብናኙ ውስጥ አጥሪ (ኦክሲጎን) የሆነ ንጥረ ነገር ይዟል። ይህ ንጥረነገር ጀርምኖን በየዓይነታቸው የማጥቃት አቅም አላቸው። ሚክሮቦችንና ቫይረሶችንም ማስወገድ ይችላል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ውሃን መጠቀም አዳጋች በሚሆንበት ጊዜ ሶላትን በተየሙም መስገድ፣ በሽንት ወይም በዓይን ምድር እየተወጠሩ በወዱክ ከመስገድ የተሸለ ነው።
2. አፈር ወይም አባራ ያለባቸው ካልሆነ በስተቀር በግድግዳ ወይም በምንጣፍ ላይ ተየሙም ማድረግ አይፈቀድም።
3. ተየሙም ያደረገ ሰው ተየሙሙ እስካልፈረሰ ድረስ የፈለገውን ያህል ፈርድና ሱንና ሶላቶችን መስገድ ይችላል።
4. ወዱክ ያደረገ ሰው ተየሙም ያደረገውን ሰው ተከትሎ መስገድ ይቻላል። ዐምር ብን አልዓስ ቅዝቃዜው ስለበረታ ተየሙም አድርገው ባልደረቦቻቸውን ማሰገዳቸውን ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ሰምተው ያጸደቁላቸው መሆኑ ተረጋግጧልና።⁽¹⁾
5. ተየሙም አድርጎ የሰገደና የሶላቱ ጊዜ ከማብቃቱ በፊት ወሃ ያገኘ ሰው ሶላቱን እንደገና አይሰግድም። ከአቡ ሰኢድ አልኸድሪይ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት «ሁለት ሰዎች በጉዞ ላይ ሆነው ውሃ ሳይኖራቸው የሶላት ጊዜ ደረሰና ንጹሐን የምድር ገጽ አስበው (ተየሙም አድርገው) ሰገዱ። ከሰገዱ በኋላ ወቅቱ ሳያልፍ ውሃ ተገኘና አንደኛቸው ወዱክ አድርጎ ሶላቱን እንደገና ሲሰግድ ሌላኛው በድጋሜ ሳይሰግድ ቀረ። ከዚያ ወደ አላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم መጡና የሆነውን ነገሯቸው። እሳቸውም صلی اللہ علیہ وسلم ሶላቱን በድጋሜ ላልሰገደው «ትክክለኛውን ሱንና ተከትለሃል» ሲሉት፣ ወዱክ አድርጎ እንደገና ለሰገደው ደግሞ «ሁለት ጊዜ አጅር ታገኛለህ» አሉት።⁽²⁾
6. ተየሙም አድርጎ ከመስገዱ በፊት ወይም ሶላት ውስጥ እያለ ውሃ ያገኘ ሰው ውሃውን መጠቀም ግዴታ ይሆንበታል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋልና፡- «ንጹሕ የመሬት ገጽ ለአስር ዓመታት እንኳ ውሃ ሳያገኝ ቢቀር፣ የሙስሊሙ ንጽሕና መስጫ ነው፤ ካገኘ ግን ቆዳውን ያስነካው (ውሃ መጠቀሙ) መልካም ነውና።»⁽³⁾
7. ውሃ አገኛለሁ ብሎ ተስፋ የሚያደርግ ሶላትን ወደ ወቅቱ መጨረሻ ማዘግየት ይፈቀዳል። እንደማያገኝ ተስፋ ከቆረጠ ግን በወቅቱ መጀመሪያ ላይ አስቀድሞ መስገድ የተወደደ ነው፤ በላጩ ሶላት በወቅቱ የተሰገደ ሶላት ነውና።
8. አንድ ሰው የሶላቱ ወቅት ያልፋል ብሎ ከሰጋ፣ ውሃ መጠቀም ከቻለ ተየሙም ማድረግ አይጠቅመውም፤ የሶላቱ ወቅት ቢያልፍ እንኳ ወዱክ ማድረግ ግዴታ ይሆንበታል።
9. ሙስሊሙን ከሶላት የሚያስተንግለው ምንም ነገር አይኖርም፤ ውሃ ቢያጣ ወይም መጠቀሙ አዳጋች ሲሆንበት ተየሙም ያደርጋል። ተየሙም ቢያጣም ያለ ጦሃራ ወቅቱን ይሰግዳል፤ እንደገና የመስገድ ግዴታ አይኖርበትም። ይህም «ፋቅዱ አጥጠሁረይን» (ውሃም ሆነ አፈር ያጣ) በመባል ይታወቃል። አላህ ﷻ ፡-

﴿فَاقْنُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ [التغابن: 16]

«አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት፤» [አል-ተጋቡን: 16]

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
 (2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
 (3) በትርጉሙ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

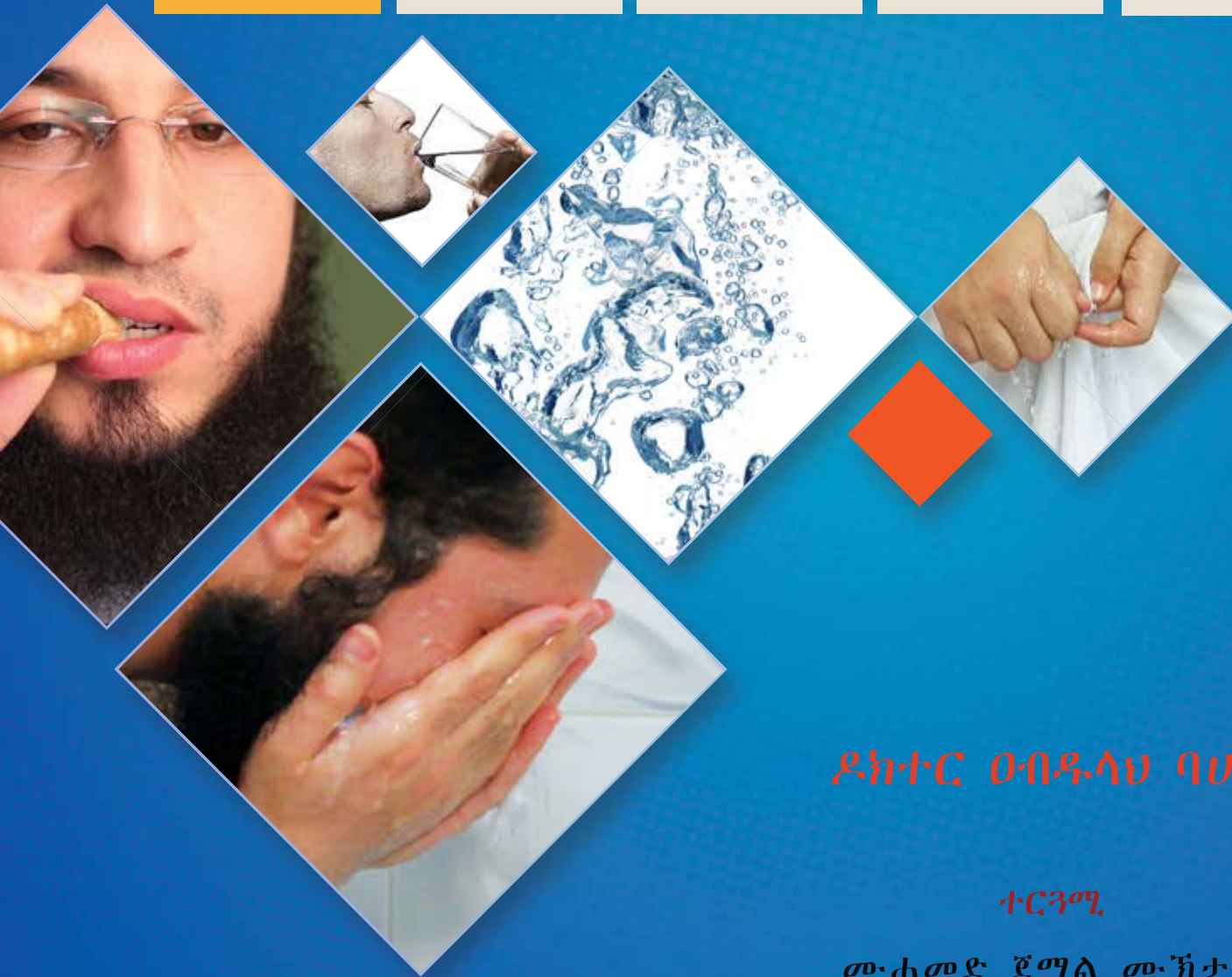
ጤሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዑብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የወር አበባ እስትሐዳና ንፋሳ

የወር አበባ እስትሐዳና ንፋሳ

ማውጫ

ሐይድ (የወር አበባ)

የወር አበባ ትርጓሜ

የወር አበባ ደም ባህሪ

የወር አበባ የሚመጣበት ዕድሜና የመቆያ ጊዜው

የወር አበባን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች

እስትሐዳ

የእስትሐዳ ትርጓሜ

በወር አበባ ደምና በእስትሐዳ ደም መካከል ያለው ልዩነት

እስትሐዳ ያለባት ሴት ሁኔታዎች

ንፋሳ

የንፋሳ ትርጓሜ

የንፋሳ የመቆያ ጊዜ

ንፋሳን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች

በወር አበባና በእስትሐዳ ሐራም የሆኑ ነገሮች

የወር አበባ (ሐይድ)

የሐይድ የቋንቋ ትርጉም

ሐይድ ማለት ያንድ ነገር መፍሰስና መሄድ ነው።

የሐይድ ሽሪዓዊ ትርጉም

ከሴት ማሕጸን በጤናማ ሁኔታ ያለ ምንም ምክንያት በተወሰኑ ጊዜያት ውስጥ የሚወጣ ደም ነው።

የወር አበባ ደም ባህሪ

በጣም ከመጥቆሩ የተነሳ የተቃጠለ የመሰለ ጥቁር፣ የሕመም ስሜት የሚያስከትል፣ መጥፎ ጠረን ያለው ሲሆን፣ ሲመጣ ከፍተኛ ሙቀት እንዳለው ይሰማታል።

የወር አበባ መምጫ ዕድሜ

የወር አበባ መምጣት የሚጀምርበት የተወሰነ ዕድሜ የለም። እንደ ሴቲቱ ተፈጥሮና እንደ አካባቢና የአየር ንብረት ይለያያል። በመሆኑም ሴት ልጅ የወር አበባዋን ባየች ጊዜ ነው አየች የሚበላው።

የወር አበባ የመቆያ ጊዜ

የወር አበባ የተወሰነ የመቆያ ጊዜ የለውም። ለሦስት ቀናት ብቻ የሚቆይባቸው ሴቶች ሲኖሩ ለአራት ቀናት የሚቆይባቸውም አሉ። በአብዛኛው ግን ስድስት ወይም ሰባት ቀን ይቆያል። ነቢዩ ﷺ የወር አበባ ለብዙ ቀናት ለሚቆይባቸው ለሐምናህ ብንት ጀሐሽ ፡- «ዕውቀቱ አላህ ዘንድ ነውና የወር አበባ መቆያ ጊዜሽን ስድስት ወይም ሰባት ቀናት አድርጌሽ ውሰጂና ታጠቢ።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በመሰረቱ እርጉዝ ሴት የወር አበባ አታይም። ከመገላገሏ ጥቂት ቀደም ብሎ ደም ካየች የወሊድ ደም ነው፤ ከመውለዱ በፊት ብዙ ጊዜ ቀደም ብሎ ካየች ግን የወር አበባ ነው።
2. አንዲት ሴት ወር አበባዋ ከተለመደው ጊዜ ቢቀድም ወይም ቢዘገይ፤ ለምሳሌ በወሩ መጀመሪያ መምጣት የነበረበት በወሩ መጨረሻ ቢመጣ፤ የመቆያ ጊዜውም ለምሳሌ የተለመደው ስድስት ቀን ሆኖ ሰባት ቀን በመሆን ቢጨምር ወይም ከዚያ ቢቀንስ ለዚህ ትኩረት መስጠት አያስፈልጋትም። ደም ካየች የወር አበባ ነው ካላየች ደግሞ በንጽሕና ላይ ነች ማለት ነው።
3. የሴቲቱ ንጽሕና የሚታወቀው የወር አበባ መቆምን ተከትሎ በሚወጣው ነጭ ፈሳሽ ሲሆን ፈሳሹ ካልወጣ የመቆሙ ምልክት መድረቁ ነው። ነጭ ጥጥ ወደ ብልቷ አስገብታ ምንም የሌለበት ደረቅ ሆኖ ከወጣ ቆሟል ማለት ነው።

የወር አበባን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች

1. ኩድራና ሱፍራን የሚመለከት ብያኔ

የኩድራና የሱፍራ ትርጓሜ ትርጓሜ

ሱፍራህ፡- ከሴት ማሕጸን የሚወጣ ወደ ብጫነት ያደላ እጅ መሰል ደም ነው።

ኩድራህ ፡- ከሴት ማሕጸን የሚወጣ በብጫነትና ጥቁረት መካከል የሆነ የደፈረሰ ውሃ መሰል ደም ነው።

ኩድራህና ሱፍራህን የሚመለከት ብያኔ

አንዲት ሴት ወደ ብጫነት ያደላ ወይም በብጫነትና በጥቁረት መካከል የደፈረሰ ውሃ ዓይነት ደም ካየች ወይም እርጥበት ብቻ ካየች ሁኔታው ከሁለት ነገሮች አይዘልም ፡-

1. በወር አበባዋ የመቆያ ጊዜ ውስጥ ወይም ከዚህ ጊዜ ለጥቆ ባለው የቅድመ ንጽሕና ጊዜ ውስጥ አይታው መሆኑ።

ሁኔታው ይኸ ከሆነ የወር አበባ ብያኔ ይጸናበታል፡
 ፡ ከዓእሻ (ረዕ) በተላለፈው ሐዲስ መሰረት ፡
 - «ሴቶች ከወር አበባ መጥራታቸውን ለማወቅ ሱፍራ የነካው ጥጥ⁽¹⁾ ያለበት ዱርጃ (መወተፊያ) ወደሳቸው ሲልኩባቸው ፡- ነጭ ጥጥ ወደ ብልት ገብቶ ምንም የሌለበት ደረቅ ሆኖ እስኪ ወጣ ድረስ አትቻኩሉ»⁽²⁾ ይሏቸው እንደ ነበር ተዘግቧል።

2. የወር አበባዋ በሌለበት የንጽሕና ጊዜ አይታው መሆኑ።

ሁኔታው ይኸ ከሆነ ደግሞ ምንም ተደርጎ አይቆጠርም። ዉዱእም ሆነ የገላ ትጥበት ግዴታ አይሆንባትም። ከኡም ዐጢይያ በተላለፈው መሰረት ፡- «ከወር አበባ ከጠራን በኋላ ኩድራን እና ሱፍራን ምንም አድርገን አንቆጥርም ነበር።»⁽³⁾ ብለዋል።

(1) ዱርጃ የወር አበባ ቅሪት መኖር አለመኖሩን ለማወቅ የሚወተፍ ነገር።
 (2) ኩርሱፍ ንጽሕ ጥጥ ነው።
 (3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ጦሃራ (ንጽሕና)

የንጽሕና ጦቋሚ ምልክት

ሰፍራ

ኸድራ

እስትሓዳ

እስትሓዳ

እስትሓዳ ሁሌም በማያቋርጥ ሁኔታ ወይም ለአጭር ጊዜ ብቻ እየተቋረጠ ከሴት ብልት የሚወጣ የደም ፍሰት ነው።

በወር አበባ ደምና በእስትሓዳ ደም መካከል ያለው ልዩነት

የወር አበባ ደም	የእስትሓዳ ደም
ወፈር ያለ ጥቁር ነው	ሳሳ ያለ ቀይ ነው
መጥፎ ጠረን አለው	ጠረን የለውም
የማይረጋ ነው	የሚረጋ ነው
ራቅ ካለ የማሕ ጸን ውስጣዊ ክፍል ይወጣል	ከቅርብ የማሕ ጸን ውስጣዊ ክፍል ይወጣል
ጤናማና ተፈጥሯዊ ደም ነው	የበሽታና የጤና መታወክ ብልሹ ደም ነው
ተለይተው በሚታወቁ ጊዜያት ይወጣል	ተለይቶ የሚታወቅ ጊዜ የለውም

እስትሓዳ ያለባት ሴት ሁኔታዎች

የመጀመሪያው ሁኔታ፡- ከእስትሓዳ በፊት የታወቀ የወር አበባ መምጫና መሄጃ ጊዜ ልማድ ያላት መሆን።

በዚህ ሁኔታ ቀደም ሲል የነበራትን የወር አበባ ልማድን በወር አበባነቱ አስልታ ቀሪውን ወር እስትሓዳ አድርጋ ትወስዳለች። ከዓለሽ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ፋጥማ ብንት አቢ ሐብይሽ

«የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እኔ (እስትሐዳ ስላለብኝ) ንጽሕና የለኝምና ሶላት እተዋለሁ ወይ? ብለው ሲጠይቁ፤ የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} :- «ይኸ በደም ሥር (ምክንያት) ነውና አትተዱ፤ ግና የወር አበባ ታይበት የነበረውን ጊዜ ያህል ሶላት ትተሽ ገላሽን ታጠቢና ስገጂ።»⁽¹⁾ ብሏቸዋል።

ሁለተኛው ሁኔታ:- የታወቀ የወር አበባ ጊዜ ልማድ የሌላት ሆኖ በወር አበባ ደምና በእስትሐዳ ደም መካከል ያለውን ልዩነት ለይታ ማወቅ መቻል።

ይህችኛዋ ሁለቱን በመለየት ተገቢውን ትፈጽማለች። እስትሐዳ ለነበረባቸው ፋጥማ ብንት ሐብይሽ ነቢዩ ^{صلی الله علیه وسلم} :- «የወር አበባ ደም ከሆነ የሚታወቅ ጥቁር ደም ነው፤ እሱ ከሆነ ከመሰገድ ተቆጠቢ። ሌላኛው ከሆነ ደግሞ ወዳድ አድርጊና ስገጅ ፤ ደም ስር እንጅ ሌላ አይደለምና።»⁽²⁾ ብሏቸዋል።

ሦስተኛው ሁኔታ:- የታወቀ ልማድም ሆነ የመለየት ብቃት የሌላት መሆን።

ይህችኛዋ ደግሞ በአብዛኛዎቹ ሴቶች ልማድ መሰረት ትፈጽማለች። የወር አበባ ጊዜው ደም ከታየበት ወቅት አንስቶ የሚጀምር በየወሩ ስድስት ወይም ሰባት ቀናት ይደረግና የወሩ ቀሪ ጊዜ እስትሐዳ ይሆናል። ነቢዩ ^{صلی الله علیه وسلم} ለሐምህህ ብንት ጀሐሽ :- «ዕውቀቱ አላህ ዘንድ ነውና የወር አበባ መቆያ ጊዜሽን ስድስት ወይም ሰባት ቀናት አድርጌሽ ውሰጂና ታጠቢ። ንጽሕ ሆነሽ መጽዳትሽን ስትረጂ ሃያ ሦስት ሌሊት ወይም ሃያ አራት ሌሊት ከቀናቱ ጋር ስገጂ፤ ጹሚ። ይህ በቂሽ ነው። ሴቶች በተለመደ ጊዜ የወር አበባቸውን እደሚያዩትና እንደሚጠሩት ሁሉ አንቺም በየወሩ እንደዚሁ አድርጊ።»⁽³⁾ ብለዋል።

አራተኛው ሁኔታ:- የታወቀ ልማድ ያላትና መለየትም የምትችል መሆን።

ይህችኛዋ ደግሞ በመለየቱ ሳይሆን በልማዱ መሰረት ታሰላለች። ለሴት ልማዱ የበለጠ ትክክለኛ ነውና። ልማዷን የረሳች ከሆነ ግን በመለየት ትጠቀማለች።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አንዲት ሴት የወር አበባዋን ወቅት የምታውቅ ሆና የመቆያ ጊዜው ስንት ቀን እንደሆነ ከረሳች ግን በአብዛኞቹ ሴቶች ልማድ መሰረት ቀኑን ታሰላለች።
2. የወር አበባዋን የመቆያ ቀናት ቁጥር የምታውቅ ሆና ወቅቱ በወሩ መጀመሪያ ይሆን ወይም በወሩ መጨረሻ? መቼ እንደሆነ ከረሳች ከወሩ መጀመሪያ አንስታ ታሰላለች። በወሩ አጋማሽ ላይ ነበር ብላ ካሰበችና በትክክል በስንተኛው ቀን እንደሆነ መለየት ካልቻለች ከወሩ አጋማሽ ጀምራ ታሰላለች፤ ከአጋማሹ መነሳት ለትክክለኛነት ይበልጥ የቀረበ ነውና።
3. የወር አበባ መቆያ ጊዜው ያበቃ ከሆነና ሴቱቱ እስትሐዳ ያለባት ከሆነ ገላዋን ትታጠብና ብልቷን በጨርቅ ትወትፋለች፤ የጡህር ብያኔ ስለሚኖራት ትሰግዳለች፤ ትጸማለችም፤ ዐዝር ስላላት ከወዳድ በኋላ የሚፈላት ደም ችግር አይፈጥርም። ጦሃራን አስመልክቶ ከሦስት ገጽታዎች አንዱን ትከተላለች።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ
(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ሁ- የሶላቱ ወቅት ከገባ በኋላ ለየሶላቱ አዲስ ውዱእ ማድረግ። ይህም ብልቷን ከታጠቦችና ጨርቅ ካሰረችበት በኋላ ይሆናል። ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ለፋጥማ ብንት ሐብይሽ (ረዕ) ፡- «ከዚያም ለየሶላቱ ውዱእ አድርገሽ ስገጅ።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

ለ- ዙህርን ወደ ከዕስር ሶላት በፊት በማዘግየት ገላዋን ታጥባ ዙህርና ዕስርን ወዘተ. መስገድ። ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ለሐምና ብንት ጀሐሽ (ረዕ) ፡- «ዙህርን አዘግይተሽ ዕስርን አፋጥነሽ ገላሽን ከታጠብሽ በኋላ ሁለቱን ሶላቶች ዙህርና ዕስርን አጣምረሽ ለመስገድ፣ መግራብን አዘግይተሽ ዕሻን በማፋጠን ገላሽን ታጥብሽ ሁለቱን ሶላቶች አጣምረሽ አንድ ላይ ለመስገድ ብርታት ካለሽ አድርጊ። ለፈጅር ሶላት ገላሽን መታጠብ ከቻልሽ አድርጊ፣ ጽሚም።»⁽²⁾ ብለዋልና።

ሐ- ለያንዳንዱ ሶላት ገላን መታጠብ። «ኡምሙ ሐቢባ (ረዕ) ለሰባት ዓመታት የእስትሐዳ ፍርባቸው ስለጉዳዩ የአላህ መልእክተኛን ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ሲጠይቁ፣ ገላቸውን እንዲታጠቡ አዘዟቸውና ለየሶላቱ ይታጠቡ ነበር።»⁽³⁾

4. አንዲት ሴት በሆነ ምክንያት ደም ከፈሰሳት - ለምሳሌ የማሕጸን ቀዶ ጥገና አድርጋ ደም ቢወጣ ሁኔታዋ ከሁለት ነገር አይዘልም፡-

ሀ- የወር አበባ የማይመጣባት መሆኑ መታወቅ።

በዚህ ሁኔታ የእስትሐዳ ብያኔ አይጸናባትም። በማንኛውም ወቅት ከሶላት አትታገድም። ደሙም የመታወክና የብልሽት ደም ይሆናል። ለየሶላቱም ውዱእ ታደርጋለች።

ለ- የወር አበባ ሊመጣባት የሚችል መሆኑ መታወቅ። ይህችኛዋን የእስትሐዳ ብያኔ ይጸናባታል።

5. እስትሐዳ ካለባት ጋር የግብረ ሥጋ ግንኙነት ማድረግን ሽሪዓው ያልከለከለ በመሆኑ ፈቀዳል።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(3) በቡኻሪ የተዘገበ

ንፋሳ (የወሊድ ደም)

ንፋሳ

በወሊድ ምክንያት ከሴት ማሕጸን የሚወጣ ደም።

የንፋሳ መቆያ ጊዜ

ንፋሳ የተወሰነ አነስተኛ የመቆያ ጊዜ የለውም፤ አብዛኛው ግን አርባ ቀናት ነው። ከዚህ በፊት ከቆመና ከጠራች ግን ገላዋን ታጥባ ትሰግዳለች።

ንፋሳን ከሚመለከቱ ብያኔዎች መካከል

1. አንዲት ሴት ወልዳ ምንም ደም ካልፈሰሳት - ይህ እጅግ በጣም አልፎ አልፎ ብቻ የሚከሰት ነው - ገላን የመታጠብ ግዴታ ሳይኖርባት ውዱእ አድርጋ ትሰግዳለች።

2. ደሙ ከአርባ ቀን በላይ ከቆየና በተለምዶ ከአርባ ቀን በኋላ የሚቆምላት ከሆነ፣ ወይም በቅርብ እንደሚቆም የሚጠቁም ምልክት ከታየ እስኪቆም ትጠብቃለች። ደሙ ከቀጠለ መስተሐዳ ናትና እስትሐዳ ብያኔ ይጸናባታል።

3. ከአርባ ቀን በፊት ደሙ ቆሞ ንጹሕ ከሆነች ገላዋን ታጥባ ትሰግዳለች፤ ትጸማለች፤ ከባሏ ጋርም ወሲብ ትፈጽማለች።

4. ከአርባ ቀን በፊት ጠርታ በአርባ ቀን ገደብ ውስጥ ዳግም ከመጣባት ፡-

ሀ- የንፋሳ ደም መሆኑን ካወቀች እሱ ነው ማለት ነው።

ለ- የንፋሳ ደም አለመሆኑን ካወቀች ግን የጠራች ሆና ትወሰዳለች።

5. ንፋሳ የሚጸናው የሰው ልጅነት እድገቱ የተሟላ ጽንሰ ከተገላገለች ብቻ ነው። አስወርዷት እድገቱ ገና ያልተሟላ ጽንሰ ከሆነ ግን ሦስት ሁኔታዎች ይኖሩታል፡-

ሀ- ከመጀመሪያዎቹ አርባ ቀናት ውስጥ የሚገኝ መሆን።

ይኸ የብልሽት ደም ነውና ገላዋን ታጥባ ትሰግዳለች፤ ትጸማለች።

ለ- ከሰማንያ ቀናት ዕድሜው በኋላ መሆን።

ይኸ የንፋሳ ደም ነው።

ሐ- በአርባና ሰማንያ ቀናት መካከል መሆን።

ይኸ ይስተዋልና ተፈጥሮው የመሟላት ምልክት ከታየበት የንፋሳ ደም ነው። ካልተስተዋለበት ግን የብልሽት ደም ነው።

በወር አበባና በንፋሳ ሐራም የሆኑ ነገሮች

1. ወሲባዊ ግንኙነት

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَأَعْرِضُوا عَنْهُ ۖ إِنَّ الْمَحِيضَ لَأَنفُسٌ يَخْتَضِعُ لِحُكْمِ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ الْغُيُوبَ ۚ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [البقرة: 222]

«ከአደፍም ይጠይቁሃል፤ እርሱ አስጠያፊ ነው፤ ሴቶችንም በአደፍ ጊዜ ራቋቸው፤ ንጹሕ እስከሚኾኑም ድረስ አትቅረቡዋቸው፤ አላህ (ከኃጢአት) ተመላሾችን ይወዳል፤ ተጥራሪዎችንም ይወዳል፤ በላቸው።» [አል-በቀራ-ሀ:222] ነቢዩም ﷺ ፡ - « ከግብረ ስጋ ግንኙነት በስተቀር ሁሉንም ነገር አድርጉ።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የወር አበባ እያለባት ከሚስቱ ጋር ወሲብ የፈጸመ ሰው ኃጢአ ነውና ከፍፋራ (ማበሻ) መክፈል ይኖርበታል። ሚስቱም በፈቃደኝነት እሺ ብላ ፈጽማ ከሆነ በርሷም ላይ ከፍፋራው ይጸናል።

ማበሻው ከፍፋራ በዲናር ክብደት ልክ ወይም ግማሽ ዲናር ወርቅ መክፈል ነው። በወር አበባ ጊዜ ውስጥ ከባለቤቱ ጋር ወሲብ የፈጸምን ሰው አስመልክቶ እብን ዐባስ (ረዐ) ከነቢዩ ﷺ ባስተላለፉት መሰረት ፡- «አንድ ዲናር ወይም ግማሽ ዲናር ምጽዋት ይሰጣል።»⁽²⁾ ብለዋል። አንድ ዲናር 4.25ግራም ወርቅ ነው።

2. ሚስቱ ከወር አበባ ብትጠራም ገላዋን አስክትታጠብ ድረስ ባል አይገናኛትም። አላህ ﷻ ብሏል፡-

﴿وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهَرْنَ﴾ [البقرة: 222]

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በሙስሊም የተዘገበ

«ንጹሕ እስከሚኾኑም ድረስ አትቅረቡዋቸው፤» [አል-በቀራ-ሀ:222] ይህም ከወር አበባ ደም እስኪጠፋ ማለት ነው። ከዚያም አላህ ﷻ ፡-

﴿فَإِذَا تَطَهَّرْنَ﴾ [البقرة: 222]

«ንጹሕ በኾኑም ጊዜ» [አል-በቀራ-ሀ:222] ይላል። ይህም ገላቸውን በታጠቡ ጊዜ ማለት ነው። ከዚያም አላህ ﷻ ፡-

﴿فَأَتَوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ﴾ [البقرة: 222]

«አላህ ካዘዛችሁ ስፍራ ተገናኙዋቸው፤» [አል-በቀራ-ሀ:222] ይላል። ይህም ከታጠቡ በኋላ ወሲባዊ ተራክቦ መፈጸም ማለት ነው።

2. ሶላት

ነቢዩ ﷺ ፡- «የወር አበባ ሲመጣ ሶላት ተዩ፤ ሲሄድ ደግሞ ከራስሽ ደሙን እጠቢና ስገድ።»⁽³⁾ ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አንዲት ሴት ከወር አበባ ከታጠበች በኋላ ያመለጣትን ሶላት መልሳ የመስገድ ግዴታ የለባትም። ዓእሻ (ረዐ) ሴት በወር አበባ ምክንያት ጸምን ጸማ ስትከፍል ሶላትን ለምን ሰግዳ እንደማትከፍል ተጠይቀው ፡- «ይህ ነገር ያጋጥመንና ጸምን እንድንተካ ስንታዘዝ ሶላትን ሰግደን እንድንከፍል አንታዘዝም ነበር።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

2. አንዲት የወር አበባ ያለባት በንጽሕና ላይ ሆና የአንድ ረክዓ ያህል ጊዜ ከወቅቱ መጀመሪያም ሆነ መጨረሻ የደረሰችበት ከሆነ መስገድ ግዴታ ይሆንበታል ። የደረሰችበት ከወቅቱ ለአንድ ረክዓ በቂ ያልሆነ አጭር ጊዜ ከሆነ ግን ሶላቱ ግዴታ አይሆንባትም። ነቢዩ ﷺ ፡- «ከአንድ ሶላት በአንዱ ረክዓ የደረሰ ሰው ሶላቱን አግኝቶ ደርሶበታል።»⁽⁵⁾ ብለዋል።

3. ጸም

ነቢዩ ﷺ ፡- «የወር አበባ ሲመጣባት አትሰግደም አትጸምም አይደለምን? ሲሉ፤ (ሴቶቹ) አዎ አሉ።»⁽⁶⁾ ብለዋል።

(3) በአቡ-ዳዊድ የተዘገበ
(4) በቡ-ኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(5) በቡ-ኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(6) በቡ-ኻሪ የተዘገበ

ጠቃሚ ነጥቦች

አንዲት ሴት ጎሕ ከመቅደዱ በፊት ከወር አበባ ከጠራችና ከነጋ በኋላ እንጅ ያልታጠበች ብትሆን፤ ከጾመች ጾሟ ትክክለኛ ተደርጎ ይወሰዳል፡

4. የቁርአንን መጽሐፍ በእጅ መንካት

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና፡-

[النساء:79] ﴿لَا يَمْسُهُ إِلَّا الْمَطْهُرُونَ﴾

«የተጥራሩት እንጅ ሌላ አይነካውም፡፡» [አል-ዋቂባህ፡79] ነቢዩም ﷺ :- «ንጽሕና ያለው ሰው እንጅ (ሌላው) የቁርአንን መጽሐፍ በእጅ አይነካ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

5. ከዕባን መዞር (ጠዋፍ)

ነቢዩ ﷺ ለዓገላ (ረዕ) በሐጅ ላይ እያሉ የወር አበባ በመጣባቸው ጊዜ :- «እስክትጠሪ ድረስ በተከበረው ቤት (በከዕባ) ከመዞር በስተቀር ሐጅ አድራጊ የሚፈጽመውን ሁሉ ፈጽሟ፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡ ከእብን ዐባስ በተላለፈው መስራት :- «(በሐጅ ስነ ሥርዓት ላይ) ሰዎች በመጨረሻ እንዲያደርጉ የታዘዙት የመሰናበቻ ጠዋፍ ማድረግን ሲሆን የወር አበባ ላለባት ሴት ግን ትእዛዙ ተቃልሏል፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

6. አቋርጦ ለመሄድ ካልሆነ መስጊድ ውስጥ መቀመጥ

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرُبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَرَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا﴾ [النساء:43]

«እንተሆነ ያመናችሁ ሆይ! እናንተ የሰከራችሁ ኾናችሁ፤ የምትሉትን እስከምታውቁ፤ የረከሳችሁም ስትኾኑ መንገድን አላፊዎች ካልኾናችሁ በስተቀር (አከላታችሁን) እስከምትታጠቡ ድረስ ስግደትን አትቅረቡ፡፡» [አል ኒሳ:43] ነቢዩም ﷺ :- «እኔ መስጊድን የወር አበባ ላለባትም ሆነ ገላን የመታጠብ ግዴታ (ጀናባ) ላለበት ሰው (እውስጡ እንዲቆይ) አልፈቅድም፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋል፡፡

(1) ማሊክ ሙወጥጠእ ውስጥ ያሰፈሩት

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(4) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የወር አበባ ያለባት ሴት ጥንቃቄ ካደረገችና መስጊዱ እንዳይበክል ካልሰጋች መስጊድ ውስጥ አቋርጣ ማለፍ ምንም ለበትም፡፡

[النساء:43] ﴿إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ﴾

ይህ «መንገድን አላፊዎች ካልኾናችሁ በስተቀር» በሚለው የአላህ ﷻ ቃል አጠቃላይነት ውስጥ ይካተታል፡፡

2. በሁለቱ ዓይነት ወደ መስገጃው ሄደው ኹጥባውን፤ መልካሙን ነገርና የሙስሊሞችን ዱዓእ መጋራት የተወደደ (ሙስተሐብ) ቢሆንም፤ የወር አበባ ያለባት ሴት በዓድ መስገጃ ቦታ ላይ መቀመጥ ግን የተከለከለ ነው፡፡ ነቢዩ ﷺ «የወር አበባ ያለባቸው ሴቶች ከመስገጃው ቦታ ገለል ይላሉ፡፡»⁽⁵⁾ ብለዋል፡፡

3. ጠላቅ (ፍች)

ባል ወር አበባ ያለባት ሚስቱን መፍታት ሐራም ይሆንበታል፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና፡-

[الطلاق] ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ﴾

«አንተ ነቢዩ ሆይ! ሴቶችን መፍታት ባለባችሁ ጊዜ፤ ለድዓቸው (በንጽሕና ወራታቸው መጀመሪያ ከአደፋቸው እንደጠሩ ሳትነካቸው) ፍቷቸው፡፡» [አል ጣቅ:1] ይህ ማለት ተለይቶ የሚታወቅ የመቆያ ጊዜ በሚጀምሩበት ሁኔታ ላይ ሆነው ፍቷቸው ማለት ነው፡፡

በወር አበባ ላይ እያሉ ፍች መፈጸም ሐራምና ብድዓ ከመሆኑም ጋር ፍችው ተፈጻሚ ነው፡፡

(5) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

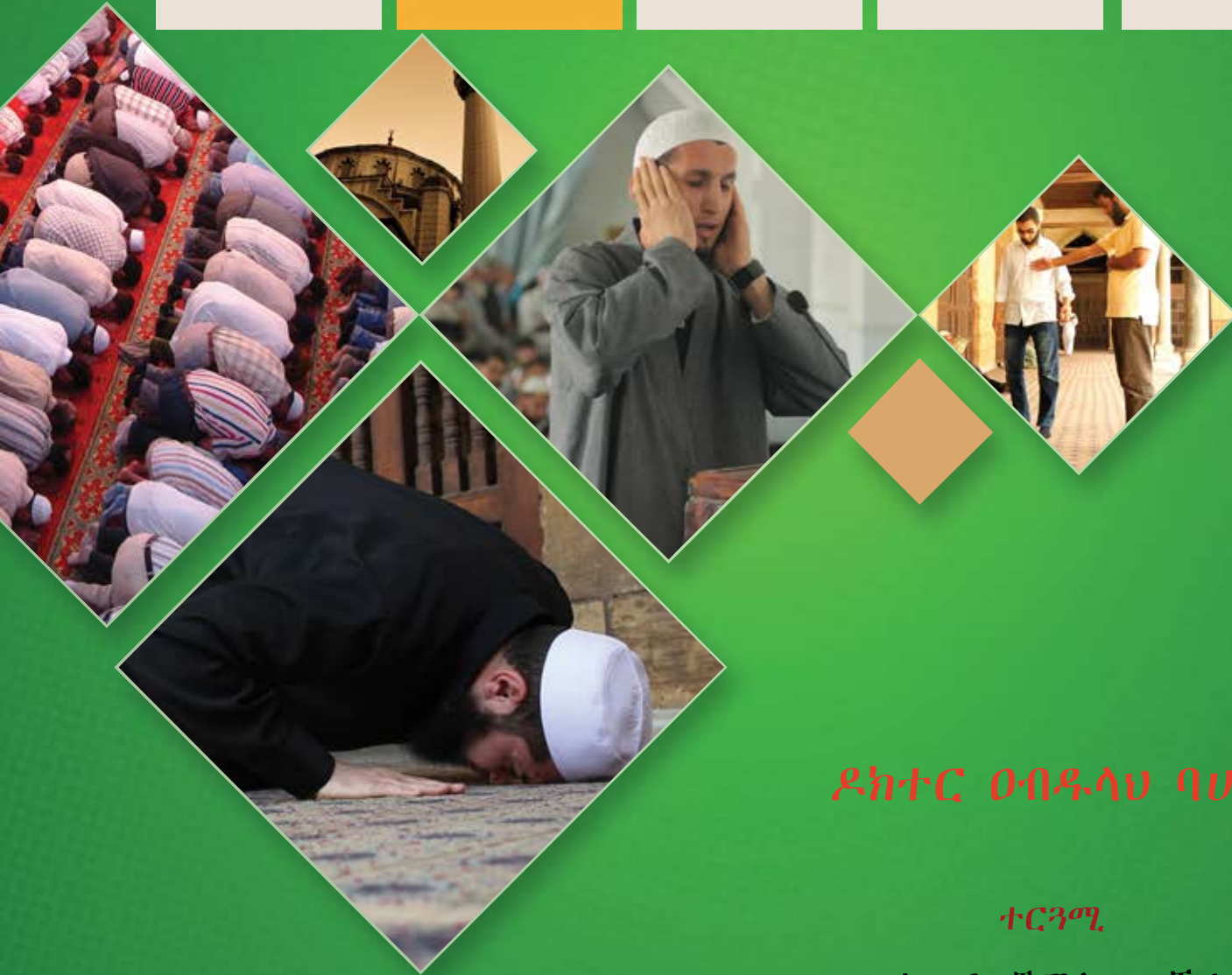
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የሶላት ደረጃና ብያኔው

የሶላት ደረጃና ብያኔው

የሶላት የቁም ትርጉም
ዱዓኦ (ጸሎት) ማለት ነው።

የሶላት ሽሪዓዊ ትርጉም
አላህን ﷻ ለመገዛት ተብሎ በተለዩ ቃላትና ተግባራት የሚከናወን በተክቢር (አል'ሷሁ አክበር) ተጀምሮ በተስሊም (አስ'ሰላሙ ዐለይኩም) የሚያበቃ ዕባዳ (አምልኮ) ነው።

ሶላት እስላም ውስጥ ያለው ደረጃ

1. ሶላት ከእስላም ማእዘናት ሁለተኛው ማእዘን ነው። ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «እስላም በአምስት (ማእዘኖች) ላይ ነው የተመሰረተው፡ ፡ (እነሱም) ፡- ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና ሙሐመድ የርሱ አገልጋይና መልአክተኛው መሆናቸውን መመስከር፤ ሶላትን ደንቡን ጠብቆ አዘውትሮ መስገድ፤ . . . ናቸው።»⁽¹⁾

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ማውጫ

የሶላት ትርጓሜ

ሶላት እስላም ውስጥ ያለው ደረጃ

የሶላት ትሩፋት

የሶላት ድንጋጌ

ሶላት በማን ላይ ግዴታ ይሆናል?

ሶላት የተወ ሰውን የሚመለከት ብያኔ

2. ሶላት ከሥራዎች ሁሉ በላጩ ነው። የአላህ መልአክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «ከሥራዎች ሁሉ በላጩ ሶላትን በወቅቱ መጀመሪያ ላይ መስገድ ነው።»⁽²⁾

3. ሶላት የእስላምና የኩፍር መለያ ነው። ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «በአንድ ሰውና በማጋራትና በክህደት (በሽርክና በኩፍር) መካከል ያለው መለያ ሶላትን መተው ነው።»⁽³⁾

4. ሶላት - ከተውሒድ በኋላ - እስላም የሚገነባበት ምሶሶ ነው። ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «የዚህ ጉዳይ ራስ እስላም ነው፤ ምስሶው ደግሞ ሶላት ነው።»⁽⁴⁾

(2) በትርጉሙ የተዘገበ

(3) በሙስሊም የተዘገበ

(4) በአካሚድ የተዘገበ

የሶላት ትሩፋት

1. ሶላት ለሰጋጁ ብርሃን ነው፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «ሶላት ብርሃን ነው፡፡»⁽¹⁾

2. ሶላት የኃጢአቶች ማበሻ ነው፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِنْ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ ذَلِكَ ذِكْرٌ لِلذَّكْرَيْنِ﴾ [هود:114]

«ሶላትንም በቀን ጫፎች (ጧትና ከቀትር በኋላ) ከሌሊትም ክፍሎች ፈጽም፤ መልካም ሥራዎች ኃጢአቶችን ያስወግዳሉና፤ ይህ ለተገላጮች ግሳጤ ነው፡፡» [ሁድ:114] ነቢዩ صلی الله علیه وسلم እንዲህ ብለዋል፡-

- «አንዳችሁ ከደጃፉ ወንዝ ቢኖረውና በየቀኑ አምስት ጊዜ ገላውን ቢታጠብቡት ከአድፉ አንዳች ነገር ገላው ላይ ይቀራልን? ንገሩኝ ሲሉ፤ (ሶላት) ምንም እድፍ አይቀርበትም አሏቸው፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡- ይህ እንግዲህ አላህ ኃጢአቶችን የሚያስባቸው የአምስቱ ሶላቶች ምሳሌ ነው፡፡»⁽²⁾

3. ሶላት ጀነት ለመግባት ምክንያት ነው፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ለረቢዓ ብን ከፅብ በጀነት አብሯቸው ለመሆን ሲጠይቁ፡- «ሱጁድን በማብዛት በራስህ ላይ አግዘኝ፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

ሶላትን የሚመለከት ድንጋጌ

የአምስቱ ወቅት ሶላቶች በክታብ (በቁርአን) በሱንና እና በእጅማፅ ግዴታ (ዋጅብ) ናቸው፡-

1. ክታብ (ቁርአን)፡-

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ﴾ [البقرة:43]

«ሶላትንም ደንቡን ጠብቃችሁ ስገዱ፤ ዘካንም (ግዴታ ምጽዋትን) ስጡ፤ (ለጌታችሁ) ከአጎንባሾች ጋርም አጎንብሱ፡፡» [አል-በቀራህ:43]

2. ሱንና፡- ነቢዩ صلی الله علیه وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «እስላም በአምስት (ማእዘኖች) ላይ ነው የተመሰረተው፡ ፡ (እነሱም) ፡- ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና ሙሐመድ የርሱ አገልጋይና መልእክተኛው መሆናቸውን መመስከር፤ ሶላትን ደንቡን ጠብቆ አዘውትሮ መስገድ፤ ዘካን

(1) በሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በሙስሊም የተዘገበ

መስጠት፤ የሐጅ ሥርዐተ ጸሎት መፈጸምና ረመዲንን መጸም ናቸው፡፡»⁽⁴⁾

- ከጠልሐ ብን ዐብይድላህ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት አንድ ሰው የ ነቢዩን صلی الله علیه وسلم ስለ እስላም ሲጠይቃቸው ፡- «በአንድ ቀንና ሌሊት አምስት ሶላቶችን መስገድ ነው አሉ፤ ከነሱ ሌላ አለብኝ ወይ? ሲላቸው በፍላጎትህ የምታደርገው (ተጠው'ወፅ) ካልሆነ ሌላ የለብህም፡፡»⁽⁵⁾ አሉት፡፡

3. እጅማፅ፡- በአንድ ቀንና ሌሊት አምስት ሶላቶችን መስገድ ግዴታ መሆኑን አመቱ (ሕዝበ ሙስሊሙ) በአንድ ድምጽ ተስማምቶበታል፡፡

ሶላት በማን ላይ ግዴታ ይሆናል?

ሶላት ለአቅመ አዳም/ሔዋን በደረሰና አእምሮው ጤነኛ በሆነ በያንዳንዱ ሙስሊም ወንድና ሴት ላይ ግዴታ ነው፡፡

ያመለጠ ሶላትን ሰግዶ መክፈል

እስላም ከበፊቱ የነበረውን ነገር ስለሚያብስ አንድ ካፍር ከመስለሙ በፊት ያመለጠውን ሶላት ሰግዶ እንዲከፍል አይታዘዝም፡፡

ሶላትን የተወ ሰው የሚመለከት ድንጋጌ

1. ሶላት ግዴታ መሆኑን የሚክድ ሶላት የተወ ሰው

የማያውቅ ከሆነ እንዲያውቅ ይደረጋል፡ ፡ ግዴታነቱን ማስተባበል ከቀጠለበት በአላህ በመልእክተኛውና በሙስሊሞች የጋራ ስምምነት እስላምን ያስተባበለ ካፍር ነው፡፡

(4) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(5) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

2. በስንፍና ሶላትን የተወ ሰው

ሶላትን ሆን ብሎ በስንፍና የተወ ሰው ከሐዲ ሆኗል። በመሆኑም ወሊዩል አምር እንዲሰግድና ተጽጽቶ ተወብት እንዲያደርግ ለሦስት ቀናት ጊዜ ጥሪ ሊያደርግለት ይገባል። ተጽጽቶ ከተመለሰ ተመለሰ ካልተመለሰ ግን ተቀልባሽ (መርተድ) በመሆኑ ይገድለዋል። ይህም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «በኛና በነሱ መካከል ያለው መለያ ቃል ሶላት ነው፤ ሶላቱን የተወ ሰውም ከሃዲ ሆኗል።»⁽¹⁾ ባሉት መሰረት ነው። በተጨማሪም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «በአንድ ሰውና በማጋራትና በክህደት (በሽርክና በኩፍር) መካከል ያለው መለያ ሶላትን መተው ነው።»⁽²⁾ ብለዋል።

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

(2) በሙስሊም የተዘገበ

“

የትንሽ ልጅ ሶላት

ልጆች ሶላት ዓመት ሲሞላቸው እንዲለማመዱት ሶላት እንዲሰግዱ ይታዘዛሉ። አስር ዓመት ሲሞላቸው ካልሰገዱ በማያሳምም ሁኔታ እንዲሰግዱ ይመታሉ። ነቢዩ ﷺ :- «ልጆቻችሁን ሶላት ዓመት ሲሞሉ እንዲሰግዱ እዘዟቸው። ዐስር ዓመት ሲሞሉ (ካልሰገዱ) እንዲሰግዱ ምቷቸው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በአቡ ዳወድ የተዘገበ

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

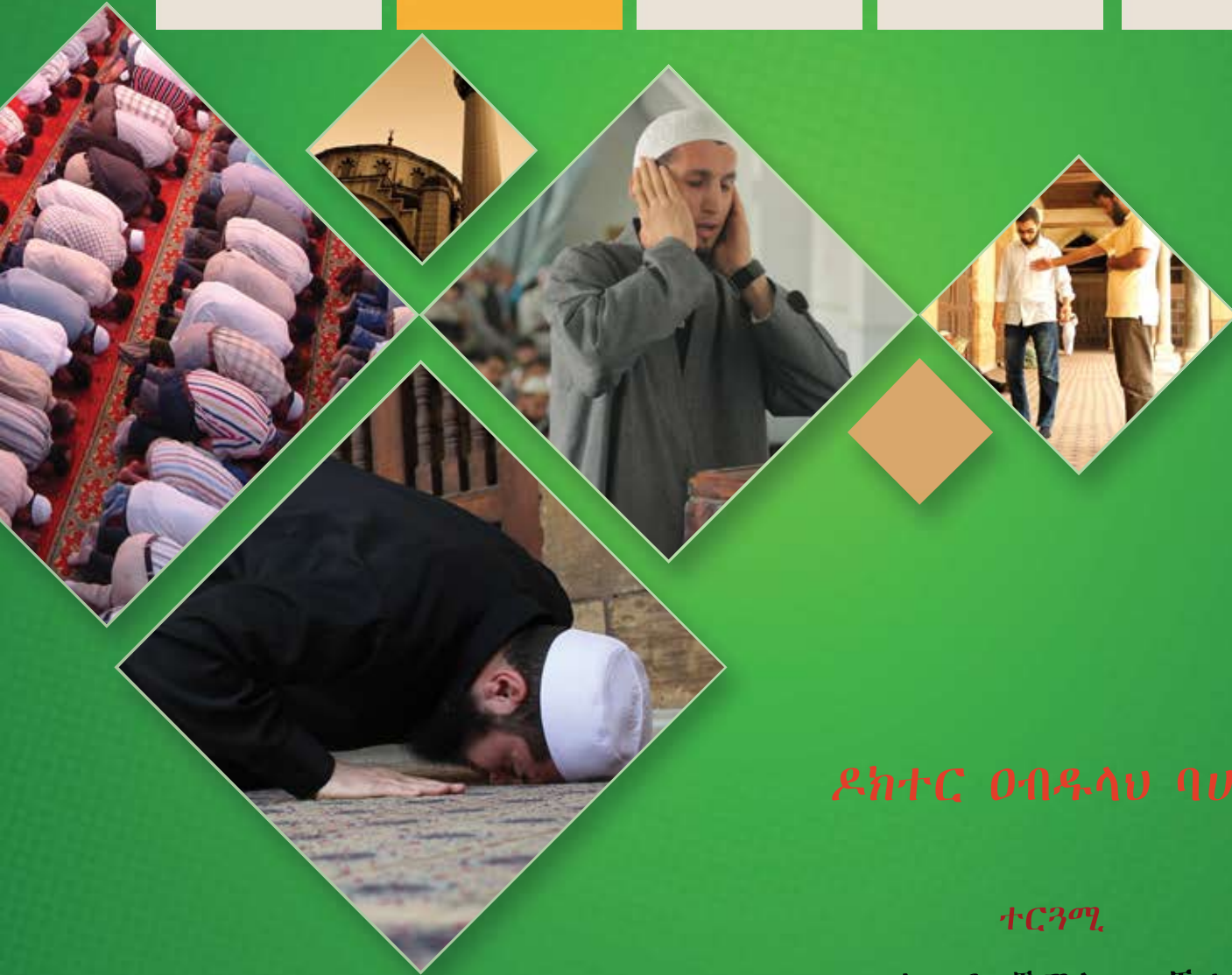
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

አዛንና እቃማ

አዛንና እቃማ

አዛን

በተለየ ዝክር የሶላት ወቅት መድረሱን ማሳወቂያ ነው።

እቃማ

በተለየ ዝክር ሶላት ሊጀመር መሆኑን ማሳወቂያ ነው።

አዛንና እቃማን የሚመለከት ብያኔ

1. ለብዙ (ለጀማሪ)

ለአምስቱ የግዴታ ሶላቶች ብቻ ለነዋሪም ሆነ ለመንገደኛ የወል ግዴታ (ፈርድ አል ክፋያ)⁽¹⁾ ነው። አዛንና እቃማ ጉልህ ከሆኑ የእስላም መለያ ምልክቶችና መገለጫዎች አንዱ በመሆናቸው መተው አይፈቀድም። ነቢዩ ﷺ :- «ሶላት ሲደርስ አንዳችሁ አዛን ያድርግላችሁ፤ ከዚያም

(1) ፈርድ አልክፋያ የሚባለው ያህል ሰው ከፈጸመው ከተቀሩት ላይ ኃላፊነቱ የሚነሳ የወል ግዴታ ነው።

ማውጫ

የአዛንና የእቃማ ትርጓሜ

አዛንና እቃማን የሚመለከት ድንጋጌ

አዛን የያዘው ጥበብ

የአዛንና የእቃማ ትርጓሜ

አዛንና እቃማን የሚመለከት ብያኔ

አዛን መቼና በምን ምክንያት ተደነገገ?

የአዛን ትሩፋት

አዛን ትክክለኛ እንዲሆን መሟላት ያላባቸው ቅድሚያ ሁኔታዎች

የአዛን ሱናዎች

የአዛንና የእቃማ አደራረግ

አዛን ሲደረግ ለሰማ ሰው ማድረጉ የተወደደ ነገር

ከአዛንና የእቃማ ድንጋጌዎች በከፊል

ታላቃችሁ በኢማምነት ያሰግዳችሁ።»⁽²⁾ ብለዋል።

2. ለነጠላ ግለሰብ

ለነጠላ ግለሰብ ሱንና ነው። ዑቅባ ብን ዓምር ﷺ ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ :- «ጌታህ በተራራ አናት ላይ በጎች

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በሚጠብቅና ከዚያ ለሶላት አዛን አድርጎ በሚሰግድ እረኛ ይገረማል (ይደሰታል)፤ አላህ صلی اللہ علیہ وسلم :- ይህን አገልጋዩን ተመልከቱት፤ አዛን ያደርጋል፤ እቃማ አድርጎም ይሰግዳል፤ እኔን ይፈራል፤ ለአገልጋይ ባሪያዬ ምሕረት አድርጌያለሁ፤ ጀነትም አስገበዋለሁ ይላል»⁽¹⁾ ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋል።

አዛን ያዘለው ጥበብ

1. የሶላት ወቅት መድረሱንና ቦታውን ማስታወቅ።
2. ለጀማዓ ሶላት መቀስቀስ።
3. ከታላላቅ ጸጋዎች አንዱ የሆነውን ሶላት ይሰግዱ ዘንድ ቸልተኞችን መቀስቀስ የዘነጉትን ማስታወስ።

አዛን መቼና በምን ምክንያት ተደነገገ ?

አዛን የተደነገገው በመጀመሪያው ዓመተ ህጅራ ነው። መናሻው የሶላት ወቅት መድረሱን በሁሉም ሰው ዘንድ እንዲታወቅ ለማድረግ የምልክት መኖር አስፈላጊነትን ሲረዱ መስለሞች በጉዳዩ ላይ ተመካከሩ። በዚያው ሌሊት ዐብደላህ ብን ዘይድ ደወል⁽²⁾ የተሸከመ ሰው በሕልም አዩና «ይህን ደወል ትሸጣለህ?» ብለው ሲጠይቁት ሰውየው «ምን ታደርግበታለህ?» አላቸው። ዐብደላህም :- «ለሶላት ጥሪ እናደርግበታለን» አሉት። ሰውየው መለሰና «ከዚህ በላጭ የሆነውን ነገር ላመለክትህ?» ሲላቸው «አዎ» አሉትና ዛሬ የሚታወቀውን አዛን አስተማራቸው፤ ከዚያም እቃማን አስተማራቸው።⁽³⁾

ሲነጋ ወደ አላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم መጣሁና ያየሁትን ነገርኳቸው። እሳቸውም:- «ይኸ እንሻአኋህ- እወነተኛ ሕልም ነውና ከቢላል ጋር ተነስተህ ያየኸውን አድርሰውና እርሱ ካንተ የበለጠ ከፍተኛና ያማረ ድምጽ ስላለው በዚህ ለሶላት ጥሪ (አዛን) ያድርግበት።»⁽⁴⁾ አሉኝ ብለዋል ዐብደላህ።

የአዛን ትሩፋት

1. ድምጹ ደርሶት የሰማ ሰው ሁሉ በቅያማ ቀን ለሙአዝን አላህ صلی اللہ علیہ وسلم ዘንድ ይመስክርለታል።

(1) በነሳኢ የተዘገበ
(2) በዳሪሚ የተዘገበ
(3) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
(4) በቡኻሪ የተዘገበ

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ጅን፣ ሰውም ሆነ ማንኛውም ነገር የሙአዝንን ድምጽ ሰምቶ በቅያማ ቀን ሳይመስክርለት የሚቀር አይኖርም።»⁽⁵⁾ ብለዋል።

2. ሰዎች አዛን ማድረግ የያዘውን ትሩፋት ቢያውቁ ኖረው በተሸቀዳደሙበት ነበር። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል:- «ሰዎች በአዛንና በመጀመሪያው ሶፍ ያለውን (ታላቅ አጅር) ቢያውቁና ያንን ለማግኘት እጣ መጣል⁽⁶⁾ ቢኖርባቸው እንኳ በእጣ በተሸቀዳደሙበት ነበር።»⁽⁷⁾

አዛን ትክክለኛ እንዲሆን መሟላት ያላባቸው ቅድሚያ ሁኔታዎች

1. ሙአዝኑ መስለም፣ ወንድና ጤናማ አእምሮ ያለው መሆን።
2. ቅደም ተከተሉን የጠበቀ መሆን።
3. በቃላቱ መካከል ብዙ የጊዜ ልዩነት በማይሰጥ ሁኔታ ተከታታይ መሆን።
4. የሶላት ወቅት በሚገባበት ጊዜ መሆን።

የአዛን ሱናዎች

1. ፊትን ወደ ቅብላ ማዞር።
2. ሙአዝኑ ከሁለቱ ሐደዎች ንጹሕ መሆን።
3. «ሐይያ ዐለስሶላህ ሐይያ ዐለል ፈላሕ» ሲባል አንገት ወደ ቀኝና ወደ ግራ ማዞር።
4. ሙአዝኑ አመልካች ጣቶቹን በሁለቱ ጆሮዎች ውስጥ ማድረግ።
5. ሙአዝኑ ጥሩና ከፍተኛ የሆነ ድምጽ ያለው መሆን።
6. አዛኑን ግልጽ በሆነ የቃላት አደራደርና ረጋ ባለ ሁኔታ ማድረግ።

(5) ሙአዝንነትንና የመጀመሪያ ሶፍን በእጣ ለማግኘት እጣ መጣል
(6) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(7) በሙስሊም የተዘገበ

የአዛንና የእቃማ አደራረግ

1. የአዛን ቃላት :- «አል'ሷሁ አክበሩ አል'ሷሁ አክበር፤ አል'ሷሁ አክበሩ አል'ሷሁ አክበር፤ አሽህዱ አንላእላህ እል'ለል'ሷህ፤ አሽህዱ አንላእላህ እል'ለል'ሷህ፤ አሽህዱ አን'ነ መሐመደን ረሱሉ'ልሷህ፤ አሽህዱ አን'ነ መሐመደን ረሱሉ'ልሷህ፤ ሐይ'ያ ዐለስ'ሶላህ፤ ሐይ'ያ ዐለስ'ሶላህ፤ ሐይ'ያ ዐለል ፈላሕ፤ ሐይ'ያ ዐለል ፈላሕ፤ አል'ሷሁ አክበሩ አል'ሷሁ አክበር፤ ላእላህ እል'ለል'ሷህ፡፡»⁽¹⁾

ትርጉሙ:- «አላህ ከሁሉም በላይ ኃያል ነው። ከአላህ በስተቀር አምልኮት የሚገባው ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሰክራለሁ። መሐመድ የአላህ መልእክተኛ መሆኑን እመሰክራለሁ። ወደ ሶላት ኑ! ወደ መድህን ኑ! አላህ ከሁሉም በላይ ኃያል ነው። ከአላህ በስተቀር አምልኮት የሚገባው ሌላ አምላክ የለም።» ማለት ነው።

የእቃማ ቃላት :- «አል'ሷሁ አክበሩ አል'ሷሁ አክበር፤ አሽህዱ አንላእላህ እል'ለል'ሷህ፤ አሽህዱ አን'ነ መሐመደን ረሱሉ'ልሷህ፤ ሐይ'ያ ዐለስ'ሶላህ፤ ሐይ'ያ ዐለል ፈላሕ፤ ቀድ ቃመት'ስ'ሶላቱ ቀድ ቃመት'ስ'ሶላህ፤ አል'ሷሁ አክበሩ አል'ሷሁ አክበር፤ ላእላህ እል'ለል'ሷህ፡፡»

ተጨማሪው «ቀድ ቃመት'ስ'ሶላህ» ማለት እነሆ ሶላቱ ተጀመረ» ማለት ነው።

አዛን ሲደረግ ለሰማ ሰው ማድረጉ የተወደደ ነገር

1. ሙአዝኑ የሚለውን ደግሞ ማለት፤ «ሐይ'ያ ዐለስ'ሶላህ፤ ሐይ'ያ ዐለል ፈላሕ» ሲል ብቻ «ላ ሐውለ ወላ ቁው'ወተ እል'ላ ብል'ላህ» ማለት። ትርጉሙ «መላም ሆነ ኃይል ከአላህ ብቻ ነው።»⁽²⁾ ማለት ነው።

2. ከአዛን በኋላ:- «አሽህዱ አንላእላህ እል'ለል'ሷህ፤ ወሕደሁ ላሽሪክ ለሁ፤ ወአን'ነ መሐመደን ዐብዱሁ ወረሱሉሁ፤ ረዲቱ ብል'ላህ ረብ'በን ወብመሐመድን ረሱለን፤ ወብል እስላም ዲና።» ማለት። ትርጉሙ:- «ከአላህ በስተቀር አምልኮት የሚገባው ሌላ አምላክ አለመኖሩን፤ እርሱ ምንም ሽሪክ የሌለው አንድ

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪ የተዘገበ

ጣቱን ጆሮዎቹ ውስጥ ያደርጋል

አምላክ መሆኑንና ሙሐመድ አገልጋዩና መልእክተኛው መሆናቸውን እመሰክራለሁ። በአላህ ጌታነት፣ በሙሐመድ መልእክተኛነትና በእስላም ሃይማኖት ረክቼበ ታለሁ።»⁽¹⁾ ማለት ነው።

3. በነቢዩ صلی الله علیه وسلم ላይ ሰለዋት ካወረደ በኋላ «አልሏሁም» ደብዳቤ ሃዚህ አድደዎት አትታምም፤ ወስኖላት አል ቃእመህ፤ አት ሙሐመደን አል ወሲለተ ወል ፈዲለህ፤ ወብዐሥሁ መቃመን መሕመደን አልለዚ ወዐድተህ።» ማለት። ትርጉሙ ፦ «የዚህ የተሟላ ጥሪና የሚሰገደው ሶላት ጌታ (ባለቤት) የሆንከው አላህ ሆይ! ለሙሐመድ ወሲላን (በጀነት ውስጥ ያለ ታላቁን ደረጃ) እና ብልጫን ስጣቸው። ቃል ወደ ገባህላቸው ምስጉን ደረጃም ከፍ አድርጋቸው። »⁽²⁾ ማለት ነው።

4. በዚህ ወቅት ዱዓእ ተቀባይነት ስላለው በአዛንና በእቃማ መካከል ለራስ ዱዓእ ማድረግ። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፦ «ዱዓእ በአዛንና በእቃማ መካከል ተቀባይነት አያጣም።»⁽³⁾ ብለዋልና።

- (1) በሙስሊም የተዘገበ
- (2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
- (3) በአሕመድ የተዘገበ

ከአዛንና እቃማ ድንጋጌዎች

1. እንደ ዙህርና ዐስር ያሉ ሶላቶች በጥምረት (ጀምቦ) ሲሰጉ በአንድ አዛን ብቻ በመወሰን ለየሶላቱ እቃማ ማድረግ።

2. እቃማ ከተደረገ በኋላ ሶላቱ ሳይጀመር ቢቆይ እቃማውን እንደገና ማድረግ አስፈላጊ አይደለም።

3. ሙአዝኑ በአዛን ቃላት ላይ ስህተት ላለመስራት መጠንቀቅ ይኖርበታል። ከነዚህ መካከል የሚከተሉት ይገኛሉ፦

ሀ) <ኣ>ን <ኣ> ራብዕ አድርጎ «አልሏሁ አክበር» ማለት። ይህ አላህ ኃያል ነው? የሚል ጥያቄ ማቅረብ ነው።

ለ) «አልሏሁ አክበር» <ቡን በባ> ራብዕ መለወጥ።

ሐ) «አልሏሁ ወአክበር» በማለት <ው>ን መጨመር።

4. ለሶላት እቃማ ከተደረገ በኋላ ሱንና ሶላት መጀመር አይፈቀድም። ሱንናውን ከጀመረ በኋላ እቃማ ከተደረገ ግን ለማጠናቀቅ ትንሽ ብቻ ከቀረው ያጠናቅቃል፤ ካልሆነ ግን ያለ ሰላምታ አቋርጦት ከኢማሙ ጋር የፈርዱን ሶላት ይቀላቀላል።

5. ራሱን በደንብ ያወቀ ሕጻን ልጅ አዛን ቢያደርግ አዛኑ ትክክለኛ ነው።

6. በእንቅልፍ ወይም በመዘንጋት ላመለጠ ሶላት አዛንና እቃማ ማድረግ የተደነገገ ነው። ሶላባ ጸሐይ እስክትወጣ ድረስ ተኝተው የሱብሕ ሶላት ሲያመልጣቸው፤ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ቢላልን አዘዙና አዛን አደረጉ። ከዚያም ውዱእ አደረጉና ሁለት ረክዓ የፈጅረን ሱንና ሰገዱ። በመቀጠልም ቢላልን እቃማ እንዲያደርጉ አዘዘው አደረጉና (ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم) የሱብሕን ሶላት አሰገዷቸው።»⁽¹⁾

7. መስጊድ ውስጥ የነበረ ሰው ዑዝር ከሌለው በስተቀር አዛን ከተደረገ በኋላ ከመስጊድ አይወጣም። አቡ ሁረይራ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት፦ «አንዳችሁ መስጊድ ውስጥ እያለ ለሶላት ጥሪ (አዛን) ከተደረገ ሶላቱን ሳይሰግድ እንዳይወጣ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم አዞናል።

>>⁽²⁾ ብለዋል።

8. መአዝኑ በሁለቱ ሸሃዳ ጊዜ ድምጹን ቀነሶ አድርጎ «ሐይ'ያ . . » ላይ ሲደርስ መልሶ ወደነበረበት ይመልሳል። ይህም በሱንና⁽³⁾ የተረጋገጠ በመሆኑ ነው።

ተገቢ አይደለም

1. አዛንን ፍደላቱን፣ አናባቢዎቹንና ተነባቢዎቹን በሚለውጥና በቃላቱ ላይ ጉድለት ወይም ጭማሪ በሚያስከትል ሁኔታ በዜማና በቅላጼ ማድረግ።

2. ከአዛን በኋላ በነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ሶላትና ሰላም ሲያወርዱ ድምጹን ከፍ ማድረግ።

3. «ቀድ ቃመትስ'ሶላቱ» ሲባል አንዳንዶች ሲሉት የሚሰማው «አቃመሃሏሁ ወአዳመሃ» ማለት።

(2) በአሕመድ የተዘገበ

(3) በአቡ ዳውድ የተዘገበ

(1) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ

የፈጅር አዛን

ለሱብሕ ሶላት የተደነገገው ሁለት አዛን ነው። አንደኛው የሶላቱ ወቅት ከመግባቱ በፊት ሲሆን፤ ሁለተኛው በሶላቱ ላይ ለመገኘት ወቅቱ መግባቱን ለማሳወቅ ነው። በመጀመሪያው አዛን መሰማቱ ሁለት ጊዜ «አስሶላቱ ከይሩን ምነን» ነውም። ይላል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «በሱብሕ ሶላት በመጀመሪያው አዛን ስታደርግ አስሶላቱ ከይሩን ምነን» አስሶላቱ ከይሩን ምነን» በል።⁽¹⁾ ብለዋልና። ይህም «ሶላት ከእንቅልፍ በላጭ ነው» ማለት ነው።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

“

አዛን ሽይጣን ያባርራል

ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} :- «ለሶላት ጥሪ ሲደረግ አዛኑን ላለመስማት ሽይጣን (ከፍርሃቱ ብዛት) ሆዱን እያስተነፈሰ ይሸሻል፤ አዛኑ ሲያበቃ ተመልሶ ይመጣል። እቃማ ሲደረግ ደግሞ ይሸሻል፤ ተሥዊቡ ⁽¹⁾ (እቃመው) ሲያበቃ ተመልሶ ይመጣና (ሰጋጁ ሶላቱን ሲጀምር) እንዲህ ያለውን እንደዚያ ያለውን ነገር አስታውስ በማለት ያላስታወሰውን እያመጣለት ይወሰውሰዋል፤ ሰውየው ስንት እንደሰገደ እንኳ እንዳያውቅ እስከማድረግ ድረስ ይጎተጉተዋል። ስለዚህ አንዳችሁ ሦስት ይሁን አራት ስንት እንደሰገደ ካላወቀ እንደ ተቀመጠ ሁለት ሱጁ ያድርግ።» ⁽²⁾ ብለዋል።

(1) እዚህ ላይ ተሥዊብ ማለት እቃማን ለማመልከት ነው።
 (2) በቡኻሪ የተዘገበ

”

“

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአዛን በኋላ ከእቃማ በፊት ከመስጊድ መውጣት የተፈቀደ አይደለም። አቡ ሁረይራ (ረዕ) ከአዛን በኋላ መስጊድ ጥሎ የወጣ ሰው አይተው «ይኸማ የአቡል ቃሲምን (የነቢዩን ^{صلی الله علیه وسلم}) ትእዛዝ የጣስ ነው።» ብለዋል።
2. ለማንኛውም የነፍል ሶላት፣ ለዲዶችም፣ ለእስትስቃእም፣ ለጀናዛ ሶላትም ሆነ ለኩሱፍ ሶላት አዛንም ሆነ እቃማ አይደረግም። ለኩሱፍ ሶላት ብቻ ነው «አስ'ሶላቱ ቃእመህ» (እነሆ ሶላት ሊሰገድ ነው) የሚባለው።
3. ሙአዝኑ በዝናም ወይም በከባድ የብርድ ሁኔታ «ሐይ'ያ ዐለስ'ሶላት» ካለ በኋላ «እነሆማ በየሰፈራችሁ ስገዱ!» ይላል።

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

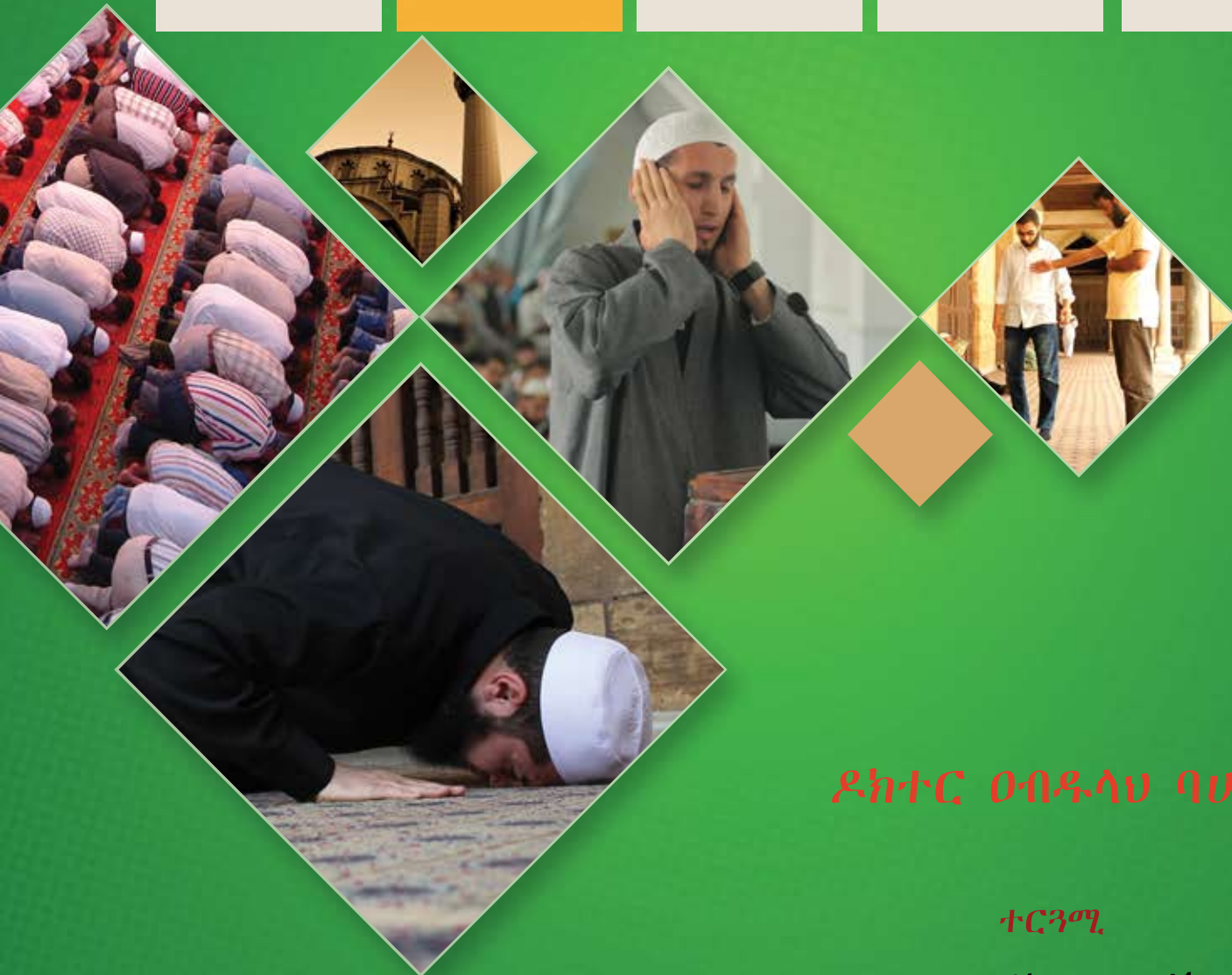
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ሶላት ትክክለኛ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው
ቅድመ ግዴታዎች (ሹሩጥ)

ሶላት ትክክለኛ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ቅድመ ግዴታዎች (ሹሩጥ)

ማውጫ

1. የወቅቱ መድረስ
2. ከሐደሥ ንጹሕ መሆን
3. የልብስ የአካልና የመስገጃ ቦታ ንጹሕ መሆን
4. ሐፍረተ ገላን (ዐውረት) መሸፈን
5. ፊትን ወደ ቅብላ ማዞር

አንደኛ - የወቅቱ መድረስ

የግዴታ ሶላቶችን ያለ ሽሪዓዊ ምክንያት አስቀድሞም ሆነ አዘግይቶ መስገድ ትክክለኛ የማይሆኑባቸው የተወሰነ የጊዜ ሰሌዳ አላቸው። -አላህ አንዲህ ብሏል፡

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾ [النساء:103]

«ሶላት በምእመናን ላይ በጊዜ የተወሰነ ግዴታ ነው።» [አል-ኒሳእ:103] ይህም በተለይ ወቅቶች ተወስኖ ተደነገገ ጥብቅ ግዴታ ነው ማለት ነው።

ከአቡ ሙሳ አል ዐሽሪ رحمته በተላለፈው መሰረት ፡- «ስለ ሶላት ወቅቶች የሚጠይቅ ሰው ወደ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم መጥቶ (በቃላት ገለጻ) ምንም ምላሽ ሳይሰጡት ቁሩና ለፈጅር ሶላት ሰው ሰዎች አንዱ ሌላውን

መለየት በሚቸገሩበት ጊዜ ገና ጎሕ ሲቀድ እቃማ አደረግሁ፡ ከዚያም ለዙህር ሶላት ጸሐይ ዘንበል ባለችበት ጊዜ እሳቸው ከነሱ ይበልጥ የሚያውቁ ሲሆን ተመልካች ግን ገና ቀትር ነው በሚልበት ወቅት ላይ እቃማ እንዳደርግ አዘውኝ ፈጸምኩ። ከዚያም ጸሐይ ከፍ ብላ እያለች አዘዟቸውና ለዐስር እቃማ አደረጉ። ከዚያም ጸሐይ እንደ ጠለቀች አዘዟቸውና ለመግራብ እቃማ አደረጉ። ከዚያም ቀይ ወጋገን ከአድማሱ ሲጠፋ አዘዟቸውና ለዕሻእ ሶላት እቃማ አደረጉ። በሚቀጥለው ቀን ደግሞ ፈጅር ሶላትን ተመልካች ጸሐይ ወጥታለች ወይም ለመውጣት ተቃርባለች እስኪል ድረስ አዘገዩ፡ ፡ ከዚያም ዙህርን ከትናንቱ የዐስር ሶላት ጋር ተቀራራቢ እስኪሆን ድረስ አዘገዩ። ተመልካች ጸሐይቱ ቀልታለች እስኪል ድረስ ዐስርን አዘገዩ፡ ከዚያም ቀይ ወጋገን ከአድማሱ ወረድ እስኪል ድረስ መግራብን አዘገዩ። ከዚያም የዕሻእ ሶላትን እስከ ሌሊቱ የመጀመሪያ ሲሶ ድረስ አቆዩ። ሲነጋ ጠያቂውን ጠሩትና «ወቅቱ በነዚህ በሁለቱ ጊዜያት መካከል ነው» አሉት ብለዋል። በሌላ ዘገባ «በሁለተኛው ቀን ቀይ ወጋገን ከመጥፋቱ በፊት ሰገዱ» የሚል ተመልክቷል።»⁽¹⁾

የሶላት ወቅቶች፡-

1. የፈጅር ሶላት ወቅት

እውነተኛው ጎሕ (በምሥራቅ በኩል አድማሱ ላይ የሚታይ ንጣት) ከታየበት ጊዜ ጀምሮ እስከ ጸሐይ መውጣት ድረስ ያለው ነው።

2. የዙህር ሶላት ወቅት

ጸሐይ በዓይን ግምት ከመሀል ሰማይ አለፍ ካለችበት ጊዜ ጀምሮ የማንኛውም ነገር ጥላ ከራሱ

(1) በሙስሊም የተዘገበ

ጋር እኩል እስከ ሆነበት ጊዜ ድረስ ነው። ይኸውም ጸሐይ ጧት ከወጣችበት ጊዜ ጀምሮ የነገሮች ጥላ በምዕራብ በኩል ይሆናል፤ ከዚያም ጸሐይ ከፍ እያለች በመጣች ቁጥር ጥላው እየቀነሰ በመሄድ ጸሐይ አናት ላይ ስትሆን ጥላው ይጠፋል፤ ከዚያም መጨመር ይጀምራል፡ ፡ ይህ ጭማሪ ሲጀምር ነው የዘዋል (የጸሐይ ከመሀል ሰማይ ወደ ምዕራብ አለፍ ማለት) ጊዜ።

3. የዐስር ሶላት ወቅት

የዙህር ወቅት ካበቃበት ጊዜ ጀምሮ የማንኛውም ነገር ጥላ የራሱ መጠን እጥፍ እስከሆነበት ጊዜ ድረስ ነው።

4. የመግራብ ሶላት ወቅት

ጸሐይ ከጠለቀችበት ጊዜ አንስቶ ቀዩ ወጋገን (ሸፈቁል አሕመር) ከአድማሱ እስከ ጠፋበት ድረስ ነው። ሸፈቁል አሕመር ጸሐይ ስትጠልቅ አድማስ ላይ የሚታየው ቀይ ብርሃን ነው።

5. የዕሻእ ሶላት ወቅት

የመግራብ ሶላት ካበቃበት ጊዜ አንስቶ እስከ እኩለ ሌሊት ያለው ጊዜ ነው። ነቢዩ ﷺ :- «የዕሻእ ሶላት ወቅት እስከ መካከለኛው እኩለ ሌሊት ድረስ ነው።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

አሁን ባለንበት ዘመን የሶላት ወቅቶችን በዘመን መቁጠሪያዎች አማካይነት በቀላሉ ማወቅ ይቻላል።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

“

ተገቢ አይደለም

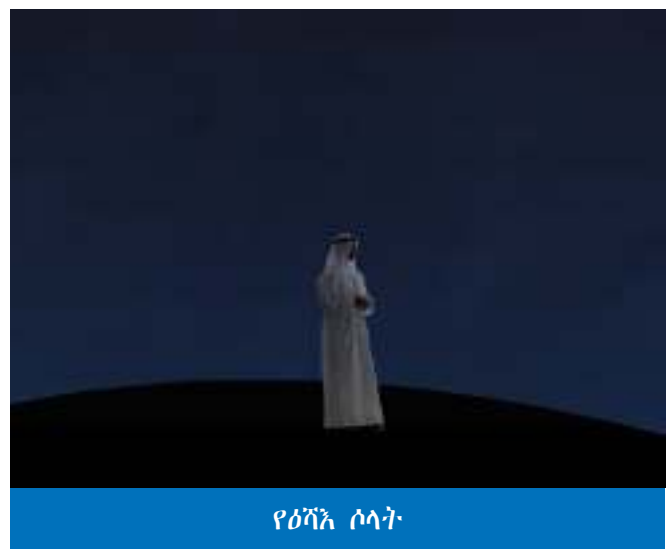
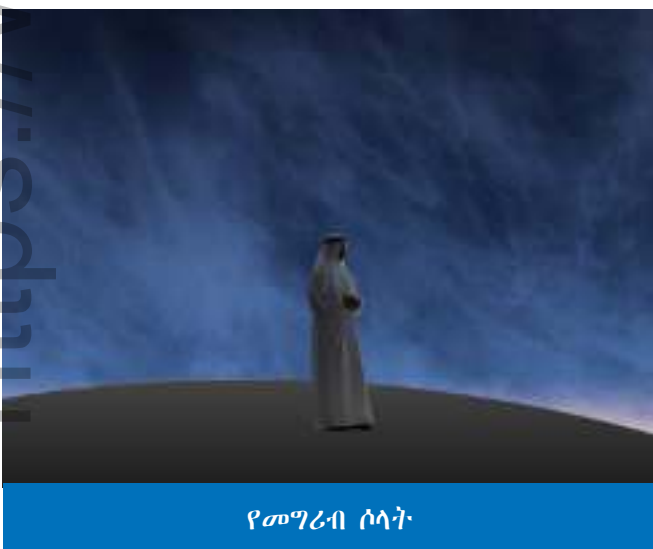
- ሀፍረተ ገላን ቀርጾ በሚያሳይ ጠባብ ወይም ስስና ዘርዘራ ልብስ መስገድ፣ ሀፍረተ ገላ ተገልጦ ወይም ከቁርጭምጭሚት አልፎ በረዘመ ልብስ መስገድ።
- ሥዕል ባለበት ልብስ ወይም ሕይወት ያላቸው ነገሮች ሥዕሎች ባሉባቸው ቦታዎች፣ ወይም ሥዕሎችና ቅርጾች ባለበት መስገጃ ምንጣፍ መስገድ።
- መቃብሮች ባሉባቸው መስጊዶች መስገድ። ነቢዩ ﷺ :- «ንቁ አስተውሉ! ከናንተ በፊት የነበሩ ሕዝቦች የነቢያቸውንና የጻድቆቻቸውን መቃብሮች መስጊዶች አድርገው ይይዙ ነበር፤ ንቁ አስተውሉ! መቃብሮችን መስጊዶች አድርጋችሁ አትያዙ፤ ይህን ጭራሽ እንዳታደርጉ እኔ ከልክዎችኋለሁ።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

”

ሶላት

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ወቅቱ ከማብቃቱ በፊት አንድ ረክዓ ደርሶ የሰገደ ሰው ሶላቱን ደርሶበት ሰግዷል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «አንድ ሶላት አንድ ረክዓ ደርሶ የሰገደ ሰው በሶላቱ ደርሶበታል ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና።
2. አንድ ሶላት በእንቅልፍ ምክንያት ወይም ተዘንግቶ ቢያልፍ ወዲያውኑ ሶላቱን መፈጸም ግዴታ ነው። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «አንድን ሶላት ረክቶ ያልሰገደ ሰው እንዳስታወሰ ወዲያውኑ ይስገደው፤ ከዚህ በስተቀር ሌላ ማካካሻ የለውም። ፡፡»⁽²⁾ ብለዋልና።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ሁለተኛ - ከሐደሥ መጽዳት

1. ከመለስተኛው ሐደሥ መጽዳት

ይህ ወዱክ በማድረግ ይፈጸማል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «አንዳችሁ ወዱኩን ካፈረስ እንደገና ወዱክ ካላደረገ በስተቀር አላህ ሶላቱን አይቀበልም። ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

2. ከከፍተኛው ሐደሥ መጽዳት

ይህ ገላን በመታጠብ ይፈጸማል። አላህ እንዲህ ብሏልና፡

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَأَطْهَرُوا﴾ [المائدة:6]

«የረከሳችሁም ብትኾኑ (ገላን የመታጠብ ግዴታ ካለባችሁ ገላችሁን) ታጠቡ።» [አል-ማኢዳ:6]

በመስገድ ላይ እያለ ሐደሥ እንዳለበት ያስታወሰ፣ ወይም እየሰገደ የሐደሥ ክስተት ያጋጠመው ሰው ሶላቱ ተበላሽቷልና ያለ ሰላምታ አቋርጦ ለጦሃራ መውጣት ይኖርበታል። ሰላምታ የሶላት መቋጫ በመሆኑና ሶላቱ ተቋረጠ እንጂ ያልተጠናቀቀ በመሆኑ ነው።

ሦስተኛ - የልብስ የገላና የቦታ ንጽሕና

1. የልብስ ንጽሕና

አላህ እንዲህ ብሏል ፡

﴿وَيَبَاكُ فَطَهِّرْ﴾ [البقرة:4]

«ልብስህንም አጥራ።» [አል-ሙደሂር:4]

ሶላት

የልብስ ንጽሕና

2. የገላ ንጽሕና

የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ሁለት መቃብሮች አጠገብ ሲያልፉ ፡- «እየተሰቃዩ ነው፤ የሚሰቃዩትም በትልቅ ነገር (ጥፋት) ምክንያት ላይሆን ይኸኛው ራሱን ከሽንት አይጠብቅም፤ አይጠነቀቅም ኖሯል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

3. የቦታ ንጽሕና

መስጊድ ውስጥ የሸናውን ገጠሬ ዐረብ አስመልክተው ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡- «ተውት (ሰውየውን አትንኩት)፤ በሸናበት ቦታ ላይ ባልጁ ሙሉ ወይም በትልቅ ባልጁ ድፉበት።»⁽²⁾ ብለዋል።

- (1) በአቡ-ዳዉድ የተዘገበ
- (2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

የመሰገጃ ቦታ ንጽሕና

ሶላትና ነጃሳ

ነጃሳ ያለበት ሆኖ ሳያውቅ ወይም ረስቶ የሰገደ ሰው ሶላቱ ትክክለኛ ነው። የአላህ መልእክተኛ እየሰገዱ ጫማቸውን አወለቁና ሰዎቹም ጫማቸውን አወለቁ። ካበቁ በኋላ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «ጫማቸውን ለምን አወለቃችሁ?» አሏቸው፤ የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እርስዎ ሲያወልቁ አይተን አወለቅን አሉ፤ ነቢዩም صلی الله علیه وسلم ፡ - ጅብሪል መጥቶ ቆሻሻ እንዳለባቸው ነግሮኝ ነው፤ አንዳችሁ ወደ መስጊድ ሲመጣ ጫማችን ገልብጦ ይያቸው፤ ቆሻሻ ካየባቸው መሬት ላይ ይጥረገውና ይስገድባቸው።»⁽³⁾ አሉ።

በመስገድ ላይ እያለ ነጃሳ እንዳለበት ያወቀ ሰው ማስወገድ ግዴታ ይሆንበታል። በላይኛው ሐዲስ መሰረት በሰገደው ላይ ተሞርክዞ ሶላቱን ይቀጥልበታል፡ ፡ ነጃሳውን ማስወገድ ካልቻለ ግን ሶላቱ ይበላሻል።

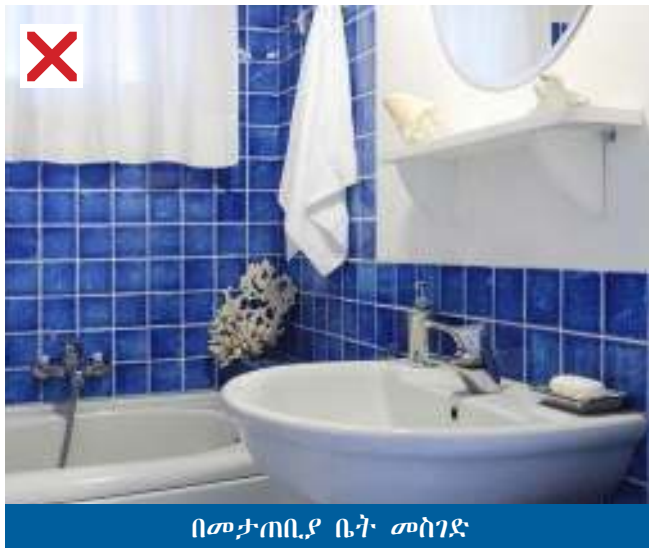
ምድሩ በሞላ መስጊድ ነው

ምድሩ በሞላ ሊሰገድበት የሚችል መስጊድ ነው። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡- «ምድሪቱ በሞላ መስገጃና ንጽሕና መስጫ ተደርጋልኛለችና ሶላት የደረሰበት ማንኛውም ሰው በደረሰበት ቦታ ይስገድ።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

እንዳይሰገድባቸው እገዳ የተላለፈባቸው በመቃብር⁽⁵⁾ ቦታና በገላ መታጠቢያ መስገድን የመሳሰሉ ከዚህ ውስጥ አይካተቱም። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡- «መካነ መቃብርና ገላ መታጠቢያ ሲቀሩ መሬቱ ሁሉ መስጊድ ነው።»⁽⁶⁾ ብለዋልና። የግመሎች ማደሪያም የተከለከለ ነው። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡- «በግመሎች ማደሪያ (አዕጣን) ቦታ አትስገዱ።»⁽⁷⁾ ብለዋል። አዕጣን የግመል ማደሪያና መጠለያ ነው።

- (3) በአቡ-ዳዉድ የተዘገበ
- (4) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
- (5) የጅናዛ ሶላት በዚህ ውስጥ አይካተትም
- (6) በትርምዚ የተዘገበ
- (7) በትርምዚ የተዘገበ

ሁለቱን ትከሻዎች መሸፈን

ሰጋጁ በሁለት ክንዶችና በአንገቱ መካከል ያለውን የሚሸፍን ነገር መልበስ ይኖርበታል። ነቢዩ ﷺ ፡

«በሁለቱ ትከሻዎች ላይ ምንም ሳይኖር አንዳችሁ በአንድ ልብስ አይስገድ።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

አምስተኛ - ፊትን ወደ ቅብላ ማዞር

ቅብላ የተከበረው ከዕባ ነው።
-አላህ እንዲህ ብሏልና፡

﴿قَوْلٍ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾ [البقرة: 144]

«ፊትህን ወደ ተከበረው መስጊድ (ወደ ከዕባ) አግጣጫ አዙር፤ የትም ስፍራ ብትኾኑም (ስትሰግዱ) ፊቶቻችሁን ወደርሱ አግጣጫ አዙሩ።» [አል-በቀራህ: 144]

እዚህ ላይ አንዳንድ ነጥቦች ትኩረት ይሻሉ፡-

1. መስጅድ አልሐራም ውስጥ የሚሰግድ ሰው ፊቱን በቀጥታ ወደ ከዕባ ማዞር ይኖርበታል። ከከዕባ ራቅ ብሎ የሚሰግድ ሰው ግን ፊቱን የሚያዞረው ወደ አቅጣጫው ነው። በቀጥታ ወደ ከዕባ ፊቱን ማዞር ሊያዳግተው ይችላልና። ለዚህ ነው ነቢዩ ﷺ ፡- «በምሥራቅና ምዕራብ መካከል ያለው ሁሉ ቅብላ ነው።»⁽²⁾ ያሉት።

2. የሱንና ሶላት በእንስሳት ጀርባ ላይ ፡- ሰጋጁ በተቻለው መጠን በሶላቱ መጀመሪያ ላይ ፊቱን ወደ ቅብላ ለማዞር ጥረት ያደርጋል፤ ያን ማድረግ ከተሳነው እንስሳው ወደሚሄድበት አግጣጫ ይሰግዳል። የአላህ መልእክተኛ

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በትርጉሙ የተዘገበ

መካ ሐረም ውስጥ የሚሰግድ ሰው

www.al-feqh.com/am

صلی اللہ علیہ وسلم ወደ የትኛውም አግጣጫ ከማምራታቸው በፊት ግመላቸው ላይ ሆነው ነፍል ይሰግዱ ነበር፤ እዚያው ላይ ሆነውም ውትር ይሰግዳሉ፤ የግዴታ ሶላት ግን በእንስሳ ጀርባ ተቀምጠው አይሰግዱም፡፡»⁽¹⁾

ቅብላን ያላወቀ ሰው ምን ያደርጋል?

የቅብላን አቅጣጫ ያላወቀ ሰው ቤት ውስጥ ከሆነ ወይም በአቅራቢያው ሰዎች ካሉ ይጠይቃል፡ ወይም በመስጊዶች ምሕራብ፣ በኮምፓስ፣ በጸሐይ፣ በጨረቃና በመሳሰሉት አማካይነት ለማወቅ ጥረት ያደርጋል፡ ፡ ካቃተው ይሆናል ብሎ ይበልጥ ወደሚገምተው አግጣጫ ይሰግዳል፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿فَأَنذَرْتُكَ اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ [التغابن: 16]

«አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት፡፡»

[አል-ተ.ጋቡን: 16]

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

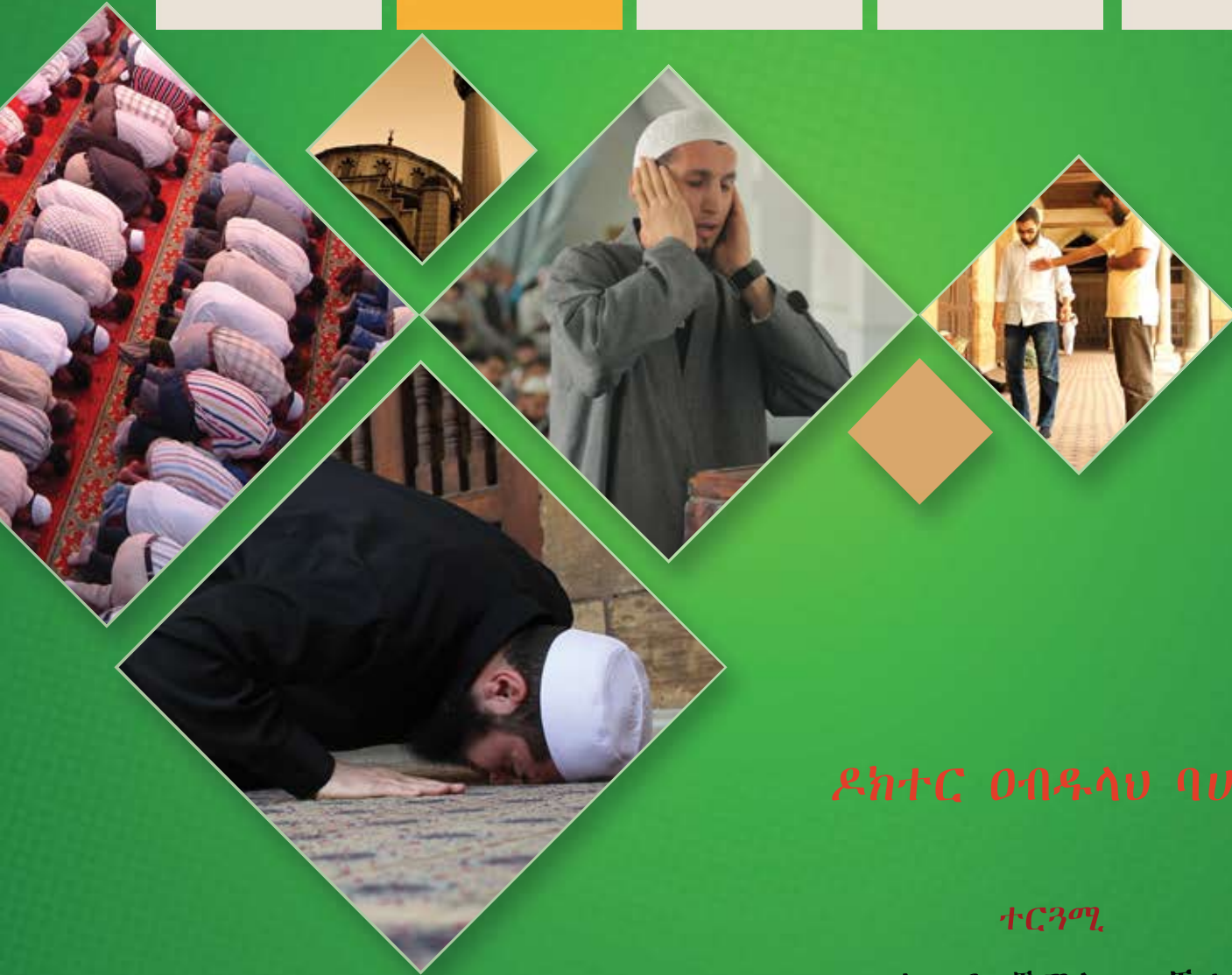
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

ከሶላት አዳብ በከፊል

ከሶላት አዳብ በከፊል

ሶላት አንድ ሙስሊም በመንፈሱና በአካሉ ወደ አላህ ﷻ የሚመለስበት ታላቅ ዕባዳ ነው። በመሆኑም ራሱን በዚህ ብቻ በመጥመድ በተገቢው መንገድ ይፈጽመው ዘንድ፣ ስነልቦናዊና አካላዊ መሰናዶና ዝግጅት ከሶላቱ መቅደም ተገቢ ይሆናል። ስለዚህም የሚከተለው ተደንግሳለታል።

ማ ው ጫ

1. እክላስ (የልቦና ፍጹምነት)
2. ወዳዝ ማሳመር
3. በጊዜ አስቀድሞ ወደ ሶላት መሄድ
4. የአላህ ውዳሴ - ዝክር
5. በጸጥታና በእርጋታ ወደ ሶላት መሄድ
6. መስጊድ ሲገባና ሲወጣ ዝክር ማድረግ
7. ሁለት ረክዓ ሳይሰግዱ አለመቀመጥ
8. ጣቶችን ከመቆላለፍ መቆጠብ
9. በአላህ ዝክር መጠመድ
10. ኹሹዕ (ተመስጦ) በሶላት ውስጥ
11. የነቢዩን ﷺ ሱንና አጥብቆ መከተል

1. እክላስ (የልቦና ፍጹምነት)

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾ [البينة: 5]

«አላህን፣ ሃይማኖትን ለርሱ ብቻ አጥሪዎች ቀጥተኞች ኾነው ሊግዝቡት፣ ሶላትንም አስተካክለው ሊሰግዱ፣ ዘካንም ሊሰጡ እንጅ ያልታዘዙ ሲኾኑ (ተለያዩ)። ይህም የቀጥተኛይቱ (ሃይማኖት) ድንጋጌ ነው።» [አል-በይና: 5] አላህ ለርሱ ብቻ ተብሎ በፍጹምነት (በእክላስ) የተሰራውንና ዝና ፈላጊነት፣ ልታይባይነትም ሆነ ምንም ዓይነት የሽርክ ዓይነት የሌለበትን ዕባዳ ብቻ ነው የሚቀበለው።

2. ወዳዝ ማሳመር (እስባግ)

ወዳዝ ማሳመር ማለት በተገቢውና በተሟላ ሁኔታ ወዳዝ ማድረግ ማለት ነው። ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «አላህ ኃጢአቶችን የሚያብስበትንና ደረጃዎችን ከፍ የሚያደርግበትን ነገር ላመላክታችሁን? ሲሉ (ሰላጣ) «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! አዎ ይንገሩን» አሉና ነቢዩ ﷺ ፡- (በብርድና በመሳሰለው) እየከበደ⁽¹⁾ ወዳዝ አሟልቶ ማድረግ፣ ወደ መስጊዶች እርምጃዎችን ማብዛት፣ ከአንዱ ሶላት በኋላ ተከታዩን ሶላት መጠባበቅ ነው። ይህ ነው ለአላህ ትእዛዝ ተገዥ መሆን (ሪባጥ) ማለት፤ ይህ ነው ነፍስን ለአላህ ማስገዛት (ሪባጥ)⁽²⁾ ማለት።»⁽³⁾

- (1) ምቹ ያልሆነና ሰው የማይወደው አስቸጋሪ ሁኔታ።
- (2) ሪባጥ ራስን ለአላህ ትእዛዞች ማስገዛት ማለት ነው።
- (3) በሙስሊም የተዘገበ

3.በጊዜ አስቀድሞ ወደ ሶላት መሄድ

ተብኪር ሶላትን የመጠባበቅ ትሩፋት ለማግኘት ሲባል ቀደም ብሎ በመስጊድ መገኘት ማለት ነው። ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} - «አንዳችሁ ሶላትን በመጠበቅ ላይ እስካለ ድረስ ሶላት በመስገድ ላይ እንዳለ ይቆጠራል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

4.የአላህ ውዳሴ - ዝክር

- ከቤት ሲወጡ እንዲህ ማለት ፡- «ብስምልላህ፣ ተወክልቱ ዐለልሏህ፣ ወላ ሐውለ ወላ ቁውወተ እልላ ብልላህ» ትርጉሙ «በአላህ ስም፣ በአላህ ላይ ተማምኜ በርሱ እመካለሁ፤ ኃይልም ሆነ ብልሃትና መላ ከአላህ ብቻ ነው።»⁽²⁾ ማለት ነው። «አልሏም» አወጣጥሎ ብክ አን አዲልህ አው ኡደልህ፣ አው አዘልህ አው ኡዘልህ፣ አው አዘልህ አው ኡዘልህ፣ አው አደህህ አው ዩደህህ ዐለይህ።» ትርጉሙ ፡- «አላህ ሆይ! እንዳልጠም ወይም ሌሎች እዳያጠሙኝ፣ እንዳልሳሳት ወይም ሌሎች እንዳያሳስቱኝ፣ ሌሎችን እንዳልበድል ወይም ሌሎች እንዳይበድሉኝ፣ እንዳልጃጃል ወይም ሌሎች እንዳያጃጅሉኝ ባንተ እጠበቃለሁ።»⁽³⁾ ማለት ነው።

- ወደ መስጊድ ሲሄድ አላህን በማውሳት እንዲህ ይላል፡- «አልሏም» እጅዐል ፊ ቀልቢ ኑረን፣ ወፊ ልሳኒ ኑረን፣ ወጅዐል ፊስምዒ ኑረን፣ ወጅዐል ፊበሰሪ

ኑረን፣ ወጅዐል ምን ኸልፊ ኑረን፣ ወምን አማሚ ኑረን፣ ወጅዐል ምን ፈውቂ ኑረን፣ ወምን ተሕቲ ኑረን፣ አልሏም» አዕጥኒ ኑራ።» ትርጉሙ ፡ - «አላህ ሆይ! ልቤ ውስጥ ብርሃን፣ በአንደበቴም ብርሃን አድርግልኝ። በመስጊዳዬም ብርሃን አድርግልኝ፤ በማያዬም ብርሃን አድርግልኝ። ከኋላዬም ብርሃን፣ ከፊት ለፊቴም ብርሃን አድርግልኝ። ከበላዬም ብርሃን ከበታቴም ብርሃን አድርግልኝ። አላህ ሆይ! ብርሃን ስጠኝ።»⁽⁴⁾ ማለት ነው።

5.በጸጥታና በእርጋታ ወደ ሶላት መሄድ

ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} - «እቃማ ስትሰሙ እርጋታና ጸጥታን ተላብሳችሁ ወደ ሶላት ሂዱ፤ አትጣደፉ፤ የደረሳችሁበትን ስገዱ፤ ያመለጣችሁን አሟሉ።»⁽⁵⁾ ብለዋል።

6.ወደ መስጊድ ሲገባ ዝክር ማድረግ

- መስጊድ ሲገባ የቀኝ እግርን በማስቀደም እንዲህ ማለት፡- «አወጣጥሎ ብክ አን አዲልህ አው ኡደልህ፣ አው አዘልህ አው ኡዘልህ፣ አው አዘልህ አው ኡዘልህ፣ አው አደህህ አው ዩደህህ ዐለይህ።» ትርጉሙ ፡ - «በኃያሉ አላህ፤ በተከበረው ፊቱና በመጀመሪያ የለሽ ሥልጣኑ ከተረገመው ሰይጣን እጠበቃለሁ።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ
(2) በቡኻሪ ተዘገበ
(3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(4) በሙስሊም የተዘገበ
(5) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

>>(1) ማለት ነው፡፡፡

«በስምልላህ፣ ወስሰላቱ ወስሰላሙ ዐላ ረሱሊልላህ፡፡»

«አልሏሁምም እፍተሕ ሊ ከብዋበ ረሕመትክ፡፡
>> ትርጉሙ፡- «በአላህ ስም፣ በአክብሮት የተቀናጀ እዝነትና ሰላም ለአላህ መልእክተኛ ይድረስ፡፡(2) አላህ ሆይ! የእዝነትህን በሮች ክፈትልኝ፡፡»(3) ማለት ነው፡፡

ከመስጊድ በሚወጣበት ጊዜ ግራ እግርን በማስቀደም እንዲህ ማለት፡- «በስምልላህ፣ ወስሰላቱ ወስሰላሙ ዐላ ረሱሊልላህ፡፡» «አልሏሁምም እንኒ አስአሉክ ምን ፈድሊክ፣ አልሏሁምም አዕስምኒ ምነሽሽይጣን አርጋጂም፡፡» ትርጉሙ፡- «በአላህ ስም፣ በአክብሮት የተቀናጀ እዝነትና ሰላም ለአላህ መልእክተኛ ይድረስ፡፡ አላህ ሆይ! ከችሮታህ እለምንሃለሁ፣ አላህ ሆይ! ከተረገመው ሽይጣን ጠብቀኝ፡፡»(4) ማለት ነው፡፡

7. ሁለት ረክዓ ሳይሰግዱ አለመቀመጥ

ነቢዩ ﷺ :- «አንዳችሁ ወደ መስጊድ ከገባ ሁለት ረክዓ ሳይሰግድ አይቀመጥ፡፡»(5) ብለዋል፡፡

8. ጣቶችን ከመቆላለፍ መቆጠብ

ነቢዩ ﷺ :- «አንዳችሁ ወዲህ አድርጎና ወዲሁ አሳምሮ ወደ መስጊድ ለመሄድ ከወጣ ሶላት ውስጥ ነውና ጣቶችን አይቆላል፡፡»(6) ብለዋል፡፡

9. በአላህ ዝክር መጠመድ

ሶላትን በሚጠብቁበት የቆይታ ጊዜ፣ ሌሎች ሰጋጆችን በድምጽ ካለመረበሽ ግዴታ ጋር በአላህ ዝክር፣ በዱዓናና ቁርኣን በመቅራት መጠመድ ተገቢ ነው፡፡

10. ኹሹዕ (ተመስጦ) በሶላት ውስጥ

ኹሹዕ የሶላት አስኳልና መንፈሱ ነው፡፡ ተመስጦና አስተውሎ የሌለበት ሶላት ሕይወት የሌለው በድን አካል ነው፡፡ እብን ረጅብ (ረዕ) እንዲህ ይላሉ፡- «ኹሹዕ በመሰረቱ የልብ ልስላሴ፣ ገርነቱ፣ እርጋታው፣ ለአላህ ተገኝነቱ፣ ተንበርካኪነቱና በኢማን ተቀጣጣይነቱ ነው፡፡ ልብ በተመስጦ ለአላህ ተገኝ ሲሆን እሱን የሚከተሉ በመሆናቸው የሰራ ገላና አካላት በሙሉ ተገኝ ይሆናሉ፡፡»(7) ኹሹዕ ስፍራው ልብ ውስጥ ሲሆን መገለጫው አካላዊ ተግባራት ናቸው፡፡

(7) እብን ረጅብ፣ አልኹሹዕ መጽሐፍ

- (1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
- (2) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
- (3) በሙስሊም የተዘገበ
- (4) በሙስሊም የተዘገበ
- (5) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
- (6) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ

11.በሶላቱ ውስጥ የነቢዩን ሱንና አጥብቆ መከተል

ሶላት ነቢዩን صلی اللہ علیہ وسلم መከተል (እትባዕ) ግዴታ የሆነበት ዕባዳ በመሆኑ፤ ሶላት ላይ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ያላደረጉትን ነገር ከማድረግ ወይም እሳቸው ያላሉትን ነገር ከማለት መታቀብ ግዴታ ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «እኔ ስለግድ እንዳያችሁኝ ስገዱ።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

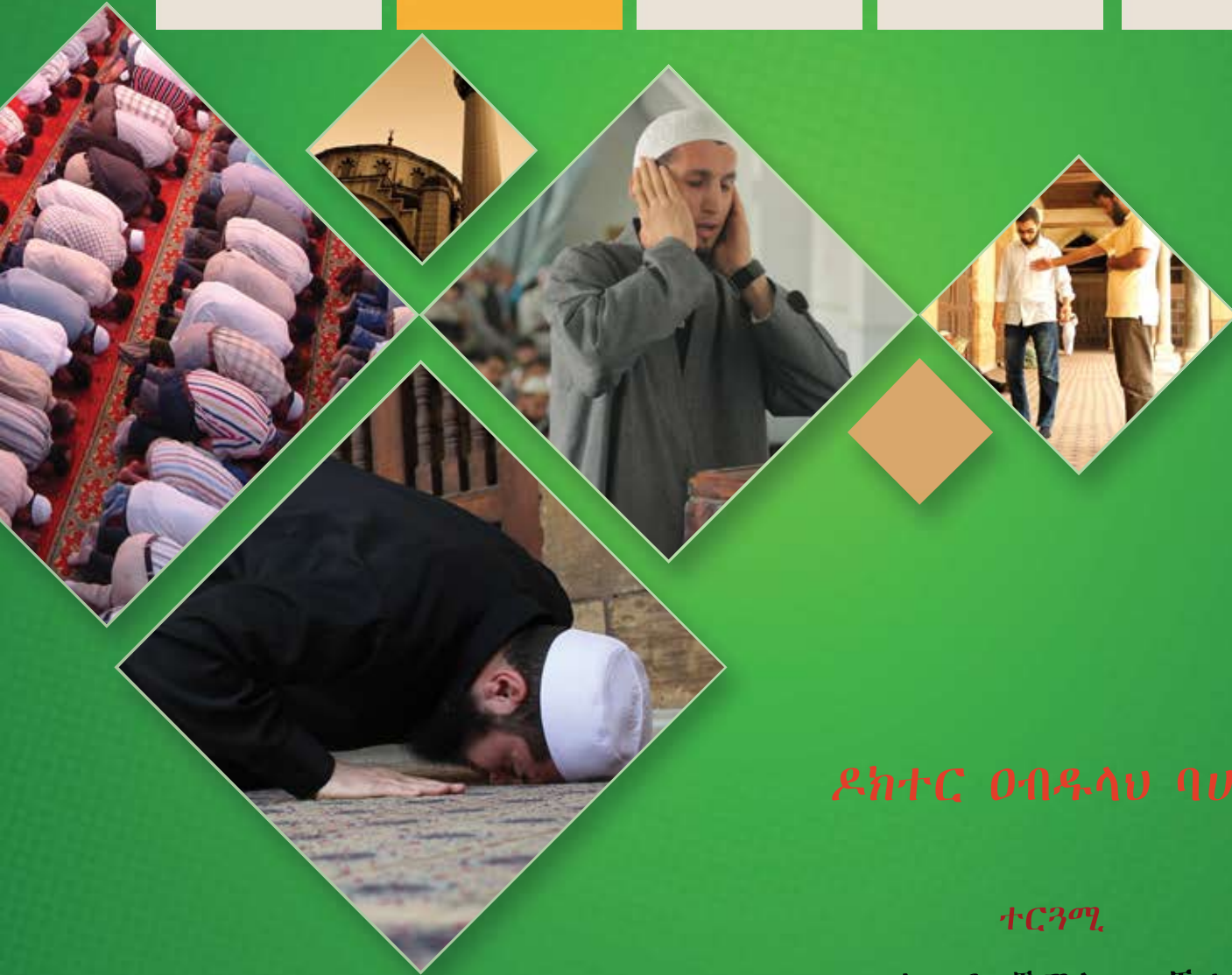
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

የሰጋጅ መከላያ (ሱትራ)

የሶጋጅ መከለያ (ሱትራ)

የሶላት መከለያ

ሶጋጅ በራሱና ከፊቱ አቋርጦ በሚያልፍ ሰው መካከል የሚያደርገው መከለያ ነገር ነው።

የሶጋጅ መከለያ የተደነገገ መሆኑ

በጉዞ ላይም ሆነ ከጉዞ ውጭ፣ በግዴታም ሆነ በሱንና ሶላት፣ በመስጊድም ሆነ በሌላ ቦታ የሶጋጅ መከለያን (ሱትራ) ማድረግ የተደነገገ ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «አንዳችሁ በሚሰግድበት ጊዜ ወደ መከለያ (ሱትራ) ይስገድ፤ ወደ መከለያውም ቀረብ ይበል።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

ወሀብ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት :- «ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ሚና ላይ ሲያሰግዱን አንካሴ ከፊትለፊታቸው ቀክሉና ሁለት ረክዓ መርተው አሰግዱን።»⁽²⁾ ብለዋል።

ማ ው ጫ

የሱትራ ትርጓሜ

የሶጋጅ መከለያ የተደነገገ መሆኑ

የሶጋጅ መከለያን የሚመለከት ብያኔ

የሶጋጅ መከለያ ያዘለው ጥበብ

ሱትራን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች በከፊል

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(2) በአሕመድ የተዘገበ

የሰጋጅ መከለያን የሚመለከት ብያኔ

መከለያ (ሱትራ) ማድረግ ለሰጋጅ ዋጅብ ነው፡፡ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ኢማምም ሆነ ለብቻው የሚሰግድ ሰው መከለያ ነገር ከፊት ለፊቱ እንዲደርግ አዘው አበረታተዋል፡፡ በመሆኑም አንድ መስለም በሚሰግድበት ጊዜ ከፊትለፊቱ መከለያ ነገር አድርጎ በርሱና በመከለያው መካከል ሰው አቋርጦ እንዳያልፍ መከልከል ይገበዋል፡፡ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡ - «ወደ መከለያ እንጂ እንዳትሰግድ፤ ማንም ሰው ባንተና በመከለያው መካከል አቋርጦ እንዲያልፍ አታድርግ፤ እምቢ (አቋርጣለሁ) ካለ ተፋለመው፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

የሰጋጅ መከለያ ያዘለው ጥበብ

መከለያ (ሱትራ) ለሰጋጅ የተደነገገው በርካታ ጥበቦችን አካትቶ ሲሆን ከዚህ ውስጥ፡-

1. ትኩረቱንና ተመስጦውን የሚሻማ በመሆኑ በሚሰግድ ፊት ማቋረጥን ለመከልከል፡፡
2. ሰጋጁ ሙሉ ሃሳቡንና ትኩረቱን በሶላቱ ላይ እንዲያደርግና በሌላ ጣልቃ ገብ እንዳይወሰወስ ለማድረግ፡፡

(1) በእብን ኸዘይማ የተዘገበ

3. በሴት በውሻ ወይም በአህያ አቋርጦ ማለፍ ሶላት እንዳይቋረጥ ጥንቃቄ ለማድረግ፡፡ ከእቡ ዘር (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ

صلی الله علیه وسلم

፡- «አንዳችሁ ለመስገድ በሚነሳበት ጊዜ ከፊትለፊቱ የኮርቻ የኋላ መደገፊያ ያህል ነገር ከፊትለፊቱ ካለ መከለያ ይሆነዋል፤ የኮርቻ የኋላ መደገፊያ ያህል ነገር ከፊትለፊቱ ከሌለ ግን ሶላቱን አህያ፤ ሴትና ጥቁር ውሻ ያቋርጥበታል፡፡ » አሉ ሲሉኝ፤ እቡ ዘር ሆይ! ጥቁር ውሻን ከቀይ ወይም ከብጫ ውሻ ምን ለየው? አልኳቸውና የወንድሜ ልጅ! አንተ አንደጠየክኝ ሁሉ እኔም የአላህ መልእክተኛን صلی الله علیه وسلم ጠይቁ ፡- «ጥቁር ውሻ ሰይጣን ነው፡፡»⁽²⁾ አሉ ብለውኛል፡፡

ሱትራን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች በከፊል

1. መከለያ ማድረግ ለኢማም ወይም ለብቻው ለሚሰግድም ይሆናል፡፡ ተከትሎ ለሚሰግድ ሰው ኢማሙ ለርሱ መከለያው ነው፡፡ እብን ዐባስ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم በሚና ሰዎችን በማስገድ ላይ እያሉ፤ ያኔ ለአቅመ አዳም የደረሰኩ ሆኜ አንድ እንስት አህያ ላይ የተቀመጠ ሰው አግኝቼ በአንዳንዶቹ የሶላት ሰፎች ፊትለፊት አቋርጬ አለፍኩና ከአህያዬቱ ወርጄ እንዲትግጥ ለቀቅኳት፤ ከዚያ ወደ ሶላት ሰፉ የገባሁ ስሆን ማንም ሰው ድርጊቴን አልተቃወመም፡፡» ብለዋል፡፡

(2) በመስለም የተዘገበ

ሶላት

2. ሰጋጅ ፊት አቋርጦ ማለፍ አይፈቀድም። ያለፈ ሰው ኃጢአት ይሆናል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «በሚሰግድ ሰው ፊት አቋርጦ የሚያልፍ ሰው ምን (ያህል ከባድ ኃጢአት) እንዳለበት ቢያውቅ ኖሮ አቋርጦት ከሚያልፍ አርባ መቶም የተሻለ በሆነለት ነበር።» ብለዋል። አቡ ነድር - ዘጋቢው - አርባ ቀን ወር ወይም ዓመት ይበሉ አላውቅም ብለዋል።⁽¹⁾

አቋርጦ ማለፉ ከመከለያ ወዲያ ወይም ሰጋጅ መከለያ ካላደረገ ከሱጁዱ ቦታ ራቅ ብሎ ከሆነ ግን ይፈቀዳል።

3. ሰጋጅ አቋርጦት የሚያልፈውን ሰው መከልከል አለበት። አቡ ሰዒድ አልኸድሪ (ረዕ)፣ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «አንዳችሁ ከሰዎች የሚከልለውን ነገር ከፊቱ አድርጎ ከሰገደና ሌላ ሰው ከፊትለፊቱ አቋርጦ ማለፍ ቢፈልግ ይገፍትረው፤ እምቢ ካለም ይፋለመው፤ ሰይጣን እንጂ ሌላ አይደለምና።»⁽²⁾ ብለዋል።

4. ከእውቀት ባለቤት ዑለማእ መካከል ከፊቶቹ፣ አስቸጋሪ ሁኔታን ማስወገድ በሚል አጠቃላይ መርሕ መሰረት በመካው የተከበረ መስጊድ ሰጋጅ ፊት ማቋረጥን ፈቅደዋል። ይህም በተከበረው መስጊድ ውስጥ ሰጋጅ ፊት አቋርጦ ማለፍን መከልከል በአብዛኛው ከባድ ችግር የሚፈጥር በመሆኑ ነው።

5. ወደ ግድግዳ ወይም ከመስጊድ አምዶች መካከል ወይም ከመደርደሪያዎች ወደ አንዱ በመጠጋት ወይም እንደ ዱላ ያለ ነገር በማኖር መከለያ ማድረግ ይቻላል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

6. በሰጋጅና በመከለያው መካከል ያለው ርቀት በአንድ ፍየል መተላለፊያ በሚበቃ ያህል ይሰላል። ስህል (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት፡- «በአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم መስገኛና በግድግዳው መካከል የፍል መተላለፊያ ያህል ርቀት ነበር።»⁽³⁾ ብለዋል።

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

“

የሴት ሶላትን መቁረጥ

ከላይ በሰፈረውና «ሶላቱን . . . ያቋርጥበታል።» በሚለው ሐዲስ ውስጥ ሴትን ከአህያና ከጥቁር ወሻ ጋር የሚያነጻጽር ነገር የለበትም። የሦስቱ በአንድ ዐረፍተ ነገር አገባብ ውስጥ መገኘት፣ የሦስቱ ሶላትን የሚቆርጡበት ምክንያት አንድ ዓይነት ነው ማለት አይደለም። ማለትም ጥቁር ወሻ ሶላት የሚቆርጥበት ምክንያት በአህያ ወይም በሴት ሁኔታ ሶላቱ ከሚቋረጥበት ምክንያት ጋር አንድ ነው ማለት አይደለም። ስለዚህም በሐዲሱ ውስጥ እንደ ተጠቀሰው ጥቁር ወሻ ሰይጣን መሆኑ አህያ ወይም ሴት ሰይጣን ናቸው ማለት አይደለም። ሦስቱ በአንድ አገባብ ቢቀርቡም የተለያዩ ምክንያት ሊኖራቸው ይችላል። የወሻው ምክንያት ከተቀሩት ሁለቱ ተለይቶ በሐዲሱ የተጠቀሰ መሆኑ የተለያዩ መሆናቸውን እንጂ ተመሳሳይ መሆናቸውን አያመለክትም።

የሴቷ ሶላት መቁረጥ ከሰጋጁ ቀረብ ብላ አጠገቡ ማለፏ የወንዱን ስሜት ሊቀሰቅስና በሶላቱ ላይ ያለውን ተመስጦና ትኩረቱን ሊበታትንበት ይችላል ይሆናል። ስለዚህም ጠቅለል ባለ መልኩ ሲታይ ከሌላው ወንድ ተላላፊ ይበልጥ ሴት ተላላፊ ትኩረቱን ትስባለች። ለዚህ ነው -ይበልጥ የሚያውቀው አላህ ነው - ሽሪዓው የሶላትን ተመስጦና ኸሹሶ ለመጠበቅ ሲባል ሶላትን ከሚቆርጡት አንዱ ያደረጋት።

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

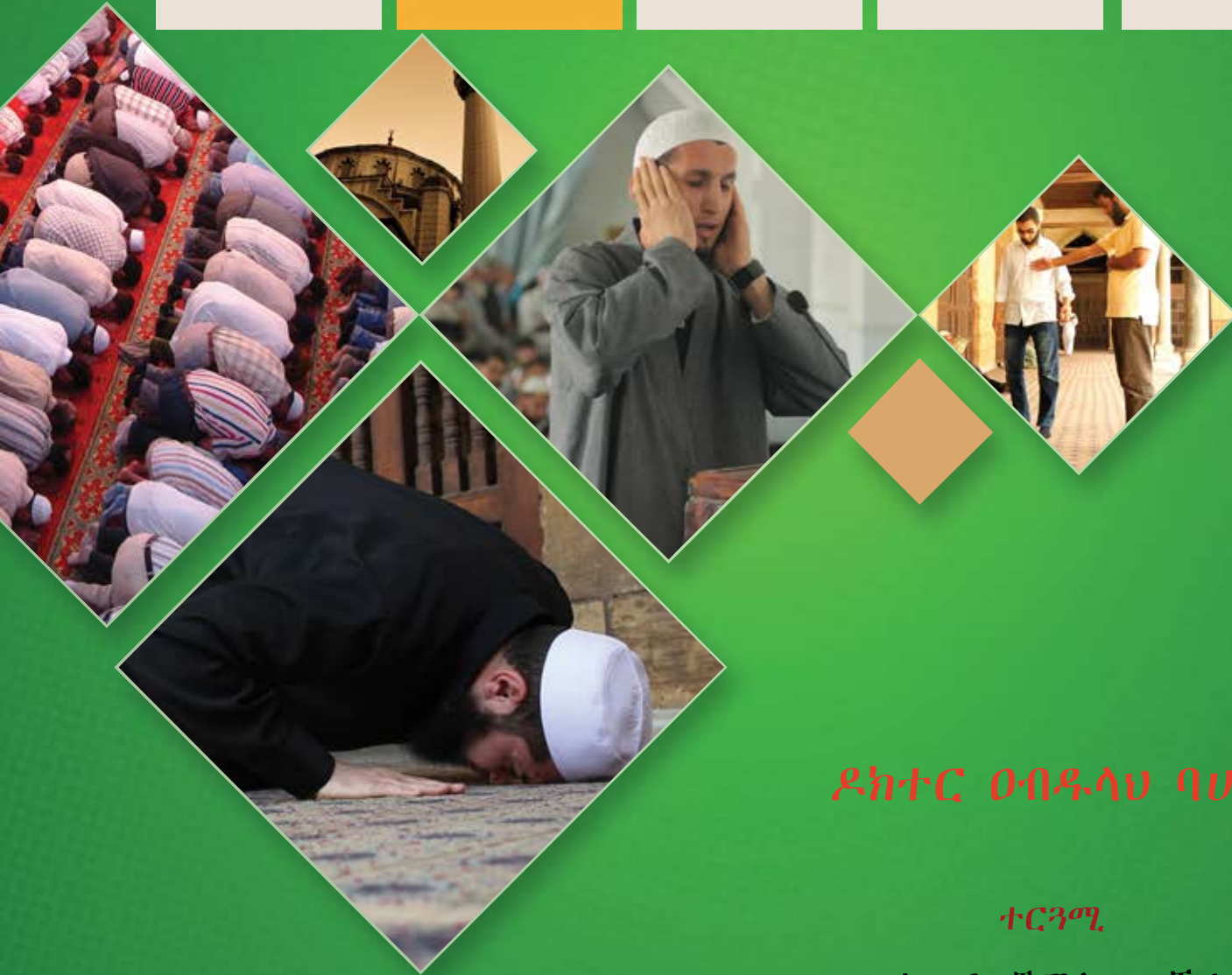
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

የሶላት አሰጋገድ

የሶላት አሰጋገድ

:- «እኔ ስለግድ እንዳያችሁኝ ስገዱ::»⁽¹⁾ ብለዋል፡

ዓገሻ (ፈዕ) ባስተላለፉት መሰረት :- «የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ሶላትን በተክቢር (አሊሁ አክበር) እና በ«አልሐምዱ ሊልላህ ረብህል ዓለሚን» ይከፍቱ ነበር፡፡ ለሩኩዕ ሲያገኙባቸው ራሳቸውን ወደ ላይ ቀና አያደርጉም፤ በጣምም ዝቅ አያደርጉም፤ በሁለቱ መካከል (ከጀርባቸው ጋር የተስተካከለ) ያደርጉ ነበር እንጂ፡፡ ራሳቸውን ከሩኩዕ ቀና ሲያደርጉ ቀጥ ብለው እስኪቆሙ ድረስ ሱጁድ አይወርዱም ነበር፡፡ ራሳቸውን ከሱጁዱ ቀና ሲያደርጉም ቀጥ ብለው እስኪቀመጡ ድረስ ለ(ሁለተኛው) ሱጁድ አይወርዱም ነበር፡፡ በየሁለቱ ረክዓም አትተሕይደቱ ይሉ ነበር፡፡ በግራ እግራቸው ላይ ሲቀመጡ የቀኝ እግራቸውን (ጣቶችን መሬት ላይ በማሳረፍ) ያቆሙ ነበር፡፡ የሰይጣን ዓይነት ቁጥጥ ማለትን ይከለክሉ ነበር፡፡ አንድ ሰው እንደ አውሬ ሁለት ክንዶቹ ላይ እንዳይሞረከዝም ይከለክሉ ነበር፡፡ ሶላትን በተስሊም (ሰላምታ) ይጨርሱ ነበር፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

ፊትን ወደ ቅብላ ማዞርና የመክፈቻ እሕራም

- መስገድ የፈለገ ሰው ፊቱን ወደ ቅብላ አዙሮ በአላህ صلی الله علیه وسلم ፊት መቆሙ እየተሰማው በሶላቱ የተመሰጠ ሆኖ ይቆማል፡፡

- ከዚያም በልቡ ለመስገድ ቁርጠኛ ሃሳብ ያደርጋል፡፡ ንይያ በልብ ሲሆን በአንደበት መናገር አይፈቀድም፡፡ የልብን ንይያ በቃል መናገር ብድዓ ነው፡፡ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «ሥራዎች (የሚለኩት ከጀርባቸው ባለው ቁርጠኛ) ውሳኔ ነው፤ እያንዳንዱ ሰውም በንይያው መሰረት ነው የሚያገኘው፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

- ከዚያ ሁለት እጆቹን በትከሻዎች ወይም ጆሮዎች ትይዩ ከፍ አድርጎ «አልሊሁ አክበር»⁽⁴⁾ ይላል፡፡

ማውጫ

1. ፊትን ወደ ቅብላ ማዞርና የመክፈቻ እሕራም
2. የመክፈቻው ዱዓ እና የፋቲሐ ንባብ (ቅራኔ)
3. ሩኩዕና ከሩኩዕ ቀና ማለት
4. ሱጁድና ከሱጁድ ቀና ማለት
5. ተሸሁድ
6. ተስሊም
7. የድህረ ሶላት ዝክሮች

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በሙስሊም የተዘገበ

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(4) በሙስሊም የተዘገበ

- ከዚያም ከደረቱ በታች ቀኝ እጁን በግራው⁽¹⁾ ላይ አድርጎ የግራ እጁን በቀኙ ይይዛል።

የመክፈቻው ዱዓእና የፋቲሐ ንባብ (ቅራካ)

- ሰጋጁ ራሱን ትንሽ ዝቅ አድርጎ እይታውን ሱጁድ መውረጃ ቦታው⁽²⁾ ላይ ያደርጋል፤ ከዚያም ፦ «ሱብሐከክ አል'ሷሁም» መወብሐምድከ፣ ተባረከ እስሙከ፣ ወተዓላ ጀድ'ዱከ፣ ወላ እላህ ገይሩከ፡ ።» ይላል። ትርጉሙ ፦ «አላህ ሆይ! ጥራት ይገባህ፤ ምስጋናም ላንተ ይሁን፤ ስምህ የተቀደሰ ነው፤ ግርማና ኃያልነትህ ላቀ፤ ካንተ በስተቀርም ሌላ አምላክ የለም።»⁽³⁾ ማለት ነው።

- በመቀጠልም ድምጽ ሳያሰማ ፦ «አዑቱ ብል'ላሂ ምነሽሽይጣን አር'ረጂም»

«ብስምል'ላህር'ረሕማንር'ረሒም»⁽⁴⁾ ይላል።

ትርጉሙ ፦ «ከተረገመው ሰይጣን በአላህ እጠበቃለሁ።» «በአላህ ስም፣ እጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አዛኝ በሽነው።» ማለት ነው።

- ከዚያ በኋላ ፋቲሐን ይቀራና⁽⁵⁾ «አሚን» ይላል። አሚን ማለት «አላህ ሆይ! ተቀበል» ማለት ነው።

- ከዚያም ሰጋጁ ከፋቲሐ በኋላ አንድ የቁርኣን ምዕራፍ ወይም ከቁርኣን የተመቸውን ያህል በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረክዓዎች ይቀራል፡ በሱብሕ፣ በመጀመሪያዎቹ ሁለት የመግሪብና የዕሻእ ረክዓዎች ድምጽ ከፍ ተደርጎ ይቀራል።

- ከዚያም ከደረቱ በታች ቀኝ እጁን በግራው⁽⁶⁾ ላይ አድርጎ የግራ እጁን በቀኙ ይይዛል።

የመክፈቻው ዱዓእና የፋቲሐ ንባብ (ቅራካ)

- ሰጋጁ ራሱን ትንሽ ዝቅ አድርጎ እይታውን ሱጁድ መውረጃ ቦታው⁽⁷⁾ ላይ ያደርጋል፤ ከዚያም ፦ «ሱብሐከክ አል'ሷሁም» መወብሐምድከ፣ ተባረከ እስሙከ፣ ወተዓላ ጀድ'ዱከ፣ ወላ እላህ ገይሩከ፡ ።» ይላል። ትርጉሙ ፦ «አላህ ሆይ! ጥራት ይገባህ፤ ምስጋናም ላንተ ይሁን፤ ስምህ የተቀደሰ ነው፤ ግርማና ኃያልነትህ ላቀ፤ ካንተ በስተቀርም ሌላ አምላክ የለም።»⁽⁸⁾ ማለት ነው።

- በመቀጠልም ድምጽ ሳያሰማ ፦ «አዑቱ ብል'ላሂ ምነሽሽይጣን አር'ረጂም»

(1) በእስመድ ተዘገቦ
(2) በቡኻሪ የተዘገበ
(3) በሙስሊም የተዘገበ
(4) በሙስሊም የተዘገበ
(5) በቡኻሪ የተዘገበ
(6) በእስመድ ተዘገቦ

(7) በቡኻሪ የተዘገበ
(8) በሙስሊም የተዘገበ

https://www.al-feqh.com/am

«በስምል'ላህር'ረሕማንር'ረሐም»⁽¹⁾ ይላል።

ትርጉሙ ፦ «ከተረገመው ሰይጣን በአላህ እጠበቃለሁ።» «በአላህ ስም፣ እጅግ በጣም ርኅሩኅ በጣም አዛኝ በኾነው።» ማለት ነው።

- ከዚያ በኋላ ፋቲሐን ይቀራና⁽²⁾ «አሚን» ይላል። አሚን ማለት «አላህ ሆይ! ተቀበል» ማለት ነው።

- ከዚያም ሰጋጁ ከፋቲሐ በኋላ አንድ የቁርአን ምዕራፍ ወይም ከቁርአን የተመቸውን ያህል በመጀመሪያዎቹ ሁለት ረክዓዎች ይቀራል። በሱብሕ፣ በመጀመሪያዎቹ ሁለት የመግራብና የዕሻእ ረክዓዎች ድምጽ ከፍ ተደርጎ ይቀራል።

ሩኩዕና ከሩኩዕ ቀና ማለት

ሰጋጁ እጆቹን ከፍ አድርጎ «አል'ሷሁ አክበር» በማለት ለሩኩዕ ከወገቡ ጎንበስ ይላል። ጣቶች የተዘረዘሩ ሆነው በመዳፎቹ ጉልበቶቹን ይይዛል። ራሱና ጀርባው እኩል ይሆናሉ። በዚህ ጊዜ ሦስቴ «ሱብሐን ረብ'ቢያል ዐዚም» ይላል። ይህም «ለጋያሉ ጌታዬ ጥራት ይገባው»⁽³⁾ ማለት ነው።

ከዚያም ከሩኩዕ ራሱን ቀና በማድረግ (ኢማሙና ለብቻው የሚሰግድም) ፦ «ስምዕል'ሷሁ ልመንሐሚደህ» ይላል። ሁሉም አንድ ላይ

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪ የተዘገበ
(3) በትርጉሙ የተዘገበ

«ረብ'በና ወለከል ሐምዱ፣ ምልአስ'ሰማዋት ወምልአልአርድ፣ ወምልአ ማበይነሁማ፣ ወምልአ ማሽአተ ምን ሽይእን በዕደህ» ይላሉ። ትርጉሙ፦ «አላህ የአመስጋኝን ምስጋና ሰሚ አመስጋኝ ነው።»⁽⁴⁾ ማለት ነው። ሁለተኛው፦ «ጌታችን ሆይ! ምስጋና ላንተ ይሁን፤ ሰማያትን የሞላ፣ ምድርን ያጥለቀለቀና በሁለቱ መካከል ያለውን ሁሉ የሞላ፣ ያሻህን ሁሉ ሙሉ ምስጋና ይድረስህ።»⁽⁵⁾ ማለት ነው። ከሩኩዕ ቀና ሲል እጆቹን ከሩኩዕ በፊት እንዳደረገው ሁሉ ደረቱ ላይ መያዝ የተወደደ ነው።

ሱጁድና ከሱጁድ ቀና ማለት

- ሰጋጁ «አል'ሷሁ አክበር» ብሎ ሱጁድ ይወርዳል። መጀመሪያ መሬት የሚደርሱት ጉልበቶቹ ሲሆኑ ከዚያ ሁለት እጆቹ⁽⁶⁾ በመቀጠልም ግንባሩና አፍንጫው ናቸው። መዳፎቹን በጆሮዎቹ ወይም በትከሻዎቹ ትይዩ መሬት ላይ ይዘረጋል። ጣቶች ወደ ቅብላ አቅጣጫ ይሆናሉ። ክንዶቹን ከመሬት ከፍ አድርጎ ከክንድ እስከ ትከሻ ያለውን ከጎኖቹ⁽⁷⁾ ሆዱን ከጭኖቹ ያራርቃል። ሦስት ጊዜ ፦ «ሱብሐን ረብ'ቢያል አዕላ» ይላል። ትርጉሙ «ከሁሉ በላይ

(4) በትርጉሙ የተዘገበ
(5) በትርጉሙ የተዘገበ
(6) በእቡ ዳዉድ የተዘገበ
(7) በቡኻሪ የተዘገበ

የላቀው ጌታዬ ጥራት ይገባው»⁽¹⁾ማለት ነው። በሱጁድ ውስጥ ዱዓኦ ያበዛል።⁽²⁾

- ከዚያም «አል'ሊሁ አክበር» እያለ ራሱን ቀና ያደርጋል። እጆቹን ከፍ አያደርግም። ግራው ላይ በመቀመጥ⁽³⁾ ጣቶቹን ወደ ቅብላ አድርጎ ቀኙን ተረከዝ ያቆማል። ሁለት እጆቹን ጣቶችን ወደ ቅብላ በማድረግ ጭኖቹ ላይ ይዘረጋቸውና፡- «አል'ሊሁምመ እግፍርሊ፣ወርሐምኒ፣ወጅቡርኒ፣ወህድኒ፣ወርዙቅኒ» ይላል።

ትርጉሙ ፡- «አላህ ሆይ! ኃጢአቴን ማረኝ፤እዘንልኝም፤ድክመቴንም ጠግነኝ፤ምራኝም፤ሲሳይም ለግሰኝ፡»⁽⁴⁾ ማለት ነው።

- ከዚያም «አል'ሊሁ አክበር» ብሎ በመጀመሪያው ዓይነት ሁለተኛውን ሱጁድ ያደርጋል።

- ከዚያም «አል'ሊሁ አክበር» እያለ ቀና ብሎ ለአፍታ ይቀመጣል፤ይህም የእስትራሐ (የማረፊያ) መቀመጥ ተብሎ ይጠራል። ማሊክ ብን አል ሐውይሪሥ (ረዕ) የነቢዩን ﷺ አሰጋገድ በገለጹበት ሐዲስ ውስጥ «ቀጥ ብለው ሳይቀመጡ ተነስተው አልቆሙም፡»⁽⁵⁾ ብለዋል።

- በመቀጠል «አል'ሊሁ አክበር» እያለ እጆቹ ላይ ተሞርክዞ ለሁለተኛው ረክዓ ተነስቶ ይቆማል።⁽⁶⁾

- ከዚያም የመክፈቻው ዱዓኦ ብቻ ሲቀር ሁለተኛውን ረክዓ በመጀመሪያው ዓይነት ይሰግዳል።

ተሸሁድ

ሰጋጁ የመጀመሪያዎቹን ሁለት ረክዓዎች ሲያበቃ ለመጀመሪያው ተሸሁድ በታጠፈ ግራ እግሩ ላይ ተቀምጦ ቀኙን ያቆማል። ሁለት እጆቹን ጭኖቹ ላይ አድርጎ የግራውን ይዘረጋል። የቀኝ እጁን ትንሹንና የቀለበት ጣቶቹን ጨብጦ ረዥሙን ከአውራ ጣት ጋር በማክበብ አመልካች ጣቱን ይዘረጋና በተሸሁድ ጊዜ ቀና አድርጎ ይቀስረዋል። እይታውን አመልካች ጣቱ ላይ አሳርፎ ፡- «አትተሕይ'ያቱ ሊል'ላህ፣ወስ'ሰለዋቱ ወጥ'ጠይባቱ፤አስ'ሰላሙ ዓለይክ አይ'ዩህን'ኪዩ ወረሕመቱል'ሊሂ ወበረካቱሁ፣ አስ'ሰላሙ ዐለይና ወዐላ ዕባድል'ላህ አስ'ሲሊሒን፤አሽሀዱ አን ላእላህ እል'ላል'ሊህ ወአሽሀዱ አን'ነ ሙሐመድን ዐብዱሁ ወረሱሉህ፡» ይላል። ትርጉሙ ፡- «ክብር፣ሶላቶችና መልካም ነገሮች ሁሉ የአላህ ናቸው። አንቱ ነቢዩ ሆይ! የአላህ ሰላም፣እዝነቱና በረከቶቹ ለርስዎ ይሁን። ሰላም ለኛና ለደጋጎቹ የአላህ አገልጋዮች ይሁን። ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩን እመሰክራለሁ። ሙሐመድም የአላህ አገልጋይና መልእክተኛው መሆናቸውን እመሰክራለሁ፡»⁽⁷⁾ማለት ነው።

በመቀጠል ሶላቱ ከሁለት ረክዓ የሚበልጥ ከሆነ እጆቹን ከፍ አድርጎ «አል'ሊሁ አክበር» እያለ ተነስቶ ይቆማል። በቀሪዎቹ ረክዓዎች ከፋቲሐ በስተቀር ሌላ አይቀራም።

- በመጨረሻው ተሸሁድ መቀመጫውን ከመሬት አድርሶ በመቀመጥ የግራ እግሩን በቀኝ በኩል አውጥቶ መሬት ላይ ያስተኛል፤የቀኝ እግሩ ተረከዝ ይቆማል። በመጀመሪያው ተሸሁድ በቀረበው ላይ የሚከተለውን ጨምሮ ይላል፡- «አል'ሊሁምመ ሶል'ል ዐላ መሐመድን ወዐላ ኣል ሙሐመድን ከማ ሶል'ለይተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ ኣል ኢብራሂመ እን'ነከ ሐሚዱን መጂድ። አል'ሊሁምመ ባሪክ ዐላ ሙሐመድ ወዐላ ኣል ሙሐመድን ከማባረክተ ዐላ ኢብራሂመ ወዐላ ኣል ኢብራሂመ እን'ነከ ሐሚዱን መጂድ፡»

ትርጉሙ ፡- «አላህ ሆይ! ከአክብሮት የተቀናጀ እዝነትህን ለኢብራሂምና ለቤተሰቦቻቸው እንዳወረድክላቸው ሁሉ ለሙሐመድና ለቤተሰቦቻቸው አውርድላቸው። ኢብራሂምና ቤተሰቦቻቸውን ብሩክ እንዳደረግላቸው ሁሉ ሙሐመድንና ቤተሰቦቻቸውን ብሩክ አድርጋቸው። አንተ በዓለማት ሁሉ ምስጉኑና ኃያሉ ነህ።»⁽⁸⁾ማለት ነው።

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በሙስሊም የተዘገበ
(3) በትርጉሙ የተዘገበ
(4) በቡኻሪ የተዘገበ
(5) በቡኻሪ የተዘገበ
(6) በቡኻሪ የተዘገበ
(7) በቡኻሪ የተዘገበ
(8) በቡኻሪ የተዘገበ

- ከዚያም :- «አልሏሁምም እንኒ አዑዙ ብክምን ዐዛብ ጀህነም፤ወምን ዐዛብል ቀብር፤ወምን ፍትነትል መሕያ ወልመማት፤ወምን ሽር፣ፍትነትል መሲሕ አድ፣ደጃጃል» ይላል። ትርጉሙ፡-

- «አላህ ሆይ! ከጀህነም ስቃይ፤ከመቃብር ውስጥ ስቃይም፤ከመኖርና ከመሞት ፈተናም፤ከሐሳዊው መሲሕ (ከደጃል) ፈተናም በአንተ እጠበቃለሁ።»⁽¹⁾ማለት ነው።

ተስሊም (ሰላምታ)

በሶላቱ መጨረሻ ላይ ሰጋጁ አንገቱን ወደ ቀኝና ወደ ግራ እያዞረ :- «አስተማራልሁ ዓለይኩም ወረሕመቱልሁ» በማለት ሶላቱን በሰላምታ ያጠናቅቃል። ትርጉሙ «የአላህ ሰላምና እዝነቱ በናንተ ላይ ይሁን።»⁽²⁾ ማለት ነው።

ከድህረ ሶላት ዝክሮች በከፊል

- ሦስት ጊዜ «አስተማራልሁ» (አላህ ሆይ! ምሕረት እለምናለሁ) ማለት። «አልሏሁምም አንተስተማራልሁምንክ አስተማራልሁምንክ ያዘልጀላል ወል እክራም» ማለት። ትርጉሙ፡-

«አላህ ሆይ! አንተ የሰላም ባለቤት ነህ፤የሰላም ምንጭም አንተው ነህ፤የግርማ ሞገስና የክበሬታ ባለቤት ሆይ! አንተ ቅዱስ ነህ።»⁽³⁾ ማለት ነው።

- «ላ እላህ እልላልላህ ወሕደሁ ላሽሪክ ለሁ፤ለሁልሙልኩ ወለሁልሐምዱ ወሁወ ዐላ ኩልል ሽይእን ቀዲር፤አልሏሁምም ላማኒዐ ልማ አዕጣይተ፤ወላ ሙዐጢየ ልማ መነዕተ፤ወላ የንፈዑ ዘልጀድድ ምንክል ጀድድ» ትርጉሙ፡-

«ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም። እርሱ አንድ ነው፤ተጋሪ (ሽሪክ) የለውም። ንግሥና የርሱ ብቻ ነው። ምሥጋናም የርሱ ነው። እርሱ በሁሉም ነገር ላይ ቻይ ነው። አላህ ሆይ! አንተ የሰጠኸውን የሚከለክል የለም፤አንተ የከለከልከውንም የሚሰጥ የለም፤ትልቅነትና ዝና ካንተ (ቅንጣት) አያድንም፤አንተ ዘንድ አይጠቅምም።»⁽⁴⁾ ማለት ነው።

- «ላ እላህ እልላልላህ ወሕደሁ ላሽሪክ ለሁ፤ለሁልሙልኩ ወለሁልሐምዱ ወሁወ ዐላ ኩልል ሽይእን ቀዲር፤ላሐውላ ወላቁውወተ እልላ

ብልላህ፤ላእላህ እልላልላህ፤ወላ ነዕቡዱ እልላ እይያሁ፤ለሁንንዕመቱ ወለሁል ፈድሉ፤ወለሁ አሥሠናኩል ሐሰን፤«ላእላህ እልላልላሁ ሙኽሊሲነ ለሁድዲነ ወለው ከሪህል ካፍሩን» ማለት። ትርጉሙ፡-

«እርሱን ብቻ እንጂ ሌላ አናመልክም፤ጸጋዎች ሁሉ የርሱ ናቸው፤ችሮታና መልካም ውዳሴም የርሱ ናቸው። ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ የለም፤ከሃዲዎች ቢጠሉትም ሃይማኖትን ለርሱ ብቻ ፍጹም እናደርጋለን።»⁽⁵⁾ ማለት ነው።

- ሰላሳ ሦስት ጊዜ «ሱብሐነልላህ ወልሐምዱሊላህ ወልላሁ አክበር» ማለት። ትርጉሙ፡-

«ጥራት ለአላህ የተገባ ነው፤ምስጋናም ለአለህ ይድረስ፤አላህ ከሁሉም በላይ ኃይል ነው።» ማለት ነው። «ላእላህ እልላልላህ ወሕደሁ ላሽሪክ ለሁ ፤ለሁልሙልኩ ወለሁልሐምዱ ወሁወ ዐላ ኩልል ሽይእን ቀዲር»⁽⁶⁾

- «አልሏሁምም አዲንኒ ዐላ ዝክሪክ ወሸክሪክ ወሐስን ዕባደትክ» ትርጉሙ፡-

«አላህ ሆይ! ባንተ ውዳሴ፤ባንተ ምስጋና እና በሰመረ አምልኮትህ ላይ አግዘኝ።»⁽⁷⁾ ማለት ነው።

- አየት አልኩርሲ (አልበቀራ፡255)፤ሱረት አልአክላስ፤አልፈለቅና አንናስን⁽⁸⁾ መቅራት።

ከሱብሐ ሶላት ሰላምታ በኋላ :- «አልሏሁምም እንኒ አስአሉክ ዕልመን ናፊዐን፤ወሪዝቀን ጠይይበን፤ወዐመለን ሙተቀበላ» ማለት። ትርጉሙ፡-

«አላህ ሆይ! ጠቃሚ እውቀት፤ጥሩ ሲሳይና ተቀባይነት ያለው ሥራ እለምንሃለሁ።»⁽⁹⁾ ማለት ነው።

“

ጠቃሚ ነጥብ

የሴት አሰጋገድ ልክ እንደ ወንዱ አሰጋገድ ነው።

”

(1) በሙስሊም የተዘገበ

(2) በሙስሊም የተዘገበ

(3) በሙስሊም የተዘገበ

(4) በቡኻሪ የተዘገበ

(5) በሙስሊም የተዘገበ

(6) በሙስሊም የተዘገበ

(7) በአቡ ዳወድ የተዘገበ

(8) በነሳኢ የተዘገበ

(9) በእብን ማጀህ የተዘገበ

የእስራም ተክቢራ

የፋቲሃ ቅራካ

ሩኩቦና ከሩኩቦ ቀና ማለት

ሱጁድና ከሱጁድ ቀና ማለት

በሁለቱ ሱጁዶች መካከል መቀመጥ

ለመጨረሻው ተሸሁድ መቀመጥ

ተስሊም

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

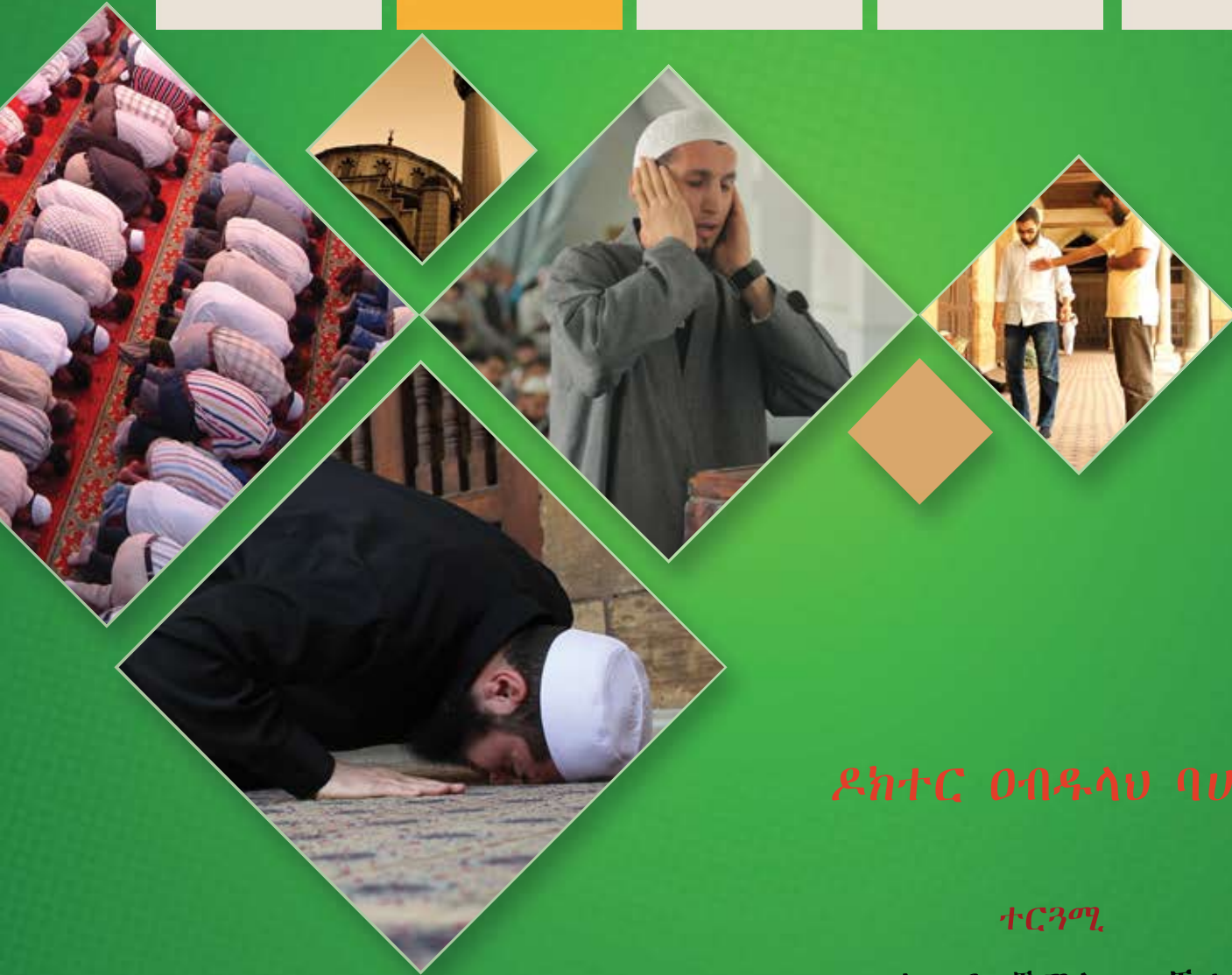
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ሶላትን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

ሶላትን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

1. ተቀምጦ የሰገደ ሰው ሶላት

ሀ- በነፍል ሶላት

ግዴታ ያልሆነ ነፍል (ተጨማሪ) ሶላትን ተቀምጦ የሰገደ ሰው ሶላቱ ትክክለኛ ሲሆን፣ ቆሞ የሰገደው ሰው ግማሽ ምንዳ ያገኝበታል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «ቆሞ ቢሰገድ በላጭ ነው። ተቀምጦ የሰገደ ሰው የቆመ ሰው አጅር ግማሽ አለው። ተኝቶ የሰገደ ሰው ተቀምጦ የሰገደ ሰው ግማሽ ምንዳ አለው።»⁽¹⁾ ምክንያት (ዑዝር) ኖሮት ተቀመቀጠ የሰገደ ከሆነ ግን ሙሉ ምንዳ አለው፤ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «አንድ የአላህ አገልጋይ ቢታመም ወይም መንገደኛ ቢሆን እቤቱ እያለና በጤናማነቱ ይሰራው ከነበረ (ዕባዳ) እኩል ይጻፍለታል።»⁽²⁾ ብለዋልና።

ለ- በግዴታ ሶላት

ቆሞ መስገድ እስከተቻለ ድረስ ተቀምጦ የተሰገደ ሶላት ትክክለኛ አይሆንም።

(1) በቡካሪ የተዘገበ
(2) በቡካሪ የተዘገበ

ማውጫ

ተቀምጦ የሰገደ ሰው ሶላት

ንድያ

ፋቲሐን መቅራት

አሚን ማለት

ኢማሙ ዝም የሚልባቸው ቦታዎች

ያመለጠ የግዴታ ሶላት ሲሰገድና በሱንና ሶላት ድምጽን ከፍ ማድረግ

እጆችን ከፍ ማድረግ

ያመለጠ ረክዓን ማሟላት

እርጋታ (ጡመእኒና)

ምላስን ማላወስ

የሱጁድ አወራረድ

አመልካች ጣትን መቀሰር

2.ንይ'ያ

ንይ'ያን ከሚመለከቱ ብያኔዎች

1. ወደ ሶላት ሲገባ የተያዘውን የመስገድ ቁርጠኛ ውሳኔን (ንይ'ያን) ሶላቱ ውስጥ ከገቡ በኋላ ማቋረጥ አይፈቀድም። በልቡ ሶላቱን ለማቋረጥ የወሰነ ሰው ሶላቱ ይቋረጥበታል። በመሆኑም እንደገና ከመጀመሪያው መጀመር ግዴታ ይሆንበታል።
2. ለነፍል ሶላት ንይ'ያ አድርጎ ከጀመረ በኋላ ሶላቱን ወደ ግዴታ ሶላትነት መለወጥ አይፈቀድም።
3. ለብቻው በነጠላ የግዴታ ሶላት ለመስገድ ንይ'ያ አድርጎ ከጀመረ በኋላ ጀማሪ የሚሰግዱ ሰዎች ከመጡ ንይ'ያውን ወደ ነፍልነት ለውጦ በሁለት ረክዓ መፈጸም ይፈቀድለታል። ከዚያ ሶላቱን በሰላምታ አብቅቶ ከጀማሪው ጋር ይሰግዳል።

3.ፋቲሐን መቅራት

አንድ ሰጋጅ ድምጽ ከፍ ተደርጎ በሚቀራበት ሶላት በጀማሪ መጽሙም ሆኖ እየሰገደ ቢሆን እንኳ ፋቲሐን ለራሱ መቅራት ግዴታ ነው። ዐብዳ ብን አስላምት (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት፡- «የፈጅርን ሶላት የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ተከትለን ስንሰግድ የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ቅራኑው (በመጽሙሞቹ ቅራኑ ምክንያት) ከበደባቸው፤ ሶላቱን ካበቁ በኋላ ከኢማማችሁ ጀርባ ሆናችሁ (ቁርኣን) ትቀራላችሁ መሰል? ሲሉ የአላህ መልእክተኛ ሆይ! አዎ አልናቸው። እሳቸውም صلی الله علیه وسلم የመጽሐፉን የመክፈቻ ምዕራፍ (ፋቲሐን) ብቻ እንጂ አታድርጉ፤ (ፋቲሐን) ያልቀራበት ሰው ሶላት የለውምና።»⁽¹⁾ አሉ ብለዋል።

4.አሚን ማለት

ተአሚን ማለትም አሚን ማለት ለአንድ ሰጋጅ፤ ኢማምም ይሁን መጽሙም፤ ወይም ለብቻው የሚሰግድ፤ በግዴታም ይሁን በነፍል ሶላት፤ ድምጽ ከፍ በሚልበትም ሆነ በማይልበት ግዴታ ነው። ከፍ በሚልበት ከፍ አድርጎ ከፍ በማይልበት ድምጽ ሳያሰማ አሚን ይላል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡- «ኢማሙ አሚን ሲል አሚን በሉ፤ ተአሚኑ ከመላእክ ተአሚን (አሚን ማለት) ጋር የተገጣጠመለት ሰው ያለፈው

ኃጢአቱ ይሰረይለታልና።»⁽²⁾ ብለዋል።

5.ኢማሙ ዝም የሚልባቸው ቦታዎች

1. በመክፈቻው ተክቢራና በፋቲሐ መካከል የመክፈቻውን ዱዓ እን ለመቅራት።
2. በፋቲሐ ቅራኑና በሱራ መካከል ኢማሙ ዝም ስለማለቱ በሱንና የተረጋገጠ ነገር የለም።
3. ቅራኑ ካበቃ በኋላ ከፋቲሐ በፊት ያለው ዝምታ።

6.ያመለጠ የግዴታ ሶላት (ቀዲእ) ሲሰገድና በሱንና ሶላት ድምጽን ከፍ ማድረግ

አንድ ሰው ሶላት ቢያመልጠውና ሰግዶ መክፈል ቢፈልግ ድምጹን ከፍ አድርጎ ይቀራል ወይስ ሳያድርግ? ግምት ውስጥ የሚገባው ሶላቱ እንጂ ተሰግዶ የሚከፈልበት ጊዜው አይደለም። ድምጽ ከፍ የሚደረግበትን ሶላት በቀን ሰግዶ የሚከፍል ቢሆን ድምጹን ከፍ አድርጎ ይቀራል። በነፍል ሶላቶች ላይ ከፍ ስለመደረጉ ማስረጃ ካላቸው እንደ ተራዊሕና ኹሱፍ ካሉት በስተቀር፤ በሌሎቹ ሱንናው ከፍ ሳያደርጉ መቅራት ነው።

7.እጆችን ከፍ ማድረግ

በሚከተሉት ቦታዎች ላይ እጆች ከፍ ይደረጋሉ ፡-

1. በእሕራም ተክቢራ ጊዜ።
2. በፋቲሐ ተክቢራ ጊዜ።
3. ከፋቲሐ ቀና ሲሉ።
4. ከመጀመሪያው ተሸሁድ ተነስቶ ሲቆሙ።

8.ያመለጠ ረክዓን ማሟላት

አንድ ሰጋጅ ከኢማሙ ጋር ደርሶ አብሮት ፋቲሐ ካደረገ ለረክዓው ደርሷል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡- «ለፋቲሐ የደረሰ ሰው ረክዓውን ደርሶበታል።» ብለዋልና።⁽³⁾

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

(3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

9. እርጋታ (ጡመኔኒና)

እርጋታ (ጡመኔኒና) በሁሉም የሶላት ክፍሎች ውስጥ ሶላቱ ያለርሱ ትክክለኛ የማይሆን አንዱ የሶላት ማእዘን ነው። አቡ ሁረይራ (ሬዐ) ባስተላለፉት መሰረት፡- የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} ወደ መስጊድ ሲገቡ አንድ ሰው የገብቶ ሶላት ሰገደና መጥቶ ለአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} ሰላምታ አቀረበ። የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} ሰላምታውን መለሱና ፡- «አልሰገድክምና ተመልሰህ ስገድ» አሉት። ሰውየው ተመልሰና አስቀድሞ ሰግዶት በነበረው ሁኔታ ሰግዶ ወደ አላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} ተመልሶ በመምጣት ሰላምታ አቀረበላቸው። «በአንተ ላይም ሰላም ይሁን» አሉትና ፡- «አልሰገድክምና ተመልሰህ ስገድ» አሉት። ሦስት ጊዜ ያንኑ ሲደጋግሙበት ሰውየው «እርስዎን በእውነት በላክዎት አላህ እምላለሁ ከዚህ በላይ አላውቅምና አስተምሩኝ» አላቸው። እሳቸውም ፡- «ለሶላት ስትቆም አልጎሁ አክበር» በል፤ ከዚያም የምታውቀውን ያህል ቁርኣን ቅራ፤ ከዚያም ለሩኩዕ ከወገብህ ጎንበስ በልና ሩኩዕ ላይ እርጋ፤ ከዚያም ቀጥ ብለህ እስክትቆም ድረስ ቀና በል፤ ከዚያም ሱጁድ ወርደህ በሱጁዱ ላይ እርጋ፤ ከዚያም ተረጋግተህ እስክትቀመጥ ድረስ ቀና በል፤ በሶላትህ በሙሉ ይህንኑ አድርግ።»⁽¹⁾ አሉት ብለዋል።

10. ምላስን ማላወስ

ቁርኣን ሲቀራ፤ ተክቢራና ዝክሮች ሲደረጉ በልብ ብቻ መቅራት በቂ አይደለም። በአንደበትም መናገር የግድ ነው። አነስተኛው ሲቀራ ምላስና ከንፈሮችን ማላወስ ነው።

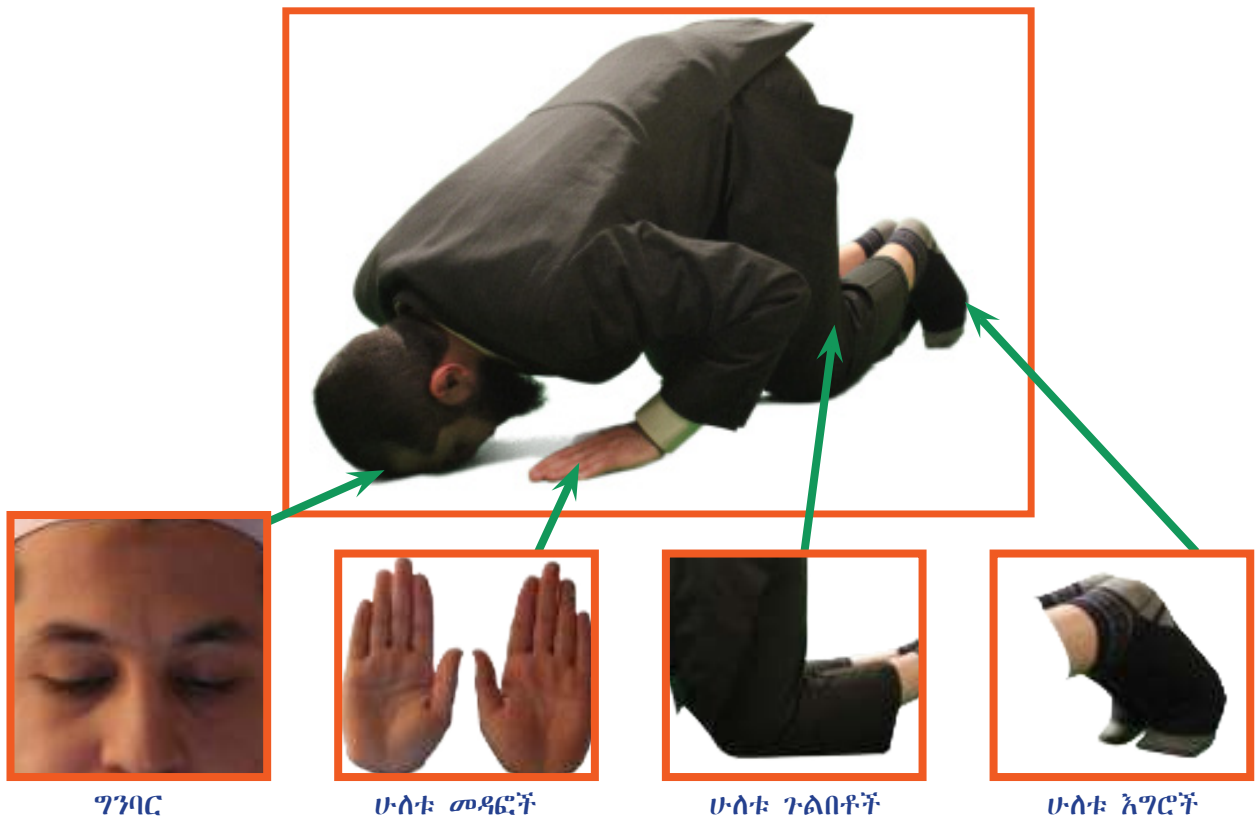
(1) በቡኻሪ የተዘገበ

11. የሱጽድ አወራረድ

ሱጽድ የሚወረደው በሰባት አካላት ነው። ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «አንድ የአላህ አገልጋይ ሱጽድ ሲያደርግ ከርሱ ጋር ሰባት አካላት ሱጽድ ይወርዳሉ ፡- ፊቱ፣ ሁለት መዳፎች፣ ሁለት ጉልበቶችና ሁለት እግሮች።»⁽¹⁾

(1) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

ግንባር

ሁለቱ መዳፎች

ሁለቱ ጉልበቶች

ሁለቱ እግሮች

12. አመልካች ጣትን መቀሰር

ሱንናው በተሸሁድ ጊዜ አመልካች ጣትን መቀሰር ነው። ዋሕል ብን ሐጅር (ረዕ) ባስተላለፉት ሐዲስ «ከዚያም ጣታቸውን ቀና አደረጉና ሲያንቀሳቅሱት ዱዓኦ ሲያደርጉበት አየሁ።»⁽¹⁾ የሚል ተመልክቷል።

(1) በነሳኢ የተዘገበ

ተገቢ አይደለም

- ንይ'ያን በአንደበት መናገርና ከእሱም ተክቢራ ጋር ማቆራኘት ግዴታ ነው ማለት።

- «ረብ'በና ወለከል ሐምዱ» ሲሉ «ወሽሽክር» የሚል ቃል መጨመር፡
፡ ይህ ጭማሪ ከአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم መተላለፉ አልተረጋገጠም።

- «ሰይ'ድና» የሚል ተጨማሪ ቃል በተሸሁድ ወይም ሶላት ውስጥ በነቢዩ صلی الله علیه وسلم ላይ ሶላት ስናወርድ መጨመር።

- በሰላምታ ጊዜ በቀኝ እጅ ወደ ቀኝ፣ በግራው ወደ ግራ ማመልከት።

- የሰጋጆች ከሰላምታ በኋላ እርስ በርስ መጨባበጥ፣ አንዱ «ሐረመን» ሲል ሌላው «ጀምዐን» ማለትና የመሳሰለው።

- አንዳንዶች የሚያደርጉትና አንዱ አየት አልኩርሲ ቀርቶ ሱብሐነል'ሷህ ሲል ሌሎች ሱብሐነል'ሷህ . . . ማለትን የመሳሰለ ሁሉ።

- ከዱዓእና ከዝክር በኋላ ፊትን ማበስ።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

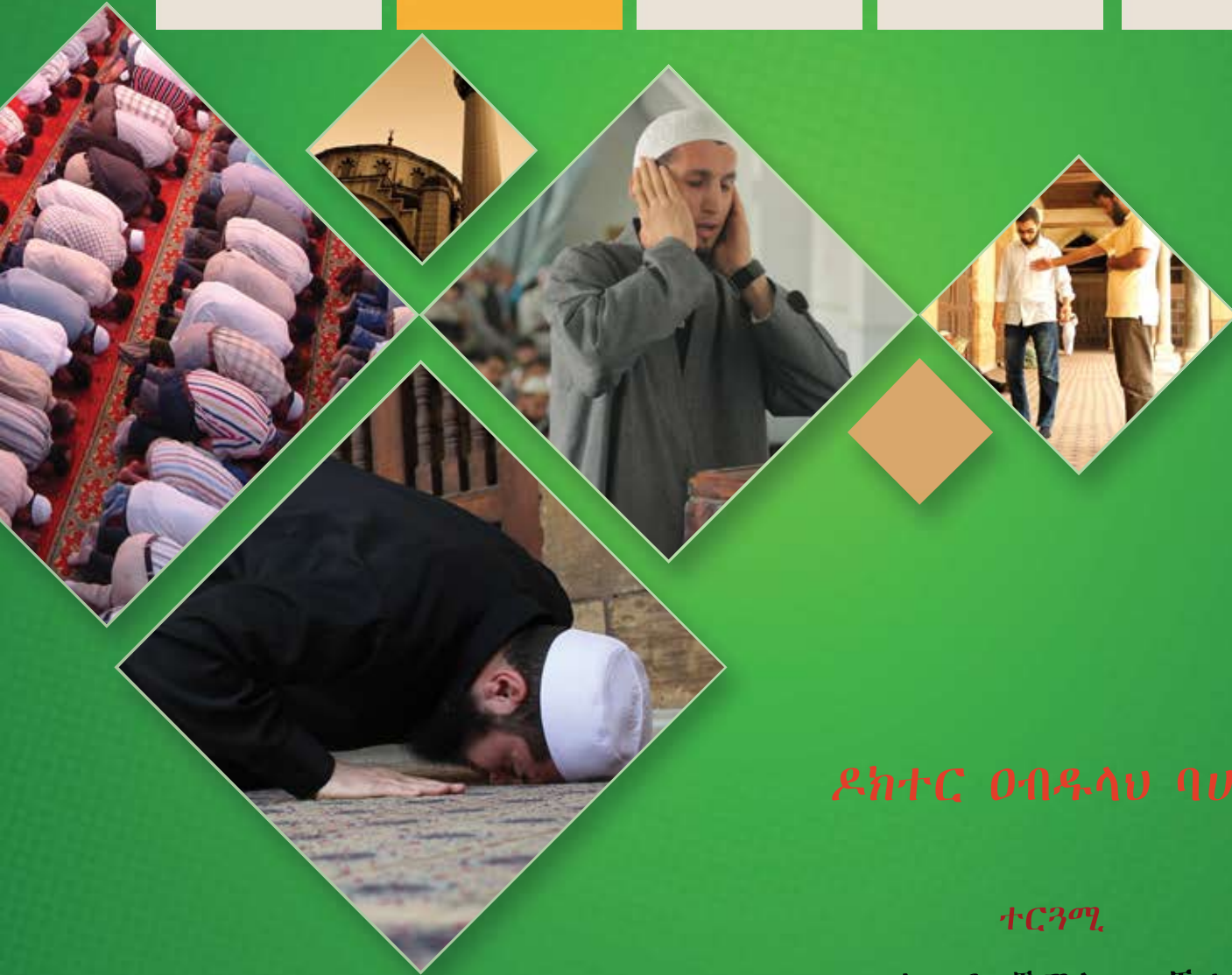
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የሶላት ማእዘናት ግዴታዎችና ሉንናዎች

የሶላት ማእዘናት ግዴታዎችና ሱንናዎች

አንደኛ - የሶላት ማእዘናት (አርካን)

የሶላት ማእዘናት

ሶላትን የሚመስርቱ ለማድረግ ያለመቻል ሁኔታ ብቻ ሲቀር በምንም ሁኔታ ሊተው የማይችሉ በማወቅም ሆነ በመዘንጋት ውድቅ የማይሆኑ የሶላት መሰረታዊ ክፍሎች ናቸው።

1. ንይ'ያህ ማድረግ።
2. በግዴታ ሶላት አቅም እስካለ ድረስ መቆም።
3. የእሽራም ተክቢራ።
4. ፋቲሐን መቅራት።
5. ሩኩባ።
6. ከሩኩባ ቀና ብሎ መቆም (እዕትዳል)።
7. በሰባቱ አካላት ሱጁድ መውረድ።
8. በሁለቱ ሱጁዶች መካከል መቀመጥ።
9. ለመጨረሻው ተሸሁድ መቀመጥ።
10. የመጨረሻውን ተሸሁድ መቅራት።
11. በመጨረሻው ተሸሁድ በነቢዩ ﷺ ላይ ሶላት ማውረድ።
12. ሰላምታ (ተስሊም)።
13. በሁሉም ማእዘናት ውስጥ የእርጋታ (ጡመእኒና) መኖር።
14. የማእዘናቱን ቅደም ተከተል መጠበቅ።

ማወጫ

የሶላት ማእዘናት

የሶላት ግዴታዎች

የሶላት ሱንናዎች

አንደበታዊ ሱንናዎች

ተግባራዊ ሱንናዎች

ከሶላት ማእዘናት ውስጥ አንዱን ማእዘን የተወሰደ ምን ያደርጋል ?

1. ሆን ብሎ የተወሰደ ሶላቱ ተበላሽቷልና

መልሶ መስገድ ይኖርበታል።

2. ረስቶ የተወሰደ ሁኔታው ከሚከተሉት ውስጥ አንዱ ከመሆን አይዘልም፡-

ሀ- ማእዘኑን የተወመሆኑን እስከ ቀጣዩ ረክዓ ተመሳሳይ ማእዘን ቦታ ድረስ አለማስታወስ። በዚህ ሁኔታ ሩክኑን የተወበት ይህ ረክዓ አይቆጠርም። ቀጣዩን ረክዓ የተሳሳተበት ረክዓ አድርጎ በመጨረሻ ላይ የመሳሳት ሱጁድ ያደርጋል።

ምሳሌ፡- አንድ ሰጋጅ በሁለተኛው ረክዓ ፋቲሐ መቅራት ሲጀመር በመጀመሪያው ረክዓ ረስቶ ፋቲሐ ያልቀራ መሆኑን ያስታውሳል። ስለዚህም ፋቲሐ ያልተቀራበትን ረክዓ ሰርዞ ሁለተኛውን ረክዓ የመጀመሪያው ረክዓ ያደርጋል ማለት ነው።

ለ- ወደ ሁለተኛ ረክዓ ቦታው ከመድረሱ በፊት አንዱን ማእዘን መርሳቱን የሚያስታውስበት ሁኔታ። በዚህ ሁኔታ እንዳስታወሰ ወዲያውኑ ተመልሶ ማእዘኑን ማከናወን ይኖርበታል።

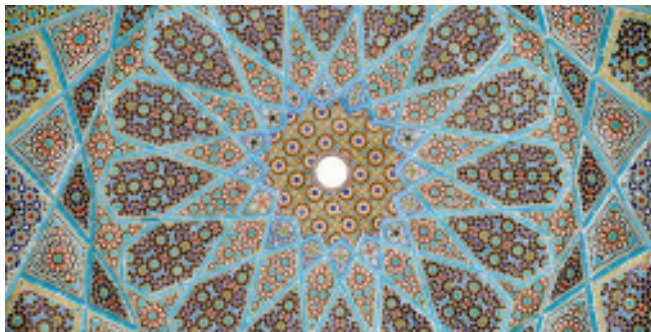
ምሳሌ፡- ቅራከውን ካበቃ በኋላ ሩኩዕን ረስቶ ሱጁድ የወረደና ሱጁድ ላይ ሆኖ ሩኩዕ መርሳቱን ያስታወሰ ሰው ነው። በዚህ ሁኔታ ተነስቶ በመቆም ሩኩዕ ያደርግና ሶላቱን ይቀጥላል።

ሁለተኛ - የሶላት ግዴታዎች (ዋጅባት)

የሶላት ግዴታዎች

በመርሳት ሱጁድ የሚካካስና ከተረሳ የሚቀር።

1. በሶላት ክፍሎች መካከል የሚደረጉ የመሸጋገሪያ ተክቢራዎች።
2. ሩኩዕ ላይ «ሱብሓን ረብ'ቢያል ዐዚም» ማለት።
3. «ስምዐል'ሷሁ ልመንሐምደህ» ማለት። ለኢማምና ለብቻው ለሚሰግድ ሰው። ለመጀመሩም የተደነገገ አይደለም።
4. ከሩኩዕ ቀና ሲባል «ረብ'ቢና ወለክል ሐምዱ» ማለት።
5. ሱጁድ ውስጥ «ሱብሓን ረብ'ቢያል አዕላ» ማለት።
6. በሁለቱ ሱጁዶች መካከል «ረብ'ቢ እግፍርሊ» ማለት።
7. ለመጀመሪያው ተሸሁድ መቀመጥ።
8. የመጀመሪያው ተሸሁድ።

ሶላት

ከሶላት ዋጅቦች ውስጥ አንዱን ዋጅብ የተወ ሰው ምን ያደርጋል?

1. ሆን ብሎ የተወ ሰው ሶላቱ ስለሚበላሽ መድገም ግዴታ ይሆንበታል።

2. ረስቶት የተወው ሰው ሶላቱ ትክክለኛ ሲሆን፣ በመጨረሻ ሁለት የማካካሻ ሱጁ ይወርዳል።

ሦስተኛ - የሶላት ሱንናዎች

ከሶላት ሽርጥ፣ ከማእዘናቱና ከግዴታዎቹ ውጭ ያሉና በሶላት አስጋገድ ውስጥ የተጠቀሱ ነገሮች ሁሉ የሶላት ሱንናዎች ናቸው። ቢተው በሶላቱ ትክክለኛነት ላይ የሚያሳድሩት ተጽእኖ የለም። በመተውም የማካካሻ ሱጁ ማድረግ ግዴታ አይሆንም።

የሶላት ሱንናዎች ሁለት ዓይነት ሲሆኑ በቁጥርም ብዙ ናቸው። ከነዚህም መካከል የሚከተሉትን እናገኛለን ፡-

አንደኛ - አንደበታዊ ሱንናዎች

1. የመክፈቻው ዱዓ እጅ ፡- ይህ ከፋቲሐ በፊት የሚቀራው ዱዓ እጅ ነው።

2. ተዐው'ዉዝ ፡- «አዑዙ ብል'ላሂ ምነሽሽይጣንር'ረጂም» ማለት።

3. በስመላህ ፡- «ብስምል'ላህር'ረሕማንር'ረሒም» ማለት።

4. በሩኩዕና በሱጁ ውስጥ ከአንድ ጊዜ በላይ ተስቢሕ ማለት።

5. በሁለቱ ሱጁዎች መካከል ከአንድ ጊዜ በላይ «ረብ'ብ እግፍርሊ» ማለት።

6- ከሩኩዕ ቀና ካሉ በኋላ «ረብ'በና ወለከል ሐምዱ» በሚለው ላይ የሚጨመር ዝክር።

የእፍትራሽ አቀማመጥ

7. ከፋቲሐ በኋላ የሚቀራ ተጨማሪ ቁርአን።

ሦስተኛ - ተግባራዊ ሱንናዎች

ተግባራዊ ሱንናዎች ብዙ ሲሆኑ የሚከተሉት ከፊሎቹ ናቸው ፡-

1. ከእሕራም ተክቢራ ጋር፣ ናኩስ ሲወርዱ፣ ካራኩስ ቀና ሲሉ፣ ለሦስተኛ ረክዓ ለመቆም ሲነሱ ሁለት እጆችን ከፍ ማድረግ።
2. ካራኩስ በፊትና በኋላም በሚቆሙበት ጊዜ ቀኝ እጅን በግራው ላይ ማድረግ።
3. የሱጁድ ቦታን መመልከት።
4. በሱጁድ ላይ ሁለት እጆችን ከሆድና ከጎድን ማራራቅ።
5. እፍትራሽ ማለትም ግራው ላይ ተቀምጦ ጣቶቹን ወደ ቅብላ በማድረግ ቀኙን ተረከዝ ማቆም። ይህ አቀማመጥ ከሁለት ረክዓ በሚበልጡ ሶላቶች የመጨረሻው ተሽሁድ ብቻ ሲቀር በሁሉም ሶላቶች ውስጥ ሱንና ነው።
6. ተወርሩክ ማለትም መቀመጫን ከመሬት አድርጎ በመቀመጥ የግራ እግርን በቀኝ በኩል አውጥቶ መሬት ላይ በማስተኛት ቀኝ ተረከዝን ማቆም። ይህ አቀማመጥ ከሁለት ረክዓ ለሚበልጡ ሶላቶች በመጨረሻው ተሽሁድ ሱንና ነው።

የተወርሩክ አቀማመጥ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

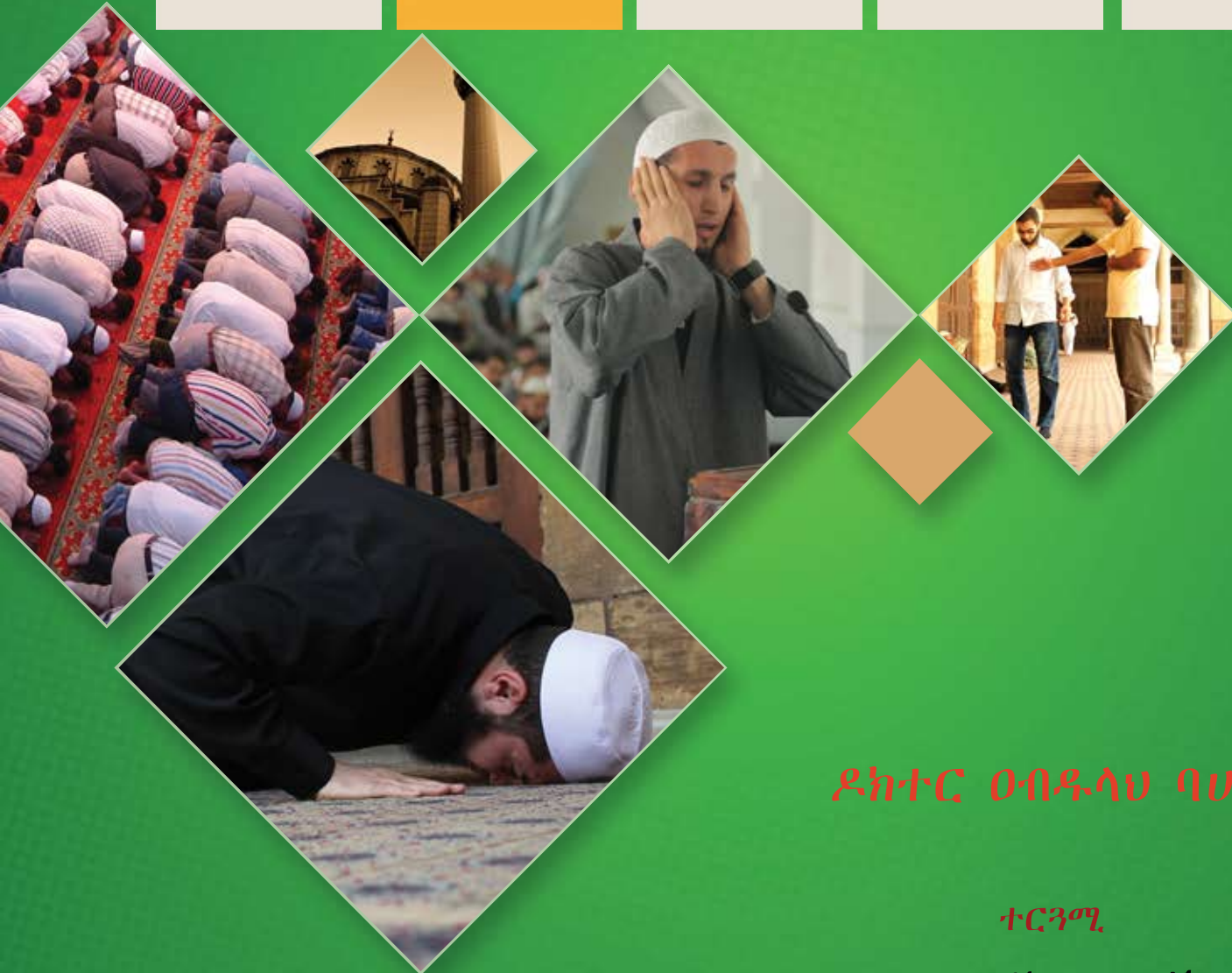
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

በሶላት ውስጥ የተፈቀዱ የተጠሉና ሶላትን የሚያበላሹ ነገሮች

9

በሶላት ውስጥ የተፈቀዱ የተጠሉና ሶላትን የሚያበላሹ ነገሮች

አንደኛ - በሶላት ውስጥ የሚፈቀዱ ነገሮች

1. ከቅብላ ፊትን ካለማዞር ግዴታ ጋር የሆነ ችግር ሲያጋጥም በቅብላ በኩል ያለውን በር መክፈትን ለመሳሰለ ነገር መራመድ።
2. ሶላት ውስጥ ሕጻናትን መሸከም።
3. ሶላት ውስጥ እባብና ጊንጥን መግደል።
4. የሆነ ጉዳይ ሲያጋጥም አንገትን ማዞር።
5. ሶላት ውስጥ ማልቀስ።
6. ለወንዶች «ሰብሐካይላህ» ማለት፣ ለሴቶች ማጨብጨብ።
7. ኢማሙ ሲሳሳት ማረም።
8. ሶላት ውስጥ ለሌለው ሰው ሰላምታ በእጅ ምልክት ምላሽ መስጠት (የመዳፍ የውስጥ ክፍል ወደ መሬት የውጭውን ክፍል ወደ ላይ በማድረግ)።
9. የሆነ ጉዳይ ሲያጋጥም ግልጽና አስረጅ የሆነ ምልክት መስጠት።
10. ይህን የሚጠይቅ ነገር ካየ አላህን ማመስገን።
11. ሶላት ውስጥ ምራቅና አክታን በግራ በኩል መትፋት።
12. ከሰጋጅ ፊት አቋርጦ የሚያልፍን ሰው ማገድ።

ሁለተኛ - በሶላት ውስጥ የሚጠሉ ነገሮች

1. በተበታተነ ሃሳብ፣ ክራሱ ጋር ወይም ከፊት ለፊቱ ከሶላት የሚወሰው ሰው ነገር እያለ ወደ ሶላት መግባት። በሽንት፣ በዓይን ምድር ወይም በአየር ሆዱ እየተወጠረ መስገድ። በጣም እየራበውና

ማ ው ጫ

በሶላት ውስጥ የሚፈቀዱ ነገሮች

በሶላት ውስጥ የሚጠሉ ነገሮች

ሶላትን የሚያበላሹ ነገሮች

እየጠማው፣ የሚያስጎምጅ ምግብ ቀርቦ እያለ ወይም ከሶላቱ ትኩረቱን የሚሻማ ነገር እየተመለከተ መስገድ፡

2. ትርጉም የለሽ እንቅስቃሴ ማድረግ፣ ማለትም ኸሹዕና እርጋታን የሚጻረር ሁኔታ ሶላት ውስጥ መፈጸም። ያለ ምክንያት መንቀሳቀስ፣ ጸምን፣ ልብስና የራስ መሸፈኛን፣ የእጅ ሰዓትን መነካካት፣ ጣቶችን ያዝ ለቀቅ ማድረግና ማቆላለፍን የመሳሰሉ ነገሮችን መፈጸም።
3. ያለ ምክንያት ሶላት ውስጥ ፊትን ማዞር። ይህም ሙሉ በሙሉ አካልን ከቅብላ ካለማዞር ግዴታ ጋር ሲሆን፣ ይህን ማድረግ ሶላት ያበላሻል።
4. ሶላት ውስጥ ወገብን መያዝ፣ ይህ የአይሁድ ሥራ ነው።
5. ሶላት ውስጥ አፍና አፍንጫን መሸፈን።
6. ልብስን እጅጌንና የመሳሰሉትን መሰብሰብና ማጠፍ።
7. ለወንዶች ጸጉርን ሰብስቦ ወደ ኋላ መጎንጎን፣ በዚህም እጁን የፍጥኝ የታሰረ ይመስል

2. ሆን ብሎ አንድን የሶላት ሩክን ወይም ዋጅብ መተው።
3. ከሶላት ተግባራት ውጭ የሆነ መሄድና ብዙ እንቅስቃሴ ማድረግን የመሳሰለ ምክንያት የሌለው ብዙ ሥራ መስራት።
4. መሳቅና መንሰቅሰቅ።
5. ሆን ብሎ መናገር።
6. ሆን ብሎ መብላትና መጠጣት።
7. አንድ ረክዓ ወይም ማእዘን ሆን ብሎ መጨመር።
8. ሆን ብሎ ከኢማሙ አስቀድሞ ሰላምታ ማለት።

8. ወደ ቅብላ አቅጣጫ ወይም በስተቀኝ መትፋት።
9. ወደ ሰማይ አንጋጦ ማየት።
10. ያለ ምክንት ዓይኖችን መጨፈን።
11. በሱጁድ ጊዜ ሁለቱን ክንዶች መሬት ላይ ማሳረፍ።

ሦስተኛ - ሶላትን የሚያበላሹ ነገሮች

1. ከሶላት ቅድመ ሁኔታዎች (ሸርጦች) ውስጥ አንዱን የሚጸረር፣ጠሃራን የሚያበላሽ ነገር መከሰትን፣ወይም ሆን ብሎ ሐፍረተ ገላ መግለጥን፣በሙሉ ሰውነት ከቅብላ መዞርንና ንድያ ማቋረጥን የመሳሰለ ሁኔታ መፈጠር።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

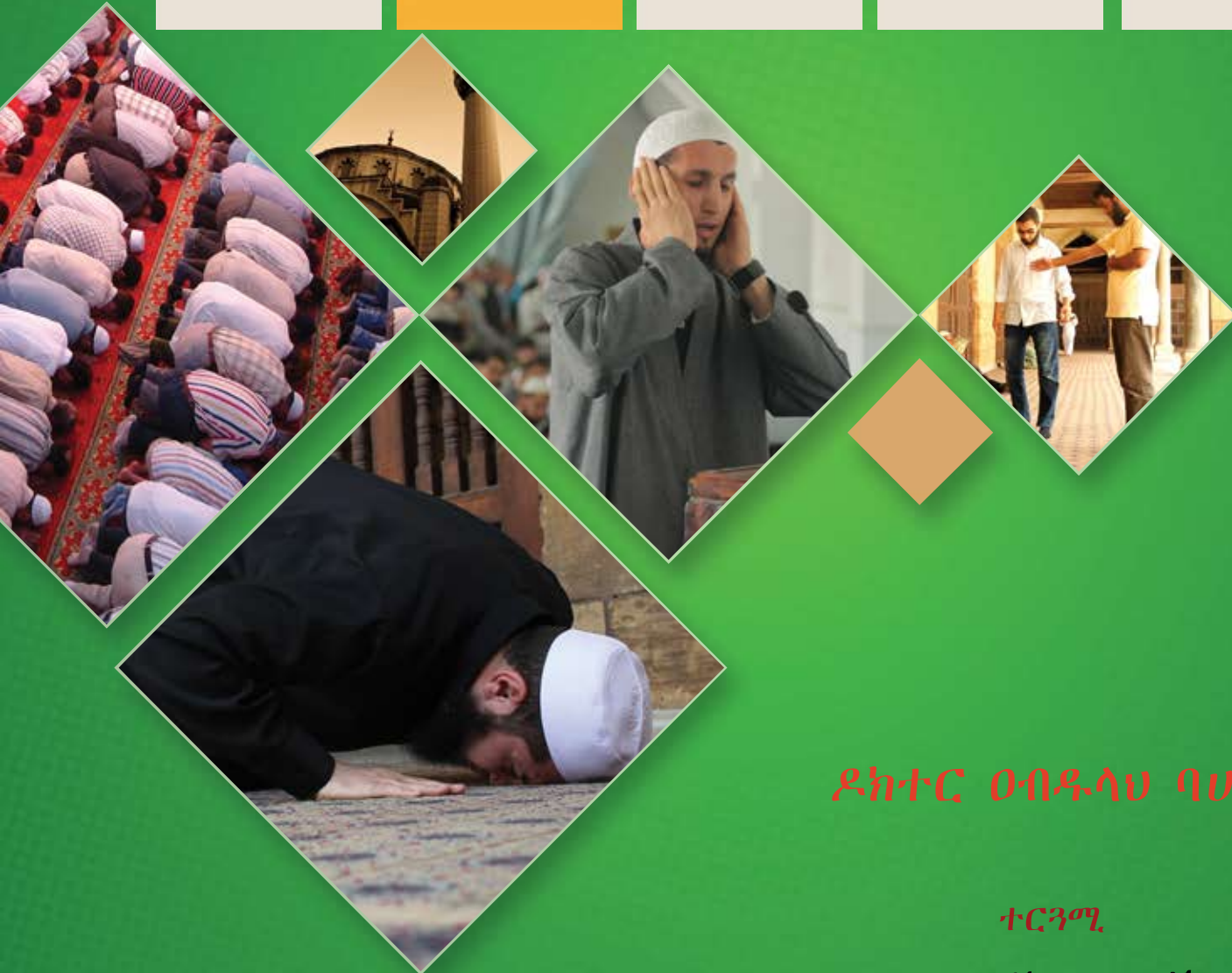
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

የመርሳት የሹክርና የትላዋ ሉጁድ

የመርሳት የሹክርና የትላዋ ሱጁድ

ማውጫ

የመርሳት ሱጁድ

የሱጁድ አስገባህው ትርጓሜ

የመርሳት ሱጁድ ምክንያቶች

የመርሳት ሱጁድ አደራረግ

የምስጋና (ሹክር) ሱጁድ

የምስጋና ሱጁድ ትርጓሜ

የምስጋና ሱጁድ አደራረግ

የትላዋ ሱጁድ

የትላዋ ሱጁድ ትርጓሜ

የትላዋ ሱጁድ አደራረግ

የትላዋ ሱጁድ የሚደረግባቸው የቁርአን አንቀጾች

አንደኛ - የመርሳት ሱጁድ

የመርሳት ሱጁድ

በመርሳት ምክንያት ሶላቱ ውስጥ የተከሰተውን ጉድለት ለማካካስ ሰጋጁ የሚያደርጋቸው ሁለት ሱጁዶች ናቸው።

የመርሳት ሱጁድ ምክንያቶች

የመርሳት ሱጁድ ምክንያቶች ሦስት ናቸው ፡- ጥርጣሬ፣ ጭማሬና ጉድለት

1. ጥርጣሬ

ሶላትን በተመለከተ ጥርጣሬ በሁለት ይከፈላል ፡-

ጥርጣሬ

ከሁለት ነገሮች መካከል የትኛው ይሆን የተከሰተው ብሎ ማመንታት ነው።

1. ሶላቱ ካበቃ በኋላ የሚሆን ጥርጣሬ

ለዚህ ዓይነቱ ጥርጣሬ ትኩረት አይሰጥም።

ምሳሌው ፡- አንድ ሰው ከፈጅሮ ሶላት በኋላ ሁለት ረክዓ ነው ወይስ ሦስት ነው? ብሎ መጠራጠር ነው። ፡ እርግጠኛ ሆኖ በተረጋገጠለት ነገር ከመስራት ውጭ ለዚህ ጥርጣሬ ግምት አይሰጥም።

2. ሶላቱ ውስጥ እያሉ የሚፈጠር ጥርጣሬ

ይህ ጥርጣሬ ከሁለት ሁኔታዎች አንዱ ነው ፡-

ሀ- ከሁለት ነገሮች ውስጥ አንዱን አመዛኝ ሆኖ ማግኘት

በዚህ ሁኔታ አመዛኝ ሆኖ በተገኘው መሰረት በመፈጸም ከሰላምታ በኋላ የማካካሻ ሱጁድ ይወርዳል።

ምሳሌው ፡- አንድ ሰጋጅ ዙህር በመስገድ ላይ እያለ ሁለተኛው ረክዓ ነው ወይስ ሦስተኛው ነው? ብሎ ተጠራጥሮ ሦስት ነው የሚለውን አመዛኝ ሆኖ አገኘው። በዚህ ሁኔታ ሦስት ነው ብሎ ሶላቱን ያሟላና ከሰላምታ በኋላ የማካካሻ ሱጁድ ይወርዳል።

ለዚህ ማስረጃው የሚከተለው የነቢዩ ﷺ ቃል ነው ፡- «አንዳችሁ በሶላቱ ከተጠራጠረ ትክክለኛውን ለማወቅ ጥረት ያድርግ፤ ከዚያም ሰላምታ ይበልና ሁለት ሱጁድ ይውረድ።»⁽¹⁾

(1) በእብን ሒባን የተዘገበ

ለ- ከሁለት አንዱም አመዛኝ ሆኖ አለመገኘት

በዚህ ሁኔታ በአነስተኛው ቁጥር ላይ ተሞርክዞ ሶላቱን በማጠናቀቅ የመርሳት ሱጁድ ይወርዳል፡፡

ምሳሌው ፡- አንድ ሰጋጅ ዙህር በመስገድ ላይ እያለ ሁለተኛው ረክዓ ነው ወይስ ሦስተኛው ነው ብሎ ተጠራጥሮ ሁለቱም አመዛኝ ሳይሆኑ ይቀራሉ፡፡ በዚህ ሁኔታ በአነስተኛው ቁጥር ላይ ተመስርቶ ሶላቱን ያሟላና ከሰላምታ በፊት የማካካሻ ሱጁድ ይወርዳል፡፡

ለዚህ ማስረጃው የሚከተለው የነቢዩ ﷺ ቃል ነው፡- «አንዳችሁ በሶላቱ ከተጠራጠረና ሶስት ይሆን አራት ስንት እንደ ሰገደ ካላወቀ፣ ጥርጣሬውን ወደ ጎን ያድርግ፤ አመዛኝ ሆኖ ባገኘው ላይ ይመስርት፤ ከዚያ ከሰላምታ በፊት ሁለት ሱጁድ ያድርግ፡፡»⁽¹⁾

(1) በሙስሊም የተዘገበ

የመርሳት ሱጁድ ይወርዳል

ስላምታ ይላል

2. ጭማሪ

ይህ ስጋጁ በሶላቱ ውስጥ ሩኩዕ ወይም ሱጁድ፣ . . ወዘተ. የመጨመር ሁኔታ ነው። ጭማሪው ከሚከተሉት ሁለት ሁኔታዎች አንዱ ከመሆን አያልፍም ፡-

ሀ- ስጋጁ በማድረግ ላይ እያለ ጭማሪውን የሚያስታውስበት ሁኔታ።

ይህ ከሆነ ከድርጊቱ መታቀብ ግዴታ ይሆንበታል። ከዚያ ሶላቱን ያሟላና ከስላምታ በኋላ የማካካሻ ሱጁድ ይወርዳል።

ምሳሌው ፡- አንድ ስጋጅ ዙህር በመስገድ ላይ እያለ አምስተኛ ረክዓ ለመስገድ ተነስቶ ከቆመ በኋላ ጭማሪ መሆኑን ያስታውሳል። በዚህ ሁኔታ ወዲያውኑ ተመልሶ በመቀመጥ ሶላቱን ማጠናቀቅ ይኖርበታል። ከስላምታ በኋላ የመርሳት ሱጁድ ይወርዳል።

ለ- ስጋጁ በመጨመር ላይ እያለ ጭማሪውን የሚያስታውስበት ሁኔታ።

በዚህ ሁኔታ ሶላቱን ያሟላና ከስላምታ በኋላ የማካካሻ ሱጁድ ያደርጋል። ለዚህ ማስረጃው ከእብን መስዑድ (ረዕ) የተላለፈው የሚከተለው ሐዲስ ነው ፡- «ነቢዩ ﷺ ዙህርን አምስት ረክዓ ሰገዱና ፡በሶላቱ ጭማሪ ተደረገ ወይ?» ተብለው ተጠየቁ። ምን ተደረገ? ሲሉ «አምስት ነው የሰገዱት» ተባሉና ከስላምታ በኋላ ሁለት ሱጁድ ወረዱ።»⁽¹⁾

3. ጉድለት

ይህ ስጋጁ ከሶላት ማእዘናት ወይም ከግዴታዎቹ አንዱን ማእዘን ወይም አንዱን ግዴታ የማንደል ሁኔታ ነው።

1. የማእዘን ጉድለት

ይህ ማእዘን የእሕራም ተክቢራ ከሆነ ሶላቱ ውድቅ ነው፣ ሶላቱ ከነአካቴው አልተመሰረተምና። ጉድለቱ

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ከእሱም ተክቢራ ውጭ ካሉት ማእዘናት አንዱ ከሆነ ሁኔታው ከሚከተሉት ሁለት ሁኔታዎች አንዱ ከመሆን አይዘልም :-

ሀ- ሰጋጁ በቀጣዩ ረክዓ ላይ በተረሳው ማእዘን ላይ ከደረሰ በኋላ ያስታወሰ መሆን።

ሁኔታው ይህ ከሆነ ማእዘኑ የጎደለበትን ረክዓ ውድቅ አድርጎ በቀጣዩ ረክዓ ይተክዋል።

ምሳሌው :- አንድ ሰጋጅ በመጀመሪያው ረክዓ ሩኩሶ ረስቶ በሁለተኛው ረክዓ ሩኩሶ ላይ መርሳቱን ያስታውሳል። በዚህ ሁኔታ አሁን ያለበትን ረክዓ የመጀመሪያው ረክዓ አድርጎ በመውሰድ የበፊተኛውን ረክዓ ውድቅ አድርጎ ሶላቱን ያሟላል፤ ከሰላምታ በኋላ የማካካሻ ሱጽድ ይወርዳል።

ሰላምታ ይላል

የመርሳት ሱጽድ ይወርዳል

ለ- ሰጋጁ በቀጣዩ ረክዓ ላይ በተረሳው ማእዘን ላይ ከመድረሱ በፊት ያስታወሰ መሆን።

እዚህ ላይ ወደ ተተወው ማእዘን ተመልሶ በማከናወን ሶላቱን ያሟላና ከሰላምታ በኋላ የመርሳት ሱጽድ ይወርዳል።

ምሳሌው :- በመጀመሪያው ረክዓ ላይ ሁለተኛውን ሱጽድና ከርሱ በፊት ያለውን መቀመጥ ረስቶ ከሁለተኛው ረክዓ ሩኩሶ ቀና ካለ በኋላ ያስታወሰ ሰው ነው። በዚህ ሁኔታ ተመልሶ በመቀመጥ ሱጽድ ይወርድና ሶላቱን በማሟላት ከሰላምታ በኋላ የማካካሻ ሱጽድ ይወርዳል።

2. የዋጅብ ጉድለት

አንድ ሰጋጅ ከሶላት ዋጅቦች ውስጥ አንዱን ዋጅብ ከረሳ ሁኔታው ከሚከተሉት ሦስት ሁኔታዎች አንዱ ከመሆን አያልፍም :-

ሀ- የተረሳውን ዋጅብ ቦታ ለቆ ወደ ሌላ ሳይተላለፍ ያስታወሰው መሆን።

በዚህ ሁኔታ ዋጅቡን መፈጸም ነው፤ ሌላ ነገር አይኖርበትም።

ለ- ሰጋጁ በሶላቱ ውስጥ የተረሳውን ዋጅብ ቦታ ለቆ ወደ ሌላ ከተላለፈ በኋላ ወደ ቀጣዩ ማእዘን ከመድረሱ በፊት ያስታወሰው መሆን።

በዚህ ሁኔታ ወደ ተወው ተመልሶ በመፈጸም ሶላቱን ያሟላና ከሰላምታ በኋላ የመርሳት ሱጽድ ይወርዳል።

ሐ- ወደ ቀጣዩ ማእዘን ከደረሰ በኋላ ያስታወሰው መሆን።

እዚህ ላይ ሶላቱን ይቀጥላል፤ ወደዚያ ተመልሶ አይሄድም። ከሰላምታ በፊት የማካካሻ ሱጽድ ይወርዳል።

ምሳሌው :- በሁለተኛው ረክዓ ከሁለተኛው ሱጽድ ተሸሁድን ረስቶ ለሦስተኛው ረክዓ ተነስቶ ቀጥ ብሎ ከመቆሙ በፊት መርሳቱን ያስታወሰ ሰጋጅ ነው። ይህ ለተሸሁድ ተቀምጦ ሶላቱን ያሟላል፤ ማካካሻ የለበትም።

ተነስቶ ከቆመ በኋላና ቀጥ ብሎ ሙሉ በሙሉ ከመረጋጋቱ በፊት ካስታወሰ ለተሸሁድ ተመልሶ ይቀመጥና ሶላቱን ያሟላል፤ ከሰላምታ በኋላ የማካካሻ ሱጽድ ይወርዳል። ሙሉ በሙሉ ተረጋግቶ ከቆመ በኋላ ካስታወሰ ግን ተመልሶ አይቀመጥም። ሶላቱን ያሟላና ከሰላምታ በፊት የመርሳት ሱጽድ ይወርዳል።

ለዚህ ማስረጃው ከፀብዱላህ ብን ቡሐይና (ረዐ) የተላለፈው የሚከተለው ሐዲስ ነው፡- «**يُنْبَغِي عَلَى الْفَاعِلِ أَنْ يَتَوَضَّعَ لِلرُّكُوعِ فِي الْمَوَاقِفِ الَّتِي يَتَوَضَّعُ فِيهَا لِلرُّكُوعِ**»
ሁሉን ረክዓዎች ሳይቀመጡ ተነስተው ቆሙ፤ ሰውም አብሯቸው ተነስቶ ቆሙ። ሶላቱ ሲያበቃ ሰው ሰላምታ ይላሉ ብሎ ሲጠብቅ አልላሁ አክበር

https://www.al-feqh.com/am

ሶላት

ብለው ሁለት ሱጁድ ወረዳና ሰላምታ አሉ፡፡⁽¹⁾ ካለፈው የምንረዳው የመርሳት ሱጁድ ከሰላምታ በፊትና ከሰላምታ በኋላም የሚደረግ መሆኑን ነው፡፡

የመርሳት ሱጁድ ቦታ

ከሰላምታ በኋላ

ሀ- ጭማሪ ሲደረግ
ለ- ከሁለት ጥርጣሬዎች አንዱ አመዛኝ ሆኖ ሲገኝ
ሐ- አንድ ሩክን ጎድሎ ሰጋጁ በቀጣዩ ረክዓ ላይ በተረሳው ማእዘን ላይ ከመድረሱ በፊት በሚያስታውስበት ጊዜ
መ- አንድ ዋጅብ መጉደሉን ሰጋጁ የዋጅቡን ቦታ ከለቀቀ በኋላ ወደ ቀጣዩ ማእዘን ከመድረሱ በፊት በሚያስታውስበት ጊዜ

ከሰላምታ በፊት

ሀ- ሰጋጁ አንድ ዋጅብ አጉዳሎ ወደ ቀጣዩ ማእዘን ሲደርስ ያስታውሰው መሆን
ለ- ከሁለት ጥርጣሬዎች አንዱንም አመዛኝ ማድረግ ሳይቻል ሲቀር

የመርሳት ሱጁድ አደራረግ

የመርሳት ሱጁድ (ሱጁድ አስ'ሰህው) ከመደበኛው የሶላት ሱጁድ ጋር አንድ ነው፡ ሲወርዱና ቀና ሲሉም ተክቢራ ይደረግበታል፡ በሱጁዱ ውስጥና በሁለቱ ሱጁዶች መካከል የሚደረገው ዝክርም አንድ ዓይነት ነው፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አንድ ሰጋጅ ሶላቱን ከማሟላቱ በፊት ሰላምታ ካለና አለማሟላቱን ከረዥም ጊዜ በኋላ እንጂ ያላስታወሰው ከሆነ ሶላቱን እንደ አዲስ ዳግም ይሰግዳል። በአጭር ጊዜ ውስጥ ከሁለትና ሦስት ደቂቃ ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ ካስታወሰ ሶላቱን ያሟላና የማካካሻ ሱጽድ ይወርዳል።
2. መጽሙም ኢማሙ ከረሳበት ቦታ በኋላ ከጀማነው የተቀላቀለ ቢሆን እንኳ በመርሳት ሱጽድ ኢማሙን መከተል ይኖርበታል።
3. አንድ ሰጋጅ ሁለት ዝንጋታዎች (ሰህው) ኖሮበት አንደኛው ከሰላምታ በፊት ሀላፊነቱን ደግሞ ከሰላምታ በኋላ ሱጽድ የሚወረድበት ከሆነ ከሰላምታ በፊት በሚያደርገው የመርሳት ሱጽድ ብቻ ይወሰናል።

የእስራም ተክቢራ

የመርሳት ሱጽድ

ሁለተኛ - የምስጋና (የሹክር) ሱጽድ

የትላዋ ሱጽድ

ቁርኣን የሚቀራ ሰው ሱጽድ ያለበት አንቀጽ ላይ ሲደርስ የሚያደርገው ሱጽድ ነው።

የምስጋና ሱጽድ የተደነገገ ስለመሆኑ ማስረጃው ቀጣዩ አቡ በክራ (ረዐ) ያስተላለፉት ሐዲስ ነው። «ነቢዩ ﷺ አስደሳች ነገር ሲመጣ ወይም የምስራች ሲነገራቸው አላህን ለማመስገን ሱጽድ ይወርዱ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ሦስተኛ - የትላዋ (የቁርኣን ንባብ) ሱጽድ

የትላዋ ሱጽድ የተደነገገ ስለመሆኑ ማስረጃው እብን ዑመር (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት፡- «ነቢዩ

የትላዋ ሱጽድ

ቁርኣን የሚቀራ ሰው ሱጽድ ያለበት አንቀጽ ላይ ሲደርስ የሚያደርገው ሱጽድ ነው።

ሱጽድ ያለበትን ሱራ (ቁርኣን ምዕራፍ) ይቀራልና ሱጽድ ሲወርዱ እኛም ሱጽድ እንወርድ ነበር።»⁽²⁾ የሚለው ሐዲስ ነው።

ሱጽዱ ሶላት ውስጥ ሆነ ከሶላት ውጭ፣ ድምጽ ከፍ ተደርጎ በሚቀራበትም ሆነ ሳይሰማ በሚቀራበት ጊዜ፣ ሱጽድ ያለበት አያ ላይ ሲደረስ ይደረጋል፡ ለትላዋ ሱጽድ ወዳኔ ቅድመ ግዴታ (ሸርጥ) አይደለም።

የትላዋ ሱጽድ አደራረግ

- ቁርኣኑን የሚቀራው ወይም የሚያዳምጠው ሰው ለሱ ጽድ ተክቢራ አድርጎ፡- «ሱብሐን ረብ'ቢያል አዕላ» ይልና፡- «ሰጃደ ወጅሂ ሊል'ለዚ

ኸለቀሁ፣ ወሸቅቀ ሰምዐሁ ወበሰረሁ፣ ብሐውሊሂ ወቁውውትህ»

«አልሏሁም» እክቱብ ሊ ብሃ ዕንደክ አጅረን፣ ወዲዕ ዐንኒ ብሃ ውዝረን፣ ወጅዐልሃ ሊ ዕንደክ ዙኸረን፣ ወተቀበልሃ ምንኒ ከማ ተቀበልተሃ ምን ዐብድክ ዳውድ» ይላል። ትርጉሙ «ፊቱ ለዚያ ለፈጠረው፣ ለቀረጸው፣ በጥበቡና በኃይሉ መስሚያና ማያውንም ለቀደደለት (ለፈጠረለት አላህ) ሰገደ።»⁽³⁾ «አላህ ሆይ! በርሱ (በሱጽዱ) አንተ ዘንድ ምንዳ ጸፍልኝ፣ በርሱም ኃጢአት አራግፍልኝ፣ ለችግር ቀን የሚሆን ጥሪትም አድርግልኝ፣ ከአገልጋይህ ከዳውድ እንደ ተቀበልከው ሁሉ ከኔም ተቀበልኝ።»⁽⁴⁾ ማለት ነው።

- ከዚያም ሶላት ውስጥ ከሆነ ተክቢራ ብሎ ቀና ይላል። ከሶላት ውጭ ከሆነ ግን ያለ ተክቢራና ያለ ሰላምታ ቀና ይላል።

(3) በትርጉሙ፣ የተዘገበ

(4) በትርጉሙ፣ የተዘገበ

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

የትላዋ ሱጽድን ያካተቱ የቁርአን አንቀጾች

አልአዕራፍ አንቀጽ	206	አንነምል አንቀጽ	26
አልረዕድ አንቀጽ	15	አልሰጅደህ አንቀጽ	15
አንነሕል አንቀጽ	20	ሷድ አንቀጽ	24
አልአስራኝ አንቀጽ	100	ፋስሲለት አንቀጽ	38
መርየም አንቀጽ	58	አንነጅም አንቀጽ	62
አልሐጅ አንቀጽ	18	አልአንሽቃቅ አንቀጽ	21
አልሐጅ አንቀጽ	77	አልዐለቅ አንቀጽ	19
አልፋርቃን አንቀጽ	60		

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ተጓዥ ሰው እንስሳ ጀርባ ተቀምጦ እያለ ሱጽድ ያለበት ካያ ሲቀራ ወርዶ የትላዋ ሱጽድ ያደርጋል። ካልተመቸው ባለበት በራስ ምልክት ያደርጋል።
2. ሱጽድ ያለበትን አንዱን አንቀጽ ደጋግሞ ቢቀራ አንድ ሱጽድ ማድረግ ብቻ በቂ ይሆናል።
3. ሶላት በማይሰገድባቸው የተከለከሉ ጊዜያት የትላዋ ሱጽድ ማድረግ ምንም የለበትም።
4. የሚቀራው ሰው ሱጽድ ካልወረደ አድማጭ የርሱ ምንባብ ተከታይና በርሱ ተመሪ በመሆኑ ሱጽድ አይወርድም።
5. ሆን ብሎ ሳይሆን እግረ መንገዱን እየተላለፈ ወይም በሌላ ነገር የተጠመደ ሆኖ የሚቀራውን የሰማ ሰው፣ በትላዋው ያልተመራና ያልተከተለው በመሆኑ ሱጽዱን መውረድ አይፈለግበትም።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

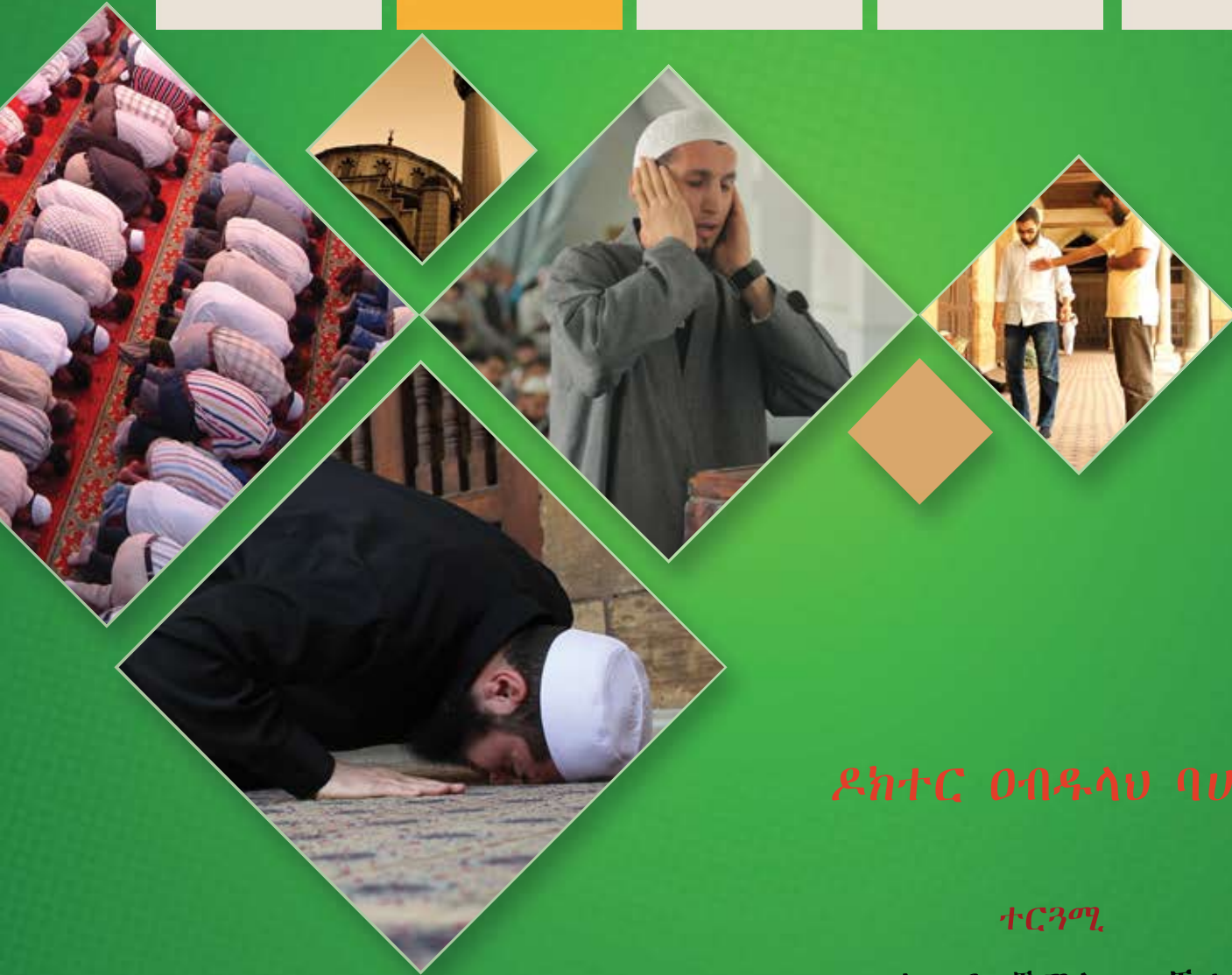
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

የጀማዓ ሶላት

11 የጀማዓ ሶላት

የጀማዓ ሶላትን የሚመለከት ብያኔ

ችሎታ ያላቸውን ወንዶች ሶላትን በጀማዓ እንዲሰግዱ ሸሪዓው አዞ የሚተውትን አስጠንቅቋል። ሶላቱል ጀማዓ ላይ የማይገኙትን ለማቃጠል ነቢዩ صلی الله علیه وسلم አስበዋል። ማየት ለተሳነው ሰው እንኳ ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ከጀማዓ እንዲቀር አልፈቀዱለትም። ለዚህ ማስረጃው የሚከተሉት ናቸው፡-

1. የፍርሃት ሶላትን አስመልክቶ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَنْفُحَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ﴾ [النساء: 102]

«በውስጣቸውም በሾንክና ሶላትን ለነርሱ ባስሰገድካቸው ጊዜ፣ ከነሱ አንዲት ጭፍራ ካንተ ጋር ትቁም፤» [አል-ኒሳአ፡ 102] አላህ ﷻ በዚህ አንቀጽ በጦር ሜዳ ፍርሃት ውስጥና በጉዞ ላይ ሆነው በጀማዓ እንዲሰግዱ ያዘዘ ከሆነ፣ በሰላሙ ጊዜና እቤት እያሉ ደግሞ ትእዛዙ የበለጠ የጸና ይሆናል።

2. ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ፡

«በመናፍቃን ላይ ይበልጥ ከባዱ ሶላት፣ የዕሻ እ ሶላትና የፈጅር ሶላት ነው። ፤ በሁለቱ ውስጥ ያለውን (ታላቅ አጅር) ቢያውቁት ኖሮ በሆድ እየተሳቡም ቢሆን መጥተው (በጀማዓ) በሰገዱ ነበር። ፤ ሶላት እንዲሰገድ አዝገፎና አንድ ሰው ሰዎችን እንዲመራ መድቤ፣ የእንጨት ሽክሞች ከያዙ ሰዎች ጋር በመሆን በሶላት ላይ የማይገኙ ሰዎችን ቤቶች ሄጄ በላያቸው ላይ በእሳት ማጋየት አስቤያለሁ።» (1) ብለዋል። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ጀማዓ ሶላት ግዴታ ባይሆን ኖሮ ከሶላቱ የቀሩትን ሰዎች ለማቃጠል ባላሰቡ ነበር። ግዴታ ባይሆን ኖሮ ጀማዓ የማይሰግዱ ሰዎች በመናፍቅነት ባልተፈረጁም ነበር።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ማ ው ጫ

የጀማዓ ሶላትን የሚመለከት ብያኔ

የጀማዓ ሶላት ጥበብና ትሩፋቱ

- የወንድማማቾች ትውውቅ
- የጀማዓ ሰጋጁ ከመናፍቅነት ነጻ መሆን
- የሙስሊሞችን አንድነት ማሰባሰብ
- የሙስሊሞች ተራድኦ
- የሃይማኖትን አቢይ መለያ ማጉላት
- የሙስሊሞችን ልብ አንድ ማድረግ
- የአላህን ጠላቶች ማስቆጨት
- ኃጢአቶችን ማበስ
- የሕብረት ሶላት በነጠላ ከሚሰገደው በላጭ መሆኑ

3. መሪ ስለሌለው እቤቱ መስገድ እንዲፈቅዱለት ለጠየቃቸው ዓይነ ስውር ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «የሶላት ጥሪውን (አዛን) ትሰማለህን?» ሲሉት አዎ አላቸውና «እንግዲያውስ ምላሽ ስጥ (መጥተህ ስገድ)።» (2) ብለውታል።

4. እብን መስዑድ (ረዕ) እንዲህ ብለዋል፡- «ነገ አላህን ﷻ ሙስሊም ሆኖ ለመገናኘት የሚወድ ሰው፣ እነኚህን ሶላቶች ጥሪ በሚደረግላቸው ቦታ በመገኘት ተጠባብቆ ይስገዳቸው። አላህ ለነቢያችሁ

(2) በሙስሊም የተዘገበ

صلی اللہ علیہ وسلم የቅን መመሪያ ነቢያዊ ፈለጎችን (ሱነት ሁዳ) የደነገገ ሲሆን፤ ሶላቶቹ ከሱነት ሁዳ አንዱ ናቸው፡ እቤቱ ቀርቶ እንደሚሰግደው ዓይነት ሰው ከጀማዓ ቀሪ የሆነ ሰው፤ እቤታችሁ ከሰገዳችሁ የነቢያችሁን ሱንና የተዋችሁ ትሆናላችሁ፤ የነቢያችሁን ሱንና ከተዋችሁ ደግሞ ትጠማላችሁ፡ ወዲሁ አድርጎና ወዲሁ አሳምሮ ከነኚህ መስጊዶች ውስጥ ወደ አንዱ መስጊድ ያቀና ሰው፤ በያንዳንዱ እርምጃ አንድ ሰናይ ተግባር (ሐሰነህ) ይመዘግብለታል፤ አንድ ደረጃም ከፍ ይደረጋል፤ አንድ እኩይ ተግባርም (ሰይይህ) ይታበስለታል፡፡ መናፍቅነቱ የታወቀና የለየለት እንጂ ሌላው (ጀማዓ ሶላትን) እንደማይተው በእርግጥ አይተናል፡፡ (መራመድ ያልቻለውን እንኳ) በግራና በቀኝ በሁለት ሰዎች መካከል ተደግፎ አምጥተው ሶፍ ውስጥ ያቆሙት ነበር፡፡»⁽¹⁾

የጀማዓ ሶላት ጥበብና ትሩፋቱ

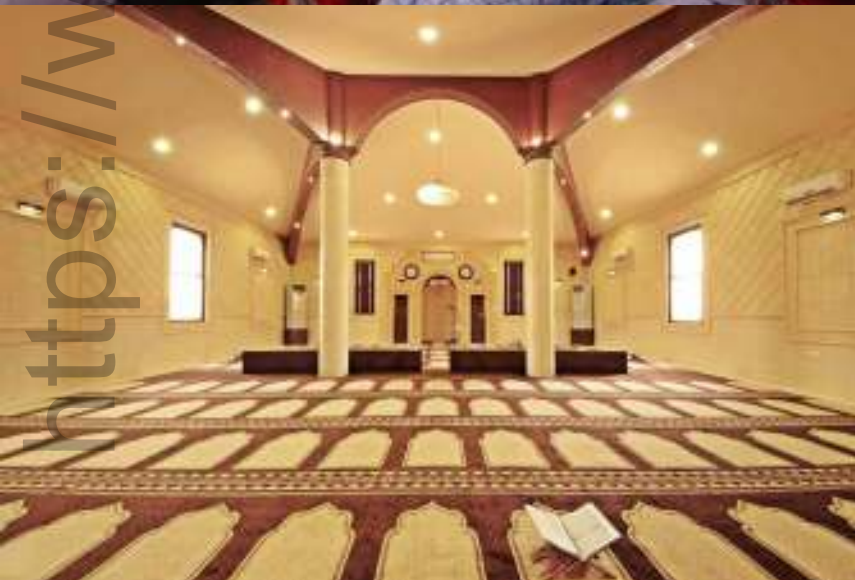
1. ወንድማማቾችና ለአላህ ብለው የተዋደዱ ሰዎችን እርስ በርስ ማስተዋወቅ፤ የኢማን ግኝት መሰረት የሆነውን የወንድማ ማችነትና የመዋደድ ትስስርን ማጥበቅ፡፡ ለአላህ ﷻ ብሎ ከመዋደድ ውጭ ወደ ኢማንም ሆነ ወደ ጀነት የመድረሻ መንገድ የለምና፡፡

2. በተከታታይ ለአርባ ቀናት የእሕራም ተክቢራን ከኢማሙ ጋር የደረሰበት ሰው ከመናፍቅነትና ከእሳት ነጻ መሆኑ፡፡ ከአነስ (ፈዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ :- «የመጀመሪያውን ተክቢራ ደርሶ በጀማዓ ለአርባ ቀናት ለአላህ የሰገደ ሰው፤ ሁለት ነጻ መሆን ይጻፍለታል፡- ከእሳት ነጻ መሆንና ከንፋቅ ነጻ መሆን፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

3. የሙስሊሞችን አንድነት ማሰባሰብ፤ ልቦቻቸውን

(1) በሙስሊም የተዘገበ

(2) በትርጉሙዚ የተዘገበ

በመልካም ነገርና በቅንነት መሰረት ላይ አንድ ማድረግ።

4. በሙስሊሞች መካከል ተራድኦና እርስ በርስ መተጋገዝን መፍጠር።

5. የዲኑን አቢይ መለያና ምልክቱን ማጉላትና ብርታቱን ማሳየት።

6. በአንዱ የሶላት ሶፍ ነጭና ጥቁሩ፣ ዐረባዊውና ዐጀሚው፣ ዐዋቂውና ልጅ እግሩ፣ ሀብታምና ድሃው፣ ሁሉም ጎን ለጎን በአንድ መስጊድ ውስጥ፣ በአንድ ኢማም ተመርተው፣ በአንድ ጊዜ፣ ፊታቸውን ወደ አንድ ቅብላና ወደ አንድ አቅጣጫ አዙረው ስለሚሰግዱ የሙስሊሞችን ልብ አንድ ያደርጋል።

7. የአላህን ጠላቶች ማስቆጨት። ሙስሊሞች በመስጊድ ተሰባስበው አንድ ላይ ጀማሪ መስገድን አጥብቀው እስከያዙ ድረስ ኃይልና ብርታታቸውን እንዲያዙ ይኖራሉ።

8. ኃጢአቶችን ማበስና ደረጃን ከፍ ማድረግ፡
: ከአቡ ሁሬራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} እንዲህ ብለዋል :-
«አላህ ኃጢአቶችን የሚያብስበትንና ደረጃዎችን ከፍ የሚያደርግበትን ነገር ላመላክታችሁን? ሲሉ፣ (ሰላሳ) «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! አዎ ይንገሩን» አሉና ነቢዩ ^{صلی الله علیه وسلم} (በብርድና በመሳሰለው) እየከበደ ወዱ እንዲሉ ማድረግ፣ ወደ መስጊዶች እርምጃዎችን ማብዛት፣ ከአንዱ ሶላት በኋላ ተከታዩን ሶላት መጠባበቅ ነው። ይህ ነው ለአላህ ትእዛዝ ተገዥ መሆን (ሪባጥ) ማለት፤ ይህ ነው ነፍስን ለአላህ ማስገዛት (ሪባጥ) ማለት።»⁽¹⁾

9. የሕብረት ሶላት በነጠላ ከሚሰገደው ሶላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል። ከዐብዱላህ ብን ዑመር (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} «ጀማሪ ሶላት በነጠላ ከሚሰገደው ሶላት በሃያ ሰባት ደረጃ ይበልጣል።»⁽²⁾ ብለዋል።

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪ ተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

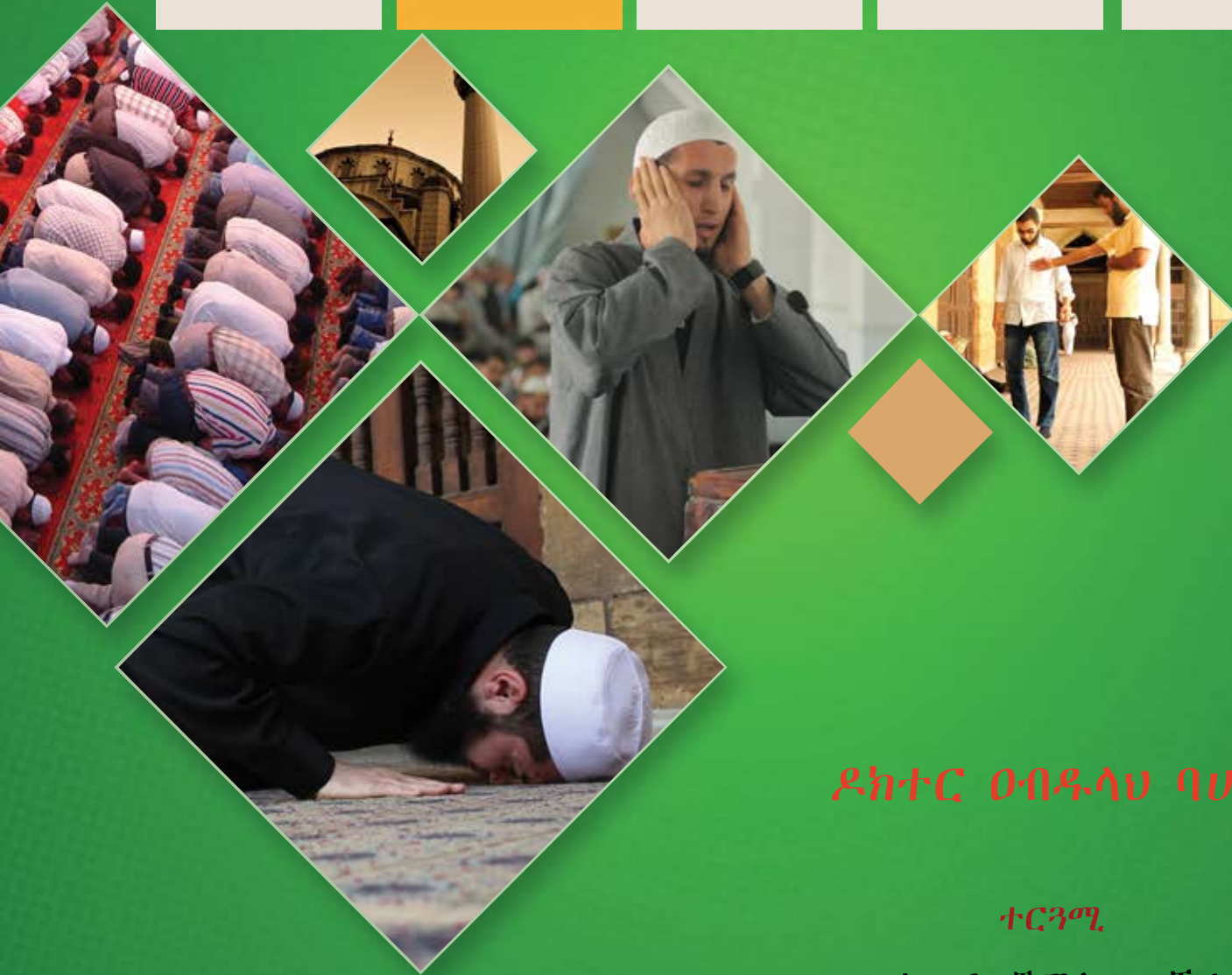
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ኢማምነትና ኢማምን መከተል

ኢማምነትና ኢማምን መከተል

ማውጫ

ለኢማምነት ይበልጥ የተገባ ሰው

የኢማሙና የተከታዮች መቆሚያ ቦታ

የሴቶች መቆሚያ ቦታ

ኢማምን ተከትሎ መስገድን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች በከፊል

ኢማሙን መቅደም

ለኢማምነት ይበልጥ የተገባ ሰው

በዚህ ቅደም ተከተል መሰረት ይሆናል፡-

አንደኛ ፡- የአላህን መጽሐፍ (ቁርአንን) ይበልጥ የቀራ፤ ይህም ከቀረቡት መካከል ቁርአንን ይበልጥ በቃሉ የሚያውቅ (ሓፍዝ) እና ስለ ሕግጋቱ የበለጠ ዕውቀትና ግንዛቤ ያለው ነው፡፡

ሁለተኛ ፡- የነቢዩን ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ሱንና የበለጠ የሚያውቅ፤ ይህ ደግሞ ትርጉሙንና ዝርዝር ድንጋጌዎቹን ይበልጥ ሚያውቅ ሰው ነው፡፡

ሦስተኛ ፡- በህጅራ (ስደት) ቀዳሚ የሆነ፤ ይህ ከክህደት አገር ወደ እስላም አገር በመሰደድ ቅድሚያ ያለው ሲሆን፤ የዚህ ዓይነቱ ህጅራ በማይኖርበት ሁኔታ ተውበት በማድረግና ኃጢአቶችን ጥሎና ተጸጽቶ በመሰደድ ቀዳሚ የሆነ ሰው ነው፡፡

አራተኛ ፡- በዕድሜ የሚበልጥ፤ ይኸኛው መመዘኛ የሚመጣው ከላይ በተዘረዘሩት ሁሉም እኩል በሚሆኑበት ጊዜ ነው፡፡

ለዚህ ሁሉ ማስረጃው ቀጣዩ ሐዲስ ነው፡፡ ከአቡ መስዑድ አልአንሲሪ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ፡- «ሰዎችን በኢማምነት የሚመራው ከመካከላቸው ይበልጥ የአላህን መጽሐፍ የቀራው ነው፡፡ በቅራኑ እኩል ከሆኑ ሱንናን ይበልጥ የሚያውቀው ነው፡፡ በሱንናም እኩል ከሆኑ በህጅራ ቀዳሚው ነው፡፡ በህጅራ እኩል ከሆኑ በመስለም⁽¹⁾ የሚቀድመው ነው፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

ለዚህ ቅደም ተከተል ትኩረት የሚሰጠው ለአንድ መስጊድ ወይም መደበኛ ኢማም ለሌላቸው ጀማዓ ኢማም መመደብ ሲፈለግ ነው፡፡ ጀማዓው መደበኛ ኢማም ካለው፤ ኢማሙ የቤቱ ባለቤት ወይም በቦታው የማዘዝ ሥልጣን⁽³⁾ ያለው ሰው በሚሆንበት ጊዜ ግን ከሌሎች ይልቅ እራሱ ቀዳሚ ይሆናል፡፡

(1) በሌላ ዘገባ በዕድሜ የሚል ተመልክቷል፡፡
(2) በሙስሊም የተዘገበ
(3) በየቦታው ሹም፤ መሪ ወይም አስተዳዳሪና የመሳሰለው መሆን፡፡

ነቢዩ ﷺ :- «አንድ ሰው ለሌላው ሰው ሥልጣን ስር ባለው ቦታ ኢማሙ አይሁን፤ ከርሱ ፈቃድ ወጭም በቤቱ የእንግዳ ማስቀመጫ ቦታው ላይም አይቀመጥ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና፡፡

የኢማሙና የተከታዮች መቆሚያ ቦታ

1. ተከትሎ የሚሰግደው መእሙም አንድ ብቻ ከሆነ ከኢማሙ በስተቀኝ አጠገቡ መቆም ሱንና ነው፡፡ እብን ዐባስ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት፡ - «አንድ ሌሊት ከነቢዩ ﷺ ጋር ለመሰገድ በስተግራቸው ስቆም፤ የአላህ መልእክተኛ ﷺ ከኋላዬ ራሴን ይዘው በቀኛቸው በኩል አደረጉኝ፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡
2. ጀማዓው ሁለትና ከዚያ በላይ ከሆነ ኢማሙ ከረድፉ ፊትለፊት መሀል ላይ ይቆማል፡፡ ጃቢር (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት፡ - አንደኛቸው ከአላህ መልእክተኛ ﷺ በስተቀኝ ቆመ፤ ሌላኛው ደግሞ በስተግራቸው፡፡ «የአላህ መልእክተኛ ﷺ ሁላችንንም እጆቻችንን በመያዝ ከኋላቸው እስካቆሙን ደረስ ገፉን፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡
3. የሶፍ ሞልቶ መቆሚያ ማጣትን የመሳሰለ በቂ ምክንያት ሳይኖር ከሶፍ በኋላ ለብቻው የሚሰግድ ሰው፤ ሶላቱ ትክክለኛ አይሆንም፡፡

የሴቶች መቆሚያ ቦታ

1. ሴቶች በጀማዓ ከሰገዱ ኢማሚ በሶፋቸው መሀል ከነሱ እኩል መቆምና ከፊትለታቸው አለመሆን ሱንና ነው፡፡
2. ከአንድ ወንድ ጋር ከሰገደች ከጀርባው ትቆማለች፤ ከብዙ ወንዶች ጋር ከሰገደች ከሶፉ ኋላ ትቆማለች፡፡
3. ብዙ ሴቶች ከወንዶች ጋር ጀማዓ ከሰገዱ ከወንዶች ኋላ በኩል ቀረት ብለው ሶፋቸው እንደ ወንዶቹ ሶፍ መሆኑ ሱንና ነው፡፡ ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ :- «በላጩ የሴቶች ሶፍ የመጨረሻው ነው፤ መጥፎው ደግሞ የመጀመሪያው ነው፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋልና፡፡

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(3) በሙስሊም ተዘገበ
(4) በእብን ማጃህ የተዘገበ

የሴቶች ሶላት

ሴት በወንዱ ጎን

ኢማምን ተከትሎ መስገድን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች

1. አንድ ሰው እቤቱ ሆኖ በድምጽ ማጉያ ወይም በሬዲዮ አማካይነት የኢማሙን ድምጽ እየሰማ መከተል ትክክል አይደለም፡፡
2. ሶፉ የተያያዘ እስከ ሆነ ድረስ ከመስጊድ ውጭ ሆኖ ኢማሙን ተከትሎ መስገድ ትክክለኛ ነው፡፡
3. የኢማሙን ድምጽ እስከ ሰሙ ድረስ መእሙሞች ከመስጊዱ ጣሪያ ላይ ወይም በምድር ቤቱ ሆነው ተከትለው መስገድም ትክክለኛ ነው፡፡
4. የግዴታ ሶላት የሚሰግድ ሰው ሱንና በሚሰግድ ሰው ኢማምነት መስገድና ተቃራኒውም ትክክለኛ ነው፡፡ ለምሳሌ ያመለጠውን የጀማዓ ሶላት አጅር ለማግኘት ተራዊሕ የሚሰግድ ኢማምን ተከትሎ

ሶላት

የዕሻን ፈርድ ሶላትን መስገድ ትክክለኛ ነው። ከጃቢር ብን ዑብደላህ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት፡

- «መግዝ ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ጋር ይሰግዱና ወደ ሰዎቻቸው (መንደራቸው) መጥተው ያሰግዷቸው ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ኢማሙን መቅደም

1. መእመም (ኢማምን የሚከተል ሰጋጅ) አንድን የሶላት ክንዋኔ ኢማሙን ተከትሎ ወዲያው በመፈጸም በርሱ መመራት የተደነገገ ነው፡

: ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ኢማም የተደረገው ሊመሩበት ነው ነውና አል'ሷሁ አክበር ሲል አል'ሷሁ አክበር በሉ፤ ለሩኩዕ ሲያጎነብስ አጎንብሱ፤ ሱጁድ ሲወርድም ሱጁድ ውረዱ።»⁽²⁾ ብለዋል።

ከመስጊድ ውጭ ሆኖ ኢማሙን ተከትሎ መስገድ

2. በየትኛውም የሶላት ክንዋኔ ኢማሙን መቅደም ሐራም ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ለዚህ ክልከላ አጽንኦት ሲሰጡ አንዲህ ብለዋል፡- «አንዳችሁ ከኢማሙ በፊት ራሱን ቀና ሲያደርግ፤ ራሱን የአህያ ራስ እንዳያደርግ ወይም መልኩን ወደ አህያ መልክ እንዳይለውጠው አላህን አይፈራምን?»⁽³⁾

3. ረስቶ ከኢማሙ የቀደመ ሰጋጅ ወዲያውኑ ተመልሶ ኢማሙን የመከተል ግዴታ አለበት።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በቡኻሪና በሙስሊም የተዘገበ

(3) በቡኻሪና በሙስሊም የተዘገበ

“

ሐዲሥ ያለበትን (ጦሃራ የሌለውን) ሰው ተከትሎ መስገድ

ሐዲሥ ያለበት⁽¹⁾ መሆኑ ሶላቱ ካበቃ በኋላ ብቻ የታወቀ ካልሆነ በስተቀር፣ ጦሃራ የሌለውን ሰው ተከትሎ መስገድ ትክክለኛ አይደለም። በዚህ ሁኔታ የመጸመው ሶላት ትክክለኛ ሲሆን ኢማሙ ግን ሶላቱን እንደገና መስገድ ይኖርበታል።

(1) ሐዲሥ ያለበት ሰው ጦሃራ የሌለው ሰው ነው።

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

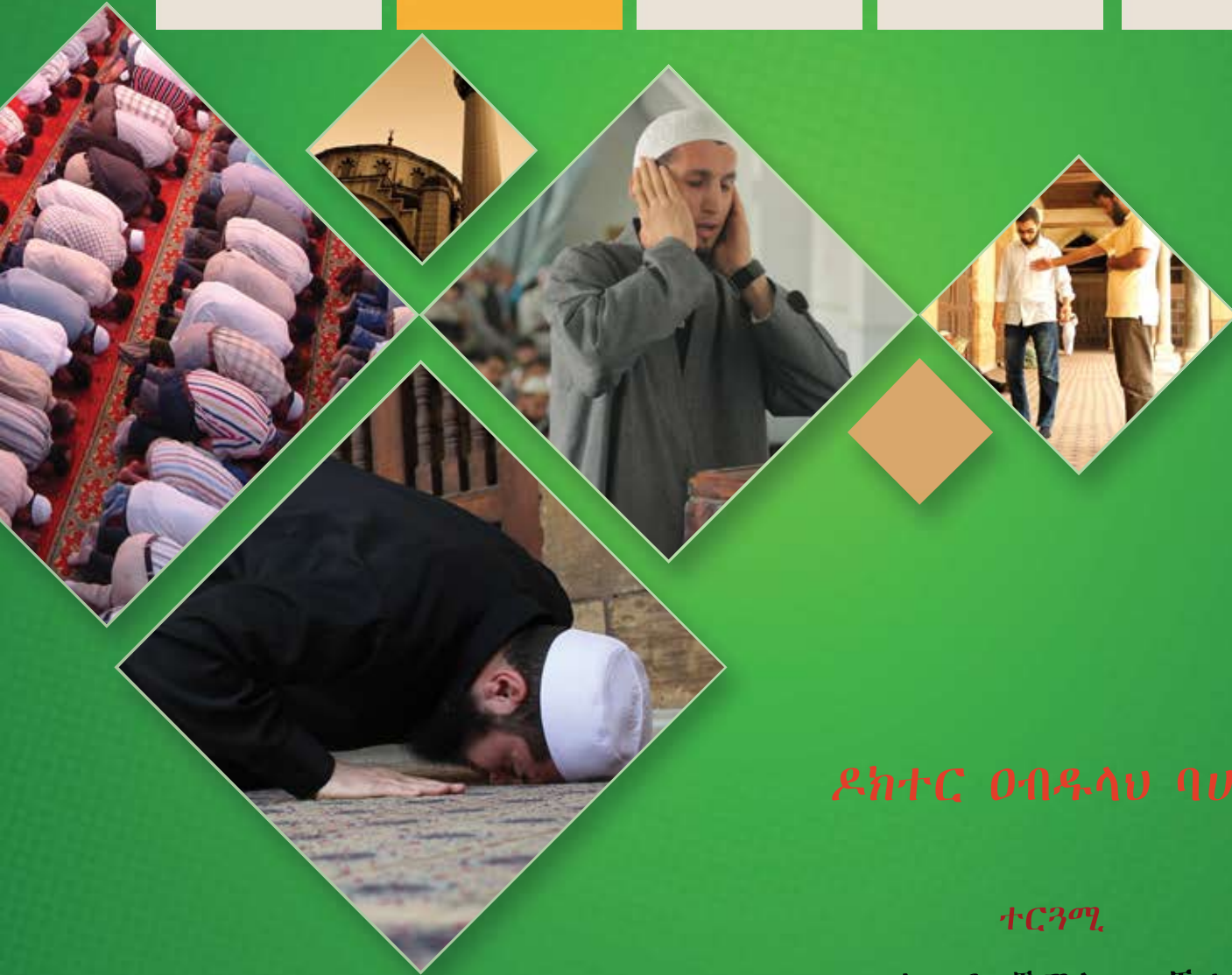
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ችግር ያለባቸው ሰዎች ሶላት

ችግር ያለባቸው ሰዎች ሶላት

አዕዛር (ችግሮች)

በሽታ፣ ጉዞ፣ ፍርሃት

1. የታመመ ሰው ሶላት

የታመመ ሰው ጤናው በፈቀደለት መጠን ሶላትን መስገድ ይኖርበታል። እንደ ጤነኛ ሰው መስገድ ከቻለ ያን ማድረግ ግዴታ ይሆናል። ካልቻለም በሚችለው ሁኔታ ይሰግዳል።

ቆሞ መስገድ የሚችል ከሆነ ቆሞ የመስገድ ግዴታ ነው። መቆም ካልቻለ ተቀምጦ ይሰግዳል። መቀመጥ ካልቻለ በጎኑ ተኝቶ ፊቱን ወደ ቅብላ በመመለስ ይሰግዳል። በጎኑ መስገድ ካልቻለ በጀርባው ተኝቶ ከተመቸው እግሮቹን ወደ ቅብላ በማድረግ ካልተመቸም እንደሚችለው ሆኖ ይሰግዳል።

ማሰረጃው ፡ ﴿فَاقْوُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ﴾ [التغابن: 16]

«አላህንም የቻላችሁትን ያክል ፍሩት፤»
[አል-ተወብ: 16] የሚለው የአላህ ﷻ ቃል ነው። ነቢዩም ለዒምራን ብን ሐሲን (ረዕ) ፡- «ቆመህ ሰገድ፤ ካልቻልክ ተቀምጠህ፤ ካልቻልክም በጎንህ ተኝተህ።»⁽¹⁾ ብለዋል።

የታመመ ሰው ሶላትን ከሚመለከቱ ብያኔዎች በከፊል

1. የታመመ ሰው ተቀምጦ ከሰገደና ሱጁድ ማድረግ የሚችል ከሆነ ሱጁድ ግዴታ ይሆንበታል።
2. ተቀምጦ ሰግዶ ሱጁድ መውረድ ከተሳነው፣ ለሱጁድ ከሩኩዕ ትንሽ ዝቅ በማለት በአካል ምልክት ሩኩዕና ሱጁድን ያመለክታል። በአካሉ ማመልከት ካቃተው በራሱ ምልክት ያደርጋል። በጀርባው ሆኖ ሲሰግድም እንደዚሁ በራሱ ያመለክታል።
3. የታመመ ሰው ለየሶላቱ ጠሃራ ማድረግ የሚችግረው ከሆነ፣ ወይም ሶላቶችን በጊዜያቸው

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ማውጫ

የአዕዛር ትርጓሜ

የታመመ ሰው ሶላት

የታመመ ሰው ሶላትን የሚመለከቱ ብያኔዎች

የሙሳፍር (መንገደኛ) ሶላት

የጉዞ ምንነት

ሶላትን አሳጥሮ መስገድ (ቀስር)

ሁለት ሶላቶችን አንድ ላይ ማጣመር (ጀምዕ)

የመንገደኛ ሶላት በተሳፈረበት ማንኛውም ላይ

የፈራ ሰው ሶላት (ሶላቱል ኸውፍ)

የሶላቱል ኸውፍ አሰጋገድ

መስገድ የሚከብደው ከሆነ፣ ዙህርና የዐስርን ሶላት አንድ ላይ፣ የመግራብና የዕሻእ ሶላትን አንድ ላይ፣ ምቹ ሆኖ ባገኘው በአንደኛው ወይም በሁለተኛው ወቅት አንድ ላይ በማጣመር (በጀምዕ) መስገድ ይችላል።

4. አእምሮውን እስካልሳተ ድረስ ከታመመ ሰው ላይ የሶላት ግዴታ ምን ጊዜም ቢሆን አይነሳም፡ ፡ በመሆኑም ታምሜያለሁ በሚል ሶላትን ችላ ማለት የለበትም፤ በተቻለው ሁሉ ሶላቱን ለመስገድ ጥረት ማድረግ ይኖርበታል።
5. ታማሚው ለቀናት ራሱን ስቶ ከዚያ የሚነቃ ከሆነ ሲነቃ በሚችለው መንገድ ይሰግዳል። ራሱን በሚስትበት ቀናት ያመለጡትን ሶላቶች መክፈል አይኖርበትም። ራሱን የሚስተው ለአጭር ጊዜ፣ ለምሳሌ ለአንድ ወይም ለሁለት ቀን ብቻ ከሆነ ግን በሚመቸው ጊዜ ያመለጠውን ሶላት ሰግዶ ይከፍላል።

1

2

3

4

2. የመገደፍ (መንገደኛ) ሶላት

ለመንገደኛ ሰው የባለ አራት ረክዓ ሶላቶችን (ዙህር፣ ዕለትና ዕለት) ወደ ሁለት ረክዓ አሳጥሮ መስገድ የተደነገገ ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَإِذَا ضَرَيْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا﴾ [النساء: 101]

«በምድር ላይ በተጓዣሁ ጊዜ፣ እነዚያ የካዱት ያውኩናል ብላችሁ ብትፈሩ፣ ከሶላት (ባለ አራት ረክዓ የኾኑትን) ብታሳጥሩ በናንተ ላይ ኃጢአት የለም፤ ከሐዲዎች ለናንተ በእርግጥ ግልጽ ጠላት ናቸውና።» [አል-ኒሳ: 101]

አነስ ብን ማለቱ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ፦ «ከአላህ መልእክተኛ ﷺ ጋር ከመዲና ወደ መካ ስንሄድ እስክንመለስ ድረስ ሁለት ረክዓ ያስግዱን ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

የጉዞ ምንነት

በተለምዶ ጉዞ ነው ተብሎ የሚጠራ ርቀት ሁሉ ሶላት የሚያጥርበት ጉዞ (ሰፈር) ነው።

ሶላትን ማሳጠር (ቀስር)

1. አንድ መንገደኛ ሶላትን ማሳጠር የሚጀምረው የሚኖርበትን አገር መኖሪያዎች ለቆ ከሄደ በኋላ ነው። በመኖሪያ ቦታው እያለ ማሳጠር አይፈቀድለትም። ነቢዩ ﷺ ለቀው ከሄዱ በኋላ እንጂ ማሳጠራቸው አልተረጋገጠምና።

2. ተጓዥ መንገደኛ ወደ አንድ አገር ደርሶ አራት ቀናትና ከዚያ በላይ እዚያ ለመቆየት ከፈለገ ሶላትን አሟልቶ መስገድ ግዴታ ይሆንበታል። ከአራት ቀናት ላነሰ ጊዜ መቆየት ካለበ ግን ማሳጠር ይፈቀድለታል። የተወሰነ ጊዜ የመቆየት ሀሳብ ከሌለውና ጉዳይ ኖሮት እስኪፈጸምለት ብቻ የሚጠበቅ ከሆነ፣ ቆይታው ከአራት ቀናት በላይ ቢሆን እንኳ እስኪመለስ ድረስ ሶላትን አሳጥሮ መስገድ ይፈቀድለታል።

3. ነዋሪ ከሆነ ኢማም ጋር የሚሰግድ መንገደኛ፣ የደረሰበት አንድ ረክዓ ብቻ ቢሆን እንኳ ሶላቱን አሟልቶ መስገድ ይኖርበታል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

4. ነዋሪ የሆነ ሰው ሶላቱን አሳጥሮ በሚሰግድ መንገደኛ ኢማምነት የሚሰግድ ከሆነ ከኢማሙ ሰላምታ በኋላ ተነስቶ ሶላቱን ማሟላት ይኖርበታል።

ሁለት ሶላቶችን ማጣመር (ጀምዕ)

1. ለመንገደኛና ለታመመ ሰው ሁለት ሶላቶችን፣ ዙህርና ዕለትን በአንደኛቸው ወቅት፣ መግራብና ዕሻንም በአንደኛቸው ወቅት አንድ ላይ በማጣመር መስገድ ይፈቀዳል። በመጀመሪያው ሶላት ወቅት አጣምሮ ከሰገደ ቀዳሚ ጥምረት (ጀምዕ ተቅዲም)፣ በሁለተኛው ሶላት ወቅት ካጣመረ ደግሞ የዘገየ ጥምረት (ጀምዕ ተእኸር) ይሆናል።

2. በመስጊድ ለሚሰግድ ሰው በዝናም ምክንያት ችግርና አዋኪ ሁኔታ የሚፈጠርበት ከሆነ ሁለት ሶላቶችን ማጣመር ይፈቀዳል። ለሴቶችና እቤት ለሚሰግዱት ግን ማጣመር አይፈቀድላቸውም።

3. ማጣመርና ማሳጠር (ጀምዕና ቀስር) የግድ አንድ ላይ መሆን የለባቸውም። ማጣመርና ማሳጠር አንድ ላይ ሊፈጸም ይችላል፤ ማሳጠር የሌለበት ማጣመር ብቻም ሊሆን ይችላል።

የመንገደኛ ሶላት በተሳፈረበት ማንንኛ ላይ

1. ነፍል (ግዴታ ያልሆነ) ሶላት

ሶላቱ በዑዝርም ሆነ ያለ ዑዝር ያለ ገደብ ይፈቀዳል። ይህም የአላህ መልእክተኛ ﷺ ነፍል ሶላትን በግመላቸው ላይ ሆነው ወደ ሄደችበት አቅጣጫ ይሰግዱ እንደ ነበር⁽¹⁾ የተረጋገጠ በመሆኑ ነው።

2. የግዴታ ሶላት ከሆነ

ወደ መሬት ወርዶ መስገድ የማይችል ከሆነ፣ ወይም ከወረደ ተመልሶ ለመሳፈር የሚችል ከሆነ፣ ወይም በጠላት እንዳይጠቃ ከሰጋና በመሳሰሉት ሁኔታዎች

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

በተሳፈረበት መንገዳቸው ላይ ሆኖ መስገዱ ትክክለኛ ይሆናል። አሰጋገዱ የተለያዩ ገጽታዎች ያሉት ሲሆን ከነዚህ ውስጥ ፦

ሀ- መርከብ ላይ ያለ ሆኖ ፊቱን ወደ ቅብላ ማዞር፣ ሩኩዕና ሱጁድ ማድረግ የሚችል ከሆነ ሶላቱን በተለመደው የአሰጋገድ ሁኔታ መስገድ ይኖርበታል።

ለ- ፊቱን ወደ ቅብላ ማዞር ቢችልም ሩኩዕና ሱጁድ ማድረግ የማይችል መሆን። በዚህ ሁኔታ በእሕራም ተክቢራ ላይ ፊቱን ወደ ቅብላ አድርጎ ሶላቱን ይጀምርና ማንንኛው ወዳመራበት አቅጣጫ ይሰግዳል። ሩኩዕና ሱጁድን በምልክት ያደርጋል።

3. የፈራ ሰው ሶላት (ሶላቱል ኸውፍ)

ሶላቱል ኸውፍ በሚኖሩበት ቦታም ሆነ በጉዞ ላይ፣ በሁሉም ዓይነት የተፈቀደ ውጊያ ላይም የተደነገገ ነው። ክታብና ሱንና ድንጋጌውን አመልክተዋል።

1. ከቁርአን ሚከተለውን የአላህ ﷻ ቃል እናገኛለን

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَنْتَقِمَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا آسِلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَىٰ لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ﴾ [النساء: 102]

«በውስጣቸውም በኸንክና ሶላትን ለነርሱ ባስሰገድካቸው ጊዜ፣ ከነሱ አንዲት ጭፍራ ካንተ ጋር ትቁም፤ መሣሪያዎቻቸውንም ይያዙ፤ በግንባራቸውም በተደፉ ጊዜ፣ ከስተኋላችሁ ይኹኑ፤ (እነዚህ ይኼዱና) ያልሰገዱትም ሌሎቹ ጭፍሮች ይምጡ፤ ከአንተም ጋር ይሰገዱ፤ ጥንቃቄዎቻቸውንና መሣሪያዎቻቸውንም ይያዙ።» [አል-ኒሳ: 102]

2. የሱንና ማስረጃው ደግሞ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ከሶላባቸው ጋር መስገዳቸውና ከላቸውም በኋላ ሶላባ ﷺ መስገዳቸው ነው።

የሶላቱል ኸውፍ አሰጋገድ

የፍርሃት መኖር በሶላት የረክዓ ቁጥር ላይ ተጽእኖ የለውም። በነዋሪነት ከሆነ በመደበኛው አሰጋገድ ይከናወናል። በጉዞ ላይ ከሆነ ግን የአሰጋገዱ ሁኔታ የተለየ ሆኖ በማሳጠር (በቀስር) ይሰገዳል። አሰጋገዱን አስመልክቶ የተለያዩ ገጽታዎች የተገለጹ ሲሆን ሁሉም የተፈቀዱ ናቸው።

ይህን ሶላት የሚያስፈቅደው ፍርሃት በሁለት ሁኔታዎች ይገለጻል ፡-

አንደኛው ሁኔታ ፡- ጠላት ጥቃት እንዳይሰነዝር መፍራት

ሶላቱ ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ከተላለፉት የአሰጋገድ ሁኔታዎች በአንደኛው የአሰጋገድ ሁኔታ ይሰገዳል። ከዘገባዎቹ ታዋቂው (መሸሁሩ) በሰህል ብን አቢ ሐትማህ (ረዐ) ሐዲሥ ውስጥ የቀረበው ሲሆን እሱም፡- ኢማሙ ጦሩን በሁለት ቡድን ይክፍልና አንደኛው ቡድን የጠላትን ግንባር ይጠብቃል። ሁለተኛው ቡድን ከኢማሙ ጋር አንድ ረክዓ ይሰገዳል፤ኢማሙ ለሁለተኛ ረክዓ ተነስቶ ሲቆም ከኢማሙ የመለየት ንይ'ያ አድርጎ ለራሱ ሰግዶ በሰላምታ ያበቃና ወደ ጠላት ግንባር ለጥበቃ ይሄዳል። ከዚያ አንደኛው ቡድን ይመጣና ከኢማሙ ጋር ሁለተኛውን ረክዓ ይሰገዳል፤ኢማሙ ለተሸሁድ ሲቀመጥ እነሱ ይነሱና ሁለተኛውን ረክዓ ለራሳቸው ይሰገዳሉ። ኢማሙ በተሸሁድ ላይ ቆይቶ እዚያው ይጠብቃቸውና ተቀምጠው ተሸሁድ ካሉ በኋላ ኢማሙ ከነሱ ጋር ሶላቱን በሰላምታ ያበቃል።⁽¹⁾

ይኸኛው አሰጋገድ ሶላቱ በጉዞ ላይ (ሶላቱል ሙሳፍር) ከሆነ ወይም በመኖሪያ አገር የፈጅር ሶላት ከሆነ ነው። በመኖሪያ ቦታ ከሆነ ወይም የመግራብ ሶላት ከሆነ ግን፤የመጀመሪውን ቡድን ሁለት ረክዓ ያሰግድና ከርሱ የመለየት ንይ'ያ አድርገው ቀሪውን ለራሳቸው አሟልተው በሰላምታ ያበቃሉ። የሰገደው ቡድን ይሄድና ሁለተኛው ቡድን ይመጣል፤ኢማሙ የቀረውን ረክዓ አሰግዷቸው ለመጨረሻው ተሸሁድ ተቀምጦ እዚያው ይጠብቃቸዋል። እነሱ ግን ከርሱ የመለየት ንይ'ያ በማድረግ ተነስተው የቀረውን ረክዓ ያሟሉና ለመጨረሻው ተሸሁድ ተቀምጠው ከኢማሙ ጋር ሶላቱን በሰላምታ ያጠናቅቃሉ።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ሁለተኛው ሁኔታ :- ፍርሃቱ አይሎ ከላይ በተጠቀሰው ሁኔታ መስገድ ሳይቻላቸው ሲቀር

በዚህ ሁኔታ ውስጥ እግረኛም ፈረሰኛም ሆነው ከተቻለ ፊታቸውን ወደ ቅብላ በማዞር ካልተቻለም ወደ ማንኛውም አቅጣጫ ይሰግዳሉ። ይህም እብን ዑመር (ረዐ) እንዳሉት ሁሉ፡- «ከዚያ የበረታ ፍርሃት ከኖረ እግረኛ ወይም ጋላቢም ሆነው ፊታቸውን ወደ ቅብላ አዘረው ወይም ሳያዞሩ ይሰግዳሉ። »⁽¹⁾ ማለት ነው። ሩኩሶና ሱጁድን በምልክት ያደርጋሉ። ውጊያ ሲበረታ እንደሚሆነው ዓይነት እግረኛ ወይም በአይሮፕላን ወይም በታንክ ውስጥና ሶላትን በመደበኛው አሰጋገድ መፈጸም በማያስችሉ መሰል ሁኔታዎች ውስጥ እንደ አመቺነቱ ይሰግዳሉ።

﴿فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا﴾ [البقرة:239]

«በትፈሩም እግረኞች ወይም ጋላቢዎች ኾናችሁ (ስገዱ)፤» [አል-ብቀራህ:239]

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

አይሮፕላን ውስጥ ይሰግዳል

መርከብ ውስጥ ይሰግዳል

ታንክ ውስጥ ሆኖ ይሰግዳል

“

የሸሪዓው ገርነት

ከእስላማዊው ሸሪዓ ልዩ መለያዎች ውስጥ አንዱ ገርነቱ፣ ቀላልነቱና ችግር አስወጋጂነቱ ነው። «የሚከብድ ነገር ማቅለያውን ያስከትላል» የሚለው በሸሪዓው ውስጥ አጠቃላይ የሆነ መርሕ ነው።

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

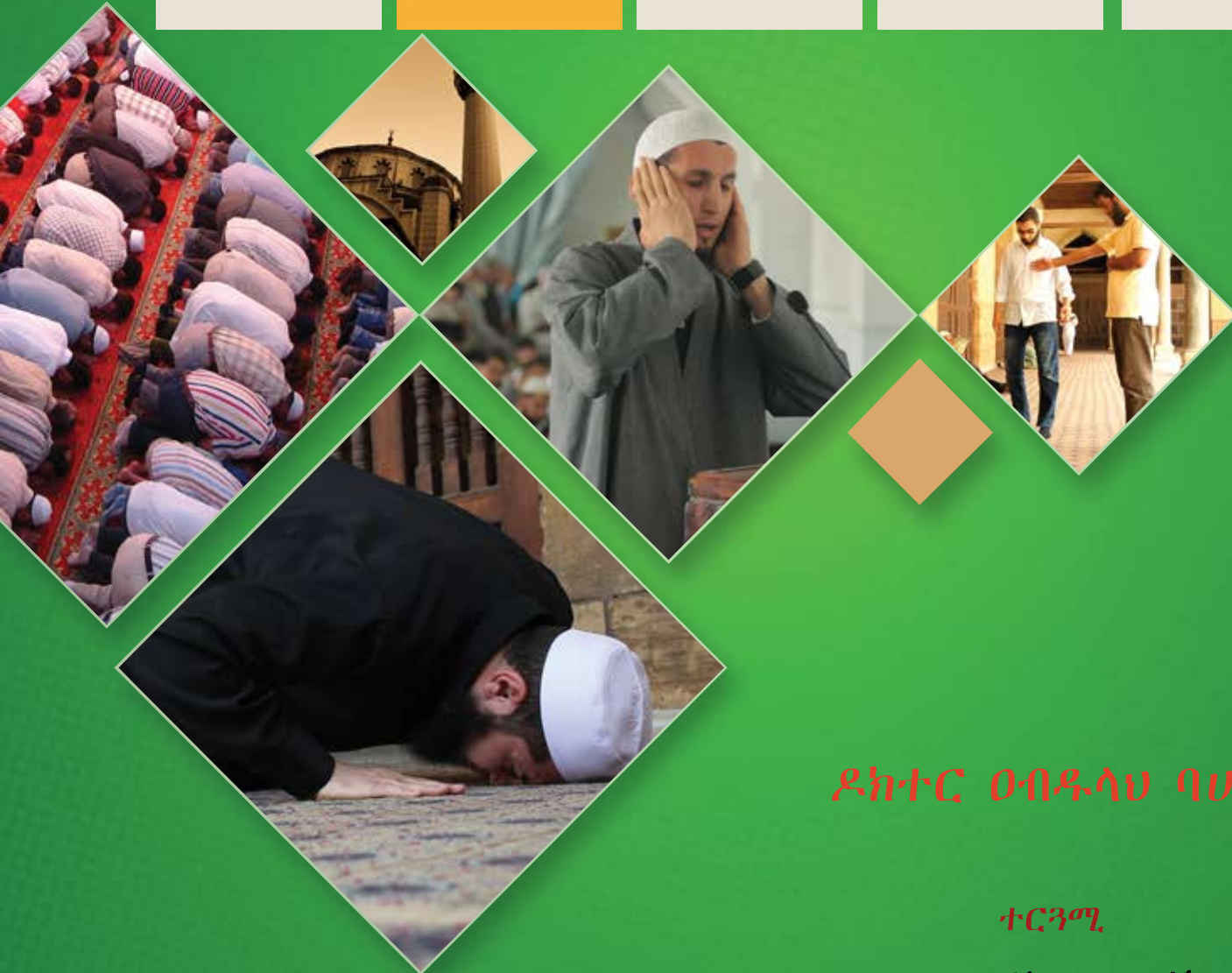
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

የጁሙዓ ሶላት

ማ ው ጫ

የጁሙዓ ሶላትን የሚመለከት ድንጋጌ

ጁሙዓ ግዴታ የማይሆንባቸው

የዕለተ ጁሙዓ ትሩፋት

የጁሙዓ ሶላት ትክክለኛ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

የጁሙዓ ሶላት አሰጋገድ

ሁለቱ ኹጥባዎች

ሁለቱን ኹጥባ የሚመለከት ብያኔ

የኹጥባው ማሟያዎች

በሁለቱ ኹጥባዎች የተወደዱ ነገሮች

በጁሙዓ ሶላት የሚከለክሉ ነገሮች

ለጁሙዓ መድረስ

በጁሙዓ ቀን የተወደዱ ነገሮች

የጁሙዓ ሶላትን የሚመለከት ድንጋጌ

የጁሙዓ ሶላት ለአቅመ አዳም በደረሰ፣ በአእምሮው ጤናማ የሆነ፣ ነዋሪ በሆነና ሶላቱን የሚያስተው ሽሪዓዊ ምክንያት በሌለው በያንዳንዱ ሙስሊም ወንድ ላይ ነፍሰ ወከፍ ግዴታ (ፈርዳል ዐይን) ነው። ለዚህ ማስረጃው፡-

1. አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ﴾ [الجمعة:9]

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! በዐርብ ቀን ለስግደት ጥሪ በተደረገ ጊዜ፣ ወደ አላህ ማውሳት ኺዱ፤ መሸጥንም ተዉ፤» [አል-ጁሙዓ:9]

2. ነቢዩም ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «ሰዎች የጁሙዓ ሶላቶችን ከመተው ይታቀቡ ! አለበለዚ አላህ ልቦቻቸው ላይ በእርግጥ (ጥመትን) ያትምባቸዋል። ከዚያም በእርግጥ ከዘንጊዎቹ ይሆናሉ።»⁽¹⁾

(1) በሙስሊም የተዘገበ

ጁሙዓ ግዴ የማይሆንባቸው

በሴት፣ በትንሽ ልጅ፣ በመንገደኛና ሶላቱ ላይ መገኘት ችግር በሚፈጥርበት የታመመ ሰው ላይ ግዴታ አይሆንም። እነዚህ ከሌሎች ጋር ተገኝተው ቢሰግዱ ሶላቱ ትክክለኛና ዙህርን የሚተካ ሲሆን ካልተገኙ ግን ዙህር ይሰግዳሉ።

መንገደኛ (ሙሳፍር)

ትንሽ ልጅ

ሴት

የታመመ ሰው

የዕለተ ጁሙዓ ትሩፋት

ዕለተ ጁሙዓ ከሳምንቱ ቀናት ሁሉ በላጩ ነው። ሌሎች ሕዝቦች ካጡት በኋላ አላህ ﷻ ለዚህ አመት ለይቶ የሰጣቸው ልዩ ቀን ነው። የቀኑን ትሩፋት አስመልክቶ ብዙ ሐዲሶች የተላለፉ ሲሆን ከነዚህም የሚለክተሉትን እናገኛለን ፡-

1. ነቢዩ ﷺ ፡- «ጸሐይ የወጣችበት በላጩ ቀን ጁሙዓ ነው፤ አደም በዚህ ቀን ተፈጠረ፤ በዚሁ ወደ ጀነት ገባ፤ በዚሁም ከዚያ እንዲወጣ ተደረገ።»⁽¹⁾ ብለዋል።
2. ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ ﷺ ፡- «ገላውን ታጥቦ ወደ ጁሙዓ (መስገጃ) የመጣ፤ የተጻፈለትን ያህል ሰግዶ ሽጥባው እስኪያበቃ ድረስ ጸጥ ብሎ ያዳመጠና ከዚያ ከኢማሙ ጋር የሰገደ ሰው፤ በዚህና በቀጣዩ ጁሙዓ መካከል ያለው ከተጨማሪ ሦስት ቀናት ጋር (መለስተኛ ኃጢአቱ) ይታበስለታል።»⁽²⁾ ብለዋል።
3. ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ ፡- «ከከባዳዎቹ ኃጢአቶች ከራቁ አምስቱ እለታዊ ሶላቶች፤ አንዱ ጁሙዓ እስከ ቀጣዩ ጁሙዓና ከረመዲን እስከ ረመዲን በመካከላቸው ለሚፈጸሙ (መለስተኛ ኃጢአቶች) ማበሻዎች ናቸው።»⁽³⁾ ብለዋል።
4. ከሐዘይፋ ብን አልየማን (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ ፡- «አላህ ከኛ በፊት የነበሩትን ሕዝቦች ጁሙዓን ሰውጦቸዋል፤ ለአይሁድ ዕለተ ቅዳሜን ለክርስቲያኖች ደግሞ እሑድ ቀን አደረገ። አላህ እኛን አምጥቶ ለዕለተ ጁሙዓ መራንና ጁሙዓ ቅዳሜና እሑድ አደረገ። አንደዚሁ ሁሉ ቂያማ ቀን እነሱ ለኛ ተከታይ ናቸው። ፡ ከዱንያ ሰዎች እኛ የመጨረሻዎቹ አመት ስንሆን ከፍጡራን ሁሉ በፊት የሚፈረድላቸው የመጀመሪያዎቹ አመት ነን።»⁽⁴⁾ ብለዋል።
5. ከኑዕማን ብን በሺር (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ ፡- «የአላህ

(1) በሙስሊም የተዘገበ

(2) በሙስሊም የተዘገበ

(3) በሙስሊም የተዘገበ

(4) በሙስሊም የተዘገበ

መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم በሁለቱ ዓድና በጁሙዓ «ሰብሊሕ እስመ ረብህክል አዕላ» እና «ሀል አታከ ሐዲሁል ጋሽየህ» (ቁርአን ምዕ 87 እና 88) ይቀሩ ነበር፡ ዓድና ጁሙዓ አንድ ቀን ላይ ከዋሉ በሁለቱ ሶላቶችም ይቀሯቸው ነበር፡፡⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

6. የጁሙዓ ቀን ከቀናት ሁሉ በላጭ ሲሆን አደም የተፈጠረበትና ወደ መሬት እንዲወርድ የተደረገበት፤ ጸጸቱ ተቀባይነት ያገኘበት፤ የሞተበትና ቂያማም (ትንሳኤ) የሚከሰትበት ቀን ነው፡፡ ከሰውና ከአጋነንነት በስተቀር በጁሙዓ ቀን ከንጋት ጀምሮ ጸሐይ እስከ ወጣች ድረስ (ቂያማ እንዳይሆን) በመፍራት በስጋት የሚያዳምጥ ቢሆን እንጂ አንድም ተንቀሳሽ እንስሳ የለም፡፡ አንድ ሙስሊም የአላህ ባሪያ ክርሱ ጋር ተገጣጥሞ፤ ሶላት እየሰገደ ጉዳዩ እንዲፈጸምለት አላህን ለምኖ ሳያገኝ የማይቀርበት ሰዓትም አለበት፡፡ ከዕብ «በዓመት አንድ ቀን ነው?» ሲሉ አይደለም በያንዳንዱ ጁሙዓ ነው እንጂ አሉ፡፡ ከዕብ ተውራትን አነበቡና ነቢዩ صلی الله علیه وسلم እውነት ተናግረዋል አሉ፡፡ ከዚያ ዐብዱላህ ብን ሰላምን አግኝቼ ከከዕብ ጋር ስለነበረኝ ቆይታ ነገርኳቸው፡፡ ሰዓቱ መቼ እንደሆነ አውቃለሁ አሉኝ፡፡ ይንገሩኝ አልኳቸው፡፡ የጁሙዓ ቀን የመጨረሻው ሰዓት ነው አሉኝ፡፡ እንዴት የመጨረሻው ሰዓት ይሆናል የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم «ክርሱ ጋር ተገጣጥሞ፤ ሶላት እየሰገደ ጉዳዩ እንዲፈጸምለት አላህን ለምኖ ሳያገኝ የማይቀርበት ሰዓትም አለበት፡፡» አላሉም ወይ? በዚህ የመጨረሻ ሰዓት ደግሞ ሶላት አይሰገድም አልኳቸው፡፡ የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ሶላት ለመጠበቅ የተቀመጠ ሰው እስኪ ሰግደው ድረስ ሶላት ላይ ነው አላሉምን? ሲሉኝ ብለዋል አልኳቸውና ያ ማለት ነው አሉኝ፡፡⁽²⁾ ብለዋል፡፡

7. ከቀኖቻችሁ ሁሉ በላጩ የጁሙዓ ቀን ነውና በዚያ ቀን በኔ ላይ ሶላት ማውረድን አብዙ፤ ሶላታችሁ ለኔ ይቀርባልና ሲሉ የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እርስዎ ትቢያ ከሆኑ በኋላ እንዴት ይቀርብልዎታል? ተብለው ተጠየቁ፡፡ እሳቸውም ፡- «አላህ ﷻ የነቢያትን ገላ እንዳትበላ በመሬት ላይ እርም አድርጎባታል፡፡»⁽³⁾ አሉ፡፡

የጁሙዓ ሶላት ትክክለኛ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

1. ወቅት፡- እንደ ተቀሩት የግዴታ ሶላቶች ሁሉ ከጊዜው በፊት ወይም ወቅቱ ካለፈ በኋላ መስገድ ትክክል አይሆንም፡፡ ወቅቱ የዙህር ሶላት ወቅት ነው፡፡
2. በጀማዓ መሆን ፡- አንድ ሰው በነጠላ ሊሰግደው አይችልም፤ አነስተኛው የጁሙዓ ጀማዓ ሦስት ሰው ነው፡፡
3. እስቲጣን ፡- ቋሚ በሆነ የመኖሪያ አካባቢ ሆኖ ክረምትም በጋም ለቀው በማይሄዱበት የተከተመ መኖሪያ መንደር መሆን፡፡ ከቦታ ቦታ በሚንቀሳቀሱና በድንኳን በሚኖሩ አርብቶ አደሮች ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡ ከሰገዱት ግን ትክክለኛ ነው፡፡
4. የሁለት ኹጥባዎች ከሶላቱ መቅደም ፡- ኹጥባዎቹን ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ያዘውትሯቸው ስለነበር አንዱ የትክክለኛነት ሽርጥ ናቸው፡፡

የገጠር ሰዎች

የጁሙዓ ሶላት ወቅት

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

በጀማዓ ይሰገዳል

የጁሙዓ ሶላት አሰጋገድ

የጁሙዓ ሶላት የሚሰገደው ሁለት ረክዓ ሲሆን በቅራኔ ድምጽ ከፍ ይደረግበታል። በመጀመሪያው ረክዓ ከፋቲሐ በኋላ ሱረት አልጁሙዓን በሁለተኛው ደግሞ ሱረት አልሙናፍቁን መቅራት፤ ወይም በአንደኛው አልአሳን በሁለተኛው አልጋሽያን⁽¹⁾ መቅራት ሱንና ነው።

ሁለቱ ኹጥባዎች

ሁለቱን ኹጥባ የሚመለከት ብያኔ ሁለቱን ኹጥባዎች የሚመለከት ብያኔ

ሁለቱ ኹጥባዎች ዋጅብ ሲሆኑ ለጁሙዓው ትክክለኛነትም አንዱ ሽርጥ ናቸው። ከሰጋጆቹ አብላጫው የዐረብኛን ቋንቋን የሚሰሙና በአጠቃላይ መልኩ የሚረዱት ከሆነ በዐረብኛ ቋንቋ ይደረጋሉ። ይህም የዐረብኛ ቋንቋን እንዲማሩ ለማበረታታትና የነቢዩን صلی اللہ علیہ وسلم ፈለግ ከመቃረን ለመራቅ ነው። አብዛኞቹ ሰጋጆች ዐረብኛን የማይረዱ ከሆኑ ግን በሌሎች ቋንቋዎች ቢደረጉ ምንም የለበትም። ኹጥባ በመሰረቱ ለማስተማሪያነትና ለመመሪያነት እንጂ ዝም ብሎ ለመናገር ብቻ የሚደረግ ባለመሆኑ በሚሰጠው ትምሕርትና ምክር አድማጮች ሊጠቀሙበት ይገባል። የቁርአን አንቀጾች ግን ከተቻለ በዐረብኛው ተነበው ከዚያ በኋላ ትርጉማቸው ይቀርባል።

የኹጥባዎቹ ማሟያዎች

የጁሙዓ ኹጥባ ማእዘናት የሉትም፡ በተለምዶ ኹጥባ ወይም ዲስኩር ተብሎ በሚወሰደው ሁሉ ሊሆን ይችላል። ይሁንና ዲስኩር አድራጊው ቀጥሎ የቀረቡትን ማሟያዎች ቢያካትትበት ተመራጭ ነው ፡-

(1) በሙስሊም የተዘገበ

1. የአላህ ምስጋና።
2. ሁለቱን ሽዓዳዎች።
3. በአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ላይ ሶላት ማውረድ።
4. ታዳሚዎች አላህን እንዲፈሩ ማሳሰብ።
5. ከቁርአን ትንሽ ነገር መቅራት።
6. ሰጋጁን መምከር።

በሁለቱ ኹጥባዎች የተወደዱ ነገሮች

1. ኹጥባውን ምንበር ላይ ሆኖ ማድረግ።
2. ኹጥባ አድራጊው ወደ ምንበሩ ሲወጣ ለሰጋጆች ሰላምታ ማቅረብ።
3. ለአፍታ በመቀመጥ ሁለቱን ኹጥባዎች መለያየት።
4. ኹጥባው እንዳንይዛዛና አጠር እንዲል ማድረግ።
5. በሁለቱም ኹጥባዎች ዱዓእ ማድረግ።

በጁሙዓ ሶላት የሚከለከሉ ነገሮች

1. ኢማሙ ኹጥባ በማድረግ ላይ እያለ መናገር ሐራም ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ጁሙዓ ቀን ኢማሙ ኹጥባ በማድረግ ላይ እያለ ለንደኛህ <አዳምጥ> ካልክ ዝባዝንኬ ተናግረሃል።»⁽²⁾ ብለዋልና።
2. ኢማም ካልሆነ ወይም ባዶ ቦታ ኖሮ አዚያ ለመድረስ ግድ ሆኖበት ካልሆነ በስተቀር በሰው ትክሻ ላይ ተራምዶ ማለፍ የተጠላ ነው።

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

ለጁሙዓ መድረስ

አንድ ሙስሊም ለጁሙዓ ሶላት በጊዜ ለመድረስና አስቀድሞ ለመገኘት ጥረት ማድረግ ይኖርበታል። ዘግይቶ መጥቶ በሁለተኛው ረክዓ ከኢማሙ ጋር ሩኩዕ ለማድረግ ከበቃ ሶላቱን ጁሙዓ አድርጎ ያሟላል። በሁለተኛው ረክዓ ካልደረሰ ግን ዙህር አድርጎ አራት ይሰግዳል። በእንቅልፍና በሌሎች ምክንያቶች ጁሙዓ ያመለጠው ሰውም እንዲሁ ዙህር ማለትም አራት ረክዓ ይሰግዳል።

በጁሙዓ ቀን የተወደዱ ነገሮች

1. ጁሙዓ ቀን ሰረጽቶ ከህፍን መቅራት። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم : «አልከህፍ ምራፍን በጁሙዓ ቀን የቀራ ሰው በሁለቱ ጁሙዓዎች መካከል ብርሃን ያበራለታል።»⁽¹⁾ ብለዋልና።
2. በነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ላይ ሰለዋት ማብዛት። ከአቢ መስዑድ አልአንሷሪ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ሶላቱ ለኔ ተገልጦ የሚቀርብ ቢሆን እንጂ ጁሙዓ ቀን በኔ ላይ ሶላት የሚያወርድ ማንም ሰው የለምና ጁሙዓ ቀን በኔ ላይ ሶላት ማውረድን አብዙ።»⁽²⁾ ብለዋል።
3. ገላን መታጠብና ሽቶ መቀባት። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ጁሙዓ ቀን ገላውን ታጥቦ በተቻለው ንጽሕና ሁሉ ጽዱ ሆኖ፣ ከቅባቱ ተቀባብቶ፣ ወይም የቤቱን ሽቶ ነክክቶ፣ ከዚያ ሁለት ሰዎችን አቆራርጦ በመሀላቸው ሳያልፍ (ወደ መስጊድ) በማምራት የተጻፈለትን ያህል ሰግዶ ኢማሙ ሲናገር ያዳመጠ ማንም ሰው አይኖርም በዚህና በቀጣዩ ጁሙዓ መካከል ያለው (መለስተኛ ኃጢአት) ይቅር የሚባልለት ቢሆን እንጂ።»⁽³⁾ ብለዋል።

(1) በአልሓክም የተዘገበ

(2) በአልሓክም የተዘገበ

(3) በቡኻሪ የተዘገበ

ጁሙዓን የሚመለከቱ ነጥቦች

1. ምንበሩ እንደ አላህ መልእክተኛ ﷺ ምንበር ሦስት ደረጃዎች ያሉት መሆኑ ሱንና ነው።
2. ሱረቱል ጁሙዓ የሚባለውና ሰጋጆች ከጁሙዓ ሶላት በፊት ተቀምጠው አንድ ቃሪ እዛን እስኪደረግ ድረስ አንዳንድ የቁርኣን አንቀጾችን ሲቀራላቸው ማዳመጥ፣ ወይም የሕብረት መዝሙሮችንና አገዛርን በድምጽ ማጉያ መስማት ሱንና አይደለም። የተደነገገው በአላህ መልእክተኛ ﷺ ፣ በአቡ በክርና በዑመር (ረዕ) ዘመን እንደ ነበረው ሁሉ ኢማሙ ምንበር ላይ ሲቀመጥ አንድ እዛን ብቻ ማድረግ ነው። በዑሥማን (ረዕ) ዘመን መዲና ገበያ ውስጥ ለሰዎች የሶላት ወቅት መግባቱን ለማሳወቅ ሲባል የተደነገገው የዑሥማን አዛን ዛሬ ወቅት መግባቱን ማወቅ ቀላልና የተመቻቸ በመሆኑ የድንጋጌው መነሻ ምክንያት የለም።
3. አንድ ሰው ኢማሙ ኹጥባ በማድረግ ላይ እያለ ወደ መስገጃው ቦታ ከመጣ ከመቀመጡ በፊት ሁለት ቀለል ያሉ ረክዓዎችን ይሰግዳል። ነቢዩ ﷺ :- «አንዳችሁ ጁሙዓ ቀን ኢማሙ ኹጥባ በማድረግ ላይ እያለ ከመጣ፣ ሁለት ረክዓዎችን ይስገድ፣ ያሳጥራቸውም።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

(1) በእብን ማጀህ የተዘገበ

ሦስት ደረጃዎች ያሉት ምንበር

ሶላት

4. ኸጢቡ በዱዓኦ ጊዜ አመልካች ጣቱን ከመቀሰር ውጭ አጃቹን ከፍ አያደርግም። እጃቹን ከፍ የሚያደርገው ዝናም ለመለመን (ለእስትስቃእ) ወይም ዝናም እንዲቆም ዱዓኦ ሲያደርግ ብቻ ነው። ሐሰይን ብን ዐብዱረሕማን (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት፡- «የአላህ መልእክተኛ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ኸጥባ በማድረግ ላይ እያሉ ዱዓኦ ካደረጉ እንደዚህ - በአመልካች ጣታቸው እያመለከቱ - ይሉ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

5. የጁሙዓ ሶላት ቀዳሚ የሱንና ሶላት የለውም፤ ይሁን እንጂ ከአዛን በፊት ምክንያት የሌለው ተጠውወዕ ሶላት መስገድ የተወደደ ነው። ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ፡- «ጁሙዓ ቀን ንላውን ታጥቦ በተቻለው ንጽሕና ሁሉ ጽዱ ሆኖ፤ ከቅባቱ ተቀባብቶ፤ ወይም የቤቱን ሽቶ ነካክቶ፤ ከዚያ ሁለት ሰዎችን አቆራርጦ በመሀላቸው ሳያልፍ

(1) በአሕመድ የተዘገበ

(ወደ መስጊድ) በማምራት የተጻፈለትን ያህል ሰግዶ ኢማሙ ሲናገር ያዳመጠ ማንም ሰው አይኖርም፤ በዚህና በቀጣዩ ጁሙዓ መካከል ያለው (መለስተኛ ኃጢአት) ይቅር የሚባልለት ቢሆን እንጂ።»⁽²⁾ ብለዋልና።

6. የድህረ ሶላት (በዕዲያ) ሱንናው ሁለት ረክዓ ይሰገዳል። እብን ዑመር (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት፡- «የአላህ መልእክተኛ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ከጁሙዓ በኋላ ሁለት ረክዓ እቤታቸው ይሰግዱ ነበር።»⁽³⁾ ብለዋል። ወይም ሱንናው አራት ረክዓ ይሰገዳል። ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ፡- «ከናንተ ውስጥ ከጁሙዓ በኋላ ሰጋጅ የሆነ ሰው አራት ረክዓ ይሰገድ።»⁽⁴⁾ ብለዋል። ፡ በላጩ እቤት መስገድ ነው።

(2) በዳሪሚ የተዘገበ

(3) በጆማዓው የተዘገበ

(4) በሙስሊም የተዘገበ

በጣቱ ያመለክታል

7. ዲድና ጁሙዓ አንድ ቀን ከዋሉ ለበለጠ ጥንቃቄ ሁለቱንም መስገድ ይመረጣል። ዲዱን ከሰገደ ቢያንስ ዙህር መስገድ ይኖርበታል። ራቅ ብለው የሚኖሩ ሰዎች ዲድ ከሰገዱ ለጁሙዓ ተመልሰው አለመምጣት ይፈቀድላቸዋል። እያስ ብን አቢ ረምላህ አሽሻሚ ባስተላለፉት መሰረት ፦ «መዓዊያ ለዘይድ ብን አርቀም ፦ ሁለት ዲዶች አንድ ቀን የዋሉበትን ሁኔታ ከአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ጋር ሆነው አጋጥሞት ያውቃል? ብለው ሲጠይቁ፤ አዎ አጋጥሞኛል፤ በቀኑ መጀመሪያ ላይ ዲድ ሰግደው ለጁሙዓ ፈቃድ በመስጠት ጁሙዓ መስገድ የፈለገ ሰው ይሰገድ አሉ።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በአሕመድ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

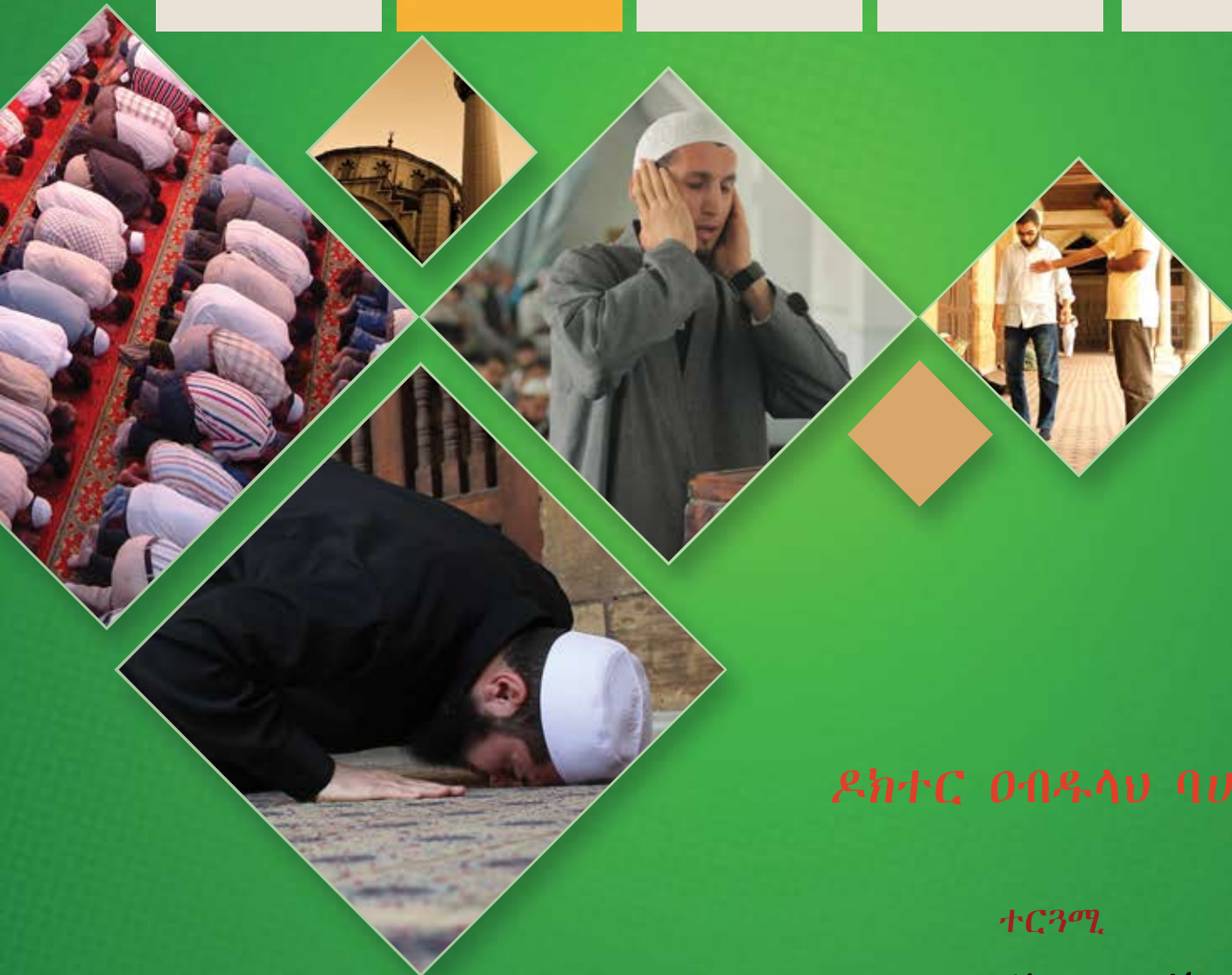
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኸታር

የተጠው'ዉዕ ሶላት

የተጠው'ዉዕ ሶላት

የተጠው'ዉዕ ሶላት

ግዴታ ያለሆነና መስገዱ የተደነገገ ሶላት ነው።

የተጠው'ዉዕ ሶላት ትሩፋት

1. የተጠው'ዉዕ ሶላት አላህ ﷺ አገልጋይ ባሪያውን እንዲወደው ምክንያት ይሆናል። በሐዲስ አልቁድሲ እንደተመለከተው አላህ ﷺ እንዲህ ይላል፡- «ባሪያዬ እስክወደው ድረስ በነዋፍል (ግዴታ ያልሆነ ተጨማሪ ዕባዳዎች በማከናወን) ወደኔ መቅረቡን ይቀጥላል፤ ከወደድኩት ደግሞ የሚያይበት ማያው፣ የሚሰማበት መስሚያው፣ የሚሰነዝርበት እጅ እና የሚጓዝበት እግር እሆንለታለሁ። ከለመነኝ በእርግጥ እሰጠዋለሁ፤ ከኔ መጠጊያና መጠበቂያ ከፈለገህ በእርግጥ እጠብቀዋለሁ።»⁽¹⁾

2. የተጠው'ዉዕ ሶላት በግዴታ ሶላቶች ላይ ሊከሰቱ የሚችሉ ጉድለቶችን ያካክሳል። ነቢዩ ﷺ እንዲህ ብለዋል፡- «በትንሣኤ ቀን ከሥራዎቻቸው ውስጥ ሰዎች በመጀመሪያ የሚጠየቁበት ሶላት ነው። ጌታችን እርሱ የበለጠውን የሚያውቅ እየሆነ ለመላእኮች እንዲህ ይላል፡- «የባሪያዬን ሶላት አሟልቶት ወይም አጉድሎ ሰግዶ እንደሆነ እዩለት» ይላል። የተሟላ ከሆነ (ምንዳው) የተሟላ ሆኖ ይጻፍለታል። የጎደለ ነገር ካለ ደግሞ ባሪያዬ የተጠው'ዉዕ ሶላት እንዳለው እዩለትና ተጠው'ዉዕ ካለው «ለባሪያዬ የግዴታ ሶላቱን ከተጠው'ዉዕ አሟሉለት» ይላል። የተቀሩት ሥራዎችም በዚሁ ዓይነት ይወሰዳሉ።»⁽²⁾

የተጠው'ዉዕ ሶላትን እቤት መስገድ ተመራጭ ነው

የጀማዓ ሶላት የተደነገገለት እንደ ተራዊሕ ያለው ሲቀር፣ የተጠው'ዉዕ ሶላትን ከመስጊድ ይልቅ እቤት መስገድ ብልጫ አለው። ነቢዩ ﷺ ፡- «ከግዴታ ሶላት በስተቀር ያንድ ሰው በላጩ ሶላት እቤቱ የሚሰግደው ነው።»⁽³⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ

(3) በቡኻሪ የተዘገበ

ማውጫ

የተጠው'ዉዕ ሶላት ትርጓሜ

የተጠው'ዉዕ ሶላት ትሩፋት

የተጠው'ዉዕ ሶላት ዓይነቶች

አንደኛ- የግዴታ ሶላት ተከታይ ሱንናዎች (ረዋትብ)

ሁለተኛ- የውትር ሶላት

ሦስተኛ- የተራዊሕ ሶላት

አራተኛ- የዱሐ ሶላት

አምስተኛ- የመስጊድ መግቢያ ሶላት (ተሕይዎቱል መስጅድ)

ስድስተኛ- የእስትኻራ ሶላት

ሰባተኛ- ከዉዱእ በኋላ ሁለት ረክዓ ሶላት

ስምንተኛ- ያልተገደበ (መጥለቅ)

ተጠው'ዉዕ

ተጠው'ዉዕ የማይሰገድባቸው የተከለከሉ ወቅቶች

የተጠው'ዉዕ ሶላት ዓይነቶች

የተጠው'ዉዕ ሶላት ብዙ ዓይነቶች ያሉት ሲሆን ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው ፡-

አንደኛ- የግዴታ ሶላት ቀዳሚና ተከታይ ሱንናዎች (ረዋትብ)⁽¹⁾

የፈርድ ሶላቶችን የሚከተሉ ረዋትብ ሲሆኑ የጸኑ ሱንናዎች ናቸው፡፡

የረዋትብ ሱንና በአጠቃላይ አስር ወይም አስራ ሁለት ረክዓዎች ናቸው፡፡ እነሱም ፡-

- ከፈጅር ሶላት በፊት ሁለት ረክዓ፤
- ሁለት ወይም አራት ረክዓ ከዙህር በፊትና ሁለት ረክዓ ከዙህር በኋላ፤
- ሁለት ረክዓ ከመግራብ በኋላ፤
- ሁለት ረክዓ ከዕሻእ በኋላ ናቸው፡፡ እብን ዑመር ባስተላለፉት መሰረት፡- «ከነቢዩ ﷺ የያዘው አስር ረክዓዎችን ነው፡፡ ሁለት ረክዓ ከዙህር በፊት፣ ሁለት ረክዓ ከዙህር በኋላ፣ ሁለት ረክዓ ከመግራብ በኋላ በቤታቸው፣ ሁለት ረክዓ ከዕሻእ በኋላ በቤታቸውና ከሰብሕ ሶላት በፊት ሁለት ረክዓ ናቸው፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡ ከዙህር በፊት አራት ረክዓ ከመግራታቸው ውጭ ከዚህ ጋር ተመሳሳይ የሆነ ዘገባ ከዓሻእ (ረዕ) ተላልፏል፡፡⁽³⁾

ቀዳሚ ሱንና	የፈርድ ሶላት	ደህራይ ሱንና
ሁለት ረክዓ	የሰብሕ ሶላት	-----
አራት ረክዓ	የዙህር ሶላት	ሁለት ረክዓ
-----	የዐስር ሶላት	-----
-----	የመግራብ ሶላት	ሁለት ረክዓ
-----	የዕሻእ ሶላት	ሁለት ረክዓ

(1) ረዋትብ (ነጠላው ራትብ) ቋሚና የጸና ነገር ማለት ነው፡፡

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በሙስሊም የተዘገበ

ሶላት

ከረዋትብ ሱንናዎች ሁሉ በላጩና ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ከጉዞ ውጭና ተጓዥም ሆነው አዘውትረው የሰጉዱት ሁለቱ የሱብሕ ቀዳሚ ሱንና ሶላት ነው፡፡
 ፡ ዓሕሻ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ከነዋፍል ውስጥ ከሁለቱ የፈጅር ረክዓዎች ይበልጥ አጥብቀው ይፈጽሙት የነበረ ሌላ ምንም አልነበረም፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

ዋጅቦቹን ካለማንደል ጋር ረክዓዎቹን ቀለል አድርጎ መስገድ ሱንና ነው፡፡

ዓሕሻ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት፡- «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ሁለቱን የፈጅር ሱንና ረክዓዎች ከሱብሕ ሶላት በፊት ሰገዱና ፋቲሐን ቀርተውበታል ወይ? ብዬ እስከምጠራጠር ድረስ ያሳጥሩ ነበር፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

የፈጅርን ሱንና ካመለጠ ሰግዶ መተካት የተፈቀደ ነው፡፡

1. ከሱብሕ ሶላት በኋላ፤ቀይስ ብን ዐምር ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ከሱብሕ ሶላት በኋላ የሚሰግድ ሰው አይተው፡- «የሱብሕ ሶላት ሁለት ረክዓ ነው»⁽³⁾ ሲሉት ፡- «ከበፊቱ ያለውን ሁለት ረክዓ አልሰገድኩምና ነው አሁን የሰገድኳቸው» አላቸው፡፡ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በዝምታ አለፉት ብለዋል፡፡

2. ጸሐይ ከወጣች በኋላ፤ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «የፈጅርን ሁለት ረክዓዎች ያልሰገደ ሰው ጸሐይ ከወጣች በኋላ ይሰገዳቸው፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋልና፡፡

- (2) በቡኻሪና የተዘገበ
- (3) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
- (4) በትርጉሙ የተዘገበ

ጠቃሚ ነጥቦች

- ከዙህር በፊት አራት ረክዓ መስገድ ያለው ትሩፋት በሐዲስ ተረጋግጧል፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ከዙህር በፊት አራት፤ከዙህር በኋላም አራት የሰገደን ሰው አላህ (ገላውን) በእሳት ላይ እርም አድርጓል፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

- መ-አክኸድ (የጸኑ) ካልሆኑ የተወደዱ (መ-ስተሐብ) ሱንናዎች መካከል ከዐስር በፊት አራት ረክዓዎችን መስገድ አንዱ ነው፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ከዙህር በፊት አራት፤ከዙህር በኋላም አራት የሰገደን ሰው አላህ (ገላውን) በእሳት ላይ እርም አድርጓል፡፡»⁽²⁾ ብለዋልና፡፡

- ከዐስር፤ከመግራብና ከዕሻእ ሶላት በፊት ሱንናነቱ ያልጸና ሶላት መስገድ ተንግንል፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «በየሁለቱ አዛኖች መካከል ሶላት አለ - ሦስት ጊዜ ደጋግመው በሦስተኛው ላይ - ለፈለገ ሰው፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡ ሁለት አዛኖች ማለት በየአዛኑና እቃማ መካከል ማለት ነው፡፡

- አንድ ሰው በእንቅልፍ ወይም በመርሳት ምክንት ያመለጠውን ሶላት፤መስገድ በተጠላበት ወቅትም ቢሆን ሰግዶ መተካት የተፈቀደ ነው፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم የዙህርን ደህራይ ሱንና ሳይሰግዱ ቀርተው ከዐስር ሶላት በኋላ መስገዳቸው ተረጋግጧል፡፡

- (1) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
- (2) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
- (3) በቡኻሪና መ-ስሊም የተዘገበ

ሁለተኛ- የውትር ሶላት

የውትር ድንጋጌና ትሩፋቱ

ውትር የጠበቀ ጽኑ ሱንና ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «አላህ ውትር (አንድ) ነው፤ ውትርን (ኢተጋማሽን) ይወዳልና የቁርኣን ባለቤቶች ሆይ! ውትርን ስንዱ።» (1) ብለዋል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم በሐዲርም ሆነ በሰፈር (እቤት እያሉም ሆነ በመንገደኝነት ጉዞ ላይ እያሉ) የውትር ሶላትን ተጠባብቀው ይሰግዱ ነበር።

የውትር ሶላት አሰጋገድ

1. የውትር ሶላት አነስተኛ ረክዓ አንድ ሲሆን ከፍተኛው ቁጥር አስራ አንድ ወይም አስራ ሦስት ረክዓ ነው። የሚሰገደው በሁለት-ሁለት ረክዓ ሆኖ በማጠቃለያው አንድ ረክዓ ብቻ ይሰገዳል።
2. ዝቅተኛው የምሉእነት ቁጥሩ ሦስት ረክዓ ሲሆን፤ ሁለት ረክዓ ተሰግዶ በሰላምታ ካበቃ በኋላ አንድ ነጠላ ረክዓ ይሰገዳል። ሦስቱንም አገናኝቶ በአንድ ተሽሁድ ብቻ መስገድም ይቻላል። በመጀመሪያው ረክዓ ከፋቲሐ በኋላ ሰራቴል አዕላን፤ በሁለተኛው ሰራቴል ካፍሩንን፤ በሦስተኛው ሰራቴል እኽላስን መቅራት ሱንና ነው። ኡቢይይ ብን ከዕብ ባስተላለፉት መሰረት :- «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በውትር የመጀመሪያው ረክዓ «ሰብ'ብሕ እስመ ረብብክል አዕላ»፤ በሁለተኛው «ቁል ያ አይ'ዩሀል ካፍሩን»፤ በሦስተኛው «ቁል ሁወል'ሷሁ አሐድ» ይቀሩ ነበር።» (2) ብለዋል።

የውትር ሶላት ወቅት

ከዕሻእ ሶላት በኋላ እስከ ጎሕ መቅደድ ድረስ ነው። በሌሊቱ የመጨረሻ ሲሶ መስገዱ በላጭ ነው። ከጃቢር በተላለፈው ሐዲስ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «በሌሊቱ መጨረሻ ላይ አልነቃም ብሎ የፈራ ሰው ውትርን በሌሊቱ መጀመሪያ ላይ ይስገድ።» (3) ብለዋል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «በአንድ ሌሊት ሁለት ውትር የለም» (4) በማለታቸው ውትር ሁለት ጊዜ አይሰገድም። በተጨማሪም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «በ(ሌሊቱ) መጨረሻ ለመነሳት ተስፋ ያደረገ ሰው ውትሩን በሌሊቱ መጨረሻ ይስገድ፤ በሌሊቱ መጨረሻ የሚሰገድ ሶላት መላእክቶች የሚጣዱት ነውና በላጭ ነው።» (5) ብለዋል።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(2) በነሳኢ የተዘገበ
(3) በሙስሊም የተዘገበ
(4) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(5) በሙስሊም የተዘገበ

የውትር ዱዓእ (ቁነት)

በውትር ሶላት የመጨረሻው ረክዓ ከሩከዕ በፊት ወይም ከሩከዕ ቀና ካሉ በኋላ ዱዓእ ማድረግ የተደነገገ ነው። በዱዓኡ ላይ ሁለት እጆችን ከፍ አድርጎ ከተላለፉት የዱዓእ ዓይነቶች አንዱን ያደርጋል። ከነዚህም የሚከተለውን እናገኛለን፡- «አል'ሷሁም» እህድኒ ፊመን ሀደይተ፤ ወዓፍኒ ፊመን ዓፈይተ፤ ወተወል'ለኒ ፊመን ተወል'ለይተ፤ ወባሪክሊ ፊማ አዕጠይተ፤ ወቅኒ ሸር'ረ ማቀዲይተ፤ ፈእን'ነከ ተቅዲ ወላዩቅዲ ዐለይከ፤ እን'ነሁ ላየዝልሉ መን ዋለይተ፤ ወላየዕዝዙ መን ዓደይተ፤ ተባረክተ ረብ'በና ወተዓለይተ» ትርጉሙ :- «አላህ ሆይ! ከተመሩት ጋር ወደ ቀጥተኛው መንገድ ምራኝ። ከዳኑትም ጋር አድነኝ። ከተወዳጀሃቸው ጋርም ተወዳጅኝ። የሰጠኸኝን ባርክልኝ። ከወሰንከው ክፉ ነገርም ጠብቀኝ። አንተ ወላኝና ፈራጅ ስትኾን ባንተ ላይ የሚወስን የለምና፤ አንተ ያገዝኸው አይዋረድም፤ አንተ የጠላኸውም አያሸንፍም። ጌታችን ሆይ! አንተ የቅድስናና የልቅና ባለቤት ነህና።»

- ኢማሙ ቁነት (ዱዓእ) ሲያደርግ ከኋላው ያሉት፤ የአላህ ውዳሴን በተመለከተው ሳይሆን በልመናው ክፍል ብቻ አሚን ይላሉ። ለምሳሌ «ፈእን'ነከ ተቅዲ ወላዩቅዲ ዐለይከ» የሚለውን በመሳሰለ ውዳሴ አሚን አይባልም።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከውትር ሶላት በኋላ ሦስት ጊዜ «ሰብ'ብሕል መሊክል ቁድ'ዱስ» ማለት ሱንና ነው። በሦስተኛው ላይ ጎተት አርጎ ድምጹን ከፍ ያደርጋል። «ረብ'ቡል መላእክት ወር'ሩሕ» የሚለውን መጨመርም ይችላል።
2. ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ያልተላለፈ በመሆኑ ከውትር ዱዓእም ሆነ ከማንኛውም ዱዓእ በኋላ ፊትን ማበስ የተደነገገ አይደለም።
3. ቁነት ዓመቱን በሙሉ የተፈቀደ ሲሆን ለረመዳን ሁለተኛ አጋማሽ ብቻ የተወሰነ አይደለም። ደራሽ አደጋ በሚኖርበት ጊዜ በሁሉም የግዴታ ሶላቶች ቁነት ማድረግ ሙስተሐብ ነው።
4. የቁርኣን ሽትም ዱዓን ሶላት ውስጥ ማድረግ አልተደነገገም።

“

ውትርን ቀን ሰግዶ መተካት

ውትርን ቀን ሰግዶ መክፈል የተደነገገ ሲሆን ሁለት ሁለት በመስገድ ይካሄዳል፡ ከዓሻ በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በሕመም ወይም በሌላ ምክንያት የሌሊት ሶላት ሲያመልጣቸው በቀን አስራ ሁለት ረክዓ ይሰግዱ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

”

“

የተራዊሕ ሶላትን በዕሻኔ ንይ’ያ

ከዕሻኔ ሶላት ዘግይቶ ሰዎች ተራዊሕ ሲሰግዱ የደረሰ ሰው በዕሻኔ ንይ’ያ ከነሱ ጋር ወደ ሶላቱ ይገባል። ኢማሙ ሰላምታ ሲል ተነስቶ ያሟለዋል።

”

ለሶላት ከእንቅልፍ መንቃት

ሦስተኛ- የተራዊሕ ሶላት

ተራዊሕ፡ በረመዲን የሚሰገድ የሌሊት ሶላት ነው፡፡ ተራዊሕ (መታረፊያ) የተባለው ሶላቱ በመርዘሙ ምክንያት በየአራት ረክዓው ጣልቃ ያርፋበት ስለነበረ ነው።

የተራዊሕ ሶላት ትሩፋት

በተባረከው የረመዲን ወር የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ለቀናት ከሰሐቦች ጋር ሰግደው ከዚያ በኋላ ግዴታ ሆኖ እንዳይደነገግ በመፍራት የተውት የጸና ሱንና ነው። ከሳቸው በኋላም ሶሐባቸው عليه السلام ሰግደውታል።⁽¹⁾

የተራዊሕ ሶላት ረክዓ ብዛት

በላጩ አስራ አንድ ረክዓ ነው። ምክንያቱም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم በብዛት በተግባር የፈጸሙት ይህ በመሆኑ ነው። እመ ምእመናን ዓሻ (ረዕ) በረመዲን የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ሶላት እንዴት እንደነበረ ተጠይቀው «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በረመዲንም ሆነ በሌላ ጊዜ ከአስራ አንድ ረክዓ አይጨምሩም ነበር።»⁽²⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በሙስሊም የተዘገበ

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሌሊት ሶላት (ቅያሙል’ለይል) ዓመቱን በሙሉ የጠበቀ ሱንና ነው። የሌሊት ሶላትን መተው የተጠለ (መክሩህ) ነው። ዐብዱላህ ብን መስዑድ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት አንድ ሰውዬ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ዘንድ ተወሳኝ «እስኪነጋ ድረስ አሁንም እየተኛ ነው፤ ሌሊት ሶላትም አልተነሳም» ሲበል፤ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ለይጣን በጀሮው ሸንቶበታል።»⁽¹⁾ አሉ። አንድ ሰው ያስለመደውን የሌሊት ሶላት መተው የተጠለ ነው። ከዐብዱላህ ብን ዐምር ብን አልዓስ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ዐብደላህ ሆይ! ሌሊት ለሶላት ይነሳ እንደነበረውና ኋላ የሌሊት ሶላቱን እንደ ተወው እገሌ ዓይነት አትሆን።» አሉኝ ብለዋል።

2. ማታ ሲተኙ ተነስቶ ለመስገድ ንይ’ያ አድርጎ መተኛት የተወደደ ነው። ከእንቅልፉ የነቃ ሰው ይህን አስመልክቶ በተላለፉት አገዛዥ አላህን መዘከር፤ እንቅልፉን ከፊቱ ማበስና ጥርሱን

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

መፋቅ ሱንና ነው። ሐዘይፋ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት «የአላህ መልእክተኛ ሌሊት ሲነሱ ላላቸውን በመፋቂያ ያጸዱ (ጥርሳቸውን ይፋቁ)⁽¹⁾፤ ወደ ሰማይ ይመለከቱ፤ ከኣሊ ዒምራን ምዕራፍ የመጨረሻዎቹን አስር አንቀጾችም ይቀሩ ነበር።» ብለዋል።

ከእብን ዐባስ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት እመ ምእመናን መይሙና (ረዕ) ቤት - የሹሜያቸው ናቸው - አድራ በአንድ ሰሌን አግድሙ ላይ ተኛሁ፤ የአላህ መልእክተኛና ባለ ቤታቸው በሰሌኑ ቁመት ተኙ። እስከ ሌሊቱ አጋማሽ ወይም ወደዚያው አካባቢ ድረስ ተኙና ከእንቅልፍ ነቅተው እንቅልፉን ከፊታቸው አባበሱ። በሌላ ዘገባ ተነስተው ተቀመጡና ወደ ሰማይ ተመልክተው ከኣሊ ዒምራን ምዕራፍ አስር አንቀጾችን ቀሩ። በሌላ ተጨማሪ ዘገባ ደግሞ ከኣሊ ዒምራን ምዕራፍ የመጨረሻዎቹን አስር አንቀጾችን ቀሩ የሚል ተመልክቷል።

አንድ ሰው ለሌሊት ሶላት ሲነሳ ሚስቱን ለሶለቱ መቀስቀስ፤ ሚስቱም እንደዚሁ ከተነሳች ባሏን መቀስቀስ የተወደደ ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «አንድ ሰው ሌሊት ባለቤቱን ቀስቅሶ አንድ ላይ ሁለት ረክዓ ከሰገዱ አላህን ከሚያወሱ ወንዶችና ሴቶች ጋር ይመዘገባሉ።»⁽²⁾ ብለዋል።

3. የሌሊት ሶላት እየሰገደ እንቅልፍ ያሸነፈው ሰው ሶለቱን ይተውና እንቅልፉ እስኪሄድለት ይተኛል። ከዓሻሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «አንዳችሁ ሶላት ውስጥ እንቅልፍ ከተጫጫነው እንቅልፉ እስኪለቀው ድረስ ይተኛ፤ አንዳችሁ እያንቀላፋ ከሰገደ ምናልባት እስትግፋር አደርጋለሁ ብሎ ራሱን ሊሰድብ (ሊረገም) ይችላልና።»⁽³⁾ ብለዋል። በሌሊቱ የመጨረሻ ሲሶ እስትግፋርና ዱዓ እንዲረግ የተወደደ ነው። ፡ ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم :- «አላህ ﷻ በሌሊቱ የመጨረሻ ሲሶ ወደ ቅርቡ ሰማይ ይወርድና ፡- ማነው የሚለምነኝና የምሰማለት? ማነው የሚጠይቀኝና የምሰጠው? ማነው ምሕረት የሚለምነኝና ምሕረት የማደርግለት? ይላል። »⁽⁴⁾ ብለዋል።

አራተኛ- የዱሐ ሶላት

በዱሐ ጊዜ (ረፋድ ላይ) የሚሰገድ ሶላት ነው። የዱሐ ወቅት ጸሐይ ወጥታ በዓይን ግምት የጦር ዘንግ ያህል ከፍ ካለችበት - ከፍታው የሃያ ደቂቃ ያህል ቆይታ ነው - ጊዜ ጀምሮ ጸሐይ ከአናት አለፍ ከማለቷ ከአስራ አምስት ወይም ከሃያ ደቂቃ በፊት ያለው ጊዜ ነው። በላጩ የመሰገጃ ጊዜ ሙቀቱ መበርታት በሚጀምርበት ጊዜ ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «የወደ አላህ ተመላሾች ሶላት (ሶላቱል አውቀቢን) የግመል ጥጃዎች ኮቴ በአሸዋው ሙቀት በሚለበለብበት ጊዜ ነው።»⁽⁵⁾ ብለዋልና።

የዱሐ ሶላት ትሩፋት

አላህ ﷻ ሐዲስ አልቁድሲ ውስጥ ፡- «የኣደም ልጅ ሆይ! በቀኑ መጀመሪያ ላይ አራት ረክዓዎችን ለኔ ስገድና (ለጉዳዮችህ እስከ ቀኑ) መጨረሻ እኔ እበቀሃለሁ።» ብሏል።

የዱሐ ሶላት ረክዓ ቁጥር

ሁለት፤ ወይም አራት፤ ወይም ስድስት፤ ወይም ስምንት ረክዓ መስገድ ይቻላል። ትክክለኛው እያንዳንዱን ሁለት ረክዓ በሰላምታ በማብቃት መስገድ ነው። ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم በተግባር የተረጋገጠው በሁለት ሁለት ረክዓ መስገድ ነውና።

- የዱሐ ሶላት በያንዳንዱ የሰው አካል መገጣጠሚያ አጥንት ቁጥር ምጽዋት መስጠትን ያህል አጅር የሚያስገኝ ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «በያንዳንዳችሁ መገጣጠሚያና አጥንት ላይ የሚሰጥ ምጽዋት (ሶደቃ) አለ። እያንዳንዱ ተስቢሕ (ሱብሐነል'ሷህ ማለት) ምጽዋት ነው። እያንዳንዱ ተሕሚድ (አልሐምዱሊል'ላህ ማለት) ምጽዋት ነው። እያንዳንዱ ተሕሊል (ላእላህ እል'ላል'ሷህ ማለት) ምጽዋት ነው። እያንዳንዱ ተክቢራ (አል'ሷሁ አክበር ማለት) ምጽዋት ነው። ወደ በጎ ነገር ማዘዝ ምጽዋት ነው። ከእኩይ ነገር መከልከልም ምጽዋት ነው። ከዱሐ (ሶላት) የሚሰገደው ሁለት ረክዓም ይህንኑ ይሸፍናል።»⁽⁶⁾ ብለዋል።

- አራት ረክዓ ዱሐ የሰገደ ሰው እለቱን አላህ በቂው ነው። ከኑዐይም ብን ሀማር አልገጥፋኒ በተላለፈውና የአላህ መልእክተኛ ከጌታቸው ﷻ በሚተላለፍላቸው ሐዲስ አልቁድሲ ውስጥ ፡- «የኣደም ልጅ ሆይ!

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በአቡ ዳወድ የተዘገበ

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(4) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(5) በሙስሊም የተዘገበ

(6) በሙስሊም የተዘገበ

ሶላት

በቀኑ መጀመሪያ ላይ አራት ረክዓዎችን ለኔ ስገድና (ለጉዳዮችህ እስከ ቀኑ) መጨረሻ እኔ እበቀሃለሁ።
>>(1) ብሏል።

- የሱብሕ ሶላትን በጀማዓ ሰግዶ ጸሐይ እስክትወጣ ድረስ አላህን በመዘከር ከቆየ በኋላ ዱሐን የሰገደው ሰው የተሟላ ሐጅና ዑምራ አጅር ያገኛል፡ የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم :- «የንጋት ሶላትን በጀማዓ የሰገደ፣ከዚያም ጸሐይ እስክትወጣ ድረስ ቁጭ ብሎ አላህን የዘከረ፣ከዚያ ሁለት ረክዓ የሰገደ ሰው የአንድ ሐጅና ዑምራ ያህል ምንዳ ያገኛል።» ብለዋል። የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم :- «የተሟላ፣የተሟላ፣የተሟላ (አጅር)»(2)ብለዋል።

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በትርጉሙ የተዘገበ ሲሆን አልባኒ ሶሐክ ነው ብለውታል

የዱሐ ሶላት ረክዓ ቁጥር

ሁለት፣ወይም አራት፣ወይም ስድስት፣ወይም ስምንት ረክዓ መስገድ ይቻላል፡ ትክክለኛው እያንዳንዱን ሁለት ረክዓ በሰላምታ በማብቃት መስገድ ነው። ከነቢዩ صلی الله علیه وسلم በተግባር የተረጋገጠው በሁለት ሁለት ረክዓ መስገድ ነውና።

- የዱሐ ሶላት በያንዳንዱ የሰው አካል መገጣጠሚያ አጥንት ቁጥር ምጽዋት መስጠትን ያህል አጅር የሚያስገኝ ነው። ከነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «በያንዳንዳችሁ መገጣጠሚያና አጥንት ላይ የሚሰጥ ምጽዋት (ሶዶቃ) አለ። እያንዳንዱ ተስቢሕ (ሱብሐነል'ሊህ ማለት) ምጽዋት ነው። እያንዳንዱ ተሕሚድ (አልሐምዱሊል'ላህ ማለት) ምጽዋት ነው። እያንዳንዱ ተሕሊል (ላእላህ እል'ላል'ሊህ ማለት) ምጽዋት ነው። እያንዳንዱ ተክቢራ (አል'ሊሁ አክበር ማለት) ምጽዋት ነው። ወደ በጎ ነገር ማዘዝ ምጽዋት ነው። ከእኩይ ነገር መከልከልም ምጽዋት ነው። ከዱሐ (ሶላት) የሚሰገደው ሁለት ረክዓም ይህንኑ ይሸፍናል።»(3) ብለዋል።

- አራት ረክዓ ዱሐ የሰገደ ሰው እለቱን አላህ በቂው ነው። ከኑዐይም ብን ሀማር አልገጥፋኒ በተላለፈውና የአላህ መልእክተኛ ከጌታቸው ﷺ በሚተላለፍላቸው ሐዲስ አልቁድሲ ውስጥ :- «የአደም ልጅ ሆይ! በቀኑ መጀመሪያ ላይ አራት ረክዓዎችን ለኔ ስገድና (ለጉዳዮችህ እስከ ቀኑ) መጨረሻ እኔ እበቀሃለሁ።
>>(4) ብሏል።

- የሱብሕ ሶላትን በጀማዓ ሰግዶ ጸሐይ እስክትወጣ ድረስ አላህን በመዘከር ከቆየ በኋላ ዱሐን የሰገደው ሰው የተሟላ ሐጅና ዑምራ አጅር ያገኛል፡ የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم :- «የንጋት ሶላትን በጀማዓ የሰገደ፣ከዚያም ጸሐይ እስክትወጣ ድረስ ቁጭ ብሎ አላህን የዘከረ፣ከዚያ ሁለት ረክዓ የሰገደ ሰው የአንድ ሐጅና ዑምራ ያህል ምንዳ ያገኛል።» ብለዋል። የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم :- «የተሟላ፣የተሟላ፣የተሟላ (አጅር)»(5)ብለዋል።

(3) በሙስሊም የተዘገበ
(4) በሙስሊም የተዘገበ
(5) በትርጉሙ የተዘገበ ሲሆን አልባኒ ሶሐክ ነው ብለውታል

አምስተኛ - የመስጊድ መግቢያ ሶላት (ተሕይዎቱል መስጅድ)

መስጊድ የገባ ሰው ከመቀመጡ በፊት እንዲሰግዳቸው የተደነገገ ሁለት ረክዓ ሶላት ነው። ብያኔው የጸና ሱንና ነው። ማስረጃው ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «አንዳችሁ መስጊድ ከገባ ከመቀመጡ በፊት ሁለት ረክዓዎችን ይስገድ።»⁽¹⁾ ማለታቸው ነው።

ራትብ የሆነ ሱንና ወይም የግዴታ ሶላትም ሊተካው ይችላል። ለምሳሌ ዙህር ለመስገድ መስጊድ የገባ ሰው ከመቀመጡ በፊት የዙህርን ሱንና ከስገደ የተሕይዎቱል መስጅድ ሶላትን መተካት ይችላል።

ተሕይዎቱል መስጅድ

ስድስተኛ - የእስትካራ ሶላት

አንድ ሰው በአንድ ጉዳይ ላይ ግራ ተጋብቶ መወሰን ሲያቅተው ከመቁረጡ በፊት የሚሰግደው ሁለት ረክዓ ሶላት ነው። ለተሻለው ነገር ለመመራት አንድ የአላህ አገልጋይ ማድረግና አለማድረግ በሚችልባቸው ነገሮች ላይ የሚበጀውን ለመምረጥ የተደነገገ ሶላት ነው። ከሶላቱ በኋላ ዱዓእ ያደርጋል፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم የቁርአን ምዕራፍን ያስተምሯቸው እንደነበረ ሁሉ ለሶላት እስትካራንም ያስምሯቸው ነበር።

የእስትካራ ዱዓእ

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል፡- «አንዳችሁ የሆነ ጉዳይ ካሰበ የግዴታ ያልሆነ ሁለት ረክዓ ይስገድና <አል'ሏምም እንኒ አስተኪሩክ ብዕልምክ፣ ወአስተቅድሩክ ብቁድረትክ፣ ወአስአሉክ

ምን ፈድሊከል ዐዚም፤ ፈእን'ከ ተቅድሩ ወላ አቅድሩ፣ ወተዕለሙ ወላአዕለሙ፣ ወአንተ ዐልላሙልጉዩብ። አል'ሏምም ﷺ እንከንተ ተዕለሙ አን'ከ ሃዘል አምር ኸይሩን ሊፈዲኒ ወመዓሺ ወዓቅበት አምሪ - አው ዓጅሊሂ ወአጅሊህ ፤ ፈቅድርሁ ሊ ወየስሲርሁ ሊ ሡምም ባሪክ ሊ ፊህ፤ ወእን ከንተ ተዕለሙ አን'ከ ሃዘል አምር ሽርሩን ሊ ፊዲኒ ወመዓሺ ወዓቅበት አምሪ - አው ዓጅል አምሪ ወአጅሊህ - ፤ ፈስሪፍሁ ዐንኒ ወስሪፍኒ ዐንሁ፤ ወቅዱር ሊያል ኸይሪ ሐይሡ ካን፤ ሡምም አርድኒ ብህ፤ ይበል።» ብለዋል።

ትርጉሙ፡- «አላህ ሆይ! በእውቀትህ መልካሙን ነገር እንድትመርጥልኝ እለምነሃለሁ፤ የሚበጀኝን በኃይልህ እንድትወስንልኝ እለምነሃለሁ። ከታላቁ ችሮታህ እንድትለግሰኝም እመይቀሃለሁ። አንተ ሁሉን ቻይ ስትሆን እኔ አቅመ ቢስ ደካማ ነኝና፤ እኔ ምንም የማላውቅ ስሆን አንተ ከሕዋስ ስሜት የራቀውን ሁሉ ፍጹም ዐዋቂ ነህና። አላህ ሆይ! ይህ ጉዳይ (ጉዳዩን ይጠቅስና) ለሃይማኖቴና ለዓለማዊ ሕይወቴ፤ ለመጨረሻዬም የማይበጅ ከሆነ ከኔ አስወግድልኝና እኔንም ከርሱ መልሰኝ፤ የሚሻለኝን ነገር ባለበት ወስንልኝና (ነገሩን) አስወድደኝ።»⁽²⁾ ማለት ነው።

“

የእስትካራ ምልክት

እስትካራን ደጋግሞ መስገድ ችግር የለውም። እስትካራ ያደረገ ሰው ጉዳዩን የሚገልጽለት ሕልም ማየት ሽርጥ አይደለም። ማድረግ ያለበት፤ ኃጢአት ወይም ዝምድናን መቁረጥ እስከሌለበት ድረስ አላህን ለምኖ በመረጠው ነገር ወደፊት መቀጠል ብቻ ነው። ከተሳካ መልካም፤ ካልተሳካም መልካሙ እሱ ነው።

”

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

ሶላት

ሰባተኛ - ሁለት ረክዓ ከወዱ እንዲሁ

እቡ ሁረይራ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم በፈጅር ሶላት ጊዜ ለቢላል (ረዐ) :- «ቢላል ሆይ! በጀነት ውስጥ የጫማዎችህን ኮሽታ ከፊት ለፊት ሰምቻለሁና በእስላም ውስጥ የሰራኸውን ከሁሉም በላይ ተስፋ የምታደርግበትን ሥራ ንገረኝ፡፡» ሲሏቸው ቢላል:- «በሌሊትም ሆነ በቀን ሶላት በዚያ ወዱ እንደ የተጻፈልኝን ያህል ሶላት የምስግድ ብሆን እንጅ ወዱ እንደ አድርጌ የማላውቅ ከመሆን ውጭ እኔ ዘንድ ተስፋ የሚጣልበት ሥራ አልሰራሁም፡፡» (1) ብለዋል፡፡

ስምንተኛ - ያልተገደበ (መጥለቅ) ተጠውወዕ

መጥለቅ ተጠውወዕ በጊዜም ሆነ በምክንያት ያልተገደበ ሶላት ነው፡፡ ያልተገደበ ተጠውወዕ መስገድ ከሚከለክልባቸው ወቅቶች ውጭ ሁሉ መስገዱ የተደነገገ ሶላት ነው፡፡

ያልተገደበ (መጥለቅ) ተጠውወዕ ሶላት ምሳሌዎች

የሌሊት ሶላት (ቅያሙል-ለይል)

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ :- «ከግዴታ ሶላት በኋላ በላጩ ሶላት የሌሊት ሶላት ነው፡፡»(2) ብለዋል፡፡ በተጨማሪም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ጀነት ውስጥ ውጭያቸው ከውስጥ፣ ውስጣቸውም ከውጭያቸው የሚታዩ ክፍሎች ይገኛሉ፡፡» ሲሉ አንዱ ገጠሬ ፀረብ ተነሳና የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ለማን ናቸው? አላቸው፡፡ እሳቸውም :- «አንደበቱ ጥሩ ጥሩውን ለሚናገር፣ ምግብ ለሚያበላ፣ ጾምን ለሚያዘወትርና ሰዎች ሲተኙ ለአላህ ሌሊት ለሚሰግድ ሰው ናቸው፡፡»(3) አሉት፡፡

የሌሊት ሶላት በሕክምና

ሌሊት ተነስቶ መስገድ፣ በተለይም ከመንቃት በፊት ብዙ ሰዓታት ቀደም ቢሉ የሰውነታችን ተፈጥሯዊ የኮርቲዞልና የኮርቲዞን ሆርሞኖች እንዲቀንሱ ይረዳል፡፡ ወቅቱ ከመጨረሻው የሌሊት ሲሶ ጋር የሚገጣጠም ነው፡፡ ይህም በሰካር ሕመማን ላይ አደጋ የሚጋርጠውን በደም ውስጥ ድንገተኛ የሆነ የስኳር መጠን ጭማሪ እንዳይከሰት ይከላከላል፡፡

(1) በቡኻሪ የተዘገበ
(2) በሙስሊም የተዘገበ
(3) በትርጉሙ የተዘገበ

“

ምክንያት ያላቸው ሶላቶች በተከለከሉ ወቅቶች

ምክንያት ያላቸው እንደ ተሕይዎቱል መስጅድና እንደ ጀናዛ ያሉ ሶላቶችን፤ መስገድ በተከለከለባቸው ጊዜያት እንኳ ቢሆን መስገድ ይፈቀዳል።

”

ሶላት መስገድ የተከለከለባቸው ወቅቶች

1. ከፈጅር ሶላት በኋላ ጸሐይ ወጥታ በዓይን ግምት የጦር ዘንግ ያህል ከፍ እስከምትል ድረስ። ይህ በተለምዶ የሃያ ደቂቃዎች ያህል ቆይታ ነው።
2. ጸሐይ ልክ አናት ላይ ከሆነችበት ጊዜ ዘንበል እስክትል ድረስ።
3. ከዕስር ሶላት በኋላ እስክትጠልቅ ድረስ።

ማስረጃው ዑቅባ ብን ዓምር (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «የአላህ መልእክተኛ ﷺ በሦስት ጊዜያት ውስጥ እንዳንሰግድባቸው፤ መታንን እንዳንቀብርባቸው ይከለክሉን ነበር። እነሱም ፡- ጸሐይ ጎላ ብላ በምትወጣበት ጊዜ ከፍ እስክትል ድረስ፤ ቀትር ላይ ጸሐይ ከአናት አለፍ እስክትል ድረስና ጸሐይ ለመጥለቅ ስትቃረብ እስክትጠልቅ ድረስ ናቸው፡፡»⁽¹⁾

(1) በሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

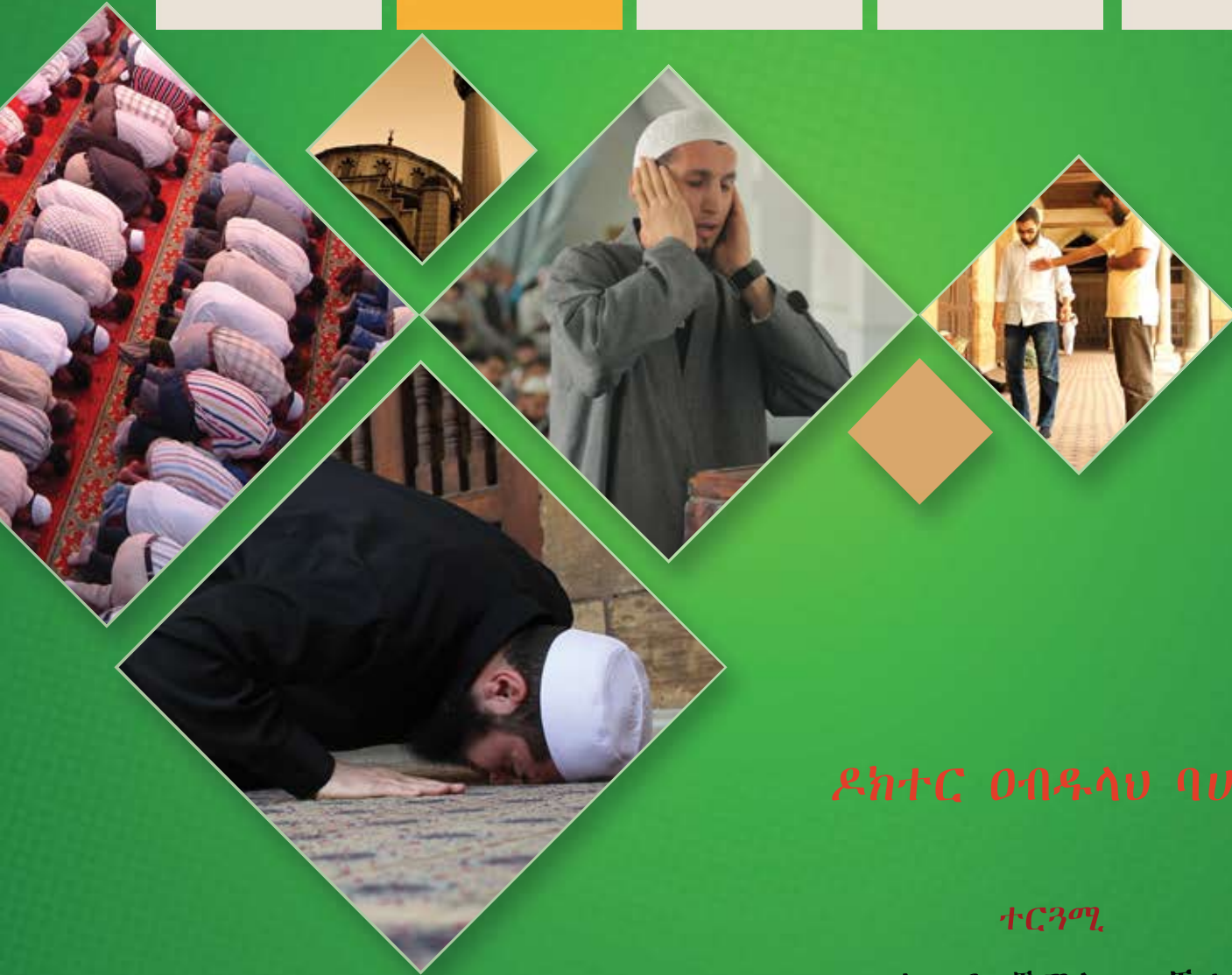
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የኩሉፍና ኹሉፍ ሶላት

የኩሱፍና ኹሱፍ ሶላት

ማ ው ጫ

የኩሱፍና የኹሱፍ ትርጓሜ

ከኩሱፍና ኹሱፍ በስተጀርባ ያለው ጥበብ

የኩሱፍና የኹሱፍ ሶላት

የኩሱፍና የኹሱፍ ሶላትን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

የኩሱፍና የኹሱፍ ሶላት ወቅት

የኩሱፍና የኹሱፍ ሶላት አሰጋገድ

የኩሱፍና የኹሱፍ ሶላት ሱንናዎች

የጸሐይ ግርዶሽ

የጸሐይ ብርሃን ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል በቀን መጥፋት።

የጨረቃ ግርዶሽ

በሌሊት የጨረቃ ብርሃን ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል መጥፋት።

ከኩሱፍና ኹሱፍ በስተጀርባ ያለው ጥበብ

አላህ ﷻ ባሮቹን ወደርሱ ይመለሱ ዘንድ የሚያስፈራራባቸው ከምልክቶቹ ውስጥ ሁለት ምልክቶች ናቸው። ነቢዩ ﷺ :- «ፀሐይና ጨረቃ በአንድ ሰው መሞትም ሆነ መኖር ምክንያት አይጋረዱም፤ አላህ ﷻ ባሮቹን የሚያስፈራራባቸው ከምልክቶቹ ውስጥ የሆኑ ሁለት ምልክቶች ብቻ ናቸውና ግድርዶሽ ሲጥልባቸው ወደ ሶላት ተጣደፉ።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

የኩሉፍና የኹሉፍ ሶላት

የኩሉፍና የኹሉፍ ሶላትን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

ሶላቱ የጠበቀ ሱንና ነው። ነቢዩ ﷺ :- «ፀሐይና ጨረቃ ከአላህ ﷻ ምልክቶች (ታምራት) ውስጥ የሆኑ ሁለት ምልክቶች ናቸውና በአንድ ሰው መሞትም ሆነ መኖር ምክንያት አይጋረዱም። ያንን (ግርዶሽን) ባያችሁ ጊዜ አላህን ለምኑ፤ ተክቢራ አድርጉ፤ ስገዱ፤ ምጽዋት ስጡ።»⁽¹⁾ ብለዋል።

የኩሉፍና የኹሉፍ ሶላት ወቅት

- ወቅቱ የፀሐይ ወይም የጨረቃ ግርዶሽ ከጀመረበት ጊዜ አንስቶ ግርዶሹ እስከሚጠራበት ጊዜ ድረስ ነው።

- ሰጋጁ ግርዶሹ ቢሄድ እንኳ ሶላቱን ያሟላል፡፡ ከተሰጠ በኋላ ግርዶሹ ቢቀጥል ሶላቱ በድጋሜ አይሰገድም። ሙስሊሞች ዱዓእና እስትግፋሩን ይቀጥሉበታል።

የኩሉፍና የኹሉፍ ሶላት አሰጋገድ

ዓእሻ (ፈዕ) እንዲህ ብለዋል፡- «በአላህ መልእክተኛ ﷺ ዘመን የፀሐይ ግርዶሽ ተከስቶ የአላህ መልእክተኛ ጭ ሰዎችን አሰገዱ፤ (በኹሉፍ ሶላት) የተራዘመ ቅያም ቆሙ፤ ከዚያ ሩኩብ አድርገው ረዘም ያለ ጊዜ ቆዩ። ከሩኩብ ቀና ብለው ከመጀመሪያው ቅያም አነስ ያለ ግን የተራዘመ ቅያም ቆሙ፤ ከዚያም ከመጀመሪያው ሩኩብ አነስ ያለ ግን የተራዘመ ሩኩብ አደረጉ። በመቀጠል ሱጁ ወርደው የተራዘመ ሱጁ አደረጉ። በሁለተኛው ረክዓም በመጀመሪያው ረክዓ ያደረጉትን አደርገው ሲያበቁ ፀሐይ ጠርታለች። ከዚያ ለሰዎች ኹጥባ አደረጉና አላህን በማመስገን አወደሱት፤ በመቀጠልም «ፀሐይና ጨረቃ ከአላህ ﷻ ምልክቶች (ታምራት) ውስጥ የሆኑ ሁለት ምልክቶች ናቸውና በአንድ ሰው መሞትም ሆነ መኖር ምክንያት አይጋረዱም። ያንን (ግርዶሹን) ባያችሁ ጊዜ አላህን ለምኑ፤ ተክቢራ አድርጉ፤ ስገዱ፤ ምጽዋት ስጡ።»⁽²⁾

አሉ ብለዋል።

በዚህም መሰረት የፀሐይ ወይም የጨረቃ ግርዶሽ ሲከሰት ፡-

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪ የተዘገበ

1. «አስ'ሶላቱ ጃሚዓ» ተብሎ ለሶላቱ ጥሪ ይደረጋል።

2. ሰዎች ከተሰበሰቡ በኋላ ኢማሙ ድምጽ ከፍ አድርጎ የሚቀራባቸውን ሁለት ረክዖችም ረክዓዎች ያሰግዳል። በመጀመሪያው ረክዓ ፋቲሐንና ረክዖም የሆነ አንድ ሱራ ይቀራል፤ ከዚያ ሩኩብ አድርጎ በሩኩቡ ላይ ለረክዖም ጊዜ ይቆያል፡፡ ከሩኩቡ «ሰምዐል'ሷሁ ልመን ሐምደህ፤ ረብ'በና ወለክል ሐምዱ» እያለ ቀና ይላል። ከዚያም ፋቲሐና ከበፊቱ አጠር ያለ ሱራ ይቀራል። በመቀጠልም ሩኩብ ያደርግና ከበፊቱ አነስ ያለ ረክዖም ቆይታ ያደርጋል። ከዚያም «ሰምዐል'ሷሁ ልመን ሐምደህ፤ ረብ'በና ወለክል ሐምዱ» እያለ ከሩኩብ ቀና ብሎ ሱጁ በመውረድ ሁለት የተራዘሙ ሱጁዎችን ያደርጋል። በሁለቱ ሱጁዎች መካከል የሚቀመጥ ሲሆን ቆይታው አጠር ያለ ይሆናል። ከሁለተኛው ሱጁ ተክቢራ ብሎ ቀና ይላል። ሁለተኛውን ረክዓም ቆይታው ከመጀመሪያው ረክዓ አጠር ያለ ከመሆኑ ውጭ በቅያሙ፤ በሩኩቡና በሱጁ ተመሳሳይ በሆነ ሁኔታ ያሰግድና ለተሸሁድ ተቀምጦ ሶላቱን በሰላምታ ያጠናቅቃል።

የኩሉፍና የኹሉፍ ሶላት ሱንናዎች

1. በጀማዓ መስገድ። በነጠላ ቢሰገድም ምንም የለበትም።
2. የሚሰገደው በመስጊድ ሆኖ ሴቶች መጥተው ቢሰግዱት አይከለክልም።
3. ግርዶሹ ጠርቶ ካልሆነ በስተቀር ሶላቱን በቅያሙ፤ በሩኩቡና በሱጁ የተራዘመ እዲሆን ማድረግ። ግርዶሹ ጠርቶ ካሆነ ግን አሳጥሮ ይጨርሳል።
4. ሁለተኛው ረክዓ በቅያሙ፤ በሩኩቡና በሱጁ ከመጀመሪያው ረክዓ ያጠረ መሆን።
5. ከሶላቱ በኋላ ሰውን መምከር፤ የአላህን ኃያልነትና ቻይነቱን እንዲገነዘቡ ማሳሰብ፤ ከግርዶሽ በስተጀርባ ያለው ጥበብ ምን እንደሆነ ማብራራት፤ ሰናይ ተግባራትን እንዲሰሩና ከአኩይ ሥራ እንዲታቀቡ መቀስቀስ።
6. አላህ ምህረቱን ያወርድ ዘንድ

ሶላት

ዱዓኦ፣ ተማጽኖ፣ እስትግፋር፣ ሶደቃና ሌሎች የትሩፋት ሥራዎችን ማብዛት።

7. በኩሱፍ እጆችን በዱዓኦ ጊዜ ከፍ ማድረግ የተፈቀደ ነው። ዐብዱረሕማን ብን ስሙራ ባስተላለፉት መሰረት «**لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** **صلى الله عليه وسلم** በሶላት ላይ ሆነው እጆቻቸውን ወደ ላይ እንዳደረጉ ወደሳቸው መጣሁ።»⁽¹⁾ በለዋልና።

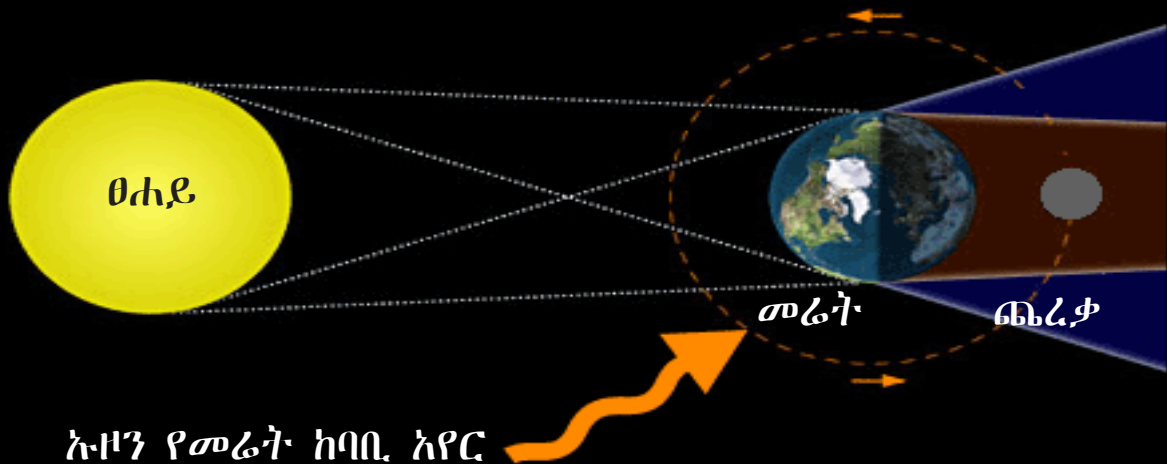
(1) በሙስሊም የተዘገበ

መመሪያዎች

1. ግርዶሹ ካለፈ በኋላ እንጂ መከሰቱ ያልታወቀ ከሆነ ሶላቱ ተሰግዶ አይከፈልም።
2. በዘመናዊው ሳይንስ የፀሐይና የጨረቃ ግርዶሽ መንስኤ መታወቁ አላህ ﷺ ባሮቹን የሚያስፈራራባቸው ሁለት ምልክቶች መሆናቸውን አያስቀርም። በመሆኑም አንድ ሙስሊም ግርዶሹን በመመልከትና በመጠባበቅ ሳይሆን በአላህ ዕባዳና በዱዓ እ ሊጠመድ ይገባል። አቡ በክራ ባስተላለፉት መሰረት «በአላህ መልእክተኛ ﷺ ዘመን የፀሐይ ግርዶሽ ተከስቶ (ነቢዩ ﷺ) ኩታቸውን እየጎተቱ ተጣድፈው ወጡ . . » ብለዋል። ይህም ነቢዩ ﷺ ለአላህ ያላቸው ፍርሃት ምን ያህል ከባድ እንደሆነ ያመለክታል።
3. አንድ ሰው ለኩሉፍ ሶላት አንድ ረክዓ ደረሰ ሊባል የሚችለው በመጀመሪያው ሩኩዕ ከደረሰ ብቻ ነው። የመጀመሪያው ሩኩዕ ያመለጠው ሰው በሁለተኛው ሩኩዕ ቢደርስ ረክዓው አምልጦታልና አማመ ካበቃ በኋላ በተመሳሳይ ሁኔታ ሰግዶ ረክዓውን ማሟላት ይኖርበታል።
4. የኩሉፍ ሶላት፣ መስገድ በሚከለክልባቸው ወቅቶችም ቢሆን ይሰገዳል።
5. የፀሐይና የጨረቃ ግርዶሽ ሶላት በዓይን እስካልታየ ድረስ ግርዶሽ ይከሰታል በሚል ወሬ ብቻ አይሰገድም።

ሙሉ የጨረቃ ግርዶሽን የሚያመለክት ዲያግራም

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

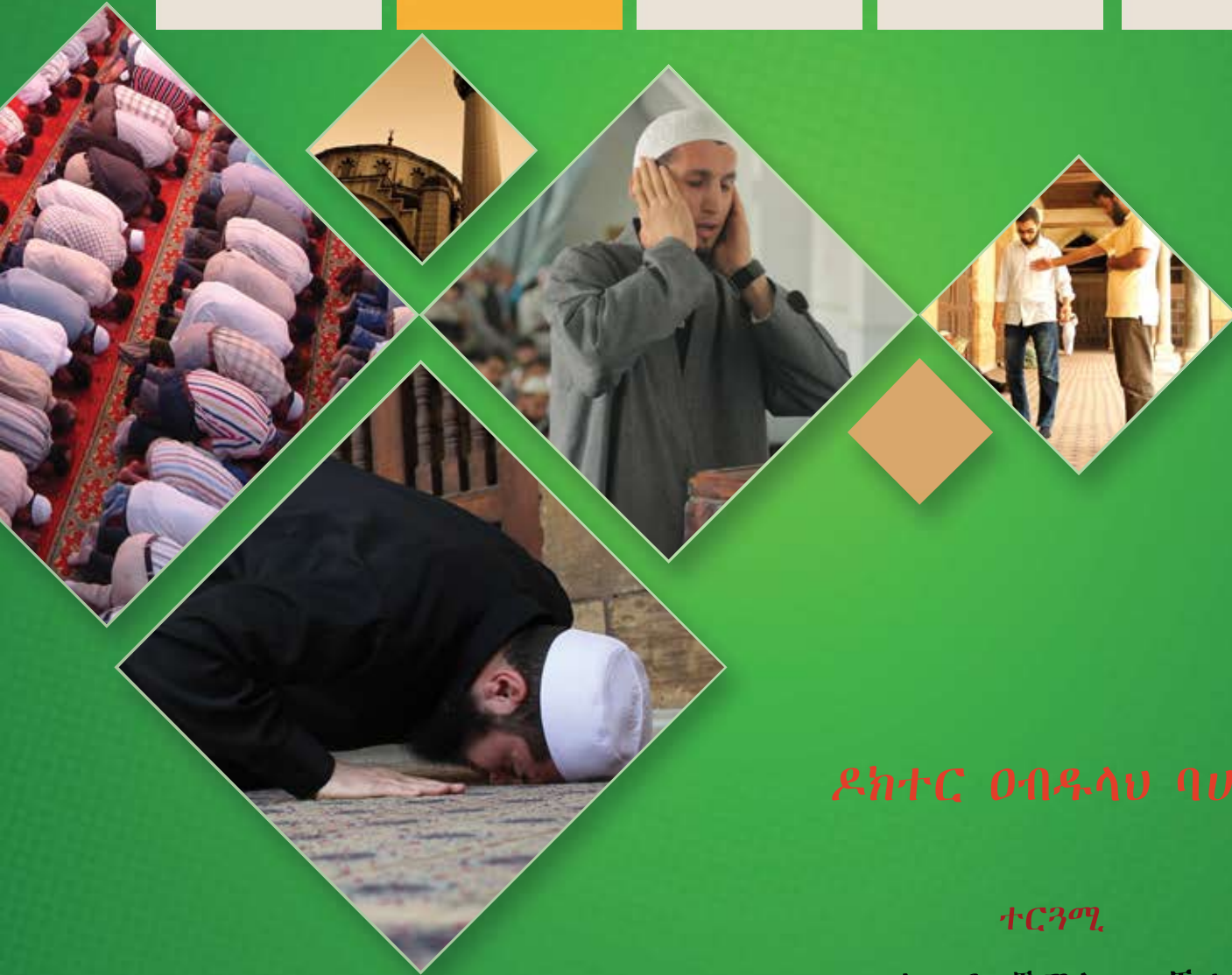
ጣሪ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የሁለቱ ዓይኖች ሶላት

የሁለቱ ዒዶች ሶላት

የዒድ ገጽታዎች

የሙስሊሞች በዓላት ሁለት ናቸው። እነሱም ዒድ አልፍጥርና ዒድ አልአድሐ ናቸው። ዒድ አልፍጥር ከረመዲን ወር ጾም በኋላ ሲሆን ዒድ አልአድሐ ደግሞ ከዐረፋ ቀን በኋላ ነው። የጃህሊይያን በዓላትና ማናቸውንም የብድዓ በዓላት አላህ ﷺ በነዚህ ሁለት በዓላት ተክቶልናል። ከአነስ ብን ማሊክ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት በዘመነ ጃህሊይያ የሚጫወቱባቸው ሁለት ዓመታዊ በዓላት ነበሯቸውና ነቢዩ ﷺ ወደ መዲና ሲመጡ ፦ «የምትጫወቱባቸው ሁለት ቀናት ነበሯችሁ፤ አላህ ከነሱ በላጭ በሆኑ ሁለት ቀናት በአልፍጥር ቀንና በአልአድሐ ቀን ተክቶላችኋል።»⁽¹⁾ አሉ ብለዋል። በዓላት የማንኛውም ሃይማኖት ዋነኛ መገለጫ፣ ህግጋትና መርሆ በመሆናቸው፣ በካፍሮች ዒድ ላይ መሳተፍና በዓላቸውን ማክበር አይፈቀድም፡ ፦ አላህ ﷺ እንዲህ ብሏል፦

﴿وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شُرَعَةً وَمِنْهَا جُنًى﴾ [النساء: 84]

«እውነቱ ከመጣልህ በኋላ ዝንባሌዎቻቸውን አትከተል። ከናንተ ለሁሉም ሕግንና መንገድን አደረግን።» [አል-ማህ.ቁ:48] አላህ ﷺ በዒድ ቀን የዒድ ሶላት የሚባል ሶላት ደንግጓል፤ ሶላቱ ከዒዱ አበይተ መገለጫዎች አንዱ ነው።

የሁለቱን ዒዶች ሶላት የሚመለከት ብያኔ

ፈርድ አልክፋያ ማለትም የወል ግዴታ ነው። ለሶላቱ በቂ የሆነ ሰው ከተገኘ ኃላፊነቱ ከተቀሩት ላይ ይነሳል። ነገሩ በጣም የጠበቀ ከመሆኑ የተነሳ ነቢዩ ﷺ እንዲሰገድ ማዘዝ ብቻ ሳይሆን ትላልቅ ሴቶችና ኮረዶችም ጭምር የማይሰግዱ የወር አበባ ያለባቸውም ሳይቀሩ ወደ መስገጃው ቦታ እንዲያመሩ አዘዋል። ይህም ሶላቱ ያለውን ትሩፋትና እጅግ አስፈላጊ መሆኑን ያረጋግጣል። ግዴታ ስለመሆኑ ማስረጃው ፦

(1) በነሳኢ የተዘገበ

ማ ው ጫ

የዒድ ገጽታዎች

የሁለቱ ዒዶች ሶላት ብያኔ

የሁለቱ ዒዶች ሶላት ወቅት

የሁለቱ ዒዶች ሶላት አሰጋገድ

የሁለቱ ዒዶች ሶላት መስገጃ ቦታ

በሁለቱ ዒዶች ሶላት የሚወደዱ ነገሮች

ሁለቱን ዒዶች ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች በከፊል

መመሪያዎች

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنحَرْ﴾ [الكوثر: 2]

1. «ስለዚህ ለጌታህ ስገድ (በስሙ) ሠዋም።» [አል-ከውሠር:2] የሚለው የአላህ ﷺ ቃል ነው።
2. ነቢዩ ﷺ ሶላቱ እንዲሰገድ ሴቶችን ጭምር አዘዋል። አምሙ ዐጥይ'የህ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ፦ «የአላህ መልእክተኛ ﷺ በአልፍጥርና በአልአድሐ (ዒድ ሶላት)፣ ለጋብቻ የደረሱና ከቤት የማይወጡ ኮረዶች፣ የወር አበባ ያለባቸውንና ልጃገረዶችንም ወደ ዒድ መስገጃው ለመሄድ እንድናስወጣቸው አዘውናል፡ ፡ የወር አበባ ያለባቸው ከሶላቱ ገለል ብለው በመልካሙ ትእይንትና በሙስሊሞች ዱዓእ ላይ ይሳተፋሉ፤ (አሉና) የአላህ መልእክተኛ ሆይ! አንዳችን የምትሸፋፈንበት ጅልባብ አይኖራትም ስላቸው እህቷ ከራሷ ጅልባብ ታልብሳት።»⁽²⁾ አሉኝ ብለዋል።

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

የሁለቱ ዲዶች ሶላት ወቅት

የዲድ ሶላት ወቅት ፀሐይ ወጥታ በዓይን ግምት የጦር ዘንግ ያህል ከፍ ካለችበት - የሃያ ደቂቃ ያህል ቆይታ - ጊዜ ጀምሮ ፀሐይ ከአናት አለፍ እስከምትልበት ድረስ ያለው ጊዜ ነው።

ሱንናው የዲድ አልአድሐን ሶላት ለኡድህይ'ያ በቂ ጊዜ ለማግኘት ሲባል ማስቀደምና ዘካቱል ፍጥርን ለመክፈል በቂ ጊዜ እንዲኖር የዲድ አልፍጥርን ሶላት ማዘግየት ነው።

የሁለቱ ዲዶች ሶላት አሰጋገድ

የሁለቱ ዲዶች ሶላት ያለ አዘንና እቃማ ድምጽ ከፍ ተደርጎ የሚቀራበት ሁለት ረክዓ ሶላት ነው። የአሰጋገዱ ዝርዝር እንደሚከተለው ነው ፡-

1. በመጀመሪያው ረክዓ ከእሕራም ተክቢራና ከእስትፍታሕ ዱዓእ በኋላ ከቅራካ በፊት ሶላት ጊዜ ተክቢራ (አልላሁ አክበር) ይላል።
2. ተወው'ዉዝና በስመላ ካለ በኋላ ወደ ቅራካ በመግባት ፋቲሐና አንድ ሱራ ይቀራል። ከፋቲሐ በኋላ በሁለቱ ረክዓዎች በመጀመሪያው ሱራቱል አዕላ፤ በሁለተኛው ሱራቱል ጋሽያ ይቀራል፡
: ወይም በመጀመሪያ ሱራቱ ቃፍ፤ በሁለተኛው ደግሞ ሱራት አልቀመርን ያነባል።

3. በሁለተኛው ረክዓ ከመሸጋገሪያው ተክቢራ በኋላ አምስት ጊዜ ተክቢራ ያድርጋል። ትክክለኛው ከእያንዳንዱ ተክቢራ ጋር እጆችን ከፍ አለማድረግ ነው።

4. በተክቢራዎቹ ጣልቃ አላህን ያመሰግናል፤ ያወድሳል፤ በነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ላይ ሶላት ያወርዳል።

5. ሶላቱን በሰላምታ ካበቃ በኋላ ወደ ምንበሩ በመውጣት ሁለት ኹጥባዎችን ያድርጋል፤ በኹጥባዎቹ መካከልም ለአፍታ ይቀመጣል።

6. በሁለቱ የኹጥባው ክፍሎች በዲድ አልፍጥር ኢማሙ ከሁኔታው ጋር አግባብነት ያለውን ጉዳይ ያነሳል። በአልአድሐ ዲድ ኡድሕይ'ያን የሚመለከቱ ድንጋጌዎችንና አግባብነት ያላቸው ሌሎች ጉዳዮችን ያነሳል።

የሁለቱ ዒዶች ሶላት መስገጃ ቦታ

ሱንናው የሁለቱን ዒዶች ሶላት በመስጊድ ላይሆን በገላጣ መስገጃ ቦታ (ሙስል'ላ) መስገድ ሲሆን፤ አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ግን በመስጊድ ቢሰገድ ችግር የለውም።

በሁለቱ ዒዶች ሶላት የሚወደዱ ነገሮች

1. ለወንድ ከአልባሳቱ ምርጡን በመልበስ አጊጦ መሄድ፤ ለሴቶች ግን ያለ ጌጣጌጥና ሽቶ መሄድ።
2. ሰጋጅ ወደ ቦታው አማልዶ በመሄድ የመጀመሪያው ሶፍ ላይ መገኘት።
3. ሲሄዱ በአንድ ሲመለሱ ደግሞ በሌላ መንገድ መመለስ። ከተቻለ በእግር መጓዝ ይመረጣል። ከጃቢር (ረዕ) በተላለፈው መሰረት «**لَا يَحِلُّ لِلرَّجُلِ أَنْ يَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهِ فِي ثَوْبَيْنِ**»⁽¹⁾ የዒድ ቀን ሲሆን በሌላ መንገድ ይሄዱ ነበር።
4. በዒድ አልፍጥር ሶላት ከመሄድ በፊት ቁጥራቸው ኢተጋማሽ (ውትር) የሆነ (ሦስት ወይም አምስት) የተምር ፍሬዎችን መብላት፤ በአልአድሐ ከሶላት እስኪመለሱ ምንም አለመቅመስ።
5. የዒድ አልፍጥርን ሶላት የዘካት አልፍጥርን ክፍያ ለመፈጸም ጊዜ ለማግኘት ማዘግየት፤ የአልአድሐ ዒድ ሶላትን ደግሞ አማልዶ መስገድ።

ሁለቱን ዒዶች ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች በከፊል

1. ከዒድ ሶላት በፊትና በኋላ በመስገጃ ቦታው ሱንና መስገድ የተጠላ (መክሩህ) ነው። በመስጊድ የሚሰገድ ከሆነ ግን ተሕይዎቱል መስጅድ ይሰገዳል።
2. የዒድ ሶላት ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል ያመለጠው ሰው በአስጋገዱ መሰረት ሰግዶ መተካት ሱንና ነው። ሁለቱን ረክዓዎች ተክቢራዎቻቸውን አሟልቶ የጎደለውን ተክቶ መፈጸም ይገባል።

3. የዒድ ተክቢር አባባሉ የሚከተለው ነው፡ - «አል'ሊሁ አክበር፤ አል'ሊሁ አክበር፤ ላእላህ አል'ላል'ሊሁ፤ ወል'ሊሁ አክበር፤ አል'ሊሁ አክበር፤ ወሊል'ላህል ሐምድ» በተጨማሪም «አል'ሊሁ አክበር፤ አል'ሊሁ አክበር፤ አል'ሊሁ አክበር፤ ከቢራ» ማለትም ይቻላል።
4. ለወንዶች በተክቢር ድምጽን ከፍ ማድረግ ሱንና ሲሆን፤ ሴት ድምጽ ዝቅ እንድታደርግ የታዘዘ ከመሆኑ አንጻር ሴቶች በተክቢር ድምጻቸውን ከፍ አያደርጉም።
5. በዒድ አልፍጥር ተክቢር የሚደረገው ከዒዱ ቀን ጎሕ መቅደድ ጀምሮ ኢማሙ ለሶላት እስከሚነሳበት ጊዜ ነው። በዒድ አልአድሐ ከዐረፋ ቀን የሱብሕ ሶላት ጀምሮ እስከ አይ'ያሙ አትተሸረቅ (ከዒዱ በኋላ ያሉት ሦስት ቀናት) የመጨረሻው ቀን ጸሐይ መጥለቅ ድረስ ነው። ወደ መስገጃው ሲኬድ መንገድ ላይ፤ እስኪሰገድ በተቀመጡበት ቦታ፤ በጀማዓ ከሚሰገዱ የግዴታ ሶላቶች በኋላ፤ በገበያ ቦታና በቤቶች . . ይደረጋል።

መመሪያዎች

1. ሙስሊሞች እርስ በርሳቸው «ተቀበለል'ሊሁ ምንና ወምንኩም» (ከኛና ከናንተም አላህ ይቀበላን) » በማለት እንኳን አደረሳችሁ መባባል የተወደደ ነው።
2. ሙስሊሞች በዒድ ቀን መደሰትና ደስታን መግለጽ፤ ዘመዶቻቸውንና ወዳጆቻቸውን እንኳን አደረሳችሁ ማለት የተወደደ ነው።
3. ዒድ የተቋረጠ ዝምድናን ለመቀጠልና የተቀያየሙትን ለማስታረቅ ልጠቀሙበት የሚገባ መልካም አጋጣሚ ነው።
4. በዒድ ዕለት መቃብሮችን መጎብኘት ያልተደነገገ መሆኑ ብቻ ሳይሆን የዒድን ደስታና የመዝናኛ መንፈሱን የሚጻረር ነው።
5. በሁለቱ ዒዶች ቤተሰብና ልጆችን አላህ ሐላል ባደረጋቸው ነገሮች በአልባሳት፤ በምግብና በመዝናኛዎች ማስደሰት የተደነገገ ነው። ሁለቱ ዒዶች የደስታ የፍስሐና የመዝናኛ ቀናት ናቸውና፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ﴾
[يونس: 58]

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

፡፡- በእላህ ትሮ፡ኑና በእሁኑ (ይደሰቱ) በዚህም ምክንያት ይደሰቱ፤ እርሱ ከግሪኮች ሆኑ በላጭ ነው፤ በላቸው፡፡» [፳፭፡፳፭]

6. የመስላሞት የአባታና የእናቱና በፍላጎትና
 ድግስ ከአባላት ታምረው ተቀርቶ ከሰላምም ገባር
 አገኘና ከአዳቡ ዐር የማደረግ ጽንፍ የተቋቋመ
 ጸሐፊና መደበኛነት (አብላጥ)፣ የሰላት
 ወቅቶችን ማሳለፍ፣ ሐሪም የሆነ ጤናዊ
 መግባባትና ማገዝና ማግኘት ወዘተ ረከ
 ነገርችን እንዲያስተማሩና እንዲቀርቡ፡፡

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

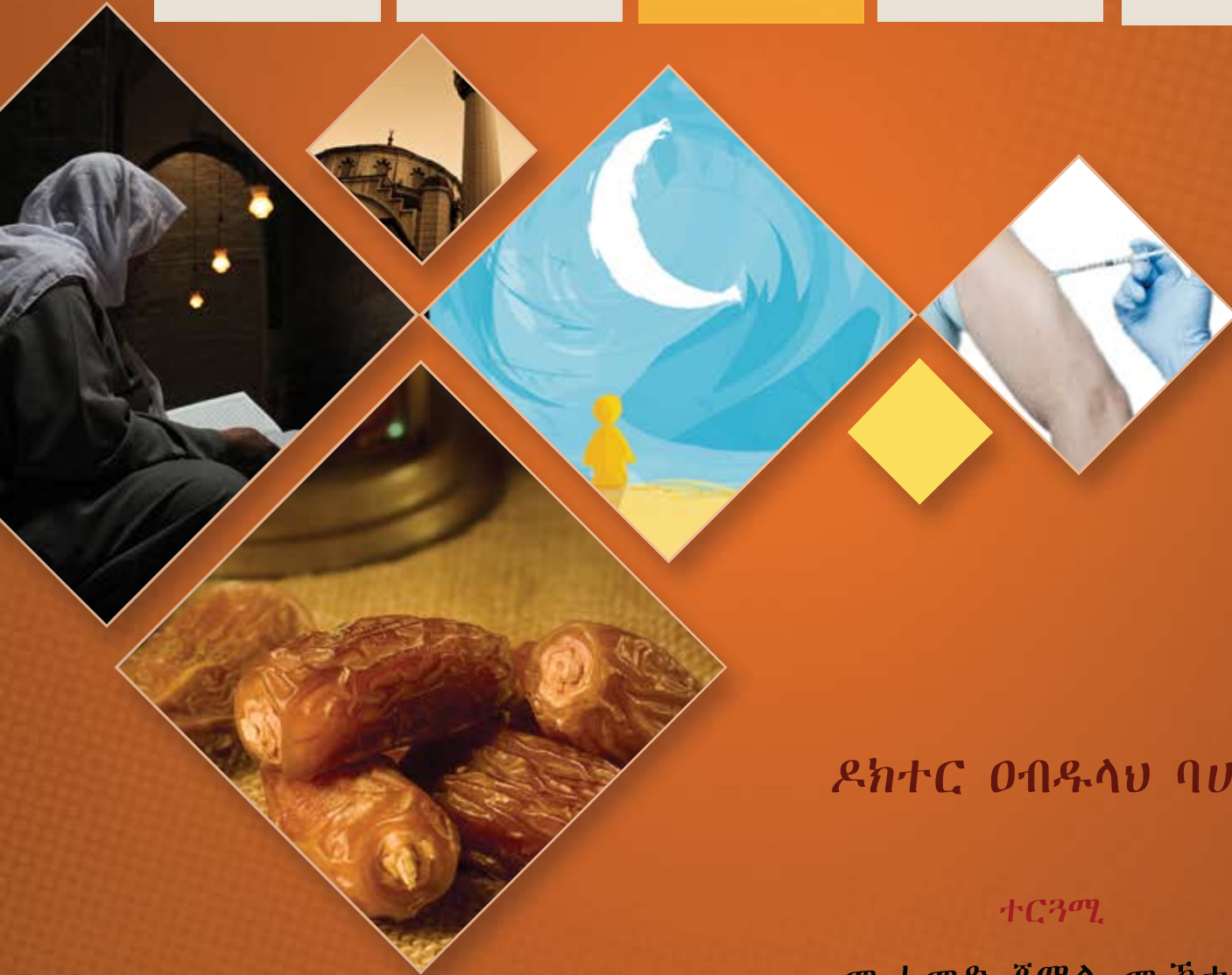
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የጸም ትሩፋትና ብያኔው

የጾም ትሩፋትና ብያኔው

መውጫ

የጾም ትርጓሜ

የጾም ትሩፋት

ከጾም መደንገግ ጀርባ ያለው ጥበብ

ጾምን የሚመለከት ብያኔ

ጾም ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ሸርጦች

የረመዲን ጾም

ከረመዲን ትሩፋት በከፊል

ረመዲን መግባቱ በምን ይረጋገጣል?

የረመዲን ጾምን መፈሰክ

የጾም የቋንቋ ትርጉም

ከአንድ ነገር መቆጠብና ራስን መከልከል ነው።

የጾም ሽሪዓዊ ትርጉም

ከጎረቤት መቅደድ ጀምሮ እስከ ጸሐይ መጥለቅ ድረስ ለአላህ ዕባዳ ብሎ ራስን ከምግብ፣ ከመጠጥና ከወሲብ አግዶ መያዝ ማለት ነው።

የጾም ትሩፋት

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ أَيَّامًا مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ. وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْءَانُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدٰكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾﴾ [البقرة: 183-185]

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተጻፈ፣ በናንተም ላይ ተጻፈ (ተደነባ)፣ ልትጠነቀቁ ይከጀላልና፡ ፡ የተቆጠሩ ቀኖች (ጽሙ)፣ ከናንተም ውስጥ በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የሆነ ሰው፣ ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን መጾም አለበት፤ በነዚያም ጾምን በማይችሉ ላይ፣ ቤዛ ድኸን ማብላት አለባቸው፤ (ቤዛን በመጨመር) መልካምንም ሥራ የፈቀደ ሰው እርሱ (ፈቅዶ መጨመሩ) ለርሱ በላጭ ነው፤ መጾማችሁም ለናንተ የበለጠ ነው፤ የምታውቁ ብትኾኑ (ትመርጡታላችሁ)። (እንድትጾሙ የተጻፈላችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ፣ ከቅን መንገድና (እውነትን ከውሸት) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲኾኑ ቀርኣን የወረደበት የረመዲን ወር ነው፤ ከናንተም ወሩን ያገኘ ሰው ይጽመው፤ በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የኾነም ሰው ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን (በልኩ) መጾም አለበት፤ አላህ በናንተ ገሩን (ነገር) ይሻል፤ በናንተም ችግሩን አይሻም፤ ቁጥሮችንም ልትሞሉ፣ አላህንም ቅኑን መንገድ ስለ መራችሁ ታከብሩትና ታመሰግኑትም ዘንድ (ይህንን ደነገላችሁ)።» [አል-በቀራሁ: 183-185]

ጾም ታላቅ ትሩፋትና እጥፍ ድርብ ሠዋብ ያለው ዕባዳ ሲሆን አላህ ﷻ የጾምን ክቡርነትና ታላቅነቱን ለመግለጽ የኔ ነው በማለት ከራሱ ጋር አያይዞታል። ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው ሐዲስ አልቁድሲ ውስጥ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል ፡- «የአደም ልጅ (መልካም) ሥራ ሁሉ (ምንዳው) እጥፍ ይደረጋል፤ አንድ ሐሰና (መልካም ሥራ ምንዳው) ከአስር እጥፍ እስከ ሰባት መቶ እጥፍ ነው። አላህ ﷻ ፡- «ከጾም በስተቀር፤ እሱ ለኔ ነውና እኔ ነኝ ምንዳውን የምሰጠው፤ ሥጋዊ ፍላጎቱን፤ ምግቡንና መጠጡን ለኔ ብሎ ነው የሚተወው። ለጾመኛ ሰው ሁለት ደስታዎች ሲኖሩት፤ ጾሙን (ማታ) በሚፈስክበት ጊዜ የሚያገኘው ደስታና (በወዲያኛው ሕይወት) ከኔታው ጋር ሲገናኝ የሚያገኘው ደስታ ነው። የጾመኛው የአፍ ጠረን ለውጥ አላህ ዘንድ በእርግጥ ከሚስክ ሽቶ የበለጠ መዓዝ አለው።»⁽¹⁾ ብሏል።

ከጾም መደንገግ ጀርባ ያለው ጥበብ

1. ለትእዛዙ በመገዛትና ለሽሪዓው ተመሪ በመሆን የአላህን ፍራቻ (ተቅዋን) እውን ማድረግ ነው፤ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿لَكُمْ تَنَفُّونَ﴾ [البقرة: 183]

«ልትጠነቀቁ ይከጀላልና።» [አል-በቀራህ: 183]

2. ለነፍሲያ ትዕግስትን ማለማመድ፤ ሥጋዊ ፍላጎቶችን መርታት ይቻል ዘንድ የመንፈስ ጥንካሬን ማጎልበት።

3. የሰው ልጅ በጎ ሥራን እንዲለማመድ፤ ለድሆችና ለችግረኞች ማዘንና ማሰብን እንዲያውቅ

(1) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

ማሰልጠን። ይህም አንድ ሰው ለራሱ ሲራብና የረሃብን ምንነት በተግባር ሲረዳ ልቡ ለድሆች እዲለሰልስና ችግራቸው እንደሰማው በማድረግ ነው።

4. የአካል እረፍትና ጤንነትን በጾም እውን ማድረግ።

ጾምን የሚመለከት ብያኔ

አላህ ﷻ የደነገገው ጾም በሁለት ይከፈላል ፡-

1. የግዴታ ጾም

የግዴታ ጾም ሁለት ዓይነት ነው ፡-

ሀ- አላህ ﷻ አንድ ባሪያው ላይ መጾሙን ግዴታ አድርጎ የደነገገው ጾም ሲሆን ይህም ከእስላም ማእዘናት አንዱ የሆነው የረመዲን ጾም ነው።

ለ- አንድ የአላህ ﷻ አገልጋይ በራሱ ላይ ግዴታ እንዲሆን ምክንያት የሚሆንበት እንደ የስለት (የነዝር) ጾምና የማበሻ (ከፍፋራ) ጾም ያለው ነው።

የተወደደ (ሙስተሐብ) ጾም

ይህ ሽሪዓው መጽሙን የተወደደ ያደረገው ሰኞና ሐሙስ ቀን መጽምን፣ከየወሩ ሦስት ቀናት መጽምን፣የዓሹራ ቀን ጾም፣የዝልሕጅጃ ወር የመጀመሪያዎቹን አስር ቀናትና የዐረፋ ቀን ጾምን የመሳሰለው ነው።

ጾም ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ሽርጦች

1. ሙስሊም መሆን፣በካፍር ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡
2. ለአቅመ አዳም/ሔዋን መድረስ፣በሕጻን ልጅ ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡ ልጆች ይለማመዱት ዘንድ ከቻሉ እንዲጸሙ ይታዘዛሉ፡፡
3. መጽም መቻል፣መጽም ከአቅሙ በላይ በሆነ ደካማ ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡

የረመዲን ጾም

የረመዲን ወር ከአስላም ማእዘናት አንዱ ማእዘን ሲሆን አላህ ﷻ በባርቹ ላይ መጽሙን ግዴታ አድርጎ ደንግጋል፡፡ አላህ ﷻ ፦

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [البقرة:183]

«እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ጾም በነዚያ ከናንተ በፊት በነበሩት (ሕዝቦች) ላይ እንደተጻፈ፣በናንተም ላይ ተጻፈ (ተደነባ)፣ልትጠነቀቁ ይከጀላልና፡፡» [አል-በቀራህ:183] ብሏል፡፡ የአላህ መልእክተኛ ምላሽ ፦ «እስላም በአምስት (ማእዘናት) ላይ ነው የተመሰረተው»⁽¹⁾ ብለው ከነዚህ «ረመዲን መጽም» አንዱ መሆኑን ጠቅሰዋል፡፡

ከረመዲን ትሩፋት በከፊል

1. ረመዲን መጽምና ሌሊቱን በሶላትና በሌሎች ዕባዳዎች ማሳለፍ ያለፈውን ኃጢአት ያስተሰርያል፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፦ «የአላህን ቃል በማመንና ምንዳውን በማሰብ ረመዲንን የጸመ ሰው ያለፈው ኃጢአት ይሰረይለታል፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡ በተጨማሪም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፦ «የአላህን ቃል በማመንና ምንዳውን

በማሰብ ረመዲንን (ሌሊት በሶላትና በዕባዳ) የቆመ ሰው ያለፈው ኃጢአት ይሰረይለታል፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

2. የመወሰኛውን ሌሊት (ለይለቱል ቀድርን) በሶላትና በዕባዳ ያሳለፈ ሰው ላለፈ ኃጢአት ምሕረት ያገኛል፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፦ «የአላህን ቃል በማመንና ምንዳውን በማሰብ ረመዲንን የጸመ ሰው ያለፈው ኃጢአት ይሰረይለታል፡፡ የአላህን ቃል በማመንና ምንዳውን በማሰብ የመወሰኛውን ሌሊት (ለይለቱል ቀድርን በሶላትና በዕባዳ) የቆመ ሰው ላለፈ ኃጢአት ምሕረት ይደረግለታል፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋል፡፡

3. በረመዲን የሚደረግ ዑምራ ምንዳው ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ጋር ከተደረገ ሐጅ ጋር እኩል ነው፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፦ «በረመዲን የተደረገ ዑምራ ከሐጅ ወይም ከኔ ጋር ከተደረገ ሐጅ ጋር እኩል ነው፡፡»⁽⁵⁾ ብለዋል፡፡

4. በወርሐ ረመዲን የጀነት በሮች ይከፈታሉ፤የጀህም በሮች ይዘጋል፤ሰይጣናት ይታሰራሉ፤ነፍስ ወደ በጎ ተግባራት ታቀናለች፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፦ «የረመዲን ወር ሲገባ የሰማይ በሮች ይከፈታሉ፡፡ የጀህም በሮች ይዘጋሉ፡፡ ሰይጣኖችም በሰንሰለት ይታሰራሉ፡፡»⁽⁶⁾ ብለዋል፡፡ ስለዚህም ሙስሊሞች ተወብት ለማድረግ መጣደፍ፣ከእኩይ ሥራዎች መራቅና ፊታቸውን ወደ አላህ ﷻ ለመመለስ መትጋት ይኖርባቸዋል፡፡

5. ወርሐ ረመዲን የቁርኣን ወር በመሆኑ በዚህ ወር ውስጥ የቁርኣን ንባብን ማብዛት ተገቢ ነው፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፦

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ﴾ [البقرة:185]

«(እንድትጸሙ የተጻፈባችሁ) ያ በርሱ ውስጥ ለሰዎች መሪ፣ከቅን መንገድና (እውነትን ከውሸት) ከሚለዩም ገላጮች (አንቀጾች) ሲኾኑ ቀርኣን የወረደበት የረመዲን ወር ነው፤» [አል-በቀራህ:185]

6. ወርሐ ረመዲን የደግነት የልገሳና የሰደቃ ወር ነው፡፡ ከእብን ዐባስ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት፡፡ - የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በጎ ነገር በመለገስ

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(4) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(5) በሙስሊም የተዘገበ

(6) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ከሰዎች ሁሉ የበለጠ ቸር ሲሆኑ፤ ከምንጊዜም በላይ እጅግ ለጋስ የሚሆኑት በረመዲን ወር ነበር። ከጅብሪል عليه السلام በየዓመቱ በረመዲን ይገናኙና የአላህ መልእክተኛ صلى الله عليه وسلم ቁርኣንን ለጥናት በርሱ ላይ ይቀሩ ነበር። ከጅብሪል عليه السلام ጋር ሲገናኙ የአላህ መልእክተኛ صلى الله عليه وسلم በበጎ ሥራና በልገሳ ከተለቀቀ ንፋስ ይበልጥ ቸር፤ ፈጣንና ሁሉን አዳራሽ ነበሩ።
 >>(1) ብለዋል።

ረመዲን መግባቱ በምን ይረጋገጣል?

የረመዲን ወር መግባቱ የሚረጋገጠው ጨረቃዋን በማየት ነው። ለጋዋ ጨረቃ በሽዕባን ወር ሃያ ዘጠነኛው ቀን ከጸሐይ መጥለቅ በኋላ በምዕራብ በኩል በዓይን ከታየች የረመዲን ወር ገብቷል ማለት ነው። በሽዕባን ሰላሳኛው ቀን ከጸሐይ መጥለቅ በኋላ ጨረቃዋ ካልታየች፤ ደመና አቧራ ወይም ጭስ ኖሮ ማየት ካልተቻለ፤ የሽዕባን ወር ሰላሳ ይሞላና ቀጣዩ ቀን ረመዲን ይሆናል። ነቢዩ صلى الله عليه وسلم፡- «የረመዲንን ጨረቃ አይታችሁ ጹመ፤ (የሽዕባንን ጨረቃ) አይታችሁትም ፈስኩ (አፍጥሩ)። ደመና ከሆነባችሁ ወሩን (ሽዕባንን) ሰላሳ አድርጉት።
 >>(2) ብለዋል።

በረመዲን ወር ውስጥ መፈሰክ

በረመዲን ወር መፈሰክና ቀኑን አለመጾም ሐራምና እጅግ ከባዳ (ከባእር) ከሆኑ ኃጢአቶች አንዱ ነው። ከረመዲን ቀናት ውስጥ ያለ ሽሪዓዊ ምክንያት (ዑዝር) አንድ ቀን ያልጾመ ሰው ተወብት ካላደረገ በስተቀር ለዘለዓለም ቢጾም እንኳ ሊተካው አይችልም። ነቢዩ صلى الله عليه وسلم፡- «አላህ ከፈቀደለት ፈቃድ ውጭ ከረመዲን አንድ ቀን የፈሰከ ሰው፤ የዕድሜ ልክ ጾም (ቢጾም) እንኳ አይከፍልለትም።»(3) ብለዋል። የረመዲን ጾምን መፈሰክ ቅጣቱ እጅግ ከባድ ነው። አቡ ኡማማ አልባህሊ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلى الله عليه وسلم፡- «ተኝቼ እያለሁ ሁለት ሰዎች መጥተው ከትከሻ እስከ ክርን ያለውን ሁለት እጆቼን በመያዝ ደረቅና አስቸጋሪ ወደ ሆነ ተራራ ወስደው ወደ ተራራው ውጣ አሉኝ። እኔ አልችለውም

ስላቸው እኛ እንዲቀልህ እናደርግልሃለን አሉኝና እስከ አናቱ ድረስ ወጣሁ። እዚያ ስደርስ ከፍተኛ የሆነ የጩኸት ድምጽ ሰማሁ። ይህ የጩኸት ድምጽ ምንድነው? ብዬ ጠየቅሁ። ይህ የእሳት (የጀሀነም) ሰዎች የስቃይ ጩኸት ነው አሉኝ። ከዚያም ይዘውኝ ሄዱና ተዘቅዝቀው ከተረከዛቸው በላይ ባለው ጅማት የተሰቀሉ፤ የአፋቸው ጎኖች ተሰንጥቆ የተቀደደና ከተሰነጠቀው የአፋቸው ሁለት ጎኖች ደም የሚወርድ ሰዎችን አየሁ። እነዚህ እነማን ናቸው? ስል ጠየቅሁ። እነኚህ ጊዜው ከመድረሱ በፊት ጾማቸውን የሚፈስኩ ሰዎች ናቸው አሉኝ።»(4) ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋል።

(4) በእብን ሕባን የተዘገበ

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በአቡ ዳወድ የተዘገበ

በወርሐ ረመዲን የሰለፎች ሁኔታ

የሰለፎች አርአያ ሙሐመድ ሳቸው صلی اللہ علیہ وسلم

እብን አልቀይም (ረዐ) :- «በወርሐ ረመዲን ከ(ነቢዩ) صلی اللہ علیہ وسلم መመሪያ መካከል ከየዓይነቱ ፅባዳዎችን ማብዛት ሲሆን፤ ረመዲን ውስጥ ጅብሪል (ዐሰ) አብሯቸው በመሆን ቁርአንን ያስጠናቸውና ይከልስላቸው ነበር። ከጅብሪል عليه وسلم ሲገናኙ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በበጎ ሥራና በልገሳ ከተለቀቀ ንፋስ ይበልጥ ቸር፣ ለበጎ ሥራ ፈጣንና ለሁሉ ደራሽ ነበሩ። የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በጎ ነገር በመለገስ ከሰዎች ሁሉ የበለጠ ቸር ሲሆኑ ከምንጊዜም በላይ እጅግ ለጋስ የሚሆኑት በረመዲን ወር ነበር። በረመዲን ሰደቃ መስጠትን፣ በጎ መስራትን፣ ቁርአን መቅራትን፣ ሶላትና ዝክርን፣ እፅጋኝን ያበዙ ነበር። በሌሎች ወራት በማያደርጉት ሁኔታ ረመዲንን በተለያዩ ፅባዳዎች ልዩ ያደርጉት ነበር። ሌላው ቀርቶ የቀንና የሌሊት ጊዜያቸውን ለፅባዳ ለማዋል ሲሉ አንዳንድ ጊዜ ጸማቸውን በጸም ያገናኙ (ሳያፈጥሩ ተከታዩን ቀን ይጸሙ) ነበር።»⁽¹⁾

ብለዋል።

ሰለፎችና ቁርአን በረመዲን

እንደ ወርሐ ረመዲን ባሉ ምርጥ ወቅቶች በተለይም ለይለቱል ቀድሮ ሊሆኑ ይችላሉ ተብለው በሚጠበቁ ሌሊቶች የጊዘውን አጋጣሚ ለመጠቀም ሲባል ቁርአን መቅራትን ማብዛት የተወደደ ነው። ኢማም አልቡኻሪ (ረዐ) በረመዲን የመጀመሪያው ሌሊት ባልደረቦቻቸው እሳቸው ዘንድ ይሰበሰቡና በየረክዓው ሃያ አያ ቁርአን እየቀሩ ሃያ ረክዓ ያስግዷቸው ነበር። ቁርአኑን በሙሉ እስኪጨርሱ እንዲህ ያደርጉ ነበር። በሱሕር ጊዜ ከቁርአን ከአንድ ሦስተኛ እስከ ግማሽ የሚሆነውን ይቀሩ የነበረ ሲሆን፤ በየሌሊቱ በእፍጣር ሰዓት ሙሉውን ቁርአን በማክተም (በመጨረስ) በየክትሙ ተቀባይነት ያለው ዱዓእ አለ ይሉ ነበር።⁽²⁾

(1) እብን አልቀይም፣ ዛድ አልመዓድ ቅ 2 ገጽ 30

(2) ሰፍውት አስ'ሰፍውህ ቅ 4 ገጽ 170

ከኢማም አሸሻፊዲ በተላለፈው መሰረት ሶላት ውስጥ ከሚቀሩት በተጨማሪ ረመዲን ውስጥ ስላሳ ጊዜ ቁርካን ያኸትሙ ነበር።⁽¹⁾

ስለፎችና ሶላቱል ቅያም (ተራዊሕ) በረመዲን

ከሳእብ ብን የዚድ በተላለፈው መሰረት ፡- «በዑመር ብን አልኸጣብ (ረዐ) ዘመን በረመዲን ወር ሃያ ረክዓ ይሰግዱ ነበር፤ እያንዳንዳቸው ከመቶ አያት በላይ ያላቸውን የቁርካን ሱራዎች ይቀሩበትም ነበር፤ በዑሥማን ብን ዐፋን (ረዐ) ዘመን ከሶላቱ ቅያም (የመቆም ቆይታ) ርዝመትና ክብደት የተነሳ በምርኩዞቻቸው ላይ ይደገፉ ነበር።»⁽²⁾ ብለዋል።

ዐብደላህ ብን አቡ በክር (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት አባቱ «ረመዲን ውስጥ (ከተራዊሕ) ስንወጣ ጎሕ እንዳይቀድና ፈጅር እንዳይሆን በመስጋት አገልጋዮች ምግብ ቶሎ እንዲያቀርቡ እናጣድፍ ነበር።»⁽³⁾ ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋል።

ናፊዕ ከዐብደላህ ብን ዑመር (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት «በወርሐ ረመዲን (ሶላቱል ቅያምን) እቤታቸው ይሰግዱ የነበረ ሲሆን ሰዎች (ተራዊሕ ሰግደው) ከመስጊድ ሲወጡ፤ (ዐብዱላህ) የውሃ እቃቸውን ይዘው ወደ አላህ መልእክተኛ ﷺ መስጊድ ይሄዱና የሱብሕን ሶላት እዚያ ከሰገዱ በኋላ እንጂ አይወጡም ነበር።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

(1) ሰፍወት አስ'ሰፍወህ ቅ 2 ገጽ 255

(2) በይሀቲ በሱነን አልከብራ ቅጽ 2 ገጽ 699 የዘገቡት

(3) ሙወጥጠእ ማለክ፤ ቅጽ 1 ገጽ 116

(4) በይሀቲ በሱነን አልከብራ ቅጽ 2 ገጽ 696 የዘገቡት

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

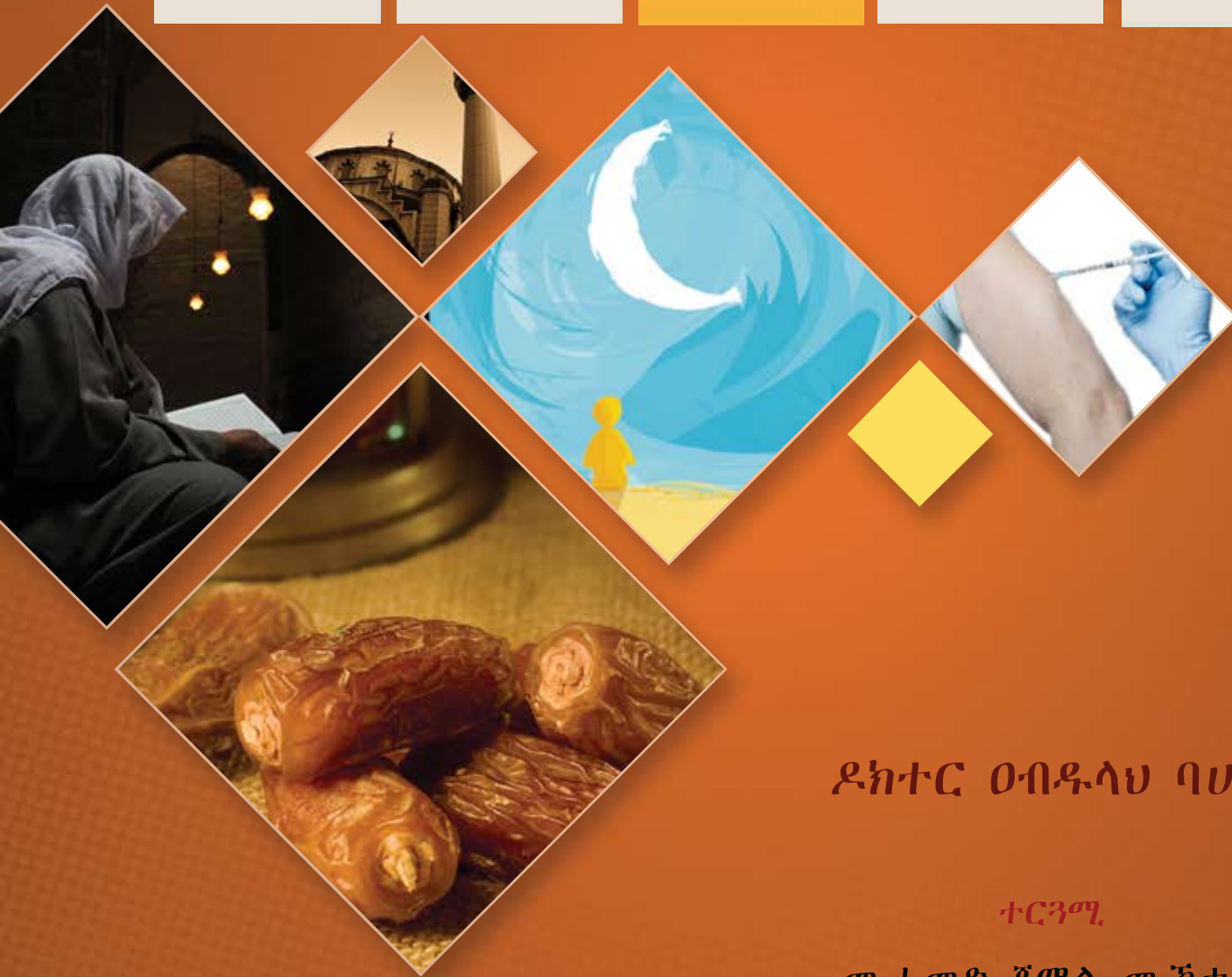
ጠሃራ

ሶላት

ጾም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የጾም ማእዘናት በጾም ጊዜ የሚወደዱ የሚጠሉና
ጸሙን የሚያበላሹ ነገሮች

የጾም ማእዘናት በጾም ጊዜ የሚወደዱ የሚጠሉና ጾሙን የሚያበላሹ ነገሮች

መውጫ

የጾም ማእዘናት

በጾም ጊዜ የሚፈቀዱ ነገሮች

በጾም የሚወደዱ ነገሮች

በጾም የሚጠሉ ነገሮች

ጾሙን የሚያበላሹ ነገሮች

ሁለተኛው ማእዘን : ንይ'ያ

ንይ'ያ ማለትም ለአላህ ﷺ ዕባዳ ብሎ ጾምን ከሚያስፈስኩ ነገሮች ለመቆጠብ ቁርጠኛ ውሳኔ ማድረግ፡፡ ነቢዩ ﷺ «ሥራዎች (የሚለኩት ከጀርባቸው ባለው ቁርጠኛ) ውሳኔ ነው፤ እያንዳንዱ ሰውም በንይ'ያው መሰረት ነው የሚያገኘው፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

(1) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

ንይ'ያ በጾም

ጾሙ የግዴታ ጾም ከሆነ ንይ'ያው አስቀድሞ ከሌሊቱ መደረግ ይኖርበታል፡፡ ጾሙ ግዴታ ያልሆነ በፈቃደኝነት የሚጾም ነፍል ከሆነ ግን ጾምን የሚያበላሽ ነገር እስካልፈጸመ ድረስ ከነጋ በኋላ ቀን ነይቶ መጾም ይቻላል፡፡ እመ ምእመናን ዓእሻ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት «የአላህ መልእክተኛ አንድ ቀን መጥተው የሚበላ ነገር አላችሁ? ሲሉ የለም አልን፤ እንግዲያውስ እኔ ጾመኛ ነኝ» አሉ፡፡⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

(1) በሙስሊም የተዘገበ

የጾም ማእዘናት

የመጀመሪያው ማእዘን : ጾምን ከሚያበላሹ ነገሮች ከጎሕ

መቅደድ እስከ ጸሐይ መጥለቅ ድረስ ተቆጥቦ መዋል፡፡

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና ፡-

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ﴾
[البقرة: 187]

«ከጎህ የኾነው ነጩ ክርም ከጥቁሩ ክር (ክሌሊት ጨለማ) ለናንተ እስከሚገለጽላችሁ ድረስ ብሉ፤ ጠጡም፤ ከዚያም ጾምን እስከ ሌሊቱ ድረስ ሙሉ፤» [አል-በቀራህ: 187]

በጾም ጊዜ የሚፈቀዱ ነገሮች

1. ገላን መታጠብና ራስን ለማቀዝቀዝ ውሃ ውስጥ መቀመጥ።
2. ምራቅና አክታን መዋጥ።
3. ምንም ነገር ወደ ጉሮሮ እንዳልፍ ከማድረግ ግዴታ ጋር በምላስ ብቻ ምግብ መቅመስ።
4. ጥሩ መፃዛ ያላቸውን ነገሮችና የአየር ማደሻ ሽታን ማሸተት።

ስዋክን (መፋቂያ) መጠቀም ለጾመኛ ሰው

የጥርስ መፋቂያን መጠቀም ከቀትር በፊትም ሆነ ከቀትር በኋላ፣ በማንኛውም ወቅት፣ ስዋክ እርጥብም ይሁን ደረቅ የተደነገገ ሲሆን እርጥብ ከሆነ ግን ወደ ጉሮሮ እንዳያልፍ መጠንቀቅ ማድረግ ይገባል። ካለፈ ጾም ያስፈጥራልና።

በጾም የሚወደዱ ነገሮች

1. ሱሐር መበላትና ለፈጅር አዛን ጥቂት ጊዜ እስኪቀር ድረስ ማዘግየት

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሱሐር ብሉ ሱሐር በረካ አለበትና።»⁽¹⁾ ብለዋል። የሱሐር ሱንና በብዙም ሆነ በትንሽ ምግብ፣ አንድ ጊዜ ውሃ በመጎንጨትም ቢሆን ሊገኝ ይችላል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሱሐርን መመገብ በረካ አለውና አትተውት፤ አንዳችሁ አንድ ጊዜ ውሃ መጎንጨት ቢሆን እንኳ (አትተውት)። አላህና መላእክቱ ሱሐርን በሚበሉት ላይ ሶላት (ምሕረትና ዱዓኦ) ያወርዳሉና።»⁽²⁾ ብለዋል።

ሱሐርን ወደ ሌሊቱ መጨረሻ ማዘግየት የተወደደ ነው። ዘይድ ብን ሣቢት (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት፡ «ከአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ጋር ሱሐር በልተን ከዚያ ወደ ሶላት ተነሳን» ሲሉ አነስ ብን ማሊክ «በሁለቱ መካከል የነበረው ጊዜ ምን ያህል ነበር?» ብለው ጠየቁ፤ «ሃምሳ የቁርኦን ኣያ የሚቀራበት ያህል ነው»⁽³⁾ አሉ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በአሕመድ የተዘገበ
(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

አዛን እየተደረገ መጠጣት

አንድ ሰው አዛን በመደረግ ላይ መሆኑን ቢሰማና የሚጠጣውን ነገር በእጁ ይዞ የሚገኝ ከሆነ እስኪያበቃ መጠጣት ይችላል። ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم «አንዳችሁ (የመጠጫ) እቃውን በእጁ ላይ እንደያዘ አዛን ሲደረግ ከሰማ (ጠጥቶ) ፍላጎቱን እስኪያረካ ድረስ አያስቀምጠው።»⁽⁴⁾ ብለዋል። ዑለማእ ይህን ሐዲስ ጎህ ቀዲል አልቀደደም ብሎ የተጠራጠረውን ሰው የሚመለከት ያደርጉታል። ጎህ መቅደዱን ያረጋገጠ ሰው ግን መብላትም ሆነ መጠጣት አይገባውም፤ እርግጠኛ ከሆነ በኋላ ከፈጸመው ግን ጾሙ ተበላሽቷልና መክፍል (ቀዲእ) ግዴታ ይሆንበታል።

2. ፍጥርን ማፋጠን

ጾመኛው ጸሐይ መጥለቁን ካረጋገጠ ጾሙን ቶሎ መፈሰክ የተወደደ ነው። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሰዎች ፍጥርን እስካፋጠኑ ድረስ በጥሩ ሁኔታ ላይ መሆናቸውን ይቀጥላሉ።»⁽⁵⁾ ብለዋል። ማታ ሲፈሰክ በእሸት ተምር፤ ካልተገኘ በተምር ማፍጠርና የፍሬዎቹ በኢተጋማሽ (ውትር) ቁጥር መሆን የተወደደ ነው። ተምር ካልተገኘ ደግሞ ውሃ በመጎንጨት ማፍጠር ነው። አነስ ብን ማሊክ (ረዕ) ባስተላለፉት ሐዲስ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ከመስገዳቸው በፊት በእሸት ተምር፤ እሸቱ ከሌለ በተምር ፍሬዎች፤ ካልተገኘም ውሃ በመጎንጨት ያፈጥሩ ነበር።»⁽⁶⁾ ብለዋል። የሚያፈጥርበት ምንም ነገር ካልተገኘ በልቡ ፍጥር መነየት ብቻ በቂ ይሆናል።

3. በፍጥር ጊዜ የሚደረግ ዱዓኦ

የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ሲያፈጥሩ ፡- «ዘሀበ አዝዝመኡ፤ ወብተል'ለትል ዑሩቁ፤ ወሀበተል አጅሩ እንሻአል'ሷህ»⁽⁷⁾ ይሉ ነበር። ትርጉሙ «ጥማቱ ሄደ፤ ጅማቶቹ ራሱ፤ በአላህ ፈቃድ አጅሩም (ምንዳው) ጸና።» ማለት ነው። በተጨማሪም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ጾመኛ ሰው በሚያፈጥርበት ጊዜ እምቢ የማይባል (መቅቡል የሆነ) ዱዓኦ አለው።»⁽⁸⁾ ብለዋል።

(4) በአቡ ዳወድ የተዘገበ
(5) በአቡ ዳወድ የተዘገበ
(6) በትርጉሙ የተዘገበ
(7) በአቡ ዳወድ የተዘገበ
(8) በአብን ማጃህ የተዘገበ

“

በስሕተት ያፈጠረ ሰው

አንድ ጾመኛ ጸሐይ የጠለቀች ወይም ገና ጎህ ያልቀደደ መስሎት ቢበላና ግምቱ የተሳሳተ መሆኑ ቢረጋገጥ ጾሙን የመክፈል ግዴታ አይኖርበትም። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِنْ مَا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾ [5:الاحزاب]

«በርሱ በተሳሳታችሁበት ነገርም በናንተ ላይ ኃጢአት የለባችሁም፤ ግን ልቦቻችሁ ዐውቀው በሠሩት፤ (ኃጢአት አለባችሁ)፤ አላህም መሐሪ

አዛኝ ነው።» [አል-አሕዛብ:5]

ነቢዩም ﷺ «በስሕተት፣ በመርሳትና ተገደው በሠሩት ነገር የመጠየቅ ኃላፊነትን አላህ ከኔ ስሙት ላይ አንስቷል።»⁽¹⁾ ብለዋል፡

(1) በእብን ማጃህ የተዘገበ

”

4. አልባሌና መጥፎ ቃላትን መተው

ነቢዩ ﷺ «አንዳችሁ በሚጾምበት ቀን መጥፎ ነገር አይናገር፤ ድምጹንም ከመጠን በላይ ከፍ አያድርግ (አይጣላ፣ አይጫጮህ)። ሌላ ሰው ቢዘልፈው ወይም ቢጣላው እኔ ጾመኛ ነኝ፣ እኔ ጾመኛ ነኝ ይበልም።»⁽¹⁾ ብለዋል። በተጨማሪም ነቢዩ ﷺ «በሐሰት መመስከርን እና በዚያ መሰረት መስራትን እርግፍ አድርጎ ያልተወጠ ሰው፣ ምግብና መጠጡን ከመተው አላህ ጉዳይ የለውም።»⁽²⁾ ብለዋል።

5. ዕባዳዎችን ማብዛት

ቁርኣን መቅራትን፣ አላህን መዘከርን፣ የተራዊሕ ሶላትና ቅያም አልለይልን፣ የለይለቱል ቀድርን ምሽት በዕባዳ ሕያው ማድረግን፣ ረዋትብ ሱናዎች መስገድን፣ ሶደቃ መስጠትን፣ ልገላና ደግነትን፣ ለበጎ

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ሥራዎች ወጭ ማድረግን፣ ጾመኞችን ማስፈጠርን፣ ዑምራ ማድረግን የመሳሰሉ ዕባዳዎችን ማብዛት ረመዲን ውስጥ የሚሰራ መልካም ሥራ አጅሩ እጥፍ ድርብ በመሆኑ እጅግ የተወደደ ነው።
፡ ከእብን ዐባስ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት፡- «የአላህ መልእክተኛ ﷺ በጎ ነገር በመለገስ ከሰዎች ሁሉ የበለጠ ቸር ሲሆኑ ከምንጊዜም በላይ እጅግ ለጋስ የሚሆኑት በረመዲን ወር ነበር። ከጅብሪል ﷺ በየዓመቱ በረመዲን ይገናኙና የአላህ መልእክተኛ ﷺ ቁርኣንን ለጥናት በርሱ ላይ ይቀሩ ነበር። ከጅብሪል ﷺ ጋር ሲገናኙ የአላህ መልእክተኛ ﷺ በበጎ ሥራና በልገላ ከተለቀቀ ንፋስ ይበልጥ ቸር፣ ፈጣንና ሁሉን የሚያዳርሱ ነበሩ።»⁽³⁾ ብለዋል፡

6. በመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት ለዕባዳ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ

ከዓክሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት፡- «ነቢዩ ﷺ የረመዲን የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ሲጀምሩ ሽርጣቸውን ያጠብቁ⁽⁴⁾፣ ሌሊቶቹን (በዕባዳ) ሕያው ያደርጉና ቤተሰባቸውንም (ለዕባዳ) ይቀሰቅሱ ነበር።»⁽⁵⁾ ብለዋል።

በጾም የሚጠሉ ነገሮች

1. መጉመጥመጥንና ውሃ በአፍንጫ

መሳብን ከልክ በላይ ማድረግ

ይህም ውሃ ከጉሮሮ አልፎ እንዳይሄድና ጾም እንዳይበላሽ ሲባል ነው። ነቢዩ ﷺ «ውሃ በአፍንጫ ስበህ ማስወጣትን ጾመኛ ካልሆነክ በደንብ አድርግ።»⁽⁶⁾ ብለዋልና።

2. ስሜት በሚቀሰቅስ ሁኔታ መሳሳም

ጾመኛ ሰው አባለዘር እንዳይወጣ ወይም ወሲባዊ ስሜቱ እንዳይቀሰቅስ ከፈራ ለዚህ መንስኤ ሊሆኑ
(3) በቡኻሪ የተዘገበ
(4) ከወገብ ቦታች የሚታጠቁትን ሽርጥ ማጥበቅ ማለት ከተለመደው በላይ ልዩ ጥረት ማድረግን የሚያመለክት ሲሆን፣ አባባሉ ከግብረ ሥጋ ግንኙነት መራቅንም ያመለክታል ተብሏል።
(5) በቡኻሪ የተዘገበ
(6) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ከሚችሉ ነገሮች ሁሉ መራቅ ስለሚኖርበት መሳሳም የተጠላ ነው። ጾሜ አይበላሽም ብሎ በራሱ ከተማመነ ግን ማድረጉ ችግር የለውም። ከዓኔሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት፡- «ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ጾመኛ ሆነው ይስሙና ገላ ለገላ ይነካኩ ነበር፤ ከማንኛችሁም በላይ ስሜታቸውን የሚቆጣጠሩም ነበሩ።»⁽¹⁾ ብለዋል። ለዚህም ነው ከተቃራኒ ጾታ ጋር ንኪኪ መፍጠር ለሽማግሌ ሳይሆን ለወጣት የተጠላ የሆነው። አቡ ሁረይራ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት «አንድ ሰው ጾመኛ ሆኖ ከተቃራኒ ጾታ ጋር ንኪኪ ስለማድረግ ነቢዩን صلی اللہ علیہ وسلم ሲጠይቃቸው ፈቀዱለት፤ ሌላ ሰው መጥቶ ሲጠይቃቸው ደግሞ ከለከሉት፤ የፈቀዱለት ሰውዬ ሽማግሌ ሲሆን የከለከሉት ደግሞ ወጣት ነበር።»⁽²⁾ ብለዋል።

ጾምን የሚያበላሹ ነገሮች

1. ረመዲን ውስጥ በቀን ሆን ብሎ መብላትና መጠጣት

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ﴾ [البقرة: 187]

«ከጎህ የሾነው ነጩ ክርም ከጥቁሩ ክር (ከሌሊት ጨለማ) ለናንተ እስከሚገለጽላችሁ ድረስ ብሉ፤ ጠጡም፤ ከዚያም ጾምን እስከሌሊቱ ድረስ ሙሉ፤» [አል-በቀራህ: 187]

ማሳሰቢያዎች

ዘንግቶ የበላ ወይም የጠጣ ጾመኛ ጾሙ ትክክለኛ ሲሆን ሲያስታውስ ወዲያውኑ ማቆም ግዴታ ይሆንበታል። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ጾመኛ መሆኑን ረስቶ የበላ ወይም የጠጣ ሰው፤ ያበላውና ያጠጣው አላህ ነውና ጾሙን ቀጥሎ ያሟላው።»⁽¹⁾ ብለዋል። ለምግብነት በሕክምና መርፌ የሚሰጠው የምግብነትና የመጠጥነት ባህሪ ያለው በአፍ በኩልም ሆነ በአፍንጫ ወደ ውስጥ የሚደርስ ማንኛውም ነገር ጾምን ያበላሻል። ምግብን የማይተካ እንደ ፔንስሊን ያለና የመሳሰለው መርፌ ግን ለምግብነትም ሆነ ለመጠጥነት የማያገለግል በመሆኑ ጾም አያበላሽም።

የግድ አስፈላጊ ሆኖ በአፍ በኩል የሚገባ እንደ ህክምና መመርመሪያ ቱቦና የአስም ሕመማን አየር መንፈያ ያለው ጾም አያበላሽም።

የዓይን ኩል፤ በዓይንና ጆሮ የሚጨመር ጠብታ ጾም ስለማበላሽታቸው ማስረጃ ባለመኖሩና ዓይን መደበኛው የምግብ መግቢያ መንገድ ባለ መሆኑ ጾም አያበላሽም። የጆሮና የአፍንጫ ጠብታም እንዲሁ፡ የአፍንጫ ጠብታን በተመለከተ ግን ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ጾመኛ እስትንሻቅን በሚገባ እንዳያደርግ የከለከለ⁽²⁾ በመሆኑና አፍንጫ የምግብ መግቢያ መንገድ ሊሆን በመቻሉ ጥንቃቄ ማድረግ አስፈላጊ ነው።

“

ለሥራ ብሎ ማፍጠር

በመጋገሪዎች እና አስቸጋሪ በሆኑ ሥራዎች ላይ የተሰማሩት፤ እንደ ሌላው ሙስሊም ሁሉ የመጾም ግዴታ ስላለባቸው በሥራቸው ክብደት ምክንያት እንዲያፈጥሩ አይፈቀድላቸውም።

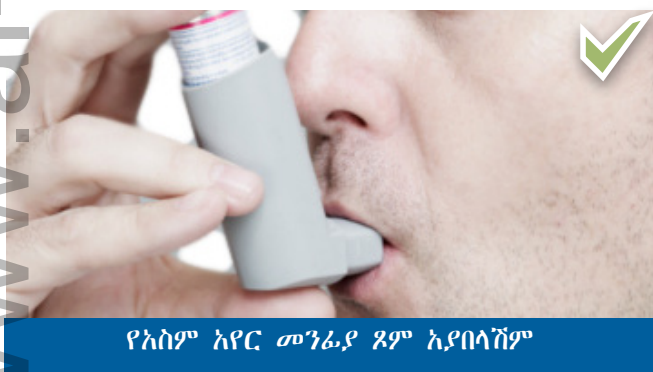
”

(1) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በትርጉሙ የተዘገበ

ጾም

ለቀለብነት የማያገለግል ወይም ጎጂ የሆነ እንደ ሲጋራ ያለ ነገር፤ በምግብ መግቢያ በኩል የሚወሰድ ከመሆኑም በላይ የምግብነትና መጠጥነት ትርጉም ያለው በመሆኑ መውሰዱ ጾም ያበላሻል።

ሲጋራ ማጤስ ጾም ያበላሻል

እንደ መንገድ አባራና ጥርሶች መካከል የሚቀሩ የምግብ ቅሪቶችን የመሳሰሉ በጥንቃቄ ለማስቀረት

በጥርሶች መካከል የሚቀር ቅሪት አያስፈጥርም

የሚያስቸግሩ ነገሮችም ጾም አያበላሹም፡

2. የግብረ ሥጋ ግንኙነት

አላህ ﷻ አንዲህ ብሏልና ፦

﴿أَجَلٌ لَّكُمْ لَيْلَةٌ اللَّيْلِ أَلْصَيَّامِ الْرَفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ﴾ [البقرة: 187]

«በጾም ሌሊት ወደ ሴቶቻችሁ መድረስ ለናንተ ተፈቀደላችሁ።» [አል-በቀራሁ: 187]

ጾመኛ ሆኖ ወሲባዊ ግንኙነት የፈጸመ ሰው ጾሙ የሚበላሽ ሲሆን፤ ያበላሸውን ቀን ጾም ከከፍተኛው ማበሻ (ከፍፋራ መገልለፍ) ጋር የመክፈል ግዴታ አለበት። ይህም ጫንቃን ነጻ ማውጣት፣ ካላገኘ ሁለት ወር በተከታታይ መጾም፣ ካልቻለ ስልሳ ድኾችን

መመገብ ነው። አቡ ሁረይራ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት «አንድ ሰው ወደ ነቢዩ ﷺ መጣና እኔ ጠፍቻለሁ! አለ፤ ምን ሆነሃል? አሉት። በረመዲን (ቀን) ከሚስቴ ጋር ግንኙነት ፈጸምኩ አላቸው። ጫንቃ ነጻ ማውጣት ትችላለህ? ሲሉት አልችልም አላቸው። ሁለት ወራት በተከታታይ መጾምስ ትችላለህ? አሉት። አልችልም አለ። ስልሳ ድኾችን መመገብ ትችላለህ? አሉት፤ አልችልም አለ። እስኪ ቁጭ በል አሉትና ተቀመጠ። ነቢዩ ﷺ በአንድ ትልቅ መስፈሪያ ላይ ተምር አመጡና ይህን ወስደህ ሶደቃ ስጥ አሉት። ከኛ የበለጠ ድኃ ለሆነ ሰው ነው? ሲል ጠየቃቸው፡ ነቢዩ ﷺ የጎን ጥርሶቻቸው እስኪታዩ ድረስ ሳቁና ቤተሰብህን መግበው አሉት።»⁽¹⁾ ብለዋል፡ ፡ ከፍፋራው በተጠቀሰው ቅደም ተከተል መሰረት መሆን ይኖርበታል። መጾም የሚችል እስኪሆን ድረስ ድኾችን አይመግብም፤ ጫንቃን ነጻ ማውጣት እስኪቻል ድረስም በተከታታይ አይጾምም።

ሴቲቱ ለወንድዬው አድራጎት ፈቃደኛ ሆና አብራ ከፈጸመች ከፍፋራው እሷንም ይመለከታል። ባሏ ለግብረ ሥጋ ግንኙነት አስገድዷት ከሆነ ግን ጾሟ የሚበላሽ በመሆኑ ከፍፋራው ሲቀር ጾሙን የመክፈል ግዴታ ይኖርባታል።

የአባለዘር ፈሳሽ በፍላጎት ከብልት መርጨት እንደ ግብረ ሥጋ ግንኙነት የሚታይ ሲሆን፤ ጾመኛው በመሳሳም በመተሻሸት ወይም ብልትን በመነካካትና በሌላ ምክንያት እንዲወጣ ካደረገ፤ እነዚህ ሁሉ ጾምን የሚጸረር ስሜታዊ ፍላጎት በመሆናቸው ጾሙ ይበላሻል፡ ስለዚህም ያለ ማበሻ ከፍፋራ ጾሙን የመክፈል ግዴታ አለበት። ማስረጃ የተላለፈው የግብረ ሥጋ ግንኙነትን ብቻ አስመልክቶ በመሆኑ ከፍፋራው አይመለከተውም።

በገላ ንክኪ ወይም ስለወሲብ በማሰብ የመዘይ እርጥበት ከብልት ቢወጣ ማስረጃ ባለመኖሩ ጾም አያበላሽም።

ጾመኛው ቀን ተኝቶ በሕልሙ ወሲብ ቢፈጽም፤ ወይም በበሽታ ምክንያት የአባለዘር ፈሳሽ ከብልቱ ቢፈስ፤ ከርሱ ቁጥጥር ውጭ በመሆኑ ጾሙ አይበላሽም።

ከጎህ መቅደድ በፊት በግብረ ሥጋ ግንኙነት ወይም በወሲባዊ ሕልም ምክንያት ገላን የመታጠብ

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ግዴታ (ጀናባ) ኖሮበት ሳይታጠብ የነጋበት ጾመኛ ጾሙ ትክክለኛ ሲሆን፤ የሰብሕን ሶላት በጀማዓ ለመስገድ ገላውን መታጠብ ይኖርበታል። ከዓለሽ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ጀናባ እያለባቸው የፈጅሮ ሶላት ይደርስባቸውና ገላቸውን ታጥበው ይጾሙ እንደነበር ተረጋግጧል።

3. ሆን ብሎ ማስታወክ

ይህ በፍላጎት ምግብና መጠጥን ከሆድ በአፍ በኩል ማስወጣት ሲሆን፤ ከፍላጎት ወጭ ካስመለሰው ግን ጾሙ ላይ ችግር አይፈጥርበትም። ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} «ከፍላጎቱ ወጭ ያስመለሰው ሰው (ጾሙን) መክፈል አይኖርበትም፤ ሆን ብሎ ያስታወክ ግን ይክፈል።» ብለዋልና።

4. የወር አበባና የወሊድ ደም

አንዲት ሴት ጸሐይ ከመጥለቁ ከጥቂት ሰዓታት በፊት እንኳ ከሆን የወር አበባ ወይም የወሊድ ደም ካየች ጾሟ ስለሚበላሽ የመክፈል ግዴታ ይኖርባታል።

ጠቃሚ ነጥብ

ዋግምት (ደምን በተለየ ሁኔታ ከሰውነት ማስወጣት) ሚዛን በደፋው የዑለማእ አቋም ጾም አያበላሽም። ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} እየጾሙ ዋግምት መጠቀማቸው ተዘግቧል። ከአቡ ሰዒድ አልኸድሪ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ለጾመኛ ሰው ሚስቱን መሳምና ዋግምትን ፈቅደዋል» ብለዋል። ዋግምት ስለሚያደክም የተጠላ ነው። አነስ ብን ማለክ (ረዕ) ዋግምትን ለጾመኛ ሰው የተጠላ አድርጋችሁ ትወስዱ ነበርን? ተብለው ሲጠየቁ «የሚያደክም በመሆኑ እንጂ የተጠላ አድርገን አንወስደውም ነበር» ብለዋል።

በቁስል ወይም በጥርስ መነቀል፣ ወይም በነስርም ምክንያት ደም መፍሰሱ ችግር አይኖረውም። በመርፌ አማካይነት ለምርመራም ሆነ ለደም ልገሳ ደም መወሰድም ጾም አያበላሽም።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

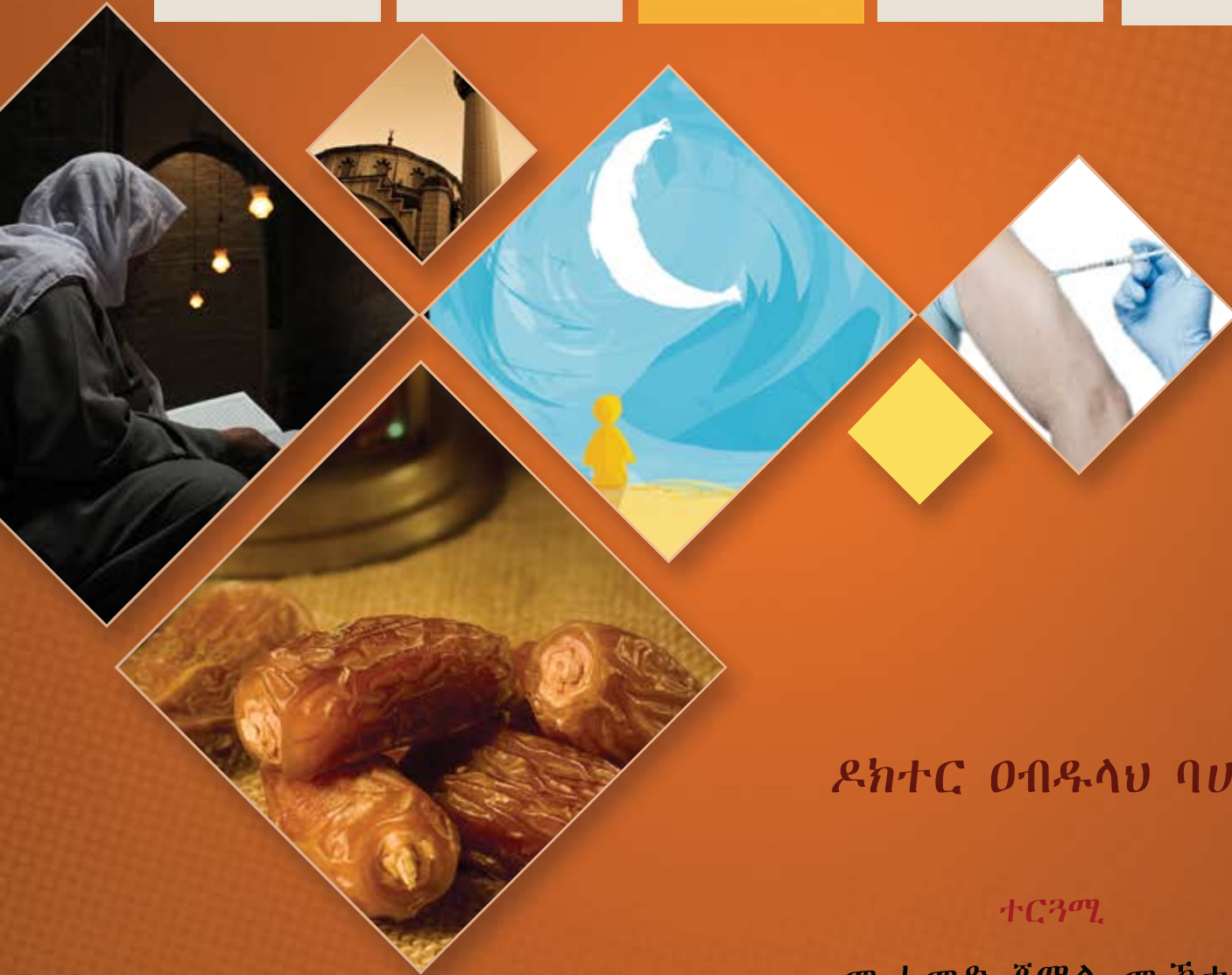
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

በረመዲን ጸምን የሚያስፈጥሩ ምክንያቶችና ጸሞ መክፈል (ቀደስ)

በረመዲን ጾምን የሚያስፈጥሩ ምክንያቶችና ጾሞ መክፈል (ቀዲስ)

መ ው ጫ

በረመዲን ጾምን የሚያስፈጥሩ ምክንያቶች

ጾሞ መክፈል (ቀዲስ)

በረመዲን ጾምን የሚያስፈጥሩ ምክንያቶች (ዑዝር)

1. በሽታ

የታመመ ሰው ረመዲን ውስጥ መፈሰክ ይፈቀድለታል። አላህ ﷻ አንዲህ ብሏል፡-

﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [البقرة:184]

«ከናንተም ውስጥ በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የሆነ ሰው፣ ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን መጾም አለበት።» [አል-

በቀራህ:184]

ማፍጠርን የሚያስፈቅደው በሽታ፣ ታማሚውን መጾም እንዳይችል የሚያደርግ ወይም በመጾሙ ምክንያት ተባብሶበት ለጉዳት የሚዳርገው በሽታ ነው።

የታመመ ሰው ካፈጠረ

ሕመምተኛው ካፈጠረ - በሽታው የመዳን ተስፋ ያለው ከሆነ - ከዳነ በኋላ በፈሰከባቸው ቀናት ልክ ጾሞ የመክፈል ግዴታ አለበት። አላህ ﷻ አንዲህ ብሏል፡-

﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [البقرة:184]

«ከናንተም ውስጥ በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የሆነ ሰው፣ ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን መጾም አለበት።»

[አል-በቀራህ:184]

ክሮኒክ ዓይነት ሆኖ በሽታው የመዳን ተስፋ የሌለው ከሆነ፣ ወይም በዕድሜ የገፋ ሆኖ በቀጣይነትም መጾም የማይችል ደካማ ከሆነ፣ ካፈጠረበት እያንዳንዱ ቀን ግማሽ ሷሶ⁽¹⁾ ሩዝ ወይም የመሳሰለውን የአገሩን የምግብ እህል ለድሃ የመመገብ ግዴታ ይኖርበታል።

(1) አንድ ሷሶ መጠኑ የመካከለኛ ሰው አራት እፍኝ ሲሆን፣ በኪሎ ግራም ሁለት ኪሎ ክሩብ (2..250ኪ.ግ) ያህል ነው። በዚህ መሰረት ለአንድ ድሃ ለአንዱ ቀን ጾም የሚከፈለው አንድ ኪሎ ከአንድ መቶ ሃያ አምስት ግራም ያህል ነው ማለት ነው።

2. ጉዞ

በረመዲን ውስጥ ለተጓዘ ሰው ማፍጠር የሚፈቀድለት ሲሆን ባፈጠረው ቀን ልክ ጾም የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል። አላህ ﷻ አንዲህ ብሏል፡-

﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾
[البقرة:184]

«ከናንተም ውስጥ በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የሆነ ሰው፣ ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን መጾም አለበት፡፡»

[አል-በቀራህ:184]

ጾም ማፍጠርን የሚያስፈቅደው የጉዞ ርቀት ሶላትን ማሳጠር (ቀስር) የሚያስፈቅደው የጉዞ ርቀት ነው። ጉዞው የተፈቀደ ሕጋዊ (ሙባሕ) ጉዞ መሆን ይኖርበታል። ጉዞው የአላህን ሕግ ለመጣስ የሚደረግ ወይም ጾሙን ለመብላት ብቻ የታሰበ የማሻጠር ሁኔታ ካለበት ግን በዚህ ጉዞ ጾሙን መፈሰስ አይፈቀድም። መንገደኛው የተሰጠውን ፈቃድ መጠቀም ትቶ ከጾመ ጾሙ ትክክለኛ ነው። አነስ ብን ማለክ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት «ከነቢዩ ﷺ ጋር እንንዝ ነበር፤ (በጉዞው ላይ) ጾመኛው ባልጾመው ላይ፣ ያልጾመውም በጾመኛው ላይ ምንም ተቃውሞ አልነበረውም፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል። ይህ ግን መጾሙ በጉዞው ላይ ችግር የማይፈጥርበት ወይም ለጉዳት የማይዳርገው ከሆነ ነው፤ አሊያ ማፍጠሩ በላጭ ነው። ነቢዩ ﷺ አንድ ጾመኛ ሰው በጉዞ ላይ በከባድ ሙቀት ምክንያት ጥላ ተደርጎለትና ሰዎች ከበውት ሲያዩ ፡- «በጉዞ ላይ መጾም ከበጎ ነገር አይወሰድም፡፡»⁽²⁾ ብለዋልና፡

3. እርግዝና እና ጡት አጥቢነት

እርጉዝ ወይም አጥቢ ሴት መጾም ለጉዳት ይዳርገኛል ብላ ከሰጋች ጾሙን አፍጥራ እንደ ሕመምተኛ ሁሉ ጾማ ትከፍላለች። ነቢዩ ﷺ «አላህ ﷻ ከመንገደኛ ሰው ጾምና ግማሽ ሶላትን፣ ከእርጉዝ ወይም አጥቢ ሴት ደግሞ ጾምን አንስቶላቸዋል፡፡»⁽³⁾ ብለዋል። ለራሷ ሳይሆን ለልጇ ከፈራች ታፈጥራለች። በኋላ ላፈጠረችበት ቀን አንድ ድሃ ከመመገብ ጋር ጾማ የመክፈል ግዴታ አለባት። እብን ዐባስ (ረዕ) «አጥቢ እናትና እርጉዝ ለልጆቻቸው ደህንነት ስጋት ከገባቸው ያፈጥሩና (ለድሃ) ይመግባሉ፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

(3) በትርጉሙ የተዘገበ

(4) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

4. የወር አበባና የወሊድ ደም

በረመዲን የወር አበባ ወይም የወሊድ ደም የመጣባት ሴት የግዴታ ታፈጥራለች። በዚህ ሁኔታ መጾም ሐራም ይሆንባታልና። ከጾመች ትክክለኛ ተደርጎ አይወሰድም። ቀኑን ጾማ መክፈል ግዴታ ነው። ዓእሻ (ረዕ) ሴት በወር አበባ ምክንያት ጾምን ጾማ ስትከፍል ሶላትን ለምን ሰግዳ እንደማትከፍል ተጠይቀው «ይህ ነገር ያጋጥመንና ጾምን እንድንተካ ስንታዘዝ ሶላትን ሰግደን እንድንከፍል አንታዘዝም ነበር፡፡»⁽⁵⁾ ብለዋል።

ጾምን መክፈል (ቀዳሽ)

አንድ ሙስሊም ከረመዲን ጾም አንድ ቀን ያለ ሽሪዓዊ ምክንያት (ዑዝር) ካፈጠረ ተጸጽቶ ወደ አላህ በመመለስ ምሕረቱን መለመን ይኖርበታል፡ ይህን ማድረግ ከባድ ጥፋትና አስከፊ ኃጢአት በመሆኑ ከተወብቱ ጋር ከረመዲን በኋላ ባፈጠረው ቀን ልክ ጾም መክፈል ግዴታ ነው። የማፍጠር ፈቃድ የሌለውና በወቅቱ መፈጸም የነበረበትን ግዴታ የተወ በመሆኑ፣ በትክክለኛው የዕልም ባለቤቶች አቋም የቀዳሽ ግዴታው ወዲያውኑ መፈጸም ይኖርበታል።

በወር አበባ ወይም በወሊድ ደም፣ በበሽታ ወይም በጉዞና በመሳሰሉት ሽሪዓዊ ምክንያቶች (አዕባር) ያፈጠረ ሰው፣ መጾም የሚችል እስከሆነ ድረስ ወዲያውኑ ሳይሆን እስከ ቀጣዩ ረመዲን ድረስ በተራዘመ ጊዜ ውስጥ ጾም መክፈል ግዴታ ይሆንበታል። ዓእሻ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት «የሚከፈል ጾም ይኖርብኝና እስከ ሽዕባን ወር ድረስ ለአላህ መልእክተኛ ጉዳይ ስል ጽሜ መክፈል አልችልም ነበር፡፡»⁽⁶⁾ ብለዋል። ይሁን እንጂ ቶሎ መክፈል ራስን በፍጥነት ከዕዳ ነጻ ማድረግ በመሆኑና በሕመምና በመሳሰለው ምክንያት ከመጾም የሚከለክል አጋጣሚ ሊፈጠር ስለሚችል ለጥንቃቄ ሲባል ቶሎ ጾም መክፈሉ የተወደደ ነው።

ዑዝር ቀጣይ በመሆኑ ወይም በሌላ ዑዝር ምክንያት እስከ ቀጣዩ ረመዲን ክፍያውን ካዘገየ ከሁለተኛው ረመዲን በኋላ መጾም ይኖርበታል።

(5) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(6) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ያለ ምክንያት እስከ ሁለተኛው ረመዲን ካዘገየው - በብዙኃኑ ፋቀሃእ አቋም መሰረት - ጾሞ ከመክፈሉ ጋር ለያንዳንዱ ቀን ግማሽ ሷዕ የአገሩ የቀለብ እህል ለአንድ ድሃ የመክፈል ግዴታ አለበት። በሐከፊና ዚህሪ መዝሀቦች ግን የመመገብ ግዴታ የለበትም።

ጾሞ ሲከፍል ቀናቱን የማከታተል ግዴታ አይኖርበትም፤ አከታትሎና ለያይቶ መጾምም ይቻላል፡ አላህ ﷺ አንዲህ ብሏልና፡-

﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾
[البقرة:184]

«ከናንተም ውስጥ በሽተኛ ወይም በጉዞ ላይ የሆነ ሰው፣ ከሌሎች ቀኖች ቁጥሮችን መጾም አለበት።»

[አል-ብቀራ:184] አላህ ﷺ በአንቀጹ ውስጥ ቀኖችን ተከታታይ መሆናቸውን አልጠቀስም፤ ቢሆኑ ኖሮ ያብራራ ነበር።

የረመዲን ክፍያ ያለበት ሰው፣ ግዴታ ቀዳሚ በመሆኑ ከሱናው ተጠውወዕ በፊት በእዳው መጀመር አለበት፤ ከመክፈሉ በፊት ተጠውወዕ መጾም በተለይም ትሩፋቱ የሚያመልጥ ዓይነት እንደ ዓሹራኝ፣ ዐረፋ፣ ስድስት ቀን ከሸዋልና የመሳሰለው ሱንና ጾም ከሆነ ይፈቀድለታል፡፡ ይህም ይበልጥ ተገቢው ያለበትን ቀደምት መጾም ቢሆንም የመክፈያ ጊዜው ሰፊ በመሆኑ ነው።

እስከ ሕልፈተ ሕይወቱ ድረስ ያለበትን ጾም ያልከፈለ ሰው፣ የተወው በዑዝር ምክንያት ከሆነ ጥፋተኛ አይደለምና ምንም የለበትም። ያለ ዑዝር ከሆነ ግን ክፍያው የረመዲን ከሆነ ለየቀኑ አንድ ደሃ ምግብ ስለርሱ ይሰጥለታል፤ ጾሙ ነዝር ከሆነ ተጠሪው (ወሊዩ) ስለሱ ይጾምለታል። በአንዳንድ የዕልም ባለቤቶች አቋም የጾም እዳ እያለበት የሞተ ሰው፣ ጾሙ የረመዲን ግዴታ ጾምም ይሁን ወይም የስለትና የመሳሰለው ወሊዩ ስለርሱ ጾም ይከፍልለታል። ይህም የአላህ መልእክተኛ ﷺ «የጾም ክፍያ እያለበት የሞተ ሰው ወሊዩ (ተጠሪው) ስለሱ ይጾምለት።»⁽¹⁾ ብለዋል በሚለው ከዓእሻ (ረዕ) የተላለፈ ሐዲስ አጠቃላይ ይዘት መሰረት ነው። ከእብን ዐባስ (ረዕ) በተላለፈውም መሰረት አንድ ሰውዬ ወደ ነቢዩ ﷺ መጥቶ የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እናቴ ሞታለች፣ ያንድ ወር ጾም አለባትና እኔ ልክፈልላት? ብሎ ሲጠይቃቸው ፡- «አዎ፣ የአላህ እዳ ከሁሉም ይበልጥ ሊከፈል የተገባ ነው።»⁽²⁾ አሉ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

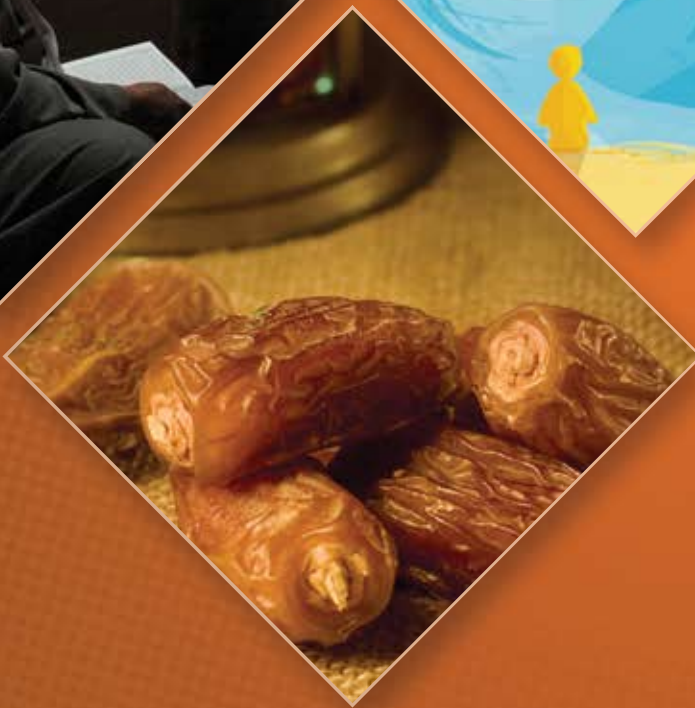
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የተጠው'ዉዕ ጸም

4

የተጠው'ዉዕ ጾም

የተጠው'ዉዕ ጾም

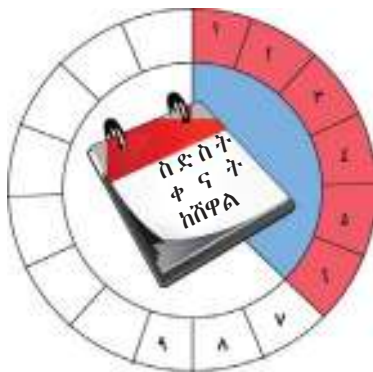
ግዴታ ያልሆነና አንድ ሰው ለአላህ ﷺ ብሎ የሚጸመው ጾም ነው።

የተጠው'ዉዕ ጾም ትልቅ ትሩፋትና የተትረፈረፈ አጅር አለው። ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው ሐዲስ አልቁድሲ ውስጥ የአላህ መልእክተኛ ﷺ እንዲህ ብለዋል ፡- «የአደም ልጅ (መልካም) ሥራ ሁሉ (ምንዳው) እጥፍ ይደረጋል፤ አንድ ሐሰና (መልካም ሥራ ምንዳው) ከአስር እጥፍ እስከ ሰባት መቶ እጥፍ ነው። አላህ ﷻ «ከጾም በስተቀር፣ እሱ ለኔ ነውና እኔ ነኝ ምንዳውን የምሰጠው፤»⁽¹⁾ ብሏል።

መጾም ሱና የሚሆንባቸው ቀናት

1. ከሸዋል ወር ስድስት ቀን

ነቢዩ ﷺ «ረመዲንን የጸመና ከሸዋል ስድስት ቀናትን ያስከተለው ሰው፣ ዕድሜ ልክ የመጾም ያህል ነው።»⁽²⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና በሙስሊም የተዘገበ
(2) በሙስሊም የተዘገበ

መ ው ጫ

የተጠው'ዉዕ ጾም ትርጓሜ

መጾም ሱና የሚሆንባቸው ቀናት

1. ከሸዋል ስድስት ቀን
2. ከዙልሕጅጃ ዘጠኝ ቀን
3. የዓሹራእ ቀን ጾም
4. ከየወሩ 13ኛው፣ 14ኛውና 15ኛው ቀን
5. ሰኞና ሐሙስ
6. አንዱን ቀን እየጸሙ ሌላውን ቀን ማፍጠር
7. የሙሐረም ወር ጾም
8. የሸዕባን ወር ጾም

መጾሙ ሐራም የሆነና መጾሙ የተጠላ

2. ከዙልሕጅጃ ወር የመጀመሪያዎቹ ዘጠኝ ቀናት

ነቢዩ ﷺ በሌላው ወር የማይጸሙትን በሸዕባን ውስጥ ይጸሙ ነበር። ኡሳማ ብን ዘይድ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ከሸዕባን የሚጸሙትን ያህል ከወራት ውስጥ በአንዱም ወር ሲጸሙ አላየሁዎትም ስላቸው፣ ያ በረጅብና በሸዕባን መካከል ሰዎች ችላ የሚሉት ወር ነው፤ እርሱ ሥራዎች ለዓለማት ጌታ የሚቀርቡበት ወር ነውና እኔ ጸመኛ ሆኜ ሥራዎቼ እንዲቀርቡ እወዳለሁ።

»⁽³⁾ አሉ ብለዋል።

(3) በቡኻሪ የተዘገበ

«ሽዕባን ከተጋመሰ እስከ ረመዲን ድረስ አትጽሙ፡፡»⁽¹⁾ በሚለው ሐዲስ የተላለፈው እገዳ፣ ወይ ሁለተኛውን አጋማሽ የሚመለከት ነው፡፡ ወይ ደግሞ የሽዕባንን ጸም ከረመዲን ጸም ጋር አለማገናኘትን ሚመለከት ነው፡፡ ከመጀመሪያው የጸመና፣ ሁለተኛውን አጋማሽ ለይቶ ያል ጸመና ከረመዲን ጋር ያላገናኘው ሰው ግን ቢጸም ችግር ለውም፡፡

ዓሹራኝ

የአላህ ወር የሙሐርረም አስረኛው ቀን ነው፡፡

3. የዓሹራኝ ጸም

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «የዓሹራኝ ቀን ጸምን ክርሱ በፊት ያለውን ዓመት (ኃጢአት) የሚያብስ ታሳቢ ያደርገው ዘንድ አላህን እለምናለሁ፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

የዓሹራኝ ጸም መነሻ በተመለከተ ከዐብደላህ ብን

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በሙስሊም የተዘገበ

ዐባስ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት :- «ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ወደ መዲና ሲመጡ አይሁድ የዓሹራኝ ቀን ሲጸሙ አይና ምን እንደሆነ ጠየቁ፤ ይህ በጎ ቀን ነው፤ ይህ አላህ የእስራኤል ልጆችን ከጠላታቸው ያዳነበት ቀን በመሆኑ ሙሳ የጸመበት ቀን ነው አሏቸው፡፡ (ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم) ከናንተ ይበልጥ ለሙሳ የተገባሁ እኔ ነኝ ብለው ቀኑን ጸሙና እንዲጸምም አዘዙ፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡ በተጨማሪም ከዓሹራኝ በፊት ያለውን ዘጠነኛውን ቀን (ታሰዓ) መጸምም የተወደደ ነው፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «እስከ መጨረሻው (ዓመት) ድረስ ከኖርኩ ዘጠነኛውን እጸማለሁ፡፡»⁽⁴⁾ ማለታቸው በሙስሊም ተዘግቧል፡፡

አያም አልቢድ (ነጫጭ ቀናት)

ይህ የጨረቃ ወር አስራ ሦስተኛ፣ አስራ አራተኛና አስራ አምስተኛ ቀናት ሲሆን ብርሃናማ ተብለው የተሰየሙት ሌሊቶቻቸው በጨረቃ ብርሃን ምክንያት ነጫጭ በመሆናቸው ነው፡፡

(3) በቡኻሪ የተዘገበ
(4) በሙስሊም የተዘገበ

4. ከየወሩ 13ኛው፣ 14ኛውና 15ኛው ቀን

ዐብዱል መሊክ ብን አልምንሃል አባታቸውን በመጥቀስ ባስተላለፉት መሰረት ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ጋር የነበሩ ሲሆን ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ነጭ ቀናትን እንድንጾም አዘውን «ዕድሜ ልክ እንደ መጾም ነው።»⁽¹⁾ ይሉ ነበር ብለዋል፡

5. በየሳምንቱ ሰኞና ሐሙስ መጾም

ከአቡ ሁረይራ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ሥራዎች (አላህ ዘንድ) ሰኞና ሐሙስ ቀን ይቀርባሉ፤ ስለዚህም ጾመኛ ሆኜ ሥራዬ እንዲቀርብ እወዳለሁ።»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

6. አንዱን ቀን እየጾሙ ሌላውን ቀን ማፍጠር

ለተጠውዉዕ ጾም በላጩ የዳዉድ عليه السلام ጾም ነው፤ አንድ ቀን ጾመው አንድ ቀን ይፈስኩ ነበር፡ ፡ ከዐብደላህ ብን ዐምር (ረዐ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم :- «አላህ ዘንድ ይበልጥ የተወደደ ጾም የዳዉድ ጾም ነው፤ አንድ ቀን ጾም አንድ ቀን ያፈጥር ነበር።»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

7. የሙሐር'ረም ወር ጾም

ከአቡ ሁረይራ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم :- «ከረመዲን በኋላ በላጩ ጾም፣ የአላህ ወር ሙሐረም ነው።»⁽⁴⁾ ብለዋል፡፡

8. የሽዕባን ወር ጾም

ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم በሌላው ወር የማይጾሙትን በረመዲን ውስጥ ይጾሙ ነበር፡፡ ኡሳማ ብን ዘይድ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት :- «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ከሽዕባን የሚጾሙትን ያህል ከወራት ውስጥ በአንዱም ወር ሲጾሙ አላየሁዎትም ስላቸው፣ ያ በረጅብና በረመዲን መካከል ሰዎች ችላ የሚሉት ወር ነው፤ እርሱ ሥራዎች ለዓለማት ጌታ የሚቀርቡበት

ወር ነውና እኔ ጾመኛ ሆኜ ሥራዎቼ እንዲቀርቡ እወዳለሁ።»⁽⁵⁾ አሉ ብለዋል፡፡

«ሽዕባን ከተጋመሰ እስከ ረመዲን ድረስ አትጾሙ።»⁽⁶⁾ በሚለው ሐዲስ የተላለፈው እገዳ፣ ወይ ሁለተኛውን አጋማሽ የሚመለከት ነው፤ ወይ ደግሞ የሽዕባንን ጾም ከረመዲን ጾም ጋር አለማገናኘትን ሚመለከት ነው፡፡ ከመጀመሪያው የጾመና፣ ሁለተኛውን አጋማሽ ለይቶ ያል ጾመና ከረመዲን ጋር ያላገናኘው ሰው ግን ቢጾም ችግር ለውም፡፡

መጾሙ ሐራም የሆነና

መጾሙ የተጠላ

አንደኛ - መጾሙ ሐራም የሆነ

1. ሁለቱን የዲድ ቀኖች መጾም ሐራም ነው፡፡ ከአቡ ሁረይራ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ሁለት ቀኖች እንዳይጾሙ ከልክለዋል፡- የአድሐ ቀንና የፍጥር ቀን፡፡⁽⁷⁾

2. አይ'ያም አትተሸረቅን ማለትም ከዲድ አልአድሐ ቀጥሎ ያሉ ሦስቱን ቀናት መጾምም ሐራም ነው፡፡ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم «አይ'ያም አትተሸረቅ የመብላትና የመጠጣት ቀናት ናቸው፡፡»⁽⁸⁾ ብለዋልና፡፡ ሙተመትትዕ ወይም ቃሪን የሆነና የሚሰዋ እርድ (ሀድይ) ማቅረብ ላልቻለ ሐጅ አድራጊ ግን መጾም ይፈቀዳል፡፡ አላህ عليه السلام አንዲህ ብሏልና ፡-

﴿مَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعًا إِذَا رَجَعْتَ﴾ [بقره: 196]

«ያላገኘም ሰው ሶስትን ቀኖች በሐጅ ወራት፤ ሰባትንም በተመለሳችሁ ጊዜ መጾም አለበት፤» [አል-በቀራህ: 196]

3. በጥርጣሬ ቀን (የውም አሽሽክ) መጾምም ሐራም ነው፡፡ ይህ በሃያ ዘጠነኛው ቀን ማታ አዲስ ጨፈቃ በደመና ወይም አቧራ ምክንያት ሳትታይ ከቀረች የሽዕባንን ሰላሳኛ ቀን መጾም ማለት ነው፡፡ ዐምማር (ረዐ) «በጥርጣሬ ቀን (የውም አሽሽክ)

(5) በነሳኢ የተዘገበ

(6) በእብን ኹዘይማህ የተዘገበ

(7) በሙስሊም የተዘገበ

(8) በሙስሊም የተዘገበ

(1) በእብን ሕባን የተዘገበ

(2) በትርምዚ የተዘገበ

(3) በነሳኢ የተዘገበ

(4) በሙስሊም የተዘገበ

የጸመ ሰው፣ የአበል ቃሲምን (ከቢዩን صلی الله علیه وسلم) ቃል ጥሷል፡፡⁽¹⁾ ብለዋልና፡፡

ሁለተኛ - መጸሙ የሚጠላ

1. የረጅብን ወር ለብቻው ለይቶ መጸም፣ ከዘመነ ጃህሊያ የመለያ ምልክት አንዱ የረጅብን ወር ማክበር በመሆኑና መጸሙ መፈክራቸውን ሕያው ማድረግ በመሆኑ መጸሙ የተጠላ ነው፡፡
2. የጁሙዓን ቀን ለይቶ መጸምም እገዳ ስላለበት የተጠላ ነው፡፡ ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم :- «ከበራቱ የሚጸም ወይም ከኋላው የሚጸም ካልሆነ በስተቀር አንዳችሁ የጁሙዓን ቀን አይጽሙ፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡ የጸም ልማዱ ከጁሙዓ ጋር ተገጣጥሞ ከሆነ ግን ምንም ለበትም፡፡
3. ጸምን ከጸም ማገናኘት (ውሳል) የተጠላ ነው፡፡ ውሳል ጸምን በመሀል ሳያፈጥሩ ከሚቀጥለው ቀን ጸም ጋር ማገናኘት ሲሆን ከቢዩን صلی الله علیه وسلم ከልክለዋል፡፡ ዐብደላህ ብን ዐመር (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ውሳልን ከለክሉና እርስዎ ያገናኛሉና አሏቸው፡፡ «እኔ እንደ እናንተ አይደለሁም እኔ የሚያበላኝና የሚያጠጣኝ አለኝና፡፡»⁽³⁾ አሉ ብለዋል፡፡

መመሪያዎች

1. አንድ ሙስሊም በዕባዳው በአላህ ሽሪዓ መመራት ይኖርበታል፡፡ በመሆኑም ሽሪዓው እንዳይጸም የከለከለውን አይጸምም፡፡ ከቢዩን صلی الله علیه وسلم ለይተው ያልመደቡትን እንደ ረጅብ ሃያ ሰባትና ሽዕባን አስራ አምስት ያሉ ቀኖችን በራሱ ፈጥሮ አይጸምም፡፡ ከቢዩን صلی الله علیه وسلم «በዚህ ጉዳዮችን (ዲናችን) ላይ ከርሱ ያልሆነውን አዲስ ፈጠራ ያስገባ ሰው ፈጽሞ ተቀባይነት የለውም፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋልና፡፡
2. አንድ ሙስሊም የካፍሮችን የሥርዓተ እምነት መገለጫዎችን ከማክበር መራቅ ሲኖርበት፣ በአምልኮት፣ በጸምና በመሳሰሉት እነሱ የሚያከብሩትን ሥርዓተ ጸሎት ማክበር የለበትም፡፡

(1) ትርጉሙ ዘግበውት ሐሰትን ሰሐሕ ብለውታል

(2) በሙስሊም የተዘገበ

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(4) በሙስሊም የተዘገበ

“

ጸም በሕክምና ሳይንስ ዓይን

ጸም ለቆዳ በሽታዎች ሕክምና ጠቃሚ ሲሆን፣ ለዚህ መንስኤው ደም ውስጥ ያለውን የውሃ መጠን የሚቀንስ በመሆኑና ይህም በተራው በቆዳ ውስጥ ያለውን ውሃ በመቀነስ ቆዳ ማይክሮቦችንና በጀርም የሚተላለፉ በሽታዎችን እንዲቃወምና እንዲከላከል ተጨማሪ አቅም ስለሚፈጥርለት ነው፡፡

”

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

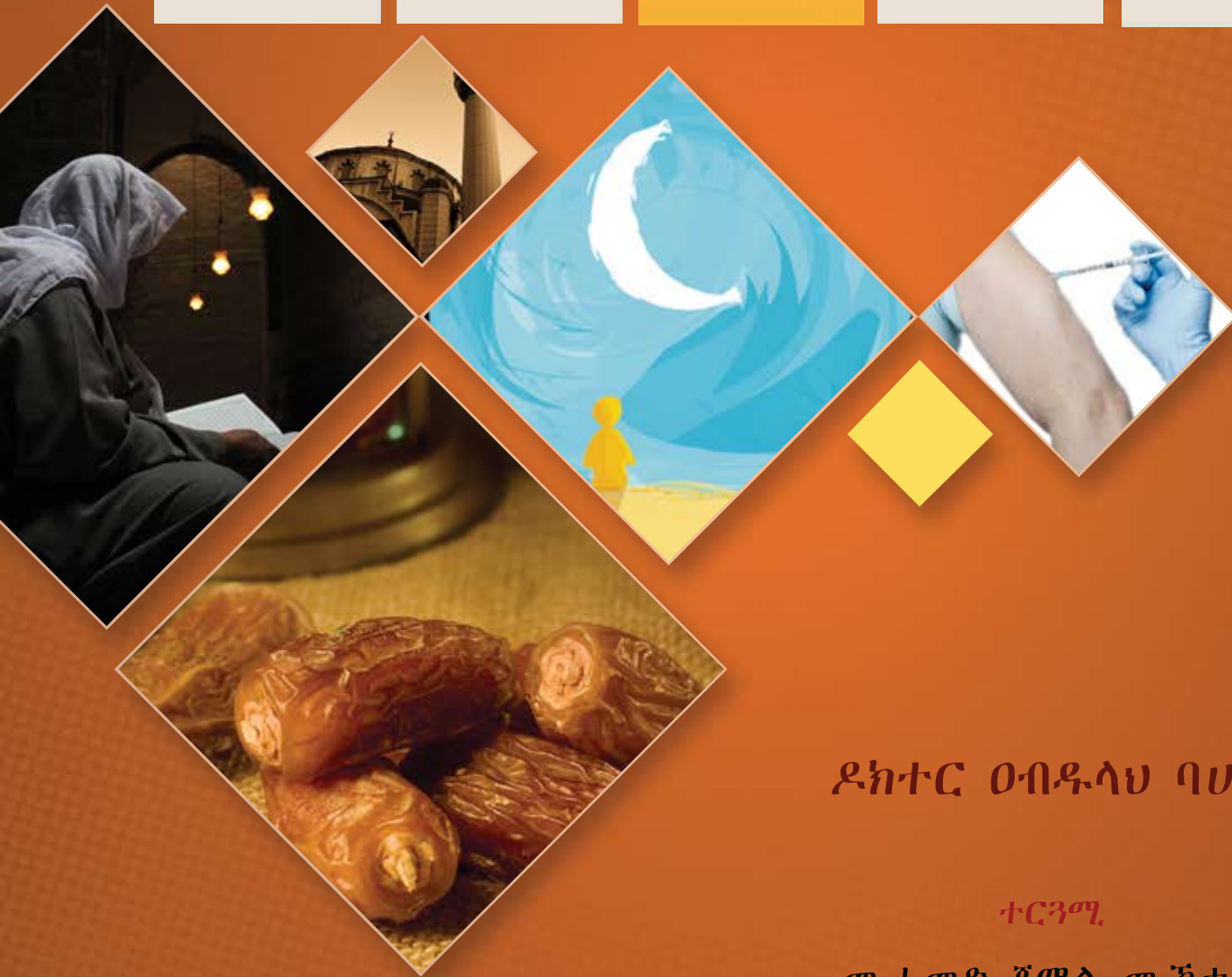
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ለይለት አልቀድር

5 ለይሉት አልቀድር

መውጫ

የመወሰኛው ሌሊት ተብሎ ለምን ተሰየመ?

የለይሉት ቀድር ትሩፋትና የላቀ ደረጃው

ለይሉት ቀድር የትኛው ሌሊት ነው?

በለይሉት ቀድር ምሽት የሚወደዱ ነገሮች

የለይሉት ቀድር ምልክቶች

የመወሰኛው ሌሊት ተብሎ ለምን ተሰየመ?

1. በዚህ የተሰየመው

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾ [الأنعام:91]

«አላህን ተገቢ ክብሩን አላከበሩትም፡፡» [አል-

አንዓም:91]

እንዳለው ዓይነት ክብርነቱን ለማመልከት ነው ተብሏል፡፡

ሌሊቱ ቁርአን የወረደበት (የተላለፈበት)፣ መላእክቶች፣ የአላህ ረሕመት፣ በረከቱና ምሕረቱ የሚወርድበት ሌሊት በመሆኑ ምክንያት ከበሬታን የተጎናጸፈ ነው ማለት ነው፡፡ ሌሊቱን በዕባዳ ሕያው የሚያደርግ ሰው የተከበረ ነው ማለትም ይሆናል ተብሏል፡፡

2. ቀድር የሚለው ቃል መጣበብ በሚለው ትርጉሙ ነው የሚሉም አሉ፡፡ ይህም ቁርአን ውስጥ እንደተመለከተው

﴿وَمَنْ قُدِّرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ﴾ [الطلاق:7]

«በርሱም ላይ ሲሳዩ የተጠበበበት ሰው፡፡» [አል-ሞላቅ:7] እንዳለው ዓይነት ሌሊቱ በግልጽ ተለይቶ ያልታወቀ ድብቅ መሆኑን ወይም በዚያ ሌሊት ምድር ወደ መሬት በወረዱ መላእክቶች ብዛት የሚጣበብ መሆኑን ለማመልከት ነውም ተብሏል፡፡

3. ቀድር ማለት መወሰን በሚለው ትርጉሙ

ነው የሚሉም አሉ፡፡ ይህም በዚያ ሌሊት ዓመቱን የሚመለከቱ ውሳኔዎች የሚተላለፉበት መሆኑን ለማመልከት ነው፡፡ አላህ ﷻ አንዲህ ብሏልና ፡-

﴿فِيهَا يُفَرَّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ﴾ [الدخان:4]

«በውስጡ የተወሰነው ነገር ሁሉ ይለያል፡፡» [አል-ዱኻን:4]⁽¹⁾

የለይሉት አልቀድር ትሩፋትና የላቀ ደረጃው

1. ቁርአን የወረደበት ሌሊት ነው

አላህ ﷻ ፡-

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾ [الفجر:1]

«እኛ (ቁርአንን) በመወሰኛይቱ (በከበረችው) ሌሊት አወረድነው፡፡» [አል-ቀድር:1] ብሏል፡፡

2. ሌሊቱ ከአንድ ሺሕ ሌሊት በላይ ነው

አላህ ﷻ ፡-

(1) ፈትሕ አልባሪ ቅጽ 4 ገጽ 255

https://www.al-feqh.com/am

﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ [الفجر:3]

«መወሰኛይቱ ሌሊት ከሺሕ ወር በላጭ ናት፡፡» [አል- ቀድር:1] ብሏል፡

3. በዚያ ሌሊት መላእክትና ሩሕ (መንፈስ) ይወርዳሉ

አላህ ﷻ :-

﴿نَزَّلُ الْمَلَائِكَةَ وَالرُّوحَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ﴾ [الفجر:4]

«በርሷ ውስጥ መላእክትና መንፈሱ በጌታቸው ፈቃድ በነገሩ ሁሉ ይወርዳሉ፡፡» [አል- ቀድር:

4] ብሏል፡፡ ከአቡ ሁረይራ በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ :- «የመወሰኛው ሌሊት (ለይለቱል ቀድር) ሃያ ሰባተኛው ሌሊት፣ ወይም ሃያ ዘጠነኛው ሌሊት ነው፤ በዚያ ሌሊት በመሬት ላይ የመላእክት ቁጥር ከአሸዋ ቁጥር የበለጠ ነው፡፡» (1) ብለዋል፡፡

4. የሰላም ሌሊት ነው

እንዲህ ብሏል :- አላህ ﷻ

﴿سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾ [الفجر:5]

«እርስዋ እስከ ጎህ መቅደድ ድረስ ሰላም ብቻ ናት፡፡» [አል- ቀድር:5] ይህም ሌሊቱ ሙሉ በሙሉ እስከ ጎህ መቅደድ ድረስ በጎ ነገር ብቻ እንጂ ምንም ክፉ ነገር የሌለበት ሌሊት ነው ማለት ነው፡፡

(1) በእብን ኸዘይማ የተዘገበ

5. ሌሊቱ ብሩክ ሌሊት ነው

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنْذِرِينَ﴾ [الدخان:3]

«እኛ (ቁርአንን) በተባረከች ሌሊት ውስጥ አወረድነው፤ እኛ አስፈራሪዎች ነበርንና፡፡» [አል- ዱኻን:3]

6. የዓመቱ ጉዳዮች ተወስነው ይለዩበታል

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል:-

﴿فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ﴾ [الدخان:4]

«በውስጧ የተወሰነው ነገር ሁሉ ይለያል፡፡» [አል- ዱኻን:4]

7. የአላህን ቃል በማመንና ምንዳውን በማሰብ ሌሊቱን (በሶላትና በዕባዳ) ያሳለፈ ሰው ላለፈው ኃጢአቱ ምሕረት ያገኛል

የአላህ መልእክተኛ ﷺ :- « የአላህን ቃል በማመንና ምንዳውን በማሰብ የመወሰኛውን ሌሊት (ለይለቱል ቀድርን በሶላትና በዕባዳ) የቆመ ሰው ላለፈው ኃጢአቱ ምሕረት ይደረግለታል፡፡» (2) ብለዋል፡፡

ለይለቱል ቀድር የትኛው ሌሊት ነው?

ሙስሊሙ በረመዲን የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት በተለይም በኢተጋማሽ (ውትር) ቀኖች ማለትም በ21፣ በ23፣ በ25፣ በ27ና በ29 ውስጥ ለዕባዳ ልዩ ጥረት እንዲያደርግ ለማነሳሳት አላህ ﷻ ይህን ሌሊት በነዚህ ቀናት ውስጥ ደብቆታል፡፡ ነቢዩ ﷺ «ለይለት አልቀድርን ኢተጋማሽ (ውትር) በሆኑ የመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት ውስጥ ተጠባብቃችሁ ፈልጉ፡፡» (3) ብለዋል፡፡

አንዳንድ የዕውቀት ባለቤቶች ማስረጃዎቹን አንድ ላይ በማጣመር ሌሊቱ በነዚህ ሌሊቶች መካከል የሚዘዋወር መሆኑን አውስተዋል፡፡

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በለይለቱል ቀድሮ ምሽት የሚወደዱ ሥራዎች

1. እዕትካፍ

እዕትካፍ ማለትም ለዕባዳ በመስጊድ ውስጥ መቀመጥ ለይለት አልቀድሮ በሚጠበቅባቸው ውትር ቀናት ብቻ ሳይሆን በአስሩም ቀናት በሙሉ ነው። ከዓኔሻ (ፈዕ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ከረመዲን የመጨረሻዎቹን አስር ቀናት እዕትካፍ ያደርጉ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

2. የአላህን ቃል በማመንና አጅሩን በማሰብ ሌሊቶቹን በዕባዳ ማሳለፍ

የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم :- «የአላህን ቃል በማመንና ምንዳውን በማሰብ የመወሰኛውን ሌሊት (ለይለቱል ቀድሮን በሶላትና በዕባዳ) የቆመ ሰው ላለፈው ኃጢአቱ ምሕረት ይደረግለታል።»⁽²⁾ ብለዋል።

3. ዱዓኔ ማድረግ

ዓኔሻ (ፈዕ) ባስተላለፉት መሰረት «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ለይለቱል ቀድሮ ቢገጥመኝ ምን ብዬ ዱዓኔ ላድርግ? ስላቸው፣ «አል'ሷሁምመ እን'ነከ ዐፋው'ውን ቱሕቡል ዐፍው ፈዕፋ ዐን'ኒ» (አላህ ሆይ! አንተ በጣም ይቅር ባይ ነህ፣ ይቅርባይነትን ትወዳለህና ይቅር በለኝ) በይ አሉኝ።»⁽³⁾ ብለዋል።

4. ለዕባዳ ጥረት ያደርጉ ዘንድ ቤተሰብን ከእንቅልፍ መቀስቀስ

ከዓኔሻ (ፈዕ) በተላለፈው መሰረት:- «ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم የረመዲን የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ሲጀመር ሽርጣቸውን (መቀነታቸውን) ያጠብቁ፣ ሌሊቶቹን (በዕባዳ) ሕያው ያደርጉና ቤተሰባቸውንም (ለዕባዳ ከእንቅልፍ) ይቀስቅሱ ነበር።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በትርምዚ የተዘገበ

(4) በቡኻሪ የተዘገበ

የለይለቱል ቀድር ምልክቶች

1. ሞቃታማም ቀዝቃዛም ያልሆነ ብሩህ ሌሊት ነው

ከጃቢር ብን ዑብደላህ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم እንዲህ ብለዋል :- «ለይለቱል ቀድርን እንዳይ ተደርጎ ነበር፤ ከዚያ እንዲረሳው ተደረገ፤ በመጨረሻዎቹ አስር ቀናት ሌሊቶች ውስጥ ሲሆን፤ የማይከብድ ለቀቅ ያለ፤ ብርሃናማ፤ ሞቃታማም ቀዝቃዛም ያልሆነ ሌሊት ነው፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

2. በነጋታው ጸሐይ ነጭና ውጋገን የሌላት ሆና ትወጣለች

አብይ ብን ከዕብ (ረዕ) ስለ ምልክቶቹ ሲጠየቁ

:- «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በነገሩን ምልክት መሰረት በዚያ ቀን ጸሐይ ወጋገን የሌላት ሆና ትወጣለች፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

መመሪያዎች

1. የዓመቱ ምርጥ ሌሊቶች በመሆናቸው፤ አንድ ሙስሊም በመጨረሻዎቹ አስር ሌሊቶች ውስጥ የዕባዳ ዓይነቶችን ማብዛት ይኖርበታል፡፡
2. አንድ ሙስሊም ተመራጭ የሆኑ ወቅቶችን፤ የዕባዳና የመልካም ሥራዎች አዝመራን በአልባሌ ነገር፤ በዋሃ ፈዛዛ፤ አስፈላጊ ባልሆነ የበዛ ሽመታና ዙረት ማባከን የለበትም፡፡

(1) በእብን ኸዘይማህ የተዘገበ

(2) በትርምዚ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

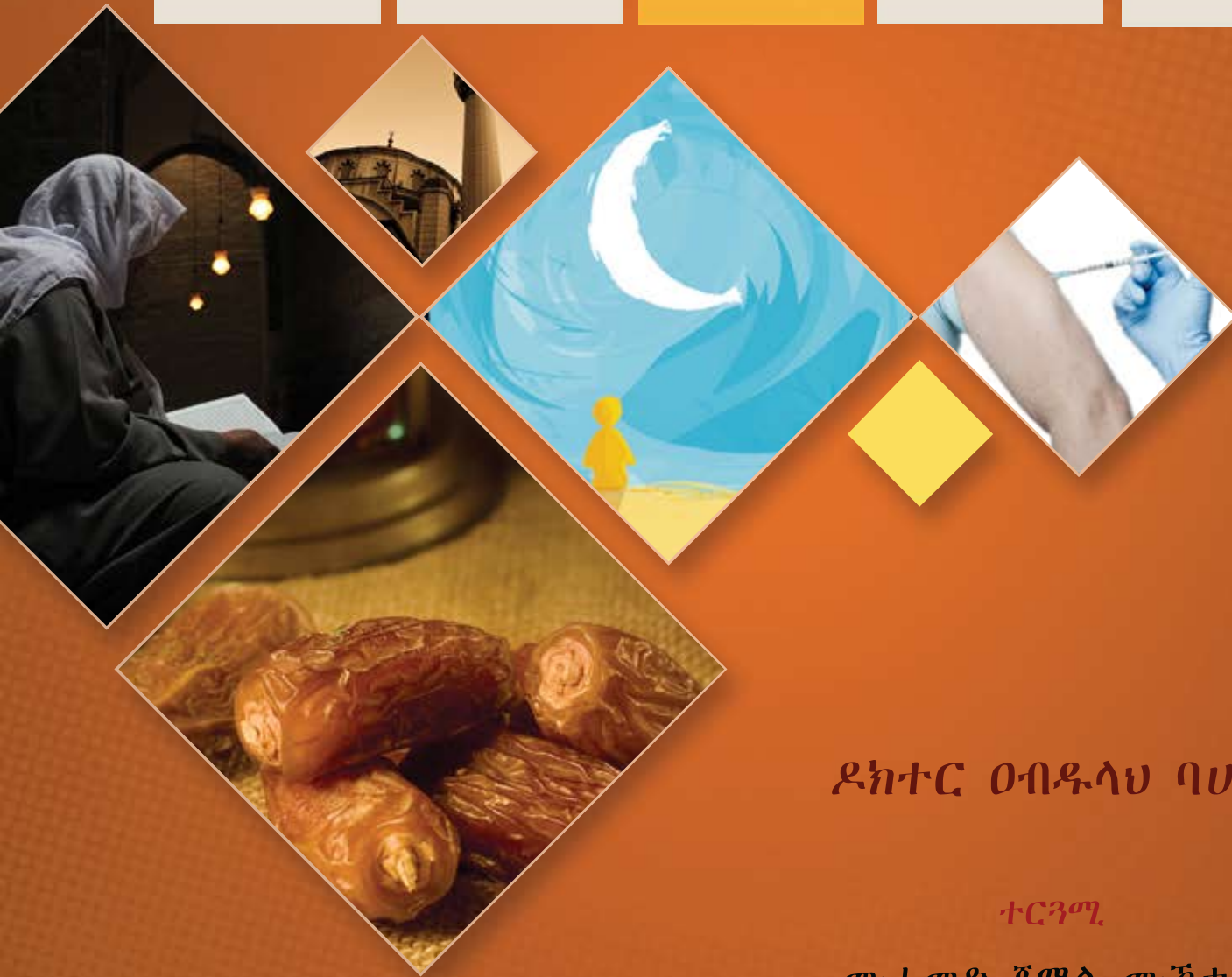
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

እዕትካፍ

እዕትካፍ

የእዕትካፍ የቋንቋ ትርጉም

አንድን ነገር የሙጥኝ መያዝና ራስን በዚያ ነገር ላይ አስሮ ማቆየት ነው።

የእዕትካፍ ሽሪዓዊ ትርጉም

ለአላህ ዕባዳ ብሎ በመስጊድ መቆየት ነው።

እዕትካፍ የተደነገገ መሆኑ

እዕትካፍ ከትሩፋት ሥራዎችና ለአላህ ተገዥ ከመሆን መገለጫዎች አንዱ ነው። ከዓኢሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት «ከቤዩ صلی اللہ علیہ وسلم እስከ ሕልፈተ ሕይወታቸው ድረስ ከረመዲን የመጨረሻዎቹን አስር ቀናት እዕትካፍ ያደርጉ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

አላህ ﷺ እዕትካፍን ለኛና ከኛ በፊት ለነበሩትም የደነገገ ሲሆን እንዲህ ብሏል፡

﴿وَعَهْدَنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهْرًا يَبْقَىٰ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ﴾ [البقرة:125]

«ወደ ኢብራሂምና ኢስማዒልም ቤቴን ለዘዋሪዎቹና ለተቀማጮቹም ለአጎንባሾች ሰጋጆቹም አጥሩ ስንል ቃል ኪዳን ያዝን።» [አል-ብቀራህ:125]

እዕትካፍን የሚመለከት ብያኔ

እዕትካፍ በሁሉም ጊዜ ሱንና ሲሆን፣የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት ያዘወተሩት⁽²⁾ በመሆኑ በላጩ በመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት የሚደረገው ነው።

መውጫ

የእዕትካፍ ትርጓሜ

እዕትካፍ የተደነገገ መሆኑ

እዕትካፍን የሚመለከት ብያኔ

ለእዕትካፍ መሟላት ያለባቸው ሸርጦች

የእዕትካፍ ጊዜ

እዕትካፍ በመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት

ከእዕትካፍ ጀርባ ያለው ጥበብ

እዕትካፍ ላይ ለሚገኝ ሰው የሚፈቀዱ ነገሮች

እዕትካፍን የሚያበላሹ ነገሮች

ለእዕትካፍ መሟላት ያለባቸው ሸርጦች

1. ንይ'ያ

እዕትካፍ የሚያደርግ ሰው ለአላህ ዕባዳና ለርሱ ተገዥ ለመሆን ዓለማ መስጊድ ተቀምጦ ለመቆየት ኒይያ ያደርጋል። ከቤዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሥራዎች (የሚለኩት ከጀርባቸው ባለው ቁርጠኛ) ውሳኔ ነው፤ እያንዳንዱ ሰውም በንይ'ያው መሰረት ነው የሚያገኘው።»⁽³⁾ ብለዋል።

2. እዕትካፍ የሚደረግበት መስጊድ ጀማዓ የሚሰገድበት መሆን

እዕትካፍ በመስጊድ እንጂ በሌላ ቦታ አይደረግም። አላህ ﷺ ፦

﴿وَلَا تَبْشِرُوهُمْ وَأَنْتُمْ عَلَيْكُمْ فِي الْمَسْجِدِ﴾ [البقرة:187]

«እላንተም በመስጊዶች ውስጥ ተቀማጮች ስትኾኑ አትገናኙዎቸው።» [አል-ብቀራህ:187] ብሏልና።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) ዛድ አልመዓድ

(3) በቡኻሪና መ-ስሊም የተዘገበ

: የነቢዩ ﷺ ተግባርም ይህንኑ ያረጋግጣል። ጀማሪ በማይሰገድበት መስጊድ እዕትካፍ ማድረግ ዋጅብ የሆነውን ሰላቱል ጀማሪ መተውን፣ ወይም የመቅተክፉን ደጋግሞ ከመስጊድ መውጣት የሚያስከትል ሲሆን ይህ ደግሞ ከዓላማው ጋር የሚጻረር ይሆናል። ሌት ግን ጀማሪ በሚሰገድበትም ሆነ በማይሰገድበት መስጊድ እዕትካፍ ማድረግ ትችላለች። ይህም እዕትካፍ በማድረግ ችግር (ፍትህ) የማይከሰት ከሆነ ሲሆን የሚከሰት ከሆነ ትከለክላለች። ተመራጩ እዕትካፍ የሚደረግበት መስጊድ ጁሙዓ የሚሰገድበት መሆኑ ነው። ሆኖም ግን የእዕትካፍ ቅድመ ሁኔታ አይደለም።

ጃሚዕ (ዐቢይ) መስጊድ

3. ከከፍተኛው ሐዲሥ ንጹሕ መሆን

ጀናባ ያለበት ሰው፣ የወር አበባና የወሊድ ደም ያለባት ሴትም፣ ለነጂህ በሙሉ መስጊድ ውስጥ መቀየት የማይፈቀድላቸው በመሆኑ እዕትካፍ ማድረግ አይችሉም።

ጾም ለእዕትካፍ ሽርጥ አይደለም

መጾም እዕትካፍ ለማድረግ ቅድመ ሁኔታ ተደርጎ አይወሰድም። ከእብን ዑመር (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ዑመር ለነቢዩ ﷺ ፡- «በዘመነ ጃህሊያ በተከበረው (የመካ) መስጊድ አንድ ሌሊት እዕትካፍ ለማድረግ ስለት አድርጌ ነበር ብለው ሲጠይቁ «ስለትህን አሟላ»⁽¹⁾ ብለዋል። መጾም ሽርጥ ቢሆን ኖሮ በሌሊት እዕትካፍ ማድረጋቸው ትክክለኛ ባልሆነ ነበር፣ ሌሊት አይጾምምና። በተጨማሪም የአላህ መልእክተኛ ﷺ በሸዋል⁽²⁾ የመጀመሪያዎቹ አስር ቀናት እዕትካፍ ማድረጋቸው የተረጋገጠ ሲሆን መጾም የማይፈቀድበት የዒድ ቀን ያለበት ወቅት ከመሆኑም ባሻገር ጾምና እዕትካፍ ራሳቸውን የቻሉ የተለያዩ ዕባዳዎች በመሆናቸው ለአንዱ መኖር የሌላው መኖር ሽርጥ አይደለም።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ
(2) በሙስሊም የተዘገበ

የእዕትካፍ ጊዜ

እዕትካፍ በየትኛውም ቀንና ለማንኛውም የቆይታ ጊዜ ሊደረግ ይችላል። ሆኖም የቆይታ ጊዜው ከአንድ ቀንና አንድ ሌሊት ባያንስ ተመራጭ ነው። ምክንያቱም ነቢዩም صلی الله علیه وسلم ሆኑ ከሶሳባቸው መካከል ከዚህ ላነሰ ጊዜ እዕትካፍ ያደረገ ሰው ስለመኖሩ የተዘገበ ነገር የሌለ በመሆኑ ነው።

የመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት እዕትካፍ

ይህ ከሁሉም በላጩ የእዕትካፍ ወቅት ነው። ከዓኔሻ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት «ነቢዩ صلی الله علیه وسلم እስከ ሕልፈተ ሕይታቸው ድረስ ከረመዲን የመጨረሻዎቹን አስር ቀናት እዕትካፍ ያደርጉ ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

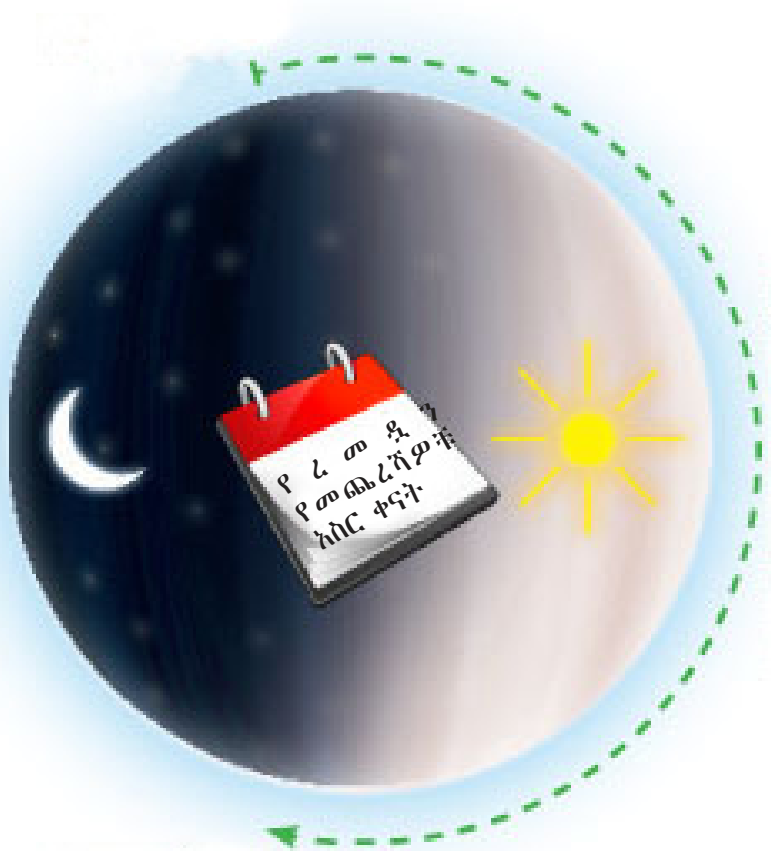
የመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት እዕትካፍ ለማድረግ ንይያ ያደረገ ሰው፣ በሃያ አንደኛው ቀን ማለዳ የሱብሕ ሶላትን እዕትካፍ ማድረግ በፈለገበት መስጊድ ሰግዶ እዕትካፉን ይጀምራል። ከዓኔሻ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم በየረመዲኑ እዕትካፍ ያደርጉ የነበረ ሲሆን፣ ፈጅር ከሰገዱ በኋላ እዕትካፍ ወደሚያደርጉበት ቦታ ይገባሉ።»⁽²⁾ ብለዋል።

የረመዲን የመጨረሻው ቀን ጸሐይ ስትጠልቅ እዕትካፉ ያበቃል። በላጩ የዲድ ዕለት ማለዳ መውጣት ሲሆን፣ ከብዙ ሰለፎች የተረጋጠውም ይኸው ነው።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

ከረመዲን 21 ቀን ጎህ መቅደድ ጀምሮ

የመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት እዕትካፍ

እስከ ረመዲን የመጨረሻው ቀን ጸሐይ መጥለቅ ድረስ

ከእዕትካፍ በስተጀርባ ያለው ጥበብ

ከእዕትካፍ በስተጀርባ ያለው ጥበብ ከዓለማዊ ሕወት ጋር መቆራረጥ፣ በዱንያና በሰዎቿ ጉዳይ ከመጠመድ ከነሱ ርቆ ራስን ሙሉ ለሙሉ ለአላህ ዕባዳ ነጻ ማድረግ ነው። በመሆኑም እዕትካፍ አድራጊው አካሉን ነጻ አንዳደረገውና እንዳራቀው ሁሉ ልቡንም ነጻ ማድረግና ማራቅ ይገባዋል።

እዕትካፍ ለሚያደርግ ሰው የሚፈቀዱ ነገሮች

1. የሚያመጣለት ሰው ከሌለው ለመብላትና ለመጠጣት፣ ለመጸዳዳትና ለመሳሰለው የግድ አስፈላጊ ሆኖ ለተገኘ ጉዳይ ከመስጊድ መውጣት፡፡ ከዓጼሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት <<ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} እዕትካፍ በሚያደርጉበት ጊዜ ራሳቸውን ወደኔ ያቀርቡና ጸጉራቸውን አበጥርላቸው ነበር። ለሰው ጉዳይ ካልሆነ በስተቀር ወደ ቤት አይገቡም ነበር፡፡>>(1) ብለዋል።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

2. ከላይ በሰፈረው ሐዲስ መሰረት ጸጉር መልቀቅና ማበጠር።

3. ጠቃሚ በሆነ ጉዳይ ከሰዎች ጋር መነጋገር፣ ስለነሱ መጠየቅ። የእዕትካፍን መንፈስ ስለሚጸረር ማብዛቱ ግን ተገቢ አይደለም።

4. አንዳንድ ቤተሰቡንና ዘመዶቹን መጎብኘት፣ እነሱን ለመሸኘት መውጣት። ከሰፊያ ብንት ሐይደዬ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት <<ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} እዕትካፍ ያደርጉ በነበረበት ጊዜ ሌሊት ልጎቻቸውና ላናግራቸው መጣሁ፤ ከዚያም ለመመለስ ስነሳ ወደ ቤት ሊመልሱኝ አብረውኝ ተነሱ፡፡>>(2) ብለዋል፡፡

እዕትካፍን የሚያበላሹ ነገሮች

1. ሆን ብሎ ያለ ጉዳይ ከመስጊድ ለትንሽ ጊዜም ቢሆን መውጣት። ከዓጼሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት <<ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ለሰው ጉዳይ ካልሆነ በስተቀር ወደ ቤት አይገቡም ነበር፡፡>>105 ብለዋል። ከመስጊድ መውጣት የእዕትካፍ ማእዘን የሆነውን መስጊድ ውስጥ ረግቶ መቀመጥን

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

የሚያሳጣ በመሆኑ ነው።

2. በሌሊት እንኳ ቢሆን ወሲባዊ ተራክቦ መፈጸም፡
: አላህ ﷻ :-

[البقرة:187] ﴿وَلَا تَبْشِرُوهُمْ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسْجِدِ﴾

«እላንተም በመስጊዶች ውስጥ ተቀማጮች ስትሆኑ አትገናኙዎቸው፤» [አል-በቀራህ:187]

ብሏልና። ያለ ወሲብ ብልትን መነካካትና ከሚስት ጋር ከብልቷ ውጭ መተሻሸትን በመሳሰሉ ነገሮች ስሜት በሚሰጥ ሁኔታ የአባላዘር ፈላሽ ከብልት መደፈቅ።

3. እዕትካፉን ለማቋረጥ ቁርጠኛ ሀሳብ ማድረግ።

አንድ ሙስሊም የተወሰኑ ቀናት እዕትካፍ ለማድረግ ንይዶ ካደረገ በኋላ እዕትካፉን ቢያቋርጥ ሌላ ጊዜ በመተካት መክፈል (ቀደስ) ይፈቀድለታል፡

: ከዓላሽ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ ﷺ እዕትካፍ ማድረግ ሲፈልጉ ፈጅር ከሰገዱ በኋላ እዕትካፍ ወደሚያደርጉበት ቦታ ይገቡ ነበር። መጋረጃቸው እንዲተከል አዘዙና ተተክለ፤ በመጨረሻዎቹ የረመዲን አስር ቀናት እዕትካፍ ማድረግ ፈልገው - ዘይነብም አዘዙና ቆመላቸው፤ ሌሎች የነቢዩ ﷺ ሚስቶችም መጋረጃዎቻቸው እንዲተከሉ አዘዙና ተተክለ፡
: የአላህ መልእክተኛ ﷺ ሱብሕ ሶላት ሲሰግዱ መጋረጃዎቹን አዩና በጎ ተግባር ነው የምትሹት ማለት ነው?»⁽¹⁾ ብለው የላቸው መጋረጃ እንዲፈርስ አዘዙና በረመዲን ወር እዕትካፉን ትተው በሸዋል የመጀመሪያዎቹ አስር ቀናት እዕትካፍ አደረጉ።
»⁽²⁾ ብለዋል። በሌላ ዘገባ «በሸዋል የመጨረሻዎቹ አስር ቀናት።»⁽³⁾ የሚል ተመልክቷል።

4. እዕትካፍ ላይ ያለ ሰው የታመመ ሰው አይጠይቅም፤ የቀብር ስነ ሥርዓት ላይ አይገኝም፤ አላህን ለመገዛት ብቻ ራሱን ነጻ አድርጎ በእዕትካፍ ማድረጊያው ውስጥ መወሰን ይኖርበታል።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

(2) የነቢዩ ﷺ አባባል ባለቤቶቻቸው በዚህ አድራጎት ለአላህ ፍጹም ስለመሆናቸው ስጋት እንዳላቸው ያመለክታል።

(3) በቡኻርና ሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ዘካት ድንጋጌውና ሽርጦቹ

ዘካት ድንጋጌውና ሸርጦቹ

የዘካት የቋንቋ ትርጉም

መጨመርና መፋፋት ማለት ነው።

የዘካት ሽሪዓዊ ትርጉም

በተወሰነ መጠን በተወሰነ ጊዜ ለተወሰነ ክፍል የሚከፈል ገንዘብ ነው።

ዘካት የሚይዘው የላቀ ደረጃ

ዘካት እስላም ከደነገጋቸው ግዴታዎች አንዱ ሲሆን ሦስተኛው የእስላም ማእዘን ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾ [النور: 56]

«ሶላትንም አስተካክላችሁ ስገዱ፤ ዘካትንም ሰጡ፤» [አል-ኑር: 56]

ነቢዩም ﷺ ፡- «እስላም በአምስት (ማእዘኖች) ላይ ነው የተመሰረተው። (እነሱም) ፡- ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና ሙሐመድ የርሱ አገልጋይና መልእክተኛው መሆናቸውን መመስከር፤ ሶላትን ደንቡን ጠብቆ አዘውትሮ መስገድ፤ ዘካትን መስጠት፤ የሐጅ ሥርዓተ ጸሎት መፈጸምና ረመዲንን መጸም ናቸው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ዘካት የማይከፍሉትን

የሚመለከት ብያኔ

አንድ ሰው ዘካት የማይከፍለው ወይ ግዴታነቱን የሚክድ በመሆኑ ነው፤ ወይ ደግሞ በንፋግነቱ ምክንያት ነው።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ማውጫ

የዘካት ትርጓሜ

ዘካት የሚይዘው የላቀ ደረጃ

ዘካት የማይከፍሉትን የሚመለከት ብያኔ

ዘካትን ግዴታ ከማድረግ ጀርባ ያለው ጥበብ

የዘካት ትሩፋት

ዘካት የሚከፈልባቸው ንብረቶች

ዘካት ግዴታ የሚያደርጉ ቅድመ ሁኔታዎች

1. ግዴታነቱን በማስተባበል ዘካትን የክለከለ ሰው

የዘካት ግዴታነት ያስተባበለ ሰው፤ ግዴታነቱን እያወቀ ከሆነ አላህንና መልእክተኛውን አስተባብሏልና በምልዓተ ኡማው ሙሉ ድምጽ ካፍሮ ሆኗል።

2. በንፋግነቱ ዘካትን የክለከለ ሰው

በገንዘብ ወዳድነቱና በንፋግነቱ ዘካትን የክለከለ ሰው ተገዶ እንዲከፍል ይደረጋል፤ ከከባዳ ኃጢአቶችና ከአስከፊ ወንጀሎች አንዱን የፈጸመ ቢሆንም በዚህ ካፍሮ አይሆንም። ነቢዩም ﷺ ዘካት የሚከለክሉ ሰዎችን አስመልክተው ፡- «የወርቅም ይሁን የብር ባለቤት ሆኖ (የዘካት) ተገቢ ክፍያቸውን የማይፈጽም ሰው፤ በትንሳኤው ቀን የእሳት ሰሌዳ ይዘረጋለታል፤ በገሀነም እሳት ውስጥ በዚያ ጎኑ ግንባሩና ጀርባው ይግልበታል። በቀዘቀዘ ቁጥር እንደገና ተመልሶ ይግልበታል። ይህም በባሮች መካከል እስከሚፈረድና አንዱ ቀን በሃምሳ ሺህ ዓመታት በሚቆጠርበት ጊዜ ውስጥ ሲሆን ከዚያ ወይ ወደ ጀነት፤ ወይ ወደ

እሳት የሚወስድ መንገዱን ያያል።»⁽²⁾ ብለዋል።

(2) በሙስሊም የተዘገበ

አልከፍልም ብሎ ከተዋጋ ለአላህ ትእዛዝ ተገዥ እስኪሆን ድረስ ይወጋል። አላህ ﷻ :-

﴿فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [النوبة:5]

«ቢጸጸቱም፣ ሶላትንም ቢሰግዱ፣ ዘካትንም ቢሰጡ፣ የሃማኖት ወንድሞቻችሁ ናቸው፤ አላህም መሐሪ አዛኝ ነው።» [አል-ተውባህ:5] ብሏልና። ነቢዩም ﷺ :- «ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና መሐመድም መልእክተኛው መሆኑን እስኪ መሰክሩ፣ ሶላትንም ደንቡን አሟልተውና አዘውትረው እስኪሰግዱና ዘካትንም አስኪከፍሉ ድረስ ሰዎችን እንድዋጋ ታዝዣለሁ። ይህንን ካደረጉ በእስላም መብት ካልሆነ በስተቀር ደማቸውንና ገንዘባቸውን ከኔ ጠብቀዋል፤ በተቀረው ምርመራቸው በአላህ ዘንድ ነው።» (1) ብለዋል።

አቡ በክር (ረዕ) ዘካት መክፈል እምቢ ያሉ ሰዎችን ተዋግተዋል። እንዲህም ብለዋል፡- «በአላህ እምላለሁ ሶላትንና ዘካትን የለያየን ሰው እዋጋለሁ፤ ዘካት ከሀብት የሚወሰድ መብት ነውና። በአላህ እምላለሁ ለአላህ መልእክተኛ ይሰጡ የነበረውን የግመል ማሰሪያ ገመድ ቢከለክሉኝ በመከልከላቸው እዋጋቸዋለሁ።» (2)

ዘካትን ግዴታ ከማድረጉ ጀርባ ያለው ጥበብ

1. የከፋይን ነፍስ ከንፋግነት ቆሻሻ፣ ከኃጢአትና ከጥፋት ደዌ ማጽዳትና ማጥራት። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና ፡-

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾ [النوبة:103]

«ከገንዘቦቻቸው ስትሆን በርሷ የምታጠራቸው እና የምታፋፋቸው የሆነችን ምጽዋት ያዝ፤» [አል-ተውባህ: 103]

2. ገንዘብን የሚያጸዳ፣ ሀብትን የሚያፋፋና በረከት እንዲኖረው የሚያደርግ መሆኑ። ነቢዩ ﷺ «ሰደቃ (የዘካት ክፍያ) ከንብረት ምንም ነገር አያጎድልም።» (3) ብለዋል።

3. አንድ የአላህ ባሪያ ለአላህ ትእዛዛት ያለውን ተገዥነትና የአላህን ፍቅር ከገንዘብ ፍቅር

(1) በቡኻሪና መሐሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

(3) በመሐሊም የተዘገበ

የሚያስቀድም መሆን አለመሆኑን መፈተን።

4. ያጡትን በመርዳት፣ ድሆችን በማገዝና የችግረኞችን ችግር በመቅረፍ በመሰላጠን ሕብረተሰብ መካከል መዋደድ፣ መተሳሰብንና እስላማዊ ተራድኦን በከፍተኛ ደረጃ እውን ማድረግ።

5. በአላህ መንገድ መለገስንና አላህ ከሰጠው ለሌሎች ማካፈልን ማለማመድ።

የዘካት ትሩፋት

1. የአላህን እዝነትና ርህራሄውን ለማግኘት ምክንያት ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና ፡-

﴿وَرَحِمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ﴾ [الأعراف:156]

«ችርታዎም ነገሩን ሁሉ ሰፋች፤ ለነዚያም ለሚጠነቀቁ ዘካትንም ለሚሰጡ . . በእርግጥ እጽፋታለሁ።» [አል-አዕራፍ:156]

2. የአላህን እዝነት ለማግኘትም ቅድመ ሁኔታ ነው።

﴿وَلْيَنْصُرِكُ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ [النوبة:40-41]

«አላህም ሃይማኖቱን የሚረዳውን ሰው፤ በእርግጥ ይረዳዋል፤ አላህ ብርቱ አሸናፊ ነውና። (እነርሱም) እነዚያ በምድር ላይ ብናስመቻቸው፣ ሶላትን እንደሚገባ የሚያስተካክሉ፤ ዘካትንም የሚሰጡ።»

[አል-ሐጅ:40-41]

3. ለኃጢአቶች መታበስ ምክንያት ነው። ነቢዩ ﷺ «ውሃ እሳትን እንደሚያጠፋ ሁሉ ምጽዋት (ሰደቃ) ኃጢአትን ያጠፋል።» (4) ብለዋል።

(4) በትርጉሙ የተዘገበ

ዘካት የሚከፈልባቸው ንብረቶች

ከመሬት የሚወጣ

ሁለቱ ጥሬ ገንዘቦች
(ወርቅና ብር)

የንግድ እቃዎች

የቤት እንስሳት

ዘካት ግዴታ የሚያደርጉ ቅድመ ሁኔታዎች

1. እስላም

አላህ ﷻ የካፍሮችን ሥራ የማይቀበል በመሆኑ፤ ዘካት ከካፍር ተቀባይነት የለውም።

2. ነጻነት

የጫንቃ ተገዥ ንብረት የጌታው ንብረት በመሆኑ ዘካት ግዴታ አይሆንበትም።

3. ንብረቱ ዘካት የሚከፈልበት መጠን (ንሷብ) የደረሰ መሆን

ንሷብ

እዚያ ሲደርስና ሲሞላ ዘካት መክፈል ግዴታ የሚሆንበት የተወሰነ የሀብት መጠን ነው።

ለንሷብ መሟላት ያለበት ቅድመ ሁኔታ

ሀ) ንሷቡ ለአንድ ሰው የግድ አስፈላጊ ከሆነ እንደ ምግብ፣ ልብስና መጠለያ ካሉ መሰረታዊ ፍላጎቶች የሚተርፍ መሆን። ዘካት ግዴታ የተደረገው ድሆችን ለመርዳት በመሆኑ የባለ ገንዘቡ ፍላጎትም የተሟላ መሆን ግዴታ ይሆናል።

ለ) ንሷቡ ያንድ የተወሰነ ግለሰብ አንጡራ ንብረት መሆን፤ ያንድ ግለሰብ ሙሉ ንብረት ባልሆነ ሀብት ላይ ዘካት ግዴታ አይሆንም። ለምሳሌ ያህል ለመስጊድ ሥራ የተሰበሰበ ገንዘብ፣ ወይም ለሕዝብ አገልግሎት የተሰጠ የወቅፍ (ኢንደወመንት) ገንዘብ፣ በግብረ ሰናይ ድርጅቶች ሂሳብ ውስጥ የሚገኝ ገንዘብ።

4. ገንዘቡ በንብረትነት ከተያዘ ዓመት የሞላው መሆን

ዓመት

አንድ ሙሉ የህጅሪያ ዘመን አቆጣጠር
ዓመት ነው።

ይህም የዘካት መክፈያ ንሿብ የሞላው ንብረት በባለቤቱ እጅ ለአስራ ሁለት የጨረቃ አቆጣጠር (lunar month) ወራት የቆየ መሆን ማለት ነው። ፡ ይህ ቅድመ ሁኔታ ወርቅና ብርን፣ የንግድ እቃዎችን፣ ግመልና የቀንድ ከብትን፣ በግና ፍየልን ብቻ የሚመለከት ሲሆን የአዝርዕትና የእርሻ ውጤቶች እንዲሁም ማዕድናትና የተቀበሩ ንብረቶች ዓመት የመሙላት ሽርጥ አያስፈልጋቸውም።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የወርቅና የብር (የሁለቱ ጥሬ ገንዘቦች) ዘካት

ከመሬት የሚወጣ ጠቃሚ ሀብት ዘካት

ከመሬት የሚወጣ ጠቃሚ ሀብት

ጥቅም ሊሰጥ የሚችል ከመሬት የሚወጣ ማንኛውም ነገር ነው።

ከመሬት የሚወጣው ሀብት ዓይነት ሲሆን እህልና ፍራፍሬ፣ ማዕድንና የተቀበሩ ንብረቶች ናቸው።

ማ ው ጫ

ከመሬት የሚወጣ ሀብት ትርጓሜ

አንደኛ - እህልና ፍራፍሬ

የእህልና ፍራፍሬ ትርጓሜ

የእህልና ፍራፍሬ ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

የእህልና ፍራፍሬ ዘካትን ግዴታ የሚያደርጉ ሽርጦች

የእህልና ፍራፍሬ ዘካት የመክፈያ ጊዜ

የእህልና ፍራፍሬ ዘካት የክፍያ ግዴታ መጠን

ሁለተኛ - የማዕድንና የተቀበሩ ንብረቶች ዘካት

የማዕድንና የተቀበሩ ንብረቶች ትርጓሜ

የማዕድንና የተቀበሩ ንብረቶችን ዘካት የሚመለከት ድንጋጌ

የማዕድንና የተቀበሩ ንብረቶች ዘካትን ግዴታ የሚያደርጉ ሽርጦች

የማዕድንና የተቀበሩ ንብረቶች ዘካት የክፍያ መጠን

አንደኛ - እህልና ፍራፍሬ

እህል

እንደ ገብስና ስንዴ ያሉ ለቀለብ የሚቀመጡ የእህል ዓይነቶች ሁሉ ናቸው።

ፍራፍሬ

እንደ ተምር ዘቢብና ለውዝ ያሉ ለቀለብ መቀመጥ የሚችሉ ፍራፍሬዎች ሁሉ ናቸው።

የእህልና ፍራፍሬ ዘካትን መክፈል ዋጅብ ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ [الأَنْعَام: 141]

«በአጨዳው ቀን፣ ተገቢውን (ዘካት) ስጡ፤» [አል-አንዓም: 141]

ነቢዩም ﷺ «በዝናም ወይም በተጠራቀመ የተፈጥሮ ውሃ (የተመረተ) ከሆነ አንድ አስረኛውን፣ በጉድጓድ ውሃ (የተመረተ) ከሆነ የአንድ አስረኛ ግማሽ (አምስት ከመቶ የዘካት ክፍያ) ይክፈላል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

የእህልና ፍራፍሬ ዘካትን ግዴታ የሚያደርጉ ሽርጦች

1. የሚቀመጥ መሆን

የሚቆይና የሚቀመጥ ሳይሆን ለዕለታዊ ፍጆታ ብቻ የሚውል ከሆነ፣ በዚህ ሁኔታ ወደ ገንዘብነት የማይለወጥና የተሟላ የንብረትነት ጥቅም የማይሰጥ በመሆኑ ዘካት አይከፈልበትም።

2. የሚሰፈር መሆን

በአውሱቅ (የመስፈሪያ ዓይነት ነው) የሚሰፈር መሆን። «በእህልም ሆነ በተምር አምስት አውሱቅ⁽²⁾ እስኪደርስ ድረስ ሰደቃ (የዘካት ክፍያ) የለበትም።»⁽³⁾ የሚለው የነቢዩ ﷺ ቃል የዚህን ሽርጥ አስፈላጊነት ያረጋግጣል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

(3) በቡኻሪ የተዘገበ

እንደ አትክልትና በቆልት ያለ የማይሰፈር ከሆነ ዘካት አይከፈልበትም።

3. በሰው እጅ በራሱ መሬት ላይ የተዘራ መሆን

በገዛ ራሱ የበቀለው ወፍ ዘራሽ ግን ዘካት አይከፈልበትም።

4. የዘካት መክፈያ መጠን (ንሷብ) የሞላ መሆን

ይህም አምስት አውሱቅ ነው። ነቢዩ ﷺ «በእህልም ሆነ በተምር አምስት አውሱቅ እስኪደርስ ድረስ ሰደቃ (የዘካት ክፍያ) የለበትም።»⁽⁴⁾ ብለዋል። የዘካት መክፈያው አነስተኛ መጠን (ንሷብ) ሦስት መቶ ነቢያዊ ሷዕ ሲሆን፣ ይህም 612ኪሎ ግራም ጥሩ ዓይነት ገብስ ነው። ንሷቡን ለመሙላት ያንድ አዝመራ ወቅት ተመሳሳይ እህል፣ ለምሳሌ አንዱ የተምር ዓይነት ከሌላው የተምር ዓይነት ጋር ይደባለቃል። ንሷቡን ለመሙላት አንዱ የእህል ዓይነት ዝርያው ካልሆነ የእህል ዓይነት ጋር፣ ለምሳሌ አጃ ከገብስ ጋር ወይም ከተምር ጋር አይቀላቀልም።

የእህልና ፍራፍሬ ዘካት መክፈያ ጊዜ የእህልና ፍራፍሬ ዘካት መክ

የእህል ሰብል ዘካ መክፈያ ጊዜ ፍሬው ሲጠነክር ሲሆን የፍራፍሬውም ፍሬው ሲበስልና ለመብላት ምቹ በሚሆንበት ጊዜ ነው። እህሉን ወይም ፍራፍሬውን ከደረሰና ከገመራ በኋላ የሸጠ ሰው የዘካት ክፍያውን የሚሸከመው ሻጩ ነው። ዘካው ግዴታ ሲሆን ባለቤት የነበረው እሱ ነው።

የእህልና ፍራፍሬ ዘካት የክፍያ ግዴታ መጠን

1. የዝናምና የምንጭ ውሃን በመሳሰለ ውሃ በመጠቀም ያለ መሳሪያና ያለ ወጭ ከተዘራው ላይ አንድ አስረኛ (10%) ይክፈልበታል።

2. እንደ ጉድጓድ ውሃ ባለ ጥረትና ወጭን በሚጠይቅ ውሃ በተዘራው ላይ ግን የአንድ አስረኛ ግማሽ (5%) ይክፈልበታል።

3. አንዳንዴ በዝናም ውሃ አንዳንዴ ደግሞ በጉድጓድ ውሃ በመጠቀም በሁለቱ ጥምረት በተዘራው የአንድ አስረኛ ሦስት አራተኛ (7.5%) ይክፈልበታል። ለዚህ ማሰረጃው ነቢዩ ﷺ

(4) በቡኻሪ የተዘገበ

ዘካት

«በዝናም፣ በወንዞችና በምንጮች ውሃ በተዘራው አንድ አስረኛ፣ በግመል ጉልበት በሚወጣ የጉድጓድ ውሃ (የተመረተ) ከሆነ የአንድ አስረኛ ግማሽ ይከፈላል፡፡»⁽¹⁾ ማለታቸው ነው፡፡

(1) በሱኒ ሃይማኖት

“

የእህልና የፍራፍሬ ምርት መበላሸት

እህልና ፍራፍሬ ሆን ተብሎ ወይም በቸልተኝነት ሳይሆን በራሱ የተበላሸ ከሆነ የዘካት ክፍያ የለበትም፡ ፡ ግዴታነቱ ከጸናበት በኋላ ሆን ብሎ ወይም በቸልተኝነት ወይም በርሱ በኩል በተፈጸመ ጥቃት የተበላሸ ከሆነ ዘካውን የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

”

“

የማር ዘካት

እብን ዐብዱል በር (ረዐ) ብዙኃኑን ዐለማእ በመጥቀስ እንዳስተላለፉት ማር ዘካት አይከፈልበትም፡፡ በቁርአንም ሆነ በሱና የሚከፈልበት መሆኑን የሚያረጋግጥ ትክክለኛና ግልጽ ማስረጃ የሌለ ሲሆን፣ መርሆው ማስረጃ እስካልቀረበ ድረስ ግዴታነት የማይጸና መሆኑን ስለሚያስረዳ ይበልጥ የጎላው አቋም ይኸኛው ነው፡፡

”

ሁለተኛ - ማዕድኖችና የተቀበሩ ንብረቶች

ማዕድን

እንደ ወርቅ፣ ብር፣ ብረት፣ ዕንቁዎችና እርሳስ ያሉ ከመሬት የሚወጡ ጥሬ ሀብቶች ናቸው።

የተቀበረ ንብረት

መሬት ውስጥ በሰው እጅ የተቀበረ ወርቅና ብርን የመሳሰለ ሀብት ነው።

የማዕድንና የተቀበረ ንብረት ዘካን የሚመለከት ድንጋጌ

ዘካው ዋጅብ ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ﴾ [البقرة: 267]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! ካፈራችሁትና ከዚያም ለናንተ ከምድር ካወጣንላችሁ ከመልካሙ ለግሉ፤»

[አል-ብቀራ-ሀ:267] ነቢዩም ﷺ «ተቀብረው በሚገኙ ንብረቶች (የዘካት ክፍያ መጠን) አንድ አምስተኛ ነው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

የተቀበረ ንብረት ዘካት ሽርጦች

ተቀብሮ የተገኘ ገንዘብ ምንም ቅድመ ሁኔታ የለውም፤ አንድ ሰው ንብረቱን ካወጣ ዘካውን ወዲያውኑ ይከፍላል።

የማዕድንና የተቀበሩ ንብረት ዘካት የክፍያ መጠን

ለብዙም ሆነ ለአነስተኛ መጠን የዘካት ክፍያ መጠኑ አንድ አምስተኛ ነው። ይህም «ተቀብረው በሚገኙ ንብረቶች (የዘካት ክፍያ መጠን) አንድ አምስተኛ ነው።»⁽²⁾ በሚለው የነቢዩ ﷺ ሐዲስ መሰረት ነው።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ጥሬ ወርቅ

ጥሬ ብር

ጥሬ እርሳስ

ጥሬ ብረት

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ከመሬት የሚወጣ ጠቃሚ ህብት ዘካት

የወርቅና የብር (የሁለቱ ጥሬ ገንዘቦች) ዘካት

ማ ው ጫ

የወርቅና የብር (የሁለቱ ጥሬ ገንዘቦች) ትርጓሜ

የወርቅና የብር ዘካትን የሚመለከት ብያኔ

የወርቅና የብር ዘካት ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

የወርቅና የብር ዘካት የሚከፈልበት መጠን (ንሲብ)

የጌጣጌጥ ዘካት

የወርቅና የብር ጌጣጌጥ

ወርቅና ብር ያልሆኑ ጌጣጌጦች

ሁለቱ ጥሬ ገንዘቦች

ሁለቱ ጥሬ ገንዘቦች ወርቅ ብርና እነሱን በመወከል ዛሬ የልውውጥ መሳሪያ የሆኑት የወረቀት ሞቶች ናቸው።

የወርቅና የብር ዘካትን የሚመለከት ብያኔ

ዘካው ዋጅብ ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَتَّقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ [التوبة:34]

«እነዚያንም ወርቅና ብርን የሚያደልቡትን፣ በአላህም መንገድ ላይ የማያወጧትን በአሳማሚ ቅጣት አብስራቸው።»

>> [አል-ተውባህ:34] ነቢዩም ﷺ ፡- «የወርቅም ይሁን»

የብር ባለቤት ሆኖ (የዘካት) ተገቢ ክፍያቸውን የማይፈጽም ሰው፣ በትንሳኤው ቀን የእሳት ሰሌዳ ይዘረጋለታል፤ በገሀነም እሳት ውስጥ በዚያ ጎኑ ግንባሩና ጀርባው ይግልበታል። በቀዘቀዘ ቁጥር እንደገና ተመልሶ ይግልበታል። ይህም (አላህ) በባሮች መካከል እስከሚፈርድበትና አንዱ ቀን በሃምሳ ሺህ ዓመታት በሚቆጠርበት ጊዜ ውስጥ ሲሆን ከዚያ ወይ ወደ ጀነት፣ ወይ ወደ እሳት የሚወስድ መንገዱን ያያል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በሙስሊም ተዘገቦ

የወርቅና የብር ዘካት ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ሽርጦች

1. ገንዘቡ በንብረትነት ከተያዘ ዓመት የሞላው መሆን።
2. በገንዘቡ ላይ የተሟላ የባለቤትነት መብት መኖር።
3. መጠኑ አነስተኛውን የዘካት መክፈያ ንሷብ የሞላ መሆን።

የወርቅና የብር ዘካት የሚከፈልበት መጠን (ንሷብ)

1. የወርቅ የዘካት መክፈያ መጠን ሃያ ዲናር (85 ግራም) ነው።

አንድ የወርቅ ዲናር = አራት ግራም ከሩብ ሲሆን፣ የዘካት

መክፈያ መጠኑ በግራም $4.25 \times 20 = 85$ ግራም ንጹሕ ወርቅ ነው።

2. የብር ንሷብ ደግሞ ሁለት መቶ ድርሃም (595 ግራም) ነው።

አንድ የብር ድርሃም = 2.975 ግራም ሲሆን፣ የብር ዘካት

መክፈያ መጠኑ በግራም $2.975 \times 200 = 595$ ግራም ንጹሕ ብር ነው።

3. የወረቀት ገንዘብ (የባንክ ኖት) የዘካት መክፈያ ንሷብ ዘካው በሚወጣበት ጊዜ ባለው የወርቅ ወይም የብር ንሷብ ዋጋ ተመን ልክ ይሰላል። ያንዳቸው መጠን የዘካት መክፈያ ንሷብ ከሞላ የዘካት ግዴታ ይጸናበታል።

ምሳሌ - ያንድ ግራም ወርቅ ዋጋ 30 ዶላር ቢሆን የሁብቱ መጠን $85 \times 30 = 2550$ ዶላር ከደረሰ ከዚህ ገንዘብ ላይ ዘካት መክፈል ግዴታ ይሆንበታል።

የወረቀት ገንዘብ

ብር

ወርቅ

የወርቅና የብር ዘካት መጠን

በወርቅ በብርና በገንዘብ ኖቶች የሚከፈለው የዘካት መጠን

የአንድ አስረኛ ሩብ = 2.5% ነው።

ከያንዳንዱ ሃያ ዲናር ወርቅ ግማሽ ዲናር ዘካ የሚወጣ ሲሆን ከዚህ ከበለጠ በዛም አነሰ በዚህ መሰረት ሂሳቡ ይሰላል።

በየሁለት መቶ ዲናርም ብር አምስት ድርሃም ዘካት የሚከፈል ሲሆን መጠኑ ከጨመረም በዚህ መሰረት ሂሳቡ ይሰላል። ነቢዩ ﷺ :- «ሁለት መቶ ድርሃም ካለህና ዓመት ከሞላው አምስት ድርሃም (የዘካት ክፍያ) አለበት። በወርቅ ሃያ ዲናር እስኪኖርህ ድረስ ምንም (የዘካት ክፍያ) የለብህም። ፡ ሃያ ዲናር ካለህና ዓመት ከሞላው ግማሽ ዲናር (የዘካት ክፍያ) አለብህ፤ ከዚህ የሚበዛው በዚህ መሰረት ሂሳቡ ይሰላል።» ብለዋል።

ተግባራዊ ምሳሌ

አንድ ሰው 9000 ዶላር ኖሮት ገንዘቡ በርሱ ሙሉ ንብረትነት ዓመት ሙሉ ቢቆይ የዘካት ግዴታ ይኖርበታል?

አንደኛ - የዘካት መክፈያ ንሿብ ወርቅን ወይም ብርን ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት እንደሚከተለው ይሰላል ፡-

የሚከፈልበት መጠን (ንሿብ) = ሰማንያ አምስት ግራም ንጹሕ ወርቅ ዘካው ግዴታ በሆነበት ቀን፣ የአንድ ግራም ወርቅ ዋጋ 30 ዶላር ነው ብንል $30 \times 85 = 2550$ ዶላር ይሆናል። ስለዚህም የዚህ ግለሰብ ገንዘብ ዘካት የሚከፈልበትን መጠን (ንሿብ) ሞልቶ አንድ ዓመት በርሱ ንብረትነት አሳልፏልና ዘካውን የመክፈል ግዴታ አለበት ማለት ነው።

ሁለተኛ - ይህ ግለሰብ መክፈል ግዴታ የሚሆንበትን የዘካት መጠን ሂሳብ እንደሚከተለው እናሰላለን ፡-

የሚከፈለው ዘካት መጠን = $2.5\% = 9000 \times 2.5 \times 100 = 250$ ዶላር ሆኖል። በመሆኑም ግለሰቡ ከገንዘቡ 225 ዶላር ዘካ መክፈል ዋጅብ ይሆንበታል።

በ85 ግራም ንጹሕ ወርቅ የሚወከለውን የዘነት መክፈያ መጠን ዘነው ግዴታ በሆነበት ዕለት ያንድን ግራም ወርቅ ዋጋ 30 ዶላር ነው ብለን በመውሰድ እናሳለን።

$$85 \times 30 = 2550$$

የንጂብ መጠን በግራም ወርቅ
ዘነው ግዴታ በሆነበት ዕለት ያንድ ግራም ወርቅ ዋጋ
የንጂብ ግምት በጥሬ ገንዘብ

2550\$

ካለው ገንዘብ 2.5% የሆነውና መክፈል ያለበት የዘነት ስሌት

$$9000 \times 2.5 = 225$$

100

225\$ መክፈል ያለበት ዘነት

ወርቅና ብርን አንዱን ከሌላው ጋር ማጣመርን በተመለከተ

አንድ ሰው ወርቅና ብር ካለውና ከሁለቱ አንዳቸውም ንጂብ የማይሞላ ከሆነ፣ ሚዛን የደፋው የዑለማእ አቋም ዘነት አይከፍልም የሚለው ነው። ሁለት የተለያዩ ዓይነቶች በመሆናቸው ወርቅም ለብቻው ብርም ለብቻው ይከፈልበታል እንጂ አንዱን ከሌላው ጋር አጣምሮ ንጂብ በመሙላት አንድ ላይ ዘነት አይከፈልባቸውም። ንጂብ እንዲሞላ ለማድረግ ተብሎ ሁለቱን አንድ ላይ ማጣመርን የሚያስረዳ ማስረጃ አልተላለፈም። ነቢዩ ﷺ :- «ከአምስት ወቂት ባነሰ ላይ ሰደቃ (የዘነት ክፍያ) የለበትም።»⁽¹⁾ ብለዋልና፡ ወርቅና ብርን ያጣመሩት ከአምስት ወቂት ባነሰ ብር ላይ የዘነት ግዴታ ጥለዋል ማለት ነው።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

የጌጣጌጥ ዘካት

ጌጣጌጥ በሁለት ይከፈላል ፡- አንደኛው የወርቅና የብር ጌጣጌጥ ሲሆን፤ ሌላው ወርቅና ብር ያልሆኑ ጌጣጌጦች ናቸው፡፡

1. የወርቅና የብር ጌጣጌጥ

አንደኛው ዓይነት ፡ ለጥሪትነትና ለድልብነት የሚቀመጥ፤ ወይም ለንግድ ዓላማ ተብሎ የሚያዝ ሲሆን በነዚህ ዘካት መክፈል ዋጅብ ነው፡፡

ሁለተኛው ዓይነት ፡ ለጌጥነት ለመጠቀምና ለአገልግሎት ዓላማ የሚያዝ ሲሆን ራስን ነጻ ለማድረግና ለጥንቃቄ ሲባል በዚህም ዘካት መክፈል ተመራጭ ነው፡፡ አንዲት ሴት በእጇ ሁለት ወፋፍራም የወርቅ አምባር ካደረገች ሴት ልጇ ጋር ወደ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم መጣችና «የዚህን ዘካት ክፍያ ለሽን?» አሏት፡፡ የለም አልከፍልበትም አለቻቸው፡፡ «አላህ በትንሳኤው ቀን ሁለት የ(ገሀነም) እሳት አምባሮችን ቢያጠልቅልሽ ደስ ይልሻልን?» ሲሉ አወለቀቻቸውና ለነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ሰጥታ «ሁለቱም ለአላህና ለመልእክተኛው صلی اللہ علیہ وسلم ይሁኑ»⁽¹⁾ አለች፡፡

ለልማትና እርባታ የታለመ ገንዘብ ሳይሆን ልክ እንደ አልባሳትና የቤት እቃዎች ሁሉ ግላዊ መገልገያና መጠቀሚያ፤ ለሌቶች የሚያስፈልጉ ጌጦች በመሆናቸውና በመሰረቱ ዘካ እንዲከፈልበት ገንዘብ የሚራባ ወይም መራባትና መልማት የሚችል መሆን ስለሚኖርበት፤ ከዑለማእ መካከል በጌጣጌጥ ዘካት መክፈልን ግዴታ የማያደርጉ አሉ፡፡

ለጥንቃቄ ሲባል ግን ለተፈቀደ አገልግሎትና ለጌጣጌጥነት በተዘጋጀው ላይ ዘካ መክፈሉ ተመራጭ ነው፡፡ ይኸኛው አቋም ይበልጥ ጠንቃቃና ራስን ከኃላፊነት ነጻ የሚያደርግ ነው፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «የሚያጠራጥርህን ነገር ለማያጠራጥርህ ነገር ተወው፡፡»⁽²⁾ ብለዋልና፡፡

የብር ጌጣጌጥ

የወርቅ ጌጣጌጥ

(1) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

2. ወርቅና ብር ያልሆኑ ንጣጤቶች

ይህ እንደ አልማዝ፣ የክብረ ድንጋይና ዕንቁን የመሳሰለው ሲሆን ዋጋቸው የፈለገውን ያህል ከፍተኛ ቢሆን ለንግድ ዓላማ የተዘጋጁ ካልሆነ በስተቀር ዘካት አይከፈልበትም። ለንግድ ዓላማ የታቀደ ከሆነ በንግድ እቃዎች ገንዘብ ዘካት ውስጥ ይጠቃለላል።

ዕንቁ

የክብረ ድንጋይ

አልማዝ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የንግድ እቃዎች ዘካት

የንግድ እቃዎች ዘካት

የንግድ እቃዎች

የንግድ እቃ ለማትረፍ ተብሎ ለሸያጭና ለግዥ የተዘጋጀ ማንኛውም ነገር ነው።

የንግድ እቃ ለእይታ ቀርቦ ከዚያ የሚያልፍ በመሆኑና ቋሚ ባለመሆኑ ነው «ዑሩድ አት'ትጃራ» ተብሎ የተሰየመው። ነጋዴው እነዚህን ሻቀጦች የሚፈልጋቸው ለሸቀጥነታቸው ሳይሆን ወደ ገንዘብ ለውጦ ለሚያገኘው ትርፍ ሲል ነው።

የንግድ ሸቀጥ እንደ መኪናዎች፣ አልባሳት፣ ጨርቃጨርቆች፣ ብረታብረት፣ እንጨትና የመሳሰሉ ለንግድ ልውውጥ የተዘጋጁ ነገሮችን የሚያጠቃልል ከጥሬ ገንዘብ ውጭ ያለ ሁሉም የሀብት ዓይነት ነው።

የንግድ እቃዎች ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

በንግድ እቃዎች ላይ ዘካ መክፈል ግዴታ ነው። አላህ ﷻ

እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طِبْعَتِ مَا كَسَبْتُمْ﴾ [البقرة: 267]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! ካፈራችሁትና ከዚያም ለናንተ ከምድር ካወጣችሁ ከመልካሙ ለግሱ፤» [አል-ብቀራ: 267] ሁሉም የዕውቀት ባለቤቶች በዚህ አንቀጽ ማለት የተፈለገው የንግድ እቃ ዘካት መሆኑን ጠቅሰዋል። በተጨማሪም አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿حُذِّمْنَ أَمْوَالَهُمْ صَدَقَةً﴾ [التوبة: 103]

«ከገንዘቦቻቸው ስትሆን በርሷ የምታጠራቸው እና የምታፋፋቸው የሆነችን ምጽዋት ያዝ፤» [አል-ተውባህ: 103]

የንግድ ገንዘብ ከገንዘብ ሁሉ ይበልጥ የጎላ በመሆኑ ዘካት ዋጅብ ሆኖበታል።

ማ ው ጫ

የንግድ እቃዎች ትርጓሜ

የንግድ እቃዎች ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

የንግድ እቃዎች ዘካት ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

የንግድ እቃዎች ዘካት እንዴት እንደሚከፈል

የንግድ እቃዎች ዘካትን ሂሳብ ነጋዴው እንዴት እንደሚያሰላ

ለማምረቻ እንዲሰትሪ የሚውሉ ጥሬ እቃዎችና አጋዥ ግብዓቶች ዘካት

ዘካት ግዴታ የማይሆንባቸው የሀብት ዓይነቶች

የአክሲዮን እጣ ዘካት

የአክሲዮን እጣ ትርጓሜ

የአክሲዮን እጣ ዘካት ግብይትን የሚመለከት ድንጋጌ

የንግድ እቃዎች ዘካት ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ሽርጦች

1. የንብረቱ ዋጋ ለዘካት መክፈያ መጠን (ንሷብ) የደረሰ መሆን። ንሷብ በወርቅና ብር ዋጋ ተመን ይሰላል።
2. አንድ ዓመት የሞላው መሆን።
3. ለንግድ ዓለማ፣ ለሥራና ለትርፍ ማግኛነት የተዘጋጀ መሆን። ነቢዩ ﷺ «ሥራዎች (የሚለኩት ከጀርባቸው ባለው ቁርጠኛ) ውሳኔ ነው፤ እያንዳንዱ ሰውም በንጆ'ያው መሰረት ነው የሚያገኘው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ሃሳቡንና ዓላማውን ከንግድነት ወደ ግል ፍጆታነት ከለወጠው የዓመት መመያው ይቋረጣል። ኒያውን እንደገና ወደ ንግድ ከመለሰው ደግሞ ዓመቱ እንደ አዲስ መቆጠር ይጀምራል። ያቋረጠው ዓመቱ እንዳይሞላ በማድረግ ከዘካት ክፍያ ለማምለጥ የፈጸመው አሻጥር ከሆነ ግን የዓመት ቆጠራው አይቋረጥም።

ምሳሌ፡ በሙሐረም ወር ለንግድ ዓላማ ብሎ መሬት ቢገዛና በኋላ ሽዕባን ወር ላይ ሀሳቡን መኖሪያ ቤት ወደ መስራት ቢቀይር የዓመት ቆጠራው ይቋረጣል። ከዚያም በሸዋል ወር ወደ ንግድ ሃሳቡ እንደገና ቢመለስ የአዲስ ዓመት ቆጠራው የሚጀምረው ከሸዋል ይሆናል። ያንን ያደረገው ከዘካት ክፍያ ለማምለጥ አስቦ ከሆነ ግን የዓመት ቆጠራው አይቋረጥም።

ብረት

መኪና

እንጨት

አልባሳት

የንግድ ሸቀጦች ዘካት እንዴት እንደሚከፈል

ዓመት ከሞላው ሸቀጦች ተለይተው ዛሬ ባለው የገበያ ዋጋቸው ይተመኑና ዘካው ከእቃዎች ላይ በዓይነት ወይም ለተቀባዩ ይበልጥ ጠቃሚ ከሆነ ከዋጋቸው ላይ ተስልቶ ይከፈላል።

የንግድ ሸቀጦች ዘካን ሂሳብ ነጋዴው እንዴት ያሰላል ?

1. ያለው የንግድ ሸቀጥ ሁሉ ዛሬ ባለው የገበያ ዋጋ ይተመናል።
2. ያለውን ጥሬ ገንዘብ ሁሉ ለንግድ የተጠቀመበትም ይሁን ያልተጠቀመበትን ከሸቀጡ ሂሳብ ላይ ይጨምራል።
3. በሰው ላይ ያለውንና እንደሚከፈለው እርግጠኛ የሆነውን የሚሰበሰብ ብድርም ይጨምርበታል።
4. ከዚህ ጠቅላላ ድምር ላይ በርሱ ላይ ያለውን የሌሎችን እዳ ሁሉ ይቀንሳል።
5. በቀረው ጠቅላላ ድምር ላይ የአንድ አስረኛ ሩብ (2 .5%) አስልቶ ዘካትውን ይከፍላል።

ግዴታ የሆነው ዘካት = (የሸቀጦች ዋጋ ተመን + ጥሬ ገንዘብ + በሌሎች ላይ ያለው ሊሰበሰብ ሚችል ብድር -- በርሱ ላይ ያለው የሌሎች ዕዳ) × (የዘካት መክፈያ ምጣኔ 2 .5% በጨረቃ አቆጣጠር አንድ ዓመት)።

የንግድ ዘካን ለማስላት ዘካት የሚከፈልበት ዕቃ ተለይቶ ቆጠራ ይደረግና ዘካው ዋጅብ በሆነበት ዕለት የገበያ ዋጋ በማእከላዊው የፋይናንስ ተቋም የዋጋ ዝርዝር በመታገዝ የተቆጠረው እቃ ሂሳብ

ይሰላል። ይህ ሂሳብ የትርፍና ኪሳራን ነገር በጭራሽ ግምት ውስጥ አያስገባም።

ለማሸጊያነትና ለመጠቅለያነት የዋሉ ቁሳቁሶች በራሳቸው ለመልሶ ሽያጭ ዓላማ በተናጠል የተገዙ ካልሆኑ በስተቀር በተለይ አይታሰቡም፡ ፡ ልዩ ዓይነት ከረጢቶችና ኪሶችን የመሳሰሉ ለንግድ እቃው ሽያጭ አገልግሎት የሚውሉ ሆነው የእቃዎችን ዋጋ ከፍ የሚያደርጉ ከሆኑ ይታሰባሉ፡ ፡ የመጥቅለያ ወረቀቶችን የመሳሰሉና በዋጋ ላይ ጭማሪ የማያመጡ ከሆኑ ግን ሂሳብ ውስጥ አይገቡም።

ቆጠራና ሂሳቡ ለያንዳንዱ ነጋዴ፣ ለጅምላ ነጋዴውም ለቸርቻሪውም ሲሆን፣ የሚተመነው በተለምዶ በዓመቱ መጨረሻ ላይ ለመግዛት በሚቻለው ዋጋ - የመተኪያ ዋጋ - ነው። ይህም ከመሸጫ ዋጋ - የገበያ ዋጋ - እና ከመግዣ ወጭ ይለያል።

ዘካው በነጋዴው ላይ በጸናበት ቀንና ዘካው በተከፈለበት ቀን መካከል የዋጋ ለውጥ ከተከሰተ፣ ዋጋው ጨመረም ቀነሰ ግምት ውስጥ የሚገባው ግዴታው በጸናበት ቀን የነበረው ዋጋ ነው።

በመጓጓዣ ላይ የሚገኝ የንግድ እቃ ርክክብ ከመከናወኑ በፊት ዘካው በባለቤቱ ላይ ነው። በተገዛ እቃ ላይ ባለቤት የሚኮነው በሰነዱ ላይ በሰፈረው የርክክብ ዓይነት ነው። ለምሳሌ ያህል እቃው የተገዛው በሻጩ ወደብ ላይ በሚፈጸም ርክክብ መሰረት ከሆነ አንኳገፍ እቃውን ለመጫን ሲረከብ ባለቤትነቱ በቀጥታ ወደ ገዥው ይተላለፋል። እቃው የተገዛው በገዥው ወደብ ላይ በሚፈጸም ርክክብ መሰረት ከሆነ ወደ መድረሻው ወደብ ሲደርስ ነው ወደ ገዥው ባለቤትነት ስር የሚገባው።

የንግድ ገንዘቡ የተለያዩ የመገበያያ ገንዘቦችን (ከረንሲ)፣ ወርቅ ወይም ብርን የሚያጠቃልል ከሆነ፣ መክፈል የሚገባውን መጠን ለማወቅ ነጋዴው የንግድ እቃውን ሂሳብ ለማስላት በተጠቀመበት የመገበያያ ገንዘብ መሰረት ዘካው ዋጅብ በሆነበት ቀን በነበረው ዋጋ ያሰላል።

ገዥ ዋጋውን ወደፊት ለመክፈል ተሳማምቶ የገዛውና ገና ያልተረከበው የንግድ እቃ ዋጋ ዘካት የሚጸናው በገዥው ላይ ሳይሆን በሻጩ ላይ ነው።

ለማምረቻ እንዳስትሪ የሚውሉ ጥሬ እቃዎችና አጋዥ ግብዓቶች ዘካት

1. በመኪና እንዳስትሪ እንደ ብረታብረት ያለው፣ በሳሙና እንዳስትሪ እንደ ዘይት ያሉና ለሚመረተው እቃ በመጀመሪያ ደረጃ ግብዓትነት የሚያገለግሉ ጥሬ እቃዎች በዓመቱ መጨረሻ ሊገዙ በሚችሉበት ዋጋቸው መሰረት ዘካት ይከፈልባቸዋል። ይህ ለፋብሪካ ግብዓትነት የሚውሉ እንስሳትን፣ እህልና እጸዋትን የመሳሰሉትን ሁሉ ያካትታል።
2. በቀጥታ ወደሚመረተው እቃ የማይገቡ እንደ ነዳጅ ያሉት አጋዥ እቃዎች እንደ ቋሚ ንብረቶች ሁሉ ዘካ አይከፈልባቸውም።
3. ያልተፈብረኩ እቃዎችና ምርታቸው ገና ያልተጠናቀቀ እቃዎች ዘካት ፡-

ዘካት የፋብሪካ ውጤት ባልሆኑትና ተፈብርከው ገና ባልተጠናቀቁ እቃዎች ላይ ባለብት ሁኔታ በሚያወጡት ዋጋ መሰረት በዓመቱ መጨረሻ ላይ በንግድ ሽቀጦች ዘካት ሂሳብ መሰረት ይከፈልባቸዋል።

ከንግድ እቃዎች ጋር ተጨማሪ የሆነ የዘካት ምክንያት መኖር

እንደ እርሻ ውጤቶች ያለ ተጨማሪ የሆነ የዘካት ምክንያት ከንግድ እቃዎች ጋር ሲኖር ልክ እንደ ንግድ እቃዎች ዘካት ይከፈልባቸዋል።⁽¹⁾

ዘካት ግዴታ የማይሆንባቸው የሀብት ዓይነቶች

እንደ እንቁ፣የከበሩ ድንጋዮችና ዓሳ ያሉ ከባሕር የሚወጡ ነገሮች ወደ ንግድ ሽቀጥነት እስካልተለወጡ ድረስ የዘካ ግዴታ የለባቸውም።

እንደ ሪል እስቴት ያሉ ለክራይ የተዘጋጁ ቤቶችና መኪናዎችን የመሳሰሉት ዓመት ሲሞላቸውና ንሷብ ሲደርሱ በሚያስገኙት ገቢ ላይ እንጂ በራሳቸው በንብረቶቹ ላይ ዘካት አይከፈልም።

ለመሰረታዊ አገልግሎቱ ሰው የሚጠቀምባቸው መኖሪያ ቤትና የቤት መኪናን የመሳሰሉ ንብረቶች ዘካት የለባቸውም።

በካፒታል ላይ የሚከፈል ዘካት

ከንግድ ሽቀጥ ዘካት የሚከፈልበት ለትርፍ ዓላማ ለሽያጭና ለግዥ ልውውጥ የሚዘጋጀው ራስማል (ካፒታል) ነው። ቋሚ የሆነ ንብረት ግን ዘካት ለማውጣት በሚደረገው ሂሳብ ውስጥ አይገባም፤ዘካም አይከፈልበትም። እነዚህም እንደ መደርደሪያዎች፣ የሽቀጥ ማቆያ ማቀዘቀዣዎች፣ ሽቀጦችን ለማመላለስ የሚያገለግሉ ተሽከርካሪዎች፣የእቃ ማንሻ መሳሪያዎችና የመሳሰሉት ናቸው።

(1) ዶክተር ሰላሕ አስሳዊ ቀዲያ ፍቅህይያ መዓስራ ገጽ 51 እና ቀጥሎ ያለው።

የንሷብ መመን ባለቤትነት

ዓመቱን በሙሉ ከመጀመሪያው እስከ መጨረሻው ድረስ ገንዘቡ የዘካት ማስከፈያ ንሷብ መሙላት እንደ ቅድመ ሁኔታ ይቀመጣል? ወይስ በዓመቱ መጀመሪያና በዓመቱ መጨረሻ ብቻ ንሷብ የሞላ መሆኑ በቂ ይሆናል ?

ዓመቱን በሙሉ ሂሳቡን ማስላትና መተመን አስቸጋሪ በመሆኑ፣ግምት ውስጥ የሚገባው በዓመቱ መጀመሪያና መጨረሻ ንሷብ የሞላ መሆኑ ነው። የዓመቱ መጀመሪያ ግምት ውስጥ የሚገባው የግዴታነቱ ምክንያት በመፈጠሩ ሲሆን የዓመቱ መጨረሻ ደግሞ የመክፈያ ጊዜው በመድረሱ ነው። አንድ ሙስሊም ግለሰብ ገንዘቡን አስቦና ተምኖ ዘካ የሚያወጣበትን እንደ ወርሐ ረመዲን ወይም ሌላ ወር ያለ የተወሰነ የጊዜ ቀጠሮ መያዙ ነገሩን የበለጠ ያመቻችለታል።

የአክሲዮን እጣ ዘካት

የአክሲዮን እጣ

የአክሲዮን እጣ የአክሲዮን ኩባንያ ካፒታል እኩል ከሆኑ እጣዎች አንዱ እጣ ነው።

ምሳሌ፡ ዋና ካፒታሉ ሦስት ሚሊዮን ዶላር የሆነ የአክሲዮን ማህበር ኩባንያ ሲመሰረት ካፒታሉን እያንዳንዳቸው 300 ዶላር በሆኑ አስር ሺህ እጣዎች ከፋፈለ። ይህ አንድ ክፍልፋይ እጣ ነው የአክሲዮን አንድ እጣ የሚባለው። የእጣው ባለቤትም በያዛቸው እጣዎች ልክ የኩባንያው ባለአክሲዮን ሽሪክ ነው።

ዘካት

የአክሲዮን እጣ ዘካት ግብይትን የሚመለከት ድንጋጌ

የከባንያው የሥራ መስክ ሐራም እስካልሆነ
ወይም በአራጣ የሚሰራበት ሁኔታ እስካልኖረ
ድረስ ግብይቱ የተፈቀደ (ጃእዝ) ነው።

የአክሲዮን እጣ ዘካት አወጣጥ

በኩባንያው መተዳደሪያ ደንብ ውስጥ የተደነገገ ከሆነ ወይም ባለ አክሲዮኑ ውክልና ከሰጠው የኩባንያው ሥራ አመራር ዘካውን ያወጣል።

ኩባንያው ዘካት የማውጣቱን ኃላፊነት ከወሰደ የእስላማዊ ኮንፈረንስ ድርጅት አካል የሆነው እስላማዊ የፍቅህ አካዳሚ የቤት እንስሳትን ዘካ አስመልክቶ በሱና ውስጥ የተጠቀሰውንና አንዳንድ ፉቀሃእ ሁሉንም የዘካ ዓይነት የሚያጠቃልል አድርገው የሚወስዱትን የመቀየጥ መርህን በመመርኮዝ ዘካውን ሕጋዊ ሰውነት ያለው አድርጎ ይወስደዋል። ይህም የሁሉን ባለ አክሲዮኖች ገንዘብ እንደ አንድ ግለሰብ ንብረት አድርጎ በመቁጠር ንጋሱንም ሆነ መጠኑን ከዚህ አኳያ ማስላት ነው።

ብዙኃኑ የዕውቀት ባለቤቶች ግን የኩባንያዎችን ዘካት በተመለከተ መፈጸም ያለበት የመቀየጥ መርህ ሳይሆን የያንዳንዱን ባለ አክሲዮን እጣ ግምት ውስጥ በማስገባት መሆን አለበት የሚል አቋም አላቸው፡

እዚህ ላይ ሳይጠቀስ መታለፍ የሌለበት ጉዳይ የእስላማዊ ጥናትና ምርምር አካዳሚ ሁለተኛ ጉባኤ በዚህ ጉዳይ ላይ የብዛኃኑን ፉቀሃእ አቋም በመከተልና የመቀየጥን መርህ ወደ ጎን በመተው፣ የያንዳንዱን ባለ አክሲዮን እጣ ግምት ውስጥ አስገብቶ የሚከተለውን የወሰነ መሆኑ ነው ፡-

«በርካታ ግለሰቦች በአክሲዮን ባለቤትነት በሚሳተፉባቸው ኩባንያዎች ውስጥ እነዚህን ድንጋጌዎች በመተግበሩ ረገድ ግምት ውስጥ መግባት ያለበት የኩባንያዎቹ ጠቅላላ ትርፍ ሳይሆን የያንዳንዱ ባለ አክሲዮን ትርፍ በተናጠል መሆን ይኖርበታል።»

በዚህ ሁኔታ የኩባንያው ሥራ አስፈጻሚ ከካፒታሉ ላይ የዘካት ግዴታ የማይመለከታቸውንና እንደ ወቅፍ ተቋሞች፣ የግብረ ሰናይ ድርጅቶች፣ በጎ አድራጊ ወገኖች ባሉት የተያዙ አክሲዮኖችን፣ እንደዚሁም እንደ ሕንጻዎች፣ ቢሮዎች፣ የቢሮ እቃዎችና መገልገያ መኪኖችና የመሳሰሉትን ዘካት የማይከፈልባቸውን የኩባንያውን ቋሚ ንብረቶች ከካፒታሉ መቀነስ ይኖርበታል።

የኩባንያው ሥራ አመራር ዘካውን ያላወጣ ከሆነ ግን ባለ አክሲዮኖቹ ራሳቸው በሚከተለው ሁኔታ ዘካውን የማውጣት ግዴታ ይኖርባቸዋል ፡-

1. የእርሻና ግብርና ኩባንያዎች አክሲዮን በእህል ሰብልና በፍራፍሬ ዘካት ውስጥ በተመለከተው መሰረት ዘካው ይከፈላል።
2. የንግድ ሥራ ኩባንያዎች አክሲዮን ዘካው ከዋናው ገንዘብና ከትርፉም አንድ ላይ የሚከፈል ሲሆን፣ የአክሲዮን እጣዎቹ ተመን ዘካው ዋጅብ በሆነበት ዕለት በነበረው የገበያ ዋጋ መሰረት ይሰላል።
3. የፋብሪካና እንዲሁም አክሲዮኖች ዘካት የሚወጣው ከማምረቻ መሳሪያዎቹ፣ ከሕንጻዎቹና ከመሳሰሉት ሳይሆን ከተጣራ ትርፉ ነው።
4. አንድ ባለ አክሲዮን እጣውን በዓመቱ ውስጥ ቢሸጥ ዋጋውን ከሌለው ገንዘቡ ጋር ይጨምርና የዘካት መክፈያ ዓመቱ ሲሞላ አንድ ላይ ዘካውን ያወጣል። ገዥው ደግሞ ከላይ በተዘረዘረው መሰረት ዘካውን ይከፍላል።⁽¹⁾

(1) ዶክተር ሰላሕ አስላሞ ቀዳያ ፍቅህይያ መግስራ ገጽ 54 እና ቀጥሎ ያለው።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የቤት እንስሳት ዘካት

የቤት እንስሳት ዘካት

የቤት እንስሳት

ግመል የቀንድ ከብት (ላምና በሬ) በግና ፍየል

የቤት እንስሳት ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

ዘካው ዋጅብ ነው። ነቢዩ ﷺ <<በትንሳኤው ቀን ከነበሩበት ይበልጥ የገዘፉና የሰቡ ሆነው በቀንዶቻቸው የሚወጉትና በኩቴያቸው የሚሄዱበት ቢሆን እንጂ የግመል፣ የቀንድ ከብትም ሆነ የበጎች ባለንብረት ሆኖ ዘካቸውን ያልከፈለ ማንም ሰው የለም። በሰዎች መካከል ፍርዱ እስከሚሰጥ ድረስ አንዱ (እንስሳ) ሲሄድ ሌላው ይመለስበታል።⁽¹⁾ ብለዋል።

የቤት እንስሳት ዘካት ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ሽርጦች

1. የቤት እንስሳቱ ንብረቱ ከሆኑ አንድ ሙሉ ዓመት ያለፈ መሆን። ነቢዩ ﷺ <<አንድ ዓመት እስኪሞላው ድረስ ገንዘብ ላይ ዘካ የለም።⁽²⁾ ብለዋልና።

2. ያለ ወጭ በተፈጥሮ ነጻ ግጦሽ የሚቀለብ

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በእብን ማጃህ የተዘገበ

ማውጫ

የቤት እንስሳት ትርጓሜ

የቤት እንስሳት ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

የቤት እንስሳት ዘካት ግዴታ እንዲሆን መሟላት ያለባቸው ሽርጦች

የቤት እንስሳት ዘካት ሽሪዓዊ የመክፈያ መጠን (ንሷብ)

የግመል ዘካት ንሷብና መጠኑ

የቀንድ ከብት ዘካት ንሷብና መጠኑ

የበግና ፍየል ዘካት ንሷብና መጠኑ

የግዴታውን ዓይነት በተመለከተ

መሆን። ነቢዩ ﷺ «በነጻ ግጦሽ በተቀለበ ግመል በየአርባው ግመል የሁለት ዓመት ግመል (ዘካ) ይሰጣል።»⁽¹⁾ ብለዋል። ሳእማ ግመል በነጻና የተፈቀደ መስክ አላህ ﷻ ባበቀለው የተፈጥሮ ግጦሽ የሚቀለቡ ግመሎች ናቸው። ቀለባቸው በሰው እጅ የተዘራ ግጦሽ ከሆነ ግን ሳእማ ስላልሆኑ ዘካ አይከፈልባቸውም።

3. በወተታቸውና በእርባታቸው ለመጠቀም የታሰቡና የጉልበት አገልግሎት የማይሰጡ መሆን። የጉልበት አገልግሎት የሚሰጡት ባለቤቱ ለእርሻ ሥራና ውሃ ከጉድጓ ለመሳብ፣ ለእቃ ማመላለሻነትና ለሽክም የሚጠቀሙባቸው ናቸው። እነዚህ እንደ ልብስ ሁሉ በሰው ልጅ መሰረታዊ ፍላጎቶች ውስጥ ስለሚመደቡ የዘካት ክፍያ የለባቸውም። ለክራይ የተዘጋጁ ከሆኑ ግን የሚያስገኙት ገቢ ዓመት ሲሞላው ዘካት ይከፈልበታል።

4. የቤት እንስሳቱ ሽሪዓዊውን የዘካት ማስከፈያ ቁጥር (ንሷብ) የሞሉ መሆን።

የቤት እንስሳት ዘካት ሽሪዓዊ የመክፈያ መጠን (ንሷብ)

አነስ ብን ማሊክ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት አቡ በክር አስሲዲቅ (ረዐ) የሚከተለውን ጽፈውላቸዋል፡ - «ይህ የአላህ መልእክተኛ ﷺ በሙስሊሞች ላይ የደነገጉት የዘካት ግዴታ ሲሆን እሱም አላህ ለመልእክተኛው ያስተላለፈው ትእዛዝ ነው። በሃያ አራት ግመሎችና ከዚያ በታች ለሆኑ ለየአምስቱ አንድ ፍየል፣ ከሃያ አምስት እስከ ሰላሳ አምስት ከደረሱ የአንድ ዓመት እድሜ ያላት ሴት ግመል (ብንቱ መኻድ)፣ ከሰላሳ ስድስት እስከ አርባ አምስት ከደረሱ የሁለት ዓመት እድሜ ያላት ግመል (ብንቱ ለቡን)፣ ከአርባ ስድስት እስከ ስልሳ ከደረሱ ሦስት ዓመት እድሜ ያላት ግመል (ሕቅቃህ)፣ ከስልሳ አንድ እስከ ሰባ አምስት ከደረሱ የአራት ዓመት እድሜ ያላት ግመል (ጀዝዓ) ዘካት አለበት። አራት ግመሎች ብቻ ያለው ከሆነ ባለቤቱ ቢፈልግ እንጂ ዘካት የለበትም፡ ፡ አምስት ግመሎች ከደረሱ አንድ (የስድስት ወር) ፍየል⁽²⁾ ይከፈልባቸዋል።»⁽³⁾ ብለዋል።

(1) በነሳኢ የተዘገበ

(2) የሚሰጠው የስድስት ወር ጠቦት ወይም ያንድ ዓመት ሴት ፍየል መሆን አለበት።

(3) በቡኻሪ የተዘገበ

የግመል ዘካት ንሷብና መጠን

የግመል ቁጥር	ሊከፈል መጠን	የሚገባው የዘካት
5 - 9	አንድ ፍየል	
10 - 14	ሁለት ፍየሎች	
15 - 19	ሦስት ፍየሎች	
20 - 24	አራት ፍየሎች	
25 - 35	የአንድ ዓመት ግመል	
36 - 45	የሁለት ዓመት ግመል	
46 - 60	የሦስት ዓመት ግመል	
61 - 75	የአራት ዓመት ግመል	
76 - 90	2 የሁለት ዓመት ግመሎች	
91 - 120	2 የሦስት ዓመት ግመሎች	
120 - ...	በየአርባው ያንድ ዓመት እድሜ ያላት ግመል፣ በየሃምሳው የሁለት ዓመት እድሜ ያላት ግመል ይከፈላል።	

ዘካት

ሁለተኛ - የቀንድ ከብት (የላምና በሬ) ንሲቦችና በያንዳንዱ

ንሲብ ግዴታ የሚሆነው መጠን ሙዓዝ ብን ጀበል (ሬ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «**لَا يُلَاقِي عَلَيْهِ وَسَلَّمَ** ወደ የመን ልከውኝ ከያንዳንዱ ሰላሳ ላም አንድ ጥጃ ከያንዳንዱ አርባ ደግሞ አንድ የሁለት ዓመት ጥጃ (ለዘካት ክፍያ) እንድወስድ አዘውኛል፡፡⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

የላምና በሬ ቁጥር	ሊከፈል የሚገባው የዘካት መጠን
39 - 30	ያንድ ዓመት ጥጃ
59 - 40	የሁለት ዓመት ጥጃ
69 - 60	ሁለት የሁለት ዓመት ጥጃ
79 - 70	አንድ ያንድ ዓመት ጥጃና አንድ የሁለት ዓመት ጥጃ

ሦስተኛ - የበግና የፍየል ዘካት ንሲብና በየንሲቡ ግዴታ የሚሆነው መጠን

ከፍ ሲል ከተጠቀሰው የአነስ (ሬ) ሐዲስ ውስጥ «**የነጻ ግጦሽ በግና ፍየል ሰደቃ** (ዘካት ቁጥራቸው) ከአርባ እስከ አንድ መቶ ሃያ ከደረሰ አንድ ፍየል፣ከመቶ ሃያ አንድ እስከ ሁለት መቶ ከደረሰ ሁለት ፍየሎች፣ከሁለት መቶ እስከ ሦስት መቶ ከደረሰ ሦስት ፍየሎች፣ከሦስት መቶ ከበለጠ በየመቶው አንድ ፍየል ይከፈላል፡፡ የነጻ ግጦሽ በጎቹ ቁጥር ከአርባ በአንድ እንኳ ካነሰ ባለቤቱ ፈልጎ ካልሆነ በስተቀር ዘካት የለበትም፡፡⁽²⁾ ብለዋል፡፡

የበግ ንሲቦችና ዘካቸው

የፍየልና በግ ቁጥር	ሊከፈል የሚገባው የዘካት መጠን
40 - 120	አንድ ፍየል
121 - 200	ሁለት ፍየሎች
201 - 300	ሦስት ፍየሎች (በየአንድ መቶው ጭማሪ ዘካው አንዳንድ ፍየል እየጨረ ይቀጥላል)

የግዴታውን ዓይነት በተመለከተ

በሚከፈለው ዘካት ግዴታው ከመካከለኛው ዓይነትና ጥራት መሆን እንጂ ከምርጡ ወይም ከመናኛው ዓይነት አለመሆን ነው፡፡ ዘካት ሰብሳቢው ከተደነገገው እድሜ በታች የሆነ እንስሳ ለዘካ መቀበል የድሆችን ጥቅም የሚጎዳ በመሆኑ ጥንቃቄ ማድረግ አለበት፡፡ ከዕድሜ በላይ የሆነውን መቀበልም ፍትሕ ማንደል በመሆኑ መጠንቀቅ ይኖርበታል፡፡ የታመመ፣እንከን ያለበትና ያረጀ እንስሳ ድሆችን ስለማይጠቅም መቀበል የለበትም፡፡ በአንጻሩ ደግሞ ለእርድ የሰባውን ሙክት፣የሚያጠቡትንና እርጉዞችን፣ቀልብ የሚስቡ ውድና ምርጥ እንስሳትን መውሰድ ሀብታሙን

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

መጉዳት ስለሚሆን መደረግ የለበትም። የአላህ መልእክተኛ ﷺ «ውድና ተመራጭ ገንዘባቸውን ከመውሰድ ተጠንቅቅ።» ብለዋልና።

የቤት እንስሳት ቅየጣን በተመለከተ

ቅየጣ ሁለት ዓይነት ነው ፡-

አንደኛው ዓይነት ፡ የዓይነት ቅየጣ

ይህ ንብረቱ የሁለት ግለሰቦች የጋራ ንብረት ሆኖ ያንደኛቸው ድርሻ ከሌላኛው ድርሻ ተለይቶ የማይታወቅበት ሁኔታ ነው። የዓይነት ቅየጣ በውርስ ወይም በግዥ ምክንያት ሊፈጠር ይችላል።

ሁለተኛው ዓይነት ፡ የቅርርብ ቅየጣ

ይህ ደግሞ የያንዳንዳቸው ድርሻ ተለይቶ የሚታወቅ ሆኖ ቅርብና ጉርብትና ሲያገናኛቸው ነው።

በሁለቱም ዓይነት ቅየጣው የሁለቱ ንብረቶች ድምር ንሷብ የሚሞላና ሁለቱም የዘካት ግዴታ የሚጸናባቸው ከሆነ እንደ አንድ ንብረት ይቆጠራሉ። አንዳቸው ዘካት የማይከፍል ካፍር ቢሆን ቅየጣው ትክክለኛ ያልሆነና ምንም ውጤት የማይኖረው ይሆናል። የተቀላቀሉት ንብረቶች

መጠለያና ማደሪያን የሚጋሩ፣ በመስማራትና በመመለስ፣ በመታለብ፣ በግጦሽና በሚያጠቃ ኮርማም ጭምር የሚጋሩ መሆን ይኖርባቸዋል። አነዚህ ቅድመ ግዴታዎች ከተሟሉ ሁለቱ ንብረቶች በቅየጣው ውጤት እንደ አንድ ንብረት ይወሰዳሉ። ነቢዩ ﷺ «የዘካት ክፍያን በመፍራት የተለያው (ንብረት) አንድ ላይ አይሆንም፣ አንድ ላይ የሆነውም አይለያይም። የተቀላቀለ የጋራ ንብረት ያላቸው (የቅልቅሉን ውጤት) እኩል ይጋራሉ።» ⁽¹⁾ ብለዋልና። መቀላቀል በተለይ የቤት እንስሳትን በተመለከተ ብቻ ዘካት ግዴታ ሊያደርግና ውድቅም ሊያደርግ ይችላል።

የተለያዩትን አንድ ላይ የመቀላቀል ምሳሌ፡ ሦስት ግለሰቦች እንዳንዳቸው አርባ በድምሩ መቶ ሃያ በጎች አሏቸው። በጎቹን እንደ አንድ ንብረት አንድ ላይ ብንቀላቅል ግን የዘካት ግዴታው አንድ ፍየል ብቻ ይሆናል። እያንዳንዳቸውን በተናጠል ብንወስድ ግን ለየአርባው ሦስት ፍየሎችን መክፈል ግዴታ ይሆንባቸዋል። በዚህ ምክንያትም መክፈል ያለባቸው የዘካት ግዴታ ሦስት ፍየሎች ሳይሆን አንድ ፍየል ብቻ እንዲሆንላቸው አንድ ላይ ቀላቀሉ ማለት ነው።

አንድ ላይ የሆኑትን የመለያየት ምሳሌ፡ አንድ ግለሰብ አርባ በጎች እያሉት ዘካ ሰብሳቢ መምጣቱን ሲያውቅ በጎቹን ይለያያቸውና ሃያውን አንድ ቦታ ቀሪዎቹን ሃያ ደግሞ ሌላ ቦታ ያደርጋል፡ ፡ በዚህም ተለያይተው ከአርባ በታች ስለሆኑና ንሷብ ስለማይሞሉ ከዘካት ያመልጣል፣ አይከፍልም ማለት ነው።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጾም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ሌሎች የዘካት ዓይነቶች

ሌሎች የዘካት ዓይነቶች

ማውጫ

የዕዳዎች ዘካት

የገንዘብ ሰነዶች ዘካት

የአገልግሎት ማብቂያ ክፍያ ዘካት

የጡረታ ክፍያ ዘካት

የጡረታ አበል ዘካት

የክራይ ገቢ ዘካት

የኢንሹራንስ ክፍያ ዘካት

የክራይ ገቢ ዘካት

የአእምሯዊ ንብረት ዘካት

የክፍያና የደሞዝ ገቢ ዘካት

የነጻ ሞያዎች (ፍሪላንስ) ትርፍ ዘካት

ሐራም የሆነ ገንዘብ ዘካት

የዕዳዎች ዘካት

ዕዳ

ተበዳሪው ለባለ ገንዘብ መክፈል ያለበት ገንዘብ ነው።

ሌሎች በዘካ ከፋዩ ላይ ያላቸውን ዕዳ ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

መጠኑ ንፅፋብ የሚሞላ ወይም ከዚያ ያነሰ ዕዳ ያለበት ሰው ዘካ ግዴታ አይሆንበትም። ዕዳው የዘካት መክፈያውን መጠን የማያጎድል ከሆነ በዕዳው ልክ ከገንዘብ ይቀነስና በቀሪው ዘካት ይከፈልበታል።

ምሳሌ፡ አንድ ግለሰብ 10000 ዶላር ቢኖረውና ግምቱ 10000 ዶላር የሆነ ዕዳ ቢኖርበት ዕዳው ንፋሱን ሙሉ በሙሉ የሚውጠው በመሆኑ የዘካ ግዴታ የለበትም። ዕዳው 9950 ዶላር ከሆነም

ቀሪው ንፅፋብ ስለማይሞላ ዘካት አይኖርበትም፡፡ ዕዳው 4000 ዶላር ቢሆን ግን ካለው ገንዘብ ይቀነስና በቀሪው 6000 ዶላር ዘካ ይከፈልበታል፡፡

ተበዳሪ ገንዘቡን ለንግድ ሥራ ብቻ ላይጠቀም ይችላል። በተወሰኑ ዓመታት ተከፍሎ በሚያልቅ ክፍያ መኖሪያ ቤት በዱቤ ሊገዛ ወይም በተበደረው ገንዘብ በብዙ ሚሊዮን ለሚገመት ትልቅ ፕሮጀክት

የሚውሉ መሳሪያዎችን ሊገዛ ይችላል። ሌላው ነጋዴ የፋብሪካውን የማምረት አቅም ለማሳደግ በሚሊዮኖች የሚገመት የማስፋፊያ ሥራ ለማከናወን ሊወስን ይችላል። እነዚህ የእንጤስትመንት ብድሮች የዘነት ክፍያን ሊያስቀሩ ይችላሉ ወይ?

ይህ ማለት መጠኑ የበዛ የዘነት ገቢን ድሆችን ማሳጣት ማለት ነው። ከዚህም አልፎ አብዛኞቹ የዘመኑ ባለሀብቶች ዘነት መክፈል ላይኖርባቸው ነው ማለትም ያስችላል። ይህን ጉዳይ በማስመልከት ዙልቀዕዳ 1409 ዓመተ ህጅራ ሰኔ 1989 ዓመተ ልደት ኩዌት ውስጥ የተካሄደውና በዘመኑ የዘነ ጉዳዮች ላይ ያተኮረው ሁለተኛ ጉባኤ የሚከተሉትን ውሳኔዎች አስተላልፏል ፡-

አንደኛ - ተበዳሪው ከመሰረታዊ ፍላጎቶቹ የሚተርፉ ቋሚ ንብረቶች ከሌሉት ለንግድ ሥራ የሚውሉ ብድሮች በሙሉ ዘነት ከሚከፈልበት ገንዘብ ይቀነሳሉ።

ሀለተኛ - ተበዳሪው ከብድሮቹ አንጻር መሆን የሚችሉ ከመሰረታዊ ፍላጎቶቹ የሚበልጡ ቋሚ ንብረቶች ከሌሉት፣ ለእንዲስትሪ ፕሮጀክቶች የሚውሉ የእንጤስትመንት ብድሮች በሙሉ ዘነት ከሚከፈልበት ገንዘብ ይቀነሳሉ። እነዚህ የእንጤስትመንት ብድሮች በጊዜ ገደብ የሚከፈሉ በሚሆኑበት ሁኔታ ዘነት ከሚከፈልበት ገንዘብ ላይ ለብድሩ የሚፈለገው ዓመታዊ ክፍያ ብቻ ይቀነሳል፡ ፡ ከዕዳው አንጻር የሚሆን እቃ ከኖረና ዕዳውን የሚሸፍን ከሆነ ግን ዕዳው ዘነት ከሚከፈልበት ገንዘብ አይቀነስም። የማይሸፍን ከሆነ የቀረው

ዘነት ከሚከፈልበት ገንዘብ ላይ ይቀነሳል።

ሦስተኛ - በተለምዶ በተራዘመ ጊዜ የሚከፈሉ የመኖሪያ ቤት መግዣ ዕዳዎች ተበዳሪው በእጁ የቀረውን ገንዘብ ንሿብ ከሞላ ዓመታዊውን የዕዳ ክፍያ ከቀነሰ በኋላ ዘነት ይከፍልበታል።

ዘነ ከፋዩ በሌሎች ላይ ያለውን ብድር ዘነት የሚመለከት ድንጋጌ

1. በክሰረ ሰው ላይ ያለ፣ አቅም እያለው ላለመክፈል በሚያንትት ሀብታም፣ ወይም መበደሩን ጭራሽ በካደ ሰው ላይ ያለውን ብድር የመሳሰለ መሰብሰብ የሚያስችግር ብድር፣ በየዓመቱ የዘነት ክፍያ የለበትም። ዘነው መክፈል ያለበት ብድሩ ሲመለስለት አንድ ጊዜ ብቻ ነው።

2. አቅም ባለውና በማያንትት ተበዳሪ ላይ ያለውን የመሳሰለ ለመመስብሰብ የማያስችግር ብደር ከሆነ ግን ገንዘቡ እርሱ ዘንድ እንዳለ ስለሚቆጠር በየዓመቱ ዘካውን የመክፈል ግዴታ አለበት።

የቦንድ ሰነዶች ዘካት

ቦንድ

ቦንድ ሰነዱን ያመነጨው ወገን ሰነዱን ሊያዘው ወገን የክፍያ ቀነ ገደቡ ሲደርስ በሰነዱ የሰፈረውን የገንዘብ መጠን ስምምነት ከተደረገበት የጥቅም መቶኛ ጋር እዲክፍል የሚያስገድድ የምስክር ወረቀት ነው።

ይህ ግልጽና ሐራም የሆነ አራጣ (ሪባ) ነው። ወለድን የሚጨምር ዕዳ ነውና። ግልጽ ከሆነ ወለድ ጋር የሚሰጡ ብድሮች በመሆናቸው ሰነዶች በአጠቃላይ መልካቸው የማይፈቀዱ ናቸው። በሰነዶች የሚገለገል ሰው ተወብት አድርጎ ወደ አላህ ﷻ መመለስ ይኖርበታል።

የቦንድ ዘካትንና መጠኑን የሚመለከት ድንጋጌ

የቦንድ ሰነዶች ለገዟቸው ወገኖች የሚከፈል በቀነ ቀጠሮ የተገደቡ ብድሮች ናቸው። ስለዚህም የቦንድ ዘካት በብድር ዘካት ድንጋጌ ውስጥ የሚካተት በመሆኑ ብድሩ በራሱ ወይም ከሌላው የባለንብረቱ ገንዘብና የንግድ ሽቀጥ ጋር ተጣምሮ የዘካ መክፈያ ንሷብ ከደረሰ ዓመት ሲሞላው የዘካት ግዴታ ይኖርበታል። የሚከፈለውም የአንድ አስረኛ ሩብ (2.5%) ነው። ሰነዶቹ ከተወሰነ ጊዜ በኋላ እንጂ ሲዘረዘሩ የማይችሉ ከሆነ በሚዘረዘሩበት ጊዜ ላለፉት ዓመታት ጭምር ዘካ ይከፈልባቸዋል።

የአገልግሎት ማብቂያ ክፍያ የጡረታ ክፍያና የጡረታ አበል ዘካት

የአገልግሎት ዘመን ማብቂያ ክፍያ

ይህ በሕጎችና ደንቦች መሰረት አስፈላጊው ቅድመ ሁኔታ ተሟልቶ ሲገኝ፣ በተቀጣሪው የአገልግሎት ዘመን መጨረሻ ላይ ቀጣሪው ለተቀጣሪው ሊከፍለው የሚገባ ገንዘብ ነው።

የጡረታ ክፍያ

የጡረታ አበል ለማግኘት አስፈላጊ የሆኑ ቅድመ ሁኔታዎች ሙሉ በሙሉ ተሟልተው በማይገኙበት ሁኔታ፣ መንግሥት ወይም የሚመለከታቸው ድርጅቶች በማህበራዊ ዋስትና ሕግ ሥር ለታቀፈ ሠራተኛ ወይም ተቀጣሪ የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ነው።

የጡረታ አበል

አንድ ሰራተኛ ወይም ተቀጣሪ የአገልግሎት ዘመኑ ካበቃ በኋላ አስፈላጊው ቅድመ ሁኔታ ተሟልቶ ሲገኝ በሕጎችና ደንቦች መሰረት ከመንግሥት ወይም ከሚመለከተው ድርጅት በየወሩ ሊከፈለው የሚገባ የገንዘብ ክፍያ ነው።

የጡረታ አበልን የሚመለከት ድንጋጌ

ተቀጣሪው ወይም ሠራተኛው በአገልግሎት ዘመኑ ውስጥ ለዘካት ግዴታ ሸርጥ የሆነው የሙሉ ባለቤትነት መብት በጡረታ ተቆራጭ ላይ ስለሌለው፣ ገንዘቡን ማውጣትም ሆነ ማንቀሳቀስ የማይችል በመሆኑ በዚህ ገንዘብ ላይ የዘካት ግዴታ የለበትም።

የዚህን ገንዘብ መጠን ወስኖ ለተቀጣሪው ወይም

ለሠራተኛው በአንዴ ወይም በየጊዜው በተወሰነ ወቅት እንዲሰጠው ውሳኔ ሲተላለፍ ብቻ ባለቤትነቱ የተሟላ ይሆናል። በዚህ ጊዜ በተቀበለው ገንዘብ ላይ ዘነቃ ይከፍላል። በመጀመሪያው የዘነቃ ጉባኤ እንደ ተወሰነው የተቀበለውን ገንዘብ ከንሲብና ከዓመት መመላት አኳያ ከሌላ ገንዘብ ጋር በማጣመር ዘነቃ ይከፍልበታል።⁽¹⁾

የክራይ ገቢዎች ዘነቃ

የክራይ ገቢዎች

ሪል እስቴት፣ መኪና እና የማምረቻ ፋብሪካዎችን የመሳሰለ፣ በራሱ የሚነገድበት ሳይሆን ባለበት ሁኔታ ተከራይቶ ገቢ ለማስገኘት የተዘጋጀ የሚከራይ ሁሉም ዐይነት ንብረት ነው።

እነዚህ ንብረቶች በሚያስገኙት የክራይ ገቢ እንጂ በራሳቸው በንብረቶቹ ላይ የዘነቃ ክፍያ ግዴታ እንደ ሌለባቸው ሁሉም የዕውቀት ባለቤቶች በሙሉ ድምጽ ተስማምተዋል። ባለቤቱ የሚያስገኙትን ገቢ ከንሲብና ከዓመት መመላት አኳያ፣ ከሌላ ንብረቱ ካለው ጥሬ ገንዘብና የንግድ ሽቀጦች ጋር በማጣመር ልክ እንደ ገንዘብ ዘነቃ ሁሉ የአንድ አስረኛ ሩብ (2.5%) ዘነቃ ይከፍልበታል።⁽²⁾

የኢንሹራንስ ክፍያ (ፕሪሚየም) ዘነቃ

ኢንሹራንስ

መድሀን ሰጭው ለዋስትና ሲባል ከደንበኛው ተቀብሎ ሳይከፍለው ይዞት የሚያቆየው ገንዘብ ነው።

(1) ዶ/ር ሰላኢ አስሳዊ፣ የዘመኑ ፍቅህ ነክ ጉዳዮች ፣ ገጽ 58

(2) ዶ/ር ሰላኢ አስሳዊ፣ የዘመኑ ፍቅህ ነክ ጉዳዮች ፣ ገጽ 58

የርሱ ንብረት ባለመሆኑና ለዘካት ክፍያ ቅድመ ሁኔታ የሆነው የሙሉ ባለቤትነት መብት ገና ያልተረጋገጠ በመሆኑ ዘካው በዋስትና ሰጭው ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡

የአእምሯዊ ንብረት ዘካት

አእምሯዊ ንብረት

የሳይንሳዊና ስነ ጽሑፋዊ መብትን የመሳሰለ የአእምሮ ወጤት፣ወይም እንደ እንዱስትሪ ምርት የፓተንት መብት ያለ፣ወይም እንደ የንግድ ስምና የንግድ ምልክት ያለ ነጋዴው ደንበኞችን ለመሳብ የሚያደርገውን እንቅስቃሴ የመሳሰለ፣አንድ ግለሰብ ቁሳዊ ባልሆነ ነገር ላይ የሚኖረው ሕሊናዊ ሥልጣን ነው፡፡

የአእምሯዊ ንብረት ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

የአእምሯዊ ንብረት መብት በተለምዶ በሽሪዓው ተቀባይነት ያለው፣የገንዘብነት ዋጋ ያለውና በሽሪዓዊ ማእቀፎች መሰረት መፈጸም የሚችል ሆኗል፡፡ በመሆኑም በሽሪዓው የተከበረ መብት ከመሆኑ አንጻር ሊጣስና ሊደፈር የማይችል መብት ነው፡፡ የዘካት ሽርጥን የማያሟላ በመሆኑ የዘካት ግዴታ በራሱ በደራሲነትና በፈልሳፊነት መብቱ ላይ አይኖርም፡፡ መብቱ ወደ ገንዘብነት ሲለወጥ ግን በሚያስገኘው ገቢ ላይ የገንዘብ ዘካት ይከፈልበታል⁽¹⁾

የቅጥር የደሞዝና የነጻ ሞያዎች (ፍሪላንስ) ትርፍ ዘካት

የቅጥር ክፍያዎችና ደሞዝ

አንድ ሠራተኛ ለሠራው ሥራ የሚከፈለው ገንዘብ ነው፡፡

ዘካውን የሚመለከት ድንጋጌ

የዚህ ገንዘብ ዘካት የሚከፈለው ገንዘቡን ሲቀበሉ በየክፍያው ወቅት ሳይሆን፣ግለሰቡ ባለውና ዘካት ከሚከፈልባቸው የተቀሩ ንብረቶች ጋር ከንሷብና ዓመት ከመሙላት አንጻር ሁሉንም አንድ ላይ በማጣመር ንሷብ ከሞላ በኋላ ዓመት ሲሆነው ነው፡፡ አጠቃይ ንብረቱ ንሷብ ከሞላ ዓመት እስከ ሆነ ድረስ፣እያንዳንዱ ክፍልፋይ ዓመት ባይሞላ እንኳ በዓመቱ መጨረሻ ላይ ዘካውን ይከፍልበታል፡፡ የሚከፈለው መጠን የአንድ አስረኛ ሩብ ማለትም 2.5% ነው፡፡

ሐራም የሆነ ገንዘብ ዘካት

ሐራም የሆነ ገንዘብ

እንደ በክትና አስካሪ መጠጥ ሐራምነቱ በራሱ ውስጥ ባለው ጎጂነትና መጥፎነትም ይሁን፣ወይም ሀብቱን በማፍራቱ ሂደት ውስጥ በግድ መንጠቅን በመሳሰለ መንገድ የሌሎችን ሐቅ ከፈቃዳቸው ውጭ በመውሰድ፣ወይም እንደ አራጣና ጉቦ ያሉ ሰጭና ተቀባይ ተስማምተው ቢያደርጉት እንኳ ሽሪዓው በማይቀበላቸው ስልቶች የተነጠቀ ገንዘብን የመሳሰለ፣ ሽሪዓው በባለቤትነት መያዙን እና መጠቀሙን ያገደውና የከለከለው ሁሉም ዓይነት ገንዘብ ነው፡፡

ሐራም የሆነ ገንዘብ ዘካት ሐራም የሆነ ንዘብ ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

እንደ አስካሪ መጠጥ (ኸምር) እና አሳማ ያለው በራሱ ሐራም የሆነው ገንዘብ በሽሪዓው አመለካከት ለአገልግሎት የማይውልና በሽሪዓው በተረጋገጠው መሰረት ሊወገድ የሚገባ በመሆኑ ከዘካት ጋር ግንኙነት የለውም፡፡

ለዘካት አስፈላጊ የሆነው የሙሉ ባለቤትነት ቅድመ ሁኔታ ባለመሟላቱ፣በራሱ ውስጥ ባለው ምክንያት ሳይሆን ገንዘቡን በማፍራቱ ረገድ ሽሪዓዊ እንክንያት ያለበትን ገንዘብ በያዘው ግለሰብ ላይ የዘካት ግዴታ አይኖርም፡፡ ገንዘቡ ወደ ባለቤቱ ሲመለስ ብዙ ዓመታት የቆየ ቢሆን እንኳ በተመራጨ

(1) ዶ/ር ሰላሕ አስሳዊ፣ የዘመኑ ፍቅህ ነክ ጉዳዮች ፣ገጽ 60

የፋቀሃኝ አቋም መሰረት ያንድ ዓመት ዘነጋገሩ ብቻ ይከፍልበታል።

ሕገወጥ የሆነውን ሐራም ገንዘብ የያዘ ሰው ወደ ትክክለኛ ባለንብረቱ ገንዘቡን ሳይመልሰው ቀርቶ እጁ ባለው ላይ ዘነጋገሩ ከከፈለ የያዘውን ገንዘብ በተመለከተ ኃጢአቱን እንደተሸከመ ይቀራል። ያወጣው ገንዘብ የዘነጋገሩ ክፍያ ሳይሆን ሽሪዓው ካጸናበት የዕዳ መክፈል ግዴታ ውስጥ ከፊሉ ብቻ ተደርጎ ይወሰዳል። ባለቤቱን ካወቀ ገንዘቡን ወደ ባለንብረቱ መመለስ፣ የባለቤቱን ማንነት የማወቅ ጥረቱን ካሟጠጠ በኋላ ደግሞ ስለ ባለቤቱ ሆኖ ገንዘቡን ለምጽዋት ካልሰጠ በስተቀር ራሱን ከተጠያቂነት ነጻ ማድረግ አይችልም።

መመሪያዎች

ሐራም የሆነ ገንዘብ አያያዙ እንዴት እንደሆነ

ሀ) ሽሪዓዊ ባልሆነ አካሄድ ሐራም የሆነ ገንዘብ የያዘ ሰው የፈለገውን ጊዜ ያህል ቢቆይ የግል ንብረቱ ሊያደርግ አይችልም። መቼውንም ቢሆን ገንዘቡን ለባለቤቱ ወይም የሚያውቅ ከሆነ ለወራሽ መመለስ ዋጅብ ነው። ባለቤቱን ለማወቅ ያደረገው ጥረት ተስፋ የሌለው ከሆነ ከገንዘቡ ለመገላገልና

ስለ ባለቤቱ ሆኖ ለመመጽወት ዓላማ ገንዘቡን ለበጎ አድራጎት መስኮች መለገስ ይኖርበታል።

ለ) አንድ ሰው ሐራም ለሆነ ሥራ ገንዘብ የተከፈለው ከሆነ፣ ወደ ሰጠው ሰው መመለስ በወንጀል ላይ ማገዝ በመሆኑና ገንዘብ ክፍሉ ወንጀል የሚያስራ ወንጀልኛ መተኪያና ካሳ ከፋይም ተቀባይም እንዳይሆን ተቀባዩ ገንዘቡን ለከፈለው ሰው አይመልስም።

ሐ) እንደ አራጣ ትርፍ ያለ የሐራም ገንዘብ፣ ገንዘቡ ሐራም እንዲሆን ባደረገው ሕገወጥ ተግባሩ የቀጠለ ከሆነ በበጎ አድራጎት መስኮች ውጭ ይደረጋል እንጂ ወደ ተወሰደበት ወገን አይመለስም።

መ) የሐራም ገንዘቡን በዓይነቱ እንዳለ ለባለቤቱ መመለስ አስቸጋሪ ከሆነ ገንዘቡ በእጁ ያለው ሰው ተመጣጣኙ ወይም ዋጋውን፣ የሚታወቅ ከሆነ ለባለቤቱ የመክፈል ግዴታ አለበት። አሊያ ተመጣጣኙን ወይም ዋጋውን ስለ ባለቤቱ ሆኖ በመመጽወት ዓላማ ለበጎ አድራጎት መስኮች ያውላል።⁽¹⁾

(1) ዶ/ር ሰላሕ አስላዊ፣ የዘመኑ ፍቅህ ነክ ጉዳዮች ፣ ገጽ 61

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የዘካት ባለሙያዎችና የዘካት አወጣጥ

የዘካት ባለመብቶችና የዘካት አወጣጥ

ማ ው ጫ

የዘካት ባለመብቶች

1. ድሆች
2. ሚስኪኖች
3. በዘካት አስባሰብ ላይ የሚሰሩ
4. ልቦቻቸው የሚለማመዱ
5. የጫንቃ ተገዥዎች
6. ባለ ዕዳዎች
7. በአላህ መንገድ
8. ከአገሩ የወጣ መንገደኛ

ዘካት የማይሰጣቸው

የዘካት አከፋፈል

የዘካት ባለ መብቶች

የዘካት ባለመብቶች ዘካት ሊሰጣቸው የሚገቡ ወገኖች ሲሆኑ፤ እነሱም አላህ ﷻ ቁርአን ውስጥ የዘረዘራቸው ስምንቱ መደቦች ናቸው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿ إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَمِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَرَمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴾ [التوبة:60]

«ግዴታ ምጽዋቶች፤ (የሚከፈሉት) ለድኾች፤ ለምስኪኖችም፤ በርሷም ላይ ለሚሠሩ ሠራተኞች፤ ልቦቻቸውም (በእስላም) ለሚለማመዱት፤ ጫንቃዎችንም ነጻ በማውጣት፤ በባለ ዕዳዎችም፤ በአላህ መንገድም በሚሠሩ፤ በመንገደኛም ብቻ ነው፤ ከአላህ የተደነገገች ግዴታ ናት፤ አላህም ዐዋቂ ጥበበኛ ነው።

>>> [አል-ተውባህ:60]

1. ድኾች

ድኾች

ፈቂር ብዙው ፋቀራኝ፣እንደ ምግብና መጠጥ፣ልብስና መጠለያ ያለ የራሱንና የሚያስተዳድራቸውን ቤተሰቦች መሰረታዊ ፍላጎቶች የሚያሟላበት ነገር የሌለው ሰው ነው። ይህ መደብ ለራሱና ለቤተሰቡ አንድ ዓመት ሙሉ የሚበቃ ነገር ከዘካ ይሰጠዋል።

2. ምስኪኖች

ምስኪኖች

ምስኪን ብዙው መሳኪን፣ከፍላጎቱ ውስጥ ግማሹን ወይም ከግማሽ በላይ የሆነውን ብቻ ማግኘት ሚችል ሰው ማለት ነው። አንድ መቶ ኖሮት ሁለት መቶ የሚያስፈልገው ዓይነት ሲሆን የራሱንና የቤተሰቡን ፍላጎት የሚያሟላበትና ለአንድ ዓመት የሚበቃው ያህል ይሰጠዋል።

3. በዘካት አሰባሰብ ላይ የተሰማሩ ሠራተኞች

በዘካት አሰባሰብ ላይ የተሰማሩ ሠራተኞች

እነዚህ ከባለሥልጣናት በኩል ዘካውን እንዲሰበስቡና ለሚያስፈልጋቸው እንዲከፋፍሉ የተመደቡ ሠራተኞች ሲሆኑ፤ ሀብታሞች ቢሆኑ እንኳ መደበኛ የሙሉ ሰዓት ሥራቸው በመሆኑ በሠሩት ልክ ከዘካው ይከፈላቸዋል። ከመንግሥት የሚሰጣቸው ክፍያ ወይም ደሞዝ ካለ ግን ከዘካው አይሰጣቸውም። የዘካት አሰባሰብ ሠራተኞች በማሰባሰብና በጽሕፈት ሥራ፣ በጥበቃውና ለሚገባቸው በማከፋፈሉ ተግባር ላይ የተሰማሩትን ሁሉ ያጠቃልላል።

በዘካት አሰባሰብ ላይ ለሚሰሩ ሠራተኞች ስለመስጠት

በዘካት አሰባሰብ ላይ የሚሠሩና ባለ ዕዳ - ሀብታም ቢሆኑ እንኳ - ዘካት ይሰጣቸዋል፡ ስርቶ ማደር የሚችል ሰው ሙሉ ጊዜውን የሸሪዓ ዕውቀት ለመማር የሚያውል ከሆነ ዕልምን መቅራት በአላህ መንገድ መታገል (ጅሃድ) በመሆኑ ሌላ የገቢ ምንጭ የሌለው እስከ ሆነ ድረስ ዘካት ይሰጣቸዋል። በአላህ መንገድ የሚታገል ሙጃህድና ልቦቻቸው እስላምን የሚለማመዱም እንደዚሁ ይሰጣቸዋል። ራሱንና ጊዜውን ግዴታ ላልሆኑ ዕባዳዎች ለማዋል ብሎ ስርቶ ማደር እየቻለ መስራት ለተወ ሰው ግን ዘካ አይሰጥም። ዕልም ከመማር በተቃራኒ የዕባዳ ጥቅም በዕባዳ አድራጊው ላይ የተወሰነ ነው።

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِكَافِرِينَ فِيهِ إِلَّا أَنْ تُنْفِقُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾ [البقرة: 267-268]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! ካፈራችሁትና ከዚያም ለናንተ ከምድር ካወጣንላችሁ ከመልካሙ ለግሱ፤ መጥፎውንም ለመስጠት አትሰቡ፤ በርሱ ዓይኖቻችሁን ጨፍናችሁ እንጂ የማትወስዱት ስትኾኑ ከርሱ (ከመጥፎው) ትሰጣላችሁ? አላህም ተብቃቂ ምስጉን መኾኑን ዕውቁ። ሰይጣን (እንዳትለግሱ) ድክነትን ያስፈራራችኋል፤ በመጥፎም ያዛችኋል፤ አላህም ከርሱ የኾነን ምሕረትና ችግርታን ይቀጥራችኋል፤ አላህም ችግሩን ሰፊ ዐዋቂ ነው።» [አል-በቀራሪ: 267-268]

https://www.al-feqh.com/am

4. ልቦቻቸው የሚለማመዱ

ልቦቻቸው የሚለማመዱ

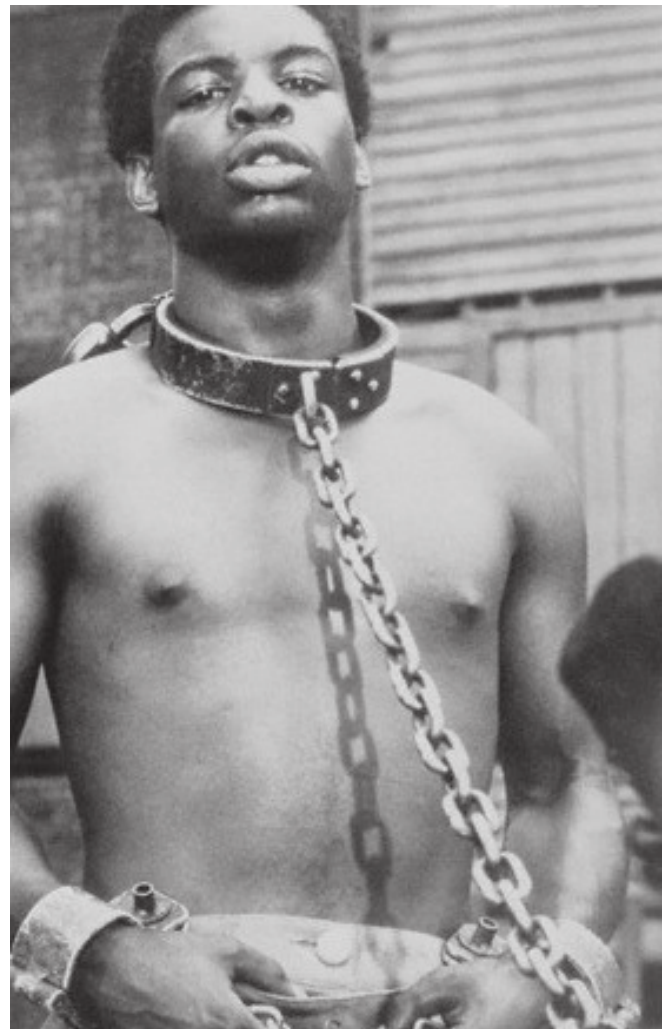
እነዚህ በወገኖቻቸው ዘንድ ተሰሚነት ያላቸውና ዘካው ቢሰጣቸው ይሰልማሉ ተብሎ ተስፋ የሚደረግባቸው፣ ወይም ከክፋታቸው ለመጠበቅ ሲባል፣ የሙስሊሞችን ጠላቶች እንዲ ከላክሉ ለማድረግ የሚሰጣቸው ናቸው። ልቦቻቸውን ለማለማመድ በሚያስችል መጠን ከዘካው ይሰጣቸዋል።

5. የጫንቃ ተገዥ አገልጋይ

የጫንቃ ተገዥ አገልጋይ

በባርነት ሥር የሚገኝና ቤዛ ከፍሎ ራሱን ከጌታው እጅ ነጻ የሚያወጣ (መካተብ) ሲሆን የቤዛ ዕዳውን መክፈል የሚያስችል ያህል ከዘካው ይሰጠዋል። ይህም ነጻ ሰው ሆኖ ሙሉ ነጻነቱን በመጎናጸፍ በሕብረተሰቡ ውስጥ ተገቢ ሚናውን እንዲጫወትና በሙሉ ነጻነት አላህን ብቻ እንዲገዛ ለማስቻል ነው። በጦርነት ላይ የተማረኩ ሙስሊሞች የቤዛ ክፍያም በዚህ ውስጥ ይካተታል።

6. ባለ ዕዳዎች

ባለ ዕዳዎች

ጋርም ብዙ ጋራሙን፣ ዕዳ ያለበት ሰው ማለት ነው። ባለ ዕዳ ሁለት ዓይነት ሲሆን እነሱም፡-

አንደኛ - ለግል ጉዳዩ የተበደረ ባለ ዕዳ ነው። ድኻ ከሆነ ዕዳውን የሚሸፍንለት ያህል ዘካ ይሰጠዋል።

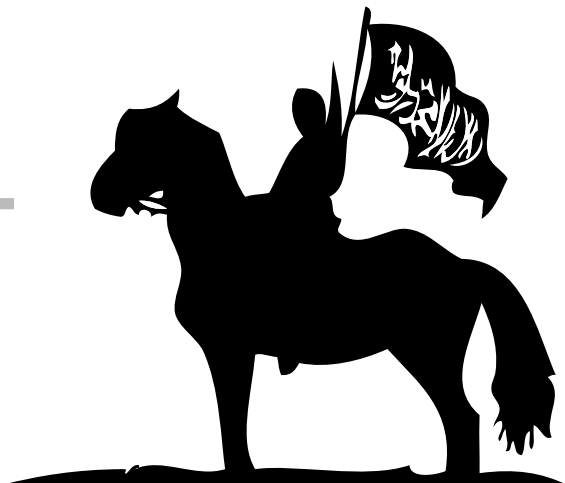
ሁለተኛ - በሁለት የሙስሊሞች ጭፍራ መካከል እርቅ ለማውረድ ሲል የተበደረ ባለ ዕዳ ሲሆን ሀብታምም ቢሆን ዕዳውን የሚሸፍንለት ያህል ዘካ ይሰጠዋል።

7. በአላህ መንገድ

በአላህ መንገድ

በአላህ መንገድ የሚታገሉ ሙጃህዶች ናቸው። እነዚህ በአላህ መንገድ ለመታገል የሚያስፈልጋቸው ያህል ከዘካው ይሰጣቸዋል። በዚህ ምድብ ውስጥ በአላህ መንገድ እንደ መታገል የሚቆጠሩና ለሥራቸው ማከናወኛ ገንዘብ የማያገኙ ብዙ የደዕዋ እንቅስቃሴዎች ይካተታሉ።

8. መንገደኛ

መንገደኛ

ከአገሩ የወጣና ገንዘብና ስንቁ ያለቀበት መንገደኛ (ሙሳፍር) ነው። በአገሩ ሀብታም ቢሆን እንኳ ወደ አገሩ የሚመልስበት ያህል ከዘካ ይሰጠዋል።

ማሳሰቢያዎች

1- ለመስጊዶች፣ ትምህርት ቤቶች፣ ሆስፒታሎችና የመሳሰሉ በሌላው ሰደቃ ሊሰሩ ለሚችሉ የበጎ አድራጎትና የትሩፋት ሥራዎች ቢሆን እንኳ፣ ከተዘረዘሩት ስምንት መደቦች ውጭ ዘካት አይሰጥም።

2- ዘካት ሲከፋፈል ስምንቱን መደቦች ማዳረስ ሽርጥ አይደለም፤ ከስምንቱ መደቦች ውስጥ ለአንዳቸው መስጠት የተፈቀደ ነው።

ዘካት የማይሰጣቸው

1. ሀብታሞችና መስራት የሚችሉ ወገኖች

ነቢዩም صلی الله علیه وسلم :- «ሀብታምም ሆነ ሰርቶ ማደር የሚችል ሰው ክርሱ (ከዘካት) እጣ የለውም።»⁽¹⁾ ብለዋል።

2. ወላጆች፣ ሌሎች

ዘመዶች፣ ሚስትና ቀለባቸው ግዴታ የሆነ ወገኖች

እንደ ወላጆች፣ አያቶች፣ ልጆችና የልጅ ልጆች ላሉና ቀለባቸው በአንድ ሙስሊም ላይ ግዴታ ለሆነ ሰዎች ዘካት መስጠት አይፈቀድም። ለነዚህ ዘካት መስጠት ያለበትን እነሱን የመቀለብ ግዴታ ከራሱ ላይ ማውረድ ማለት በመሆኑና ይህን ማድረግ የዘካው ጥቅም ወደ ሰጭው ወደ ራሱ የሚመለስ በመሆኑ ዘካውን ራሱ ሰጥቶ ራሱ መልሶ የወሰደው ያደርገዋል።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

3. ልባቸው የማይላመድ ካፍሮች

ልቦቻቸውን ወደ እስላም ለመሳብና ለማለማመድ ዓላማ ካልሆነ በስተቀር ዘካን ለካፍሮች መስጠት አይፈቀድም። ነቢዩም صلی الله علیه وسلم :- «ከሀብታሞቻቸው ተወስዶ ወደ ድኾቻቸው ይመለሳል።»⁽²⁾ ብለዋል። ይህም ማለት ከሙስሊም ሀብታሞች ወደ ሙስሊም ድሆች ማለት ነው። የዘካት ዓላማም ድሃ ሙስሊሞች ራሳቸውን እንዲችሉ ማድረግ፣ በሙስሊሙ ማህበረሰብ ውስጥ የፍቅርና የወንድማማችነት መሰረቶችን ማጠናከር ነው። ይህ ደግሞ ከካፍሮች ጋር አይፈቀድም።

4. የነቢዩ صلی الله علیه وسلم ቤተሰቦች ⁽³⁾

ለክብራቸውና ለደረጃቸው ሲባል ዘካት መውሰድ ለነቢዩ صلی الله علیه وسلم ቤተሰቦች የተፈቀደ አይደለም። ነቢዩ صلی الله علیه وسلم :- «እነዚህ ሰደቃዎች (ዘካት) የሰዎች ቆሻሻ እንጂ ሌላ አይደሉም፤ ለሙሐመድም ሆነ ለሙሐመድ ቤተሰቦች የተፈቀዱ አይደሉም።»⁽⁴⁾ ብለዋል።

5. የነቢዩ صلی الله علیه وسلم ቤተሰቦች ነጻ ያወጧቸው የቀድሞ አገልጋዮች (አልመዋሊ)

እነዚህ የነቢዩ صلی الله علیه وسلم ቤተሰቦች ነጻ ያወጧቸው የቀድሞ ባሮች ናቸው። «ዘካት ለኛ አይፈቀድም፤ የሰዎች የቀድሞ አገልጋዮችም ከነሱ ከራሳቸው ወገን ናቸው።»⁽⁵⁾ በሚለው ሐዲስ ውስጥ «ከነሱ ከራሳቸው» የሚለው ድንጋጌው እነሱንም ይመለከታል ማለት በመሆኑ በቀድሞ የበኒ ሃሺም አገልጋዮቻቸውም ላይ ዘካ መውሰድ ሐራም ነው።

6. የጫንቃ ተገዥ አገልጋይ

የጫንቃ ተገዥ የሆነ ባሪያ ገንዘቡ የጌታው ገንዘብ በመሆኑ ዘካት አይሰጠውም። ቀለቡና ወጭው የአሳዳሪው ኃላፊነት ነውና ዘካ ከተሰጠው ንብረትነቱ ወደ ጌታው ይተላለፋል። ቤዛ ከፍሎ ራሱን ነጻ እንዲያወጣ ከአሳዳሪው ጋር የተስማማ አገልጋይ (መካተብ) ግን ዕዳውን ለጌታው ከፍሎ ራሱን ነጻ እንዲያወጣ ዘካት ይሰጠዋል። በዘካት

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

(3) የነቢዩ ቤተሰብ የሚባሉት በኒ ሃሺም (የሃሺም ጎሳ ዝርዦች) ናቸው።

(4) በሙስሊም የተዘገበ

(5) በትርጉሙ የተዘገበ

አሰባሰብ ሥራ ላይ የተሰማራ የጫንቃ ተገዥ - አገልጋይ በጌታው ፈቃድ ተቀጥሮ መሥራት ስለሚፈችል - ዘካ ሊወስድ ይችላል።

የዘካት አወጣጥ

ወቅቱ

መክፈል እስከ ተቻለ ድረስ የመክፈያ ጊዜው እንደ ደረሰ ወዲያውኑ መክፈል ግዴታ ነው። ገንዘቡ ከባለቤቱ ራቅ ባለ አገር በመሆኑ ወይም ተይዞ የቆየ በመሆኑና በመሳሰለው ምክንያት ከአቅም በላይ ካልሆነ በስተቀር ማዘግየት አይፈቀድም።

ዘካው ግዴታ በሆነበት ወቅት ወዲያውኑ ሳይዘገይ መክፈል ዋጅብ መሆኑን የሚያረጋገጠው የሚከተለው የአላህ ቃል ነው ፡-

﴿وَأَتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ﴾ [الأنعام:141]

﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾ [النور:56]

«ባጨዳውም ቀን ተገቢውን (ዘካ) ስጡ።» [አል-አንዓም:141] «ምጽዋትንም ስጡ።» [አል-ኑር:56]

«ስጡ» የሚለው የትዕዛዝ አንቀጽ ነውና ወዲያውኑ ተፈጻሚ መሆኑን ይጥይቃል።

ዘካ ማዘግየትን የሚመለከት ድንጋጌ

ገንዘቡ በወቅቱ ንሷብ የሞላ ከሆነ ለሁለት ዓመታት ማዘግየት ይፈቀዳል።

ዘካት የሚወጣበት ቦታ

በላጩ ገንዘቡ ባለበት አገር ላሉ ሰዎች መስጠት ነው። አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ዘካን ካለበት አገር በቅርብ ወይም በርቀት ወደሚገኝ ሌላ አገር ማዛወር ይፈቀዳል። ራቅ ያለው አገር የበለጠ ድካ በመሆኑ ወይም ዘካ ከፋዩ በዚያ አገር እንደ አገሩ ድክነት ሁሉ እዚያ ድካ የኾኑ ዘመዶች ያሉት በመሆኑ የዘካና የዝምድና መቀጠል ትሩፋትን ለማጣመርና በመሳሰሉት ምክንያቶች ዘካን ካንዱ አገር ወደ ሌላው ማዘዋወር ይቻላል። ይፈቀዳል የሚለው አቋም ቀጥሎ በሰፈረው የአላህ ቃል መሰረት ትክክለኛው አቋም ነው።

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ﴾ [التوبة:60]

«ግዴታ ምጽዋቶች፣ (የሚከፈሉት) ለድክነት፣ ለምስኪኖችም፣ . . . ብቻ ነው።» [አል-ተውባህ:60]

ይህም በየትኛውም ቦታ የሚገኙ ድክነት ምስኪኖችን ማለት ነው።

ዘካት የሚሰጠውና የማይሰጠው ዓይነት

ለዘካት ክፍያ የሚውለው ከዋነኛውም ከመናኛውም ያልሆነ መካከለኛው ዓይነት ነው። በመሆኑም የከፋዩ ፍላጎት ካልሆነ በስተቀር ሙክቱን ወይም እርጉዚን፣ ወይም የዓይን ማረፊያ የሆነ ቀልብ የሚስብ ምርጥ ፍሬውን እንዲከፍል አይገደድም።

በአንጻሩም ጥሩውን ትቶ መናኛውን መስጠትም፣ ንብረቱ ሁሉ መናኛው ዓይነት ካልሆነ ወይም ከብቶቹ ሁሉ በሽተኞች ካልሆኑ በስተቀር አይፈቀድለትም። ከሆኑ ግን ካለው ይከፍላል። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና ፡-

﴿وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ﴾ [البقرة:267]

«መጥፎውንም ለመስጠት አትሰቡ፤ በርሱ ዓይኖቻችሁን ጨፍናችሁ እንጂ የማትወስዱት ስትኾኑ ክርሱ (ከመጥፎው) ትሰጣላችሁን ? »

[አል-በቀራህ:267-268]

በሐዲስም «ዘካ ሲወጣ ያረጃ እንስሳ፣ እንከን ያለበትም ሆነ (የማይጠቅም) የፍየል ትንሽ ግልገል ወሳጅ የፈለገው ካልሆነ በስተቀር አይሰጥም።»⁽¹⁾ ተብሏል፡ ፡ በተጨማሪም ነቢዩ ﷺ «ውድ ንብረቶቻቸውን ከመውሰድ ተጠንቀቅ።»⁽²⁾ ብለዋል።

መመሪያዎች

1. ዘካ ሰጪው ዘካው ለሚገባቸው ወገኖች መስጠቱን ማረጋገጥ ሲኖርበት ለማይገባቸው የሚሰጥ ዓመታዊ ልማድ እንዳይሆን መጠንቀቅ ይኖርበታል። ነቢዩ ﷺ «ሀብታሙም ሆነ ሰርቶ ማደር የሚችል ሰው ክርሱ (ዘካት) እጣ የለውም።»⁽³⁾ ብለዋልና።

2. ዘካ ሰጪው ይበልጥ ዘካው የሚገባው ማን እንደ

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

(3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ሆነና ይበልጥ የተቸገረውና የሚያስፈልገው ማን እንደሆነ ለማወቅ በቂ ጥረት ማድረግ ይኖርበታል፡፡ የበዛ የተገቢነት መመዘኛ ያለው እንደ ሥጋ ዘመድና ድኻ የዲን ዕውቀት ተማሪ የመሳሰሉት ዘካ ለመቀበል የበለጠ የተገቡ ይሆናሉ፡፡

ዘካት ይበልጥ የሚገባቸው

ዘካ ሰጪው ይበልጥ ለዘካው ተገቢ ሰው ማን እንደ ሆነና ይበልጥ የተቸገረውና የሚያስፈልገው ማን እንደሆነ ለማወቅ በቂ ጥረት ማድረግ ይኖርበታል፡፡ የበዛ የተገቢነት መመዘኛ ያለው እንደ ሥጋ ዘመድና ድኻ የዲን ዕውቀት ተማሪ የመሳሰሉት ዘካ ለመቀበል የበለጠ የተገቡ ይሆናሉ፡፡

ዘካትን የሚመለከቱ ጠቃሚ መረጃዎች

ዘካን በዋጋው ተመን መክፈል

ዘካት በመሰረቱ መክፈል ያለበት ከራሱ ከንብረቱ በዓይነት ሲሆን፤ የግድ ሲሆን ወይም ለተቀባዩ የበለጠ የሚጠቅም ሆኖ ሲገኝ ግን የዋጋ ተመኑን መክፈል ይፈቀዳል፡፡

መንግሥት ከዘካት ጋር ያለው ግንኙነት

የገንዘብ ዘካ በመሰረቱ የመንግሥት ኃላፊነት ሲሆን ለግለሰብ ዘካ አውጭዎችና ለነሱ ግላዊ ግምት ብቻ የሚተው አይደለም፡፡ የሥልጣን ባለቤቱ ኃላፊነቱን ችላ ካለ ግን ግዴታው በያንዳንዱ መስሊም ትክክል ይወድቃል፡፡

የዘካ ገንዘብን ለሚገባቸው ክፍሎች ጥቅም ኢንቨስት ማድረግ

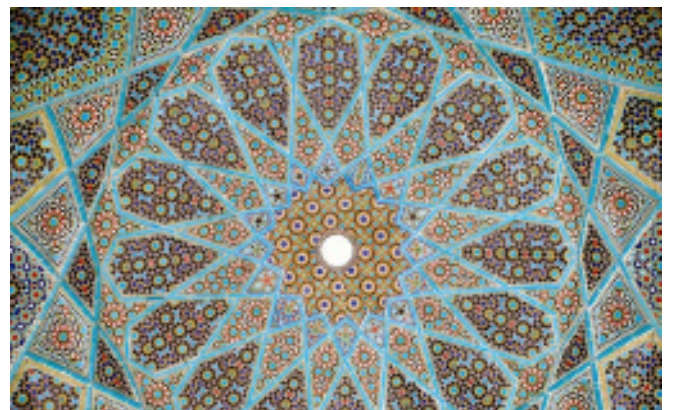
ጥቅሙና ገቢው ዘካት ለሚገባቸው ወገኖች በሚውል ፕሮጀክት ላይ የዘካ ገንዘብን ኢንቨስት ማድረግ ይፈቀዳል፡፡ ይህም የዘካ ገንዘቡን ወዲያውኑ ለሚገባቸው ወገኖች ማከፋፈልን የሚጠይቅ አስቸኳይ ሁኔታ የሌለ ከሆነ ነው፡፡

ከዘካት ክፍያ ውጭ በአንድ ሰው ሀብት ላይ ግብርን የመሳሰለ ሌላ ክፍያ አለ ?

ዘካት ከሀብት ላይ በውደት የሚከፈልና አቅም ባላቸው ወገኖች ላይ ነፍስ ወከፍ ግዴታ የሆነ በመጠን የተወሰነ ክፍያ ነው፡፡

በሀብት ላይ ከዘካት ውጭ ሌሎች የክፍያ ግዴታዎች ሲኖሩ ተለይቶ የተወሰነ መጠን የሌላቸውና እንደዘካት ቋሚ ያልሆኑ የጊዜያዊነት ባህሪ ያላቸው ክፍያዎች ናቸው፡፡ እነዚህ ግዴታ የሚሆኑት በገንዘብ ምክንያት ሳይሆን በአጋጣሚ ምክንያቶች ነው፡፡ ገንዘብ ለግዴታነታቸው ቅድመ ሁኔታ ሲሆን ለምሳሌ ያህል የወላጆች፣ የዘመዶችና የሚስት ቀለብ፣ እንደዚሁም በአገር ግምጃቤት ገቢ መሸፈን ሳይቻል ሲቀር አደጋዎችና አስቸኳይ ሁኔታዎች ሲከሰቱ ችግሮችን ለማስወገድ የሚውል ወጭን ያጠቃልላል፡፡

ግብር ፍትሐዊ ቢሆን እንኳ ዘካን መተካት አይችልም፡፡ ዘካት ከአላህ ዕባዳዎች አንዱ ዕባዳ ሲሆን፤ ግብር የሲቪል ግዴታ በመሆኑ አንዱ ሌላውን ማስቀረት አይችልም፡፡

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የፍጥር ዘካት

የፍጥር ዘካት

የፍጥር ዘካት

በረመዲን ፍች ላይ የአላህ መልእክተኛ ﷺ የደነገጉት ዘካ ነው።

የፍጥር ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

የፍጥር ዘካ በዒድ ቀንና ሌሊት ከራሱና ከቤተሰቡ ቀለብ የሚተርፍ አንድ ሷዕ ምግብ ባለው እያንዳንዱ መስሊም ላይ ዋጅብ ነው።

ዘካ ከፋዩ የፍጥር ዘካትን ስለራሱ፣ ስለሰሚስቱና የመቀለብ ግዴታው እሱን ስለሚመለከታቸው ቤተሰቦቹ ሁሉ መክፈል ይኖርበታል። በናት ሆድ ስላለ ጽንሰም መክፈል የተወደደ ነው። የግዴታነቱ ማስረጃ ከእብን ዑመር (ረዕ) የተላለፈው ቀጣዩ ሐዲስ ነው ፡- «የአላህ መልእክተኛ ﷺ የፍጥርን ዘካት አንድ ሷዕ ተምር፣ ወይም አንድ ሷዕ ገብስ፣ በመስሊሞች ላይ በጫንቃ ተገኝና በነጻውም ሰው፣ በወንድና በሴትም፣ በትንሽና በትልቁም ላይ ግዴታ አድርገዋል። ሰዎች ወደ ሶላት ከመሄዳቸው በፊት እንዲሰጥም አዘዋል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በቡካሪና መስሊም የተዘገበ

እሸት ተምር

ማውጫ

የፍጥር ዘካት ትርጓሜ

የፍጥር ዘካትን የሚመለከት ድንጋጌ

የፍጥር ዘካት የሚከፈልበት ጊዜ

የፍጥር ዘካት መጠን

የፍጥር ዘካት የሚከፈላቸው ወገኖች

ከፍጥር ዘካት ጀርባ ያለው ጥበብ

አስፈላጊ መረጃዎች

ገብስ

የፍጥር ዘካት የሚከፈልበት ወቅት

የዘካቱል ፍጥር መክፈያ በላጩ ጊዜ የዒድ ቀን ከሱብሕ ሶላት ጀምሮ የዒድ ሶላት ከመሰገዱ በፊት

ያለው ወቅት ነው። ሶሳባ ስላደረጉት ከዲድ ቀን በፊት በአንድ ቀን ወይም በሁለት ቀን ማስቀደም ይፈቀዳል። «ሰዎች ወደ ሶሳት ከመሄዳቸው በፊት እንዲሰጥም አዘዋል።» በሚለው የላይኛው የእብን ዑመር ሐዲስ መሰረት ከዲድ ሶሳት ማዘግየት አይፈቀድም። ከእብን ዐባስ (ረዕ) በተላለፈው ሐዲስም «ከሶሳቱ በፊት የሰጠ ሰው ተቀባይነት ያለው ዘካ ነው። ከሶሳቱ በኋላ የሰጠ ሰው ግን ከምጽዋቶች አንዱ ምጽዋት ነው።»⁽¹⁾ ተብሏል።

የዘካቱል ፍጥር መጠን

መጠኑ ለያንዳንዱ ሰው አንድ ሷዕ ሆኖ ለሰው ልጆች ቀለብነት ከሚውል እንደ ሩዝ፣ ተምር፣ ስንዴ ያለው ነው። አቡ ሰዲድ አልኸድሪ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «በአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ዘመን በፍጥር ቀን አንድ ሷዕ ምግብ እንሰጥ ነበር። . . ምግባችንም ገብስ፣ ዘቢብ፣ አቅጥጥ (የደረቀ ወተት) እና ተምር ነበር።»⁽²⁾ ብለዋል። አንድ ሷዕ በሐነፊዎች ዘንድ 3.25 ኪ.ግ ሲሆን በብዙኃኑ ፉቀሃእ ዘንድ ግን 2.040 ኪ.ግ ነው። በአንድ መካከለኛ በሆነ ሰው አራት እፍኝም ይተመናል።

የፍጥር ዘካት የሚሰጣቸው ክፍሎች

የፍጥር ዘካት ሌላው ዘካ ለሚከፈላቸው ስምንቱ ክፍሎች የሚሰጥ ሲሆን ፡-

﴿إِنَّمَا الصَّدَقَتُ لِلْفُقَرَاءِ﴾ [التوبة:60].

«ግዴታ ምጽዋቶች፣ (የሚከፈሉት) ለድኾች፣ ለምስኪኖችም፣ . . ብቻ ነው።» [አል-ተውባህ:60]

በሚለው የአላህ ﷻ ቃል ውስጥ ይካተታል።

የፍጥር ዘካት ያዘለው ጥበብ

1. ጸመኛውን ከአልባሌ አነጋገርና ከመጥፎ ቃላት ማጽዳት። ከእብን ዐባስ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم የፍጥርን ዘካ ጸመኛውን ከአልባሌ ነገርና ከመጥፎ ንግግር (ኃጢአት) እንዲያነጻና ለምስኪኖች ደግሞ መመገቢያ እንዲሆን ደንግግዋል።»⁽³⁾ ብለዋል። ይህም ጸመኛው በአብዛኛው ከዝባዝንኬ ንግግርና ከመጥፎ ቃል ላይጠራ ስለሚችል፣ ይህ ዘካ ከጸመኛው አንደበት ለወጡ ለነዚህ ሐራም ወይም የተጠሉ ለሆኑና ምንዳን ለሚያሳኑና የጸምን መንፈስ ለሚጸረሩ ቃላት ማበሻና ማጥሪያ ይሆናል።
2. ምስኪኖችንና ድሆችን ለማስደሰትና በዲድ ቀን ቅለትና ውርደት ከሆነው ልመና በመዳን ራሳቸውን እንዲችሉ ማድረግ። በዚህም የደስታና የፈንጠዚያ ቀን በሆነው ዕለተ ዲድ የበዓሉን ድባብ ከሌሎች ሙስሊሞች ጋር ይጋራሉ።

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

(3) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የተጠው'ዉዕ ሰደቃ

9 የተጠው'ዉዕ ሰደቃ

ተጠው'ዉዕ

ከግዴታ ውጭ ለአላህ ሲሉና ወደርሱ መቃረቢያ ይሆን ዘንድ በፈቃደኝነት የሚለገስ ሰደቃ ነው።

በዚህ ትርጓሜ መሰረት ለወዳጅነትና ለፍቅር ተብሎ የሚሰጠው ስጦታና ገጸ በረከትን የመሳሰሉት ከዚህ ውጭ ሲሆኑ፣ እነዚህ አንዳንድ ሽሪዓዊ ድንጋጌዎችን ከሚመለከተው የሰደቃ መጠሪያ ውስጥ አይጠቃለሉም።

የተጠው'ዉዕ ሰደቃን የሚመለከት ድንጋጌ

የበጎ ፈቃድ ሰደቃ በሁሉም ጊዜያትና በተለይ ደግሞ በችግር ጊዜ የተወደደ (ሙስተሐብ) ነው። በአላህ ﷺ መጽሐፍና በመልእክተኛው ﷺ ሱንና ውስጥ የተጠው'ዉዕ ሰደቃ ተበረታቷል፡ ከነዚህም የሚከተሉትን እናገኛለን። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾ [البقرة: 245]

«ያ ለአላህ መልካም ብድርን የሚያበድርና ለርሱ (አላህ) ብዙ እጥፎች አድርጎ የሚያነባብርለት ማነው ? » [አል-ባቀራህ: 245]

ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ «ከጥሩ ሥራ የተገኘ - አላህ መልካሙን እንጂ አይቀበልምና - አንዲት የተምር ፍሬ ያህል ምጽዋት የሰጠን ሰው አላህ በቀኝ እጁ ይቀበላል፤ ከዚያም አንዳችሁ የፈረሱን ግልገል ተንከባክቦ እንደሚያሰድገው ሁሉ (የተምር ፍሬ ምንዳው) ተራራን እስኪያክል ድረስ ያሳድገዋል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ማውጫ

በፈቃደኝነት የሚሰጥ ምጽዋት ትርጓሜ

በፈቃደኝነት የሚሰጥ ምጽዋትን

የሚመለከት ድንጋጌ

በፈቃደኝነት የሚሰጥ ምጽዋት አዳብ

ግዴታ የሆኑ ደንቦች (አዳብ)

የተወደዱ ደንቦች (አዳብ)

በፈቃደኝነት የሚሰጥ ምጽዋት ጥቅሞች

በፈቃደኝነት የሚሰጥ ምጽዋት ጥቅም

ለሰጋሹ በፈቃደኝነት የሚሰጥ ምጽዋት

ጥቅም ለሕብረተሰቡ

ነቢዩ ﷺ በለገሰው ምጽዋት የሚደሰተውን ሰው፣ ጥላ በሌለበት የቅያማ ቀን አላህ ﷻ በጥላው ሥር ከሚጠለሉ ሰባት ሰዎች መካከል አንዱ አድርገው ሲቆጥሩ «በቀኙ የለገሰውን ግራው እንዳያውቅ እስከ ማድረግ ድረስ ምጽዋት ደብቆ የሰጠ ሰው፤ . . »⁽²⁾ ብለዋል።

ከዕብ ብን ዑጀር (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ ﷺ «ውሃ እሳትን እንደሚያጠፋ ሁሉ ሰደቃ ኃጢአትን ያጠፋል።»⁽³⁾ ብለዋል።

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(3) በትርጉሙ የተዘገበ

የተጠውወደሰ ሰደቃን የሚመለከቱ ደንቦች (አዳብ)

1. ግዴታ የሆኑ ደንቦች (አዳብ)

ሀ) ልቦናን ለአላህ ﷻ ፍጹም በማድረግ (በእክላስ)፣ ለታይታና ለዝና ፍላጋ ሳይሆን የአላህን ፊት በማሰብ መመጽወት።

ለ) ከመመገቢያና ከማስከፋት መራቅ። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَتَائِبَهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يُبْطِلُوا صَدَقَتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى﴾
[البقرة: 264]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! . . ምጽዋቶችሁን በመመገቢያና በማስከፋት አታበላሹ።» [አል-ተውባህ: 264]

2. የተወደዱ ደንቦች (አዳብ)

ሀ) አንድ ሙስሊም ምጽዋቱን ከዘመዶቹ ውስጥ ችግረኛ ለሆኑትና የቀለባቸው ግዴታ ለማይመለከተው እንደ ሁለቱም ወገን አካላት፣ ሀብታም ሚስት ለድሃ ባሏ ለመሳሰሉት መስጠት ለሌሎች ከመስጠት በላይ ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿بَيْنَمَا ذَا مَقَرَّةٍ﴾ [البقرة: 15]

«የዝምድና ባለቤት የኾነን የቲም፤» [አል-በለድ: 15]

ነቢዩም ﷺ :- «ለምሳሌን የሚሰጥ ሰደቃ ብቻ ነው፤ ለዝምድና ባለቤት ሲሰጥ ግን ሁለት ነገር ነው፡- ሰደቃና ዝምድናን መቀጠል (ስለቱርጊሒም) ነው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ለ) ከገንዘቡ ውስጥ ሐላል የሆነውን፣ በጣም ጥሩውንና ነፍሱ በጣም ምትወደውን መርጦ መስጠት። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿لَنْ نَّأَلُوَ الرِّيحَ حَتَّى تُتَفَقَّأَ مِنَّا حُبُونُ﴾ [آل عمران: 92]

«የምትወዱትን እስከምትለግሱ ድረስ በጎን ሥራ (ዋጋውን) አታገኙም፤» [አል-ዒምራን: 92]

ሐ) ሲለግስ በሚሰጥ ማድረግ። በድብቅ መለገስ ለልብ ፍጹምነት ይበልጥ የቀረበ፣ ከጉራና ከዝና ፍላጋ ይበልጥ የራቀና የድካውን ክብርና ስነ ልቦና ለማክበር በጣም የቀረበ ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

(1) በነሳኢ የተዘገበ

﴿إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ [البقرة: 271]

«ምጽዋቶችን ብትገልጹ እርሷ ምንኛ መልካም ናት፤ ብትደብቁትና ለድኮች ብትሰጧትም እርሱ ለናንተ በላይ ነው።» [አል-በቀራህ: 271]

ሰደቃውን በግልጽ መስጠት በለጋሽነት አርአያ ለመሆን፣ ተሳታፊዎችን ለማበረታታትና ለመሳሰለው ዓላማ ጠቃሚ ከሆነ በግልጽ መስጠት የተወደደ ይሆናል። በዚህ ጊዜ ሙስሊሙ ስለ እውነተኛ ንይዎውና ስለ ዓላማው እውነተኛነት ነቃ ብሎ የገዛ ራሱን መከታተል ይገባዋል።

መ) ትንሽ ነገርም ቢሆን የሚችሉትን ያህል መለገስ። ነቢዩም ﷺ :- «በግማሽ የተምር ፍሬ (ልገላ) ቢሆን እንኳ እሳትን ፍሩ፤ ተጠበቁ።»⁽²⁾ ብለዋል።

የበጎ ፈቃድ ምጽዋት ጥቅሞች

አንደኛ - ለግለሰብ የሚሰጣቸው ጥቅሞች

1. ነፍስን ማጥራቱ። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا﴾ [التوبة: 103]

«ከገንዘቦቻቸው ስትሆን በርሷ የምታጠራቸው እና የምታፋፋቸው የሆነችን ምጽዋት ያዝ፤» [አል-ተውባህ: 103]

2. የታላቁ መሪዎችን የሙሐመድን ሐላፊ አርአያ መከተል። ቸርነትና ለጋሽነት ከባህሪያቸው አንዱ ሲሆን፣ ድህነትን ጭራሽ የማይፈራ ሰው አለጋገስ ነበር የሚለግሱት። ለቢላል :- «ቢላል ሆይ! ለግስ ከዐርሹ ባለቤት (ከአላህ) ድህነትን አትፍራ።»⁽³⁾ ብለዋል።

3. አላህ ﷻ ከሀብቱ የለገሰውን ሰው መተኪያ ይሰጠዋል። መንፈሱም ይመጥቃል። ይህን በማስመልከት አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّزَاقِينَ﴾ [سبا: 39]

«ከማንኛውም ነገር የምትለግሱትን እርሱ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ
(3) በአልበዛር የተዘገበ

ይተካዋል፤ እርሱም ከሲሳይ ሰጭዎች ሁሉ በላጭ ነው፡፡»

[ሰበሕ:39]

4. ገንዘብን ከግዥና ሽያጭ ክፉ ቃላት ማጥራቱ፡፡ ከቀይስ ብን አቢ ገረዛ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት በአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ዘመን ደላሎች ተብለን እንጠራ የነበረ ሲሆን የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በአጠገባችን አለፉና ከዚያ በተሻለ ስያሜ ሰይመውን «እናንተ ነጋዴ ወገኖች ሆይ! የመሸጥ ሥራ አልባሌ ንግግርና መሀላ ይመጣበታልና በሰደቃ በርዘት፡፡»⁽¹⁾ አሉን ብለዋል፡፡

5. ሰናይ ተግባራትን ማስገኘትና ኃጢአቶችን ማበስ፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «ከጥሩ ሥራ የተገኘችን - አላህ መልካሙን እንጂ አይቀበልምና - አንዲት የተምር ፍሬ ያህል ምጽዋት የሰጠን ሰው አላህ በቀኝ እጁ ይቀበለዋል፤ ከዚያም አንዳችሁ የፈረሱን ግልገል ተንከባክቦ እንደሚያሳድገው ሁሉ (የተምር ፍሬ ምንዳው) ተራራን እስኪያክል ድረስ ያሳድገዋል፡፡»⁽²⁾ ብለዋልና፡፡

6. አንድ ሙስሊም ከሞተ በኋላ ፍሰቱ በማያቋርጥ ሰደቃ (ሰደቀቱን ጃሪያህ) የሚጠቀም መሆኑ፡፡ ከአቡ ሁረየራ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «አንድ ሰው ሲሞት ከሦስት ነገሮች በስተቀር ሥራው (ምንዳው) ይቋረጣል፡፡ (እነሱም) ፡- ፍሰቱ ቀጣይ የሆነ ሰደቃ፣ ወይም ሌሎች የሚጠቀሙበት ዕልም (ዕውቀት)፣ ወይም (የምሕረት) ዱዓ እንደሚደርግለት መልካም ልጅ ናቸው፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

7. ልገላ ከተግባራዊ ምስጋና መገለጫዎች አንዱ በመሆኑና ለአመስጋኝ እንደሚጨመርለት ቃል የተገባለት በመሆኑ፤ ሰደቃ ሀብት እንዲጨምርና እንዲፋፋ ምክንያት ነው፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ﴾ [إبراهيم:7]

«ጌታችሁም ፡- ብታመስግኑ በእርግጥ እጨምርላችኋለሁ፤ ብትክዱም (እቀጣችኋለሁ)፤ ቅጣቴ በእርግጥ ብርቱ ነውና በማለት ባስታወቀ ጊዜ፤ (አስታውስ) ፡፡» [-ኢብራዒም:7]

(1) በአቡ ዳዉድ የተዘገበ
(2) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ
(3) በሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

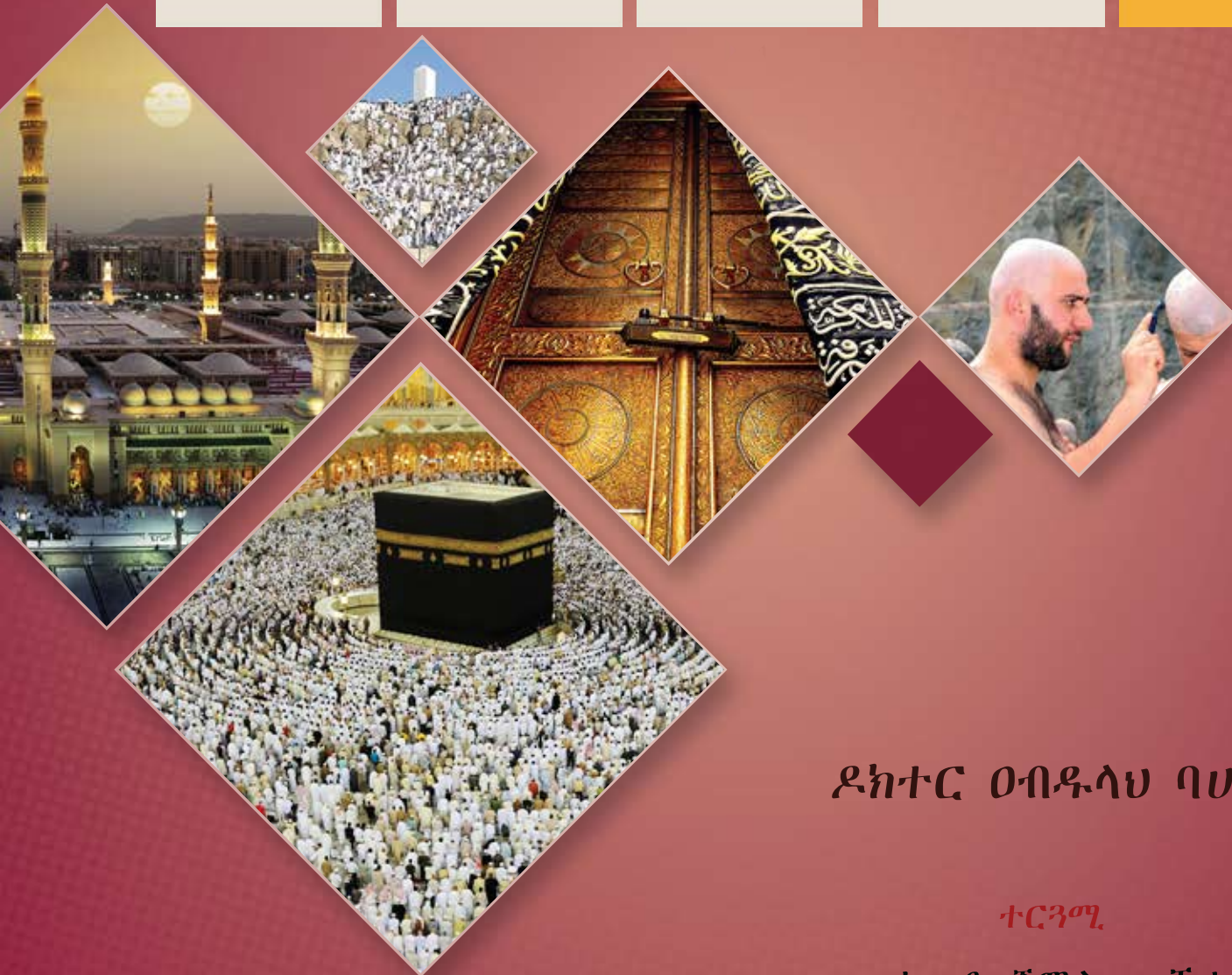
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ሐጅን የሚመለከት የትውውቅ መቅደም

1

ሐጅን የሚመለከት የትውውቅ መቅደም

መካ

ሸለቆ የሚል ትርጉም ካለው የሴማዊ ቋንቋ «በከ» ቃል የተገኘ ስም ነው።

መካ በታሪክና በገሃዱ ሁኔታ

የመካ ስም በካ በሚል ቃል በቀጣዩ የአላህ ﷻ ቃል ውስጥ ተመልክቷል፡-

﴿إِن أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ﴾
[آل عمران:96]

«ለሰዎች (መጸለያ) መጀመሪያ የተኖረው ቤት ብሩክና ለዓለማት ሁሉ መምሪያ ሲኾን፤ ያ በበካህ (መካ) ያለው ነው።» [ኢል-ዒምራን:96] የመካ ታሪክ የመጀመሪያ ነዋሪዎቿ ወደ ሆኑት ነቢዩ ዘመን ﷻ ኢብራሂምና ልጆቹው ነቢዩ እስማኢል ከልደት በፊት ወደ አስራ ዘጠነኛው ምእተ ዓመት ስለ ኢብራሂም ሲናገር ፡ ﷻ ይመልሰናል። አላህ

﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْعَدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الشَّجَرِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ﴾
[إبراهيم:37]

«ጌታችን ሆይ! አዝመራ በሌለው ሸለቆ ውስጥ በተከበረው ቤትህ (በከፊባ) አጠገብ ከዘሮቹ አስቀመጥሁ፤ ጌታችን ሆይ! ሶላትን ያቋቁሙ ዘንድ (አስቀመጥኳቸው)፤ ከሰዎችም ልቦችን ወደነሱ የሚናፍቁ አድርግ፤ ያመሰግኑህም ዘንድ ከፍሬዎች ስጣቸው።» [ኢብራሂም:37]

ብሏል። ከእናታቸው ከሃጀር ውሃና ምግብ ሲሟጠጥ በነቢዩ እስማኢል ﷻ እግሮች ስር የዘምዘም ውሃ በነቢዩ ኢብራሂም ﷻ ዱዓእ መነጮ።

ከዚያን ጊዜ ጀምሮ የዐረብ ጎሳዎች ወደ ውሃው ምንጭ መጉረፍ ጀመሩና ደረቁ ሸለቆ ሕይወት መዝራት ጀመረ።

ማውጫ

መካ በታሪክና በገሃዱ ሁኔታ

የመካ ትሩፋት

መካና ሐረምን የሚመለከቱ ልዩ ድንጋጌዎች

የሐጅ ሥርዓት ክንውኖች (መሻዕር)

በአካባቢው የሚሰፍሩ የዐረብ ጎሳዎች ወደ ቦታው መጉረፋቸውን በመቀጠል እየበዙ መጡ። ጎሳዎቹን የመምራትና የማስተዳደር ሥልጣን ወደ ቁረይሽ ጎሳ እጅ ገባ። በተከበረችው የመካከተማና በመላው ዓለም የሰው ልጅ ሕይወት ውስጥ ታላቅ የለውጥ ተጽእኖ የነበራቸው ነቢዩ ሙሐመድ صلی اللہ علیہ وسلم እስከ መጡበት ጊዜ ድረስ የቁረይሽ ጎሳ መሪነቱ እንደያዘ ቆየ።

ሙሐመድ صلی اللہ علیہ وسلم በመካከል በነበረው ከአላህ ﷻ ወደ መላው የሰው ልጆች ተላኩ። ከዕባ የሙስሊሞች ቅብላ (በሶላት ጊዜ ፊታቸውን የሚያዙሩበት አቅጣጫ) ሆነ። መካከም የእስላማዊው ደዕዋ (ጥሪ) ማእከል ሆነች። የመካ ነዋሪዎች ግን ከሰዎች ሁሉ ከጥሪው ያፈነገጡ ከሁሉም በላይ ተከታቸውን ያስቃዩ ስለነበር፤ ሙስሊሞች ወደ መዲና ለመሰደድ ተገደው የእስላም መንግሥት እዚያ ተመሰረተ። በኋላ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم በድል አድራጊነት ወደ መካ ተመለሱ። ከዚያን ጊዜ ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ መካ ትልቅ እስላማዊት አገር ሆናለች።

የተከበረችው የመካ ከተማና በተለይም የመካው ሐረም ከሙስሊሞች ኸሊፋዎችና መሪዎች እጅግ ከፍተኛ የሆነ ትኩረት ተችሯታል። ሁሉም ከተማዋን በማሳደግ፣ በማስፋፋትና የእስላም ብርሃን ወደ መላው ዓለም የሚፈነጥቅበት ማእከል ለማድረግ ከፍተኛ ጥረት ሲያደርጉ ቆይተዋል።

የመካ ትሩፋት

1. ወደ ሐረም የገባ ሰው ሰላም የሚያገኝ መሆኑ

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا﴾ [آل عمران: 97]

«የገባውም ሰው ጸጥተኛ ይኾናል፤» [ኣል-ዒም-3:97] ይህም ወደ መካ ሐረም የገባ ሰው አይነካም፣ የደህንነት ዋስትና ያገኛል ማለት ነው።

2. ሐሳዊ መሲሕም (ደጃል) ሆነ ወረርሽኝ በሽታ ወደ ሐረሙ የማይገባ መሆኑ

ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «መዲናና መካ በመላእክት የተከበቡ ናቸው፤ በያንዳንዱ መንገድ ላይ መልአክ አለ፤ ደጃልም ሆነ ወረርሽኝ በሽታ አይገባቸውም።» (1) ብለዋል።

(1) በአሕመድ የተዘገበ

3. በተከበረው የመካ መስጊድ የሚሰገደው ሶላት ሌላ ቦታ ከሚሰገደው በመቶ ሺህ የሚበልጥ መሆኑ

ከጃቢር (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «በመስጅድ አልሐራም የሚሰገድ አንድ ሶላት ሌላ ቦታ ከሚሰገደው መቶ ሺህ ሶላት በላጭ ነው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

4. ከቦታዎች ሁሉ አላህ ዘንድ ይበልጥ የተወደደ መሆኑ

የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم «በአላህ እምላለሁ (መካ) ከአላህ መሬት ሁሉ በላጭ ነሽ፤ በአላህ ዘንድም ከአላህ ምድር ሁሉ ይበልጥ ተወዳጅ ነሽ።»⁽²⁾ ብለዋል።

የተከበረችው መካ

መካና ሐረምን የሚመለከቱ ልዩ ድንጋጌዎች

1. በተግባር ፈጸመውም አልፈጸመ ሐረም ውስጥ ክፉ ለመስራት ባለበ ሰው ላይ ብርቱ ማስጠንቀቂያ የተላለፈ መሆኑ

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

(1) በእብን ማጃህ የተዘገበ
(2) በትርጉሙ የተዘገበ

﴿وَمَنْ يُرِدْ فِيهِ بِالْحَكَامِ يُظْلَمِ نَذْقَهُ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ﴾
[الحج:25]

«በርሱም ውስጥ (ከትክክለኛ መንገድ) በመዘንበል (በእልሐድ) በዳይ ኾኖ (ማንኛውንም ነገር) የሚፈልግ ሰው፣ ከአላማሚ ቅጣት እናቀምሰዋለን።»
[አልሐጅ:25]

እልሐድ ወይም ከቀጥተኛ መንገድ መውጣት ሁሉም ዓይነት የአላህ ﷻ ትእዛዝ ጥሰትን የሚያካትት ነው።

ከእብን ዐባስ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «አላህ ዘንድ ከሁሉም ይበልጥ የተጠሉት ሰዎች ሦስት ናቸው» ብለው ከነዚህ ውስጥ «በሐረም ውስጥ የአላህ ትእዛዝን ጥሰት የሚፈጽም ሰው (መልሕድ)»⁽³⁾ ጠቅሰዋል።

2. በርሱ ውስጥ መዋጋትና ደም ማፋሰስ ሐራም መሆኑ

አላህ ﷻ ፡-

﴿وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا﴾
[البقرة:125]

«ቤቱንም (ከዕባን) ለሰዎች መመለሻና ጸጥተኛ ባደረግን ጊዜ (አስታውስ፤)» [አልብቀራህ:125]

ብሏል። ወደ መካ የገባ ሰው የሰላምና የደህንነት ዋስትና ያገኛል። ለዚህ ነው ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «መካ ውስጥ የጦር መሳሪያን መያዝ ለማንኛችሁም አይፈቀድም።»⁽⁴⁾ ያሉት።

በተጨማሪም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ፡- «መካን አላህ ነው የታፈረ ክልል አድርጎ የከለለው፣ ሰዎች አይደሉም የከለሉት፤ ሰለዚህም በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ ሰው፣ በውስጡ ደም ማፋሰስም ሆነ ዛፍ መቁረጥ አይፈቀድለትም።»⁽⁵⁾ ብለዋል።

(3) በቡኻሪ የተዘገበ
(4) በመስሊም የተዘገበ
(5) በቡኻሪ የተዘገበ

3. ለካፍሮችና ለሙሽሪኮች ወደ ሐረም መግባት የተከለከለ መሆኑ

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል :-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نجسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَمَلِهِمْ هَذَا﴾ [التوبة: 28]

«እላንተ ያመናችሁ ሆይ! አጋሪዎች እርኩሶች ብቻ ናቸው፤ ከዚህም ዓመታቸው (ዘጠነኛው ዓመተ ህጅሪያ) በኋላ፣ የተከበረውን መስጊድ አይቅረቡ፤» [አል-ተውባህ: 28]

ነቢዩ ﷺ በሚና እያሉ :- «ከዚህ ዓመት በኋላ ሙሽሪክ የሆነ ሰው ሐጅ እንዳያደርግና ራቆቱን የሆነ ሰውም ጠዋፍ እንዳያደርግ (በከፊል ዙሪያ እንዳይዞር)»⁽¹⁾ ተብሎ እንዲታወጅ አዘዋል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

4. ሐረም ውስጥ አውሬ ማደን፣ ዛፍ መቁረጥና ለበጎ ሥራ ካልሆነ በስተቀር ወድቆ የተገኘን ዕቃ መውሰድ ሐራም መሆኑ

ከእብን ዐባስ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ ﷺ :- «መካን አላህ የማይፈቀድ የታፈረ ክልል አድርጎታል፤ ከኔ በፊትም ሆነ ከኔ በኋላ ለማንም አልፈቀደም፤ ከቀኑ ለአንድ ሰዓት ለኔ ብቻ ነው የተፈቀደው፤ ስለሆነም እርጥብ ተክሉ አይቀነጠስም፤ ዛፉ አይቆረጥም፤ የአደን አውሬው እንዲበረግግ አይደረግም፤ ለሰናይ ተግባር ካልሆነ በስተቀር ወድቆ የተገኘ እቃም አይወሰድም።»⁽¹⁾ ብለዋል።

የሐጅ ሥርዓት ክንውኖች (መሻዕር)

የሐጅ ሥርዓት ክንውኖች (መሻዕር)

የሐጅ ዕባዳ መለያ የሆኑ ግልጽ ምልክቶች ናቸው።

1. ዐረፋት

ዐረፋ ብዙው ዐረፋት ሲሆን፤ በዚህ የተሰየመው ኣደምና ሐዋኦ እዚያ ቦታ ላይ ስለ ተዋወቁ ወይም ሰዎች ኃጢአቶቻቸውን አውቀው የሚቀበሉበት በመሆኑ ነው።

ዐረፋ ከሐረም ክልል ውጭ የሚገኝ የሐጅ ሥርዓት ማከናወኛ አንዱ ሥፍራ (መሻዕር) ነው። ከመስጅድ አልሐራም በምሥራቃዊ ደቡብ በኩል በ22 ኪ.ሜ ርቀት ላይ የሚገኝ ሲሆን፤ ጠቅላላ የቆዳ ስፋቱ 10.4 እስኩዌር ኪ.ሜ ነው። በወርሐ ዙልሐጃ ዘጠነኛው ቀን ሐጃጆች ይሰባሰቡበታል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ዐረፋት

• የነሚራ መስጊድ

ነሚራ ከመስጊዱ በስተ ምዕራብ የሚገኝ ተራራ ሲሆን የነሚራ መስጊድ በስሙ ይጠራል።

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم በዑረና ሸለቆ ሰፍረው እዚያ ኹጥባ ያደረጉ ሲሆን ከነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ኹጥባ ባደረጉበትና ሶላት በሰገዱበት ቦታ ላይ በዐባሳውያን ሥርወ ክላፋ ዘመን መጀመሪያ ላይ በዑረና ሸለቆ ውስጥ መስጊዱ ተሰራ። በሰውዲይ ዘመን ማስፋፊያና ግንባታ ተካሂዶለት ስፋቱ ከ110 ሺህ ካሬ ሜትር በላይ የደረሰ ሲሆን፤ ሐጃጆች በወርሐ ዙልሕጃ ዘጠነኛው ቀን ይሰባሰቡበታል።

የነሚራ መስጊድ

• የሰኽራት (የቋጥኞች) መስጊድ

ዐረፋት ውስጥ ከረሕማ ኮረብታ ሥር ወደ ላይ ሲወጣ በስተቀኝ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በዐረፋ ዋዜማ በአጠገባቸው ቆመው የነበረ ትላልቅ ቋጥኞች ባሉበት ቦታ የሚገኝ መስጊድ ሲሆን፤ በወርሐ ዙልሕጃ ዘጠነኛው ቀን ሐጃጆች ይሰባሰቡበታል።

የሰኽራት መስጊድ

• የረሕማ ተራራ

የትላልቅ ድንጋዮች ክምር የሆነ ትንሽ ተራራ ሲሆን ከመካ በስተ ምሥራቅ በ20 ኪ.ሜ ርቀት ላይ ይገኛል። አናቱ ለጥ ያለ የተስተካከለና ዙሪያው 640 ሜትር ሲሆን በወርሐ ዙልሕጃ ዘጠነኛው ቀን ሐጃጆች ይሰባሰቡበታል።

የረሕማ ተራራ

2. ሚና

ሚና ተብሎ የተሰየመው በመሠዋዕት ምክንያት ደም የሚፈስበት በመሆኑ ነው። ሚና ከመስጅድ አልሐራም በስተ ሰሜን ምሥራቅ በ7 ኪ.ሜ ርቀት ላይ መካና ሙዝደሊፋ መካከል ይገኛል። ሐጃጆች ለቸክለ የዙልሕጃን 11ኛና 12ኛውን ሌሊት፤ ለሚዘገይ 13ኛውንም ሌሊት የየሚያድሩበት ሲሆን፤ መስጅድ አልኸይፍና ሦስቱ ጀመራት (የጠጠር መወርወሪያ

ገንዳዎች) ያሉበት በሐረም ክልል ውስጥ የሚገኝ የሐጅ ሥርዓት ማከናወኛ ቦታ (መሽዐር) ነው።

ሚና

• አልጀመራት

ጀምራህ ብዙው ጀመራት ሲሆን፤ ትንሽ ጠጠር ማለት ነው። በሚና የሚገኙት ሦስቱ የሐጅ ሥርዓት ማከናወኛ ጀመራት፣ ጀምረት አስሱግራ (ትንሹ ጀምራ)፣ ጀምረት አልውስጧ (መካከለኛው ጀምራ) እና ጀምረት አልዐቀባ ናቸው። ጀመራት ሰይጣን የተገለጠበትንና ነቢዩ ኢብራሂም ﷺ ሰይጣኑን የወገሩበትን ቦታ ለማመልከት በሦስት ጉድጓዶች (ገንዳዎች) ውስጥ የቆሙ የድንጋይ ምስሶዎች ናቸው። በጀምረት አልውስጧ እና በጀምረት አልዐቀባ መካከል ያለው ርቀት 247 ሜትር ያህል ሲሆን፤ በውስጧ እና በሱግራ መካከል ያለው ርቀት ደግሞ 200 ሜትር ያህል ነው።

ትልቁ ጀምራ

መካከለኛው ጀምራ

ትንሹ ጀምራ

• መስጊድ አልሽይፍ

ከሚና ተራራ ደቡባዊ ግርጌ ጀምረት አስሱግራ አቅራቢያ ይገኛል።

ሙዝደሊፋ

3. ሙዝደሊፋ

ሙዝደሊፋ በሚና እና በዐረፋ መካከል የሚገኝ ስፍራ ሲሆን ሐጃጆች በምድረ ዐረፋ ከቆሙ በኋላ የሚያድሩበት ቦታ ነው። መሀል ሙዝደሊፋ ውስጥ መሽዐሩ ሐራም ሲገኝ ለሐጃጆች እዚያ ቆመው ዱዓ እና ማድረግ፣ አላህን ማወደስና ማመስገን የተወደደ ነው። ሙዝደሊፋ ከዙፊሕጃ ዘጠነኛ ቀን ጸሐይ መጥለቅ በኋላ ከዐረፋ በሚወርዱበት ጊዜ ሐጃጆች የሚያድሩበት ቦታ ነው።

ሙዝደሊፋ

4. መስጅድ አልሐራም

• የተከበረው ክፍል

የተከበረው ክፍል የባለ ስድስት ጎን (ኪዩቢክ) ቅርጽ ያለው ቤት ነው።

• የእስማዒል ጎጆ

ይህ ቁረይሾች ቤቱን ለመሥራት በፈለጉ ጊዜ የግንባታ ወጭ አጥሯቸው ሰይሟላ የቀረ የቤቱ አንድ አካል መሆኑን ለማመልከት ቅስት ግድገዳ ያደረጉበት የቤቱ ሰሜናዊ ክፍል ነው። ስያሜው የተለምዶ ስያሜ እንጂ ሽሪዓዊ ስያሜ አይደለም።

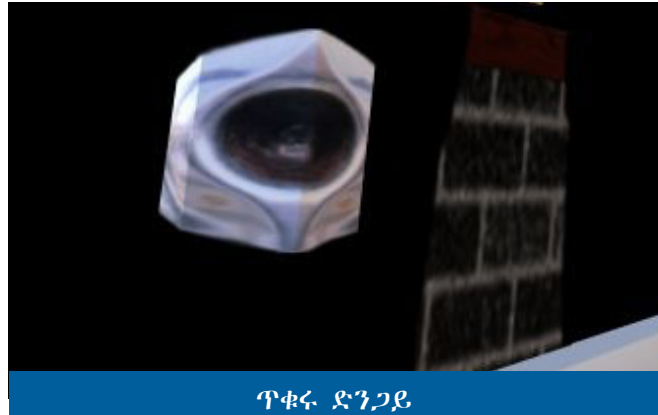
የእስማዒል ጎጆ

የተከበረው ክፍል

• ሐጅሩል አስወድ (ጥቁሩ ድንጋይ)

ጥቁሩ ድንጋይ በክፍል ምዕራባዊ ክፍል ከተከበረው ክፍል በር በስተ ግራ የሚገኝ ሲሆን፤ ከጀነት የሆነ ድንጋይ ነው። ሐጅሩል አስወድ ተሰባብሮ የተምር ፍሬዎች መጠን ካላቸው በጣም ትናንሽ ከሆኑ ስምንት ጠጠሮች በስተቀር የቀረ ነገር የለም።

ጥቁሩ ድንጋይ

• ሩክን አልየማኒ (የየመን ማእዘን)

የክፍል ደቡባዊ ምዕራብ ማእዘን ሲሆን፤ በየመን አቅጣጫ በኩል በመሆኑ ሩክን አልየማኒ ተብሎ ይጠራል። ሩክን አልየማኒን ልዩ የሚያደርገው ኢብራሂምና እስማዒል ﷺ ከፍ ባደረጉት የመጀመሪያው የቤቱ መሰረት ላይ የተገነባ መሆኑ ነው።

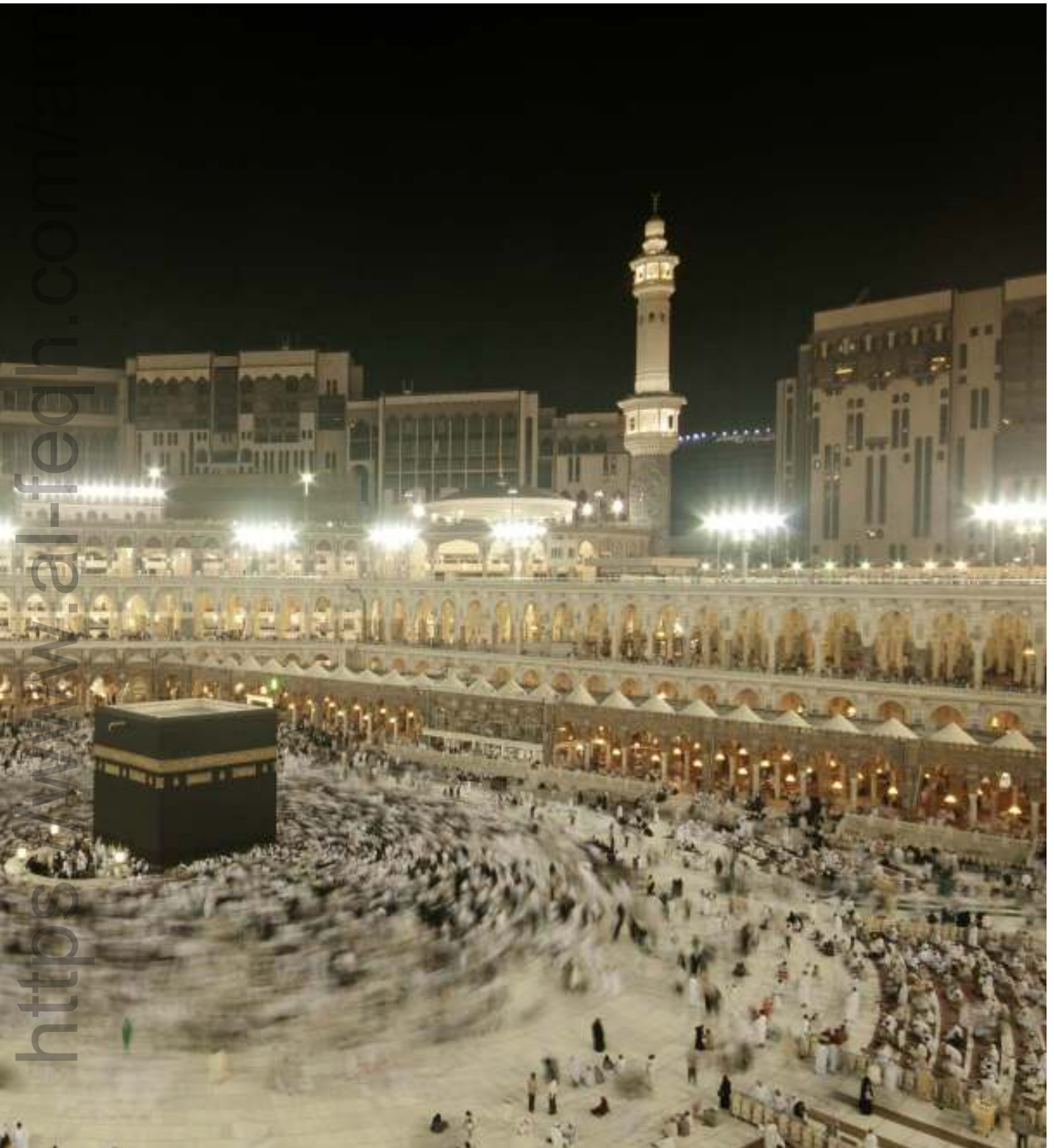

ሩክን አልየማኒ

• ሙልተዘም

ሙልተዘም በሐጅሩል አስወድና በክፍል በር መካከል ያለው ክፍል ሲሆን ስፋቱ ሁለት ሜትር ያህል ነው። ዱዓእ ተቀባይነት የሚያገኝበት ቦታ በመሆኑ በሁለት ጉንጮች፤ በደረት፤ በሁለት ክንዶችና በመዳፎች ወደሱ ከመለጠፍ ጋር ዱዓእ ማድረግ ሱና ነው።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

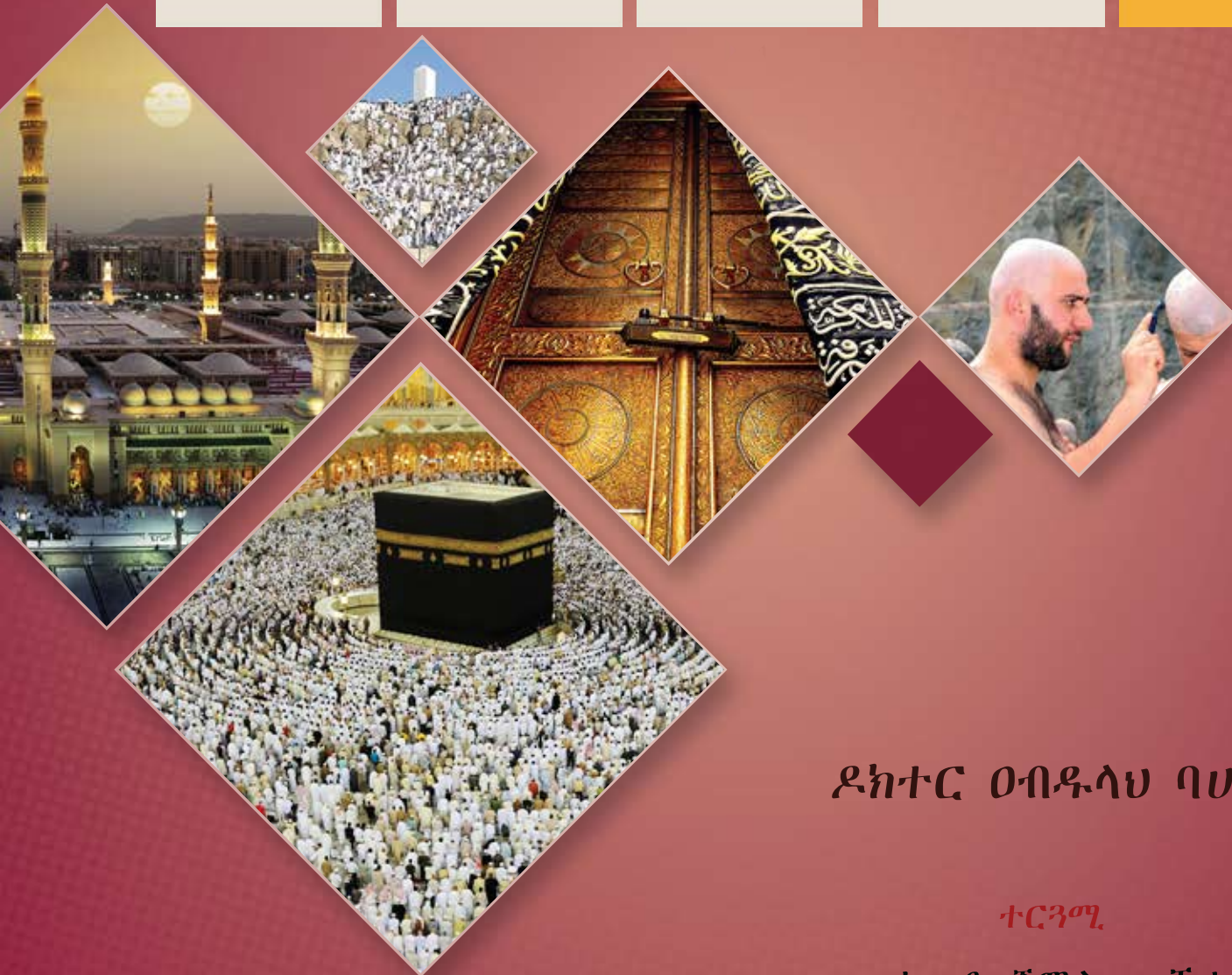
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ሐጅና ዑምራን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

ሐጅና ዑምራን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

ማወጫ

ሐጅ

የሐጅ ትርጓሜ

ሐጅን የሚመለከት ድንጋጌና ትሩፋቱ ለሐጅ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

ዑምራ

የዑምራ ትርጓሜ

ዑምራን የሚመለከት ድንጋጌና ትሩፋቱ

ሐጅ

የሐጅ የቋንቋ ትርጉም

ማለብና ማምራት ነው።

የሐጅ ሽሪዓዊ ትርጉም

የተለየ የዕባዳ ክንውን ለመፈጸም በተወሰነ ወቅት ወደ መካ ማምራት ነው።

ሐጅን የሚመለከት ድንጋጌና ትሩፋቱ

ሐጅ አላህ ﷻ በአገልጋዮቹ ላይ የደነገገውና ከእስላም ማእዘናት አንዱ የሆነ ማእዘን ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፦

﴿وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ عَنِّيْ عَنِ الْعٰلَمِيْنَ﴾ [آل عمران:97]

«ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መኼድን፣ በቻለ ሁሉ ላይ ቤቱን መጎብኘት ግዴታ አለባቸው፤ የካደም ሰው አላህ ከዓለማት ሁሉ የተብቃቃ ነው።» [አል-ኢምራን:97]

ነቢዩም ﷺ :- «እስላም በአምስት (ማእዘኖች) ላይ ነው የተመሰረተው። (እነሱም) ፦ ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና መብረሱ የርሱ አገልጋይና መልእክተኛው መሆናቸውን መመስከር፣ ሶላትን ደንቡን ጠብቆ አዘውትሮ መስገድ፣ ዘካን መስጠት፣ የሐጅ ሥርዓተ ጸሎት መፈጸምና ረመዲንን መጸም ናቸው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በተጨማሪም የአላህ መልእክተኛ ﷺ «መጥፎ ሳይናገርና የትእዛዝ ጥሰት (መዕሲያ) ሳይፈጽም ሐጅ ያደረገ ሰው፣ ያለፈ ኃጢአቱ ይሰረይለታል፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

የሐጅ ሥርዓትን በዕድሜ ዘመን ውስጥ አንድ ጊዜ መፈጸም ግዴታ (ዋጅብ) ነው፡፡

ለሐጅ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

1. ሙስሊም መሆን

በካፍር ላይ ግዴታ አይሆንም፤ ከርሱ ተቀባይነት የለውም፡፡

2. የአእምሮ ጤንነት

ራሱን በሳተ የአእምሮ ሕመምተኛ ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡ ነቢዩ ﷺ :- «ሦስት ሰዎች በሚሰሩት ሥራ አይጠየቁም (ጥፋት አይመዘገቡባቸውም)፡፡ የተኛ ሰው እስኪነቃ ድረስ፣ ሕጻን ልጅ ለአቅመ አዳም/ሔዋን እስኪደርስ ድረስ፣ ያበደ ሰው ወደ አእምሮው እስኪመለስ ድረስ፡፡»⁽²⁾ ብለዋልና፡፡

3. ለአቅመ አዳም/ሔዋን መድረስ

ሕጻን ልጅ ለሐጅ እሕራም ማድረግ ይፈቀዳል

በሕጻን ልጅ ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡ ለሐጅ እሕራም ካደረገ ሐጁ ትክክለኛ (ሶሐሕ) ሲሆን፣ የጌዴታውን ሐጅ መተካት የማይችል ነፍል ሐጅ ነው የሚሆነው፡፡ እብን ዐባስ (ረዕ)

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

(2) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

ባስተላለፉት መሰረት አንዲት ሴት ሕጻን ልጅ ወደ አላህ መልእክተኛ ﷺ ከፍ አድርጋ እያሳየች ይኸ ሐጅ ማድረግ ይችላልን? ስትላቸው «አዎ፣ አንቺም አጅር አለሽ፡፡»⁽³⁾ አሏት ብለዋል፡፡

4. ከጫንቃ ተገዥነት ነጻ መሆን

በጫንቃ ተገዥ አገልጋይ ላይ ግዴታ አይሆንም፡፡ ነቢዩ ﷺ «ሐጅ ያደረገና ከዚያ በኋላ ነጻ የወጣ ማንኛውም የሰው አገልጋይ ሌላ ሐጅ ማድረግ ይኖርበታል፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋልና፡፡

5. የአቅምና የችሎታ መኖር

ይህም የስንቅና⁽⁵⁾ የመጓጓዣ⁽⁶⁾ መኖር ነው፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا ۚ﴾

[آل عمران: 97]

«ለአላህም በሰዎች ላይ ወደርሱ መኼድን በቻለ ሁሉ ላይ ቤቱን የመጎብኘት ግዴታ አለባቸው፡፡»

[አል-ሒምራን: 97]

6. ከሴት ጋር መሕረም⁽⁷⁾ መኖር

እብን ዐባስ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ ﷺ ኹጥባ አድርገው ፡- «ሴት በጋብቻ ሊጣመራት ከማይችል የሥጋ ዘመድ ጋር እንጂ አትሳፈርም፡፡» ሲሉ አንድ ሰውዬ ተነስቶ «የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ባለቤቴ ሐጅ ለማድረግ ሄዳለች፣ እኔ ደግሞ ለዘመቻ ተመድቤያለሁ» አላቸው፡፡ እሳቸውም ነቢዩ ﷺ «ሂድ ድረስባትና ከባለቤትህ ጋር ሐጅ አድርግ»⁽⁸⁾ አሉት ብለዋል፡፡

(3) በሙስሊም የተዘገበ

(4) በበይሁዲ የተዘገበ

(5) ስንቅ ማለት አስፈላጊ የሆነ ምግብ፣ መጠጥና ልብስ ነው፡፡

(6) ማጓጓዣ እንደ መኪና አይሮፕላን ወይም መርከብ ያለ ማመላለሻ ነው፡፡

(7) መሕረም ማለት እንደ አባትና ወንድም ያለ በደም የሚዛመድ፣ ወይም እንደ ባል፣ የባል አባት ያለ በጋብቻ የሚዛመድ፣ እንደ ጡት አባትና የጡት ወንድም ያለና የመሳሰለው ከሴቲቱ ጋር በጋብቻ መጣመር የማይችል ወንድ ዘመድ ነው፡፡

(8) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ሐጅ ማድረግ ያቃተው ሰው

ለሐጅ ሌላ ሰው ስለ መወከል

በዕድሜ መግፋት ወይም የመዳን ተስፋ በሌለው በሽታ ምክንያት ወይም በአካላዊ ድክመት መሳፈር ባለመቻሉ ሐጅና ዑምራ ማድረግ ያቃተው ሰው፣ በርሱ ፋንታ ሐጅና ዑምራ የሚያደርግለትን ሰው መወከል ይገባዋል። ወኪሉ ለሐጅና ዑምራ እሕራም ካደረገ በኋላ ከበሽታው ቢፈወስ እንኳ የሐጅ ግዴታውን የተወጣ ይሆናል። ፈድል ብን ዐባስ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «የኸሥዐም ጎሳ የሆነች አንዲት ሴት የአላህ መልእክተኛ ሆይ! አባቴ የአላህ የሐጅ ግዴታ የጸናበት ሲሆን ዕድሜው የገፋ ሽማግሌ በመሆኑ በግመል ጀርባ ተቀምጦ መንዝ አይችልም ስትላቸው «ስለሱ ሆነሽ ሐጅ አድርጊለት።»⁽¹⁾ አሏት ብለዋል።

ሌላ ሰው ወክሎ ሐጅ የሚያደርግ ሰው ሁለት ቅድመ ሁኔታዎችን ማሟላት ይኖርበታል ፡-

1. ቀደም ሲል የተጠቀሱ የሐጅ ሽርጦችን የሚያሟላ መሆን።
2. ተወካዩ ለራሱ የሐጅ ግዴታውን የፈጸመ መሆን፡ ለራሱ ሐጅ ሳያደርግ ለሌላ ሰው ሐጅ ያደረገ ሰው ሐጁ ትክክለኛ አይሆንም፤ ያደረገው ሐጅ ለራሱ ያደረገው የሐጅ ግዴታ ተደርጎ ይቆጠራል። ለዚህ ማስረጃው እብን ዐባስ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «ከቢዩ صلی الله علیه وسلم «ስለ ሹብሩማ ሆኜ ለሐጅ ለብበይክ» የሚል ሰውዬ ሰሙና «ሹብሩማ

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

https://www.al-feqh.com

ማነው? አሉት። የኔ ወንድም ነው ወይም ዘመዴ ነው አላቸው። ለራስህ ሐጅ አድርገሃል? ሲሉት አላደረኩም አላቸው። ለራስህ ሐጅ አድርግና ከዚያ በኋላ ሹብሩማን ወክለህ ሐጅ አድርግለት።»⁽¹⁾ አሉት ብለዋል።

ዑምራ

ዑምራን የሚመለከት ድንጋጌና

የዑምራ የቋንቋ ትርጉም

ጉብኝት ማለት ነው።

የዑምራ ሽሪዓዊ ትርጉም

ወደ መካ በመሄድ በይቱል ሐራምን በማንኛውም ወቅት የተለየ የዕባዳ ሥርዓትን ለማከናወን ዓላማ መጎብኘት ማለት ነው።

ትሩፋቱ

ዑምራ እንደ ሐጅ ሁሉ በዕድሜ ዘመን አንድ ጊዜ ማድረግ ግዴታ ነው። ነቢዩም ﷺ :- «እስላም በአምስት (ማእዘኖች) ላይ ነው የተመሰረተው። (እነሱም) :- ከአላህ በስተቀር ሌላ አምላክ አለመኖሩንና ሙሐመድ የርሱ አገልጋይና መልእክተኛው መሆናቸውን መመስከር፣ ሶላትን ደንቡን ጠብቆ አዘውትሮ መስገድ፣ ዘካን መስጠት፣ የሐጅ ሥርዓተ ጸሎት መፈጸምና ረመዲንን መጸም ናቸው።»⁽²⁾ ብለዋልና።

በተጨማሪም የአላህ መልእክተኛ ﷺ «አንዱ ዑምራ እስከ ቀጣዩ ዑምራ በመካከላቸው ለተፈጸመ (መለስተኛ ኃጢአት) ማበሻ ነው። ተቀባይነት ያለው ሐጅ ከጀነት በስተቀር ሌላ ምንዳ የለውም።»⁽³⁾ ብለዋል።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(2) በእብን ኸዘይማ የተዘገበ

(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

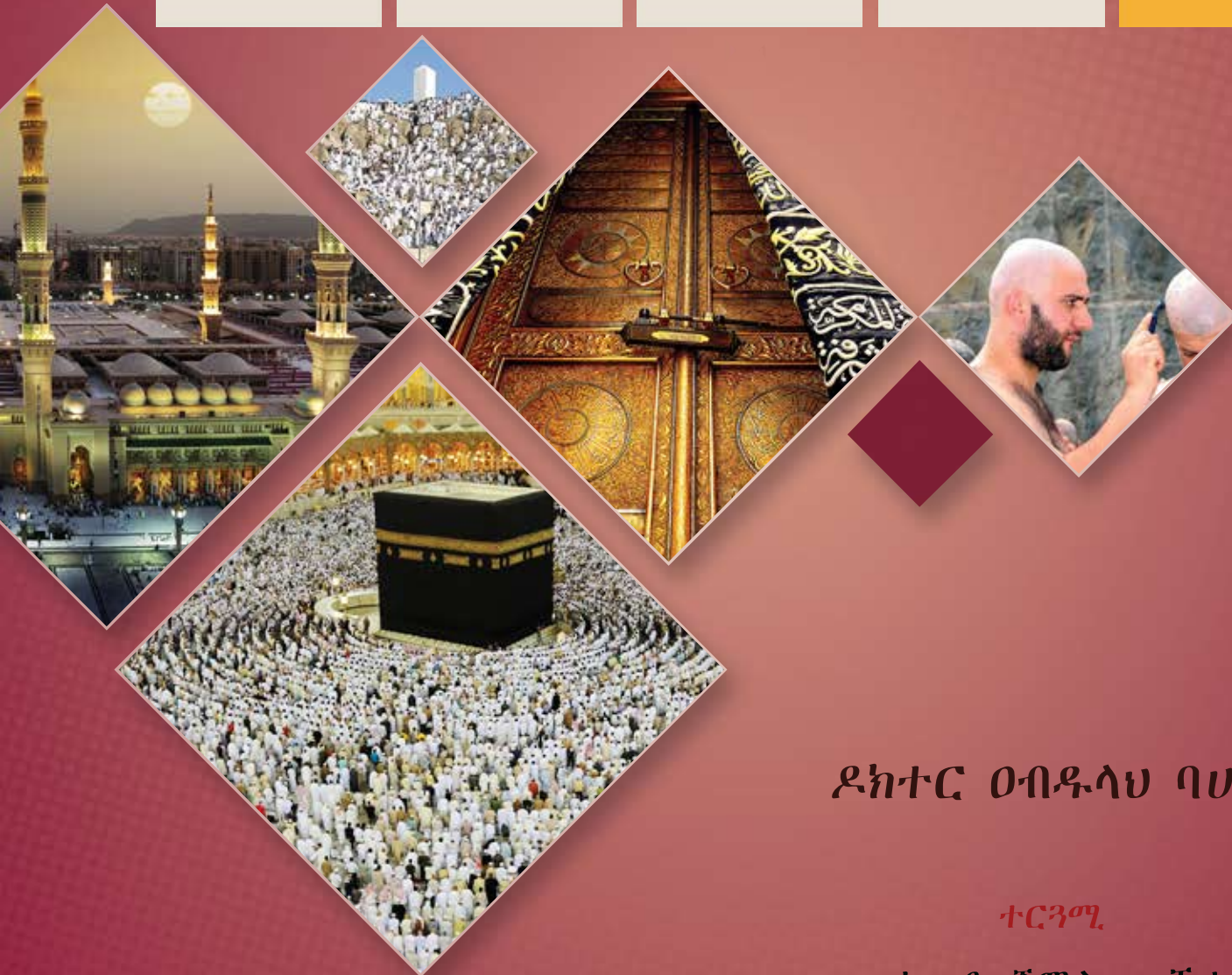
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ሚቃቶች

3 ሚቃቶች

የሚቃት የቋንቋ ትርጉም

በሁለት ነገሮች መካከል መለየት ማለት ነው።

የሚቃት ቴክኒካዊ ትርጉም

የሽሪዓው ባለቤት ለዕባዳ ለይቶ የወሰነው ጊዜና ቦታ ነው።

የሚቃት ዓይነቶች

አንደኛ - የቦታ ሚቃቶች

የቦታ ሚቃቶች

የሽሪዓው ባለቤት ለሐጅና ለዑምራ እሕራም ማድረግ አድርጎ የደነገጋቸው ቦታዎች ናቸው።

ሐጅ ወይም ዑምራ ለማድረግ የፈለገ ሰው እሕራም ሳያደርግ ሚቃቱን ማለፍ አይፈቀድም። እነሱም አምስት ሚቃቶች ናቸው⁽¹⁾፡-

1. ዙልሐሉሊይፋ

በአሁኑ ጊዜ ከመዲና በስተደቡብ አቅጣጫ ይገኛል። አብያር ዐሊ ተብሎም የሚጠራ ሲሆን ከመካ 420 ኪ.ሜ ያህል ርቀት ላይ ይገኛል።

ዙልሐሉሊይፋ የመዲና ሰዎች ሚቃት ነው።

ዙልሐሉሊይፋ

(1) ሚቃቶች ስፋታቸው ርዝመታቸውና ጥልቀታቸው፣ ሽይክ ዐብደላህ አልበሳም፣ የእስላማዊ ፍቅህ አካዳሚ መጽሔት ቁ 3 ክ 3 ገጽ 1553

ማውጫ

የሚቃት ትርጓሜ

የሚቃት ዓይነቶች

የቦታ ሚቃቶች

1. ዙልሐሉሊይፋ

2. ጁሕፋ

3. የለምለም

4. ቀርኑል መናዝል

5. ዛቱ ዕርቅ

የጊዜ ሚቃቶች

2. ጁሕፋ

ጁሕፋ ራቢግ ከተማ አቅራቢያ ከመካ 186 ኪ.ሜ ያህል ርቀት ላይ ይገኛል።

ጁሕፋ የሻም የግብጽና የሞሮኮ ሰዎች ሚቃት ነው።

ጁሕፋ

3. የለምለም

የለምለም የየመን ሰዎች ወደ መካ በሚጓዙበት መንገድ ላይ የሚገኝና ዛሬ ሰዕዲያ ተብሎ የሚጠራ ትልቅ ሽለቆ ሲሆን፤ ከመካ በ120 ኪ.ሜ ያህል ርቀት ላይ ይገኛል።

የለምለም የየመን ሰዎች ሚቃት ነው።

የለምለም

4. ቀርኑል መናዝል

በአሁኑ ጊዜ ሰይል አልከቢር ተብሎ የሚጠራ ሲሆን ከመካ 75 ኪ.ሜ ያህል ይርቃል።

ቀርኑል መናዝል የነጅድና የጣእፍ ሰዎች ሚቃት ነው። ከርሱ በላይ በጣእፍ መንገድ ላይ ከሀዳ አቅጣጫ በኩል ዋዲ መሐረም ተብሎ የሚጠራ ቦታ የሚገኝ ሲሆን ሁለቱም የነጅድና በጣእፍ መንገድ በኩል የሚመጡ ሰዎች ሚቃት ነው።

ቀርኑል መናዝል

5. ዛቱ ዕርቅ

በአሁኑ ጊዜ ደረባ ወይም ኸረይባት ተብሎ የሚጠራ ሲሆን፤ ከመካ በስተምሥራቅ በ100 ኪ.ሜ ያህል ርቀት ላይ የሚገኝና ዛሬ ሰው የማይኖርበት ቦታ ነው።

ዛቱ ዕርቅ ከምሥራቅ በኩል የሚመጡ የዲራቅ የኢራንና ከነሱ ወዲያ የሚመጡ ሰዎች ሚቃት ነው። ለዚህ ሁሉ ማስረጃው እብን ዐባስ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ለመዲና ሰዎች ዙልሐ-ለይፋን፤ ለሻም ሰዎች ጁሐፋን፤ ለነጅድ ሰዎች ቀርኑል መናዝልን፤ ለየመን ሰዎች የለምለምን ሚቃት አድርገው ፡- «እነዚህ ለነሱና የነዚያ ነዋሪዎች ሳይሆኑ በነሱ በኩል ሐጅና ዑምራ ፈልገው ለሚመጡትም ናቸው፡ ፡ ከነዚህ ወዲህ ያሉት (ሚቃታቸው) ከሚነሱበት ቦታ ሲሆን የመካ ሰዎች እንኳ ከመካ ነው።»⁽¹⁾ አሉ ብለዋል።

ዛቱ ዕርቅ ግን በዚህ ሐዲስ ውስጥ ያልተጠቀሰ ሲሆን ሚቃት ያደረጉት ዑመር ብን አልኸጣብ (ረዕ) ናቸው።⁽²⁾

ዛቱ ዕርቅ

(1) በቡኸሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኸሪ የተዘገበ

https://www.al-feqh.com/am

“

ጠቃሚ ነጥቦች

- እነዚህን ሚቃቶች እሕራም ሳያደርግ ያቋረጠ ሰው ከቻለ መመለስ ይኖርበታል፡
: መመለስ ካልቻለ ግን ቤዛ (ፍድያ) መክፈል ሲኖርበት፤ እሱም መካ ውስጥ አርዶ ሥጋውን ለሐረም ሚስኪኖች የሚከፋፍለው አንድ ፍየል ነው።
- የነዚህ ሚቃቶች ሰዎች ሳይሆን በነሱ በኩል የሚያልፍ ሰው ከነዚህ ሚቃቶች እሕራም ያደርጋል። ከነጅድ ነዋሪዎች የሆነ አንድ ሰው በመዲና መንገድ ቢመጣ ከአብያር ዐሊ እሕራም ያደርጋል።
- መኖሪያው በመካ አቅጣጫ ከሚቃቶቹ ወዲህ እንደ ጅዳ በሕራና ሽራእዕ የሆነ ሰው ለሐጅና ዑምራ እሕራም የሚያደርገው ካለበት ቦታ ነው።
- በየብስ በባሕርም ሆነ በአየር በሚቃቶች በኩል በማያልፍ መንገድ የመጣ ሰው፤ ይበልጥ ከሚቀርቡት ሚቃቶች ትይዩ ሲደርስ እሕራም ያደርጋል። ዑመር (ረዕ) ፡፡ «ከመንገዳችሁ በኩል የርሱ (የሚቃቱ) ትይዩ የት እንደሆነ አስተውሉ፡ ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና።
- የመካ ነዋሪ ወይም ነዋሪ ያልሆነና መካ ውስጥ ሆኖ ለሐጅ ንይያ ያደረገ ሰው፤ ከዚያው ካለበት እሕራም ያደርጋል፡
: ዑምራን በተመለከተ ግን ቅርቡ ወደ ሆነ እንደ ተንዲምና ጀዕራና ወደ መሳሰሉ ከሐረም ክልል ውጭ ወዳሉት ቦታዎች በመሄድ እሕራም ያደርጋል።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

”

ሁለተኛ - የጊዜ ሚቃቶች

የጊዜ ሚቃቶች

የሐጅና ዑምራ ጊዜ

ሀ) የሐጅ የጊዜ ሚቃት

የሐጅ የጊዜ ሚቃት የሐጅ ወራት ሲሆኑ እነሱም ሸዋል፤ ዙልቀዕዳና ከዙልሕጃ የመጀመሪያዎቹ አስር ቀናት ናቸው።

ለ) የዑምራ የጊዜ ሚቃት

ዓመቱ በሙሉ የዑምራ የጊዜ ሚቃት ነው።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

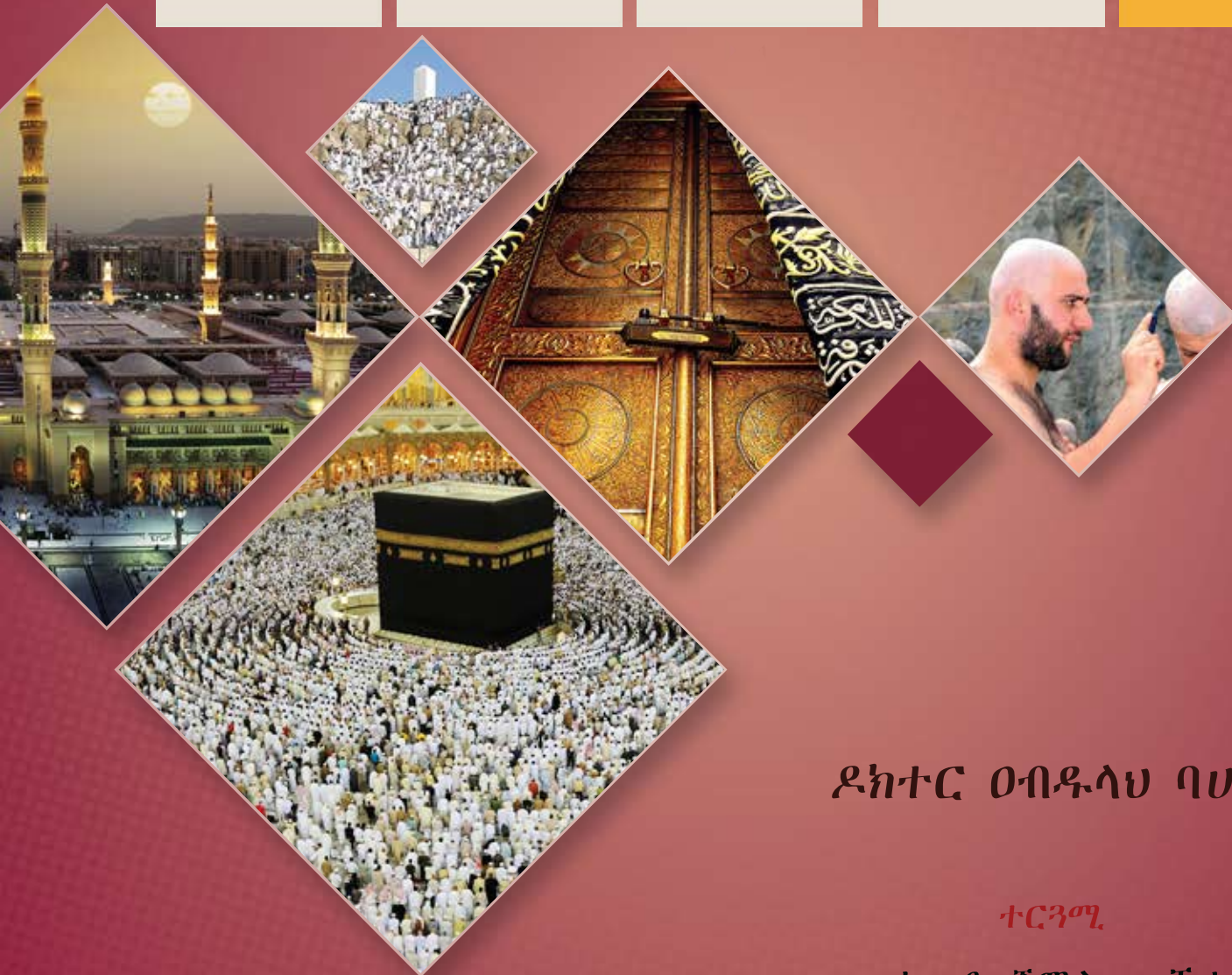
ጠሃራ

ሶላት

ደም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

እሕራም

4 እሕራም

የእሕራም የቋንቋ ትርጉም

መከልከል ማለት ነው።

የእሕራም ሽሪዓዊ ትርጉም

ወደ ሐጅ ዕባዳ ክንውን (ኑስክ) ለመግባት ከሐጅ ተግባራት ውስጥ ካንዱ ጋር በማቀናጀት ኒያ ማድረግ ነው።

እሕራም ያለ ንይያ ሊታሰር አይችልም። ገና ከሀገሩ ሲሳፈር ሐጅ ወይም ዑምራ ለማድረግ የወሰነ በመሆኑ፤ ሐጅ ወይም ዑምራ ለማድረግ በመወሰን ብቻ መሕሪም መሆን አይቻልም። የሐጅ ተግባራትን ወደ ማከናወን ለመግባት ንይያ ሳያደርጉ የተሰፉ ልብሶችን በመተው ወይም ቱልቢያ (ለብበይክ አልላሁምም ለብበይክ) በማለት ብቻ መሕሪም መሆን አይቻልም። ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} «ሥራዎች (የሚለኩት ከጀርባቸው ባለው ቁርጠኛ) ውሳኔ ነው፤ እያንዳንዱ ሰውም በንይያው መሰረት ነው የሚያገኘው።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

ለእሕራም የተወደዱ ነገሮች

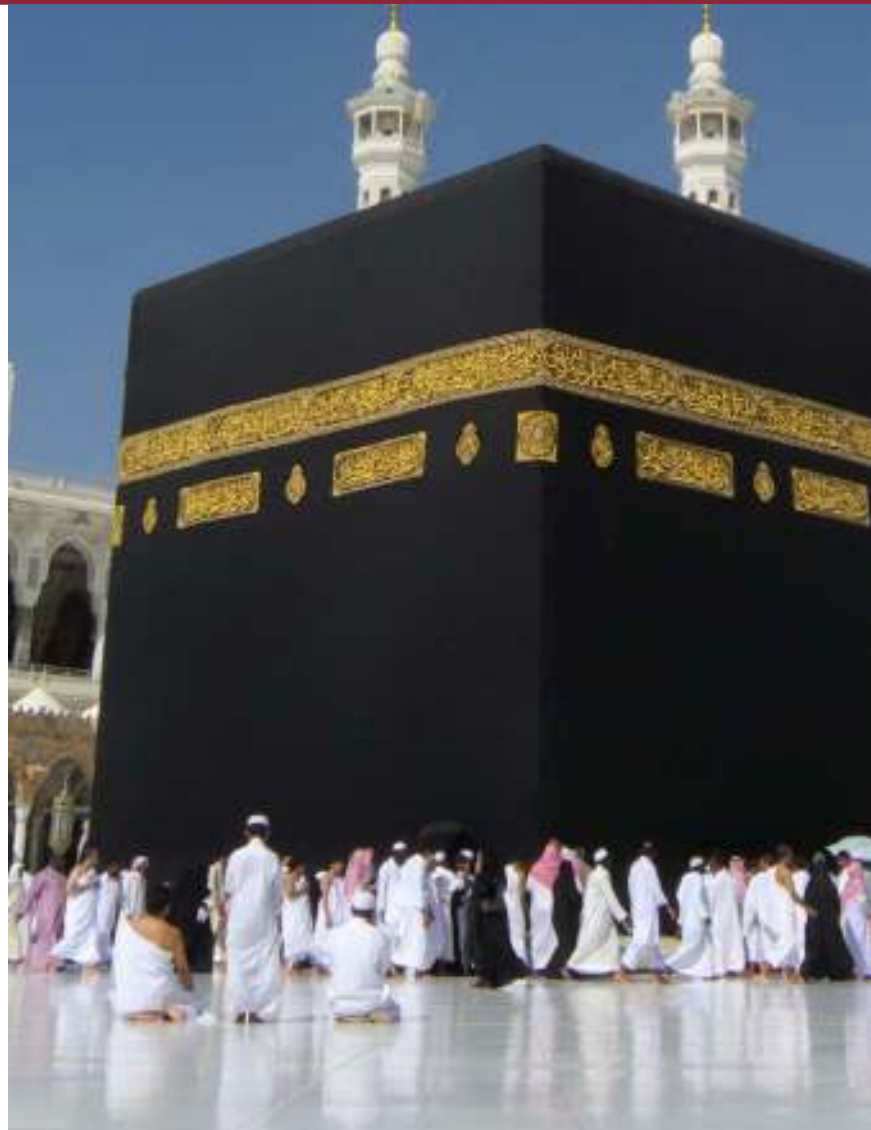
1. ገላን መታጠብ

ካሪጃ ብን ዘይድ ብን ሣቢት ባስተላለፉት መሰረት አባታቸው «ነቢዩ ^{صلی اللہ علیہ وسلم} ከተሰፉ ልብሶች ነጻ ሆነው ለእሕራም ገላቸውን መታጠባቸውን አይተዋል።»⁽²⁾

(1) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በትርጉሙ የተዘገበ

ማ ው ጫ

የእሕራም ትርጓሜ

በእሕራም የተወደዱ ነገሮች

በእሕራም የተከለከሉ ነገሮች

መመሪያዎች

ለሐጃጆች አጠቃላይ ምክር

2. ራስን ንጹሕና ጽዱ ማድረግ

ይህም የብብቶችንና የብልት አካባቢን ጽጉር በማስወገድ፣ ሪዝን በማሳጠርና ጥፍሮችን በመቆረጥ ነው።

3. ሽቶ መቀባት

ዓእሻ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ፡- «የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم እሕራም ሲያደርጉ ለእሕራማቸው ሽቶ እቀባቸው ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል። ሙሕሪሙ ልብሱን ሽቶ ማስነካት የለበትም። የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم «ከልብስ ዘዕፈራንም ሆነ ወርስ»⁽²⁾ የነካውን ነገር አትልበሱ።»⁽³⁾ ብለዋልና።

ሽቶ

4. ወንድ ከእሕራም በፊት ከተሰፉ ልብሶች ነጻ ሆኖ ሁለት ነጫጭ ከወገብ በታች የሚታጠቅ ሽርጥና ከላይ ኩታ (ፎጣ) ከነጠላ ጫማ ጋር መልበስ

ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «አንዳችሁ በሽርጥ፣ በኩታና በነጠላ (ሰንደል) ጫማዎች እሕራም ያድርግ፤ ነጠላ ጫማ ካላገኘ ረዥም ጫማ ለብሶ ቁርጭምጭሚቶች ላይ ይቁረጣቸው።»⁽⁵⁾ ብለዋል። ሴት ግን ባስፈለጋት ልብስ እሕራም ማድረግ ትችላለች። የተለየ ቀለም ያለው ልብስ እንድትልብስ አትጠየቅም። በአለባበሷ

- (1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
- (2) የሽቶ መዓዛ ያለው ብጫማ ተክል ሲሆን ለመንከሪያነት ያገለግላል።
- (3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
- (4) የተሰፉ ልብስ ማለት በአካል ልክ የተሰፉ ወይም ለሙሉ አካል የተሰፉ እንደ ሽሚዝ ቀሚስ ሱሪ ያለ ልብስ ነው።
- (5) በአሕመድ የተዘገበ

ወንድን ከመምሰልና የጌጥ ልብስ ከመልበስ መራቅ ይኖርባታል። እሕራም ላይ እያለች ንቃብም (ዓይነርግብ) ሆነ የእጅ ሹራብ⁴¹ መልበስ የለባትም። ባዕድ ወንዶች በሚኖሩበት ጊዜ ግን ክንንቧን ከራሷ አወርዳ ፊቷን ትሸፍናለች። ከዓእሻ (ፈዕ) በተላለፈው መሰረት «ከአላህ መልእክተኛ صلى الله عليه وسلم ጋር በእሕራም ላይ ሆነን ተንገሮች በአጠገባችን ያልፉ የነበረ ሲሆን ከኛ ትይዩ በሚሆኑበት ጊዜ አንዳችን ክንብንቧን ከራሷ ወደ ፊቷ ታወርድና ሲያልፉ እንገልጥ ነበር።» ብለዋል።

ሽርጥና ፎጣ ለመሕሪም ወንድ

ነጠላ ጫማ መሕሪም ለሆነ ወንድ

የእጅ ንንቶች መሕሪም ለሆነች ሴት

ንቃብ መሕሪም ለሆነች ሴት

በእሕራም የተከለከሉ ነገሮች

1. ለወንድ ከራስ ጋር በሚነካ ነገር ራሱን መሸፈን

እብን ዑመር (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት አንድ ሰውዬ የአላህ መልእክተኛ ሆይ! እሕራም ያደረገ ሰው ከልብስ ምን ይለብሳል? ብሎ ሲጠይቅ የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم «ቀሚሶችን፣ የራስ ጥምጣምን፣ ሱሪዎችንም ሆነ በርኖሶችን አትልበሱ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

በተጨማሪም ነቢዩ صلی الله علیه وسلم እሕራም ላይ እያለ የሞተውን አገናነዝ አስመልክተው ፡- «የቅያማ ቀን ተልቢያ (ለብ'በይክ አል'ላሁም'መ ለብ'በይክ) እያለ ይቀሰቀሳልና ራሱን አትሸፍኑ፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

ከራስ ጋር የማይጣበቅና የማይነካ እንደ ጃንጥላ፣ ድንኳን፣ የቤት ጣሪያና መኪና ያለውን መጠቀም ኃጢአት የለበትም፡፡

የራስ ጥምጣም ለሙሕራም ወንድ

ኮፊያ ለሙሕራም ወንድ

ሱሪ መልበስ ለሙሕራም ወንድ

ጃንጥላ ለሙሕራም ወንድ

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

2. ለወንድ የተሰፋ ልብስ መልበስ

የተሰፋ ልብስ ማለት በሙሉ ገላ ወይም በከፊል ገላ ልክ የተሰፋ እንደ ሱሪ፣ ቀሚስ፣ ሽሚዝ፣ ረዥም ጫማ፣ ካልሲ፣ የእጅ ሽራብ ያለው ሁሉ ነው። ይህም «ቀሚሶችን፣ የራስ ጥምጣምን፣ ሱሪዎችንም በርካታችንም ሆነ ረዥም ጫማዎችን አትልበሱ።»⁽¹⁾ በሚለው የላይኛው የእብን ዑመር ሐዲስ መሰረት ነው።

እሕራም ማድረግ የፈለገ ሰው ሽርጥ ካላገኘ ሽርጥ⁽²⁾ እስኪያገኝ ድረስ ሱሪ መልበስ ይችላል፤ ነጠላ ጫማ ማግኘት ካልቻለም ሽፍን ጫማ መልበስ ይችላል። ነቢዩ ﷺ «ነጠላ ጫማ ካላገኘ ረዥም ጫማ ለብሶ ቁርጭምጭሚቶች ላይ ይቀረጣቸው።»⁽³⁾ ብለዋልና።

የተሰፋ ልብስ መልበስ ለሙሕሪም ወንድ

ሽፍን ጫማ

ረዥም ጫማ ለሙሕሪም ወንድ

3. የየብስ እንስሳን መግደል ወይም ማደን

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፦

﴿لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ﴾ [المائدة: 95]

«በሐጅ ሥራ ውስጥ ስትኾኑ አውሬን አትግደሉ፤» [አል-ማኢዳህ: 95] ይህም በሐጅና በዑምራ እሕራም ውስጥ እያላችሁ ማለት ነው። በተጨማሪም አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፦

﴿وَحُرْمَ عَلَيْكُمْ صَيْدَ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا﴾ [المائدة: 96]

«በሐጅም ላይ እስካላችሁ ድረስ የየብስ አውሬ በናንተ ላይ እርም ተደረገ፤» [አል-ማኢዳህ: 96] የየብስ አውሬ ማለት ለማዳ ያልሆኑና የሚበሉ የሆኑ እንስሳትና አዕዋፍ ናቸው።

የቤት ለማዳ እንስሳት ግን አደን አይደሉምና ዶሮ፣ የቤት እንስሳትና የማሳሰሉትን ማረድ ለሙሕሪሙ የተፈቀደ ነው። የባሕር አደንም የተፈቀደ ነው። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና ፦

﴿أَحْلَلْ لَكُمْ صَيْدَ الْبَحْرِ وَطَعَامَهُ﴾ [المائدة: 96]

«የባሕር ታዳኝና ምግቡ . . . ለናንተ ተፈቀደ፤» [አል-ማኢዳህ: 96] እንደ እባብና ጌንጥ ያሉ የማይበሉ ሐራም የሆኑ እንስሳትን መግደል የተፈቀደ ነው። ከመግደል ውጭ መከላከል የሚችልበት ሌላ መንገድ ከሌለው ሙሕሪሙ የተተናኮለውን ማንኛውንም እንስሳ መግደል ይፈቀድለታል።

(1) በቡካሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) የእሕራም ልብሱን ሽንጣው ውስጥ አይሮጥላን ላይ ወይም መርከብ ላይ የረሳ ሰው፣ ልብሶቹን አውልቆ ሱሪውን እንደሰበሰበ እሕራም ማድረግና ሽሚዝን እንደ ኩታ ከወገቡ በላይ መጠምጠም ይችላል። ወደ ወደብ ሲደርስ የእሕራም ልብሱን አውጥቶ ይለብሳል።

(3) በእብን ኸዘይማ የተዘገበ

ጊንጥ

እባብ

የባሕር አደን ማደን (ማጥመድ) ለመሕሪም የተፈቀደ ነው

የቤት እንስሳትን ማረድ ይፈቀዳል

የየብስ አዕዋፍን ማደን

4. ጸጉርን መላጨት፣ ማሳጠር ወይም መንጨት

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُٗ﴾ [البقرة: 196]

«ሀድዬም (የሚሰዋው እንስሳ) እስፍራው እስከሚደርስ ድረስ ራሶቻችሁን አትላጩ፤»

[አል-ማሐ.ሳህ:95]

እንዳው ከራስ ጸጉር ጋር በንጽጽሮሽ ሁሉንም የገላ ጸጉር ያጠቃልላል፡፡

ጸጉር መላጨትና ማሳጠር

5. ጥፍር መቆረጥ

የእጅና የእግር ጥፍሮችን መቆረጥ ነው፡፡

የእግር ጥፍሮችን መቆረጥ

የእጅ ጥፍሮችን መቆረጥ

6. የሽቶ ገላና ልብስን መንካት

ወደ እሕራም ከገቡ በኋላ ገላን ወይም ልብስን ሽቶ መቀባት ወይም ለማሸተት ዓላማ መጠቀም የተከለከለ ነው፡፡ ይህም ቀደም ሲል በቀረበውና «ክልብስ ዘዕፈራንም ሆነ ወርስ የነካውን ነገር አትልበሱ፡፡»⁽¹⁾ በሚለው የእብን ዑመር (ፈዕ) ሐዲስ መሰረት ነው፡፡ በተጨማሪም በሐጅ ላይ እያለ የሞተውን ሰውዬ አገናነዝ አስመልክተው ነቢዩ ﷺ «በሽቶ አታጥኑት»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

(2) በቡኻሪ የተዘገበ

ለሙሐሪም ሰው ገላን ሽቶ ማስነካት

ለሙሐሪም ሰው ልብስን ሽቶ ማስነካት

7. ንካህ (የጋብቻ ውል) ማሰር

ከዑሥማን (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ «እሕራም ላይ ያለ ሰው ለራሱ ንካሕ አያስርም፤ ለሌላ ሰውም አይድርም፤ አያጭምም፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

8. የግብረ ሥጋ ግንኙነት መፈጸም

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፡-

﴿فَمَنْ فُرضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ﴾ [البقرة: 197]

«በነርሱም ውስጥ ሐጅን (እንዲሠራ) ነፍሱን ያስገደደ ሰው፤ በሐጅ ውስጥ ሴትን መገናኘት፤ . . . የለም፤»^[አል-በቀራህ: 195]

እብን ዐባስ (ረዕ) እንዳሉት ሴትን መገናኘት ማለት «ወሲባዊ ተራክቦ መፈጸም» ማለት ሲሆን ይህም ከእሕራም እገዳዎች ውስጥ እጅግ የጠበቀ እገዳ ነው፡፡

9. ከተቃራኒ ጾታ ጋር ከማህጸን አፍ ውጭ ገላ ለገላ መነካካት

ይህ በሐጅ ላይ ሐራም ወደ ሆነው የግብረ ሥጋ ግንኙነት መረማመጃ ስለሆኑ እንደ መሳሳምና መተሻሸት ያሉትን የሚያጠቃልል ነው፡፡

“

ሴትን የሚመለከቱ በእሕራም የተከለከሉ ነገሮች

በእሕራም እገዳዎች ላይ ሴት እንደ ወንዱ ስትሆን በሚከተሉት ብቻ ከወንድ ትለያለች

1- የተሰፋ ልብስ ትለብሳለች

2- ራሷን ትሸፍናለች

3- ንቃብም ሆነ የእጅ ሹራብ (ንንት) አትለብስም፡፡ ነቢዩ ﷺ «እሕራም ላይ ያለች ሴት ንቃብ አትለብስም፤ የእጅ ሹራቦችም አታደርግም፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና፡፡

ባእድ በሆኑ ወንዶች ራት ሴቷ በንቃብ ሳይሆን ክንብንቧን ከራሷ በማውረድ ራቷን ትሸፍናለች፡፡ የወርቅ ጌጥ መልበስም ይፈቀድላታል፡፡

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

”

(1) በሙስሊም የተዘገበ

መመሪያዎች

1. ሁለት ረክዓ የእስራም ሱና የሚባል ሶላት ምንም መሰረት የለውም፤ እስራም በሚደረግበት ጊዜ የተለየ ዓይነት ዱዓ እንዲደረግ አልተደነገገም፡

2. መንገደኛው በአይሮፕላን የሚጓዝ ሆኖ ሚቃቱ ዘንድ ሲደርስ የእስራም ልብስ መልበስ አይመቻችም የሚል ስጋት ካደረበት ከቤቱ ወይም ከአይሮፕላን ማረፊያው ጀምሮ መልበስ ይችላል፡ ፡ ከሚቃቱ ትይዩ ከመድረሱ በፊት እስራም ሳያደርግ በልብሱ ብቻ መሥራም አይሆንም፡፡
3. አንዳንድ ሐጃጆች የእስራም ልብስ በመልበሳቸው ብቻ የቀኝ ትከሻቸውን በመግለጥ ያራቁታሉ፤ ይህም «እድጥባዕ» (ማደግደግ) በመባል የሚታወቀው ነው፡፡ ይህ ትከክለኛ አድራጎት አይደለም፡፡ እድጥባዕ የሚደረገው በጠዋፍ አልቁዱም ጊዜ ብቻ ነው፡፡ ከዚህ ውጭ ትከሻዎች ይሸፈናሉ፡፡

እድጥባዕ

አጠቃላይ ምክር ለሐጃጆች

አንድ ሙስሊም ለሐጅ ወይም ለዑምራ መጓዝ ከወሰነ የሚከተሉትን መመሪያዎች መከተል ግዴታ ይሆንበታል፡-

1. ቤተሰቡንና ወዳጆቹን ያዘዘውን በመፈጸም እና ከከለከለው በመታቀብ አላህን ይፈሩት ዘንድ መምከርና ማሳሰብ፡፡
2. በሰው ላይ ያለውን እዳና ሌሎች በርሱ ላይ ያላቸውን ዕዳ በምስክሮች ፊት በጽሑፍ ማስፈር፡ ፡
3. ከሁሉም ዓይነት ኃጢአት ፍጹማዊ የሆነ ተወብት አድርጎ ወደ አላህ መመለስ፡፡ እናንተ ምእመናን ሆይ! ትድኑ ዘንድ ሁላችሁም በመጸጸት ወደ አላህ ተመለሱ፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏልና ፡-

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ [التوبة:8]

«አላንተ ያመናችሁ ሆይ! ንጹሕ የኾነችን ጸጸት በመጸጸት ወደ አላህ ተመለሱ፤ ጌታችሁ ከናንተ ኃጢአቶቻችሁን ሊሰርዳላችሁ፤ ከሥሮቻቸው ወንዞች የሚፈሱባቸውንም ገነቶች ሊያስገባችሁ ይከፃላልና፤» [እል-ተሕራም:8]

4. በነፍስ በገንዘብ ወይም በክብር ጥሰት ሌሎችን የበደለበት ነገር (መዛሊም) ካለበት ከመጓዙ በፊት የሚከፈለውን መክፈልና ይቅርታቸውን ማግኘት ይኖርበታል፡፡ ነቢዩ ﷺ «በገንዘብ ወይም በክብር ጥሰት ወንድሙን የበደለበት ነገር ያለበት ሰው ምንም ዲናርም ሆነ ድርሃም የማይኖርበት ጊዜ ከመምጣቱ በፊት ዛሬውኑ ራሱን ነጻ ያድርግ፤ መልካም ሥራ ካለው በፈጸመው በደል መጠን ይወስድበታል፤ በጎ ሥራዎች ከሌሉት ደግሞ ከበደለው ሰውዬ ኃጢአቶቹ ተወስደው በርሱ ላይ ይጫናሉ፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

5. ለሐጅና ዑምራው ሐላል ከሆነ ምንጭ የተገኘ ንጹሕ ገንዘብ መምረጥ፡፡ ነቢዩ ﷺ «አላህ ﷻ መልካም ነውና መልካም የሆነውን እንጂ አይቀበልም፤ አላህ ﷻ ምእመናንን «እናንተ መልእክተኞች ሆይ! ከመልካሙ ነገር

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ብሉ፤ በጎውንም ሥሩ፤ በማለት መልእክተኞችን ባዘዘበት ነገር፤ «እናንተ ያመናችሁ ሆይ! ከሰጠናችሁ መልካም ሲሳይ ብሉ፤ አላህንም እርሱን ብቻ የምትገዙት እንደ ሆናችሁ አመስግኑ፡፡» በማለት አዟቸዋል፡ ረዥም መንገድ ተሳፍሮ ጸጉሩ ተንጫርሮና በአባራ ተውጦ «ጌታዬ ! ጌታዬ! እያለ እጆቼን ወደ ሰማይ (በዱዓእ) ይዘረጋል፤ምግቡ ሐራም፤መጠጡ ሐራም፤የሚለብሰው ሐራም፤በሐራም የተቀለበ እየሆነ የዚህ ዓይነቱ ሰው (ዱዓእ) እንዴት ተቀባይነት ያገኛል?!»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

6. ሐጅና ዑምራውን ለአላህና ለአክብራው የታሰበ፤ በነዚያ ቅዱሳን ቦታዎች በአንደበትና በተግባር የሚፈጽማቸውን ሁሉ የአላህን ውዴታ ለማግኘትና ወደርሱ ለመቅረብ የታለመ ማድረግ ይኖርበታል፡፡ በሐጅ ዓለማዊ ጥቅም ወይም ታይታን ወይም ዝናንና ከሌሎች በልጦ መታየትን ከመፈለግ ዓላማ በእጅጉ መጠንቀቅ ይገባዋል፡፡

7. ሐጅና ዑምራን አስመልክቶ የተደነገገለትን ነገር መማር፤ ሕግጋትና ደንቦችን መረዳትና መገንዘብ፤ የማያውቀውን ነገር መጠየቅና የተሟላ ዕውቀትና መረጃ ማግኘት ይኖርበታል፡፡ በጣም የሚያሳዝነው ብዙዎቹ ሐጃጆች ስለ ሐጅ ሥርዓት አፈጻጸም ምንም ዕውቀት ሳይኖራቸው ወደ ሐጅ የሚሄዱ በመሆናቸው ሐጃቸውን በሚያበላሽ ሁኔታ አንዳንድ የሐጅ ግዴታዎች ሲያመልጣቸው ይስተዋላሉ፡፡

እሕራምን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች

እሕራም ላይ የሚገኝ ሰው በወዱእ ወይም በገላ ትጥበት ጊዜ ጥቂት ጸጉሮች ቢወድቁ ከሪዙ፤ ከጸሎትም ሆነ ከጥፍሩ የሚወድቅ ነገር ቢኖር ሆን ብሎ እስካላደረገ ድረስ ችግር የለውም፡፡ በዚህ ወንድና ሴት አንድ ሲሆኑ ከጸጉሯ ወይም ከጥፍሯ የሚወድቅ ነገር ቢኖር ችግር አይፈጥርባትም፡፡ ሙሕሪሙ አስፈላጊ ከሆነ ወይም የሚጠቅመው ከሆነ እግሩ ላይ ማሰሪያ ማድረግ ይፈቀድለታል፡፡

(1) በሙስሊም የተዘገበ

ቅድመ ሁኔታ በንይያ

በሽታ ያለበት ሰው ወይም የሐጅ ክንውኑን ከማሟላት የሚያግደው ነገር ይኖራል ብሎ ከሰጋ እሕራም በሚያደርግበት ጊዜ ቅድመ ሁኔታ በማስቀመጥ «አላህ ሆይ! ለዑምራ (ለሐጅ) ጥሪህን ተቀብያለሁ! (ለብባዬክ አልሏሁምም ብዑምረትን) የሚያሰናክለኝ ነገር ከተከሰተ ከእሕራም የምወጣው በተሰናከልኩበት ቦታ ነው፡፡» ማለት ይችላል፡ ከዓእሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم ወደ ዱባዓ ብንት ዙብይር ሄደው «ሐጅ ማድረግ ፈልግሽ ይሆን?» ሲሉ «ወላሂ ሕመም ተሰምቶኛል እንጂ» አሏቸው፡፡ እሳቸውም «አላህ ሆይ! ከእሕራሜ የምወጣው በያዝከኝ ቦታ ላይ ነው ብለሽ ቅድመ ሁኔታ አስቀምጭና ሐጅ አድርጊ፡፡»⁽¹⁾ አሉ ብለዋል፡፡

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

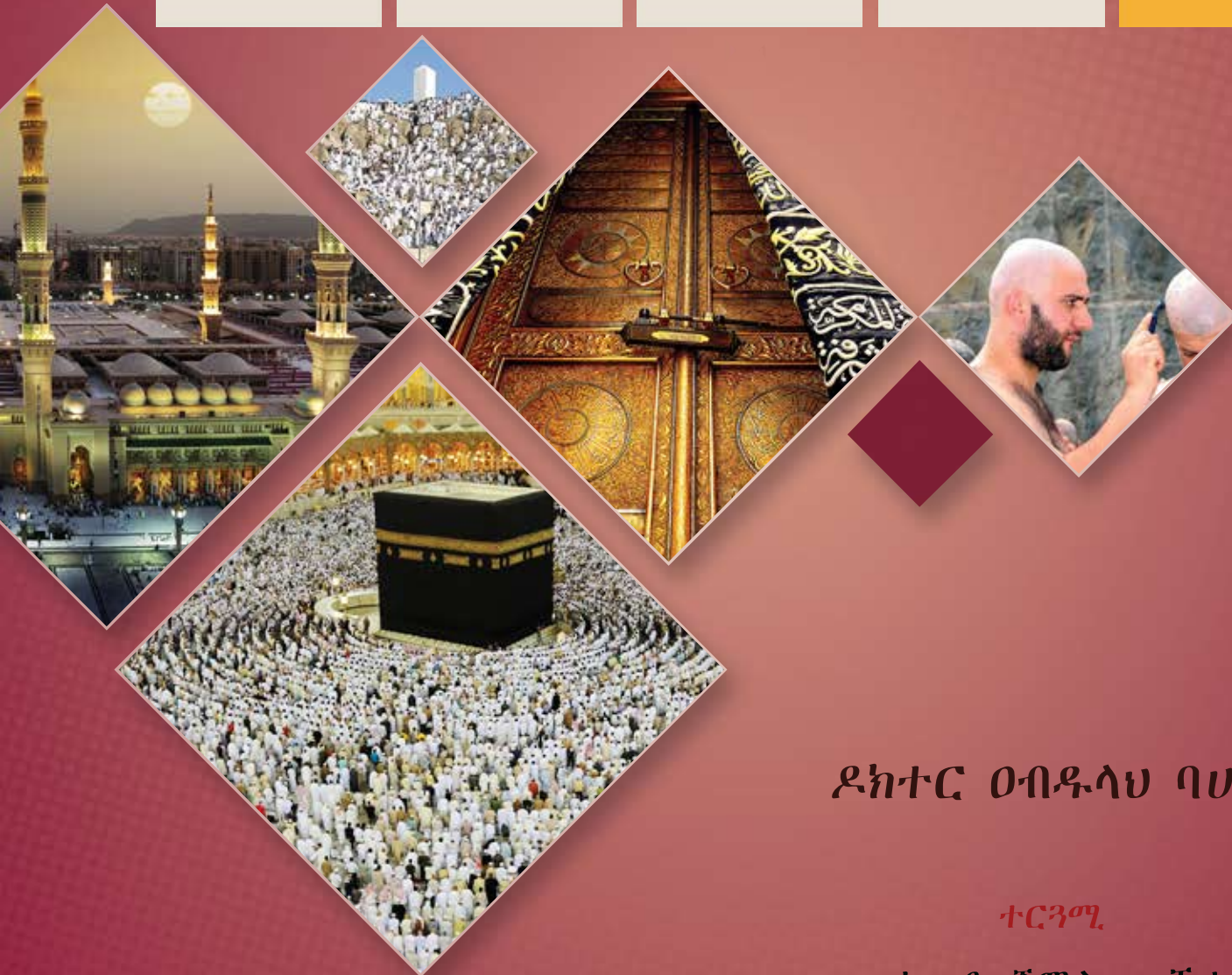
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የሐጅ (ዑምራ) አፈጻጸምና ተልቢያ

የሐጅ (ዑምራ) አፈጻጸምና ተልቢያ

ኑሱክ

የኑሱክ የቋንቋ ትርጉም

ዕባዳ ማለት ነው።

የኑሱክ ሽሪዓዊ ትርጉም

ሐጅ ወይም ዑምራ የሚያደርግ ሰው በአንደበት የሚለውና በተግባር የሚፈጽመው ክንውን ነው።

አሕራም ማድረግ የፈለገ ሰው ገላውን ታጥቦ፤ ንጽሕናውን አሟልቶ፤ የአሕራም ልብስ ሲለብስና ወንድ ከተሰፋ ልብሶች ነጻ ሲሆን የሐጅን ወይም የዑምራን ኑሱክ ለመጀመር ንይያ ያደርጋል፡ ፤ ለማከናወን የነየተውን ኑሱክ በአንደበቱ ጭምር በመግለጽ ዑምራ አድርጎ ከዚያ በሐጅ ተመቱዕ ለማድረግ ከፈለገ «ለብ'በይክ አልሏሁም» መ ዑምረተን መተመት'ትዐን ብሃ እለል ሐጅ» ይላል፤ ወይም «ለብ'በይክ አልሏሁም» መ ዑምረተን» ይላል። ሐጅ ብቻ ነይቶ ከሆነ ደግሞ «ለብ'በይክ አልሏሁም» መ ሐጅን» ማለት የተወደደ ነው። አነስ (ረዕ) የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} «ለብበይክ ዑምረተን ወሐጃ» (አላህ ሆይ! አቤቱ ለዑምራና ለሐጅ ጥሪህን ተቀብዬ አቤት ብያለሁ)»⁽¹⁾ ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋልና። በአንደበቱ ምንም ሳይል ቀርቶ በልቡ ብቻ ንይያ ካደረገም በቂው ነው።

ማ ው ጫ

የሐጅ ዕባዳ ክንውን (ኑሱክ)

የኑሱክ ትርጓሜ

የኑሱክ ንይያ

የኑሱክ ዓይነቶች

በሦስቱ ኑሱኮች መካከል ያለው ልዩነት

ተልቢያ

የተልቢያ ትርጓሜ

ተልቢያን የሚመለከት ድንጋጌ

የተልቢያ ወቅትና ቦታዎቹ

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

የኑሱክ ዓይነቶች

1. ተመታታይ (ዑምራ ከዚያ ሐጅ)

ይህ በሐጅ ወራት ውስጥ ለዑምራ እሕራም አድርጎ ዑምራውን አፈጸመና እሕራሙ ከወጣ በኋላ በዚያው ዓመት ለሐጅ እሕራም የሚያደርግበት ዓይነት ነው። በተመታታይ ሐጅ የሚያደርግ ሰው መካ በሚደርስበት ጊዜ የዑምራ ተግባራትን ያከናውናል። እነሱም ፦ ጠዋፍ፣ ሰዕይ፣ ጸጉር መላጨት ወይም ማሳጠር፣ ከዚያም እሕራሙ በመውጣት መደበኛ ልብሱን መልበስ ሲሆኑ፣ የዙልሐጃ ስምንተኛ ቀን ሲደርስ ለሐጅ እሕራም አድርጎ የሐጅ ተግባራትን ማከናወን ነው። በዚህ የተመታታይ አፈጻጸም ዓይነት የተጠቀመ ሰው ሀድይ (በመካ የሚሰጥ እንስሳ) የማረድ ግዴታ አለበት።

2. ቅራን (የሐጅና ዑምራ ጥምረት)

ይህ አፈጻጸም ለሐጅና ዑምራ በጥምረት እሕራም ማድረግ ወይም ለዑምራ እሕራም አድርጎ ጠዋፉን ከመጀመሩ በፊት ሐጅን በዑምራው ላይ ማስገባት ነው። በቅራን አፈጻጸም ዓይነት ሐጅ የሚያደርግ ሰው የሐጅ ተግባራት በሙሉ እስኪሟሉ ድረስ በእሕራሙ የሚቀጥል ሲሆን በማጣመሩ ምክንያት ሀድይ የማረድ ግዴታ ይኖርበታል።

3. እፍራድ (ሐጅን ብቻ በነጠላ)

ይህ ሐጅ ብቻ በነጠላ የሚከናወንበት የአፈጻጸም ዓይነት ሲሆን፣ በዚህ የተጠቀመ ሐጅ አድራጊ እስከ መጨረሻው የሐጅ ተግባራት ፍጻሜ ድረስ በእሕራሙ ይቀጥላል፡ ፡ የሀድይ ግዴታም የለበትም።

ከሁሉም ተመራጩ ኑሱክ (አፈጻጸም) ነቢዩ ﷺ ሶሳባን⁽¹⁾ በዚህ ያዘጋጁት በመሆኑ የተመታታይ አፈጻጸም ነው። ከዚያ ቅራን ቀጥሎም እፍራድ ነው።

(1) ሙስሊም በዘገቡት የዓጃሻ ሐዲስ መሰረት።

በዎስቱ ኑሱኮች (የሐጅ ሥርዓት አፈጻጸም) መካከል ያለው ልዩነት

	እፍራድ	ቅራን	ተመሳሳቱ
ሐጅ	ሐጅ ብቻ	ዑምራ ከዚያ ሐጅ	ዑምራና ሐጅ
አፈጻጸሙ	ለሐጅ ብቻ አንድ ጊዜ እሕራም ያደርጋል።	ለሐጅና ለዑምራ አንድ እሕራም ብቻ ያደርጋል።	ሁለት ጊዜ እሕራም ያደርጋል፡ : የመጀመሪያው ለዑምራ ነው፡ : ዑምራውን ካደረገ በኋላ ከእሕራሙ ይወጣና ለሐጅ እሕራም ያደርጋል። እሕራም
እሕራም	በእሕራም ጊዜ «ለብዘይከ ሐጅጃን» ይላል።	በእሕራም ጊዜ «ለብዘይከ ዑምራተን ወሐጅጃ» ይላል።	በመጀመሪያው እሕራም ጊዜ «ለብዘይከ ዑምራተን» ይላል። ከዚያም ለሐጅ እሕራም ሲያደርግ «ለብዘይከ ሐጅጃን» ይላል፤ ወይም «ለብዘይከ ዑምራተን መተመትትዐን ብሃ እለል ሐጅ» ይላል።
ተልቢያ	ሀድይ (የሚሰዋ እንስሳ) ግዴታ አይሆንም።	ሀድይ (የሚሰዋ እንስሳ) ግዴታ ይሆናል።	ሀድይ (የሚሰዋ እንስሳ) ግዴታ ይሆናል።
ሀድይ	አንድ መደረግ ያለበት ጠዋፍ ሲኖረው እሱም የሐጅ ጠዋፍ ነው።	አንድ መደረግ ያለበት ጠዋፍ ሲኖረው እሱም የሐጅ ጠዋፍ ነው።	ሁለት ጠዋፎች ሲኖሩት አንደኛው ለዑምራ ሁለተኛው ለሐጅ።
ጠዋፍ	አንድ ሰዕይ ብቻ ሲኖረው እሱም የሐጅ ሰዕይ ነው።	አንድ ሰዕይ ብቻ ሲኖረው እሱም የሐጅ ሰዕይ ነው።	ሁለት ሰዕይ ሲኖሩት፣ አንደኛው ለዑምራ ሁለተኛው ለሐጅ ነው።

ተልቢያ

ተልቢያ

ተልቢያ «ለብ'በይክ አልሏሁምም ለብ'በይክ፣ ለብ'በይክ ላ ሽሪክ ለክ ለብ'በይክ፣ እን'ነል ሐምደ ወን'ንዕመተ ለክ ወልሙልክ፣ ላሽሪክ ለክ» የሚለው የሙሕሪሙ ቃል ነው።

ይህም እብን ዑመር (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልእክተኛ ተልቢያ እንደዚህ ነበር⁽¹⁾ በሚለው ሐዲስ መሰረት ነው። «ለብ'በይክ አልሏሁምም ለብ'በይክ» ማለት ትርጉሙ፡- «አላህ ሆይ! (የሐጅ) ጥሪህን ተቀብያለሁ አቤት! አሁንም አቤት!» ማለት ነው።

ተልቢያ የአላህን ውዳሴና ምስጋናውን፣ ተገዥነትንና ለትእዛዙ ምላሽ መስጠትን፣ አንድነቱንና ተውሒዱን መግለጽን፣ እንደዚሁም ከሽርክ ነጻ መሆንን አካቷል።

ተልቢያን የሚመለከት ድንጋጌ

ተልቢያ ማለት ሱንና ሲሆን ወንድ ድምጹን ከፍ ሲያደርግበት ሴት ግን ፍትና እንዳይኖር ሲባል በዝግታ ድምጽ ትላለች።

የተልቢያ ወቅትና ቦታው

እሕራም ያደረገ ሰው ከእሕራሙ በማስከተል ተልቢያ ማለት ይጀምራል። በጉዞው ላይ ተልቢያውን አብዝቶ ያስተጋባል።

ተልቢያ በብዙ ቦታዎች ላይ ሱናነቱ የጸና ሲሆን ከነዚህ ውስጥ የሚከተሉት ይገኛሉ፡-

ወደ ከፍታ ቦታ ሲወጡ፣ ወደ ሽለቆ ሲወርዱ፣ የፈርድ ሶላት ከተሰገደ በኋላ፣ ሲመሽና ሲነጋ።

በዑምራ ወቅት ከዕባን ከፊትለፊት ሲያይና ጥቁሩን ድንጋይ ሲሳለም ተልቢያን የሚያቋርጥ ሲሆን በሐጅ ጊዜ ደግሞ ዒድ ቀን የአልዐቀባን ጀምራ መወርወር ሲጀምር ያቋርጠዋል።

(1) በቡሻሪና ሙስሊም የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች ክፍል አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

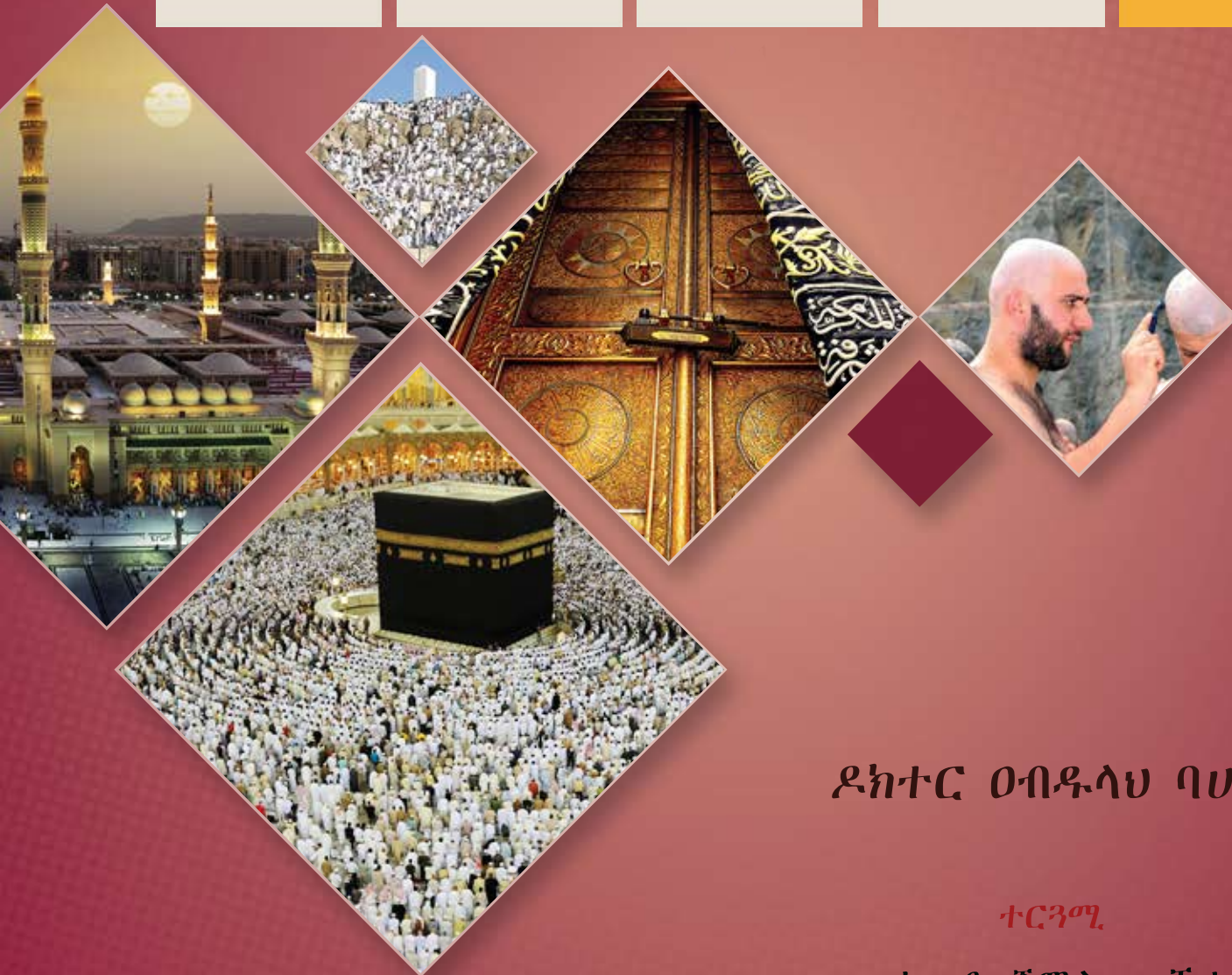
ጠሃራ

ሶላት

ደም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የሐጅና ዑምራ ክፍል አፈጻጸም

የሐጅና ዑምራ አፈጻጸም

ማወጫ

የሐጅ አፈጻጸም

የዙልሕጃ ወር ስምንተኛው ቀን

የዙልሕጃ ወር ዘጠነኛው ቀን

የዙልሕጃ ወር ዐስረኛው ቀን

የዙልሕጃ ወር ዐስራ አንደኛው ቀን

የዙልሕጃ ወር ዐስራ ሁለተኛው ቀን

የዙልሕጃ ወር ዐስራ ሦስተኛው ቀን

የዑምራ አፈጻጸም

የሐጅ አፈጻጸም

ለሐጅ የመጣ ሰው ወይ መተመትዕ ነው፤ ወይ ቃሪን ነው፤ ወይ ደግሞ መፍሪድ ነው። መተመትዕ ከሆነ ዑምራን ካከናወነ በኋላ ከእሕራሙ ይወጣል። ቃሪንና መፍሪድ ግን በእሕራማቸው ይቀጥላሉ። የሐጅ ተግባራት ክንውን ከስምንተኛው ቀን ጀምሮ እስከ አስራ ሦስተኛው ቀን መጨረሻ ድረስ የሚቀጥሉ ሲሆን ዝርዝሩ እንደሚከተለው ነው፡-

የዙልሕጃ ወር ስምንተኛው ቀን (የተርዊያህ ቀን)

1. በስምንተኛው ቀን ከዙህር በፊት እሕራም ማድረግ ሱና ሲሆን መካ ከሆነ ከመካ፤ሚና ከሆነም ከሚና ካለበት ቦታ ሆኖ ገላውን ታጥቦና ሽቶ ተቀብቶ የእሕራም ልብስ በመልበስ እሕራም ያደርጋል። ለሐጅ ተልቢያ እያለ እሕራም ሲያደርግ እንዲህ ይላል ፡- «ለብ'በይክ አልሏም'መ ሐጅጅን፤ለብ'በይክ አሏም'መ ለብ'በይክ፤ለብ'በይክ ላሽሪክ ለክ ለብ'በይክ፤እን'ነል ሐምደ ወን'ንዕመተ ለክ ወልሙልክ፤ላሽሪክ ለክ።»⁽²⁾ ትርጉሙ ፡- «አላህ ሆይ! ጥሪህን ተቀብቼ እንሆ ለሐጅ አቤት ብያለሁ። አላህ ሆይ! ጥሪህን

ተቀብቼ እንሆ አቤት ብያለሁ፤ጥሪህን ተቀብቼ እንሆ አቤት ብያለሁ፤አንተ ምንም ሽሪክ የለህምና ጥሪህን ተቀብቼ እንሆ አቤት ብያለሁ፤ሁሉም ምስጋና፤ሁሉም ጸጋ ሁሉም ንግሥና ያንተ ብቻ ነውና አቤት ብቼ ጥሪህን ተቀብያለሁ፤ አንተ ምንም ሽሪክ የሌለህ አንድ አምላክ ነህና።» ማለት ነው።

2. ከዚያ ወደ ሚና ያመራና ዙህር፤ዐስር፤መግራብ፤ዕሻእና የቀጣዩን ቀን ፈጅሮ እዚያ ይሰግዳል። እያንዳንዱን ሶላት በወቅቱ የሚሰግድ ሲሆን ባለ አራት ረክዓ ሶላቶችን ወደ ሁለት አሳጥሮ (በቀስር) ይሰግዳል። በዘጠነኛው ቀን ጸሐይ እስክትወጣ ድረስ ሚና ውስጥ የሚቆይ ሲሆን በዚህ ጊዜ ተልቢያን ደጋግሞና አብዝቶ ማስተጋባት ሱና ነው።

(1) ይህ ቀን «የውም አትተርውያ» ተብሎ የተሰየመው በሚና እና ዐረፋት በዘመኑ ውሃ ያልነበረ በመሆኑ ሐጃጆች ለቆይታቸው የሚበቃቸውን ያህል ውሃ በዚህ ቀን ይሰነቁ ስለነበረ ነው።
(2) በቡኻሪ ተዘገበ

እስራም

ሽቶ መቀባት

ገላን መታጠብ

ሚና

የዙልሕጃ ወር ዘጠነኛው ቀን (የዐረፋ ቀን)

1. የዚህ ቀን ጸሐይ ስትወጣ ሐድ አድራጊው ተልቢያ እያለ ወደ ዐረፋ ይጓዛል። ሱናው ከተቻለ ወደ ነሚራ በማምራት ጸሐይ ዘንበል እስክትል ድረስ እዚያ መቆየት ነው። ጸሐይ ዘንበል ብላ የዙህር ሶላት ወቅት ሲገባ የሙስሊሞች ኢማም ወይም እሱን የሚወክል ሰው፣ ከሁኔታው ጋር አግባብነት ያለው ኸጥባ (ዲስኩር) ለሐጃጆች ማድረግ ሱና ነው። በኸጥባው ውስጥ ተውሐድን ያረጋገጣል፣ የሐድ ሕግጋትንና የሃይማኖቱን ዋና ዋና ጉዳዮች ለሐጃጆች ያሳውቃል።
2. ከዚያም ዙህርና ዐስርን አስቀድሞ በማጣመር (ጀምሮ ተቅዲም) እና በማሳጠር (በቀስር) ይሰግዳል። ሐድ የሚያደርገው ሰው በዚህ ቀን ፊቱን ወደ ቅብላ በማዞር ዱዓን ማብዛትና ለዚሁ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ፣ መተናነስና ተገዥነቱን፣ ደካማነቱንና መላ የለሽነቱን ለአላህ ﷻ በመወትወት አጥብቆና ደጋግሞ ልመናውን ማቅረብ የተደነገገ ነው። ነቢዩ ﷺ «ከዱዓን ሁሉ በላጩ የዐረፋ ቀን ዱዓን ነው፤ እኔ ካልኩትና ከኔ በፊት የነበሩ ነቢያትም ካሉት ሁሉ በላጩ ላ እላህ እልላልላሁ ወሕደሁ ላሸረከ ለሁ፣ ለሁልሙልኩ ወለሁልሐምዱ፣ ወሁው ዐላ ኩልላ ሸይእን ቀዲር» ማለት ነው።⁽¹⁾ ብለዋል። ለተላለፉ (መእሁር ለሆኑ) የዱዓን ዓይነቶች ትኩረት መስጠትና ካልታዘዙና መሰረት ከሌላቸው የፈጠራ ዱዓን ዓይነቶች መራቅና መጠንቀቅ ተገቢ ነው። ከቁርአን የተመቸውን ያህል መቅራትና በነቢዩ ﷺ ላይ ሶላትና ሰላም ማውረድን ማብዛት መልካም ነው።
3. ሐድ አድራጊው የዘጠነኛው ቀን ጸሐይ ከጠለቀች በኋላ ከዐረፋ ወደ ሙዝደሊፋ ያመራል። ጸሐይ ከመጥለቋ በፊት ምድረ ዐረፋን ለቆ መሄድ አይፈቀድም። ጸሐይ ከመጥለቋ በፊት የለቀቀ ሰው በሌሊት እንኳ ቢሆን ወደዚያ ይመለሳል። ያልተመለሰ ሰው እርድ ማቅረብ ግዴታ ይሆንበታል። እርዱ አንድ ፍየል፣ ወይም የግመል አንድ ሰባተኛ ወይም የበሬ አንድ ሰባተኛ ነው።

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

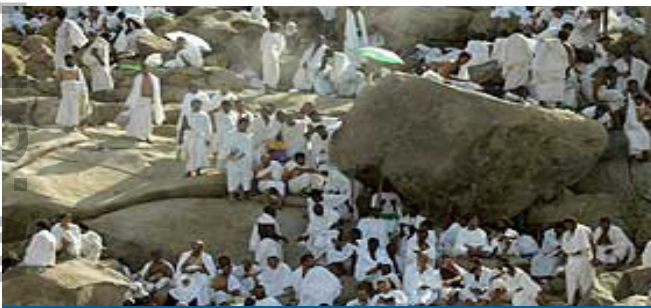

መዝናኛ

ነሚረህ

ዐረፋት

መመሪያዎች

1. በምድረ ዐረፋ መቆም (ወቁፍ) ማለት በዘጠነኛው ቀን በዐረፋ መገኘት ማለት ሲሆን፤ ይህም በመቆም በመቀመጥ፤ ተጋድሞም ሆነ በመጓጓዣ ላይ በመቀመጥም ሊሆን የሚችል እንጂ የግድ መቆም ማለት አይደለም፡፡

2. በምድረ ዐረፋ መገኘት (ወቁፍ) ከሐጅ ማእዘናት (አርካን) አንዱ ሩክን በመሆኑ ያለርሱ ሐጅ ትክክለኛ መሆን አይችልም፡፡ ወቁፍ ያመለጠው ሰው ሐጅ አምልጦታል፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሐጅ ማለት ዐረፋ (ወቁፍ) ነው፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና፡፡

3. በምድረ ዐረፋ መገኘት (ወቁፍ) ወቅት የሚጀምረው የዙልሕጃ ዘጠነኛ ቀን ጎህ መቅደድ (ፈጅር) ጀምሮ እስከ አስረኛው ቀን ጎህ መቅደድ

(1) በአሕመድ የተዘገበ

ድረስ ያለው ጊዜ ነው፡፡ በዚህ ጊዜ ውስጥ ለአፍታ እንኳ ቢሆን በዐረፋ የተገኘ ሰው ወቁፍን ያገኘና ሐጅ ትክክለኛ የሆነ ሰው ነው፡፡ በዚህ የጊዜ ገደብ ውስጥ ወቁፍ ያመለጠው ሰው ሐጅ ትክክለኛ አይሆንም፡፡ ከእብን ዐባስ (ረዐ) በተላለፈው መርፉዕ ሐዲስ «ጎህ ከመቅደዱ (ከፈጅር) በፊት ለዐረፋ (ወቁፍ) የደረሰ ሰው፤ ለሐጅ ደርሷል፡፡»⁽²⁾ ተብሏልና፡፡

4. ምድረ ዐረፋ በሙሉ መቆሚያ (የውቁፍ ቦታ) ነው፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ተራራ አጠገብ ወደ ላይ ሳይወጡ በቋጥኞቹ አቅራቢያ ፊታቸውን ወደ ቅብላ መልሰው በመቆም ፡- «እዚህ ቦታ ላይ ቆሜያለሁ፤ ዐረፋ በሙሉም መቆሚያ ነው፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم ከቆሙበት ቦታ ላይ መቆም ከተቻለ እስየው፤ ካልተመቸ በማንኛውም የምድረ ዐረፋ ቦታ ላይ ይቆማል፡፡ ወደ ዐረፋ ከመደረሱ ጥቂት ቀደም ብሎ ባለው ሽለቆ፤ የዑራና ሽለቆ በሚባለው ስፍራ መቆም ትክክለኛ አይሆንም፡፡ ወደ ተራራው አይወጣም፤ በቋጥኞቹ ላይም አይቆምም፡፡ ምድረ ዐረፋ ከጥንትም የራሱ የተለየ ድንበር የተከለለለትና ምልክት የተደረገለት ሲሆን ባሁኑ ጊዜም አዳዲስና ድንበሮቹን ከሁሉም አቅጣጫ የሚያመለክቱ ትላልቅ ምልክቶች ተደርጎለታል፡፡

5. ሐጅ አድራጊው የዚህን ዕለት ታላቅነትና ትሩፋቱን ማስታወስ ሲገባው፤ አላህ ለባሮቹ ቸርነቱንና ቸርታውን የሚያፈስበት፤ በመላእኮቹ ላይ በነሱ የሚፎክርበት፤ ከእሳት የሚድኑትን የሚያበዛበት ክቡር ቀን መሆኑንም ማስተዋል ይኖርበታል፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ከዐረፋ ቀን ይበልጥ አላህ ባሪያውን በብዛት ከእሳት ነጻ የሚያወጣበት ቀን የለም፡፡ በእርግጥ (ወደ ባሮቹ) ይቀርባል፤ ከዚያም «እነኚህ ምን ፈልገው ይሆን ? በማለት በመላእኮች ላይ በነሱ ይፎክራል፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋል፡፡ ስለዚህም ሐጅ አድራጊው የዚህን ወርቃማና ክቡር ቀን ሰዓቶችን በመጠቀም ተውበቱን ማሳደስ፤ ራሱን መመርመር ሲገባው፤ ዕለቱን በመዘዋወር፤ ንግግርና ጭቅጭቅ በማብዛት ላለማባከን ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርበታል፡፡

(2) አልባኒ በሶሐኪ አልጃሚዕ ቁጥር 5995 ሶሐኪ ነው ብለውታል፡፡

(3) በሙስሊም የተዘገበ

(4) በሙስሊም የተዘገበ

አስረኛው ሌሊት ወደ ሙዝደሊፋ ማምራትና እዚያ ማደር

1. ሐጃ ጸሐይ ከጠለቀች በኋላ ከዐረፋ ወደ ሙዝደሊፋ ይንቀሳቀሳል። በዚህ ጊዜ ሌሎችን ላለማወክ ሲባል በጸጥታና በእርጋታ መንቀሳቀስ፣ ተልቢያ እያሉና አላህን ﷻ እየዘከሩ መጓዝ ሱና ነው።
2. ወደ ሙዝደሊፋ ሲደርስ ጓዙን ከመፍታቱ በፊት የመግራብና የዕሻ እሳቶችን አንድ ላይ በማጠመር (በጀምዕ) ዕሻን በማሳጠር (በቀስር) በመስገድ ይጀምራል።
3. በዚህ ሌሊት አዳርን በሙዝደሊፋ ማድረግ ግዴታ ሲሆን የሱብሕ ሶላትን ቶሎ ይሰግዳል። ዑዝር ካላቸው እንደ አቅመ ደካሞች፣ ሴቶች፣ ሕጻናትና ከነሱ ጋር ካሉት ወይም በሐጃጆች አገልግሎት ላይ ከተሰማሩት ውጭ ሌሎች ከፈጅሮ በፊት ከሙዝደሊፋ አይነቃነቁም። ምክንያት ያላቸው በሌሊቱ መጨረሻ ጨረቃ ከጠለቀች በኋላ ከሙዝደሊፋ መንቀሳቀስ ይፈቀዳቸዋል።
4. ሐጃ አድራጊው ሱብሕ ከሰገደ በኋላ ወደ መሽዐሩል ሐራም ዘንድ በመምጣት ፊቱን ወደ ቅብላ መልሶና እጆቹን ከፍ አድርጎ ዝክር ተክቢራና ዱዓኦ ማብዛት፣ ንጋቱ በደንብ ወገግ ብሎ እስኪጠራ ድረስም በዚህ መቀጠል የተወደደ ነው። በሙዝደሊፋ በየትኛውም ቦታ ላይ መቆም ይችላል። ነቢዩ ﷺ «እዚህ ቆሜያለሁ፤ ጀምሶ በሙሉ ሙዝደሊፋ ነው።»⁽¹⁾ ብለዋልና። ጀምሶ መዝደሊፋ ለማለት ነው።
5. ሐጃ አድራጊው ሙዝደሊፋን ለቆ ሲወጣ ሰባት ጠጠሮችን የመጀመሪያውን ቀን ጀማር ብቻ ለመወርወር መልቀም የተወደደ ነው። ለተቀሩት ቀናት ውርወራ ግን ጠጠሮቹን ከሚና የሚወስድ ሲሆን ከየትኛውም ቦታ ጠጠሩን መውሰድ ይፈቀዳል።

የወርሐ ዙልሕጃ አስረኛው ቀን (የዒድ ቀን)

1. የፈጅሮ ሶላት ሰግዶ ለጸሐይ መውጣት ጥቂት እስኪቀር ድረስ ራሱን ለዝክርና ለዱዓኦ ነጻ ያደርጋል።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

2. ጸሐይ ከመውጣቷ ጥቂት ቀደም ብሎ ሙዝደሊፋን ለቆ ወደ ሚና ይንቀሳቀሳል። በመንገዱ ላይ ተልቢያን አብዝቶ ያስተጋባል። ወደ ሙሐስሲር ሽለቆ በሚደርስበት ጊዜ ጉዞውን ያፋጥናል። ሙሐስሲር ወደ ሚና ከመድረስ በፊት በሙዝደሊፋና በሚና መካከል የሚገኝ ሽለቆ ነው። ወደ ሚና ሲደርስ የዒድ ቀን ተግባራትን ይፈጽማል። እነሱም ጠቅለል ባለ መልኩ፡ - የአልዐቀባን ጀምራ መወርወር፣ መሥዋዕት ማረድ፣ ጸጉር መላጨት ወይም ማሳጠር፣ ጠዋፍና ሰዐይ ናቸው።

3. ሐጃ አድራጊው ወደ ሚና ሲደርስ በሚና አቅጣጫ በኩል የመጨረሻው ከመካ አቅጣጫ በኩል የመጀመሪያው ጀምራ ወደ ሆነው ወደ ጀምረቱል ዐቀባ ያመራል። ወደ ጀምራው ሲደርስ ተልቢያውን አቋርጦ ሰባት ጠጠሮችን ተራ በተራ አከታትሎ ይወረወራል። እያንዳንዱን ጠጠር አልሏሁ አክበር እያለ ይወረወራል። የውርወራው ተወዳጅ ወቅት ከዒድ ቀን ጎህ መቅደድ እስከ አስራ አንደኛው ቀን ጎህ መቅደድ ድረስ ያለው ጊዜ ሲሆን፣ በዒድ ቀን ጎህ ከመቅደዱ በፊት በሌሊቱ መጨረሻ ላይ ቢወረወርም ትክክለኛና ተቀባይነት ያለው ይሆናል።

መመሪያዎች

- አንድ ሙስሊም በጀመራት ውርወራ ጊዜም ሆነ በሌላው የሐጃ ተግባራት ክንዋኔ ላይ ሐጃጅ ወንድሞቹን ከማወክና ከማስቸገር መጠንቀቅ ይኖርበታል።
- ሐጃ አድራጊው የሚወረወረው ጠጠር መወርወሪያ ገንዳው ላይ መውደቁን ማረጋገጥ አለበት። አንዳንድ ሰዎች ጠጠሩ የሚወረወረው ወደ ቆመው ምስሶ ስለሚመስላቸው ጠጠሩ ወደ መወርወሪያው ገንዳ አይወድቅም። ሌሎች ደግሞ ከብዙ ርቀት ስለሚወረወሩ ወደ ቦታው አይደርስም። እንዲህ የሚያደርግ ሰው የውርወራን ግዴታ አልተወጣም።
- አንድ ሙስሊም ትልቅ ድንጋይ ወይም ጫማን አውልቆ መወርወርን በመሳሰለ ሁኔታ ውርወራውን ከልኩ ከማሳለፍ መጠንቀቅ ይገባዋል። ሱናው የጠጠሩ መጠን ከሽንብራ ፍሬ ትንሽ ከፍ የሚል መሆን ነው። ጃብር ብን ዐብደላህ (ረዕ) ባስተላለፉት ሐዲስ ውስጥ

«ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ጀምራን የጣት ውርወራ ጠጠርን በመሰለ ጠጠር ሲወረወሩ አይቻለሁ፡፡»⁽¹⁾ የሚል ተመልክቷል፡፡

ጠጠሮቹን በሙሉ አንድ ጊዜ ከወረወረ እንደ አንድ ውርወራ ብቻ ይቆጠራል፡፡ መወርወር የግድ አስፈላጊ በመሆኑ ጠጠሮቹን ወስዶ መወርወሪያው ላይ ቢያኖር ትክክለኛ አይሆንም፡፡

4. ወንድ የራስ ጸጉሩን ይላጫል፤ ወይም ሙሉ በሙሉ ያሳጥራል፤ መላጩት በላጭ ነው፡፡ ሴት ግን አንድ የጣት አንን ያህል ብቻ ጸጉሯን ታሳጥራለች፡፡

5. ወደ መካ በመውረድ ጠዋፍ አልእፋዲ ያደርጋል፡፡ በዚህ ጠዋፍ ረመልም ሆነ እድገታዊ (ትክክልን እያንቀሳቀሱ በፈጣን እርምጃ መንዝና የቀኝ ትክክልን ማራቆት) የለበትም፡፡ ከጠዋፉ በኋላ ሁለት ረክዓ ይሰግዳል፡፡ በዚህ ጠዋፍ ተመራጩ ከውርወራና ከመላጩት በኋላ የእሕራም ልብሱን አውልቆ የተለመደ ልብሱን መልበስና ሽቶ መቀባት ነው፡፡ ዓእሻ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት «የአላህ መልእክተኛ እሕራም ሲያደርጉ ለእሕራማቸው፣ እሕራም ሲወጡም በቤቱ (በከፊቱ) ዙሪያ ጠዋፍ ከማድረጋቸው በፊት ሽቶ እቀባቸው ነበር፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

6. የጠዋፉ ወቅት ከዲድ ቀን ጎህ መቅደድ በኋላ የሚጀምር ሲሆን፤ ከሙዝደለፋ አስቀድመው ለለቀቁ ደካሞች ከጎህ መቅደድ በፊት በሌሊቱ መጨረሻ ላይ ማድረግም ይቻላል፡፡ ከዲድ ቀን ማዘግየትም የሚፈቀድ ቢሆንም ተመራጭ ግን አይደለም፡፡

7. በተመቱሶ ሐጅ ያደረገ ሰው ከጠዋፉል እፋዲ በኋላ በሰፋና መርዋ መካከል ሰዕይ ማድረግ ሲገባው፣ በእፍራድና በቅራን ሐጅ ያደረገ ሰው ከጠዋፉል ቁዱም በኋላ ሰዕይ አድርጎ የነበረ ከሆነ ከጠዋፉል እፋዲ በኋላ ሰዕይ ማድረግ አያስፈልገውም፡፡ ሐጅ አድራጊው ጠዋፉል እፋዲንና የሚመለከተው ከሆነ ሰዕይን ካከናወነ የዲድ ቀን ተግባሮችን ያጠናቀቀ በመሆኑ የአስራ አንደኛውን ቀን ሌሊት እዚያ ለማደር ወደ ሚና መመለስ ይኖርበታል፡፡

(1) በሙስሊም የተዘገበ ሲሆን የጣት ውርወራ ጠጠር በሁለት አመልካች ጣቶች መካከል አድርገው የሚያፈናጥሩት ትንሽ ጠጠር ነው፡፡
(2) በቡኻሪ የተዘገበ

የዕለት ዲድ ተግባራት ቅደም ተከተል

የዲድ ቀን ተግባራትን ከላይ በሰፈረው ቅደም ተከተል መሰረት ማከናወን ሱና ነው፡፡ ይህም በመጀመሪያ ውርወራ፣ ከዚያ መሥዋዕት ማረፊያ፣ ቀጥሎ መላጩት፣ ከዚያ ጠዋፍ፣ ከዚያ በመቀጠል ሰዕይ ማድረግ ያለበት ሰው ሰዕይ ማድረግ ሲሆን፤ ከዚያ صلی اللہ علیہ وسلم የፈቀዱ ስለሆነ አንዱን ከሌላው ማስቀደምም ይቻላል፡፡ ስለዚህም መጀመሪያ ተላጭቶ ከዚያ ጠጠር ቢወረወር ትክክለኛ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡ መጀመሪያ መሥዋዕት አርዶ ከዚያ ጠዋፍ ቢያደርግና ቀጥሎ ውርወራ ወዘተ. ቢፈጽምም ትክክለኛ ይሆናል፡፡ ከዚያ صلی اللہ علیہ وسلم በዚህ ቀን ስለ ቅደም ተከተል ሲጠየቁ ይሉ የነበረው «አድርገው ችግር የለውም፡፡»⁽³⁾ ማለት እንጂ ሌላ አልነበረምና፡፡

የመጀመሪያውና ሁለተኛው ተሐልሎል (ከእሕራም ሁኔታ መውጣት)

የመጀመሪያው ተሐልሎል - በእሕራም ምክንያት በሙሕሪሙ ላይ ታግደው የነበሩ ነገሮች ሁሉ ከግብረ ሥጋ ግንኙነት ወይም የቅደመ ግንኙነት አካላዊ ንኪኪ ወይም የጋብቻ ውል ማለር ብቻ ሲቀሩ ሁሉም እገዳዎች የሚፈቀዱበት ሁኔታ ነው፡፡ የመጀመሪያው ተሐልሎል ከሚከተሉት ውስጥ ሁለቱን በመፈጸም ይገኛል ፡- ጀምረቱል ዐቀባን መወርወር፣ መላጩት ወይም ማሳጠር፣ ጠዋፍ ማድረግና ሰዕይ ማድረግ ያለበት ሰው ሰዕይ ማድረግ፡፡

ሁለተኛው ተሐልሎል - በእሕራም ምክንያት በሙሕሪሙ ላይ ታግደው የነበሩ ነገሮች ሁሉ ሙሉ በሙሉ የሚፈቀዱበት ከእሕራም የመውጣት ሁኔታ ነው፡፡ ሁለተኛው ተሐልሎል ከላይ የተዘረዘሩትን ሁሉ በመፈጸም እውን ይሆናል፡፡

የሀድይ እንስሳ ማረፊያ ከተሐልሎል ጋር ግንኙነት የለውም፡፡ ሀድይ የማረዱን ተግባር አስከ አስራ አንደኛው ቀን አዘግይቶ የተቀሩትን የዲድ ቀን ተግባራት ካሟላ ባደርድ እንኳ ከእሕራም ሁኔታ መውጣት ይችላል፡፡

(3) በቡኻሪ የተዘገበ

የጀምራቱል ዐቀባ ጠጠር ውርወራ

መሠዋዕት ማረድ

ጸጉር መላጨትና ማሳጠር

ጠዋፍ

አዳር በሚና

በሶፋና መርዋ መካከል በፍጥነት መመለስ (ስዕይ)

1. አይ'ያም አት'ተሸሪቅ

አይ'ያም አት'ተሸሪቅ ከዲድ ቀጥለው ያሉት ሦስት ተከታታይ ቀናት ሲሆኑ እነሱም ፦ የዙልሕጃ ወር አስራ አንደኛው፣ አስራ ሁለተኛውና አስራ ሦስተኛው ቀናት ናቸው። በዚህ የተሰየሙት የኡድሕይያ ሥጋ ተቆራርጦና ተዘልዝሎ በጸሐይ ይደርቅባቸው ስለነበረ ነው። የአላህ መልእክተኛ ስለነዚህ ሦስቱ ቀናት ሲናገሩ «ንቁ! እነኚህ ቀናት የመብላት የመጠጣትና የአላህ ﷻ ዝክር ቀናት ናቸው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

አስራ አንደኛው ቀንና ሌሊቱ

በአስራ አንደኛው ቀን ዋዜማ ሌሊት ሚና ማደር ግዴታ ነው። በአስራ አንደኛው ቀን ፀሐይ ከእኩለ ቀን ካለፈች በኋላ በሦስቱ ጀምራዎች በያንዳንዳቸው ሰባት ሰባት ጠጠሮች⁽²⁾ ይወረወራሉ።

የጠጠር አወራወር

በመጀመሪያው ጀምራ ይጀምርና ሰባት ጠጠሮችን አንዱን ከሌላው በማስከተል ይወረወራል። ከያንዳንዱ ጠጠር ውርወራ ጋር ተክቢራ ይላል። የሚወረወሩ ጠጠሮች የግድ ገንዳው ላይ መውደቅ ይኖርባቸዋል። ከዚያ ትንሽ ራመድ ብሎ ይቆምና እጆቹን ወደ ላይ ከፍ አድርጎ ዱዓ እን ያደርጋል።

በመቀጠልም በመካከለኛው ጀምራ እንደ መጀመሪያው ሰባት ጠጠሮችን ይወረወርና እጆቹን ወደ ላይ ከፍ አድርጎ ዱዓ እን ያደርጋል።

ከዚያም በአልዐቀባ ጀምራ ሰባት ጠጠሮችን በተመሳሳይ ሁኔታ ይወረወራል። ከዚህ በኋላ ለዱዓ እን ይቆምም።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

(2) ጀምራዎች በሚና ጫፍ ላይ የሚገኙ በያንዳንዱ መሀል የቆመ ግዙፍ ምስሶ ያላቸው ሦስት ገንዳዎች (ገበቱዎች) ሲሆኑ፣ የመጀመሪያው ትንሹ ጀምራ፣ ሁለተኛው መካከለኛው ጀምራ፣ ሦስተኛው በሚና ጠረፍ በመካከል የሚገኘው ትልቁ (አልዐቀባ) ጀምራ ናቸው።

የመጀመሪያው ጀምራ

የአልዐቀባ ጀምራ

መካከለኛው ጀምራ

አስራ ሁለተኛው ቀንና ሌሊቱ

በአስራ ሁለተኛው ቀንም ሚና ማደር ግዴታ ነው። በዕለቱ ፀሐይ ዘንበል ካለች በኋላ ሦስቱንም ጀምራዎች በአስራ አንደኛው ቀን በወረወረበት ሁኔታ ይወረወራል።

በዚህ ቀን መቸኮል ከፈለገ ጠጠሮቹን ወርውሮ ከፀሐይ መጥለቅ በፊት ሚናን ለቆ ይሄዳል። ሚና ውስጥ እያለ ፀሐይ ከጠለቀች ግን ሚና ውስጥ አድሮ አስራ ሦስተኛውን ቀን የጠጠር ውርወራውን ማከናወን ይኖርበታል። ይህም ተጨማሪ ሰናይ ተግባር ይሆነዋል። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል ፦

﴿فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ﴾ [البقرة: 203]

«የተቸኮለ ሰው በርሱ ላይ ኃጢአት የለበትም፤ የቆየም ሰው በርሱ ላይ ኃጢአት የለበትም፤ (ይህም) አላህን ለፈራ ሰው ነው።» [አል-በቀራህ: 203]

ማለት የተፈለገው የቸኮለ ሰው ከአያም አትተሽሪቅ አሰራ አንደኛውንና አስራ ሁለተኛውን፤ የቆየው ደግሞ አስራ ሦስተኛውንም ያሟላል ማለት ነው።

አስራ ሶስተኛው ቀንና ሌሊቱ

በአስራ ሦስተኛው ቀን ከቀትር በኋላ ቀደም ሲል በአስራ አንደኛው ቀን ባደረገው ሁኔታ ሦስቱን ጀምራዎች ይወረወራል። የውርወራ ወቅቱም ከዚህ ቀን ፀሐይ መጥለቅ ጋር ያበቃል።

ውርወራን ማዘግየት

ሐጅ አድራጊው የጠጠር ውርወራውን ወደሚቀጥለው የውርወራ ቀንና እስከ መጨረሻው የውርወራ ቀን ድረስም ማዘግየት ይፈቀድለታል። ሦስቱም የተሸሪቅ ቀናት የውርወራ ቀናት ናቸውና፡

ላዘገየ ሰው የአወራወር ሁኔታ

የመጀመሪያውን ቀን ውርወራ በሦስቱም ጀምራዎች በመወርወር መጀመር፤ ከትንሹ ጀምራ ሲመለስ የሚቀጥለውን ቀን ውርወራ እየወረወረ ሁሉንም ይወረወራል። ወርወራው ከቀትር በኋላ ብቻ መከናወን ይኖርበታል።

ጠዋፍ አልወዳዕ (የመሰናበቻ ጠዋፍ)

ሐድ አድራጊው ከመካ መውጣት ከፈለገ የመሰናበቻ ጠዋፍ በከፊባ ዙሪያ ያደርጋል። ጠዋፉ ወዳዕ ከሐድ ዋጅቦች አንዱ ሲሆን ከጠዋፉ በኋላ ሰዕይ አይኖርም። የወር አበባና የወሊድ ደም ካለባቸው ሴቶች ላይ ግዴታነቱ ይነሳል።

ጠዋፍ አልአፋዲን እስከ ጠዋፍ አልወዳዕ ማዘግየት

ጠዋፍ አልአፋዲን እስከ ጠዋፍ አልወዳዕ ማዘግየት የተፈቀደ ነው። በላጩ ግን አለማዘግየቱ ነው። ኒይያው ለጠዋፍ አልአፋዲ ከመሆን ሽርጥ ጋር ከጠዋፉ በኋላ ሰዕይ ቢያደርግ እንኳ ከጠዋፉ ወዳዕ በጠዋፉ አፋዲ ብቻ መብቃቃት ይቻላል።

ከጠዋፍ ጀርባ ያለው ጥበብ

ከጠዋፍ፣ ከሰዕይ እና ከጠጠር ውርወራ ጀርባ ያለው ጥበብ (ሕክማ) የየየአላህን ዝክርና ውዳሴውን ሕያው ማድረግ ነው። ከዓላሻ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ ፡ - «በቤቱ (በከፊባ) ዙሪያና በሶፋና መርዋ መካከል ጠዋፍ የተደረገው የጠጠሮች ውርወራም የአላህን ዝክር ቋሚ ለማድረግ ነው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ

የዑምራ አፈጻጸም

1. ዑምራ አድራጊው ወደ ሚቃት ሲደርስ ገላውን ታጥቦ ሽቶ ተቀባብቶና የአሕራም ልብስ ለብሶ «ለብብይክ ዑምራተን» በማለት ኒይያ ያደርጋል።

አሕራም

ሽቶ መቀባት

ገላን መቃጠብ

2. «ለብብይክ አል'ላሁም» ለብብይክ፣ ለብብይክ ላ ሽሪክ ለክ ለብብይክ፣ እንነል ሐምደ ወንንዕመተ ለክ ወልሙልክ፣ ላሽሪክ ለክ» በማለት ተልቢያ ማስተጋባት ይጀምራል። ቤቱን (ከፊባን) በዓይኑ እስኪያይና ሐጀረል አስወድን እስኪሳለም ድረስ ተልቢያ ማስተጋባቱን ይቀጥልበታል።
3. ወደ ተከበረው መስጊድ (መስጅድ አልሐራም) ሄዶ የቀኝ እግሩን በማስቀደም የመስጊድ መግቢያ ዱዓን አድርጎ ይገባል።
4. ተልቢያውን ያቋርጥና በከፊባ ዙሪያ ጠዋፍ ማድረግ በመጀመር ጥቂሩን ድንጋይ በመሳለም ከተቻለ በመሳም ካልተቻለ በእጁ እያመላከተ ፡ - «በስምል'ላህ ወል'ላሁ አክበር፣ አላሁም» ሊማነን ብክ፣ ወተስዲቀን ብክታብክ፣ ወወፋኡን ብዐህድክ፣ ወእትትባዐን ልሱንነት ነቢይክ መሐመድን ﷺ⁽¹⁾ ይላል። ትርጉሙ፡- «በአላህ ስም (እጀምራለሁ)፣ አላህ ከሁሉም በላይ ኃያል ነው፣ አላህ ሆይ! በአንተ በማመን፣ የመጽሐፍህንም (የቁርአንን) እውነተኛነት በማረጋገጥ፣ ቃል ክዳንህንም ለመሙላትና የነቢይህን የመሐመድን ሱና በመከተል ነው (ይህን ዕባዳ የምፈጽመው)።» ማለት ነው።
5. ቤቱን በስተግራው በማድረግ ከሐጀሩል አስወድ ተጀምሮ በሐጀሩል አስወድ የሚያበቃ ሰባት ዙር በከፊባ ዙሪያ ይዞራል (ጠዋፍ ያደርጋል)።
6. በመጀመሪያዎቹ ሦስት ዙሮች በፈጣን አካሄድ (በረመል) መዞር ሱና ሲሆን፣ በሁሉም ዙሮች የቀኝ ትክሻውን ገልጦ ፎጣውን ከብብቱ ሥር በማሳለፍ ጫፎቹን በግራ ትክሻው ላይ ማድረግም (እድጥባዕ) ሱና ነው።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

ለጠዋፍ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች

ለጠዋፍ መሟላት ያለባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ፡- ኒይያ፣ጠሃራ፣ሀፍረተ ገላን (ዐውረት) መሸፈን፣ሰባት ዙር መዞር፣ዙሩን ከጥቁሩ ድንጋይ መጀመር፣ቤቱን ከበስተግራ ማድረግ፣ለሰላት እቃማ ካልተደረገ ወይ ሰላቱል ጀናዛ ኖሮ አቋርጦ ካቆመበት የሚቀጠል ካልሆነ ሰባቱንም ዙሮች ማከታተል እና በጠዋፉ ቤቱን ሙሉ ለሙሉ የሚዞር መሆን ናቸው። ከሕጅር በኩል ገብቶ ቢዞር ሕጅር የከፅባ አካል በመሆኑ ጠዋፉ ትክክለኛ ሊሆን አይችልም።

7. በጠዋፍ ጊዜ የፈለገውን ዱዓ እንደ ያደርጋል፡ በሩክን አልየማኒ ትይዩ ሲደርስ ይሳለመውና ተክቢራ ይላል። መሳለም ካልቻለ ግን በእጁ አያመለክትም፣ተክቢራም አይልም። በሩክን አልየማኒና በሐጅሩል አስወድ መካከል የሚከተለውን ይላል፡- «ረብብና አትና ፊድዱንያ ሐሰነተን ወፊል አክረት ሐሰነተን ወቅና ዐዛበንናር፡»⁽¹⁾ ትርጉሙ «ጌታችን ሆይ! በቅርቢቱ ዓለም ሕይወት መልካሙን ነገር ስጠን፣በወዲያኛው የመጨረሻ ሕይወትም መልካሙን ስጠን፡» ማለት ነው።

8. ሰባተኛውን ዙር ጠዋፍ ሲያበቃ ትክክሉን በፎጣው ይሸፍንና ክፍት ማድረጉን ይተዋል፡ ፡ እድጥባዕ በዑምራ ጠዋፍ ወይም በጠዋፉል ቁዱም ብቻ እንጂ ከዚህ ውጭ ሱንና አይደለምና።

በመቀጠል ወደ ኢብራሂም ﷺ መቆሚያ (መቃሙ ኢብራሂም) ያመራና ከተቻለ ከመቆሚያው ጎላ ሁለት ረክዓ ሰላት በመጀመሪያው ከፋቲሐ በጎላ ቡረቱል ካፊሩን በሁለተኛው ቡረቱል እክላስን በመቅራት ይሰግዳል። ከመቃሙ ጀርባ መስገድ ካልተቻለው በፈለገበት ቦታ ላይ ይሰግዳል፡

መመሪያዎች

1. አንድ ሙስሊም ሐጅሩል አስወድን ለመሳለም ወይም ለመሳም ብሎ ጠዋፍ የሚያደርጉ ሰዎችን መጋፋትና ማስቸገር የለበትም። በሌሎች ላይ ችግር የሚፈጥር ከሆነ በጠዋፍ ላይ ፈጣን አካሄድን (ረመል) መተው ይኖርበታል።

2. በጠዋፉ ወቅት የተመቸውን ዓይነት ዱዓ እንደ ያደርጋል።

ያደርጋል። ከላይ ከተጠቀሰው ውጭ ጠዋፍ የተለየ ዝክር የለውም። በጠዋፉ ጊዜ ቁርኣን ቢቀራ ችግር የለውም።

3. እድጥባዕ በዑምራ ወይም በቁዱም (የመድረሻ) ጠዋፍ ሁሉም ዙሮች ውስጥ ሱንና ነው።

4. ሴት በጠዋፍ ጊዜ ጌጦቿን ከማሳየትና የሽቶ ጠረን ለሌሎች እንዳይደርስ፣ድምጽዋን በዝክርና በዱዓ እንዳይሰማ ከማድረግ መጠንቀቅ ይኖርባታል።

5. ከዚያ ወደ መርዋ ያመራና አጠገቡ ሲደርስ ከቁርኣን የሚከተለውን የአላህ ቃል ይቀራል፡-

﴿إِنَّ الصِّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾ [البقرة: 158]

«ሶፋና መርዋ ከአላህ (ትእዛዝ መፈጸሚያ) ምልክቶች ናቸው፤ቤቱን (ከፅባን) በሐጅ ወይም በዑምራ ሥራ የጎበኘ ሰው፣በሁለቱ (መካከል) በመመላለሱ በርሱ ላይ ኃጢአት የለበትም፤መልካምን ሥራ በፈቃደኝነት የሠራ ሰው (አላህ ይመነዳዋል)፤አላህ አመስጋኝ ዐዋቂ ነውና፡» [አል-በቀራህ:158]

6. ወደ ሶፋ ይወጣና ፊቱን ወደ ቅብላ አዙሮ አጀቹን ወደ ላይ ከፍ በማድረግ «ላ እላህ እል'ላል'ላሁ ወሕደሁ ላሽሪከ ለሁ፣ለሁልሙልኩ ወለሁልሐምዱ፣ወሁወ ዐላ ኩል'ሊ ሸይእን ቀዲር፡ ኣይቡነ ታእቡነ፣ዓብዱነ፣ሳጅዱነ፣ልረብ'ብና ሐሚዱነ፣ሰደቀል'ላሁ ወዕደሁ፣ወነሰረ ዐብደሁ፣ወአህዘመል አሕዛብ ወሕደሁ፡»⁽²⁾ በማለት የአላህን ያወድሳል፣ያመስግናል። ከዚያም ዱዓ እንደ ያደርግና ዝክሩን እንደገና ይደግመዋል። አሁንም ዱዓ እንደ ያደርግና ዝክሩን ለሦስተኛ ጊዜ ይደግማል።

7. ከሶፋ ጉብታ ወርዶ ወደ መርዋ ያመራል። በሁለቱ አረንጓዴ ምልክቶች⁽³⁾ መካከል በፍጥነት ተጉዞ ወደ መርዋ በመድረስ ሶፋ ላይ የፈጸመውን ሁሉ እዚህም ይፈጽማል።

8. በሶፋና መርዋ መካከል ሰባት ዙር በፍጥነት ይመላለሳል። (ሰዕይ መሄጃው አንድ ዙር፣መመለሻውም አንድ ዙር ነው)።

ለሰዕይ የጠሃራ መኖርና ሰዕይና ጠዋፍን ማከታተል

(2) በቡኻሪ የተዘገበ
(3) አረንጓዴ ምልክቶቹ በሶፋና መርዋ መካከል ሲመላለሱ እሜት ሃጀር በፍጥነት የተጓዙበትን ቦታ የሚያለክቱ ናቸው።

ሱና ሲሆን፤ ያለ ጦሃራ ቢደረግም ሰዕዩ ትክክለኛ ተደርጎ ይወሰዳል።

9. ሰዕይ ካደረገ በኋላ ግልጽ ሆኖ በሚታይ ሁኔታ ጸጉሩን ያሳጥራል፤ ሴት ከጸጉሯ ከሁሉም አቅጣጫ የጣት አንን ያህል ታሳጥራለች። ለወንድ በላጩ መላጩት ነው። ከአቡ ሁረይራ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ ﷺ «አላህ ሆይ! ለተላጩዎች ምሕረት አድርግላቸው» ሲሉ (ሶሐባ) ለአሳጣሪዎችም? አሏቸውና «አላህ ሆይ! ለተላጩዎች ምሕረት አድርግላቸው» አሉ። ለአሳጣሪዎችም? ሲሏቸው (በሦስተኛው ላይ) «ለአሳጣሪዎችም»⁽¹⁾ አሉ ብለዋል። በተመቱዕ ተጠቅሞ ከሆነ ጸጉር ሊያድግበት የሚችል በቂ ጊዜ ስለማይኖር መላጩቱን ለሐድ አቆይቶ ማሳጠሩ በላጭ ይሆናል።

10. ከዚያም ከዑምራ እሕራም ተሐልሎ አድርጎ ነጻ ይሆናል። በዚህም ዑምራው ይጠናቀቃል።

ሴት በጠዋፍና በሰዕይ በጠዋፋ በፍጥነት የማትጓዝና በሰዕይም በሁለቱ አረንጓዴ አምዶች መካከል በፈጣን እርምጃ የማትመላለስ ከመሆኗ በስተቀር በሌላው ክንውን ልክ እንደ ወንዱ ነች። ፡ ጸጉሯንም የጣት አንን ያህል ከሁሉም አቅጣጫ ታሳጥራለች እንጂ አትላጭም።

በሶፋና መርዋ መካከል በፈጣን እርምጃ መጓዝ

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

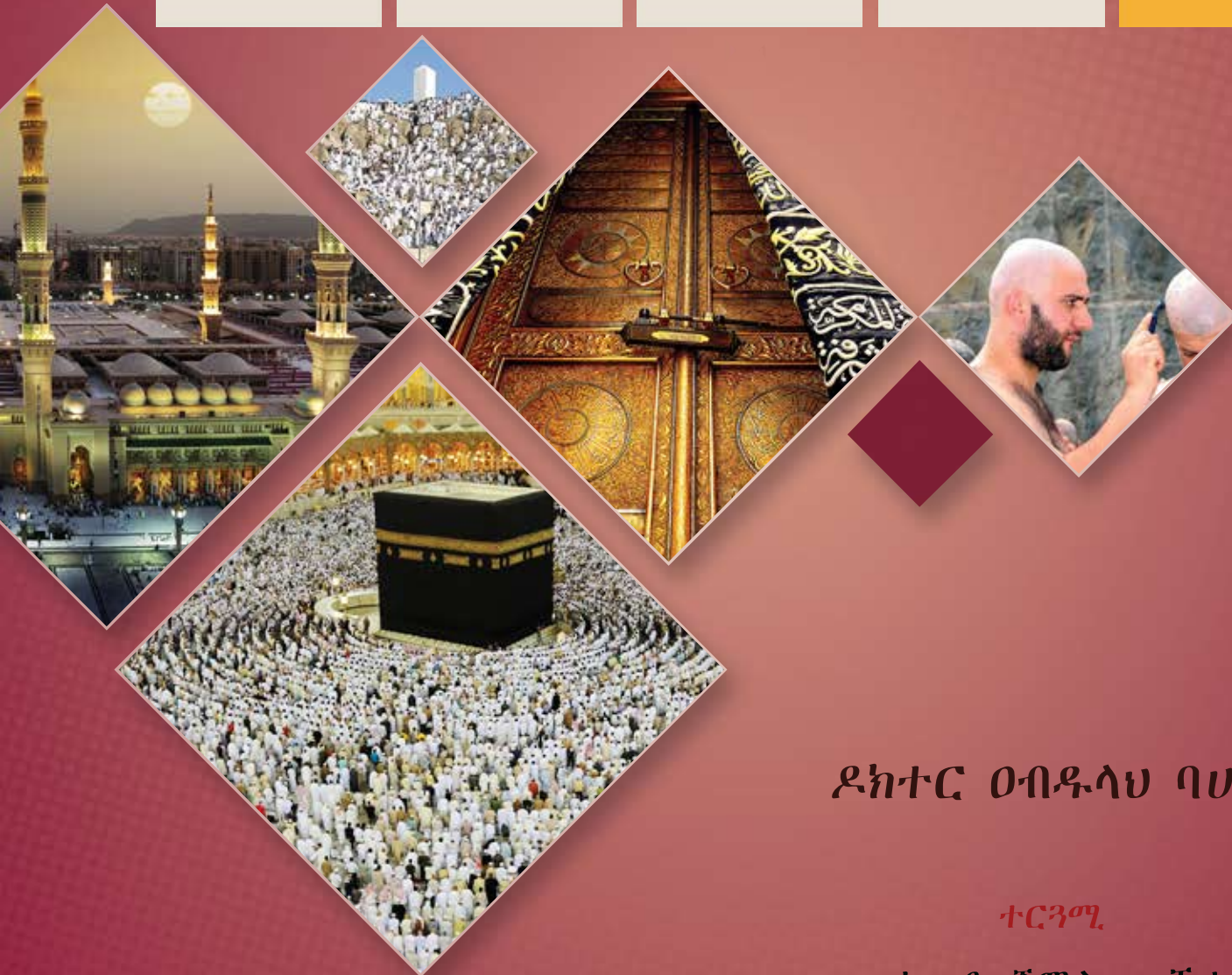
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የሐጅ ማእዘናት ዋጅቦችና ሱናዎች

የሐጅ ማእዘናት ዋጅቦችና ሱናዎች

የሐጅ ማእዘናት

1. እሕራም፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሥራዎች (የሚለኩት ከጀርባቸው ባለው ቁርጠኛ) ውሳኔ ነው፤ እያንዳንዱ ሰውም በንይያው መሰረት ነው የሚያገኘው፡፡»⁽¹⁾ ብለዋልና፡፡

2. በሶፋና መርዋ መካከል መመላለስ (ሰዕይ)፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ተመላለሱ፤ አላህ መመላለስን (ሰዕይን) ግዴታ አድርጎባችኋልና፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

3. በምድረ ዐረፋ መቆም (መገኘት)፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሐጅ ዐረፋ ነው፡፡»⁽³⁾ ብለዋልና፡፡

4. ጠዋፋል እፋዲ ማድረግ፡፡ አላህ ﷻ :-
وَلِيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ [المع:29]
«በጥንታዊውም ቤት ይዙሩ፡፡» [አል-ሐጅ:29] ብሏልና፡፡

ማሳሰቢያ

ከሐጅ ማእዘናት ውስጥ አንዱን ማእዘን የተወሰነው የተተወው እሕራም ከሆነ ኒይያ አላደረገምና ዕባደው አልታሰረም፡፡ ያለ ኒይያም ዕባዳ የለም፡፡ ከእሕራም ውጭ ሌላ ሩክን ከሆነ ሩክኑን እስኪያሟላ ዕባዳው ሊፈጸም አይችልም፡፡

የሐጅ ዋጅቦች

1. ከሚቃት እሕራም ማድረግ፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ሚቃቶችን ከጠቀሱ በኋላ «እነዚህ ለነሱና የነዚያ

(1) በቡ-ኻሪ የተዘገበ
(2) በአሕመድ የተዘገበ
(3) በትርጉሚ የተዘገበ

ማውጫ

የሐጅ ማእዘናት ዋጅቦችና ሱናዎች

ነዋሪዎች ሳይሆኑ በነሱ በኩል ሐጅና ዑምራ ፈልገው ለሚመጡትም ናቸው፡፡»⁽⁴⁾

ብለዋል፡፡

2. ቀን በዐረፋ የተገኘ (የቆመ) ሰው ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم እስከ ጸሐይ መጥለቅ ድረስ የቆሙ በመሆኑ እስከ ጸሐይ መጥለቅ ድረስ መቆም፡፡

3. በሙዝደሊፋ ማደር፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ሙዝደሊፋ አድረው «ኡመቴ (ሕዝቦቼ) የዕባዳ አፈጻጸማቸውን ከኔ ይውሱዱ፤ ካሁኑ ዓመቴ በኋላ ዳግም ከነሱ መገናኘት አለመገናኘቱን አላውቅምና፡፡»⁽⁵⁾ ብለዋል፡፡
: በተጨማሪም ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ለአቅመ ደካማ ሙስሊሞች ያለማደር ፈቃድ የሰጡ በመሆኑ ይህም ማደር አስፈላጊ መሆኑን የሚያመለክት ሲሆን፤ አላህ ﷻ መሸዐሩል ሐራም ዘንድ እርሱን እንዲያወሱ አሟላ፡፡

4. የአይያም አትተሸሪቅ ቀናት ሌሊቶችን አዳር በሚና ማድረግ፡፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم ለእረኞች ከሚና ውጭ⁽⁶⁾ እንዲያድሩ ፈቃድ የሰጡ መሆናቸው የተረጋገጠ ሲሆን ይህም ሚና ውስጥ ማደር በመሰረቱ ግዴታ መሆኑን ያመለክታል፡፡

5. ጠጠሮችን መወርወር፡፡ አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡፡

(4) በቡ-ኻሪ የተዘገበ
(5) በእብን ማጃህ የተዘገበ
(6) በእቡ የዕላ ሙስኑዳቸው ውስጥ የተዘገበ

﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ﴾ [البقرة:203]

«በተቆጠሩ ቀኖችም ውስጥ (በሚና ጠጠሮችን ስትወረወሩ) አላህን አውሱ።» [አል-በቀራህ:203] የተቆጠሩ ቀናት ማለት ሦስቱ የተሸረቅ ቀናት ናቸው። ጠጠሮችን መወርወር የአላህ ዝክርና ውዳሴ አካል ነው። ነቢዩ ﷺ :- «በቤቱ (በክሳር) ዙሪያና በሶፋና መርዋ መካከል ጠዋፍ የተደረገው የጠጠረኞች ውርወራም የአላህን ዝክር ቋሚ ለማድረግ ነው።»(1) ብለዋልና።

6. ጸጉር መላጩት ወይም ማሳጠር። አላህ ﷻ :- ﴿لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِن شَاءَ اللَّهُ ءَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ﴾ [الفن:27]

«አላህ የሻ እንደ ኾነ ጸጥተኞች ኾናችሁ፤ ራሶቻችሁን ላጭታችሁ፤ አሳጥራችሁም የማትፈሩ ስትኾኑ፤ የተከበረውን መስጊድ በእርግጥ ትገባላችሁ።» [አል-ፈ.ት.ሕ:27] ብሏል።

7. የመሰናበቻ ጠዋፍ። ከእብን ዐባስ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት «ሰዎች (ሐጃጆች) የመጨረሻ ተግባራቸውን ቤቱን መዞር (ጠዋፍ) እንዲያደርጉ የታዘዙ ሲሆን የወር አበባ ካለባቸው ላይ ትእዛዙ ተቃሏል።»(2) ብለዋል።

የሐጅ ሱናዎች

1. ለእሕራም ገላን መታጠብና ሽቶ መቀባት።
2. ነጭ ሽርጥና ፎጣ መልበስ።
3. ከእሕራም ጀምሮ እስከ ጀምረቱል ዐቀባ ውርወራ ድረስ ተልቢያ ማስተጋባት።
4. በእፍራድና በቅራን የአፈጻጸም ዓይነት ሐጅ ላደረገ ሰው ጠዋፋል እፋዲ ማድረግ።
5. በጠዋፋል ቁዱም የመጀመሪያዎቹ ሦስት ዙሮች በፍጥነት መጓዝ (ረመል)።
6. እድጥባዕ (ማደግደግ) ማለትም ከወገብ በላይ የለበሰውን ብትን ጨርቅ (ፎጣ ወይም ኩታ) ከቀኝ ብብቱ ሥር አሳልፎ ጫፎቹን ግራ ትከሻው ላይ ማድረግ።

(1) በአቡ ዳዊድ የተዘገበ
(2) በሙስሊም ተዘገበ

7. የዐረፋን ሌሊት ሚና ማድር።
8. ጥቁሩን ድንጋይ መሳም።
9. በሙዝደሊፋ የመግራብና የዕሻን ሶላቶች አንድ ላይ አስቀድሞ በማጣመር መስገድ።
10. በሙዝደሊፋ መሽዐሩል ሐራም አጠገብ ከተቻለ ከጎህ መቅደድ እስከ ፀሐይ መውጣት ድረስ መቆም ወይም መገኘት። መሽዐሩል ሐራም አጠገብ መሆን ካልተቻለ ሙዝደሊፋ በሙሉ መቆሚያ ነው።

የሐጅ ሱና

ከሐጅ ሱናዎች አንዱን ሱና የተወ ሰው ምንም የለበትም፤ ሐጁም ትክክለኛ ነው።

የሐጅ ዋጅብ

ከሐጅ ዋጅቦች አንዱን ዋጅብ የተወ ሰው ለማካካሻ እንስሳ ማረድ ይኖርበታል።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

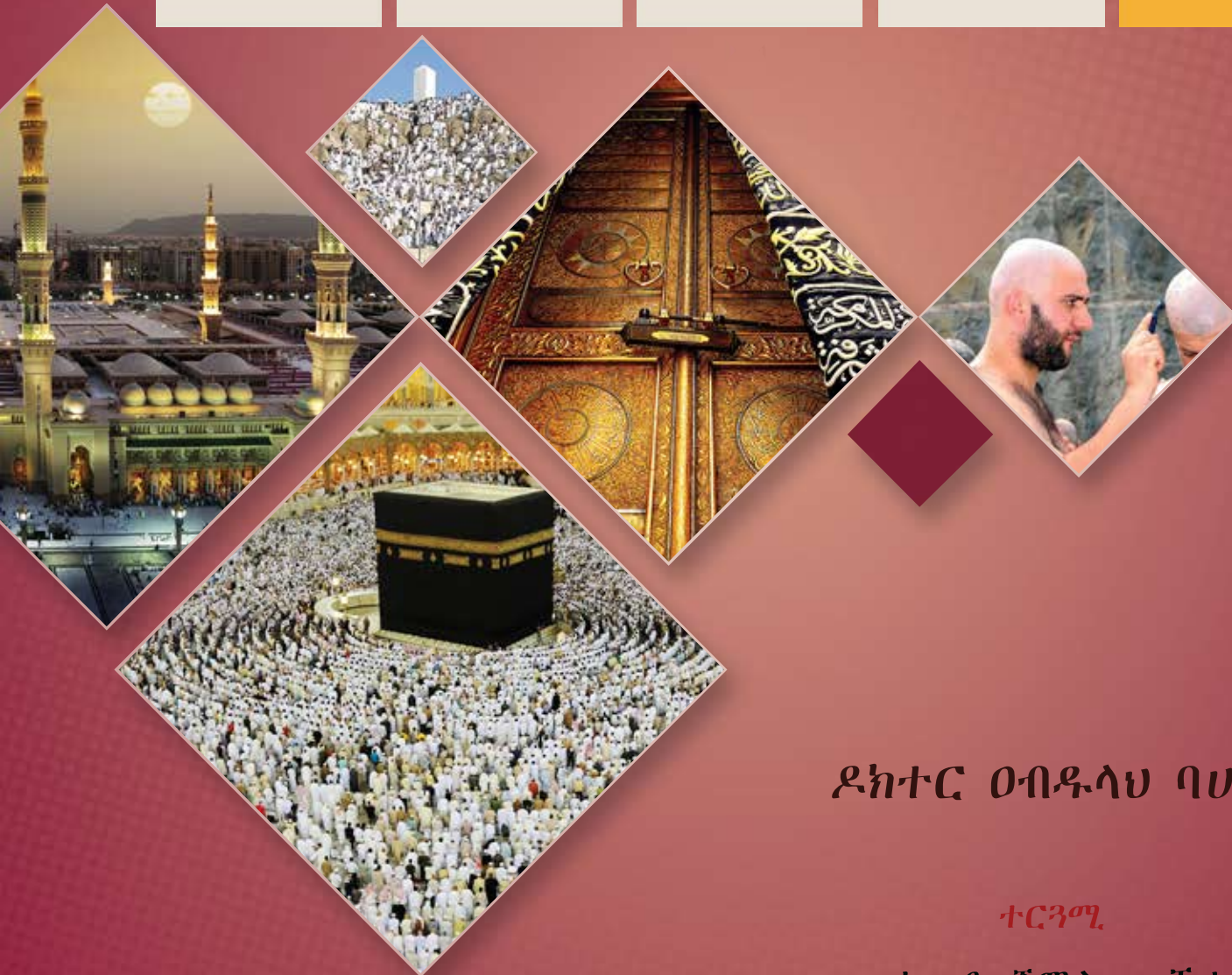
ጠሃራ

ሶላት

ደም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የዑምራ ማእዘናት ዋጅቦችና ሱናዎች

የዑምራ ማእዘናት ዋጅቦችና ሱናዎች

የዑምራ ማእዘናት

1. እሕራም። ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ሥራዎች (የሚለኩት ከጀርባቸው ባለው ቁርጠኛ) ውሳኔ ነው፤ እያንዳንዱ ሰውም በንድፃው መሰረት ነው የሚያገኘው፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡

2. በሶፋና መርዋ መካከል መመላለስ (ሰዕይ)፡ ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ተመላለሱ፤ አላህ መመላለስን (ሰዕይን) ግዴታ አድርጎባችኋልና፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

እሕራም

ማውጫ

የዑምራ ማእዘናት

የዑምራ ዋጅቦች

የዑምራ ሱናዎች

3. ጠዋፍ ማድረግ። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-
 ﴿وَلِيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ [الحج:29]
 «በጥንታዊውም ቤት ይዙሩ፡፡» [አል-ሐጅ:29]

የዑምራ ዋጅቦች

1. ከሚቃት እሕራም ማድረግ። ነቢዩ ﷺ ሚቃቶችን ከጠቀሱ በኋላ «እነዚህ ለነሱና የነዚያ ነዋሪዎች ሳይሆኑ በነሱ በኩል ሐጅና ዑምራ ፈልገው ለሚመጡትም ናቸው።»⁽¹⁾ ብለዋልና።

2. ጸጉር መላጩት ወይም ማሳጠር። አላህ ﷻ :-
﴿لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ عَامِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ﴾ [الفتح:27]

«አላህ የሻ እንደ ኾነ ጸጥተኞች ኾናችሁ፤ ራሶቻችሁን ላጭታችሁ፤ አሳጥራችሁም የማትፈሩ ስትኾኑ፤ የተከበረውን መስጊድ በእርግጥ ትገባላችሁ።» [አል-ፈ.ት.ሕ:27] ብሏልና።

የዑምራ ሱናዎች

ከማእዘናትና ከዋጅቦች ውጭ ያሉት ሁሉ ሱናዎቹ ሲሆኑ እነሱም የሚከተሉት ናቸው ፡-

ማሳሰቢያ

1. ከዑምራ ማእዘኖች ውስጥ አንዱን የተወ ሰው እስኪያሟላው ድረስ ዕባዳው የተሟላ መሆን አይችልም።
2. ከዑምራ ዋጅቦች ውስጥ አንዱን ዋጅብ የተወ ሰው የእርድ ግዴታ (አንድ ፍየል፣የበሬ ወይም የግመል አንድ ሰባተኛ) አለበት።
3. ከዑምራ ሱናዎች አንዱን የተወ ሰው ምንም የለበትም፣ዑምራውም ትክክለኛ ነው።

እሕራም

ጸጉር መላጩትና ማሳጠር

ገላን መታጠብ

(1) በቡኻሪ የተዘገበ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

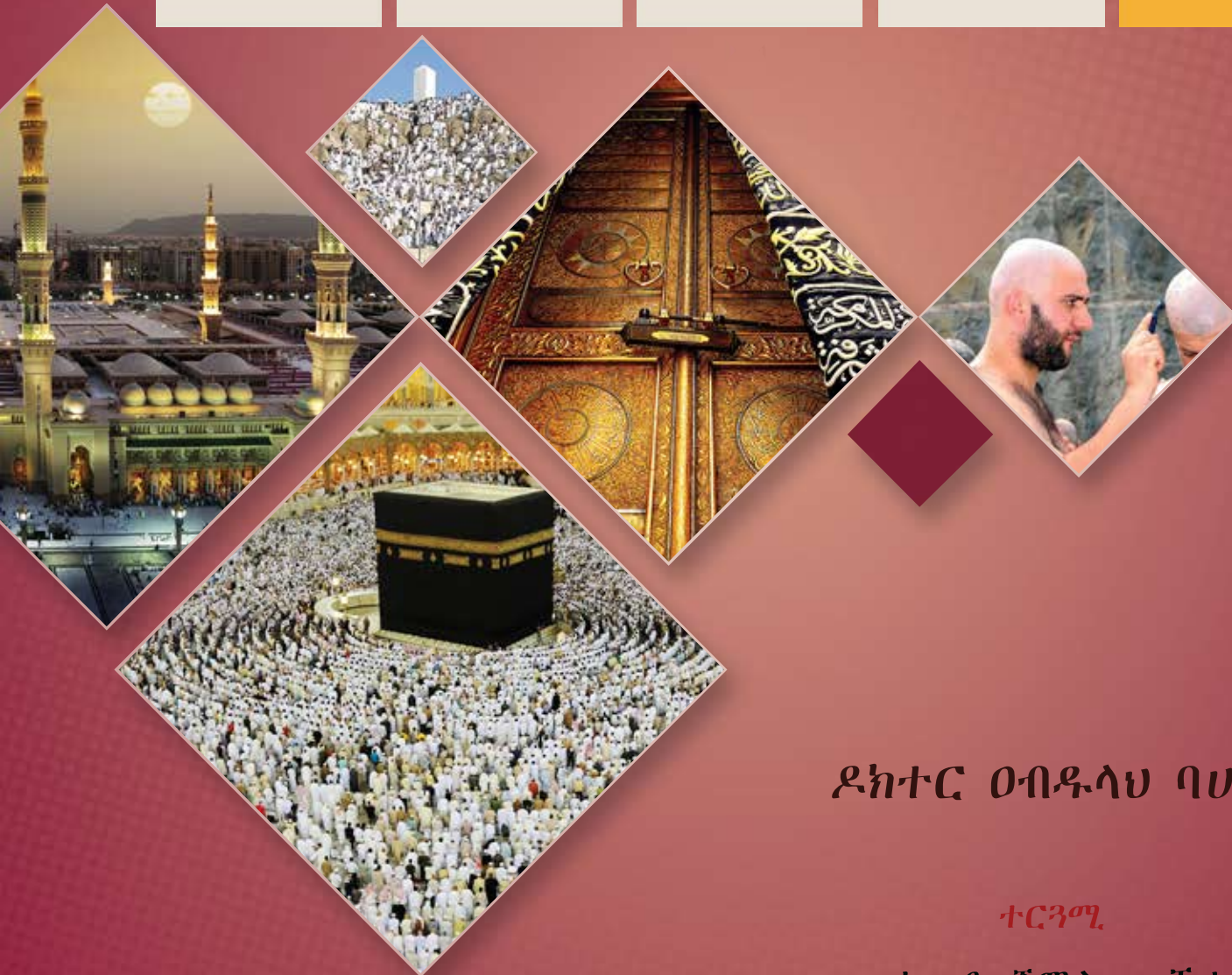
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ፍድያ (ቤዛ) እና ሀድይ

ፍድያ (ቤዛ) እና ሀድይ

አንደኛ - ፍድያ (ቤዛ)

ፍድያ (ቤዛ)

ፍድያ (ቤዛ) ሐጅ ወይም ዑምራ አድራጊው ዋጅብ የሆነውን በመተው ወይም የታገደውን ነገር በመፈጸሙ ግዴታ የሚሆንበት እርድ ነው።

አንደኛ - ዋጅብ የሆነውን የመተው ፍድያ (ቤዛ)

ከሐጅ ወይም ከዑምራ ዋጅቦች አንዱን፣ ሙዝደሊፋ ማደርን ወይም መላጨትንና የመሳሰሉትን የተወሰዱ፣ ቤዛ (ፍድያ) ማቅረብ ይኖርበታል። እሱም እርድ ሲሆን የግመል አንድ ሰባተኛ፣ ወይም የበሬ አንድ ሰባተኛ፣ ያንድ ዓመት ዕድሜ ያላት ፍየል፣ ወይም የስድስት ወርና ከዚያ በላይ የሆነ በግ ታርዶ ሥጋው በመካ ሐረም ውስጥ ለድኾች የሚከፋፈል ነው።

ቤዛውን ማቅረብ ያልቻለ ሰው አስር ቀናትን ከተቻለ ሦስቱን እዚያው በሐጅ ሰባቱን ደግሞ ወደ ቤተሰቦቹ ሲመለስ ይጸማል። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتَ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ [البقرة: 196]

«ያለገኘም ሰው ሦስትን ቀኖች በሐጅ ወራት፣ ሰባትንም በተመለሳችሁ ጊዜ መጸም አለበት፤ ይህች ሙሉ ዐሥር (ቀናት) ናት፤ ይህም (ሕግ) ቤተሰቦቹ ከቅዱሱ መስጊድ አቅራቢያ ላልኾኑ ነው፤ አላህንም ፍሩ፤ አላህም ቅጣተ ብርቱ መኾኑን ዕውቁ።» [አል-በቀራህ: 196]

ማውጫ

ቤዛ (ፍድያ)

የቤዛ ትርጓሜ

ዋጅብ የሆነ ነገር መተውን የሚያካክስ ቤዛ

የተከለከለ ነገር መፈጸምን የሚያካክስ ቤዛ

ሀድይ

የሀድይ ትርጓሜ

የሀድይ ዓይነቶች

ሀድይ የሚታረድበት ቦታ

ሀድይ የሚታረድበት ጊዜ

ሁለተኛ - የታገደውን ነገር የመፈጸም ፍድያ (ቤዛ)

1. የተሰፋ ልብስ የመልበስ፣ ራስን የመሸፈን፣ ሽቶ የመቀባት፣ ጸጉር የመላጨትና ጥፍር የመቆረጥ ቤዛ።

ለነዚህ ከሚከተሉት ሦስት ነገሮች አንዱን ይመርጣል ፡-

ሀ) ሦስት ቀናት መጸም።

ለ) ስድስት ምስኪኖችን ለያንዳንዳቸው ግማሽ ሷዕ ሩዝና የማሳለሉትን የቀለብ ምግብ መመገብ።

ሐ) አንድ ፍየል ማረድ።

ለዚህ ማስረጃው ቀጣዩ የአላህ ﷻ ቃል ነው ፡-
﴿وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ ۚ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِّن رَّأْسِهِ ۖ فَفِدْيَةٌ مِّن صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ﴾ [البقرة: 196]

«ሀድዩም እስፍራው እስከሚደርስ ድረስ ራሶቻችሁን አትላጩ፤ ከናንተም ውስጥ በሽተኛ ወይም በራሱ እውከት ያለበት የሾነ ሰው፣ (ቢላጭ) ከጸም ወይም ከምጽዋት ወይም ከመሥዋዕት ቤዛ አለበት፤» [አል-ብቀራህ: 196]

ከላይ ከተጠቀሱት እገዳዎች መካከል ሆን ብሎ ወይም በክፍል (ረዕ) ላይ እንደ ደረሰው ዓይነት ማድረግ አስፈልጎት አንዱን የፈጸመ ሰው፣ በቤዛ ያካክሳል። ቤዛውም የመታወክ ቤዛ (ፍድየቱል አዛ) ይባላል። እነዚህን እገዳዎች በመርሳት የጣሰ ሰው ምንም የለበትም።

ጥፍር መቆረጥ

ጸጉር መላጨት

ሽቶ መቀባት

ጸጉርን በሚነካው ነገር መሸፈን

የተሰፋ ልብስ መልበስ

ሀድይን ከሚመለከቱ ድንጋጌዎች

ሐጅ አድራጊው በቅራን ወይም በተመቱሶ አፈጻጸም የተጠቀመ ከሆነ ስለሱ ሆኖ ሀድዩን የሚያርድለት ታማኝ ወኪል መወከል ይፈቀዳል። ተመራጩ ግን ነቢዩ ﷺ እንዳደረጉት ሁሉ ለራሱ ማረድ ነው። የቤዛ እርድ የኡድሕይያን እርድ መተካት አይችልም፡ ፍድያ (ቤዛ) በተመቱሶ ሐጅ ላደረገ ሰው ሲሆን ኡድሕይያ ግን ሱናነቱ ሐጅ ለሚያደርገውና ለሌላውም ጭምር ነው።

2. ከወሲባዊ ተራክቦ በመለስ ያለው ንኪኪና ከአንደኛው ተሐል'ሉል በኋላ የሚፈጸም ወሲብ ቤዛ።

ይህም ከላይ እንደ ተጠቀሰው የመታወክ ቤዛ (ፍድየቱል አዛ) ዓይነት ነው።

የዚህ ማካካሻ ቤዛ ግመል ማረድ⁽¹⁾ ሲሆን ካላገኘ ሦስት ቀናት በሐጅ ሰባት ቀናት ደግሞ ወደ ቤተሰቦቹ ከተመለሰ በኋላ መጸም ነው። በዚህ ሐጅ የሚበላሽ ስለሆነ ማሟላትና በመጨረሱ ዓመት መክፈል (ቀደስ) ግዴታ ይሆንበታል።

3. በዑምራ የሚፈጸም ወሲብ ቤዛ።

ቤዛው አንድ ፍየል ሲሆን ዑምራው የተበላሽ በመሆኑ የመክፈል ግዴታ (ቀደስ) ይኖርበታል።

4. የአደን አውሬን የመግደል ቤዛ።

የተገደለው አውሬ አቻ ካለው አቻውን ከመስጠትና ዋጋውን ተምኖ በገንዘቡ ምግብ ገዝቶ ለምስኪኖች ከማከፋፈል አንዱን ይመርጣል። ለየንዳንዱ ምስኪን ሁለት ሙድ 100 ይመግባል። ወይም በየንዳንዱ ሁለት ሙድ ፈንታ አንድ ቀን ይጸማል። አቻና ተመሳሳይ ያለው እንስሳ ሲባል የሚመሳሰለው ወይም ተቀራራቢነት ያለው ለማለት እንጅ የማይቻል በመሆኑ ሙሉ በሙሉ አንድ ዓይነት ማለት አይደለም።

ምሳሌ - ሰጎን ቢያድን ከግመል ጋር የመመሳሰል ሁኔታ ስላለ አንድ ግመል መክፈል ይኖርበታል። ወይም ተገምቶ በዋጋው ሩዝ ወይም አጃ ገዝቶ ለየንዳንዱ ምስኪን ሁለት ሁለት ሙድ ይመግባል። ወይም በየንዳንዱ ሁለት ሙድ ምትክ አንድ ቀን ይጸማል። የሜዳ አህያ አድኖ ቢሆን አንድ በሬ ይከፍላል። እንደዚሁ እያለ ማመሳሰሉን ይቀጥላል። የታደነው አውሬ እንደ አንበጣ ወይም አሞራ ያለ ሆኖ ከቤት እንስሳት ውስጥ አቻ የሌለው ከሆነ ዋጋውን ተምኖ በገንዘቡ ምግብ ገዝቶ ድሆችን ከመመገብና በየሁለት ሙዱ

(1) ሁለት ሙድ ግማሽ ሷሶ ሲሆን 1020ግራም ያህል ይመዝናል።

አንድ ቀን ከመጸም መካከል አንዱን ይመርጣል። ዋጋውን የሚተምኑት በጉዳዩ ላይ ልምድ ያላቸው የታመኑ ሰዎች ይሆናሉ።

በሐጅና ዑምራ ላይ እያሉ የጋብቻ ውል ማሰር ከመሰረቱ ውሉ ትክክለኛ ተደርጎ የማይወሰድ በመሆኑ ቤዛ የለበትም።

ሁለተኛ - ሀድይ

ሀድይ

ለአላህ ዕባዳ ተብሎ ወይም በተመቱዕና በቅራን አፈጻጸም ወይም በመታገድ (እሕሷር) ምክንያት ለመካ ሐረም የሚበረከት የእርድ እንስሳ ነው።

የሀድይ ዓይነቶች

1. የተመቱዕና የቅራን ሀድይ

በተመቱዕ ወይም በቅራን የአፈጻጸም ዓይነት ሐጅ ባደረገ ሰው ላይ የሀድይ ግዴታ ያለበት ሲሆን እሱም አንድ ፍየል፣ የበሬ ወይም የግመል አንድ ሰባተኛ ነው። ሀድዩን ማቅረብ ያልቻለ ሰው አስር ቀናትን ከተቻለ ሦስቱን እዚያው በሐጅ ሰባቱን ደግሞ ወደ ቤተሰቦቹ ሲመለስ ይጸማል። ይህ ግዴታ የመካ ነዋሪዎች ያልሆኑትን የሚመለከት ሲሆን የመካ ሰው ከሆነ ግን ሀድይም ሆነ ጸም የለበትም። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَمَنْ تَمَنَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَيْضِ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةً أَيَّامٍ فِي الْحَيْضِ وَسَبْعًا إِذَا رَجَعْتَ مِنْ تِلْكَ عَشْرَةً كَأَمَلُهُ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَاضِرِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾ [البقرة: 196]

«እስከ ሐጅ በዑምራ የተጣቀመ ሰው፣ ከሀድይ የተገራውን (መሠዋት) አለበት፤ ያላገኘም ሰው ሦስትን ቀናት በሐጅ ወራት፤ ሰባትንም በተመለሳችሁ ጊዜ መጸም አለበት፤ ይህች ሙሉ ዐሥር (ቀናት) ናት፤ ይህም (ሕግ) ቤተሰቦቹ ከቅዱሱ መስጊድ አቅራቢያ ላልኾኑ ነው።» [አል-በቀራህ: 196]

2. የተጠው'ዉዕ ሀድይ

ይህ በእፍራድ (በነጠላ) ሐጅ ወይም ዑምራ የሚያደርገው ሰው በፍላጎቱ የሚያበረክተው፣ ወይም በተመቱዕና በቅራን አፈጻጸም የተጠቀመ ሰው ካለበት ግዴታ በተጨማሪ አክሎ የሚለግሰው፣ ወይም ሙሕሪም ያልሆነ ሰው ለአላህ ﷻ ብሎ መካ ውስጥ እንዲታረድ የሚልከው ሀድይ ነው። ነቢዩ ﷺ
 «አንድ መቶ የእርድ ግመል ሀድይ ሰጥተዋል።»⁽¹⁾

የተጠው'ዉዕ፣ የተመቱዕና የቅራን ሀድይ ሥጋን መብላቱ ለአቅራቢው የተፈቀደ ሲሆን ነቢዩ ﷺ ያደረጉት በመሆኑ የተወደደም ነው። «የአላህ መልእክተኛ ﷺ አዝዘው ከታረደ ግመል ሁሉ ሥጋ ተወስዶ ተቀቅሎ መረቁን ጠጥተዋል።»⁽²⁾

3. የእሕሳር (የመታገድ) ሀድይ

እሕሳር ማለት የሐጅ ወይም የዑምራን ወይም የሁለቱንም ተግባራት ከማሟላት መታገድና መከልከል ነው።

ለሐጅ ወይም ለዑምራ እሕራም አድርጎ ጠላት ወደ አላህ ቤት እንዳይገባ ያገደው ሰው፣ ወይም የሆነ አደጋ አጋጥሞት ወደዚያ መድረስ ያቃተው ሰው፣ በታገደበት ቦታ ላይ ሀድዩን ያርድና ተሐልሎ አድርጎ ከእሕራም ይወጣል። አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል፡-

﴿فَإِنْ أَحْصَيْتُمْ مَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ﴾ [البقرة: 196]

«ብትታገዱም ከሀድይ (ከመሥዋዕት) የተገራውን (መሠዋት) አለባችሁ፤» [አል-ብቀራህ: 196] የእሕሳር ሀድይ አንድ ፍየል፣ የግመል ወይም የበሬ አንድ ሰባተኛ ነው።

(1) በቡኻሪ የተዘገበ
 (2) በትርጉሙ የተዘገበ

ሀድዩ የሚታረድበት ቦታ

የተመቱዕ፣ የቅራንና የተጠው'ዉዕ ሀድይ የሚታረደው በሐረም ክልል ውስጥ ነው። እዚያ ታርዶ ሥጋው ለድሆች ይከፋፈላል። ከመካ ሐረም ውጭ ቢታረድ ተቀባይነት የለውም።

የእሕሳር ሀድይ ግን በታገደበት ቦታ ላይ ይታረዳል።

ሀድይ የሚታረድበት ጊዜ

1. የተመቱዕ የቅራንና የተጠው'ዉዕ ሀድይ

ወቅቱ በመሠዊያው ቀን (የውም አን'ነሕር) ከዲድ ሶላት በኋላ ጀምሮ እስከ አይ'ያም አት'ተሸሪቅ የመጨረሻው ቀን ማለትም ወርሐ ዙልሕጃ አስራ ሦስተኛው ቀን ጸሐይ መጥለቅ ድረስ ነው።

2. የእሕሳር ሀድይ

ወቅቱ የታገዱበት ወቅት ነው።

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

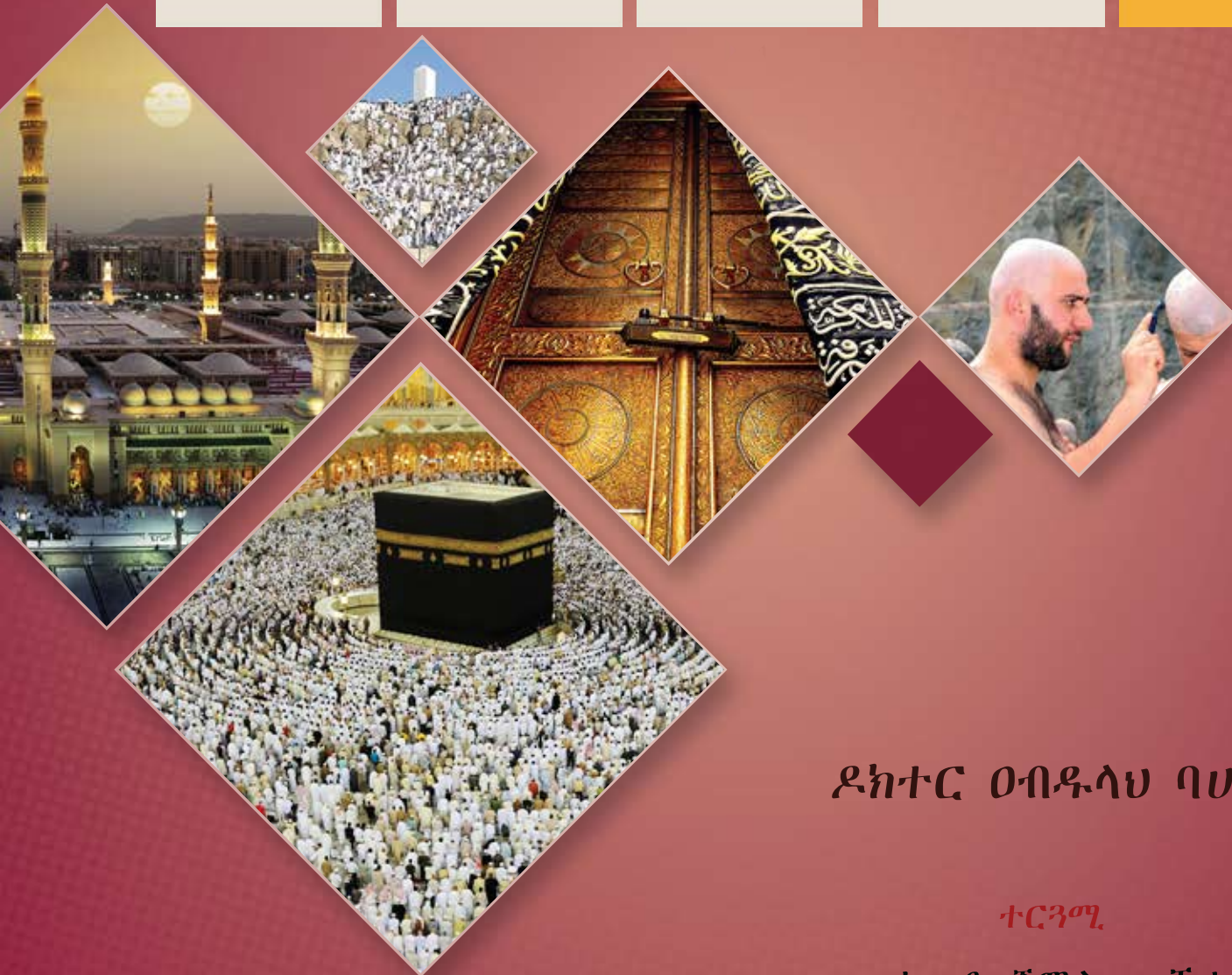
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባሀማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

ኡድሕይ'ያ

ኡድሕይ'ያ

ኡድሕይ'ያ

በመስዊያ ቀናት ወደ አላህ ﷺ ለመቃረቢያ ዕባዳ ተብሎ የሚታረድ የቤት እንስሳ ነው።

ኡድሕይ'ያን የሚመለከት ድንጋጌ

ኡድሕይ'ያ የጠበቀ ሱንና ነው። አላህ ﷻ :-

[الكوثر:2] ﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنحَرْ﴾

«ስለዚህ ለጌታህ ስገድ፤ (በስሙ) ሠዋም።» [አል-ከውሠር:2] ብሏልና። ከአነስ (ረዕ) በተላለፈው መሰረት

«ነቢዩ ﷺ መልካቸው ነጫጭና በጥቂቱ ጥቁር ያለባቸው ሁለት ቀንዳማ በጎችን ለኡድሕይ'ያ ወውተዋል፤ ሁለቱንም ብስምልላህ ወል'ሏሁ አክበር ብለው በእጃቸው ያረዱ ሲሆን እግራቸውን በበጎቹ አንገቶች አካባቢ ላይ አድርገው ነበር።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ኡድሕይ'ያ የሚታረድበት ጊዜ

የማረጃ ጊዜው በመሠዊያው ቀን ከዲድ ሶላት በኋላ ጀምሮ እስከ አይ'ያም አት'ተሸሪቅ (የወርሐ ዙልሕጃ አስራ አንደኛው፣ አስራ ሁለተኛውና አስራ ሦስተኛው ቀናት) የመጨረሻው ቀን ጸሐይ መጥለቅ ድረስ ነው።

(1) በትርጉሙ የተዘገበ

ማውጫ

የኡድሕይ'ያህ ትርጓሜ

ኡድሕይ'ያን የሚመለከት ድንጋጌ

ኡድሕይ'ያ የሚታረድበት ጊዜ

ለኡድሕይ'ያ ብቁ የሆነ እርድ

ለኡድሕይ'ያ ብቁ የሆነ የእንስሳ ዕድሜ

ከሁሉም በላጩ ኡድሕይ'ያ

የኡድሕይ'ያ እንስሳ እንክኖች

የኡድሕይ'ያ ሥጋ ክፍፍል

ለኡድሕይ'ያ ብቁ የሆነ እንስሳ

1. አንድ በግ ለአንድ ግለሰብ በቂ ሲሆን የፈለገውን ሰው በአጅሩ ተካፋይ ማድረግ ይችላል። የአላህ መልእክተኛ ﷺ ኡድሕይ'ያቸውን ለማረድ ሲፈልጉ «ብስምል'ላህ፣ አላህ ሆይ! (ይህን) ከሙሐመድ፣ ከሙሐመድ ቤተሰብና ከሙሐመድ አመት (ሕዝቦች) ተቀበል።»⁽²⁾ ብለዋል።

2. አንዱ ግመል እና ወይፈን ለሰባት ሰዎች ብቁ ኡድሕይ'ያ ነው። ሰባት ሰዎች በአንድ ግመል

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

ወይም ወይፈን በጋራ መሳተፍ ይፈቀዳል። ከጃቢር (ረዐ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم በግመልና በበሬ በየሰባታችን በአንድ ግመል እንድንሻረክ አዘውናል።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ለኡድሕይያ ብቁ የሆነ የእንስሳ ዕድሜ

- ከበግ የስድስት ወርና ከዚያ በላይ ዕድሜ ያለው።
- ከፍየል ያንድ ዓመት ዕድሜ ያለው።
- ወይፈን ሁለት ዓመት የሞላው።
- ከግመል አምስት ዓመት የሞላው።

ከሁሉም በላጩ ኡድሕይያ

ከሁሉም በላጩ ኡድሕይያ ሙሉ በሙሉ ከሆነ በዋጋውም የበለጠ ውድና ለድኾችም ይበልጥ ጠቃሚ በመሆኑ ግመል ነው። ቀጥሎ ሙሉ በሙሉ ያለ ማሻረክ ከተሰዋ ኮርማ በሬ ነው። ከዚያ በግ፣ ከዚያ ቀጥሎ ግመል ለሰባት፣ ቀጥሎም በሬ ለሰባት ነው።

የኡድሕይያ እንስሳ እንከኖች

1. ብቁነትን የሚከለክሉ ጉድለቶች

ሽውራራ: በዓይኑ ላይ መንሸዋረር ያለበት ሲሆን ዓይኑ የታወረም በዚህ ውስጥ ይካተታል።

አንካሳ: መራመድና መንዝ የማይችል ነው።

ከሲታ: በጣም የከሳና ምንም መቅኒ (ስብ) የሌለው።

በሽተኛነቱ በግልጽ የሚታይ

ለዚህ ማስረጃው ከበራእ ብን ዓዝብ (ረዐ) በተላለፈው መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم «ሽውራራነቱ የጎላ ሽውራራ፣ አንካሳነቱ የጎላ አንካሳ፣ በሽተኛነቱ የጎላ በሽተኛና ምንም መቅኒ የሌለበት ከሲታ እንስሳ ለኡድሕያ አይፈቀድም።»⁽²⁾ ብለዋል ማለታቸው ነው። ከነዚህ እንከኖችና ጉድለቶች ጋር ተመሳሳይነት ያላቸውና ከነዚህም የከፉ ጉድለቶች በዚህ ውስጥ ይደመራሉ።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

(2) በሙስሊም የተዘገበ

2. ከብቁነት የማያግዱ እንከኖች

ጅራተ ቆራጣ: ጅራት ወይም ላት የሌለው።

ቀንድ አልባ: ምንም ዓነት ቀንድ የልተፈጠረበት።

ቅጥቅጥ: የተቀጠቀጠ በግ።

ጆሮው የተቀደደ ወይም የተበሳ ወይም ቀንዱ የተሰበረ።

ብቁነትን አስመልክቶ ለኡድሕይያ የተባለው ሁሉ ለቤዛና ለሀድይም የሚሠራ ነው።

የኡድሕይያ ክፍፍል

ኡድሕይያ ሥጋ ውስጥ አንድ ሦስተኛውን ባለቤቱ ራሱ መብላት፤ አንድ ሦስተኛውን በስጦታ መስጠትና አንድ ሦስተኛውን ምጽዋት መስጠት የተደነገገ ነው። ሁሉንም በሶዶቃ መስጠት የተፈቀደ ሲሆን ኡብዛኛውን ለራሱ ቢበላም የተፈቀደ ነው።

ጠቃሚ ነጥብ

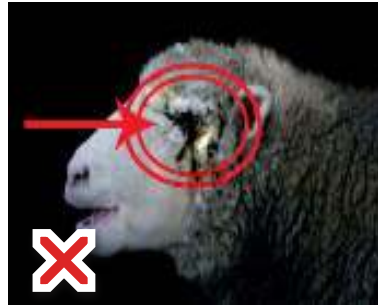
ኡድሕይያ የማረድ ሃሳብ ያለው ሰው የዙልሕጃ ወር ከገባ በኋላ እስኪያርደው ድረስ ከጸጉሩ፤ ከጥፍሩና ከገላው ምንም ነገር መውሰድ አይፈቀድም። ከኡምሙ ሰለማ (ፈዕ) በተላለፈው መሰረት ነቢዩ ﷺ «(ከዙልሕጃ የመጀመሪያዎቹ አስር ቀናት ከጀመረና አንዳችሁ ኡድሕይያ ማረድ ካሰበ ከጸጉሩና ከገላው ምንም ነገር አይገኝ።)»⁽¹⁾ ብለዋል። እንደ ባለቤትና ልጆች ያሉ ስለነሱ ኡድሕይያው የሚታረድላቸው ግን እገዳው አይመለከታቸውም።

(1) በሙስሊም የተዘገበ

ክሲታ

ሸውራራ

አግሳ

ቀንደ ሰባራ

ቀንድ አልባ

ጅራተ ቆራጣ

በሥዕል የተደገፈ የዕባዳዎች አፈጻጸም ፍቅህ

የእስላም ዝርዝር ሕግጋት ትምህርት በቀላል አቀራረብ

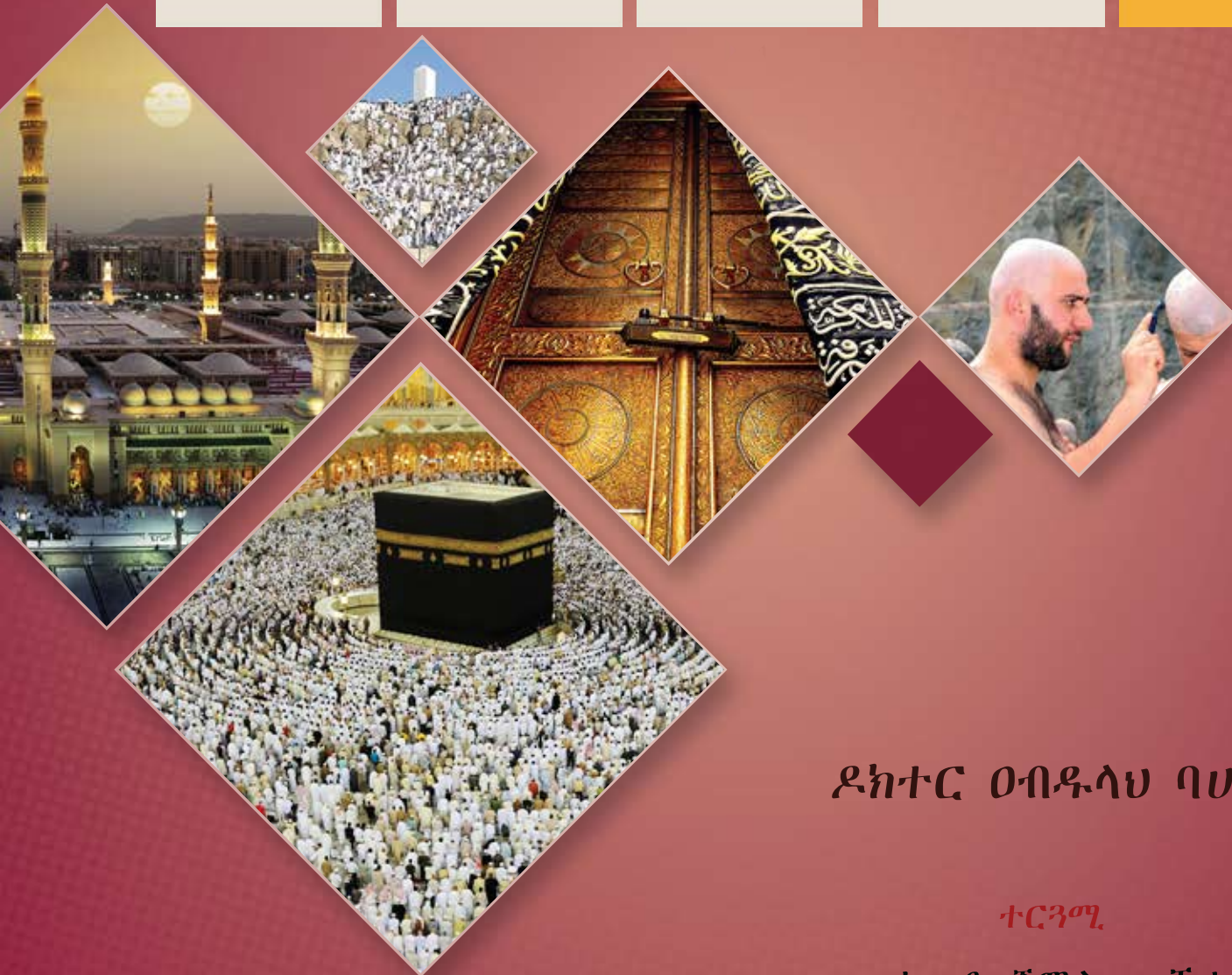
ጠሃራ

ሶላት

ጸም

ዘካ

ሐጅ

ዶክተር ዐብዱላህ ባህማም

ተርጓሚ

ሙሐመድ ጀማል ሙኽታር

የመዲና ጉብኝት የመዲና ትሩፋትና የላቀ ደረጃዋ

የመዲና ጉብኝት የመዲና ትሩፋትና የላቀ ደረጃዋ

ማ ው ጫ

የነቢያዊው ከተማ (መዲና) ስሞች

የነቢያዊው ከተማ (መዲና) ትሩፋት

የነቢያዊው ከተማ (መዲና) ልዩ ባህርያት

የነቢዩን صلی الله علیه وسلم መስጊድ መጎብኘት የሚመለከት ድንጋጌ

ዝያራን የሚመለከቱ ድንጋጌዎችና አዳቡ

በጉብኝቱ ወቅት የሚፈጸሙ ስህተቶችና አስፈላጊ ማሳሰቢያዎች

የነቢያዊው ከተማ (መዲና) ስሞች

1. መዲና:

አላህ ﷻ እንዲህ ብሏል:-

﴿يَقُولُونَ لَيْنَ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَا الْأَعْرَابُ مِنْهَا الْأَذَلَّ﴾
[الأنفال:8].

«ወደ መዲና ብንመለስ አሸናፊው ወራዳውን በእርግጥ ከርሷ ያወጣል ይላሉ፤» [አል-መ-ናፊቱ:8]

2. ጧባ:

ጧቢር ብን ስሙራ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم «አላህ መዲናን ጣባ ብሎ ሰይሟል።»⁽¹⁾ ሲሉ ሰምቻለሁ ብለዋል።

3. ጠይባ:

ዘይድ ብን ሣቢት (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት

(1) በሙስሊም የተዘገበ

ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «እሳት የብርን ቆሻሻ እንደሚያስወግድ ሁሉ ኃጢአቶችን የምታስወግድ ጠይባ ናት።»⁽²⁾ ብለዋል።

የነቢያዊው ከተማ (መዲና) ትሩፋት

1. ሰዕድ ብን አቢ ወቃስ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት የአላህ መልእክተኛ صلی الله علیه وسلم «የሚያውቁ ቢሆኑ ኖሮ መዲና ትሻላቸው ነበር፤ አላህ ከርሱ የተሸለውን የሚተካላት ቢሆን እንጂ በፍላጎቱ የሚተዋት ማንም ሰው የለም። እኔ በቅያማ ቀን አማላጅ ወይም መስካሪ የምሆንለት ቢሆን እንጅ ማንም በኑሮ ችግሯና በአስቸጋሪ ሁኔታዋ ላይ ጸንቶ

(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

- የሚኖር አንድም ሰው አይኖርም፡፡»⁽¹⁾ ብለዋል፡፡
2. አቡ ሁረይራ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «(ለህጅራ) መንደሮችን ወደምትባላ (የምታሸንፋቸው ወደ ሆነች) እና የሥራብ ወደሚሏት መንደር (እንድሰደድ) ታዝዌያለሁ፤ እሷ መዲና ስትሆን የአንጥረኛ መናፍ የብረትን ቆሻሻ አንደሚያጠራ ሰዎችን ታጠራለች፡፡»⁽²⁾ ብለዋል፡፡

ከነቢያዊው ከተማ (መዲና) ልዩ ባህርያት መካከል

1. በዐይርና በሠውር - ሁለት ተራሮች ናቸው - መካከል ያለው ጸጥተኛ፣ የተከበረና የተጠበቀ ሐረም (ክልል) ስትሆን ዛፏ አይቆረጥም፤ አውሬዋም አይታደንም፡፡
- የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم «መዲና በዐይር እና በሠውር መካከል ያለው የተከበረ ሐረም ነውና በርሷ ውስጥ ብድዓ የሠራ ወይም ብድዓ ሠሪን ያስጠለለ ሰው፣ የአላህ የመላእክቶችና የሰዎች ሁሉ እርግማን ይውረድበት፡፡ አላህ በቅያማ ቀን ከርሱ ዋጅቡንም ሆነ ሱናውን አይቀበልም፡፡»⁽³⁾ ብለዋል፡፡

የሠውር ተራራ

ኢብራሂም عليه السلام መካን ሐረም እንዳደረጉ ሁሉ የአላህ መልእክተኛ صلی اللہ علیہ وسلم መዲናን ሐረም አድርጓታል፡፡ ዐብደላህ ብን ዘይድ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «ኢብራሂም عليه السلام መካን የተከበረ ሐረም

(1) በሙስሊም የተዘገበ
(2) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ
(3) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

አድርገው ዱዓእ አድርገውላታል፡ ኢብራሂም عليه السلام መካን የተከበረ ሐረም እንዳደረጉ ሁሉ እኔ መዲናን የተከበረ ሐረም አድርጌያለሁ፡ ኢብራሂም عليه السلام ለመካ ዱዓእ እንዳደረጉላት ሁሉ ሙዲዋ እና ሷዕዋ (ይበረክት ዘንድ ለመዲና) ዱዓእ አድርጌያለሁ፡፡»⁽⁴⁾ ብለዋል፡፡

በመካ ሐረምና በመዲና ሐረም መካከል ያለው ልዩነት የመካ ሐረም በማስረጃዎችና በእጅማዕ ተረጋግጦ የጸና ሲሆን የመዲና ሐረም የአቋም ልዩነት (ክላፍ) ያለበት መሆኑ ነው፡፡ ትክክለኛው አቋም ሐረም መሆኑ ነው፡፡

2. መዲና የተሰገደ ሶላት አጅሩ እጥፍ ድርብ ነው፡፡

ነቢዩ صلی اللہ علیہ وسلم «በዚህ በኔ መስጊድ የሚሰገድ አንድ ሶላት መስጅድ አልሐራም ብቻ ሲቀር በሌላ ቦታ ከሚሰገደው አንድ ሺህ ሶላት የበለጠ ነው፡፡»⁽⁵⁾ ብለዋል፡፡

የዐይር ተራራ

(4) በቡኻሪ የተዘገበ
(5) በቡኻሪ የተዘገበ

3. ከጀነት ጨፌዎች የሆነና እዚያ መስገድ ሱና የተደረገ ረውዲ (ጨፌ) ያለባት መሆኑ።

አቡ ሁረይራ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «በቤቴና በምንበራ መካከል ከጀነት ጨፌዎች አንዱ የሆነ ጨፌ (ረውዲ) ይገኛል፡ በምንበራና በኔ ሐውድ (ማጣጫ) ላይ ነው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

የተከበረው ረውዲ

4. በመጨረሻዎቹ ዘመናት መሲሕ አድደጃል (ሐላዊው መሲሕ) የማይገባባትና ወረርሽኝም የማይገባባት መሆኑ።

አነስ ብን ማሊክ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «ደጃል ወደ መዲና ይመጣና መላእክቶች የሚጠብቁት ሆና ያገኛል፤ አላህ ካለ ደጃልም ሆነ ወረርሽኝ በሽታ አይገባባትም።»⁽²⁾ ብለዋል።

5. ነቢዩ صلی الله علیه وسلم ብሩክ እንድትሆን ዱዓእ አድርገውላታል፡

አነስ ብን ማሊክ (ረዐ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ صلی الله علیه وسلم «አላህ ሆይ! በመካ ያኖርከውን በረከት እጥፍ በመዲና አድርግ።» ብለዋል።

6. የመካ አውሬ አደን ኃጢአትና ክፍያ ያለበት ሲሆን የመዲና አውሬ ግድያ ግን ኃጢአት እንጂ ክፍያ የለበትም። የመካ እንስሳ ግድያ የሚያስከትለው ኃጢአት ከመዲናው የበለጠ ነው።⁽³⁾

(2) በትርጉሙ የተዘገበ

(3) አልመ-ምት-ዕ ቅ 7 ገጽ 257 ይመልከቱ።

(1) በቡኻሪና ሙስሊም የተዘገበ

የነቢዩን ^{صلی الله علیه وسلم} መስጊድ ጉብኝት የሚመለከት ድንጋጌ

የነቢዩን ^{صلی الله علیه وسلم} መስጊድ መጎብኘት ከሐጅ ሽርጦች፣ ከማእዘናቱ፣ ከዋጅቦቹም ሆነ ከሱናዎቹም ውስጥ አይደለም። ጉብኝቱ በማንኛውም ወቅት የተደነገገ ነው።

የገብኝቱ ዓላማ መቃብሩን ለመጎብኘት ሳይሆን በመስጊዱ ሶላት ለመስገድ መሆን ይኖርበታል። አቡ ሁረይራ (ረዕ) ባስተላለፉት መሰረት ነቢዩ ^{صلی الله علیه وسلم} «ወደ ሦስት መስጊዶች ብቻ እንጂ (ለዕባዳ ተብሎ) ጉዞ አይደረግም፤ እነሱም ፦ (የመካው) የተከበረው መስጊድ፣ የመልእክተኛው ^{صلی الله علیه وسلم} መስጊድና የአልአቅሷ መስጊድ ናቸው።»⁽¹⁾ ብለዋል።

ሸይኹል አስላም እብን ተይምይያ እንዲህ ብለዋል፦ «የጉዞ ዓላማው በመስጊዳቸው ለመስገድ ሳይሆን መቃብሩን መጎብኘት ከሆነ . . . የኢማሞችና የአብዛኞቹ ዑለማእ አቋም ይህ ያልተደነገገና ያልታዘዘ ነው የሚል ነው። . . . የነቢዩን ^{صلی الله علیه وسلم} መቃብር መጎብኘትን የሚመለከቱ ሐዲሶች በሁሉም የሐዲስ ሊቃውንት ሙሉ ስምምነት ዲዲፍ (ደካማ) ሐዲሶች ናቸው። እንዲያውም የፈጠራ (መውደድ) ሐዲሶች ናቸው። ፡ ተቀባይነት ካላቸው የሱነን ባለቤቶች ውስጥ አንድም ሰው አልዘገባቸውም፤ ከኢማሞች ውስጥም አንድም ኢማም አንዱንም (ሐዲስ) በማስረጃነት አላቀረበም።»⁽²⁾

ዝያራንና አዳቡን የሚመለከቱ ድንጋጌዎች

1. ጎብኚው ወደ መስጊዱ ሲደርስ ቀኝ እግሩን አስቀድሞ «አልሷሁምመ እፍተሕ ሊ አብዋበ ረሕመትክ»⁽³⁾ ማለት ሱና ነው።
2. ሁለት ረክዓ ተሕይቱል መስጅድ ይሰግዳል። ሶላቱ በተከበረው ረውዲ ቢሰግድ በላጭ ነው።
3. የነቢዩን ^{صلی الله علیه وسلم} እና የሁለቱ ባልደረቦቻቸውን መቃብር መጎብኘት ሱና ይሆናል። ከነቢዩ ^{صلی الله علیه وسلم} መቃብር ትይዩ በአደብና በእርጋታ ቆሞ ድምጹን ዝቅ በማድረግ «አስ'ሰላሙ ዐለይክ አይ'ዩህን'ኪዩ

(1) በሙስሊም የተዘገበ
 (2) መጅመሶ አልፈታዋ ክፍል 27 ገጽ 26
 (3) በሙስሊም የተዘገበ

ወረሕመቱሷሂ ወበረካቱህ፤ ሰል'ለል'ሷሂ ሀ ዐለይክ፤ ወጀዛክ ዐን አምመትክ ኸይረን።» ይላል። ትርጉሙ « አንቱ ነቢዩ ሆይ! የአላህ ሰላም፣ እገዝቱና በረከቶቹ ለርስዎ ይሁን። ከአክብሮት የተቀናጀ የአላህ ረሕመት በርስዎ ላይ ይውረድ። አላህ ለኩመትዎ ለዋሉት ውለታ መልካሙን ይዋልልዎት።» ማለት ነው።

ከዚያም ወደ ቀኝ አንድ ወይም ሁለት እርምጃዎችን በመራመድ ከአቡበክር (ረዕ) መቃብር ፊት በመቆም «አስ'ሰላሙ ዐለይክ ያ አባ በክር ያኸሊፈተ ረሱሊልላህ ^{صلی الله علیه وسلم} ወረሕመቱሷሂ ወበረካቱህ፤ ረድየሷሂ ሀ ዐንክ፤ ወጀዛክ ዐን አምመት ሙሐመድን ^{صلی الله علیه وسلم} ኸይረን።» በማለት ሰላምታ ማቅረብ።

ከዚያም ወደ ቀኝ አንድ ወይም ሁለት እርምጃዎችን በመራመድ ከዑመር (ረዕ) መቃብር ፊት በመቆም «አስ'ሰላሙ ዐለይክ ያ ዑመር ያ አሚረል ሙእምኒን ወረሕመቱሷሂ ወበረካቱህ፤ ረድየሷሂ ሀ ዐንክ፤ ወጀዛክ ዐን አምመት ሙሐመድን ^{صلی الله علیه وسلم} ኸይረን።» በማለት ሰላምታ ማቅረብ።

4. የነቢያዊውን መስጊድ ለሚጎበኝ ሰው የአምስቱንም ወቅቶች ሶላት በነቢዩ ^{صلی الله علیه وسلم} መስጊድ መስገድ፣ መስጊዱ ውስጥ የአላህን ዝክርና ዱዓእ፣ የሱና ሶላቶችን በተለይም በተከበረው ረውዲ ውስጥ ማብዛት ሱንና ነው።

5. የቁባእ መስጊድን እዚያ ለመስገድ መጎብኘት ሱንና

ሲሆን ጉብኝቱ ቅዳሜ ቀን ቢሆን በላጭ ነው። ከእብኑ ዑመር (ረዕ) በተላለፈው መሰረት «የአላህ መልእክተኛ ^{صلی الله علیه وسلم} በእንስሳ ጀርባ ተምጠውና በእግርም ወደ ቁባእ መስጊድ ይመጡና ሁለት ረክዓ ይሰግዱበት ነበር።»⁽⁴⁾ ብለዋል። በሌላ ዘገባ «ወደ ቁባእ ይመጡ ነበር» የሚል ተመልክቷል። በየቅዳሜው ማለት ነው።⁽⁵⁾

6. የበቂፅ መቃብሮችን፣ የሹሀዳእና የሐምዛን መቃብር መጎብኘትም ሱንና ነው፤ ነቢዩ ^{صلی الله علیه وسلم} ይጎበኟቸውና «አስ'ሰላሙ ዐላ አህል አድ'ዲያር ምነል ሙእምኒን ወልሙስሊሚን፤ ወእን'ና እንሻአል'ሷሂ ብኩም ላሕቁን። አስአሉል'ሷሂ ለና ወለኩም አልዓፍያ»⁽⁶⁾ በማለት ዱዓእ ያደርጉላቸው ነበር።

(4) በሙስሊም የተዘገበ
 (5) በቂፅ ክስፋባ ብዙዎች የተቀበሩበት ቦታ ነው።
 (6) በሙስሊም የተዘገበ

በዚያራ ውስጥ የሚከሰቱ ስህተቶችና ማሳሰቢያዎች

1. መቃብሩንና በመዲና የሚገኙ ታሪካዊ ስፍራዎችን ለመጎብኘት ዓላማ መሳፈር፡
፡ የተደነገገው ነቢያዊውን መስጊድ ለመጎብኘትና እዚያ ለመስገድ ዓላማ ጉዞ ማድረግ ብቻ ነው። መቃብሩን መጎብኘትም በዚህ ውስጥ ይገባል።
2. በዱዓኦ ጊዜ ፊትን ወደ መቃብሩ ማዞር።
3. ነቢዩን ﷺ መለመንና ከአላህ ﷻ ሌላ ጉዳዩን እንዲፈጽሙለትና ሃጃውን እዲሞሉለት መጠየቅ፡
፡ ይህን ማድረግ በአላህ ማጋራትና ዐቢይ ሽርክ ነው።
4. በክፍሉ ግድግዳ ላይ በረከት ለማግኘት ዓላማ መተሻሸትና በእጅ መነካካት፡
፡ ይህ ሐራም የሆነ ብድዓና ወደ ሽርክ የሚያደርስ መረማመጃ ነው።
5. በነቢዩ ﷺ መቃብር አጠገብ ድምጽን ከፍ ማድረግና ብዙ መቆም፣ ወደዚያ በገቡ ቁጥር ከሩቅ ሆኖ ሰላምታ መደጋገም፣ ሰላምታ በሚያቀርብበት ጊዜ ሶላት ውስጥ እንደሚደረገው ዓይነት ቀኝ እጅን ደረት ላይ በግራው ላይ አድርጎ መያዝ።

ለተጠቃሚ ቀላል ድህረ ገጾች